

Gölgesi Yıldız Dolu

Metin Altıok Kitabı

Hazırlayan: **Zeynep Altıok Akatlı**

DK

Sivas '93'ün 20. Yılı Anısına

Zeynep Altıok Akatlı, 1968 yılında Ankara'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümü'nü bitirdi. 1993 yılında bir ortaçağ karanlığında babası Metin Altıok'u yitirdikten sonra, bu acının ardından şairi ve Sivas utancını unutturmamak için yazdığı yazılan gazete ve dergilerde yayımlandı. 18 yıl reklam sektöründe çalıştı. Kitap editörlükleri yaptı. 2003 yılında Metin Altıok için *Gölgesi Yıldız Dolu* adlı armağan kitabı hazırladı. 2009 yılı boyunca *Milliyet Sanat* dergisinde portreler yazdı. Bu portre yazılan ile kimi denemelerini ilk kitabı *Yıldız İzi*'nde bir araya getirdi (DK, Mayıs 2011). Ocak 2013'te ise *Metin Altıok'tan Zeynep'e Mektuplar* yayımlandı. Zeynep Altıok Akatlı, 2009 yılından beri Toplumsal Bellek Platformu üyesidir.

Gölgesi Yıldız Dolu

Hazırlayan: Zeynep Altıok Akatlı

Yayın haklan: © Doğarı Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin biitün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Temmuz 2013 / ISBN 978-605-09-1606-5
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Yavuz Korkut
Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Malı. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2
34310 Haramidere-istanbul
Tel. (212)41217 00
Sertifika no: 12026

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10,34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editonadogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Gölgesi Yıldız Dolu

Hazırlayan:
Zeynep Altıok Akatlı

içindekiler

Öndeyiş / Zeynep Altıok Akatlı..... 15

Şairin ömrü..... 19

Tavanarası / Meral Altıok..... 21
Ne zaman Metin'i düşünsem... / Sedat Hindioğlu..... 23
"Bacaksız" / Ertam Özen..... 25
Metin Abi / Serap Özer..... 27
Kaymos / Yavuz Gökmen..... 29
Metin'le bir zamanlar... / Abdullah Nefes..... 31
Metin'li yıllarımız... / Orhan Taylan..... 38
Metin Altıok / Zülfü Livaneli..... 40
Dilimizdeki Altıok / Ataol Behramoğlu..... 42
Dostluğun izinden / Sinan Fişek..... 44
"Ben bu dünyada bir pıtrağım" / Zeynep Altıok Akatlı..... 50
Madımak Madımak: Karayergilere uğramış kadersiz Madımak / Nezihe Meriç..... 52
Tanışma anlan / Tomris Uyar..... 53
Metin Altıok'la birkaç "zaman" / Selim ileri..... 56
Şimdi hesapladım: Otuz yıl olmuş / Oruç Aruoba..... 58
Metin / Ahmet Say..... 60
Metin'li zaman / Mehmet Taner..... 68
Metin Altıok'tan bende kalanlar / Remzi İnanç..... 74
Metin Altıok, alaturka yerleşik yabancı / Özdemir ince..... 78
Öğretmenim / Zeycan Yurtsever..... 82
Ah keşke o mektuplar gene olsa... / Semiramis Karaarslan..... 86
Öğretmenimiz / Bedriye Korkankorkmaz..... 88
Kimsenin bilmediği öğretmen Metin Altıok / Nebahat Çetin Altıok..... 92
Yakılacak şair Metin Altıok / Doğu Perinçek..... 95

Metin Altıok / Metin Demirtaş.....105
Yüreğim yangın yeri / Lütfiye Aydın..... 111
Metin Altıok... / Eren Aysan.....116
Bendeki Metin / Füsun Akatlı.....118

Şairin dostları.....131

Ruhi Su için: Ruhi ve Ruhi'ler..... 133
Nusret Hızır için: Çocuk ve Sevdalı.....134
Turgut Uyar için: Büyük Saat..... 135
Cemal Süreya için: Cemal Süreya İçin Beş Şiir /
2. Misilleme.....136
Metin Eloğlu için: Metin'li Eşik..... 138
Edip Cansever için: Memleket Oteli.....139
Abidin Dino için: Abidin Dino'ya.....140
Orhan Peker için: Zıpka..... 141

Sözlerinde şair.....143

Metin Altıok'a sordular, söyledi..... 145

Yakın duruşlar..... 155

Sevgili şair Metin Altıok için / Hilmi Yavuz..... 157
Metin Altıok için / Ahmet Oktay.....159
Metin Altıok'un acılara sürgün şiiri / Mehmet H. Doğan..... 163
Metin Altıok / Fazıl Say.....170
Metin Bey'e bahar mektubu / Tuna Kiremitçi..... 173
Mahmur harfler dağılırken güneşte... / Ali Hikmet Yavuz..... 175
Zamanlı Gazel'e Gazel / Metin Göz.....176
Metin Altıok şiiri için bir deneme ya da
Bir Kar Güvesi için notlar / Metin Kaygalak.....178
Metin Altıok / Seyhan Erözçelik..... 189
Metin Altıok, şair / Ali Cengizkan.....190
Yüreği bungun bir şair: Metin Altıok / Ahmet Telli.....193
Şehit şiir / Talât S. Halman..... 199
"Ölümü tastamam ezberledim de geldim" / Hulki Aktunç..... 202
Ay ışığı altında hüzünlü çeşitlemeler / Doğan Hızlan..... 207

Şiirimizin gezgini / Salih Bolat..... 218
Şair, hangi sürgün yerdesin şimdi? / Feridun Andaç..... 222

Başka sözlerde..... 233

Şiirde iki kitap ve bir dergi: Üç ayın kazanç hanesine / Behçet Necatigil..... 235
Bir şair / Fethi Naci..... 236
Gezgin / Turgut Uyar..... 237
Mektup / Behçet Necatigil..... 239
Yerleşik Yabancı / Doğan Hızlan..... 240
587. Gün / Cemal Süreya..... 242
Has ipekten bir şiire övgü / Haydar Ergülen..... 244
Metin Altıok / Veysel Öngören..... 246
Soylu bir ozan / Melih Cevdet Anday..... 248
Bir başka şiirin bir başka şairi / Tank Dursun K..... 250
Şairin keşfi / Metin Celal..... 252
"Türkçe'nin gece gezen mahalle bekçisi" / Enver Ercan..... 253
Metin Altıok'un "küçük tragedyalar"ı / Orhan Kahyaoğlu..... 255
Şiirli değnek / küçük İskender..... 257
Ressam-Şair Altıok'un ardından / Kaya Özsezgin..... 259
Bıraksalar, yeni bir şiire başlayacak gibi / Orhan Alkaya..... 261
Kanadı kırık kuğu / Hüseyin Atabaş..... 265
[Metin Altıok ve Behçet Aysan] / Memet Baydur..... 267
Metin Altıok için gezgin remix / Murathan Mungan..... 268
Metin Altıok ile müzik düşünürken / Fazıl Say..... 270
Altıok, Metin (1941-1993) / Zeynep Avcı..... 273

Ben şimdi biraz..... 277

Zeynep'e mektuplar..... 279
Eşi Nebahat'e mektup..... 290
Ruhi Su'ya mektup..... 293

Ben Anka'ydım, konuşuldum..... 295

Yakılacak aydın / Zülfü Livaneli..... 297
"Kan sıçradı üzerine o nazenin (!) şiirimin!" / Zeki Coşkun... 298

Karayel hüznü / Buket Uzuner.....301
Ah Metin abi / Şükrü Erbaş.....304
Metin Altıok mu? / Taylan Erten.....305
Sivas... Sivas... Sivas... / Cahit Külebi, Cem Savran..... 306
Üç fidan... Üç yürek... Üç soluk... / Zeynep Oral.....307
"Doğum günün kutlu olsun Metin Altıok" / Hulki Aktunç.....309
Mahkeme "ağır tahrik" etti!... / Ahmet Taner Kışlalı.....310
Yanarak ölmek / Ahmet Altan.....313
Metin yanarken neredeydiniz? / Yavuz Gökmen..... 315
Bir acıya kiracı / Füsun Akatlı.....317
Ses / Hikmet Çetinkaya..... 320
Vicdan kundakçıları / Mine G. Kınkkanat.....323
Sesinin solgun göğünde / Feridun Andaç.....325
Evde yoktunuz / Bekir Coşkun..... 328
Gazanız mübarek olsun / Ümit Zileli..... 330
Gecikmiş bir Sivas yazısı / Ahmet Hakan.....333
Hepimiz birer süs bitkisiyiz / Sedat Ergin..... 335
Günlerden 2 Temmuz / Zülfü Livaneli..... 338
Madımak! / Yıldırım Türker..... 340
2 Temmuz'u hatırlarken / Server Tanilli.....344
Tenha dilde sevdiğim... / Haydar Ergülen..... 347
Yenilen / Can Dündar.....350

Yirmi yıldan başlıklar..... 353

Sivas'ı anmaya itiraz edenler var!.....355

Böyle anmaya itirazım var / Ertuğrul Özkök.....355
Sevgili Ertuğrul ağabey / Zeynep Altıok 357
Sivas'ı nasıl anmalı? / Ali Sirmen.....360
Riski alıp bunu konuşmalıyız / Ertuğrul Özkök.....362
Sayın Ertuğrul Özkök / Zeynep Altıok 364

Metin Altıok Oratoryosu ve sansür!.....370

Kendisine saldıran şair / Fazıl Say.....370
Madımak vahşeti oratoryosu... / Haşan Pulur.....374
Sansür! / Can Dündar..... 376

"Bir çığlık karışır rüzgârlara" / Zeynep Oral..... 380
Hassasiyet duyarlığı / Haydar Ergülen.....384

Sivas mahkûmları eve dönüyor!.....386

Madımak'ta ölüm / Derya Sazak..... 386
Milli irade, cinayeti meşru kılabilir mi? / Ali Sirmen..... 387
Cayır cayır / Mine Kınkkanat.....389

Madımak müze olamıyor!.....392

Madımak Müzesi / Can Dündar.....392
Solingen ve Sivas / Melih Aşık..... 394
Madımak müze olsun / Ahmet Hakan.....395

Müze yok, meydan okuyan kültür merkezi var!.....398

Sivas'ı anmaya itirazı olanlara / Zeynep Altıok Akatlı.....398
Adalet aramanın bedeli... / Zeynep Oral 401
Zeynep'in işi, Paris'in çişi / Can Dündar..... 403
Güz köşesi / Haydar Ergülen..... 405

Sorgu, yalan, iftira ve aklama da var!..... 408

Aziz Nesin konuşmasaydı / Başar Başaran.....408
Oya Hanım vay / Ahmet Hakan..... 410
Babam boğularak öldü / Zeynep Altıok Akatlı.....413

İnsanlık suçu ve zamanaşımı.....417

Sivas Davası'nda zamanaşımına doğru / Eren Aysan.....417
Yazar örgütleri kamuoyu oluşturmalı / Doğan Hızlan..... 420
Aslan polis / Özgür Mumcu..... 422
Üç şairin fotoğrafı / Kanat Atkaya.....423
Alın size kindar bir nesil! / Can Dündar..... 426
"Sorular sordum sormamam gereken" / Zeynep Altıok Akatlı.. 428
Hayırlı olmadı! / Zeynep Altıok Akatlı.....431

Metin Altıok Şiir Ödülü..... 436

Metin Altıok Şiir Ödülü / Doğan Hızlan.....436

Sivas'ı unutturmamak için 441

Sivas '93 443

Oyunun öyküsü / Genco Erkal..... 443
Karanlıkta bir ışık / Zeynep Altıok Akatlı..... 447

Menekşe'den Önce..... 451

Sivas Davası süreci..... 452

Sivas Katliamı Davası / Av. Şenal Sanhan 452

Sondeyiş..... 465

Hiçbir şey birdenbire olmadı! / Ilhan Selçuk..... 465

Metin Altıok kronolojisi.....467

Öndeyiş

Zeynep Altıok

Amansız bir yurt yangınından
Bu düştü bizim de payımıza
iki hasret yumağıyız şimdi
Sen oradasın ben burada

Sevgili okur,

Metin Altıok ile ilgili bir kitap hazırlamayı çok istemiş ve 10. ölüm yılında onu, şiiri ve sanatının yanı sıra, kimliği ile de tanıtarak okuruyla buluşturmayı amaçlamıştım. Onun şiirindeki imge ve motif zenginliğinin çıkış noktalarına dikkat çekerek, şiiri ne kadar içinde taşıdığını ve şair kimliği ile ne denli birlikte yaşadığını aktararak yeni bir yorum yakalayacağınızı umduğum bu kitap Dünya Yayıncılık tarafından yayımlanalı 10 yıl oldu. Kara katliamın ve 35 değerli aydınlık insanla birlikte babamı yitirişimizin 20. yılında kitabı güncelleyerek, onu daha yakından tanımak isteyen sizlere yeniden sunuyorum.

Bu kitap birkaç bölümden oluşmakta, ilk bölüm, yani "Şairin Ömrü", Metin Altıok'un yaşamöyküsünü klasik bir biyografi olmaktan çıkararak, şiirine yansıyan yönleriyle ortaya koymak üzere hazırlandı. Burada, doğumundan ölümüne dek onun hayatında önemli bir yeri olan kişilerin yazıları, mümkün olduğunca kronolojik bir düzen içinde yer alıyor. Yaşamöyküsü ile birlikte onun farklı kimliklerini de tanıtmak için: Bazen baba, bazen öğretmen, ressam, şair, bazen sadece dost bir Metin.

"Şairin Dostlan" bölümü ise bir ihtiyaçtan doğdu, ilk bölümde yer almazsa olmaz bazı çok değerli dostlarına yer verebilmek için. Bu kez, Metin Altıok'un hem yaşamına hem sanatına renk ve anlam katan dost-

ları için yazdığı şiirleri bir araya getirdim. Böylece mozaik tamamlanmış oluyor.

Onu en iyi yine kendisinden dinleyeceğimiz düşüncesiyle, Metin Altıok'un çeşitli konuşma ve röportajlarından derlenenlerin kolajıyla "Sözlerinde Şair" bölümü oluştu.

"Yakın Duruşlar" adlı bölümde, ölümünün onuncu yılında Metin Altıok için yazılmış, onun şiirine ve sanat içindeki duruşuna bakan farklı yazılar yer alıyor.

Metin Altıok'un eserleri ve sanatı üzerine baştan beri yazılanlar arasından seçilmiş yazılar "Başka Sözlerde" adı altında bir araya geldi.

İlk baskıda yer alan ve Metin Altıok'un kitaplarından seçilmiş şiirleri içeren "Ben Üzre" bölümüne, şairin bütün şiirlerinin *Bir Acıya Kiracı* adıyla derlenmiş ve ulaşılabilir olduğunun verdiği güvenle bu basımda yer vermedik.

"Ben Şimdi Biraz" bölümünde babamın bana, ikinci eşi Nebahat Çetin'e ve Ruhi Su'ya yazdığı mektuplardan küçük bir seçme yer alıyor.

Ve Sivas!

Babamın talihsiz sonu, Sivas, bu kitapta başlı başına bir bölüm olmalıydı elbet. Hem Madımak yangınının Cumhuriyet tarihinin en vahşi olaylarından biri olarak hak ettiği gibi tarihe geçmesi açısından, hem de Metin Altıok'u anlatırken sanatını ölümünden ayn tutma ihtiyacından ötürü. Metin Altıok Sivas'ta ölmeseydi de bu kitabı yapardık; ama onun Sivas'ta öldürülüşünden sonra, yine sanatçı Metin Altıok'a kimin, nasıl sahip çıktığını ya da çıkmadığını belgelemek gerekliydi. Metin Altıok'un şiiri ve durduğu yer, Sivas katliamından bağımsızdır; ancak Metin Altıok, Sivas katliamından bağımsız olarak düşünülemez. Bu nedenle Sivas '93 ile ilgili seçme haber ve kupürler ile çeşitli çevrelerin tepkilerini "Ben Anka'ydım Konuşuldum" adı altında bulacaksınız.

Kitabımızın bu yeni basımında "Yirmi Yıldan Başlıklar" ve Sivas'ı Unutturmamak için" başlıklı iki yeni bölüm yer alıyor.

Bu bölümlerde, Sivas Katlianu'nın anılmasına getirilen çeşitli itirazlardan *Metin Altıok Oratoryosu*'na, "zamanaşımından Sivas mahkûmlarının eve dönüşüne, bir türlü yapılamayan "Utanç Müzesi"nden

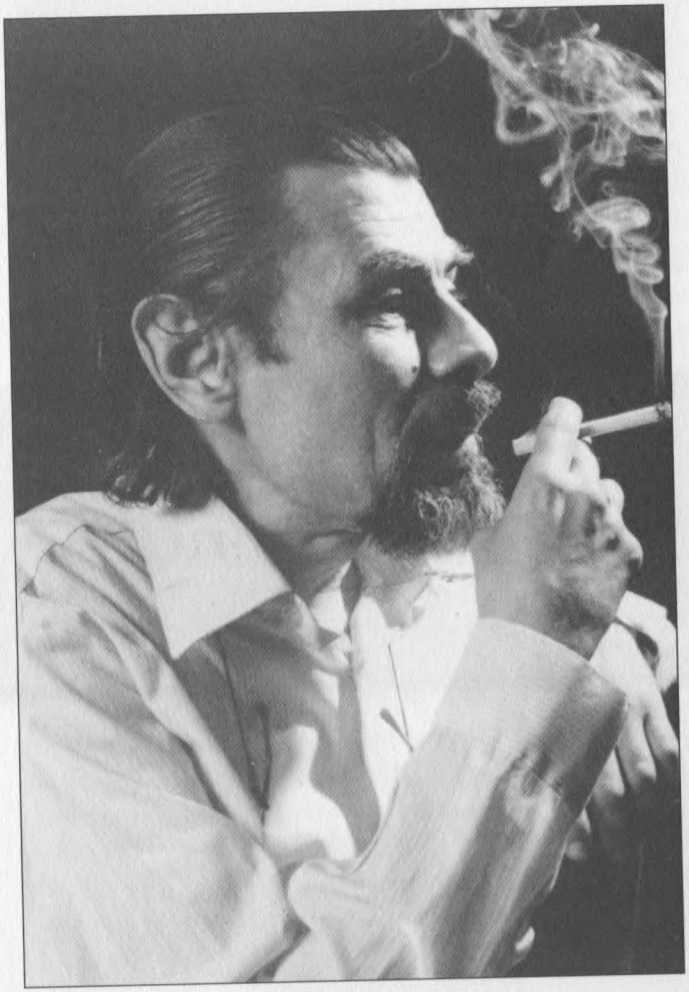
Metin Altıok Şiir Ödülü'ne, *Sivas '93* oyununa, *Menekşe'den Önce* belgeseline varıncaya kadar, 20 yıl boyunca görüp geçirdiklerimiz hatırlatılıyor.

Kitabımız, Avukat Şenal Sarıhan'ın 20 yıllık dava sürecinin hukuki cephesini özetlediği yazısının ardından, İlhan Selçuk'un bizi yıllar önceden uyardığı yazısıyla kapanıyor: "Hiçbir şey birdenbire olmadı!"

Umarım benim için çok önemli olan bu projeyi hazırlarken duygularımdan arınabilmiş ve sizlere özgün, ilginç bir çalışma sunma görevinin altından kalkabilmişimdir.

Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar
Ben bir kömür ocağının onulmaz göçüğüyüm;
İçimde cesetler ve daha ölmemişler var.

Şairin ömrü

fotoğraf: Çerkeş Karadağ.

Tavanarası

Meral Altıok

Yazmak hiç bu kadar zor gelmemişti bana. Belki de yazacaklarımın çok acı vereceğini bildiğim için. Günlerdir birlikte yaşadığımız mutlu bir çocukluk anımızı hatırlamaya çalışıyorum. Üzgünüm ama bulamıyorum. Biz hiç çocuk olmadık. Ağbi-kardeş hiç oynamadık. Biraz aramızdaki yaş farkından, biraz annemiz yüzünden. Kısacası, mutsuz bir ailede, hüzünlü bir çocukluğu paylaştık seninle.

Hayatının hiçbir döneminde inanmadığın, istemediğin bir şeyi zorla yaptıramadılar sana. Hep kendi doğrularınla yaşadın. Anlık kurtuluşlar için bile doğru bildiğinden bir an olsun caymadın. Çocukken yediğimiz dayakları hatırlıyorum. Takunyayla döverdi annem. Ve sana asla "yapmayacağım" dedirtemezdi. Çok ender de olsa, bazen gözlerinden yaşlar akarken bile "yapacağım" derdin.

Yanılmıyorsam, orta üçüncü sınıftaydın. Tavanarasında bir odamız vardı. Orayı verdiler sana. Ne kadar mutlu olmuştun. Evdekilerden uzak bir dünya yarattın kendine. İlk resimlerin orda şekillenmeye, ilk dizelerin o odada yazılmaya başladı. Kapını kapatır, odanın ortasında sürekli dolanarak yüksek sesle okur, doğru dizeyi bulmaya çalışırdın. Şu anda sesin kulaklanmda. Birdenbire anımsıyorum. Her zamanki gibi dolaşarak okuyorsun.

Çok renkli tropikal balıklan kadar sıcak
Geniş bulvarların o kalabalık yalnızlığı
İşte yüzlerce sesten yükselen o anlaşılmaz uğultu
Yanıltıcı zambaklar gibi kokusuz, yalın
Tutkusuz insanlardan ne farkı var
Renkli ölüleri yansıtan mozaikli bir duvarın

Artık sen, odan, şiirlerin ve kitapların bir bütündünüz. Bu arada ben de büyümüştüm. Ve aramızdaki sohbetlerin süresi uzamaya başlamıştı. Klasik müzikle, dünya edebiyatının önde gelen pek çok kitabıyla, oldukça erken yaşlarda, senin etkinle tanıştım. Paylaştığımız en güzel yıllardı. Lise arkadaşlarınla yaptığınız edebiyat ve felsefe tartışmalarını dinlemeye bayılırdım. Ve lise bitti. Sen üniversiteye Ankara'ya gittin.

Evliliğin, Zeynep'in doğumu, bir dargın, bir barışık yıllar ve sonunda boşanman. Ardından, kendini acıtarak, kanatarak yaşamaya başlaman, sürgünler; bana hep acı verdi, senin adına hep endişelendirdi. Hatta bir ara karıştırır oldum: Sen mi ağabeydin ben mi abla?

Zaman zaman kırıldık, sıkça tartıştık, bazen darıldık. Ama sen de biliyordun ki, hepsi seni çok sevdiğim içindi. Şiirindeki acını yüreğimde hissettiğim içindi.

Bir gün bana "On taneden fazla şiir kitabı çıkarmayacağım, elli yaşından fazla yaşamayacağım, ölümüm yatağımda sıradan bir ölüm olmayacak" demiştin. Hepsini tutturdun. Keşke 1 Temmuz günü telefonda verdiğin sözü de tutabilseydin. Rakın, yaprak dolmaların ve papazeriklerin seni bekliyordu. Nereden bilebilirdim ki, senin İzmir'e değil, benim Sivas'a hiç dinmeyecek büyük bir acıyı yaşamak üzere geleceğimi.

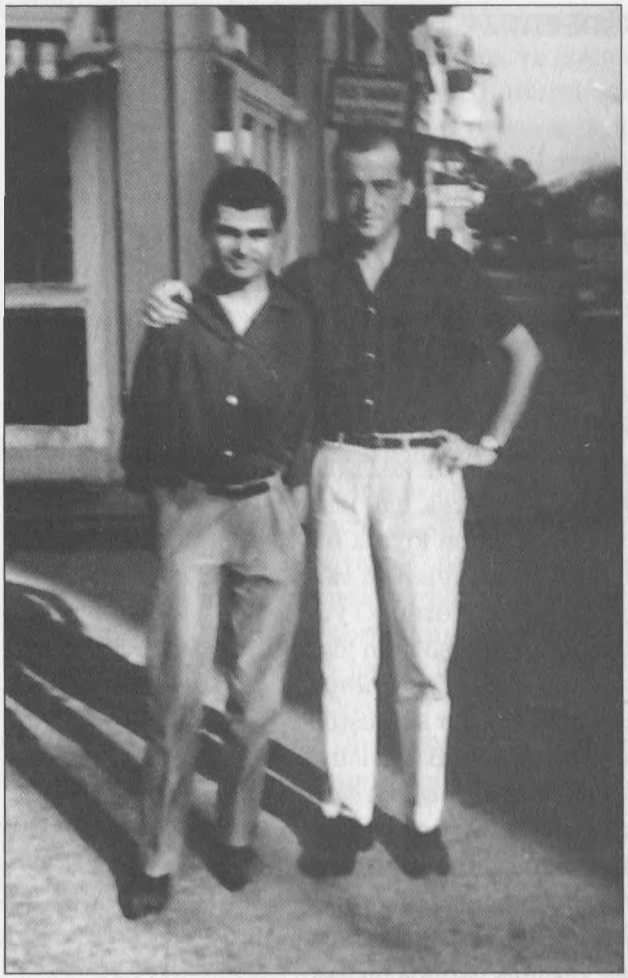
On yıl geçti, içimdeki "keşke"lerin sayısı durmadan artıyor, artık işe yaramayacaklarını bile bile. Ve yüreğim hâlâ kanıyor.

Ne zaman Metin'i düşünsem..

Sedat Hindioğlu

Metin'i 60'lı yılların başında Samim Kocagöz, Kemal Bilbaşar, Nahit Ulvi Akgün ve Besim Akımsar'ın da katıldıkları İzmir-Karşıyaka 'Halkevi'nde düzenlenen bir edebiyat etkinliğinde tanıdım ilk kez.Edebiyata, şiire, resim ve klasik müziğe duyduğumuz müşterek ilgi, kısa sürede dostluğumuzu pekiştirdi. Hemen kendini belli eden kıvrak bir zekâsı ve inanılmaz güçlü bir mizah, aynı zamanda resim yeteneği vardı. Daha çok el desenleri ve kara kalem çalışmaları yapıyordu. O yıllar Camus, Kafka ve Sartre üçlüsü, okuyan, düşünen 68 kuşağının idolüydü. ikimizin çok sevdiği bir yazar da Aldous Huxley idi. *Yeni Dünya* ve *Ses Sese Karşı* adlı romanlarının günlerce etkisi altında kalmıştık. Metin dünya şiirini de çok iyi biliyordu. Benim en sevdiğim Baudelaire, Neruda ve Lorca'dan, Baudelaire dışında ikisinin onun da başucu şairleri oluşu, aramızdaki dostluğa daha bir renk katıyordu. Ayrıca o, Ezra Pound ve T.S. Eliot üstünde çok önemle duruyor, bana ısrarla onlardan seçtiği şiirleri okuyordu. Uzunca bir süre, şiir yazdığından hiç söz etmedi. Bir akşam, bir meyhanede, içkinin sonuna doğru, cebinden çıkardığı çizgili bir kağıda inci gibi bir yazıyla önlü arkalı yazılmış uzunca bir aşk şiirini, öylesine duygusal, öylesine hüzün dolu ve öylesine içten okudu ki, şiir bittiğinde ikimiz de sessizce gözlerimizle ağlaştık. Tüm ricalarıma karşın, "daha olgunlaşmamış bir şiir" diye, o şiirin bir örneğini vermek istemedi. Oysa o şiiri eğer ilerde yayımlasaydı "Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi" en güzel şiirlerinden birine sahip olurdu.

Metin dost olarak da katıksız, gerçek bir dosttu. Sanatçılar genelde birbirlerini cok kıskanırlar. Edebiyat tarihi bunun sayısız örneği ile doludur. Ama Metin'in çekirdek arkadaş grubundan Bekir Harputlu'ya

Metin Altıok (solda)
Sedat Hindioğlu ile beraber.

yaptığı gerçek dostluğu, bugün bile o günün sıcaklığıyla gözlerim yaşararak anımsıyorum. Bekir Harputlu Metin'in Karşıyaka Lisesi'nden sınıf arkadaşı idi. Çok güzel şiirler yazıyor ve edebiyat matinelerinde büyük ilgi görüyordu. Metin büyük bir sevgi, dostluk ve özveri ile, Bekir'in şiirlerini tüm masraflarını üstlenerek babasının matbaasında *Baba* adı altında bastırdı. Kitabın ön ve arka kapak desenleri de Metin Altıok imzasını taşıyordu.

Metin'in Karşıyaka Lisesi'ni bitirip Ankara'ya gidişine değin yaşamına yön veren iki büyük insandan söz etmeden geçemeyeceğim. Birincisi nesli tükenmiş Edebiyat Öğretmeni Belkıs Zincirkıran, diğeri de gene çok değerli Resim Öğretmeni Şeref Bigalı idi. ikisi de Metin'in yeteneklerini ilk keşfedenlerdi. Onu sevgi ve dostluklarıyla hep yüreklendirdiler.

Ne zaman Metin'i düsünsem, sevecen, dost ama hüzün dolu iki cin gibi göz gelir usuma. Bir de meyhanede okuduğu o uzun, masalımsı, olağanüstü şiir.

Ne zaman Metin'i anımsasam, "Aykırı Sevda Sözleri" şiirinin son iki mısraı:

Gözlerine derinden ne zaman baksam
Hep uzaklaşıp giden yalnız bir adam

"Bacaksız"

Ertam Özen

Metin Altıok ile yaşamı paylaştığımız zaman dilimi tam "delikanlılık" çağlanmızdı. 50'li yılların sonlan ile 60'lı yılların başlan. Bize göre dünyayı fethetme gücüne sahip olduğumuza inandığımız, 16-18 yaşları. Yüreğimizde sık sık yeni aşklann, bazen kahredici ezildiğini bazen de doyumsuz hazlarmı tattığımız zamanlar. Kişiliklerimizin geliştiği, yetenek ve tercihlerimizin belirginleştiği, geleceğimizi aydınlatan, etkileyen kısaca, bizi bu günlere hazırlayan yıllar.

Karşıyaka Lisesi'nde tiyatro, resim, şiir, hikâye gibi kültürel etkinliklerin hemen hepsinde yer alır ve katıldığımız okullar arası yarışmalarda çok başarılı olurduk. Beş altı kişilik çekirdek bir kadromuz vardı. Metin Altıok, Çetin Sipahi, Bekir Harputlu, ben ve diğerleri. Çoğumuz aynı sınıftaydık. Ne kadar ilginçtir ki edebiyat kültür ve sanatta yoğunlaşmamıza rağmen Fen Bölümü öğrencileri idik. Ancak Edebiyat Bölümü'nden mezun olduk.

Metin Altıok, Ertam Özen, Çetin Sipahi ve Çeler Durallı *Duvarların* Öfes/'nde.

Bazı derslerde sıradan sıraya pusulalar göndererek şakalaşır, haberleşirdik. Metin, genellikle yazdığı bir dörtlüğü veya şiirin

tamamını bu suretle bize ileterek görüşümüzü almak isterdi. İşte böyle bir zamanda, bir arkadaşımız (Günay Göktürk) Metin'in bir şiirini, kendi el yazısı ile kopyalayarak bu güne kadar saklamış. (Keşke Metin'in kendi el yazısı ile gönderdiğini saklasaydı.) Şiirin yayımlanıp yayımlanmadığını bilmiyorum, ancak yazıldığı tarih ortaya çıkmış olur.

Benim uykuma dokunmayın
Kurşuni'nin mayhoş tadı
Didişen parmak aralarında
Çok yönlü düşlerin etli dudaklan
Bu içkili kedilerin miyavlamışlığı
Çağrı dolu
Susamış süngerlerin suya girişi
Pireler, yakarcalar, tahtakuruları
Benim uykuma dokunmayın
Yaşlı insanların arada bir emdiği
Çocukluk şeker kamışlan gibi
Rastladım bir yirmi yıl ardında
Benim uykuma dokunmayın
Sunflowerlar bunlar
Bir güneş var ama nerde?
Şu bulutlann ardına bir bakın bakalım
Belki size kavuşmuştur
İnsanlık hali cebinize de bakın
Benim uykuma dokunmayın

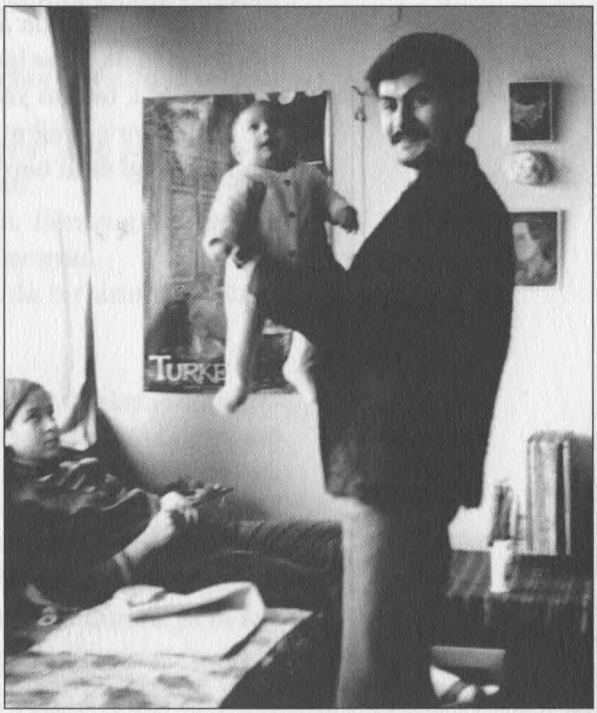
Okul dışındaki zamanların çoğunu da birlikte geçiriyorduk. O zamanlar sessiz ve sakin olan Bostanlı'daki tek balıkçı kahvesinin bir köşesini kitaplık haline getirmiştik. Orada ders çalışır, kitap okur, resim yapar, şiir okur ve tartışırdık. Bazen *Milliyet* gazetesindeki, Çetin Altan'ın köşesini tartışır, Türkiye'yi kurtarmaya çalışırdık.

Metin Altıok ile, *Tartüf, Paydos, Duvarların Ötesi* gibi oyunlarda birlikte idik. Ancak hepimizi en çok etkileyen ve büyük beğeni kazandığı için defalarca sahnelenen *Duvarların Ötesi* olmuştur. O kadar ki, canlandırdığımız karakterlerin isimleriyle anılır olmuştuk. Uzun yıllar Metin'i, oyundaki adı ile, "Bacaksız" diye çağırdık.

Metin Abi

Serap Özer

Ben burada şair, ressam Metin Altıok'u değil de "Metin Abi"yi anlatacağım. Metin Abi benim yaşamıma ben 12 yaşlarındayken girdi. Ablamın arkadaşı, derken nişanlısı, kocası ve Zeynep'in babası olarak devam etti. Ama hepsi süresince bir yandan da benim Metin Abim'di. Bunun ne anlamı var denebilir. Benim için gerçekten unutulmaz bir anlamı var. Metin Abi benim yaşamıma tam ben ergen olmaya başlarken girdi ve benim yaşamımda hemen diğer yetişkinlerden farklı bir yer ediniverdi. Ben çocuk-ergen gözlerimle yetişkinleri genelde anne babamın arkadaşları, öğretmenler, arkadaşlarımın ebeveynleri olarak tanıyıp, onları belirli, pek de olumlu olmayan bir yere oturtuvermiştim. Bu sırada yaşamıma benimle diğer yetişkinler gibi ilişki kurmayan, öğüt vermeyen, küçük görmeyen, eşit bir şekilde sohbet eden, biraz da benim "yetişkinler" dediğim gruba farklı bir gözle, hafif alaycı bakan bir adam giriverdi. Değişik de bir adamdı bu! Benim yaşamımdaki "kolejli kız" gözlüklerimle hiç bilmediğim şeyler yapıveriyordu. Balkonunda civciv besliyor, menemeni içine ekmek banarak yiyiveriyor, kafayı bulup bir güzel türkü söyleyiveriyordu.

Metin Abi bana, benim yetişkin deyip ilişki kurmak istemediğim o insanların da bana söyleyebilecek şeyleri olduğunu gösterdi. Bana, dünyaya farklı bakmayı, düşünme ile egzersiz yapmayı pek sevdiğim bir yaşta, nelerin üstünde düşünülebilir olduğunu öğretti. Onunla ve ablamla beraber Ruhi Su ile, Nâzım'la, Karacaoğlan'la tanıştım. Yepyeni bir dünya açılıverdi önümde. Ergenliğe, oradan da gençliğe geçtiğim yıllarda o ev benim için bir bilgi çeşmesi idi.

Bunlardan da aramızda akademik bir ilişki varmış sanılmasın. Bunlar yetişkin kafamla dönüp baktığımda bana neler kattığının değerlendirilmesi. Ne hatırladığıma gelince, anıların duygusal yanı ağır basıp, "insan Metin Abi" geliveriyor. Uzum uzun uğraşıp defne yapraklan ile balık pişiren ve bunu beğenmemi ısrarla isteyen Metin Abi. Zeynep'in annesinin karnında her tekme atışında "Gel bak! Koy elini!" diyen Metin Abi. En çok da bana tavla öğretmesi, sonra hiç acımadan habire beni yenmesi, benim "Zar tutuyorsun Metin Abi" diye bağırmam. Ben bağırdıkça bıyık altından güler, bütün ısrarıma rağmen gerçekten zar tutup tutmadığı konusunda açık vermez ama istediği zan da atıverirdi. Eminim şu anda da bana hâlâ aynı açık vermez gülüşü ile bakıyordur!

Metin Abi, benim yaşamımdan, kocaman ayak izleri bırakarak geçtin. Küçük bir çocuğun, ergen, genç ve bir yetişkin olmasına koyduğun sabır ve sevgi dolu harç için sana teşekkürler...

Kaymos

Yavuz Gökmen

Theodorakis'in "Kaymos" adlı şarkısını, bundan otuz yıla yakın bir süre önce sevgili dostum Metin Altıok'un evinde dinlemiştim.

O zamanlar Metin ilk eşiyle evliydi ve parmak kadar bir kızlan vardı. Kavaklıdere civarında gene parmak kadar bir evde otururlardı.

Metin'le Manisa'da tanışmıştım. Feylesof düşünceli bir adam olan babası, benim yazı yazdığım Manisa *Işık* gazetesinde linotip operatörüydü.

Yazılanını kurşun kalıplara dizerken beni bir güzel eleştirdiği de olurdu. O zamanlar daha on sekiz yaşındaydım.

"65 seçimlerinde AP tek başına iktidara gelecek" diye yazdığım için, CHP'li *Işık* gazetesi beni kapının önüne koymuştu.

Metin nişanlısıyla birlikte Manisa'ya gelmişti. Benim gibi şiire meraklıydı. O sıralar henüz şiir yazmıyor, resim yapıyordu.

Sonra birbirimizden ayrılamamıştık. Ankara'da birbirimize gelir giderdik. Ucuz Hitit şarabı içer, müzik dinlerdik.

Şiirler okur, şarkılar söylerdik.

Bir akşam bana "Şimdi bir plak çalacağım, çok seveceksin" demişti.

Plağı dinlemeye başlar başlamaz büyülenmiştim. Pikaptan tarife sığmaz nağmeler yayılıyor, içime bir gariplik çöküyordu. Bittiğinde bir süre kendime gelememiş; Metin'e:

"Ne demek Kaymos?" diye sormuştum. "Acı" cevabını vermişti.

O gece Kaymos'u birkaç kez daha dinleyip öğrendiğimi hatırlıyorum. Ancak sözlerini bilmediğim için, söylerken kafamdan Rumca'ya benzeyen laflar atıyordum. Hâlâ da öyle yapanm. Bana Kaymos'u gerçek sözleri ve anlamıyla öğretecek birini arar dururum.

Geçenlerde onu bulur gibi oldum. Polat Renaissance Oteli'nin Marmara Restoram'nda müzik şöleni veren grubun gitarcı solisti Antonio, "Kaymos"la aşina bir gençti.

Rumca şarkılar söylediği için ona "Kaymos"u sordum. Hemen mırıldanmaya başladı ama tümünü bilmediğini, arayıp bulacağını söyledi.

Sonra da "Kaymos"un "acı" anlamına gelmediğini, çok daha derin anlamları olduğunu ekledi.

Dedi ki: "Yunanca garip bir dildir. Bazı kelimelerin anlamlan tercüme edilemez. 'Kaymos' da öyledir. Onun içinde acı, endişe, umutsuzluk, kayıp ve daha birçok şey vardır."

O susunca anladım ki, bana "Şimdi hangi duygular içindesin?" diye soracak olsalar, tek kelime ile cevap vereceğim.

"Kaymos" diyeceğim.

(...)

Hürriyet, 28 Ekim 1997

Metinle bir zamanlar...

Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli;
Çok sevmeli öyleyse, çok söylemeli.

Metin Altıok

Abdullah Nefes

Föniks yaprağı gibiydi, ince yeşil, ışıltılı yalın, sivri ve sevecen. Bakışlarındaki o yoğun dalgınlık düşündürürdü hep beni. Sıcak, kırılgan, kararlı bir suskunlukla var olurdu her karmaşanın içinde. Bir kıyıda sigarasını hırsla somururken "Ben de buradayım, sıradan beni de sayın" derdi. Konacak yeri yok gibiydi. Gezgin'di. Ama acılarını umutla sular, eker biçer, beklerdi. Sürgünlüğü kimseye bırakmazdı, dostluklarınıysa hep bıraktığı yerden başlatırdı; yollan kesiştirerek, incecik bıyığını kılıç gibi taşıdı hep. Hep kendi içini oyardı sakalım çekiştirirken. Emeği ayağının altında görmedim hiç. Sevgisizliği de, dönüp gitmeyi, bakıp görmemeyi onda hiç görmedim.

Ama son kez GATA'da Yanık Merkezi'nde gördüm şairi.

Kiminin dikenleri vardır,
Katlanmaz üstüne
Hep dikine durur
Delmemek için gövdesini.

Son asrın 60'lı yılları

Ne çok koşardık o yıllar, dövüşür, konuşurduk. Sevdaları nasıl da amansızca yaşardık. Şiir ve sosyalizmdi rüzgârımız. O yıllar nasıl güzel gülerdik. Nerede, ne zaman, nasıl tanıştık şimdi anımsamıyorum. Türkiye işçi Partisi'nin bir mitingi olabilir, DTCF'nin koridorlan ya da Buha-

Abdullah Nefes, Osman Gürel, Metin Altıok, Salih Bolat, Eylül 1992.

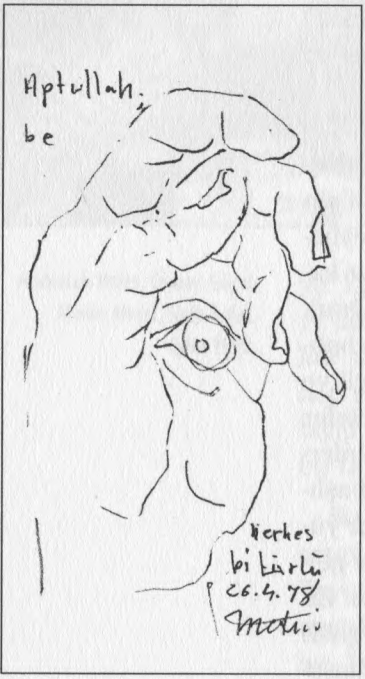
ra Meyhanesi'nin bir tahta masasında, alkol ve duman içinde. Belki de "İzmir Lokali"nin ucuz yemekhanesinde. Birbirimize hemen kaynamıştı kanımız. İlgaz'dan ve Bergama'dan konuşurduk sevinçlerimizi aktararak. DTCF'nin Öğrenci Birliği seçimlerine katılıyorduk ilk kez "Sosyal Adaletçiler Grubu" olarak, "Çiçek, Böcek, Eğlenceli Yarınlar" gruplarına karşı. Başkan adayımız kıdemli bölüm arkadaşı Veysel Öngören'di. Metin direniyordu "Olmaz kardeşim, Veysel marksist değil" diye. Epeyce uğraşmıştık Ataol'la (Behramoğlu) "Peki yahu" dedirtinceye dek. *Dönüşüm* kavgalarının (60'lı yılların ortalarında yayımlanan ve her sayısı kavgalar yaratan anti-emperyalist, sosyalist gençlik dergisi) hep içinde olurdu. Onu Sakarya Caddesi'nde İzmir Yurdu'ndan toparlayıp getirdiği arkadaşlarıyla bizleri korurken anımsıyorum; elinde kısa bir takozla. (Tıpkı Madımak basamaklarında süpürge sapını tutar gibi.)

Sinematek Derneği'nin Ankara yönetmeniydim. Derneğin salonunu sergi salonuna dönüştürmüştük. Tam olarak anımsamıyorum, ya Orhan Taylan'la birlikte ya da ayrı ayrı bu iki genç ressamın ilk sergisini açmıştık. Eller vardı sergide. Her ikisinin o dönemdeki ana figürü olan eller. Yumruk eller, sevgili eller, çaresiz eller, nasırlı eller; akla gelebilecek ve duyumsanabilecek bütün eller. Açılış gecesi boyunca "Aptullah, bu sergi benim sergim, bu resimler benim resmim, değil mi?" diyerek defalarca öpmüştü yanaklarımdan. (Ne acı ki Sivas'tan sonra Metin'in *son* sergisini hazırlamak ve açmak da bana düşmüştü yine Ankara'da.) Açılışın sonuna doğru bir hüzün çökmüştü üzerine. Kuytu bir yerde içkisini yudumlarken ilişmiştim yanma. "Ben şimdi neyin resmini yapıcam?" diye sormuştu. Elleri titriyordu ve ben onun gizli gizli şiirler yazdığını yeni öğrenmiştim.

12 Mart faşist darbesinden, düşünen ve düşündüğünden korkmayan kimi insanlar gibi ben de payıma düşeni almıştım. Adana Cezaevi'ndeydim. Adını, "Görülmüştür" damgası vurulmuş zarfın üzerinde gördüğümde heyecanlandığımı ve "Metin mutlaka ellerini de göndermiştir" diye düşündüğümü anımsıyorum. "Sevgili dost Aptullah" (adımı hem yazarken hem de konuşurken Aptullah diye ünlerdi) diye başlıyordu mektup. Bir mahpusa yazılabilecek her şeyi inci dizer gibi sıralamıştı bir bir. Bitirirken "bir tek de bizim için içmişti" boğazı düğümlenerek. O "bir tek"i içerken gözlerinin buğulandığından hiç kuşkum yoktu. Cevap veremedim, çünkü adres yazmamıştı.

74'ün yazında çıkmıştık hapishaneden. Birkaç ay sonrasında başlayan ve seksenli yıllara dek süren "alkol" parantezindeki günler nakışlı günlerdi. Hapishane hikâyelerine mest olurdu. En çok da Can Abi'nin (Can Yücel) rakısızlığı üzerdi onu. 60'lı yılların Buhara, Atak vb. meyhaneleri gitmiş, Mülkiyeliler, Sanatseverler Demeği vb. yeni mekânlar katılmıştı yaşamımıza. Kimi zaman da Bestekâr Sokak'taki biraz dağınık ve sıcak ev. (Füsun'un kulakları çınlasın.) Bir gece yarısı Meclis'in bahçesinde sıkı bir güreş tutturmuştuk. O föniks yaprağı nasıl dirençli ve kaviydi, hâlâ şaşarım. Meclis'in korumaları zor ayırmıştı bizi. 0 günler şiir, aşk, çocuk ve dağlarlı yaylalarlı; Metin'in kendini sakladığı günlerdi. Derken şiir geldi *Gezgin*'le. imzaladığı kitap yine "Aptullah"la başlıyor, "23 Eylül 1977 Bizimev"le bitiyordu. Kitap sanki çok büyük bir yükü almıştı üzerinden. "Ben bir gezginin gölgesiyim" "Sakın üzerime gelme" der ve hınzırca gülümserdi. Şiir ve şairler üzerine konuşulurdu. En çok da İstanbul'a gidenler ve gidecekler üzerine, işte o günlerde geldi *Yerleşik Yabancı* (1978). Bir gün yayınevine kitapla geldi ve attı masaya: "Benden bu kadar Apo" diyerek. Cebindeki kitap ilgimi çekmişti. Eli sürekli oradaydı. Sonunda dayanamadı koydu önüme. Kocaman bir el çizmişti ilk sayfaya. Biraz gergin, biraz kırılgan, biraz da hesap sorucu bir el. Elin tam göbeğinde bir göz; kimin gözü ki... Kısacıktı yazısı:

Aptullah be
herkes bi türlü
26.4.78

Yine darbe. Yine acılar, demir kapılar, kin, kurşun ve ölümler kol geziyor. Şair, Ankara'dan uzaklara uçmuş, "Kendinin Avcısı" olmuş. Çok sık olmasa da hemen her yıl kucaklaşıyoruz. Daha çok Bingöl'ü konuşuyoruz. Hoşnut değil taşra yaşamından. Şiire sığınmış. Bir ara resimden söz ediyorum, eski günleri karıştırırken. "Ben onu bıraktım ama, o benim peşimde hâlâ. İnsan yüzleri, kuşlar, oklar çiziyorum ara ara. Kim bilir, şenle bir sergi daha yaparız belki" diyor gülerek. Partisizlikten, örgütsüzlükten yakınıyor. Aybar'dan, TİP'ten, eski coşkulu günlerden, bölünmüşlükten, yalnızlıktan sararmış fotoğraflar çıkanyoruz. Aybar'a yapılan haksızlık derinden yaralamış onu; sözleri sitemli. Özel hayatları gündeme getirmemeye çalışıyoruz; çocuklar hariç. Geçmiş içimize sığmıyor; ha babam geçmişe dönüyoruz.

Bir yaz günü alkolün buğusunda laf lafı açıyor, laf kapıyı. Puşkin, Yesenin, Mayakovski, Nilgün Marmara derken şairin intiharını konuşuyoruz. İki şair arkadaşımızın kulağıma gelen intihar söylentisini anlatıyorum. "Yaz bunları" diyor. "Bende de var bi tane. Anlatayım da yaz bunları. Ötekileri bilmem ama benimkinde adımı sanımı açıkça yazabilirsin" diyor. "Böylece bir üçleme olur; adını da 'Türkiye'de Şairin İntiharı Böyle Olur' koyarsın." Onun ağzından özetleyerek naklediyorum:

"O kış Bingöl yine kar altında. Dersi boşlamışım, alnım camda dağlara bakıyorum.

İşte yine kapıldım
O can sıkıntısına;
İçimde bir tozlu
Sarnıç boşluğu
Gitmekle kalmak
Arasında kararsız
Yürüdü kederle
Dağlara doğru.

İpek ve Kılabtan

İntihar gelgitlerindeyim. Dağlara bakıyorum ve dağlar çekiyor beni. Karan veriyorum: Votkamı alacağım, birkaç tane de portakal ('Portakalı nerden bulacaksın Bingöl'de?' diye araya giriyorum. 'Sana ne, bulurum ben' diyor). Ötede bir tepeyi gözüme kestiriyorum. Sis içinde küçük bir tepe (tepeyi anlatıyor uzun uzun). Bak, resim belirginleşiyor. Portakalımı buluyorum, votkamı ve şiirimi alıyorum yanıma, bata çıka tepenin eteğindeyim. Ağır ağır tırmanıyorum. Uygun bir yer ayarlayıp yerleşiyorum. Kar önce ufaktan serpiştiriyor, sonra bastıracak. İki yudum votka bir dilim portakalla başlıyorum. Sonra yine votka, yine portakal. Böylece dibini görüyorum şişenin. Kar yavaş yavaş kirpiklerimi ağırlaştırıyor. İçimde bir sıcaklık, deme gitsin. Boşalan şişeyi sallıyorum aşağıya, bir de portakal peşi sıra. Sessizce gömülüyorum. Ne ezan sesi duyuyorum ne alkış. Yakalarda siyah-beyaz fotoğraf bile değilim. Uzanıp örtünüyorum sonsuzluk örtüsü beyazı. Ve yitiyorum kann altında. Taa bahara, karlar eriyinceye kadar tertemiz oradayım. Donmuş bir elma gibi. Öylece buluyorlar beni. Belki sakallarım uzamıştır biraz, biraz da saçlarım belki. Kendimce böyle tasarlıyorum şairin ölümünü."

Duruyor ve kahkahalar atıyor. Gözlüğü buğulanmış. Limonlu votkasından irice bir yudum alıyor.

"Ama işin gerçeği başka. Dinle bak: Votkamı alıyorum, portakalı da. Bata çıka, düşe kalka dağın eteğindeyim. Aşağıdan bakıyorum, benim gözüme kestirdiğim tepe sanki bu değil. Daha mı yüksek, ne? Neyse başlıyorum tırmanmaya. Beş metre, on metre derken nasıl olduysa paldır küldür yuvarlanıyorum aşağıya. Ben bir tarafa, şişe bir tarafa, portakallar sağda solda. Topluyorum kendimle şişeyi ve portakalları. Bu kez daha dikkatli ol diye uyararak kendimi, başlıyorum yeniden tırmanmaya. Ama tepe büyüdükçe büyüyor gözümde. Daha ilk ulaştığım yere varmadan, haydaaa ben ve suç ortaklarım, hoop yeniden aşağıda. Bir kez daha deniyorum, bir daha... Biz hep aşağıda buluşuyoruz. Nefesim daralıyor, soluk alıp vermekte güçlük çekiyorum. Etekte topluyorum öteberiyi. Onlar bana bakıyor, ben onlara. Tepe de yukardan hepimize. Derken bağdaş kuruluyor, şişe açılıyor, portakal yarılıyor; başlıyorum. Bi gözüm tepede öbürü şişede. Diyorum ki, oğlum Metin, bir daha gücüne göre seç ölümünü. Ama verdiğin sözü de yerine getir. Tepe olmadı, etekte bitir şişeyi." Susuyor. "Dinle bak" diyor:

Dostlarından uzakta
Bir bozgun akşamında
Gerisingeri
Dönerken kasabaya;
Baktım gökyüzü
Birden yıldızla doldu.
Akşamın serinliği
Alnıma vuruyordu.

İpek ve Kılabtan

Şiir bittikten sonra, yine kahkahalarla, "Oğlum, bendeki final bu kadar. Öykücü olan sensin. Bunu adam gibi bitirmek de sana düşer. Yazacaksın, söz mü?" Ötekileri beceremedim ama Metin'e verdiğim sözü tuttum.

90'lı yılların başında anlatıyor çakırkeyf bir keyifle: "Malulen emekliyim artık. Şu TC'ye attım sonunda kazığı. Alkol bağımlılığı adlı hastalıktan aldım raporumu. Malulüm, emekliyim, özgürüm ve işte döndüm kürkçü dükkânına. Ankara Ankara güzel Ankara!.." Sanırım Karaman'dan sonra Ankara ona başlangıçta epey iyi gelmişti.

Sokollu, Nimet Sokak, 18 numara, şairin yeni adresi. Bu kez o evde başlıyoruz hüpürdetmeye 25 yıllık geçmişi. Küçücük bir odası, çok hoş bir masası var. Tertemiz, pırıl pırıl üstü. Kalemler yerli yerinde marş marşa hazır, kâğıtlar da. Kütüphanede ciltli kitaplar. Yeni resimlerini ilk orada görüyorum. Odada çözemediğim bir hüzün kokusu var. "Hesap işi Şiirler"e hazırlanıyor; bir resmi çözümler gibi. "Çok canım sıkılıyor, moruk" diyor elini omzumdan çekmeden. Uzun uzun Zeynep'ten söz ediyor. Bir sigara daha takıyor minik plastik ağızlığına. Özlemini çekiyor içine. Masanın üstündeki minik heykelciklere bakıyorum tek tek. Tanrılar, tanrıçalar, atlar boy boy bir hizada duruyorlar. "Elazığ'ın özel bir taşı bu taşlar. Çocuklar topluyor dere kıyısından benim için. Her yerde bulunmuyor, işlemesi kolay oluyor." 0 sabaha karşı evden ayrılırken avcuma bir şey sokuşturuyor. "Beni unutma, sakın unutma" diyor. Hâlâ avucumun içinde o gri yeşil taş. Başı dik, memeleri karnında bir Kibele heykelciği, sıcacık. Bir şair yüreği.

Akşamüstleri Kardelen'de (Ankara'da oturduğumuz bir içki yeri) toplanıyoruz yavaş yavaş. Yeni mekân orası, Metin de katılıyor. Asaf Ko-

çak, Ahmet Erhan, Lütfiye Aydın, Osman Gürel, Uğur Kaynar, Behçet Aysan ve diğerleri oradayız çoğu zaman. Şiir de konuşuluyor, kızlar da. Evleri ayrı bir aile gibiyiz, kardeşimiz kavga hep yanı başımızda. Ancak küsmek yasak. O günlerde kitaplarını bir yayınevinde toplamaktan söz ediyor. Hep başka başka yayınevlerinde yayımlanmış. *Hesap İşi Şiirler*'i çok önemsiyor. "Okumakla anlaşılmaz, görerek okumak gerek" diyor. Camiye benzer bir şiiri anlatıyor, minareden şikâyetçi. O ara Doruk Yayınları'nın yönetmenliğini yapıyorum. Şairlerin bütün kitaplannı yayımlayacağız. Bir eski bir yeni sırayla. Metinle de sözleşme imzalanıyor. Kılı kırk yararcasına özen gösteriyor. îlk, *Gezgin*'in (1976) ikinci baskısıyla, *Hesap îşi Şiirler*'i yayımlıyoruz. Kapakları Asaf Koçak yapıyor. Asaf'm arka kapaktaki çizgi portresini çok seviyor. Zaman zaman takılıyor Asaf a "Saçlar iyi de sakallan piç etmişsin" diye. (Sonraları, yayınevinin onu üzdüğünü öğreniyorum. Oradan ayrıldığımdan, elimden fazla bir şey gelmiyor. Metin sitem ediyor. "Olur mu ya, bırakıp gitmek var mı? Anca beraber kanca beraber!..")

93 Haziram'nda Sivas'a gitmek konuşuluyor masalarda, işin gırgırında herkes. Otobüste kim, nerede oturacak tartışılıyor. "Sen de gelsene. Ben, sen, Behçet otururuz arabanın arkasına, hem içer hem kaynatırız."

En son GATA'da Yanık Merkezi'ne getirilirken görüyorum Şair'i. Lütfiye'yle Cafer Can son komşulan.

Ardında yüzyıllar bırakıp gelen şiirleriyle Karaca'yı, Yunus'u, Pir Sultan'ı düşünüyorum; şairin ömrü şiiri kadar değil mi diye.

Metin'li yıllarımız...

Orhan Taylan

1967-68... Metin'i Ankara'da tanıdım. Hepimiz otuz yaşın altında bir avuç insandık. Umutlu, coşkulu ve çalışkandık; başkalarından daha çok okuyan, daha çok tartışan, sanatla yoğun biçimde uğraşan, İşçi Partisi'nde görevler üstlenen, ülkemizin geleceğinden sorumlu olduğunu düşünen.

Kimimiz TİP'e üyeydik, kimimiz değildik, ama hiçbirimiz için bu, partiye yakınlık, bir ikbal umudu ya da günün birinde iktidar olanaklarından yararlanmak anlamına gelmiyordu. Her birimiz birer Pir Sultan'dık. Beş parasızdık, güçlükle yaşardık ama yoksul değildik. Mağrur devrimcilerdik.

Metin şiir yazıyor, resimler çiziyordu. Çiziyordu diyorum, çünkü yağlıboya ile boğuşmazdı. O yıllarda yeni türemiş olan keçe uçlu boya kalemleriyle, çiniyle ve suluboyayla çalışırdı. Yalın bir anlatıma daha kısa yoldan ulaşmak için. Belki yapısındaki sabırsızlıktan, belki de hepimizin içindeki, dünyayı bir an önce değiştirmek telaşından. Üslupça Abidin'e yakın dururdu. Ama resimleri hırçın değildi; tersine, zarif ve çalımlıydılar.

1969 ya da 70 yılı olacak, Ankara'da, yanlış hatırlamıyorsam Sinematek Derneği'nin salonunda Metin'le ortak bir resim sergisi düzenledik. Aptullah Nefes yönetiyordu Ankara Sinematek Derneği'ni. Sergimizin resim satmak falan gibi bir amacı yoktu, olmazdı o dönemde. Çevremizdeki insanların coşkusunu bilemek için yapılırdı resim. Metin'in o yıllardaki eşi, bir de esmer güzeli, tıpkı Metin'e benzeyen bir buçuk iki yaşında kızları vardı. Füsun Altıok'un anımsattığına göre Metin'in ikinci sergisiymiş. Benim de ikinci ya da üçüncü olacak.

Benim İstanbul'a yerleşmemle, Metin'den giderek daha az haber alır oldum. Ankara dışında bir yerlere yerleştiğini, yoğun biçimde şiir yazdığını duyuyordum.

Resim yapmayı sürdürdü mü bilmiyorum ama şiirleri yayımlanıyordu. Dergilerde şiirleriyle karşılaşmak, yıllar sonra buluşmak gibiydi, sevinirdim. Son aldığım haber Pir Sultan'm diyarından oldu.

Metin Altıok

Zülfü Livaneli

Bir şeyi fark ettim: Dostum Metin Altıok üzerine yazı yazmak çok zor geliyor bana. Bir t ürlü elim varmıyor.

Bunun nedenini merak ettim; üzerinde çok düşündüm ve sonunda buldum ki, ben, Metin'i bir türlü solgun bir anıya dönüştürmeyi başaramamışım. Ne öldüğünü kabul edebiliyorum, ne artık var olmadığını.

İçimdeki bir şey bana, onun Ankara'da yaşamakta olduğunu fısıldıyor. Hadi, diyor; bin gençliğindeki otobüslerden birine, Ankara'ya git; orada sığırcık kuşlarının ötüştüğü ağaçların altında dolaşan şairi göreceksin. İçine dönük, fazla konuşmayan, mahcup, gülüşünü bile elâlemden saklamaya çalışan o duygulu genç adama rastlayacaksın.

Birlikte, Kocabeyoğlu Pasajı'nın altındaki eski kitap dükkânlarına gideceksiniz, Piknik'te oturup birer soğuk bira parlatacaksınız, Nâzım'dan, sosyalizmden, Türkiye'den konuşacaksınız. Sonra Erdal Öz'ün Sergi Kitabevi'nde alacaksınız soluğu; kitapları, plakları seveceksiniz.

Anlıyorum ki, gençliğim bana ne kadar yakınsa Metin de o kadar yakın, bana ne kadar uzaksa Metin de o kadar uzak.

Annem genç yaşta ölüp gidince, onun "soğuk yüzü"nü görmem için çok ısrar etmişlerdi. Yoksa öldüğüne inanamazmışım. Ben de bir türlü cesaret edememiştim. Bu yüzden aradan geçen bunca yıla rağmen onun öldüğüne inanamam hâlâ.

Metin de bana o lanetli otele hiç gitmedi gibi geliyor. Orada hiç

bulunmadı, alevler ve duman bu narin, kırılgan ve duyarlı şairi yutmadı, diye düşünüyorum.

Ve Ataol'un dizelerini hatırlıyorum:

Kucaklıyor beni Metin Altıok
"Aldırma" diyor gülerek

Ben de gülmeye çalışıyorum.

Ama en hayırlı evlatlarını yiyen bu ülkede bir gözüm gülerse öteki ağlıyor. Engel olamıyorum.

Dilimizdeki Altıok

Ataol Behramoğlu

Metin Altıok'la dostluğumuzun başlangıç tarihi 1960'lı yıllardır. Dostluğumuzun, diyorum. Çünkü bazı tanışıklıklar zaten dostluk olarak doğar. Metin'le karşılaştık ve dost olduk.

O dönemde bizi birleştiren değerler, ilk gençliklerimizin ve 1960'lı yılların değerleriydi. Coşku, içtenlik, merak, özveri, adanmışlık, yurtseverlik, insancıllık, duygululuk, bütün bir yaşamı bir çırpıda ve bütünüyle kucaklamak tutkusu...

Metin o sıralarda şiir yazmıyordu. Belki de yazıyor, ama bizler bunu bilmiyorduk. Felsefe öğrencisi ve ressamdı.

Gorki türü sarkık bıyıklarının arkasında içtenlikli, azıcık utangaç gülümseyişi ışıldayıveren, aynı sıklıkla da alm kaygı kırışıklıklarıyla kaplanıveren bir arkadaşımızdı. Parlak kara saçları sımsıkı arkaya taralı, sade ama her zaman özenli giyimli, yakışıklı, sımsıcak bir delikanlı...

Tartışmalarda tutkulu, ama hiçbir zaman gönül kırıcı değil...

Kibar, zarif, çelebi.

Kavi, güvenilir...

Benim arkadaşım, kardeşim, dostum Metin Altıok böyle biriydi.

Sonra birden şair Metin Altıok çıkageldi.

Kozasını sessizce örmüş, olgunlaştırmış, kişisel yaşamının acılarını, türlü duygularını Bingöl'deki öğretmenliği sırasında yakından tanıyıp, yaşantılarına ortak olduğu halkının yaşamıyla birleştirmeyi başarmıştı...

Buna belki başarmışlık da denemez, çünkü o zaten bir halk çocuğuydu ve tüm yaşamınca da öyle kaldı...

Metin Altıok'un şiiri, çağdaş şiirimizin nasıl olması, hangi yollardan ilerlemesi gerektiğini gösteren en seçkin ve öğretici örneklerdendir...

Modem ve yenilikçi olmak, ama şiirimizin ana gövdelerinden kopmamak... Sahici ve kendin olmak...

Metin Altıok'un başarısı, bunların önce belki sezgisine ve sonra bilincine sahip olması ve bir ülkenin, bir dilin gerçekten şairi olabilmek için yapılması zorunlu bu sentezi kısa bir zaman sürecinde gerçekleştirebilmesindedir.

Burada onu bizlerden, onca tutkuyla bağlı olduğu yaşamdan, yazılacak nice yeni şiirden ve biricik sevgili kızı Zeynep'inden koparıp alan haksız, adaletsiz ölümden söz etmek istemiyorum...

Metin Altıok, dilimizin en güzel, en anlamlı şairlerinden biri olarak yaşamını hep sürdürecek... Sımsıcak, içten, azıcık utangaç gülümseyişi ve tüm insanlık için alnında kaygı kırışıklıklarıyla...

Dostluğun izinden

Sinan Fişek

Sevgili Zeynep,

Anıların bu kadar zor, ulaşılması güç, kaygan-kaypak şeyler olduklarını bilmiyordum.

"Sesleri rüzgârda dağılan /Av borularıdır anılar" diyor Apollinaire.

Benim (daha az şiirsel) aklıma ilk gelen, Clint Eastvvood'un *Affedilmeyen* filmindeki bir sahne: Clint'in oynadığı *pistolero* eskisi William Munny'yle, onu on bir yıl aradan sonra sıcak ama sıkıntılı yuvasından koparan Schofield Kid namıyla maruf kör silahşör bozması arasında, filmin ortalarına doğru şuna benzer bir konuşma geçer:

KID: *(Hayranlıkla)* Jackson County'deki o olay gerçekten anlattıkları gibi mi oldu?

CLINT: Hangi olay?

KID: Hani iki polis tüfekleri doğrultmuş seni bekliyorlar. Tabancayı çekip ikisini de haklıyorsun. Sende ufacık bir sıynk, - o kadar. Amcam ordaymış, ömründe öyle şey görmediğini anlatır hep, öyle silah kullanıldığını...

CLINT *(Çelik mavisi gözlerini ujkun ötesinde bir noktaya dikip çene kaslarını iki hoplatarak):* Pek hatırlamıyorum, genellikle sarhoş gezerdim o zamanlar...

Biz de genellikle sarhoş gezerdik o zamanlar. Belki o yüzden Metin'le ilk ciddi tanışmamızın nasıl, nerde, ne zaman olduğunu bir türlü hatırlamıyorum. Gülsen'e sordum, o da hatırlamıyor. Telefonu açıp annene sorabilirdim tabii, ama yapmadım. Hile yapıyormuşum gibi ge-

lecekti, bir de daha kötüsü: ya Füsun da hatırlayamazsa? Sonunda, doğru olmasa da, ezelden beri tanıştığımıza yormanın daha şık olacağını düşündüm.

Ama yalnız şıklık yetmiyor; ben de beynimin küllerini karıştırdım ve Metin'le arkadaşlığımın, Ankara dostluklarının çoğu gibi, mutlaka bir içki sofrasında başlamış olması gerektiği kararına vardım. Ama nerde, ne zaman?

Zorladıkça, anıların çoğu sıkıcı birer yer ve isim listesi olarak canlandı kafamda. Yerlerle isimleri birleştirip somut birer anı doğurmalarını sağlamak, rakı şişesinde tüp bebek yapmak gibi bir olabilemezlikti.

"Olabilemez". Kemal Tahir'den gelme bu deyişe kahkahalarla güldüğümüzü hatırlıyorum, Metin ortaya attığında. Ama nerde, ne zaman?

Ankara'nın ufacık olduğu dönemler geride kalmıştı gerçi, ama Yenişehirliler birbirini tanırdı genellikle. Füsun'u çocukluğumdan beri bilirdim: Karşı komşumuzdu Selanik Caddesi'nde. Kız kardeşi Nihal'le -teyzenle- top oynardık, ağaca bizden iyi tırmanırdı. Füsun birkaç yaş farkın gözde çok büyüdüğü o günlerde abla kalırdı, uzak dururduk. Sonra Füsun'u keskin ve yoğun bakışlı, ufak tefek, siyah saçlı, beyaz tenli, asabi görünüşlü bir adamla görmeye başladım. Bir süre sonra içinde gene siyah saçlı, beyaz tenli bir bebek olan bir çocuk arabası itmeye başladılar. Arabanın yolcusu şendin.

Göz aşinalığı da zaten bundan kısa bir süre sonra yenilenin içilenin ayrı gitmediği bir arkadaşlığa -hatta ortak bir aile yaşamına- dönüştü. Ama nerde, ne zaman?

Bir dost evinde belki, Ankara usulünce.

Ya da bir meyhanede: Tavukçu, Pis Buhara, Arnavut, Yeşil Kıbrıs. Baba'da olamaz, liseden sonra gitmez olmuştum (ucuz, sözde afyonlu şaraptan rakıya terfi etmiştim). Körfez ya da Rüyam da olamaz, bir numara büyük gelirlerdi o zamanlar. Piknik diyeceğim, ama rakı yoktu orda ve Metin'le karşılıklı votka-bira atmışlığım olduysa eğer, belleğim olacak kevgirin deliklerinden akıp gitmiş, votka-bira karışımının konu olduğu anıların çoğu gibi.

Ama dostluğun çok kısa bir süre içinde "Ailecek görüşelim"den "Gece yatısına da bekleriz"e dönüştüğü kesin -gerçi yatı konukluğunun

Bodrum'da Füsun Akatlı ve Fethi Naci'yle, 1975.

çoğunu o sıralar yersiz yurtsuz olan Gülsen'le ben yapardık- Çankaya'daki bodrum katlarının, sonra da Bestekâr Sokak'taki çatı katının kaç kere yatı konuğu olduk, kim bilir.

Gülsen'le evlenmeden kısa bir süre önce "evlendiğimizde -yani biz de çatı döşek sahibi olduğumuzda- bile sürdü karşılıklı yatı ziyaretleri. Bunların önceden planlandığı pek görülmemişti ama. Uzun ve keyifli bir içki faslının doğal sonucu olarak genellikle sabah uyandığımızda keşfederdik konukluğumuzu ya da konuklarımızı.

Gece yatıları sonra şehirlerarası bir nitelik kazandı. İstanbul'dan gelip bizde kalan, biz İstanbul'a gittiğimizde de evlerinde kaldığımız, ama içki sofralarımız hemen hep Metin ve Füsun'la ortak olan dostlan hatırlıyorum: Mustafa Irgat, izzet Yasar, Fethi Naci, bir keresinde Metin Eloğlu, Ömer Uluç; ve sonra da Ankara ailemizin İstanbul kolunu oluşturan Uyar'lar: Tomris, Turgut ve Küçük Turgut. Küçük Turgut'la sen de ailenin ayrılmaz birer parçasıydımz. Meyhanelerde, içki sofralarında öğrendi- okuma-yazmayı.

"Bizim ailenin özelliği birbirlerine kan bağıyla değil, birbirlerinin 'içini okuma' bağıyla bir araya gelen üyelerden oluşmasıydı" diye yazmıştı Tomris, Metin öldükten sonra. Aile içi kavgalardan, kırgınlıklardan da söz ediyordu, gerçekten de unutulmazdı bunların bazıları, ama benim aklımda en çok kalan ne kadar güldüğümüz. Metin'i götürecek olan ortaçağlık iğrenç ve zehirli bir ot gibi büyümekteydi o yıllarda. Bunun farkındaydık, bununla birlikte yaşıyorduk, ailemiz de bu ortaçağlığa karşı bir savunma mekanizmasıydı belki: birbirimizin zekâsına, zevkine, doğ-

t uluğuna, esprisine -ve bunların her birini her birimizde kolayca okuyabilmemize- dayanarak gerçek bir savunma paktı kurmuştuk sanki.

Bölük pörçük ailevi anı parçaları:

Ankara-Istanbul yataklısının yemekli vagonunda, minyatür şişeyle gelen rakıların boşlarını çaktırmadan pencereden dışarı atıyoruz (çünkü hesap, yemeğin sonunda boşlar sayılarak çıkarılırdı). İstanbul bütçesini daha varmadan hırpalamayalım, Tomris ve Turgut'la Avcı sefalarını kısıtlamak zorunda kalmayalım diye.

O yolculuğun sabahında (bellek denen kevgirin deliklerinden akıp gitmeyenlere inanılacaksa gene), trenden inip Mustafa Irgat'ın -yani Mina Urgan'ın- Moda'daki evlerinde Ankara kalebentliğinden geçici olarak kurtulmuş vatandaşlar olarak Boğaz'a nazır kahvaltıya oturduğumuzda, tabakların içindeki turuncu haplara bakıp sorduk:

"Bunlar ne, Mustafa?"

"Kavaciğev ilacı."

Mustafa, İstanbul'daki meyhane kavgalarından bıkıp Ankara'ya kaçtı bir haftalığına. Metin'le onu her öğle, her akşam ayrı bir meyhaneye götürdük. Hepsinde kavga, bir tanesinde de kanlı bir arbede çıktı. Zavallı Mustafa, kendini Gazanfer Bilge otobüsüne nasıl atacağını şaşırdı sonunda.

Veysel Öngören'le Tavukçu'da rakı seansları: Metin'le ben Veysel'in kadehini ney gibi kullanışına hayranız: kafa hafif yamuk ve arkaya devrik, gözler kapalı, surat huşu içinde: "Ben güzel rakı içerim, güzel yemek yerim, dooost!" Baş başa içerken de hangimiz Veysel'i daha iyi taklit ediyor diye yarışıyoruz.

Metin haber veriyor: "Orhan Peker içkiyi bırakmış!" "Yapma, yahu!" Akşamüzeri doğru Tavukçu'ya. Orhan, önündeki sarımtrak sıvıdan yüzünü ekşite ekşite demleniyor.

"O ne, üstat?"

"Votka-limon."

"Hani içkiyi bırakmıştın?"

"Bıraktık işte, rakı içmiyoruz ya!"

Gülsen'le Atatürk Bulvarı'ndan Kızılay'a yürüyoruz, züğürtüz. Karşıdan Metin geliyor.

"Ulan Metin, karşımıza paralı biri çıksa da rakı ısmarlasa diyorduk,

çıka çıka sen çıktın, bizden de çulsuzsundur."

Metin bir an düşünüyor: "Bende yüz lira var," diyor, "ama bir şartla."

"Nedir?"

"Bana da ısmarlayacaksınız!"

Metin'de hayran olduğum -herhalde bende pek olmadığından olsa gerek- bir yapıcılık vardı. Ben zaman zaman, "Şunu yapacam, bunu edecem" derdim, ama sonunda pek bir halt etmezdim.

Metin, hiçbir şey demez, pat diye yaptığını çıkarıverirdi insanın önüne: bir resim, bir şiir, taştan oyma bir heykelcik, büyük bir ciddiyetle yapılmış bir salata. Bir seferinde, senin mum boyayla yaptığın bir ağaç resminin üstünden sulu çini mürekkebi geçirmişti: siyah fon üzerinden fışkınvermişti ağacının ışıl ışıl renkleri. Hâlâ bizde, o görür görmez çarpıldığımız ve Metin'in kendisi yapmış gibi gurur duyduğu resim.

Tanıştığımızda, Metin benim için zaten şair değil, ressamdı.

Bunları yazarken, tam arkamda, kitaplığın raflarından birinde, onun resimlerinden biri duruyor: çok sevdiği Abidin Dino'nun üslubunu çağrıştıran bir çoban başı. Üstüne, "En kıral arkadaşım Sinan Fişek'e" yazmış.

"Sana bir resim yapıp vereceğim" demediği gibi, şiir yazacağını da haber vermemişti. Birdenbire, pat diye, bir akşam iki şiir okumuş, arkasından da *Gezgin* çıkıvermişti. Kitaplar art arda çıkıyordu, ama yaşama biçimimizde de değişiklikler olmuyor değildi. Üçüncü kitabı, *Kendinin Avcısı*'m, Gülsen'le bana şöyle imzalamış: "İguananın Gecesinden sürünerek. 13/10/1979 Ankara."

Ama ailemiz dağılmıştı bile.

"... beklenmedik kopukluklar davardır: Sinan ile Gülsen, Paris'e gittiler. Turgut Uyar öldü, Füsun'la Metin ayrıldılar, Avcı lokantası kapandı..." diye yazdı Tomris.

Aslında, kronolojik sıralama şöyle, yanılmıyorsam: Füsun'la Metin ayrıldılar, Sinan ile Gülsen Paris'e gittiler, Turgut Uyar öldü. Her şeyden önce de Avcı kapandı...

Annenle babanın ayrılmasıydı galiba, aileye vurulan ilk ve onulmaz darbe. Metin'i birkaç kez gördük ondan sonra ve gene bir şey demeden, doğuya, Bingöl'e gitti. Füsun'la sen batıya, İstanbul'a gittiniz. O

aralarda 12 Eylül darbesi oldu, ben askere gittim geldim, sonra Paris'e göçtük.

Ailemizin yetmişli yıllarda gülmeceyle, sanatını ciddiye alıp kendini fazla ciddiye almamayı bilen insanlarca üretildiği için iyi olan bir sanatla, oyunlarla, sohbetle kurduğu kale dağıldı ufak ufak, ortaçağlık yayılmaya başladı. Başka başka belleklerin limanlarında demirleyen tekneler gibi açıldık hepimiz, ayn ayrı denizlere.

Bak, ömrünün çoğunu hayret verici bir özgüven kozasının sıcaklığında geçirmeyi beceren Gertrude Stein, ortaçağlığı nasıl tanımlıyor:

"Ortaçağ demek, yaşam ve yer ve ektiğin ekin ve kann ve çocukların hiçbiri kesin değil demek. Sürülebilirler ya da götürülebilirler ya da yakılabilirler ya da terk edilebilirler - bu demek ortaçağlık. "

Gertrude Stein, Fransa'nın Nazi işgalinden söz ediyordu; bizse gençliğimizden.

Gözlerinden öperim.

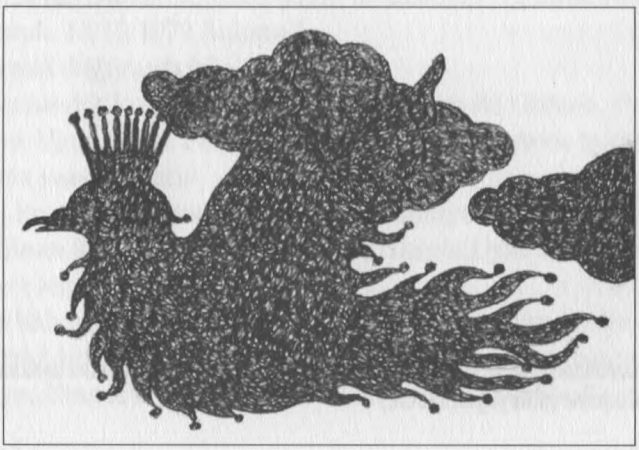
Sinan

Not: Bu yazı yazıldıktan kısa bir süre sonra ne yazık ki sevgili ailemizin bir üyesini daha kaybettik. Tomris Uyar'ın üzerine yıldız yağsın. (Z.A.A.)

“Ben bu dünyada bir pıtrağım”

Zeynep Altıok Akatlı

Görebiliyorsam eğer...
Sonbahar yapraklarından sehpa örtüsü yaptığımızdandır.
Düşünebiliyorsam eğer...
“Rakılar içip resimler astığınızdan”dır.
Hep güzeli arıyorsam eğer...
Kahvaltıda bir dilim ekmeğimin zeytinden gözü, reçelden ağzı, makarnadan burnu olduğundandır.
Hissedebiliyorsam eğer...
Ekmek içlerinden yoğurulmuş tilkiden oyuncağım olduğundandır içki sofrasında.
Okuyabiliyorsam eğer...
Masal kitabımda zümrüdüankanın resmi olduğundandır.

Özleyebiliyorsam eğer...

"Aramızda dağlar varken, elin elime yakın olduğundandır."

Affedebiliyorsam eğer...

"Fare deliğinde sinek babam" olduğundandır.

Merhamet edebiliyorsam eğer...

Bingöl dağlarından gelen sincap postuyla konuştuğumdandır.

Acı çekebiliyorsam eğer...

Acını şiirine, şiirim bana işlediğindendir.

Gülebiliyorsam eğer...

Adım "Zozima Zoziterato" olduğundandır.

Paylaşabiliyorsam eğer...

Ölümünün acısını, evladı yakılan analardan saklamak zorunda kaldığımdandır.

"O gün çok güzel bir gündü,
Ama çabucak geçip gitti.
Bir mektup yazsam;
Sayın Pazartesi
22 Ekim 1975
ANKARA
Desem, acaba gider mi?"

Madımak Madımak:
Kara yergilere uğramış kadersiz Madımak

Nezihe Meriç

Bir ozan vardı vaktin birinde, benim yaşamımda. Genç, ufak tefek, bıyıkaltı ince gülüşlü bir ozandı. Gürültüyü sevmezdi, Öylece, sessizce oturur, sessizce içer, sessizce gülerdi. Gizli, muzip alaycılığını hiç belli etmeden. Ama, çok dikkat edilince, çok derinden bakınca, kabına sığmaz, yıpratan bir acıyı taşıdığı sezilebilirdi. Kara kara, ışıl ışıl gözleri vardı. Masum bir çocuk gibi gülerdi ama, insana baktığında, bir ürperti gelirdi; gizler ortaya çıkıyormuş gibi. Ne demişti:

Bir sap gelincik iki taş arasında
Bulmuş da boyunu uzatan hızı
Sallanır durur çiçeğiyle rüzgârda
Bütün gelinciklerden daha kırmızı

Bu benim. Benim için yazılmış bu. Tersini kim söylese çarpılır. O benim çünkü. Bir kişi değilim ki ben. Bu memlekette, iki taş arasında öyle çok gelincik var ki!

Öyle uzun yürüyüşlerimiz, dizdize oturup sabahlara dek konuşmuşluğumuz, her derdimizi birbirimize ulaştınp bölüştüğümüz olmadı belki günlük yaşamın koşuşturması içinde ama, şunu bölüştük:

Bir sözle soğur, ısınır bir sözle;
Sözden çıkıp yine söze girerek
Dolaşır o müthiş dönencesinde
Kulakla cül arasında gezegen yürek.

Sözümüz birbirini buldu ve biz birbirimizi çok sevdik.
Başlığı nasıl buldun Metin'cim?

Tanışma anlan

Tomris Uyar

Yaz geçti, kış da geçer.

ilk bakışta basit gibi görünen ama üstünde biraz düşünüldüğünde şiirselliği fark edilen bu sözü, bir yaz akşamı bizim mutfakta ailenin öbür bireylerine birlikte yemek hazırladığımız sırada söylemişti Metin Altıok.

O gün öğleüstü, neredeyse evimiz saydığımız Rumelihisar Avcı lokantasında oturmuş, dönerken meyveleriyle sebzelerini bir ressam özeniyle sergileyen manav Rafet Bey'den yeşil salata malzemesi almıştık balığın yanma. O akşam, ben balıklan kızartıyordum, Metin her zamanki gibi büyük bir ciddilik ve titizlikle salata yapıyordu. Oturma odasından, Füsun ile Turgut'un -ola ki yeni okuduklan bir şiir üstüne- konuşmaları, küçük odadan Turgut ile Zeynep'in- ola ki biz büyükleri haklı olarak çekiştiren- sesleri duyuluyordu.

Birdenbire salataya ara verdi. Metin bana döndü, hüzünlü bir sesle, "Yaz geçti" dedi, "kış da geçer." Sesinin tınısında, çok yakın bir dostunu, dahası bir sırdaşını avutmak ve onca avutulmak isteği ağır basıyordu. Çünkü konu ne olursa olsun -ister edebiyat, ister felsefe, ister siyasa, ister salata yapmak- duyarlığını hiç de şairane olmayan bir şiirsellikle konuşmalara taşımayı becerirdi Metin. Uzun kirpiklerinin titreyişinden, kalebentlik ya da kendi deyişiyle "sürgünlük" duygusuna doğru, doludizgin yol aldığını anlayabilirdiniz, ama bu özellik kişiliğinin yalnızca bir yarısını oluşturuyordu. Kara-boncuk gözleri hınzırca ışıldadı mı, öbür yan iş başına geçmiş demekti. Her türlü oyuna, özellikle dile dayalı oyunlara tutkundu, (sahi ne kadar çok oyun oynamıştık o dönemde) işlek zekâsı mizahın her türünde gösteriyordu kendini, ince ironiden kara mizaha, hüzünden kahkahaya geçiş hızıyla geçebiliyordu. Türkçenin yanlış kullanımı, bozuk bir tümce onu çileden çıkarmaya, zekâsını

ateşlemeye yetiyor da artıyordu bile. "Televizyon borcunuzu zamanında ödeyerek cezaya girmeyiniz" gibisinden bir ilana, "iyi o zaman, ben de zamanında ödemem, cezaya girmem" diye yanıt vermişti.

Demin bir "aile"den söz ettim, tabii bu hepimizin başka yakın dostlan olmadığı, onların da ara sıra aramıza katılmadığı anlamına gelmiyor, za ten bizim ailenin özelliği, birbirlerine kan bağıyla değil, birbirlerinin "içini okuma" bağıyla bir araya gelen üyelerden oluşmasıydı. Bir kolumuz, yani Füsun-Metin-Zeynep ile Gülsen-Sinan Fişek Ankara'daydılar, öbür kolumuz, yani Turgutlar ve ben İstanbul'da. Önemli olan, yeterince sık görüşemesek de her karşılaşmamızda arada hiçbir kopukluk olmamışçasına, ilişkimizi başladığımız noktadan, sözümüzü bıraktığımız yerden sürdürebilmemizdi.

Pürüzsüz müydü bu ilişki? Yalan-dolan kaldırmayan, yapay inceliklerden uzak, bütün has ilişkiler gibi inişli çıkışlıydı. Ne de olsa hiçbirimiz "kolay" insan sınıflamasına girmiyorduk. Dobralıkla kırıcılık arasındaki kıl payı, bazen ortadan kalkıveriyordu. Ama sanki söze dökülmemiş bir anlaşma gereğince iş bölümünü ustalıkla yürütebiliyorduk. Sözgelimi Turgut Uyar hırçınlaşınca, yumuşatma görevi tabii konuya göre ya Füsun'a ya Gülsen'e düşüyordu. Metin Altıok küskünleşince, ya bana ya Gülsen'e. Ortam gerginleşince boya kalemi, defter alma bahanesiyle çocukları azıcık uzaklaştırmak görevi de Gülsen'e düştüğüne göre en özverilimiz oydu belki. Ama o sıralar çocukları yoktu, hepimizden gençti, yeni evliydi, üstelik Sinan, kolaylıkla hırçınlaşacak ya da küskünleşecek biri değildi. O yüzden de, soğukkanlı, nesnel gözlemci rolünü zorlukla da olsa ustalıkla yürütüyordu.

Sakın bu pürüzlerin ilişkiyi zedelediği sanılmasın. Ankara'da ya da İstanbul'daki evlerimizden birinde sabah kahvaltısına oturduğumuzda bir gece öncesinin pürüzlerine değinmeme, yeni bir güne başlama huyumuz da ortaktı. Birlikte geçireceğimiz sürenin kısıtlılığı, *"Ellerin attığı taş bana değmez / İlle dostun gülü yaralar beni"* inceliğini bir kenara bırakmamızı sağlıyordu. Aynı dünya görüşünü paylaşan kişiler kimliğiyle 27 Mayıs'ı ve darbeleri yaşamıştık, Metin'in deyişiyle "yaralı aşklann üstüne akbabalann üşüştüğünü" de biliyorduk.

Metin, 1973 yazında tanıştığımızda koskocaman bir demet çiçek getirmişti bana, sonraları dostluğumuz iyiden iyiye koyulaşınca arma-

ğanları kendi eliyle yapmaya başladı. Ustaca boyadığı taşlar, karakalemle çizdiği eller, gümüş bir zincire geçirdiği, taşa oyulmuş bir yüz, küçük suluboya çalışmaları. Doğum günlerimiz arasında bir gün ve bir yıllık bir fark bulunması çok hoşumuza gidiyordu nedense.

Ama beklenmedik kopukluklar da vardır: Sinan ile Gülsen, Paris'e gittiler. Turgut Uyar öldü, Füsun'la Metin ayrıldılar. Avcı lokantası kapandı, Manav Rafet Bey hastaneye kaldırıldı.

Metin'i en son Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü kazandığı akşam gördüm. Kutlamayı bizim evde sürdürdük: Füsun, Zeynep, Turgut ve ben. Bir zamanlar art arda üç gece sabahlara kadar nasıl uykusuz kalabiliyorduk, üstelik içki içerek? Şimdi yapabilir miydik? Yaşlanmış mıydık, yoksa ülkenin koşullan mı eski neşemizi, canlılığımızı elimizden almıştı?

Bunları uzun uzadıya konuşacak zamanımız yoktu. Metin'in otobüsü az sonra kalkıyordu. Turgut Uyar'la Edip Cansever'i çok özlediğini söyledi giderken. (Metin'in kendinden kıdemce büyük saydığı şairlere duyduğu saygı, kendinden emin bir şairin temelde şiire duyduğu saygının da bir göstergesiydi.) Bizleri fazla şımartmadı, ne de olsa önümüzde karşılaşabileceğimiz nice yıl vardı daha. Yolda üşümesin diye Turgut Uyar'ın bir kazağını verdik.

Metin, siyasal inancı yıllarla değişime uğramamış ender aydınlardan. Yurttaşlannı gözden çıkarabilecek bir ülkede yaşadığım bilen bir sanatçı. Ailemizin genç üyelerinden Zeynep'in sözünü ettiği "ortaçağ karanlığı"nın Sivas'taki alevlerle değil, babasının ışıltılı zekâsıyla aydınlanmasını ummaktan başka çarem yok.

Varlık, Ağustos 1993

Metin Altıok'la birkaç "zaman"...

Selim İleri

Hepi topu birkaç "zaman", evet öyle.
Ama derin izi kalmış. Bir şiirinde söylediği gibi:

Çınlar belki
Bir köprünün altında.

O köprü Ankara'da olmalı. Nezihe Meriç'le Salim Şengil'in evi gibi anımsıyorum. Yanılmış olabilirim. Enis'lerdeki (Batur) gece ilk değildi. O zaman İstanbul, Turgut Uyar'la birlikte.

Metin Altıok, kıvılcımlı siyah gözleriyle çıkagelen bir genç adam. 19701i yıllar. Halil İbrahim Bahar'ın *Soyut* dergisinde onun şiirleri, benim yazılarım yayımlanmış, yedi sekiz yıl önce. Rakamların ne önemi olabilir? Üç dört yıl önce. Galiba öyle. Şiirden söz açıyor, öykülerimden de. Öykülerimi *Her Gece Bodrum*'dan daha çok sevmiş. Oysa ben, *Her Gece Bodrum* sarhoşluğu içindeyim. Öykülerim geride kalmış sanki.

Metin Altıok, gizli kalmayı özellikle tercih eden bir şairdi. Bana öyle gelmişti. Ya da sonradan. Sonradan düşündüm, duyumsadım, gizli kalmak istediğini. Şiirinde, yaşama bakışında, geride duruşunda. Ustalarına saygısını öne çıkartmayı seviyordu, konuşmaları hep sevdiği şairlerle dolup taşıyor.

Geceleri kanatırım kendimi.

Enislerin evindeki gece, ünlü bir şairden konuşulmuştu. Herkes, hepimiz harcıyorduk. Metin Altıok, ezberinden dizeler okudu; büyük bir emeğe bağlılık.

Kimsenin kimseyi beğenmediği edebiyat ortamında çekip gidecek gibi bir hali vardı. Çünkü başkalarım, başkalarının şiirlerini, öykülerini, roman-

lanm seviyordu. Ankara'yla İstanbul'da birkaç zaman, itiraf etmem gerekiyor ki, asıl arkadaşım Füsun Akatlı'ydı. Zeynep daha küçücüktü. Füsun Akatlı'nın yazınsal eseri yüreğinden yakalayan yazılarına hayrandım. Belki bu yüzden *Gezgin* de, *Yerleşik Yabancı* da sanki tam benimle değildi. Bu haksızlığımı... büyük haksızlığımı nice yıl geçince anlayacaktım.

Yazmak derken, yazıyla ayakta kalmak derken, usul usul kopmuşum eski çevremden. Sanatı sanat kılan coşku ve içtenlik beni bırakıp gitmiş. Arada böyle bir dönem var. Küçük hırslara yenik düşmüşüm gibime gelir.

Bir gün o şiiri yeniden okuyunca:

> Eskiden bir sesim
> Vardı benim,
> Şimdi uzakta.
> Çınlar belki
> Bir köprünün altında.

Söze, yazıya, sözcüklere dökülemeyecek bir şeydi. Ankara, İstanbul, Füsun'un benim için yazdığı yazılara ödenemez gönül borcum ve gerilerde, gölgelikte, artık yitirdiğimiz Metin Altıok.

Akıllara durgunluk verici bir şeydi bu: Arada, yıllarca görüşmediğiniz bir şair dostunuzun günlerce can çekişmesi... Sivas-Ankara. Günler geçince, Zeynep'e telefon ettim. Artık ne söylenebilir ki!

Oysa şair, "Bir Uyumsuz Rastlaşma"da yazmıştı.

Yerleşik Yabancı'yla, bilmiyorum, hangi yıldı, yaz mevsimiydi, bir deniz kıyısı kentinde karşılaşmıştık. Son görüşmemizmiş. Ayaküstü, beş on kelime, gerçekten yabancı, ikimiz de.

Ölüm haberinden sonra o günü anımsadım. Uzaklarda, yitik. Hoşça kal diyerek ve sanki bu şiire neden bu kadar geç kalmışım?!

Geç kalmışım:

> Görüyorsun bir acıyı gidiyoruz seninle,
> Örselenmiş söz yığınları bırakarak
> Kırık tekerlekler gibi ardımızda.

"Örselenmiş söz yığınları"... Başka ne anlatabilir edebiyatı? Başka dile getirebilir yazdığımız her şeyden yankıyıp duranı?!

Metin Altıok: Öldürülüşünden sonra şiirini "asıl" okuduğum şair.

Şimdi hesapladım: Otuz yıl olmuş

Oruç Aruoba

"Hey gidi günler, hey" denir ya - öyleydi...

Ben şöminedeki ateşi korlandırıp, hamsileri tel ızgaraya dizerken, Metin, kimyager ciddiyetiyle, kadehlerin rakı-su-buz muhteviyatlarını "conduct" ederdi; bir de, kırmızı turpları ayıklamak onun işiydi. Salatayı ise, mutfakta, aralarında kaynatarak, Büyük Zeynep ile Füsun yaparlardı. Küçük Zeynep de bir yerlerde kurcalayacak bir şeyler bulurdu - ya da, gelip bize nezaret ederdi.

Pazar günleri ise mantı (bu sözcükle ilk kez karşılaştığında, Küçük Zeynep, bunu, evinde sıkça işittiği bir kavramla özdeşleştirmişti: "mantık"...) yapılırdı - bu benim işimdi: Hamur açmayı beceremediğim için, hazır makama-mantı doldururduk; ama, içini, ben, özel yöntemlerle geliştirdiğim karışımlardan oluşturur; bir de, yoğun bir kemik-sebze suyu hazırlardım. Bu kez de sanmsaklan ayıklayıp dövmek işi Metin'e düşerdi.

Sofraya epey geç oturulurdu. - Neler konuşulurdu?..

Birkaç dedikodu değerli konu (Füsun'un DTCF'den atılışı; Nusret Hızır'ın gariplikleri; Bilge Karasu'yu Bölüm'e sokma entrikaları, vb.) dışında, pek bir şey anımsamıyorum; ama dört geveze felsefecinin ağızlan, yemek-içmek dışında da, durmazdı, elbet...

Metin'in -ve daha ılımlı olarak- Füsun'un kendilerine özgü Marx'çılığı ile benim "ultra-burjuva" Nietzsche'ciliğim tokuşurdu, rakı kadehleriyle birlikte; ama, öyle ahım-şahım bir anlaşmazlık oluşmazdı pek. Büyük Zeynep, ev sahibesi kimliğiyle, asayiş berkemâl tutucu bir yansızlık içinde olurdu.

Metin, o zamanlar, şair olmamıştı - henüz: Bir şeyler yazdığını biliyordum; ama, sanıyorum kimseye göstermiyordu daha, şiirlerini. Ken-

disi için "şair" nitelemesini kullanmak istemiyordu, belki. Ama, resim yapıyordu - onlan gösterirdi...

Resimlerinde, Anadolu insan figürlerini non-figüratif çizgilerle yakalamaya çalışırdı - bu da bir çelişme değildi: bu konuda ayrıntılı bir kuram da geliştiriyordu, kendince. Sanat tarihiyle boğuşuyor, resme felsefi bir gözle bakmaya çalışıyordu.

(Bu arada, kayda geçsin diye: O sıralarda kurmakta olduğumuz Türkiye Felsefe Kurumu'nun ambleminin yaratıcısı, Metin Altıok'tur: Grekçe "phi" harfini stilize ederek çizmişti bunu.)

Sonradan (neden ve nasıl, bilmiyorum) resimden uzaklaştı (?), kendini tümüyle şiire verdi - şair oldu. Şiirlerini okurken, arada, resimlerinden bildiğim hüzünlü yüzlerle karşılaştığım olmuştur.

Ama, çok sonra ve uzaktan; çünkü yollarımız -daha doğrusu yerlerimiz- ayrıldı: 0 Doğu'ya, ben Batı'ya savrulduk, Ankara'dan, 12 Eylül hallacının pamuklan olarak. Ayrı -uzak- yerler kurduk, kendilerimize - hallaç pamuğunun hangi katresi nereye düşer, belli olmaz ya...

Şairliğinde - aslında, resimlerinde de - evet, tabii temelde, yaşamında - çözmeye çalıştığı ana sorun, "geleneksel-yerel" ile "devrimci-evrensel" kalıpları içinde çerçevelenegelen çatışmaydı: içinden geldiği, beslendiği anlam bütünlerinden kopmadan, onları dönüştürmek, yenilemek - onlara, kendi, kişi olarak oluşturduğu, işlediği, biçimlendirdiği yeni anlam bütünlerini eklemek...

Zor iş -ama, Metin, sanıyorum epey geldi bunun üstesinden- daha da gelebilecek yolu bulmuştu; ustalığına doğru yürüyordu. Geleneksel ölçü/uyak kalıplarını kırıp açıyor, yeni biçimlerle yeniden kuruyordu. Türkçenin, hâlâ kavramaya çalıştığımız anlam zenginliğine yeni boyutlar ekliyordu. Hepsinden önce de, kendi kendisine sertlik kertesinde dürüst bir kişinin, duygularını, tutkularını çözümleyen, ayıklayan, düzenleyip anlamlandıran şiirleme tutumunu geliştiriyordu, yürüdükçe.

Şiiri, Pir Sultan Abdal'ın bir torununun, Celan duyarlığına uzandığı bir çizgide, Nâzım'ı, Turgut Uyar'ı özümsemiş olarak, bilinçle derlemesiydi -

Yolunu kestiler -

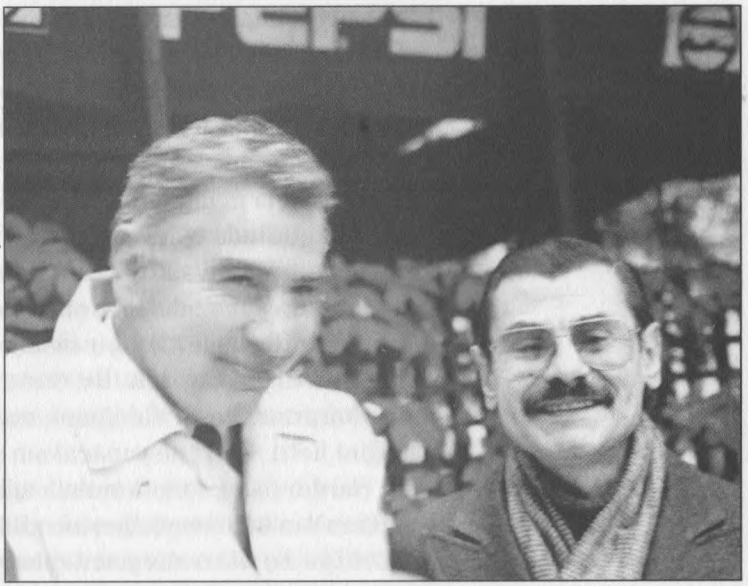
Metin

Ahmet Say

Metin'i anlatan bir yazı yazmak benim için çok zor. Duygularımı gemleyerek akıllı başlı bir yazı yazmak için kendime pek güvenemiyorum. Metin'i düşündükçe hep boğulur gibi olurum, sonra uluya uluya ağlarım ve o sırada akla gelebilecek bütün "kutsal" değerlere söverim. Yalnızca bir başkaldırı köpürmesi değildir bu. "Yeis" içinde kendimi yerim, ağlamaktan gücüm kuvvetim kesildiğinde, bu kez müthiş bir hayıflanma duygusuna kapılırım: Dünyaya bir daha gelecek olsam Metin'e çok iyi davranacağımı düşünmeye başlar, düşler kurarım. Metin'i yazmak zordur benim için...

İnsanın yaşam boyunca ancak birkaç kalıcı, gerçek dostu olur. Sivas'taki Madımak Oteli yangınında ölen Metin Altıok ve Behçet Aysan, benim en yakın dostlanmdı. Derin anlamıyla "dostluk" kavramı, aslında bu iki şairle benim aramdaki insan ilişkilerini anlatmaya yetmez. Ben onlann ağabeyiydim, belki de biraz güvencesiydim. Karşılaştıkları özel sorunlardan bile sorumlu tutardım kendimi. Onlar da yüreğini bana açardı. Anlattıklarını dinlerken bir yandan sorunlara çözüm bulmaya çalışırdım. Bunu sezerlerdi, zaten onun için gelip bana açılırlardı. Peki sonra? Elimden bir şey gelmezdi. Metin ve Behçet için hayatta hiçbir şey yapamadım, ne yazık! Ama onlar, yine de bana başvururlardı. Yuf olsun bana! Lanet olsun böyle ağabeyliğe! Ben çok hıyar bir herifimdir, siz bilmezsiniz...

Orta yaşı geçkin, tohuma kaçmaya yüz tutmuş bir hıyarken ben, bu iki çocuk hâlâ benden medet umardı. Neden? Çaresizliğe ortaktık. "Dostluk" denen kavram işte bu toprakta kök salar: Hiçbir çıkar ilişkisinin olmadığı yerde güçlenen dayanışmadır "dostluk".

Metin Altıok'u 1966 yılında tanıdım. Bir pazar günü Ankara'da Sakarya Caddesi'nde alışveriş yaparken gerçek bir hümanist aydın olan, çok sevdiğim ağabeyim ve kadim dostum Tului Sönmez'le (1925-1995) karşılaşmıştım. Tului, Altıok'lara gidiyormuş, "Tanışman iyi olur" deyip beni de götürdü onlara. Yeni evlenmiş olan Füsun ve Metin Altıok, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni Nusret Hızır'ın öğrencisi olarak bitirmiş iki genç felsefeciydi. Sonraları Türkiye'nin tanınmış bir deneme yazan ve eleştirmeni olan Füsun, edebiyat eleştirisi çalışmalarına yeni başlamıştı o yıllarda, Metin ise Amme İdaresi Enstitüsü'nde çalışıyordu. Ara sıra görüşüyorduk. Kavaklıdere'de oturdukları uzun yıllar içerisinde onlara uğradığımda, Metin'i biraz buruk, hüzünlü buluyordum. İşinden doyum almadığını söylüyordu, ama genel olarak yaşam karşısında kırgın bir hali vardı. İçki onu yoruyor olabilirdi. Metin'i bu karamsar, hüzünlü havadan çıkarabilen sadece kızı Zeynep'ti. Yaşam boyunca öyle olmuştur, Zeynep'i düşünmek bile güç vermiştir ona.

Metin ufak tefek, zayıf, çırpı gibi bir çocuktu. Ben ona "Parmak çocuk" derdim. Ama bu küçücük bedenden hiç beklenmeyen kalın, gür bir sesi vardı. İyi denetlediği bariton sesiyle hepimizi etkileyen şiirler okurdu. 1970'li yıllarda dergilerde olağanüstü değerde şiirler yayımlamaya başladı. İlk şiir kitabı, Salim Amca'nm (Salim Şengil'in) Dost Yayınları arasında *Gezgin* adıyla çıktı (1976). iki yıl sonra, Yeni Ankara Yayınlan onun *Yerleşik Yabancı* adlı ikinci kitabını bastı.

Bu yıllarda ben *Türkiye Yazılan* başlıklı aylık bir edebiyat dergisi yayımlıyordum (1977-83). Metin'in dergiye verdiği şiirler ve desenler dolayısıyla daha yakın ilişki içindeydik. 1979'da *Kendinin Avcısı* başlıklı kitabını *Türkiye Yazılan* yayınları arasında yayımladım. Üç bin

bastığım bu kitap geniş ilgi görmüş, bir yıl içinde tükenmişti.

Bu dönemde Metin'in evliliği iyice sallanmaya başlamıştı. Onun karamsar, hatta kendine acıyan şiirlerinden bazı sonuçlar çıkarmak zor değildi. Sıkıntılar içinde yaşayan dostum, bir gün tam bir kararlılıkla evinden de ayrıldı, işinden de...

Sorunlarıyla ilgili olarak benden başkasıyla konuşmazdı Metin. Edebiyat çevrelerinde öylesine saygın bir yeri vardı ki onu incitmekten çekinerek "dünya ahvali" üzerine kimse bir şey soramazdı. Bu zor günlerinde pek de yalnız değildi; şiirler onu ayakta tutuyordu. Öte yandan, çelebi yaradılışlı, sevilen bir insan olduğu için işyerinde istifasının kabul edilmediğini duyduk. Bu durumu onur kırıcı buldu ve gidip amirlerine kararının kesin olduğunu, maaş vermeye kalkarlarsa kabul etmeyeceğini iletti. "Peki ne yapacaksın şimdi, nasıl geçineceksin?" diye sordum. Sarıldı bana, sarsıla sarsıla ağladı ve her günkü gibi "Tavukçu" adlı Ankara'nın ünlü meyhanesine gittik.

Türkiye Yazılan dergisini çıkardığım yedi yıl boyunca öğlen yemeğinde edebiyatçı dostlarla Tavukçu'da buluşurduk. Masanın hesabına cebinde parası olan katılırdı, usul böyleydi. Ama Tavukçu'nun sahibi İsmail Bey'e hiçbir gün mahcup olmadık. Yedi yıl boyunca göğsümüzü gere gere lokantaya girip o uzun masamıza oturduk.

Metin, Ankara'dan uzaklaşmak, Ege Bölgesi'nin bir okulunda felsefe öğretmenliği yapmak istiyordu. Dönemin "ilerici, aydın" diye bilinen milli eğitim bakanı, şiirlerinden tanıdığı Metin için yardımcı olacağını söylemişti arkadaşlarımıza, Metin'in bu konuda dayattığı hiçbir şey yoktu. Doğduğu, çocukluğunun ve gençliğinin geçtiği Ege'nin herhangi bir kenti ya da kasabasına bir an önce atanmak istiyordu sadece. Neyleyelim ki aylar geçtiği halde bakanlıktan atama kararı çıkmıyordu. O sıralarda bir gün Metin, Tavukçu'ya ilkokul öğretmeni bir kızla birlikte geldi. Gözleri parlıyordu dostumun, yıllardan beri onu böyle mutlu görmemiştim. Masamız bir anda şenlendi, kadehler kalktı, şiirler okundu, kahkahalar birbirini kovaladı. Türkiye'de aydınların pek ender yaşadığı "mutluluk" bizi çocuk gibi coşturup havalara uçurduğu için, bu kez Metin'le ve getirdiği kızla dalga geçmeye başladık: "Bizim oğlumuz aslandır aslan!" "Söyle bakalım hanım kız, senin adın ne?" "Hımmm, Nebahat Çetin! Ah, biz zaten hep çetin kızlara düşeriz!"

Metin Altıok'un yedi sekiz aydır beklediğimiz atama kararı sonunda çıkmıştı, ama bir Ege kentine değil, iklimi sert, yolu sapa, uzak bir doğu kenti olan Bingöl'e! Sanıyorum 1979 yılı sonları ya da 1980'in başıydı, Nebahat Çetin'le evlenen Metin, iki öğretmen olarak bu "karlar iilkesi"nde içe dönük, tekdüze, durağan bir yeni yaşam biçimine başlayacaktı.

Yola çıkmadan önce, Metin'le "Bingöl" üzerine uzun boylu konuştuk. Ben biraz da "Bingöl uzmanı" olarak tanınırım: 1960-63 yılları arasında, bu ilimizde öğretmen ve amatör folklorcu olarak çalışmıştım. Türkiye'ye ilk olarak benim Almanya'dan getirdiğim pilli bir teyple birçok ilçenin dağ köylerini üç yıl gezerek türkü, ağıt, masal ve destanlar derlemiş, çocuk ve gençlik koroları, halk dansları toplulukları kurmuştum.

Metin'e, Bingöl'ün doğal güzellikler bakımından eşsiz yöreleri hakkında bilgiler verdim. Uçurumların altında çağlayarak akan dere boylarına nasıl gidebileceğini, yayla toprağından inanılmaz bir çeşitlilikle fışkıran bitki örtüsünün özelliklerini, çiçekleri, yaprakları, "yapracığı suya değen menekşe"yi, heyula gibi dikilen dağlan, donmuş lavlan, rengârenk damarlı kayalan, ormanlan, pınarlan, alabalıklan, krater göllerini, kükürtlü sulan, oralarda güneşin rüzgârla nasıl savrulduğunu ve bir gecede yağan kann adam boyunu nasıl aştığını tek tek anlattım.

Dokuz yıl boyunca Bingöl'den az sayıda mektup, çok sayıda şiir aldım. İki ya da üç kere de Ankara'ya geldi, bende kaldı. Gönderdiği şiirler, yine karamsarlıkla yazılmış serzenişleri, acıları dile getiriyordu. *Türkiye Yazıları*'nda yayımladığımız özellikle *Kar* başlıklı şiirini ilk okuduğumda tutulup kalmıştım. Bu kadar etkileyici bir şiirle hiç karşılaşmadığımı söylemeliyim. Derginin yazı kurulunda yer alan arkadaşlar da şiirin büyüsü önünde şaşkına dönmüştü. Cumhuriyet dönemi edebiyatımızda, Cenap Şahabettin'in aynı adlı ünlü şiirinden sonra bu temayı işleyen bir şiirin pek yazılamayacağı düşüncesi bir anda yıkılmıştı.

Metin'i bugün Rilke ve Eichendorf gibi şairlerin derinliğiyle karşılaştıran Fazıl'ın görüşü yerindedir. Batı kültüründe gerçekten önemli yeri bulunan bu büyük şairlerin, Altıok'un başarısına hangi yönlerden ulaştığını merak ediyorum. Öte yandan, şiir sanatına genel planda ba-

karsak XIII. yüzyıldan günümüze uzanan Anadolu şiir geleneğinin insanlık kültürü içindeki yerini Avrupalı edebiyatbilimcilerin önemle vurguladığını gözden uzak tutmamalıyız.

Metin Altıok, özellikle form ve tema yönlerinden şiir geleneğimizin başlıca niteliklerini temsil eden çağdaş bir şairimizdir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında "gazel" formunda şiir yazan başka hangi şairi gösterebiliriz? Şunu da düşünelim: Bingöl'de uzun yıllar yaşayıp da bu yörenin doğal güzelliklerini tanımaktan kaçınmak, aslında Avrupa edebiyatının başlıca özelliğinden biri olan "tabiat tasvirleri"ne yönelmekten kaçınmak demektir. Metin'in dış dünyaya ilgi göstermek yerine, birey olarak insanın ruhsal dünyasının gizemli yönlerini dile getirmeyi yeğlemesi, bizim içe dönük şiir geleneğimize özgü bir yaklaşımdır. Metin, kendisine "alaturka şair" denmesine bayılırdı. *Alaturka Şiirler* adlı bir de kitap hazırlamıştı, sanıyorum Madımak olayından sonra yayımlandı.

Onun Bingöl yılları, Ankara'daki karamsar "bekleyiş dönemi"nin tırmanan bir devamı gibi geçmiştir. Bingöl sürecinin Nebahat için de zor olduğunu kestirebiliriz. Nebahat hiçbir zaman sızlanmadı. Çilekeş, ama yiğit, onurlu, mert bir kadındı. Metin'in öldürülmesinden sonra Ankara'daki aynı evde, tek başına dokuz yıl daha yaşadı ve bu dünyadan sessiz sedasız göçüp gitti.

Metin'i Bingöl Lisesi'nden sonra, aydın düşmanlığının ucuz örneklerinden biri olarak Karaman imam Hatip Lisesi Felsefe öğretmenliğine atadılar. Felsefe... Felsefeymiş, felsefe öğretmenliğiymiş... Parmak kadar bir şair çocuğu aşağılamayı, yaşam sevincini kırmayı, kendi aydın çevresiyle ilişkisini engellemeyi görev bilen bir kültür politikasının ağababaları, daha sonra aydınlarımız diri diri yakıldığı zaman bu hunharlığa göz yumma alçaklığını da göstermişlerdir.

Karaman'dayken Metin'in durumunu daha yakından izleyebiliyordum. Bu dönemde ayrıca telefonla iletişim kurma olanağı vardı. Anladığım kadarıyla Metin'in sağlığı çok bozulmuştu. "Malülen" emekliye ayrılmış olması, çürüğe çıkarılması anlamına gelir. Ne var ki şairler çürüğe çıkmaz. Şiir stillerinin dönemi kapandıkça o stillerde yazmış olan şairlerin giderek unutulduğu varsayılır, ama bütün bunlar boş laflardır. Yargıyı tarih verir, ilkçağda yaşamış olup da ortaçağda adı bile geçme-

yen, değeri ancak 2.500 yıl sonra anlaşılmaya başlayan, günümüzde yere göğe koyamadığımız MÖ IX. yüzyılın insanı Homeros, lir çalgıcısı gezgin bir kör şairdi. Üzerinden yaklaşık 3.000 yıl geçmesine bakmayın, *Ilyada* ve *Odysseia*'nın, kültür tarihinde ilk kilometre taşlarından sayılması, tarih ve sanat açısından taşıdığı değerin yanı sıra, asıl "insan değerleri"ni içermesine dayanır.

Metin Altıok, yaşadığı dönemde pek ünlü bir şair değildi, onu edebiyat çevreleri ve şiir okurlarından oluşan belki beş on bin kişi tanırdı. Ölümünden sonra kitapları art arda yeniden basıldı; önce "seçme şiirlerden oluşan kitaplar, ardından eski kitaplarının yeni basımları yayımlandı, sonra topluca bütün şiirleri... Ölümünün onuncu yılında ise şiirleri üzerine Fazıl bir oratoryo besteledi. Bütün bunlar, bizim gibi değer bilmez bir toplum için az değildir. Hiç olmazsa geleceğe Metin hakkında sağlıklı belgeler bırakılıyor.

Metin'in emekli olduktan sonra Karaman'dan ayrılarak Ankara'da yaşadığı son dönem (1989-1993), sağlığının ara sıra sarsılmasına karşın, şiire iyice sarıldığı, üretme sevincinin arttığı dört yılı kapsar. Ankara'da her şey iyi gidiyordu, hemen her gün beraberdik; özellikle sağlık sorunlarına gecikmeksizin el koyabiliyorduk. Değerli şair arkadaşımız Dr. Behçet Aysan'ın Ankara Numune Hastanesi'nde çalışıyor olması, sağlık sorunları açısından hepimiz için bir güvenceydi. Metin bu yıllarda, başkanı olduğum Edebiyatçılar Demeği tarafından düzenlenen edebiyat etkinliklerinin önde gelen bir adıydı, bu yolla çevresi genişlemişti; ayrıca, demeğin yönetim kurulunda görev almıştı, dernek tarafından yayımlanan aylık bültenin de editörlüğünü yapıyordu. 1990 ile yüreğinin durduğu 1993 yılları arasında, tam altı şiir kitabı yazdı Metin. *Şiirin ilk Atlası* adlı şiir üzerine yazılmış bir deneme kitabı da cabası...

1990'da *Gerçeğin Öteyakası* adlı kitabı, "Türkiye Yazıları"ndan çıktı. "Türkiye Yazılan", aslında yayınını çoktan durdurmuştu, yoktu böyle bir yayınevi. Ama Metin, bu kitabın "Türkiye Yazılari'ndan çıkmasında ısrar ediyordu. Üstelik, ortak dostumuz karikatürcü Nezih Danyal, şu üç dizeyi simgeleyen şık bir kapak yapmıştı bize: "*Baktım annem yoktu yanımda / Sırtımda bahriyeli giysimle / Ben bir kez kayboldum çocukluğumda".* Melih Cevdet'in *Cumhuriyet* gazetesinde "Soylu Bir Şair" başlığıyla övdüğü bu kitabı, başka yayınevlerinin üstlendi-

ği *Dörtlükler ve Desenler, Alaturka Şiirler, Süveydâ, Soneler* ve *Hesap İşi Şiirler* izledi. Bunların içinden ikisi, Metin'in ölümünden sonra yayımlandı. Hayat nasıl dayatırsa öyle oluyor. Sivas kıyımı kimin aklına gelirdi?

Sivas kıyımıyla Metin'in şiiri durmuştur. Bu söz tuhaf gelmesin size. Bir insanın yüreği nasıl durursa aynı şekilde şiiri de durur. Sanatçılar ve eserleri için, şairler ve şiirler için "ölüm" sözcüğünün kullanılması yanlıştır. Özetle 2 Temmuz 1993'te Metin'in şiir üretme süreci durmuştur. Şunu da belirteyim: İnsan olarak Metin Altıok, eti kemiği ve ruhuyla (biyo-psişik yapısıyla) bir şiir üretme organizmasıydı daha çok. Hem de öyle "çok" ki, Metin için "Bu insan şiir üretmek için dünyaya gelmiştir" denmesi yerinde olur.

Şimdi gelelim "kurgu'lara: Metin sözgelişi dört yıl daha, veya on dört yıl daha yaşasaydı (yüreği ve şiiri 52 yaşında değil de 56 ya da 66 yaşında dursaydı) onun Türk şiirindeki yeri başka olurdu. Bu tür kurguların en çarpıcısı, Joseph Haydn ve Wolfgang Amadeus Mozart üzerine olandır: Haydn, 77 yıl değil de Mozart gibi 35 yıl yaşasaydı müzik tarihinde esamesi okunmazdı. Ama Mozart 77 yıl yaşasaydı, müzik tarihi bambaşka yazılırdı.

Biraz da Metin'in şiiri üzerine konuşmak istiyorum: Dışarıdan bakan birisiymiş gibi, kendisi şöyle demiştir: "Şiirini belli akımların dışında tutarak kendi duyarlığıyla yaşam arasında kurduğu doğrudan ilişkiyle besledi ve geliştirdi. Bağırmayan, yumuşak başlı bir şiirden yana oldu." *(Gerçeğin Öteyakası* kitabının son yaprağında yer alan Metin Altıok biyografisinden, Nisan 1990).

1999 yılında "Metin Altıok" üzerine belgesel bir film çekiliyordu. Bu kısa filmde Metin ve şiiri üzerine konuşanlar arasında bana da yer verdiler.

Şöyle şeyler söyledim: Metin, kendine eziyet etme yöneliminde olduğu için, hatta bunu biraz yaşam biçimine dönüştürdüğünden, şiirinde de zora koşmuştur kendini. Sonnet ve gazel gibi, Avrupa şiiriyle divan şiirinin benzemezlikler taşıyan, ama zorlu ve bağlayıcı, sıkı formlarıyla birçok şiir yazmış, bu cendere içinde şiirini şırıl şırıl akıtmıştır. Ertesi yıl Fazıl'la bir fırsat Metin'in şiiri üzerine konuşurken, "şiirde biçim yönünden bağlayıcı sıkı kalıpları seçmesine, kendini cendereye sıkıştır-

mış olmasına karşın, son derece akıcı bir söyleyişi başarmıştır" demiştim. Fazıl bir iki şey daha sordu, çekip gitti. Meğer Metin'in şiirleri üzerine bir oratoryo besteleme hazırlığı içindeymiş. Konuşmamız sırasında söylediğim bir araba lafın içinden asıl mesajı çıkartmayı bildiği belli oluyor: "Metin Altıok" başlıklı oratoryosu hakkında yazdığı açıklamalı yazılarda, Metin'in şiirini yalnızca "form" açısından değil, belirli temaların özsu kattığı içerik, deyiş tutarlılığı, ayrıca açık yüreklilik, çelebilik, içtenlik gibi ifade özellikleri bakımından da özetle sergiliyor. Bence yeterli...

Metin'li zaman

Mehmet Taner

Cemal Süreya'nın, CHP iktidarı tarafından iade-i itibarla İstanbul'a, Darphane Müdürlüğü'ne yeniden atandığı sıradaydı. Yetmişler'in sonları. Tavukçu'daki veda yemeğinin sonunda üç kişi kalmış, bitirip çıkmıştık. Mevsim kışa dönüyordu. Cemal Abi dışarda, gri kalın paltosunu iliklerken, soluğu, Tavukçu'nun arkamızdan gelen ışığı içinde buharlaşıyordu. iliklemesini tamamlayınca, orda meyhanenin önündeki sahanlıkta, iki elini Metin Altıok'la benim omuzlarımızın üzerine koydu. Bildik, sıcak sesiyle, bir sırrı paylaşmak ister gibi: "Darphane'ye gidince ilk iş olarak ne yapacağım biliyor musunuz?" dedi. Merakla çevirdik yüzlerimizi. Sanki ay da vardı. 0 fotoğrafı bir gizli el çekmiş olmalıdır, "ikiniz için birer..." durdu biraz, omuzlarımızı sıktı, "Darphane biliyorsunuz yalnız madeni para basar ve ben gidince ilk iş, sizin ikiniz için birer ON BlR liralık bastıracağım."

Biraz alınmıştık, ama buluş birinci sınıftı. Hadi hadi, böbürlenmiştik doğrusu. Gene o değil miydi, "Ben Fazıl Hüsnü gibi gecede kırk şiir yazarım" diyene, "Ben de yazarım, herkes yazar, ama Fazıl Hüsnü KIRK BlR yazıyor" diyen? Gülümsedik birbirimize Metin'le. Bir anekdotla başladım, yer yer onlarla da sürdürmek isterim, çünkü Metin'in dünyasında anekdotlar önemli yer tutardı. Amerikalı romancı Fitzgerald'm karısı Zelda'nınkileri hele, coşkulu bir biçimde anardı. Onların, dünyaya çılgınca meydan okuyuşlarını, diyelim el ele tutuşup hızla gelen bir arabanın karşısında hiç kımıldamadan duruşlarını, benzer öykülerini, loncadan olmanın ışıldattığı bir gururla ve oradakileri de içine alıveren taşkın bir sevinç hali ile anlatırdı Metin. Bir tutumu, bir tarzı, bir kaderi anında gösteren anekdotlar, onun için haz kaynağıydı. Bunların dai-

ma, Fitzgerald ile Zelda gibi göz önündeki kişilere ait olması da gerekmezdi; filanca ayyaşın, falanca aktörün ya da çevreden bir dostun, anlamını onun yorumunda bulan maceralan da, dağarcığında enerji depolanmış drajeler olarak korunurdu. Bu falanca ya da filancanın, kendine has bir mizaç gösteriyor olması, saygın bir anekdot kişisi olarak kabulü için yeterli rütbeydi.

Yaşama yaşam tadı veren, onu bir taş parçasıyken akikleştiren şey, insani özün özgün bir iç dünya eşliğinde parıldayıverdiği o ender anlardı. Öyküsüz dünya boştu, sıkıcıydı. İnsan ruhunu hem zifiri köşeleriyle hem ışıyan yanlarıyla açıkladığı gibi, asıl, öylece de kabul ederdi nükteli hadiseler dünyası.

Sohbetlerimiz, sözünü etmeden paylaştığımız o kabulün düsturlarıyla yürürdü. Birbirimize şirin görünmeye hiç çalışmadıysak, o ilk ilke, bu olasılığı zaten ortadan kaldırmış olduğu içindir de. Dillerimizin yanı başında kesicileriyle dişlerin de durduğunu yadsımayışın bilgeliği ile kıvamında bir ironi mi desem, bir perspektif, masamızı o özel lezzetiyle ayrıca doyurucu kılıyordu. Birbirimizden ayrılırken bıkmamış olarak ayrılıyorduk.

Metin'in bana verdiği ilk kitabı *Gezgin*'deki ithaf şöyle: "Mehmet Taner'e, acıyla."

Metin de, ben de, ömürlerimiz kendi öyküleriyle kendi farklı anlamlarını dışa vursun elbette istemişizdir, özellikle o günlerde. Yer yer öyle olduğu da oldu mu? Metin'in, şiirlerinde yer alan onca "yangın", onca "duman"; hele "külünün savrulacağı" Sivas'ı adıyla sanıyla anışı, kitabındaki kehanet hattını trajik bir biçimde, "acıyla", anekdotlaştırmamış mıdır?

Metin, bir şiiri bitirip sonra ötekine başlardı, ya böyleydi ya da bu izlenimi verirdi. Ocağın daima tek gözü harlı ve daima tek aş pişiyor gibiydi. Pişirdiğini ilk tadan da eşi Füsun (Akatlı) olmuştur diye düşünmüşümdür hep. O, bu konuda bir gurme oluşuyla da bulunmaz nimet olmalıydı Metin için.

Evleri, doğrudan salona girdiğiniz evlerdendi ve bu salondan, sanırım çift kanatlı kapısı çıkarılmış iç salona, genişçe bir girişle geçilirdi. Burası kütüphaneydi. Son derece düzenliydi. Tatlı bej bir örtüyle örtülü ufak masanın üzerinde son kitabına (belki de aynı sırayla) girecek şiirlerin,

birer birer daktiloya çekilerek yer almakta olduğu bir dosya dururdu.

Gizli bir efelenmeyle, ama sadece o efelenmeyle yeryüzünde kanaat ediyor olmanın barındırabileceği mahviyet maskesine de mesafeli, yani o efelenmeyi de iğneleyerek; bu dosyayı bir seferinde şöyle bir karıştırarak gösterdiğini anımsarım. Hiçbir harfi artık değişmeyecek, inci gibi dizilmiş şiir sayfaları.

Kütüphanede her şey, Metin'in kuşluk vakti hali gibi intizam içindeydi. O saatlerde onun, briyantin kullanmadığı halde briyantinli izlenimi veren, siyah ve parlak, yandan ayrılmış ama arkaya taralı sık saçlarının üzerinde, tarağın dişlerinin bıraktığı ferah, dinç izleri görebilirdiniz. Pırıl pırıl gözler; kanatları rahat, memnuniyet yüklü sevimli küçük bir burun; yaşamı keskince karşılamaya hazır o ince dudakları gizlemeyen ve göndermelerini de çeneye doğru kendisini daraltan kavislerde bulan bir sakal. Bana Pound'ı ve Lenin'i çağrıştırırdı sakalı. Kütüphanede bir sabah, Pound'dan bir dize söylemişti. Öyle nötr, öyle net bir sesle söylemişti ki "Cathay"ı yeniden okumak istedim:

> Biz ayrılırken, atlarımız birbirine kişniyordu.

Kütüphane, türlere göre ayrılmış raflardan oluşuyordu ve her raf, kendi içinde, yazar adlarının alfabetik sıralanışına göre düzenlenmişti. Kısa bir göz atış, aradığınızı bulmaya yeterdi, imzalı kitaplar için ayrıca bir raf açılmıştı. O onlarla övünüyordu elbette ama, onlarla övünmek değildi bunun asıl nedeni. Şundan çıkarıyorum: başkalarının başkalarına imzaladığı ama Metin'in eline şu ya da bu yolla geçmiş kitaplar için de ayrı bir koleksiyon rafı vardı ve işte Metin, kendisine imzalı kitapları farkında olmadan bir başkasına verip onları yitirme kaygısı taşıyordu: Başkasının koleksiyon rafında yer almak istemiyordu. Bu özenin ve karışıklıktan hoşlanmayışın izleri şiirlerinde de vardır. O şiirler "acıyla" ama kendine özgü bir huzurla, özenin telkin ettiği bir güven duygusuyla yüklüdürler.

Ellerden hep kaçıveren, belleğe de takılmayan duygu tonları vardır, ya da yepyeni kavrayışların ışıldattığı yanıp sönen gölcükler zihinde. Kimi de yakalayıp üzerine eğildiğimiz, epeydir bizi meşgul eden, dile henüz getirmediğimiz ama belirlediğimiz bazı ayrıntılar. Böyle şeyleri dış-

laştırmak, paylaşmak istediğinde, Metin'in ince parmaklan, sakalının üzerine doğru gider ama ona hiç dokunmaz, o dokunmayışın yarattığı elektrikle dikkatleri toplardı. Böyle anlarda, hançerede yalçın ve fakat alınla burun arasında gramlandırılmış bir sesle, titizlikle seçilmekte olduğu belli sözcüklerle konuşurdu.

Evlerindeki geniş katılımlı bir akşam yemeğindeydik. Kendisine "Adalar Güzeli" de denen, boylu poslu Selahattin adlı olgun yaşta bir felsefecinin, karşısında kendi halinde oturan genç sayılabilecek bir şiir heveslisine, "Ey pâybend-i dâmgeh-i kayd-ı mâm u neng" diyerek, aniden, Bâki'nin ünlü *Mersiye*'sinin ilk mısraını okuyuşunu ve "Tamamla bakalım beyti" deyişini hatırlıyorum. Divan Şiiri'ne de iyi kötü meraklı, tamamlayabileceğini beklediğim o "şair adayı"nın bu ani hücum karşısında susakalışını... Neden kızgın olduğu pek anlaşılmayan efsane felsefeci, "Bâki'yi bilmeyen adamdan şair mi olur, sana SIFIR veriyorum" demiş ve ayağa da kalkarak karşısındakini yerle bir eden cerbezeli bir konuşmaya başlamıştı. Çocuk susuyor, sineye çekiyordu. Söylevin bir es anında Metin'in, masanın alt ucundaki sandalyesinden doğrulduğunu, bedenini güya bir mukabele jestiyle cüsselendirip, ev sahibi inceliği içinde, "Otur Selahattin, ON!" dediğini duyduk. Bir sessizlik oldu, sanırım kimse gülmedi.

Selahattin, daha birkaç saat önce, kendisi henüz gelmemişken, bizler içmeye başladığımızda hayranlığını ifade ettiği birisiydi de Metin'in. "Yahu, adam bir büyük rakı içiyor, fakat azizim, sabaha kadar o dirsek o masada dimdik duruyor, düşmüyor hiç" demişti. Dimdik duruşu ve düşmeyişi de göstermişti... Halbuki kendisinin o taralı saçları birkaç kadehte alnına düşer, yüzüne gelen paylaşımcı ifade, içli dışlı olmadan ama candan bir beraberlik havasıyla şevk kazanırdı. Ancak çok ender anlarda, içkinin dibinde ve ancak çok yakınlarıyla, içindeki zulmü paylaştığını bilirim.

Bir gece, gece yarısının çok ötelerinde bir saatte, şöminenin başında belki son konyaklarımızı yudumluyorduk. Bir ortak arkadaşımızla bizdeydiler ve sona biz ikimiz kalmıştık. Nerden yanındaysa, birtakım bez parçalarını maşayla uzatıp şömine ateşinde yakıyordu. Bir süre susmuş, ateşe, yanan şeylere bakmıştık. "Biliyor musun, beni kaynar kazanda kaynattılar" dedi birden. Yüzü karmakarışıktı. Mecazi bir şey

söylüyor sanmış ama anlamamıştım. Anlatmıştı: küçücük bir çocukken, İzmir taraflarında, annesiyle babası tarladaki işleriyle meşgulken, bir ağacın altına bırakmışlar onu. O yaz sıcağında, bir akrep tarafından sokulmuş: Akrebin zehrini alsın diye, çevredekiler, bir ateşin üzerine koydukları bir kazan dolusu suya sokup, suyu kaynatmışlar... Gözyaşlarına boğulmuştu, "Küçücük yahu, daha küçücük bir beden suda kaynatılıyor, düşünsene" demişti. "Küçücük beden" derken, gözleri kısılmış, sağ eli hafifçe ayası görünecek şekilde öne doğru uzanmıştı.

Bingöl'e gidişi, Metin'in yaşamını ikiye mi böldü? Ankara'daki işinden, eşinden, kızından ayrılmış, oradaki liseye felsefe öğretmeni olarak atanmıştı, ikinci bir evlilik de yapmıştı... *Küçük Tragedyalar* adlı kitabını o atanma sürecinde yayımlamıştı bizim Tan Yayınları. Tamamı içinde, sadece *Küçük Tragedyalar'm.* bana imzalı nüshasını bulamadım; vermedi mi? Bizlere, hepimize kırgın mıydı? Onu Bingöl'de unutmuştuk.

Bingöl'den sonra, bir Orta Anadolu iline atanmış, oradan da emekli olup Ankara'ya dönmüştü.

Beni, eski bir kümbeti ziyaret eder gibi ziyaret ediyordu. (Bir "Karanlık Kümbet" gibi duyumsuyordum kendimi ben de o yıllarda,) "Seni deliğinden çıkarıp aşağı, şehre indireceğim; ben yılanı bile deliğinden çıkannm dedim çocuklara" diyordu.

ikimiz yetmiyor muyduk Metin'e? Bir üçüncü lazımdı sanırım. "Üçüncü", öykü için şarttı. Kimi kez kendisi, kimi beriki, kimi ötekiydi üçüncü, Bingöl'de üçüncüsüz mü kalmıştı?

ilke olarak büromda, müşteriler için tuttuğum viskiden başka içki bulundurmadığım halde, Metin'in dönüşüyle bir büyük rakıyı hazır etmeye başlamıştım. Öğleye doğru uğradığında, kadehlerimizin, o sisli çağnşım kaynağının başında göz göze gelip bir törende gibi gülümsüyorduk birbirimize, ikinci kadehte, hafif el titremeleri geçiyor, oda ısınıyordu. Böyle bir ikinci kadehten sonra: "Yahu Mehmet: Bunlar, alkolden emekli etti beni, sen benim şunca yıllık arkadaşımsın, Allahaşkına söyle" dedi, durdu ve tamamladı: "Benim önümde, hiç bir kadehten fazla rakı gördün mü sen?"

Yemeğe, bir şeyler içmeye çıktık, "iki kadeh parlatırız" diyordu yolda, "hep iki kadeh parlatılır, sen hiç dokuz kadeh parlatanı duydun mu?"

Yeniden arkadaşım olmuştu.

93'ün yaz sonlarına doğru, Büklüm'le Bâde'nin köşesinde (vaktiyle Metin, Füsun ve Zeynep Altıok'ların oturdukları Bestekâr'ın az üstünde) Yeşim Dorman'la karşılaşıyoruz. Babamın da gömüldüğü yıl. Beş günlük sakal, karman çorman bir ruh hali. "Nasılsın?" diyor, maden gibi. Tiyatro Kürsüsü'nden sınıf arkadaşıyız. Duralıyorum. Berbat haldeyim. Onunla karşılaşmalarımda bir yanım hep yıkık, hep şanssızım. Halimi açıklama yollu, "Kedimi kaybettim" diyorum. Bakıyor: "Ben neşemi kaybettim ulan."

Biz neşemizi kaybetmişiz meğer. Ondanmış benim bu kalın derim. Bu kuru suratım.

O günlerde, bir beyefendi, Ankara'da bir toplantıda şu açıklamada bulunuyor: "Bunların olduğu iyi oldu, böylece gericilerin neler yapabileceği bahsinde bir fikir edindik!"

"Memlekette Eşek" az değil. Bunlar, hatta mezarlarına cesetleri yerine daktilolarını gömmek ister, mezar yerleri güya belli olmasın diye üzerine "Vakıf' kurarlar. Bunun bir "Vakıf-Kabir" olamayacağını güzel gözlü görmezlere yuttururlar da...

Zalimce mi oldu? Olmayayım peki zalim: adam şoktaydı, kabul. Kabul, ama kabul etmiyorum.

Metin Altıok'tan bende kalanlar

Remzi înatıç

9 Temmuz'da akşama doğru telefon çaldı. Kitabevinde bir Alman konuğumla oturuyorduk.

(On yıl önce, 1983'te, Türkiye'de eğitim sistemi üzerine araştırma yapmak üzere Bonn Hükümeti tarafından gönderildiğinde tanışmıştık. Regine Erickson, bu kez, Hitler'in zulmünden Türkiye'ye sığınan Yahudi -ya da değil- bilim adamlarının ülkemizdeki yaşamlarıyla ilgili araştırma yapmak için gelmişti.)

Tam bir hafta önce Sivas'ta yaşanan katliamı konuşuyorduk. Kadıncağız bir türlü inanamıyordu bağnazlığın böylesine. Bir de, TV'den ve basından izlediği kadarıyla, güvenlik güçlerinin ve Ankara'nın tavrına akıl erdirememişti.

Telefondaki tanıdık sesin ilettiği haber kötüydü; bir haftadır beslediğimiz umudu alıp götürüyordu: Gülhane Hastahanesi'nde komada yatan Metin Altıok bugün yaşamını yitirmişti.

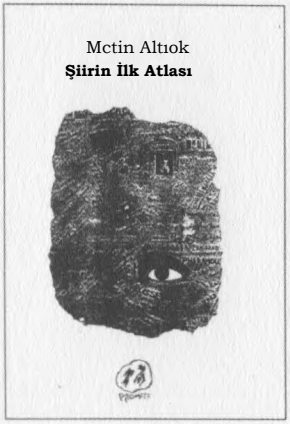
Beni yemeğe götürmeye gelen Regine, telefon konuşmasından kötü bir şeyler olduğunu çıkarmıştı. Susup kaldı öylece. Bir süre geçtikten sonra:

- Kalkın, dedim, telefonun geldiği yere (meyhaneye) gideceğiz. Daha başka haberler de vardır belki.

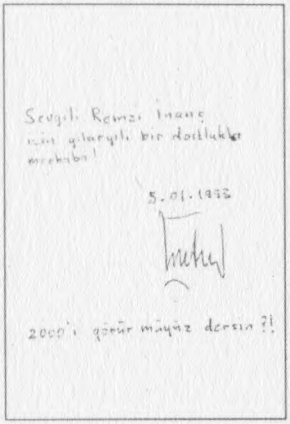
Metin Altıok'la, sanıyorum 12 Mart'tan önce TİP'te, çeşitli sanat etkinliklerinde şöyle böyle bir tanışmamız olmuştu. 1972'de, Zafer Çarşısındaki kitabevini açtıktan sonra görüşmelerimiz arttı. Bazen eşi Füsun Altıok'la, çok kere de kendisi yalnız başına kitabevine gelirdi. Benimsediğimiz dünya görüşüyle birlikte, birçok ortak dostumuz vardı. Değişik mekânlarda, bir iki kez de Bestekâr Sokak'taki evlerinde, ede-

İnyatçı arkadaşlarla birlikte olduğumuzu anımsıyorum şimdi.

Füsun ve Metin Altıok, değerli düşün adamımız, felsefe profesörü Nusret Hızır'ın Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden eski öğrencileriydi. Hatta Füsun bir ara Hoca'nm asistanı olmuştu. Nüsret Hoca'nın 1942'de doçent olarak göreve başladığı tarihten günümüze dek yayımlanan "popüler" yazılarının bir bölümünü toplayan Altıok çifti, bir gün kitabevinde, bu derlemenin nerede yayımlanabileceğim sordu. Ben, Hoca'nm kişiliği ve derlemenin özelliği bakımından, Çağdaş Yayınları'nın uygun düşeceğini söyledim. Diyarbakır'dan hocam ve dostum Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil'in, *Cumhuriyet* gazetesinin yönetim kurulu üyesi olduğunu öğrenmiştim. Ankara'ya zaman zaman gelen Hoca, hemen her gelişinde uğrardı kitabevine. Rastlantı, tam da bu konuşmamızdan hemen birkaç gün sonra çıkageldi. Konuyu açtım. Çok sevindi, hemen yayımlarız, dedi. Öyle de oldu. Kitap *Felsefe Yazılan* adıyla Şubat 1976'da Çağdaş'tan çıktı. Metin ve Füsun dostlarımı anarken dilimin ucuna geliverdi işte.

Eşi Füsun Akatlı'dan ayrıldıktan sonra, bir anlamda Ankara'dan uzaklaşmak için, öğretmenliğe başvurdu Metin. Bingöl Lisesi'ne felsefe öğretmeni olarak atandı (1979). Tatillerini genelde Ankara'da geçiriyordu. Bir gelişinde tanıştığı Nebahat Çetin'le nikâh masasına oturdu. İlkokul öğretmeni olan Nebahat, eş durumundan tayinini Bingöl'e yaptırdı. Nebahat Çetin Altıok (1945-Şubat 2001), o bölgenin çocuğuydu, Elazığ'ın Baskil ilçesinden. Okumaya çok düşkündü, kendisini edebiyat, sanat ve siyaset konularında yetiştirmişti. Kaç yıl önce ilk şiir kitabını yayımlamıştı. Güçlü bir kişiliği vardı; aynca çevresinde insanlara yardımcı olmakla tanınırdı. İlkelerinden, dünya görüşünden kolay kolay ödün verecek biri de değildi. Metin, nice acılı arayışlardan sonra, aradığı "dayanacak omuz"u Nebahat'te bulmuş muydu? Zaman zaman Metin'in aşırı alkol yüzünden kendini yitirdiğini duyardık. Hatta böyle bir gecede bileğini keserek intihar girişiminde bulunmuştu. Nebahat, Bingöl'den yazdığı uzunca bir mektupta, bir gece hastahanede umut ve umutsuzluk, ölüm ve korku salıncağında sabaha dek beklediğini anlatmıştı.

Tatile geldiklerinde, Metin, öğrencilerinden, oradaki konu komşu-

dan, alışveriş yaptığı esnaftan hep sevgiyle söz ederdi. Kendisini çok sevmişlerdi. Alkolle pek muhabbeti olmayan yöre halkı, Metm'in içki içmesini bile anlayışla karşılamıştı. Orada epeyi kaldılar. Daha sonra Karaman'a çıktı tayinleri; bir iki yıl geçti geçmedi, ikisi de bu yeni ilimizden emekli olarak Ankara'ya döndüler (1990). Artık yeni adresleri Dikmen'di.

Metin Altıok, Ankara'da emekliliğin keyfini sürerken, edebiyat alanında da verimli işler yapıyordu; hayranlık ve ilgi toplayan şiirleri yanında, haftalık *Aydınlık* gazetesinin "Kara Kutu" köşesinde çıkan yazılan dikkat çekiyordu. Has şiir okurlan ve dergilerce dikkatle izleniyordu. Kimi edebiyat dergilerinde onunla yapılmış söyleşiler de çıkmaya başladı. Kitapları peşi peşine yayımlanıyordu. (Anımsadığım kadanyla Büyükşehir Belediyesi'nin *Ankara Sanat Rehberi* adlı aylık bülteninin bir süre sorumluluğunu aldı. Bununla oyalanıyordu, mutluydu. Bu çalışması için aylık olarak bir ücret ödeniyordu Metin'e.)

Zafer Çarşısı'ndaki küçük kitabevine bir gölge gibi girerdi. Girer ve boş bulduğu tabureye ilişirdi. Yoksa ayakta, raflara yüzünü dönerek oyalanırdı. Arkaya doğru taranmış düz siyah saçları, ince bıyığı ve çok kez olduğu gibi, sağ elinin işaret ve orta parmağına geçirdiği sigarası... Ortadan az kısa boyu ve bildim bileli değişmeyen kilosuyla nerde olsa Metin'i tanırdım. Bir de hayatı ve sanatı ciddiye alan, tutucu demeyeyim ama, gelenekçi tavrından söz etmeliyim. Ancak tanıdığı ve ortak paydaları olan kimselerin yanında neşeli ve iyimser olurdu. Edebiyatçılar Demeği'nin hazırladığı *Sivas Kitabı*'mn (1. baskı) 144. sayfasındaki kalabalık fotoğraf karesine bir daha baktım geçenlerde. Metin en ön sırada ve on sekiz erkek arasında, o sıcak 1 Temmuz günü, kravatlı beş kişiden biridir. Ceketi ilikli ve elinde sigarası vardır. Sanki kendisi için düzenlenmiş bir ödül töreni için orada bulunmaktadır. Bu fotoğraftaki Metin'in yüzüne dönüp dönüp bakmaktan kendimi alamadım.

Kitabevinde, bir toplantıda, ya da içki sofrasında Metin Altıok'a takılırdı gözüm. Bazen çocuksu hayretini, bazen yaşlı başlı, birçok şeyden haberli bilge tavrını şimdi de anımsıyorum. Sonra... sevdiği, tanıdığı arkadaşları arasında, ortama uyup birden neşelenerek patlattığı kahkahasını... Çok kere mahcup ve tedirgin bir davranışla, "vitrinde" görünmekten ısrarla kaçınmasını... (Naif bedeni artık alkolü fazla kaldı-

ramıyordu. Yalnız alkolü mü? Alkollü iken, sevdiği kişilerle de olsa, girdiği tartışmalı ortam onu yoruyor, olumsuz etkiliyordu.)

Metin Altıok sanat yaşamına resimle başladı. Birçok kişisel ve ortak sergi açmasına karşın bu konuda hiç ısrarlı olmadı. Bu damarını, siyah/beyaz desen çizerek hep sürdürdü. Gelelim şiir dünyasına.... O da öyle gürültüyle açılmadı. Akranlarına göre şiir alanında geç görünmesine karşın, "amatör" dönemi olmadı hiç, çünkü o şiirin istediği, ondan beklediği emeği ve birikimi sessizce içinde yaşamış ve olgunlaştırmıştı. Kozası hazırdı sokağa çıktığında, ilk kitabı *Gezgin* (Dost Yay., 1976) çıktığında Metin otuz beş yaşındadır.

Yeniden okudukça içimi acıtan bir ithaf yazısının altındaki not. (Belki aynı soruyu başka arkadaşlarına da yazmıştır: *"2000'i görür müyüz dersin?!"* Tarih: 5 Ocak 1993.)

Metin, kızı Zeynep'e "*Gülüşün bir kuş olacak hep omuzumda"* demiş bir gün. Sevgili Zeynep de kendisine yakılan bu mısrayı babasının dostlarına armağan ediyor: *"Gülüşü bir kuş olsun hep omuzunuzda. "*

Metin Altıok, Orhan Veli'den fazla, Melih Cevdet'ten az yaşadı...

Not: Sevgili dostum Metin Altıok'u anmaya durduğumuz bugün, insanlaşma evresini henüz tamamlamamış birtakım yaratıklardan söz etmek içimden gelmedi. Cinayetin 10. yılında, bunları, düzenlerini (?!) ve ağababalarını başka bir yazıda sergileyip lanetlemek daha doğru olacak diye düşündüm.

Metin Altıok, alaturka yerleşik yabancı

Özdemir İnce

Metin Altıok'un trajik sonunda benim de payım var mı? diye düşünebilirim, kadere inansam. 1970-1980 arasında hayatlarımızda karşılıklı yerimiz vardı. Hayatlarımız da Pis Buhara, Tavukçu ve Körfez lokantalarının masalarına, yazlık ve kışlık Mülkiyeliler Birliği lokaline yerleşmişti. Özellikle de Tavukçu'ya.

Hayatımın en uzun on yılıydı.

Füsun, Metin ve Cincibir üçlüsünü ilk gördüğüm ânı ve yeri anımsıyorum. Cincibir, Zeynep'e Nezihe Meriç'in taktığı ad... Yer Bodrum. Cincibir, bir çocuk arabasındaydı. Arabayı taa Ankara'dan bir otobüse koyup getirmişlerdi. Üstelik o zamanlar otobüslerin doğrudan Ankara-Bodrum seferi yoktu. Ankara-İzmir gece yolculuğu; garajda biraz bekleyerek ya da garaj değiştirerek Karadeveci otobüsleriyle Bodrum...

Evet, Cincibir çocuk arabasındaydı ve Metin sürüyordu arabayı. Füsun'u ve Metin'i Ankara'dan gözle tanıyordum. O yıllarda, insan ilişkileri kaleminde, uzağında yaşadığım edebi muhitlerde arada bir görürdüm

Evet, Cincibir çocuk arabasındaydı ve Metin sürüyordu arabayı. Metin'in dikkatle kesilmiş kaytan bıyığı vardı, siyah saçları özenle ve neredeyse yapışık taranmıştı. Her zamanki gibi. Gördüğüm zamanlar bende uyandırdığı o duygu hemen çınlamıştı gene: Dostoyevski romanlarındaki emekli ya da ordudan atılmış yüzbaşı. Haklarını savunmayı zül sayar. Nasıl bir gadre uğradığını başkaları anlatırlar Olga Tardova'nın evinde, çay saatinde. Düelloda birini öldürmüş ya da büyük bir skandala yol açmamak için düellodan kaçmış.

"Trajik" ve "trajik olan" sıfatları (benim için) Metin'den hiç ayrılmamıştır!

Mekân Bodrum. Sabahın erken saatleri. Kumbahçe Mahallesi'nden Raşit'in Kahvesi'ne uzanan upuzun yol bomboş. Ve bu boşlukta, ben Kumbahçe Mahallesi'nde kiraladığımız eve ya da pansiyon odasına gidiyorum. Dönüyorum. Ülker ve Tan uyanmış olmalı. Benim en zor yıllarım. Hayatımın en uzun on yılı!

Bomboş sokakta, karşıdan, gölge tarafından Füsun, Metin ve Cincibir geliyorlar. Metin, Cincibir'in çocuk arabasını sürüyor. Birbirimizi görmezlikten gelemeyeceğimiz bir an ve mekân. Üçüne de "Merhaba! Günaydın!" diyorum.

Fahir Aksoy'un evinde, bir pazar günü resmen tanıştırılmış olabiliriz. Fahir'in börek partilerinden birinde.

Metin'i Füsun'un kocası olarak anımsıyorum o sıralar. Şiir yazdığını henüz kimse bilmiyordu. Şiirlerini Necatigil'e, Edip Cansever'e ya da Cemal Süreya'ya gösteriyor muydu, bilemem. Bana ilk kez Sanatseverler Derneği'nde bir şiirini okuttuğu zaman, İkinci Yeni öncesi bir zamana gittim duygusal olarak. Şiir, Ziya Osman Saba'nın yanında duruyordu. Ama eski bir şiir değildi, yeniydi. Duygu eski olabilirdi ama dil yeniydi. "Bu şiir alaturka bir şiir" dedim Metin'e. Pek memnun oldu. Daha sonra bu sözlerimi, bir kitabının arka sayfasında tekrarladım.

Metin işsizdi. Uzun süre nedense çalışmadı. Çalışmıyordu. Çalışamıyordu galiba. Nedenini bilemem.

Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin iktidara gelmesiyle birlikte kendimi TRT'nin müşavirler locasında bulunca, benim de avarelik yapmaya zamanım oldu. Öğle yemeklerinde Cemal Süreya ile Tavukçu lokantasında buluşuyorduk. Cemal, Maliye Bakanlığı Müfettişler Kurulu'na üye olarak atanmıştı. Onun da benim de işe geliş gidişlerimizi denetleyecek amirimiz yoktu. Bize bazen Metin de katılırdı. Bir gün Cemal, "Bak Metin" dedi, "benim ve Özdemir'in işe gitme zorunluluğumuz yok, ama sen işe gitmez oldun."

Metin'in Ortadoğu Amme idaresi Enstitüsü'nde çalışmaya başladığını o zaman öğrendim. Daha sonra bazen MHP militanlarından rahatsız olduğunu söylediğini anımsıyorum.

Ecevit hükümeti zamanında olduğunu kesinlikle anımsıyorum. Masada benden ve Metin'den başka kimse yoktu. Metin'e neden bir iş bulup çalışmadığını sordum. Elinde tapu gibi Felsefe diploması vardı. Sor-

dum: Pedagoji sertifikası bile vardı. Lise Felsefe öğretmeni olmaması için hiçbir neden yoktu.

"Ankara'da bir liseye tayinimi çıkarttırırsanız, olur" dedi.

Arkadaşım Aydın Uğur'un babası Necdet Uğur, Milli Eğitim Bakanı idi. Ama ben işi Emre Kongar'a açtım (Niçin Emre'ye?). Emre birkaç gün sonra bana "îş tamam. Bakanla konuştum. Tayini Ankara liselerinden birine çıkacak ama hangisine bilemem... Sen Metin'e söyle, Milli Eğitim Bakanlığı'nda... Bey'i görsün. Adama bilgi verildi" dedi.

Demek ki işim dolayısıyla ortalıkta dolaşmadığım günlerdeydi. Metin'in ne yaptığını izleyemedim. Ya da bu konuşmadan kısa bir süre sonra Ecevit hükümeti istifa etti ve yerine Süleyman Demirel'in MC hükümeti kuruldu. Ama Metin'in tayininin çıkması için yeterli zaman vardı.

Ne var ki Metin MEB'de görmesi gereken kişiyi görmemiş ve atanması yapılamamıştı.

Metin ile Füsun boşanmıştı. Ama Metin, yanlış anımsamıyorsam, Tunus Caddesi'ndeki evde kalıyordu hâlâ.

Evden aynlmak istiyordu anlaşılan ki bana öğretmenliğe atamasının ayarlanıp ayarlanamayacağım sordu. Kimleri aracı yaptık anımsamıyorum. Metin'in lise Felsefe öğretmeni olarak atamasının yapılacağı sözünü aldık MC hükümetinin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan, ancak Ankara'ya atanması mümkün değildi, isterse Bingöl'e ataması yapılabilecekti.

"Olur!" dedi. Hayatını değiştirmeye karar vermişti anlaşılan.

Ancak bir koşulu vardı. Sağlık raporu alması için kan vermesi gerekiyordu. Kan vermekten korkuyordu. Zaten, kan verip sağlık raporu alamadığı için birinci girişim başarısızlığa uğramıştı.

"Sen de benimle gelip kan verirsen bu iş olur" dedi.

Ertesi gün için randevulaştık. Ben arabamla gidip kendisini alacaktım. Hastaneye birlikte gidecektik. Arabayla gidip alacağıma göre, yılın 1977'den sonra olduğunu söyleyebilirim.

Ertesi gün dairenin zilini çaldım. Çıt yok! Israrla çaldım. Bir süre sonra gözlerini ovuşturarak Metin çıktı. Bir gece önce içkiyi fazla kaçırmıştı. Gelemeyecek kadar yorgundu.

"Peki," dedim, "şimdi gidiyorum, yann gene bu saatle geleceğim, lütfen hazır ol!"

Ertesi gün hazırdı.

Numune Hastanesi'ne gittik. Birlikte kan verdik.

Metin bundan sonra, kimsenin dürtmesine gerek kalmadan, işlemi tamamladı. Demek ki hayatını değiştirmeye karar vermişti. Hayatında belki de ilk kez İzmir, Ankara, İstanbul ve Bodrum'un dışında bir yerleşim yerinde yaşamayı kabul etmişti. Bu kararın Metin için hiç de kolay olmadığını düşünüyorum.

Öğretmenliği başladıktan sonra, Metin'le daha az görüştük. Acaba öğretmen olmasındaki rolüm yüzünden bana kızıyor muydu? Bunu sık sık düşünmüşümdür. Ama kendisine soramadım.

Behçet Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nü açtım. Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi yok. Ama kitap adları hayatının en uzun on yılında Metin'le nasıl yakın olduğumuzu gösteriyor.

1979 yılının ekim ayında yayımlanan kitabına verdiği *Kendinin Avcısı* adını benim bir şiirimin adından almıştı. Aynı kitaba yazdığı ithaf yazısı şöyle:

> Zor günlerin vefalı dostu şair Özdemir Ince'ye sevgi, bağlılıkla.
> 13.10.1979.

Ben de aynı kitabın arka kapağı için şunlan yazmışım:

> Konuşurken birden dilimin ucuna geldi, ona "Sen bir alaturka ozansın" dedim. Kızmadı. Dahası hoşuna gitti. "Alaturka" sıfatı şimdiye kadar neredeyse bir küçümseme tanımı olarak kullanılmıştır. Oysa Metin Altıok hoşlandı bundan, "Evet, ben bir alaturka ozanım" dedi. Cahit Sıtkı Tarancı'yı değil de onun yanında hakkı epeyce yenmiş Ziya Osman Saba'yı seviyor. Ama eskiden dedikleri gibi değil, "küçük insan"ın şiirini yazmıyor o; ezilen, horlanan, çılgın bir çağda yalnızlığı ve yabancılaşmayı yaşayan insanın yüreğindeki insani cevheri araştırıyor. Bir yanı hüzzam faslı, bir yanı çocukluğumuzun bayram yeri. Unutmaya başladığımız, neredeyse yadsıdığımız korkularla, seslerle içli-dışlı. Bir İstanbul efendisi gibi rakı içiyor. Ceplerini arasanız belki karanfil tohumu var.

Alain Bosquet'den çevirdiğim şiirleri ve "yerleşik yabancı" (*métèque*) deyişini sevmişti.

Varlık Yayınlan tarafından yayımlanan kitabının adı *Alaturka Şiirler.*

Bu yazıyı, evlerine gelip arka pencerenin camını tıklattığım saatlerde, 03-05 saatlerinde yazdım. Hem korkar hem de sevinirdi...

Öğretmenim

Zeycarı Yurtsever

Şu an o kadar garip duygular içindeyim ki; duygularımı netleştirebilir miyim, bilemiyorum...

Alabildiğince duygusalım. Nedenine gelince çok değerli öğretmenim Metin Altıok'u anmış olacağım. Heyecanlıyım; onu anlatabilecek kelimeler bulabilir miyim? Üzgünüm çünkü onu Sivas katliamında yitirdik.

Zeynep (Metin Hocamın kızı, tek çocuğu) beni aradığında, babasının anısına bir kitap çıkartmak istediğini, onun öğrencisi olmam ve çok da iyi diyalogumun olması nedeniyle, öğretmenimi anlatacak bir şeyler yazmamı istedi.

Bu beni onore etti ama eksik olan bir şey vardı. O sadece öğretmenim değil, dostumdu, arkadaşımdı. Baba kız gibi diyaloğumuz vardı. O benim can ciğer öğretmenimdi.

Önce öğretmenliğine değinmek istiyorum; Metin Hoca, benim Felsefe öğretmenimdi. 79-80 ve 81'li yıllara değinmeden geçemeyeceğim. O dönem çok değerli, çok saygın öğretmenlerimiz, pırıl pırıl arkadaşlarımız vardı. Bu güzel insanlar, Bingöl Lisesi çatısı altında toplanmışlardı. Benim bütün öğretmenlerimle ilişkilerim çok iyiydi, özellikle de Metin Hoca'yla, onunla hep görüştük o ölünceye kadar.

Bir gün bize bir felsefecinin tayin olduğunu duyduk. Bu Bingöl için, bizim için çok lükstü. Bingöl'e bir felsefecinin tayin olması ve gelip de burada kalmak istemesi harika bir şeydi.

Bingöl, dört tarafı dağlarla çevrili küçük güzel bir şehirdi (şimdi gelişti). Her Doğulu gibi biz de yaşamın zor koşullarından nasibimizi almıştık. Sürekli ezilmişliğin verdiği bir duygu olmalı ki yüreğimizde hep

bir hüzün vardı. Bu da bizi biraz isyana zorluyordu. Hem devlet hem doğa sert davrandı bizlere...

Metin Hocam Bingöl'de kalmaya karar verdiği için, o da bizler kadar bu baskılardan, zorluklardan nasibini aldı ama o yine de hiç yılmadı...

Siz, uzun, soğuk kış gecelerini bilemezsiniz. Rüzgârın nasıl ağıt yaktığını, tipi ve fırtınanın yaşamınızdaki acılarınızı süpürüp de kapınıza bıraktığını, umutlarınızın kar altında nasıl da donup kaldığını bilemezsiniz hiç... Beş ay karla kaplıdır memleketimin her yanı, uzun kurak yazlar, ilkbahar ve sonbaharı çok az yaşarız ama, yine de bu memleketin havası bir başka güzellik verir insana.

Evet, Metin Hocam hem Bingöl'ü hem de bizi çok sevdi, Bingöl de onu. Farklı bir tarzı, yapısı ve görüntüsü vardı. Briyantinli saçlarıyla bu şehir halkına biraz aykın duruyordu. Ama o çok sevgi dolu ve mütevazı olduğu için, kısa sürede Bingöl Lisesi onu çok sevmiş, briyantinli saçlarını da benimsemişti. Ders kitabı taşımaz, anlatacağı konuların sayfalarını yırtar cebine koyar dersi öyle anlatırdı. Bir gün ona sormuştum hocam neden sayfalan yırtıyorsunuz? Gülümseyerek, "Boşuna hamallık yapıp kitap taşımıyorum, konulan anlatıyorum ya Zeyno" demişti.

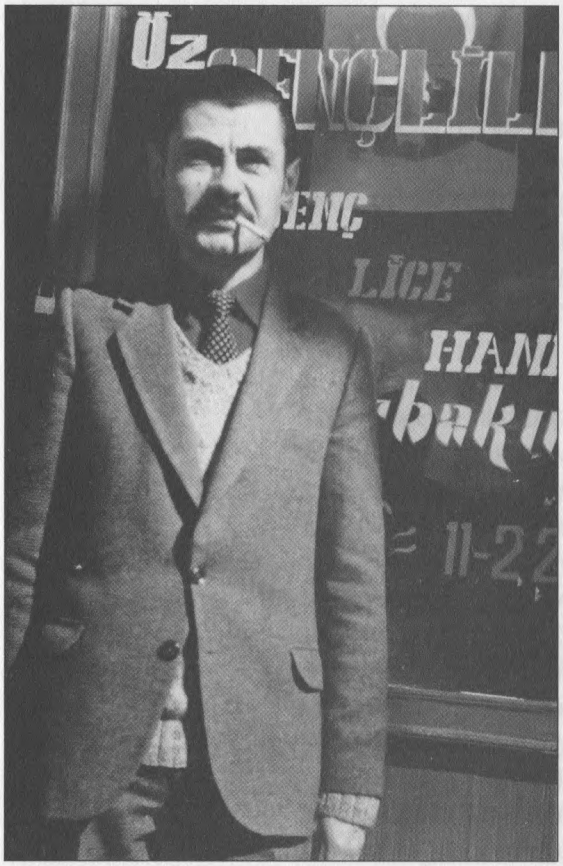
Felsefe dersimiz çok zevkli geçerdi. Çünkü sürekli tartışırdık. Bize hep derdi ki; "Çocuklar, sorgulayın, irdeleyin, sorun, sürekli sorun, sakın susmayın, günlük yaşamdan kopmuşsanız, hayattan da kopmuşsunuz demektir." Ona göre felsefe yaşamın kendisiydi...

Sınıfımız Çabakçur Deresi'ne bakardı, çoğu zaman teneffüse çıkmaz, sınıftan dışarıyı izlerdik. Güzel bir manzarası vardı. Ben dağları, o ise kavak ağaçlannı çok severdi.

Ve ve ve... kızı Zeynep'i çok severdi. Bana sürekli onu anlatırdı. Sınıfta da birkaç kez söylemişti. "Çocuklar, kızım size, Kürtlere çok benziyor, o da sizler gibi kara kaşlı kara gözlüdür" demişti. Kızından söz ederken gözlerinin içi gülerdi, oysa ki gözlerinde hep siyah bir hüzün vardı. Neden sonra anladım ki o hüzün Zeynep'in kendisiydi...

Güleç yüzü, pırıl pırıl bir kalbi vardı. Hep mutlu görünürdü, nedense ben onun yüreğinin bir köşesinde hep yalnız olduğunu hissederdim. Bazen buruk bir gülümseme görürdüm yüzünde, yüreğinin köşesindeki o yalnızlığın kanadığını hissederdim bu gülüşte...

Evet, o kusursuz bir öğretmendi. Hepimizin bildiği gibi, mükemmel

1983-1985 arası, Bingöl.

bir şair, iyi bir ressam, çok çok çok seven bir baba, işte bu Metin Bey'di...

O güzelim öğrencilik yıllan bitmiş, mezun olmuştum. Metin Hocam'ı Bingöl'ün Genç ilçesine sürmüşlerdi. Bunu duyduğumda çok üzülmüş, hemen telefon etmiştim. "Hocam, çok üzüldüm." Verdiği cevabı asla unutamam. "Üzülme, bu bana verilen bir ceza değil bir mükâfattır, çoğu dönemde cezalar mükâfat, mükâfatlar ise cezadır. Eğer beni sürmeselerdi o zaman cezalı olurdum. Çünkü ben bu düzenin adamı değilim" demişti.

Biz ailecek görüşürdük; o buradan gittikten sonra da hep telefonlaştık. Onu en son, ölümünden birkaç ay önce Ankara Dikmen'deki evinde ziyaret ettim (birkaç arkadaşımla).

O günü hiç unutamam; Nebahat abla anlatmıştı (ikinci eşi). "Sen geleceksin diye heyecandan sabaha kadar uyuyamadı. Erkenden kalkıp tıraş oldu, 'Kızım Zeycan geliyor, onu çok iyi karşılamalıyım' dedi." Dediğim saatte parmağım zile bastı. Kapıyı o açtı, nasıl sanldık birbirimize anlatamam. Uzun uzun sohbet ettik, yazın bize gelecek, Bingöl'ü bir kez daha görecekti. Ama olmadı işte, kahretsin, olmadı, buna izin vermediler. Onu Sivas katliamında yitirdik. Son görevimi de yapıp Ankara'ya cenaze törenine gittim. O gün Zeynep'le tanıştım. Metin Hocam'ı kaybetmiş, kızı Zeynep'i kazanmıştım. Zeynep bana çok ama çok sıcak davrandı. Hemen götürüp annesi ve halasıyla tanıştırmıştı. "Bu, babamın öğrencisi Zeycan, Bingöl'den gelmiş."

Yaşamımda çok acı bir gün olarak anımsayacağım, canım öğretmenimi toprağa, onun "Kavaklar" şiirinden Sezen Aksu'nun bestelediği şarkıyla, alkışlar içinde gömdük. O zaman sınıftan dışanyı izlerken, benim dağları, onun ise kavakları ne çok sevdiği söylemesini hatırladım. Tesadüf değilmiş kavaklan bu denli sevmesi ve o şiiriyle gömülmesi...

İşte o zaman, yüreğimin bedenimden koptuğunu hissettim. Gerisini anımsamıyorum, gözlerimi açtığımda Zeynep başıma ve yüzüme su döküyordu ayılmam için...

"Ah kavaklar, kavaklar acı düşmüş peşime, arkamdan ıslık çalar." Artık acılan da kalmamıştı Metin Hocamın. Onu çok saygı, çok sevgi, çok acıyla tekrar anıyorum.

Sivas katliamını bir kez daha nefretle kınıyor, 37 cana kıyan o karanlık zihniyeti lanetliyorum. Canım öğretmenimin anısına...

Benim memleketimin anaları
Aksesuar yerine
Firkete takarlar göğüslerine.
Yeni bir acıyı daha
İliştirmek için yüreklerine...

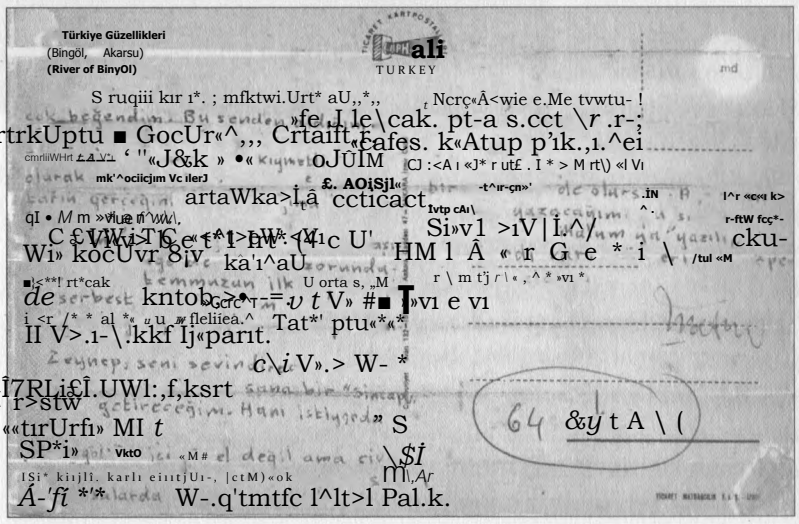
Ah keşke o mektuplar gene olsa..

Semiramis Karaarslan

Bingöl dağlarının mavi dumanlarına, karına bakarken çok hüzünlenirdi can dostum, güzel arkadaşım. Ve gözleri dalar giderdi. Canından da çok sevdiği kızı Zeynep'in onun gönlündeki yerinden daha önemli hiçbir şeyin olmadığını, yaşamanın en büyük gayesinin Zeynep olduğunu vurgular, "Bingöl'ün kan, dağı, balı meşhur ama benim gönlümde kızımdan daha önemli hiçbir kimse olamaz" derdi.

Denizim dediği kızı Zeynep'in, (denizi çok sevdiğini, uçsuz bucaksız olduğunu; ufka bakarken umutla dolduğunu, bozuk düzenin düzeleceği hissi ile dolduğunu söyler) kızının onu beklediğinden söz ederdi.

Bingöl'den Zeynep'e.

Kızından ilk mektup geldiği gün beni kenara çekti, "Hocam, paylaşmak istediğim bir sürprizim var" dedi. Bir sigara kendine aldı ve bir tane de bana uzattı. Dumanı ciğerlerine alabildiğince çekti, sanki hiç nefes almak istemiyordu. Yüzüne baktığımda briyantinli saçları yine çok muntazamdı, sigarasının bulunduğu eli şakaklarındaydı. Yüzünde hem hüzünlü hem de mutlu bir ifade vardı, ve bana uzattığı mektubu ben okurken o da beni izliyordu. Yavrusundan gurbetteki babaya gelen

mektubu bir solukta okudum. Bitirince kafamı kaldırdığımda bana bakıyordu. Gözyaşlarınu saklayamıyordum. Adeta bir sel gibi akıyordu. Değerli dostum da ağlıyordu. Zira ilk mektubuydu biricik kızının, minicik elleriyle yazmıştı. Mektubunda, onu çok özlediğini, onsuzluğun zor olduğunu, annesiyle çok mutlu olduklarını, derslerinin iyi olduğunu yazıyordu.

Ah keşke o mektuplar gene olsa da insanlar tüm duygularını, kar gibi bembeyaz kâğıtlara aktarabilselerdi. Yazışmalar bittikçe dostluklar azaldı. Metin Hocam, can dostum, keşke hayatta olsaydın da seninle ilgili her şeyi yazabilseydim ve tüm Bingöl'deki dostlarım da yazsaydı. Acaba kâğıtlar yeterli kalır mıydı?

Tüm Bingöllüler sana kucak açtı, seni çok sevdi; çünkü sen, bu güzelliklerin en âlâsına layıktın. Seni çok seviyoruz. Bizim için hiç ölmedin, onurlu yaşamında bizimle çok şey paylaştığın için teşekkürler, teşekkürler dostum...

"Düşüncelerimi sloganlarla anlatmak istemiyorum, okuyan anlasın" derdin. Ne mutlu seni tanıdığımız güne. Bingöl'ün bazen ışıkları yanar söner. Ama Metin Altıok hiç sönmeyen bir ışık oldu, hep parladı.

Güzel Zeynep, ne mutlu sana böyle bir babaya sahip olduğun için... O yok ama yapıtları hep yaşayacak... Ruhu şâd olsun.

Öğretmenimiz

Bedriye Korkankorkmaz

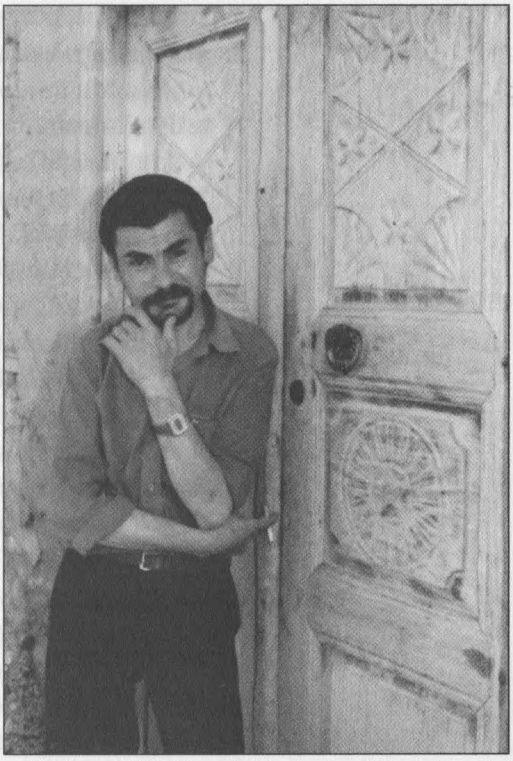
Güler yüzle karşılama beni sakın;
Güzel sonuma bırak ölümüm yakın.

Yoldayım. Yolda, Hocamın sınıfımızda kendini tanıttığı o ilk günü anımsadım. Konuşması, dostluk ve dürüstlük üzerine yoğunlaşmıştı. Hiç unutmam. Öğretmenimiz Metin Altıok bir hafta raporluydu. Rapor sonrası kaldığı yerden devam edebilmek için sınıfa, "Arkadaşlar, içinizde düzenli defter tutma alışkanlığı olan arkadaşınız var mı?" dedi. Sınıf bir ağızdan "Bedriye" dedi. Hocam defterimi istedi. Götürdüm. Ders sonrası, sınıftan çıkarken hocam, "Bedriye, seninle konuşmak istiyorum" dedi, koridorda birlikte yürüdük. Bana "Şiirini okudum" dedi. "Şiiri sen yazdın, değil mi?" diye sordu. Yanıt yok. Kollannı bütün sevecenliğiyle omzuma atıp, "Bedriye, şiiri bırakma e mi?" dedi, o gün hocamın söylediklerini anlayamamıştım.

Yağmur damlaları gibi hızlı, bir o kadar da güzel başlayan dostluğumuz, okul sonrası da devam etti... Dört yıl. Yağmurlu bir gündü, hocamla karşılaştık, beni evine götürdü. Semaverde çay yapıp ikram etti. Yüreği gibi sıcaktı çay. Hocam önce Bingöl Genç ilçesine, oradan da Karaman'a naklen atanmıştı. Hüznün en titrek sesiyle "Bedriye, Bingöl'den ayrılacağım" dedi. Gözlerinin kahverengisi, su ile toprağın buluşması gibi, daha anlamlı ve güzel gelmişti bana. Bingöl'de son görüşmemiz oldu hocamla...

Yoldaydım. Şimdi bu yol beni hocama götürecekti. Başka hiçbir şeyin anlamı yoktu. Bir insan düşünün, soluk aldığı her yerde, sevginin ve dostluğun yeri vardır. Yalnız ben değil, öğretmeni olduğu bütün öğren-

çileri hiç tereddüt etmeden hocalarının kapısını çalabilirlerdi. Aradan geçen ne yılların, ne de her geçen gün değişen değer yargılarının hocamızı etkilemediğini bilmenin güvenini yaşardık. Onun, biz öğrencileriyle geliştirdiği ilişki, bana çocukluğumda okuduğum ve asla unutamadığım bir şiirin dizelerini anımsatıyor. Adını anımsayamadığım bir Bektaşi şairi, Allah'a sevgisini şu dizelerle dile getirir: "Sen orada ben burada / İkilik girer araya." Felsefe öğretmeni şair Metin Altıok da öğrencileriyle arasına ikiliğin girmesine izin vermedi. Hocasıyla konuşan her öğrenci, "öğrenci" olmaktan çok, bir insan olduklarını kendilerine hissettiren bir öğretmenleri olduklarını algılarlardı. Metin Altıok, her insanın yüreğine güzelliklerin tohumunu ekti. Onun en belirgin karakteri, eşitlik ve paylaşımdı. Onunla dostluk kuranlar çok iyi bilirler, insanın insanla çoğalmasının yaşayan canlı örneğiydi Metin Altıok.

1983-1985 arası, Bingöl.

Tarif üzerine Karaman Lisesi'ni buldum. Lisenin karşısında bir gölgenin beklediğini gördüm. Gölgeye doğru yaklaşırken gölgenin şair Metin Altıok olduğunu gördüm. Hocama sarılıp ağladım. Nasıl mı? Gurbet duygusunun ve umarsızlığının kar misali erdiğini hissettim. Söküp attım yüreğimde beni paramparça eden yalnızlığı... O an bir başka gerçeği de fark ettim: Hocamın varlığına Bingöl'dekinden daha çok ihtiyacım vardı.

Saatler ilerledi sohbetimiz gibi. Bir ara hocam Konya'ya nasıl geldiğimi sordu. Ben de sorusunu yanıtlarken kendimi sohbete kaptırmıştım ki, üç ayı odunsuz-kömürsüz-yataksız geçirdiğimi anlatmıştım. Hocamın bir mendil gibi acıyla buruşmuş yüzüyle kendime geldim. İnsanın hocasının karşısında ağlamasını görmesi nasıl bir duygu? Elimi tutup, odunlarının olduğu odayı gösterdi. Ben hocamı, Karaman'da o kışı hiç ısınmadan geçirecek kadar tanıyordum...

Sabah, hocamın sesiyle uyandım: "Nebahat (eşi), 'Bedriye uyanmadan, marketten sucuk ve yumurta alıp geleceğim' dedi." Gözyaşlarını

yastığımı ıslatmıştı. Kahvaltıda sucuklu yumurta vardı. Ben ne yediğimi biliyor muydum. Hocam "Bismişah" diyerek imzaladığı *İpek ve Kılabtan* adlı kitabını verdi. Ayrılık vakti gelmiş, biletimi alıp yolculamıştı beni hocam.

Aradan bir hafta geçmişti. Bir gün işyerime esmer bir bayan geldi, "Affedersiniz, ben Bedriye Hanımla görüşmek istiyorum" dedi. Tanıdığım biri değildi. Merak ve telaş karışımı, "Benim" dedim. Bayan gayet samimi ve içtenlikle yanaklarımdan öptü. "Karaman'dan. Beni Metin Altıok gönderdi" dedi. "Siz kızı olmalısınız herhalde." "Hayır, öğrencisiyim" diye düzelttim. Kendisini tanıtarak ısrarla evime gelmek istediğini söyledi. (Sena yıllardır İstanbul'da yaşar ve benim kadim dostumdur.) Evime belli bir amaç için geldiğini, yıllar sonra, Sena'dan öğrendim... Benim gururum yüzünden yardım istemeyeceğimi iyi bilen şair Altıok, Sena'dan odunlarımı görmesini, eğer yardıma ihtiyacım varsa, kendisine bildirmesini istemişti. İnsanın gurbette bir dostunun olması nasıl bir servet!

Konya'da iki yıl kaldım. Hafta sonları Karaman'daydım. Hocamla yalnız benim değil, birçok öğrencilerinin anıları vardır. Onlardan birini şimdi anımsıyorum. Bingöl Lisesi'nde İlköğretim Müfettişleri sınıflan teftişe gelir. Koridor boyunca bütün sınıfları tek tek gezer. Gürültünün kol gezdiği sınıfların içinde 6 Edebiyat C sınıfı sessiz ders işleyen tek sınıftır. Müfettiş merak eder ve sorar, yanındaki okul müdürüne: "Bu dersin öğretmeni kim?" Müdür "Yanılmıyorsam Felsefe öğretmeni Metin Altıok olmalı" der. Sınıfın kıpısını açan müfettiş, dersi öğretmenin değil de sınıf başkanmm işlediğini görür. Öğrenciler önlerinde açık Felsefe kitaplarıyla derslerini çalışıyorlar. Bu sefer müfettiş tekrar sorar yanındaki okul müdürüne: "Bu dersin öğretmeni nerde?" Müdür, sağlık nedeniyle raporlu olduğunu söyleyince, müfettiş bu sefer öğrencilere sorar: "Bütün raporlu öğretmenlerinizin derslerinde mi böyle yapıyorsunuz, yoksa sadece Felsefe dersine mi özgü bu yaklaşımınız?" Sınıf başkanı: "Yalnızca Felsefe öğretmenimiz Metin Altıok'un dersine özgüdür bu yaklaşımımız" der. Müfettiş gördüğü manzara karşısında duygulanır ve Felsefe öğretmenimizle tanışmak istediğini söyler yanındaki okul müdürüne. Bingöl Lisesi'nde o yıllarda görev yapan öğretmenler anımsayacaklardır, Edebiyat Bölümleri, okulun hababam sınıflany-

dı. Öğretmenlerin ders işlemekte zorlandıkları bir sınıfta, öğrencilerin öğretmenlerini korumaları görülmemiştir... Şair Altıok'un gerçek dostlan oldu, öğrencileri değil.

Bingöl kent olarak, hiçbir öğretmenini Metin Altıok gibi bağrına basmadı. O'nun cenazesinde tabutunu taşımak için, dostlan Bingöl'den gittiler. O, halkının şairiydi. Ödülü de halkının yüreği oldu. Sade ve içten. Böyle sevgiler emeksiz ve bedelsiz kazanılmaz diye düşünüyorum.

Gözyaşlarıma asılı yüreğime soruyorum: "Biz toplum olarak yazılı eserler kadar canlı eserlerin anlamını ve önemini yeterince kavrayabildik mi?"

Hocamın yangınlarla kül olan bedenini, sevgiyle kucaklıyorum, yangınlara yakışan yüreğin bizim yüreğimiz. Sen ki sancılar içinde büyüyen acılarla dolu bu yaşamda; insanın en büyük zaferinin kendini kazanmak olduğunu öğrettin bizlere.

Sevgili Hocam, kasette Sezen Aksu "Kavaklar"ı söylerken, elimde, *İpek ve Kılabtan* adlı kitabın var. Ve ben "BİSMİŞAH" diyerek, doğum günü mumlannı söndürüyorum.

İYİ Kî DOĞDUN HOCAM...

Kimsenin bilmediği öğretmen Metin Altıok

Nebahat Çetin Altıok

Metin Altıok, iyi bir felsefeci ve yazar olarak tanınır. Kendi sıralamasına uyarak saydığım bu dallarda güzel şeyler yaptı. Zor olanı başardı. Büyük bir sabırla, ince bir işçiliğin ürünlerini insana ve hayata sunarken, her zaman çok rahattı. Çünkü üründen yana, kafasında oldu mu acaba sorusuna yer kalmayacak derecede emindi. Yaşamın her alanında savruktu da çalışırken düzenliydi, titizdi. Şimdi o, Türkçenin ince şairi, felsefeci, yazar ve hatta ressam Metin Altıok olarak çoktan hak ettiği yeri (ölümünden sonra bu ilgi bana acı veriyor, öfkeleniyorum) aldı bile.

El attığı her alanda hiçbir zaman çıraklık dönemi olmadı, ustaydı. Bir usta yanı daha vardı Metin Altıok'un: Öğrencileri, öğretmen arkadaşları, bulunduğu kentin halkı ile benden başkasının bilmediği bir usta yanı daha vardı, o da: Öğretmen Metin Altıok.

Çoğu aydın gibi, Metin Altıok'un da payına bu çok sevdiği ülkede acı düştü... Sürgünler, kıyımlar düştü. Düştü ve ne oldu? Metin Altıok, "ele güne karşı" diyerek başını hep dik tuttu, onurla taşıdı. Öğretmenlik için başvuruda bulunduğu günleri anımsıyorum şimdi. Yaşamındaki çok şeyin ters yüz olduğu fırtınalı bir dönemi idi ömrünün. Bu fırtına, işini bile kaybettirmişti.

Metin Altıok, Bingöl İli Bingöl Lisesi Felsefe Öğretmenliğine atandı.

O ince, o kırılgan, o İzmir, Ankara, İstanbul dışında bir kente konuk olarak bile gitmemiş Metin Altıok Bingöl'de ne yapar? Nasıl yaşar? Bu ve benzeri sorular Metin dışında herkesi, dostlarını, beni de kaygılandırıyordu.

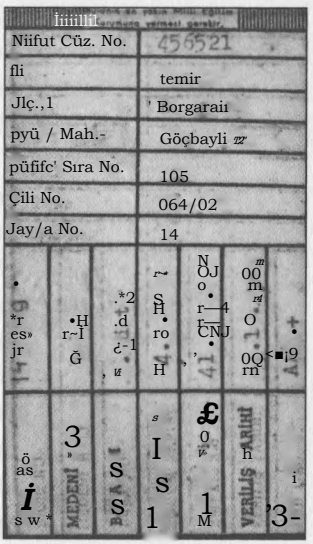
1979 yılının Kasım ayı ortalarında bir akşam "Bingöl'e" diye çıktık.

Dostlan kaygılı bekleyişler içindeyken O, mektuplar yazdı; Bingöl'de kalacak, Felsefe öğretmenliği yapacaktı.

Öğretmen Metin Altıok'u ben de ondan sekiz dokuz ay sonra Bingöl'e "eş durumundan" atanınca tanıdım. Kısa sürede Bingöl'ün, sevgili Bingöllülerin "Metin Hoca"sı olmayı başarmıştı. O dil bilmez, o yoksul ama güzel insanlar, "Metin Hocalarını anlatımı zor bir sevgi saygı çemberi ile kuşattılar. Şair olduğunu bildiler. Metin hep gülerek, "Beni hâlâ şaşkınlığa düşüren şey, Bingöl'de gördüğüm şair muamelesini bir başka yerde görmedim" derdi. Doğrudur, tanığı benim! Öğretmenliği, okulda okuttuğu Felsefe dersi ile sınırlı olmadı. Mahallede, sokakta, kahvehanede hep bililerine anlatacak bir şeyleri vardı. Anlatırdı da.

Şiir yazarken ne kadar titizse öğretmenliğinde de öyle titizdi. Öğrencilerin arkadaşı babası, ağabeyi idi. Öğrenci ile o kadar sıcak ilişkisi vardı ki en haşarı öğrenciler bile "Metin Hoca"yı görür görmez ceketlerini ilikler, saygı ile selamlarlardı. Küçüktü Bingöl!.. Yoksuldu... Öğrencilerin giyimine, kitaplarına, defterlerine yansıyan bir yoksulluk... Bundan acı duyardı Metin, yaralanırdı. Şimdi karlı bir günü anımsadım. O gün okula ucu açık, yazlık bir ayakkabı ile gelen kız öğrenci hiç bilmedi ama, kaç geceler "Kim bilir ayacıkları ne çok üşümüştür" diye uyku tutmadı Metin Altıok'u. Sofrada lokmalar dizildi boğazına, aç kalktı. Ve "Ah!., ben devlet değilim... bu yoksulluk üçle beşle sınırlı değil. Ne yapabilirim. Metin Altıok, şiir yazar sonra da ölür!.." derken benim de yüreğimi ezdi kanattı.

O çok kavgalı, çok kanlı -şimdi değilmiş gibi- yıllarda, öğrenciler arasında çıkan kavgalarda tek ayırıcı, uzlaştırıcı idi. Bunu yaparken "sağcı-solcu" aynmı yapmaz, bazı arkadaşlan tarafından eleştirilirdi. Güler, "Bunların hepsi daha çocuk" derken gözleri sevgi ile parladı.

Ders anlatırken de iyi bir öğretmen olduğunu, "Metin abi, ders anlatırken sınıftan çıt çıkmıyor. Bunu nasıl başanyorsun?" diyen öğretmen arkadaşlanmn bakışlarına sinen saygıdan anlıyordum. Evde de hep Metin'in öğrencileri konuğumuz olurdu. Öğrencilerden "Hocam, siz anlatınca çok iyi anlıyor ve öğreniyoruz" sözlerini yıllarca duydum. Şaşınp kaldım ki zaten Metin Altıok da insanı şaşırtmayı severdi.

Bütün öğretmenlerin -benim de- angarya saydığı, bir an önce bitireyim diye öylesine yaptığı işleri bile özenle yapardı. Öğrenci not defterlerindeki temizlik, düzenlilik beni hep imrendirmiştir. Topluiğne başı kadar bir leke olmadığı gibi, silinti kazıntı da olmazdı. Rakamların alt alta yazılışı bile cetvelle ölçülmüşçesine düzgün ve özenli olurdu. Ben bazen "Neden o kadar özeniyorsun" dediğim zaman, hep aynı yanıtı alırdım:

"Şair Metin Altıok'un bu not defterleri, çizelgeleri de şiiri kadar temiz ve kusursuz olmalı" der, yaşamla alay eden kahkahasını atardı.

"Öğretmenlik insanı, öğrenciyi sevmekle başlar" derdi. Derdi ama 1986 yılında Bingöl Lisesi'nden Genç Lisesi'ne sürülmesine engel olamadı bu güzel bakışı. "Eh, gider geliriz" dedi, ince bir alayla durumu olağan karşıladı. Lojmanda oturuyorduk. Genç Ilçesi'ne atanınca "Lojmandan çıkın" diye dayattılar. Tam da kışa girerken... Bingöl'de konut sıkıntısı varken... ev bulduk, lojmandan da çıktık ama...

1987 yılı Eylül ayı sonlarında bir gün kapıdan, "Bil bakalım, nereye gidiyoruz?" sorusuyla girdi. Ben daha ne olduğunu anlamaya çalışırken cebinden sarı bir zarf, zarfın içinden yazılı bir kâğıt çıkardı. Kâğıtta "... Karaman imam Hatip Lisesi'ne atandınız" (!) yazılıydı. Karaman'a nereden gidilir? Nasıl gidilir? Kütüphanemizdeki Orta Atlas'a koştuk... Öğrenmek için! Öğretmenlik yapamayacağına, yaptırmayacaklarına o günlerde inandı.

"Bunlar Felsefe okutturmayacaklar, anlaşıldı..." dedi, içine kapandı. Dediği de oldu, imam Hatip Lisesi'nde Felsefe okutamadı. Laf olsun diye haftada iki saat Psikoloji dersi verdiler. Cuma günü de, okul tam kadro Cuma namazına gittiği için "nöbetçi öğretmen"di. Metin Altıok sonunda "Tadı kalmadı öğretmenliğin" diyerek sağlık kurulu kararı ile emekliye aynlıp şiiriyle, desenleriyle, denemeleriyle baş başa kaldı.

Şimdi inandığım bir şey var: "Metin Hoca" öğrencilerin anılarında, dostlarının yüreğinde ince bir sızı gibi yerini alacak. Hep de öyle güzel, öyle diri kalacak. Bense, devlet destekli bir yobaz katliamının yüreğimi tutuşturan alevleri içinde eşini, dostlarını yitirmiş acı dolu yaşayacağım. Ama öfkeli, ama özlemler içinde...

Öğretmen Dünyası, Ağustos 1993

Yakılacak şair Metin Altıok

Doğu Perinçek

Öyle yaralıyım ki;
Ölmem ben artık.
Ölmem ya kanarım,
Kanarım seve seve.
Haksızlık etmem
Suya ekmeğe.
Hiçbir anahtar
Dönmese de kilidimde.

Sıradan bir insan için, ölmek olağandır; herkes ölür. Sıradan bir insan için, yanarak ölmek, hele yakılarak ölmek, olağandışıdır, olağanüstüdür. Herkes, yakılarak ölemez! Metin Altıok için, ölmek olağandışıdır. Onun öldüğünü kabul etmiyoruz. Metin 54 yaşında diyoruz.

Yakılmak, yana yana ölmek ise, Metin için olağan.

Çünkü bir davanın insanıdır, Parti'li şairdir O!

"Yangından kurtarılacak eşya"

Devlet dairelerinde görmüşsünüzdür, bazı dolapların üzerinde "Yangından kurtarılacak eşya" diye yazar. Dolabın kapağını açsanız, raflarda dizili, tozlu klasörler... İşte o tozlu klasörler, devletin "yangından kurtaracağı eşya"dır. Çünkü içinde devletin alacakları yazılıdır. Devlet her zaman halktan alacaklıdır zaten ve alacaklarını unutmaz... Sonra o tozlu klasörlerde devletin yurttaşları için tuttuğu raporlar da vardır. Yurttaş yine borçludur. Devlet tedbirlidir, alacaklarını ve tuttuğu raporları yangınlara bırakmaz, kurtarır onları.

Devlet için "yangından kurtarılacak eşya" vardır, bir de yakılacak adam!

İşte Metin Altıok, devletin "yakılacak adam" sınıflamasına girer.

Suçu büyüktür, kendi yakılma fermanını kendisi yazmıştır:

Bilmemem gereken
Şeyler öğrendim.
Sorular sordum
Sormamam gereken.
Gördüm apaçık
Görmemem gerekeni.
Söylenmezi söyledim.
Suçum büyük
Ve taammüden.

Devletin "yangından kurtarılacak eşya"sı vardır. Metin Altıok'un ise eşyası yok, malı yok, mülkü yok, alacağı yok hiç kimseden.

Aşkı var ya aşkı Metin Altıok'un, "yangından ilk kurtarılacak" bütün varlığıdır.

"Ben yanarım dünü günü"

Metin Altıok'un yana yana ölmesi niçin olağandır? Çünkü yana yana yaşamıştır. Hayatı yangındır, ölümü de yangındır.

Yüreği yangındır, beyni işçi sınıfı davasının kıvılcımıyla tutuşmuş. Bir ömür, Mecnun gibi ateşin üzerinde yürümüştür, ayaklarıyla değil, bilinciyle, yüreğiyle, yana yana ve ışık saça saça.

Açın bütün şiirlerini, bir yangındır. Yangını kurtaramazsınız onun şiirinden. Sislerin içinde, yalnızlıkların ortasında, derinlerinde hüzünlerin ve acıların, "kendisine bir top yangın edinmiş", "o yangınıyla koşmuş, durmadan koşmuştur".

Şiir baştan sona yana yana yaşanan bir hayatın dili, insanlığın acılarında tutuşan bir yüreğin çığlığıdır. Bingöl'ün karlı eteklerinde bile bir yangının içindedir. Alevler onun için bir rüzgârdır, "Bilmem ki buradan nereye giderim" diyen bir Gezgin'dir. Gitmek, onun bu dünyadaki "yenilmezliğidir."

"Benlik" sırtında ağır bir yük Metin Altıok'a, "Bu kadar beni taşıyamıyorum kendimde" dedirten ve ateşlere atılan bir fazlalık! "Hipodrom'da ölüsü bulunan Çorumlu"nun acısıyla yana yana durmaz gider Metin Altıok.

"Güle narh koyanlar!"

"Ağlar!" Metin Altıok "kestaneler çatlarken".
"Dağlar"dır onu "avutan", belki de avutamayan.
"Viran yüreğinde sıvalar dökülür pervazından."
"Dörtnal giden ürkek bir attan düşer" de, "takılı kalır ayağı üzengiye, sürüklenir sırtüstü çalılar, dikenler içinde".
Gider Metin Altıok, "göğsündeki motor sesini uykuda bile dinleyerek". Gider "yapayalnız ve kimsesiz".

Ey benim umudumu
Bölük bölük
Eden hızarlar,
Oluklu hançer,
Güle narh koyanlar;
Şahmaramn başı için
Payınıza düşen ne?
Bir gün sorarlar.

"Güle narh koyanlar" yaktı Metin'i.

Bil ki gülün ahi
Hançerin sapı var.

Yangından kurtulan dizelerdir bunlar, yana yana, yara yara giderler sonsuza tellenen bir telgraf gibi.

Ah o telgraf direkleri
Telgraf direkleri
Kavaklar ve ah kavaklar...
Yangına serinlik veren Metin'in kavakları...

Metin Altıok, “Güle narh koyanların” yakacağı şiiri yazmıştır.

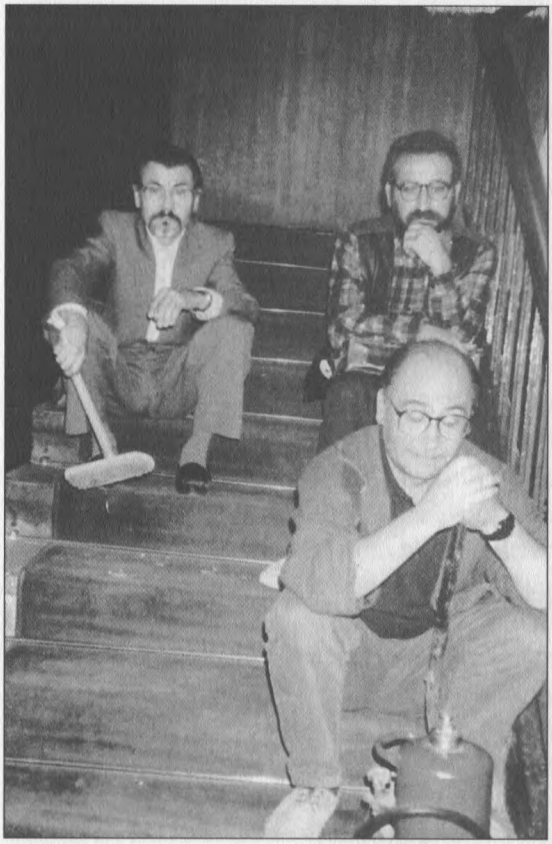
Yakılacak şairdir 0. Cümle şairler, Metin’in yalnız şiirini değil, yana yana ölümünü de kıskanmışlardır. 16. yüzyılda “Koyun beni hak aşkına yanayım” diyen Pir Sultanlar’ın özlemidir bu yanış.

Son resmi

Yalnız ölümüyle değil, duruşuyla da farklı bir adamdır Metin Altıok.

Madımak Oteli’nin merdivenlerindeki son resmine uzun uzun baktım. Elinde tahta fırça, bir duruştur ortaçağ kundakçılarına karşı; bir tavırdır saati durdurmasınlar diye; bir var oluştur, savaşarak var olmak!

Fotoğraf: Battal Pehlivan.

Omzuna bir dokunan yok, korku da yok gözlerinde. Bakışlarındaki sevgi ve hüznü de o an “bir kibrit çakımı”, bir kenara bırakmış. Hayret var yalnız, isyan etmeyenlere hayretle bakıyor ve bakışlarında kıvılcımlar var.

Metin Altıok’un Madımak Oteli’nin merdivenlerindeki bu elinde tahta fırçalı resmini herkes duvara aşmalı ve her gün bakmalı. Gelecek kuşaklar Metin Altıok’un bakışlarındaki kıvılcımları derinden anlamalıdır. Metin Altıok’un 554. yaş gününde, 500 yıl sonra da bakmalıyız o resme.

O resimdeki çağrısını şiirinde de bulabiliriz.

Metin’in derin Materyalizminden kopup gelen şu dizeler, insanlığın bilincinde yüzyıllar boyu kırbaç gibi saklayacaktır:

Rüzgârlarla aşındı
Yıllar yılı bedenim
Çağıdır şimdi kurgusal
Bütün kötülüklerin.
Kıyamet çoktan koptu
Haberiniz yok.
Siz hâlâ güneşin
Her sabah doğuşuna güvenin.

Metin Altıok'un şiiri, acılarla yüklüdür, yalnızlık ve hüzünle yüklüdür. O acılar, o hüzün, o yalnızlık, bütün insanlığındır. Paylaşır Metin Altıok da bütün insanlıkla. Gökteki ayı da paylaşır. Ve ay, onun şiirinde "yalnızlığın değişmez devriyesidir". Kanayan ve acılarla yanan bir şiir, ama karamsar değil. Gerçek olduğu için, yaşandığı için ve bütün bir insanlıkla paylaşıldığı için karamsar değil.

Çünkü Metin Altıok'ta duygu, yaşanılmış bir geçmişin birikimidir, sahicidir. Duygu, onun şiirinde bir tarih birikimidir, zaman birikimidir.

Metin Altıok'ta aşk, "insanı kendisinden taşıran, evrensel uyum içinde eriten bir duygudur".

Acılar, hüzünler ve yalnızlıklar bütün insanlığın kanayan yüreğinden akar Metin Altıok'un yüreğine ve taşar O'nun içinden. Metin Altıok'un büyücülüğü de büyüsü de budur:

Paylaşır ve paylaştırır soluk soluğa hiç durmadan. Zehri paylaşır, umudu ise paylaştırır:

Ben bunca yıl,
Bunca insan tanıdım
Yüreği zehir dolu;
Yine de insandan
Kesmedim umudu.
İnsan dedim
Yekindim;
Paylaştım varı yoğu.

Gerçeğe isyan

Metin Altıok'un duyguları, nesnel gerçekten beslenir, aynı zamanda gerçekle savaşır da. Savaşırken bile o duygular, gerçekle ilişki halindedir. Çünkü Metin Altıok'un duyguları, baştan ayağa bugünün insanlık gerçeğine isyandır.

Aydınlık'taki köşesine "Kara Kutu" adını verdi. Bu köşede yazacaklarını, buluşmalarımızda uzun uzun konuştuk. Kapitalizm, insanlığı korkunç bir felakete sürüklüyordu. İnsanlık, tarihinin en barbar, en yıkın

sistemi altında kıyamete gidiyordu. Kapitalizm, emekçiyi, sömürüyor, eziyor, dahası insanı kirletiyor ve yaşadığımız gezegeni bile yıkıma uğratıyor. "Kara Kutu" bu felakete gidişin seyir defteri olacaktı. İşte Metin, felakete giden insanlığın durumunu bu "Kara Kutu" içine not edip, bir tutanak düzenleyip öyle gitmiştir.

"Kara Kutu" başlığı, Metin Altıok'un Tarihsel Materyalizmini dile getirir. Ama bu gerçekçilik, devrimcidir. Metin, "Kara Kutu"sunda büyük umutlara köprü kurmuş, emekçi halka bir ışık da bırakmıştır. Metin Altıok, nesnel gerçeğe teslim olmaz, felakete doğru akışın kollarına bırakmaz kendini. *Şiirin İlk Atlası*'nda şöyle der:

"Şair nesnel gerçekliği bozar, değiştirir, hatta ona ters düşer. Olmayacak şeyleri oldurur, görünmeyeni görünür kılar, duyulmayanı duyurur."

Metin Altıok, dilimizin ustalarındandır; ama nesnel bir gerçek olarak dilin kalıplarına da sığmaz, zorlar o kalıpları, kendi deyişiyle "Şair dili de bozar".

Şiirin kaynağı yaşamdır, ama şiirin kendisi bir enerji kaynağıdır. İnsan düşüncesini, insan duygularını, insan emeğini ateşleyen bir şiirdir O'nunkisi.

Metin Altıok'un şiiri bazen biley taşı gibidir, insanı biler. Bazen hançer sapı gibidir, gerçeği deşer. Bağırmaz ama feryat eder. Sille vurmaz ama o kanayan dokunuşlarıyla sarsar, ayaklandırır. Etkin bir şiirdir:

> Ben eğilmem gündüz ama
> Geceleri kanatırım kendimi
> (...)
> Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli

Zaman Bilinci

Metin Altıok'un şiirinde Tarihsel Materyalizmden kaynaklanan bir zaman bilinci vardır. O'nun şiiri "Kuşaklar boyu bir arada yaşanılmış bir uzun geçmişin saflaştırılmış, damıtılmış özünü içerir". Derinlerden gelen ve uçsuz bucaksıza akan bir şiirdir bu. "Kibrit çakımı bir an"ı bile yakalar, önemser. Ancak sonsuz sayıda "kibrit çakımlarından" süzü-

lür onun şiiri. "Şiir zaman sanatıdır" derken, ya da "Zaman şiirde çiçek açar" derken, aslında kendi şiirini anlatır. Zamana sığmayan her şeyi, alır şiire sığdırır, sığdıramaz, şiirden taşınır.

Metin Altıok, zamanı işler ama zamana teslim olmaz, şiiriyle geleceğin kapısını çalar. Nasıl çalar geleceğin kapısını?

Ortaçağın tokmağıyla değil.

Zille değil.

Görgüsüz kapitalistlerin cik cik öten yapay kuş sesiyle de değil.

Metin Altıok, geleceğin kapısını insan sesiyle çalar.

Çünkü kapitalizm, insanı uçsuz bucaksız yalnızlıklara savurdu; kendisine ve bütün topluma hayvanın ötesinde eşyaca yabancılaştırdı; insanı kirletti; duyguları erozyona uğrattı; insanın bütün moral değerlerini kan revan içinde bıraktı; emeğin bütün erdemlerini ayaklar altına aldı. O nedenle Metin Altıok'un şiiri, emekçi erdemlerinin, toplumcu ahlakın ve bütün insanca duygulann kapitalizme başkaldırısıdır.

O, aydınlığa ve emeğin değerlerine açılan bir dünya görüşüyle geleceği kucaklama olanaklarını arar. Şiiri geleceği kucaklarken, bütün insanlığı kucaklama ve insanlığı yeniden yaratma tutkusu içindedir.

Partili şair

Metin Altıok'un şiiri üzerine yazanlar, hep ondaki duygu yoğunluğu üzerinde duruyorlar. Oysa Metin'i duygu doruklarına fırlatan, onun felsefesidir; Tarihsel Materyalizm'dir, Bilimsel Sosyalizm'dir.

Metin Altıok'un şiiri, öyle gelişi güzel duygusal patlamaların şiiri değildir. O'nun nesnel gerçekle ve akan zamanla kurduğu düşünsel ilişkinin derinliği, duygularındaki derinliği de belirlemiştir.

Şiirin İlk Atlası adlı deneme kitabını okuduğum zaman, bunu çok daha derinden kıvradım.

Şiirin İlk Atlası, bizim şiir felsefemizde en önemli denemelerden biri olarak kalacaktır. Oradaki düşünce birikimi, Türkiye tarihinin değme şairinde yoktur. Metin Altıok, "Her iyi şair dünün yorumcusu ve geleceğin imgesel yorumcusudur" derken, kendisinin hangi birikimle "iyi şair" olduğunu da açıklamış oluyor.

Biz de şöyle diyelim: Her güçlü şairin mayasında sağlam bir felse-

fe vardır. Felsefe yoksa, şiir de olmaz. Veya şöyle de denebilir. Derin ve tutarlı düşünce birikimi olmayanlar, şiir yazabilirler ama şair olamazlar.

Son zamanlarda, Nâzım Hikmet, Orhan Kemal, Cemal Süreya, Erkan Yücel, Yılmaz Güney'in sanatçılığına kimse toz kondurmuyor; ama onların dünya görüşleri, siyasal tavırları, örgütlü mücadeleyi paylaşmaları hep gözlerden gizleniyor. Metin Altıok'a yapılan da öyle. Örneğin Edebiyatçılar Demeği *Metin Altıok Kitabı* çıkarıyor. Ellerine sağlık ama Metin Altıok'un İşçi Partisi üyesi olduğu yok. Oysa bir şairin dünya görüşü ve partisi, aile ilişkilerinden çok daha önemlidir.

Şairi herhangi bir insandan ayıran, onun toplumun bilincinde ve duygularında bıraktığı izdir. Metin Altıok'un Parti kayıt fişi de aslında bir şiirdir, bir çağrıdır, bir sesleniştir, bir tavırdır. Partili olmak, Metin Altıok farkıdır; Nâzım Hikmet veya Cemal Süreya farkı gibi, Erkan Yücel farkı gibi.

Üstelik Metin Altıok, Partili şair olmayı yaşamanın bir belirtisi olarak seçmiştir. 1960'larda da Partiliydi, Türkiye İşçi Partisi üyesiydi. 1990'larda da Partilidir, İşçi Partisi üyesi. Metin Altıok'un akrabalarını saydı Ahmet Telli. Metin, Marx'ın, Lenin'in ve Mao'nun da akrabasıydı. Onun şiiri de, davası da evrenseldir. Dünyalı'dır o. Tüyap Kitap Fuarı'nda geldi, konuştuk. Bir sanatçı bireysel olarak özgür olamazdı. Partili olmak, nesnel gerçeğe ulaşmak için bir yoldu. Bunları vurguladık karşılıklı. Birkaç gün geçti, Ankara'dan Haşan Yalçın arkadaş telefon etti. Metin Altıok, Parti'ye gelmiş ve "Yazın beni" demiş, "hemen Parti'ye yazın."

Aydınlık'a yazmayı da bir aydın sorumluluğu yanında bir Parti görevi olarak benimsedi. Hem de ne büyük coşkuyla. Yanlışlıklar yapıldı, yazıları unutuldu, kaybedildi, köşesinin yeri değiştirildi, hepsini sıradan bir Partili olgunluğuyla karşıladı.

Bireyselliği aşarak özgürleşmek

Metin Altıok'un *Şiirin İlk Atlası* adlı kitabına yazdığı şu satırları bütün sanatçılar, bütün aydınlar okumalıdır:

"Birey olmak, insana dün de bugün de hiçbir zaman yetmemiştir.

İnsanın tarihsel çabası bütünleşmeye, kendi dışındaki duyan ve düşünenlerle birleşmeye, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmaya yönelik olmuştur. Bu, insanın evren içindeki korkunç yalnızlığını ve zayıflığını aşma isteğinin sonucudur. İlk insandan bu yana insanın içinde zorunlu olarak gelişen toplumsal öz, onu bireyselliğini aşmaya itmiştir. Çünkü insan birey olarak özgür değildir. Özgürlüğü kendi sınırlı varlığıyla taşıyamayacağını ve koruyamayacağını bilir. İşte bunun için insan, özgürlüğü kendi bireysel yaşamında değil, toplumsal bir bütünlükte aramıştır. Bütün insanlık tarihini insanın bütünleşme ve bu bütünlük içinde özgürlüşme savaşımı olarak özetlemek mümkündür. İşte şiir bu bütünleşme çabasının trajik ürünüdür.

Her ne kadar bir paradoks gibi görünse de yaratılış bakımından şair Ben'inin kendisiyle dolaysız, bire bir hesaplaşması olarak ortaya çıkan şiirin asıl amacının bireysellikten toplumsallığa uzanmak ve bütünsel insanı kucaklamak olduğunu söyleyebiliriz."

Bu satırlar, aslında Metin Altıok'un niçin İşçi Partili olduğunun açıklamasıdır, Partili olmanın gerekçesidir.

Birey olmak, Metin Altıok'a yetmemiştir, yetemezdi de. Çünkü birey olmakla yetinmek, sığ kalmaktan hoşnut olmak anlamına gelir.

Metin Altıok, şair olarak, sanatçı olarak, aydın olarak, olağandışı bir nisan olarak özgürlüğü aramıştır, bu nedenle birleşmeyi, bütünleşmeyi aramıştır, Parti'yi aramıştır ve bulmuştur.

Metin Altıok'un şiiri, "sağır bir handa duvarlara çarpan ses" değildir. Hayır, 0 Partili şairdir. Sesi, birleşenlerin, bütünleşenlerin, örgütlenenlerin sesidir. O'nun sesi, aslında milyonların feryadı ve sevinç çığlığıdır, geleceği yaratma olanağını arayıştır, olmazları olur kılma sevdasıdır.

Kaygusuz Abdal'ların olmazlan olur yapan şiir geleneğini Metin'de de görürüz. Bu dünyada yanmak ve yeni bir dünya özlemi sinmiştir O'nun şiirine.

Geleceği nakışlamıştır Metin, hayatıyla, şiiriyle, Partili mücadelesiyle ve dava uğruna yanarak nakışlamış, ışıklı bir nakış bırakmıştır. O nakış, sınıfsız bir toplum özlemidir. Devletin, dolapların üzerine "Yangında ilk kurtarılacak eşya" diye yazamadığı bir dünya! Çünkü o dünyada, "kurtarılacak eşya" ve o eşyayı kurtaracak bir devlet de yok-

tur; kurtulmuş insan vardır, özgürleşmiş emek vardır. Zorunlu emek değil, gönüllü emek vardır. O dünyada, artık insan yönetilmez, yalnız eşyalar yönetilir.

Ben yanmasam, sen yanmasan
Metin yanmasa, Hasret yanmasa
Nesimi yanmasa, Behçet yanmasa
Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa!

Metin Altıok

Metin Demirtaş

1978. Haşan izzettin Dinamo, Arif Damar, Struga Şiir Akşamları Şenliği'ne çağrılıyız. Transit yolcu. Sofya'dan geçerken Devrim Müzesi'ne uğramadan geçmek olur mu? Uğradık. Bir bayan yol gösteriyor. Dimitrov'un doğduğu ev, yerde bir sofra, tahta kaşıklar. Yabancısı olmadığım bir mekân. Sonra müze... Gezerken bir cam önünde ansızın durdum: Milef'in cam gözüyle karşı karşıyayız. Geo Milef'in Hristo Yasenof ve on iki Bulgar aydını ile birlikte bir fırında diri diri yakıldıklarını biliyordum. Daha sonra Milef in cam gözü, küller arasından bulunup çıkarılmış. Milef'in cam gözü önünde saygıyla eğildiğimi anımsıyorum. Ve "Eylül Destanı" şiirinden anımsayabildiğim bir iki dize: *"Ne ellerinde gül ve yollarında gül parkı / Ne de dillerinde şarkı. "*

Toplumcu şairleri bizde de hapse attılar, hiç olmazsa yakmadılar...

O gün böyle düşünmüş, avuntu bulmuştum...

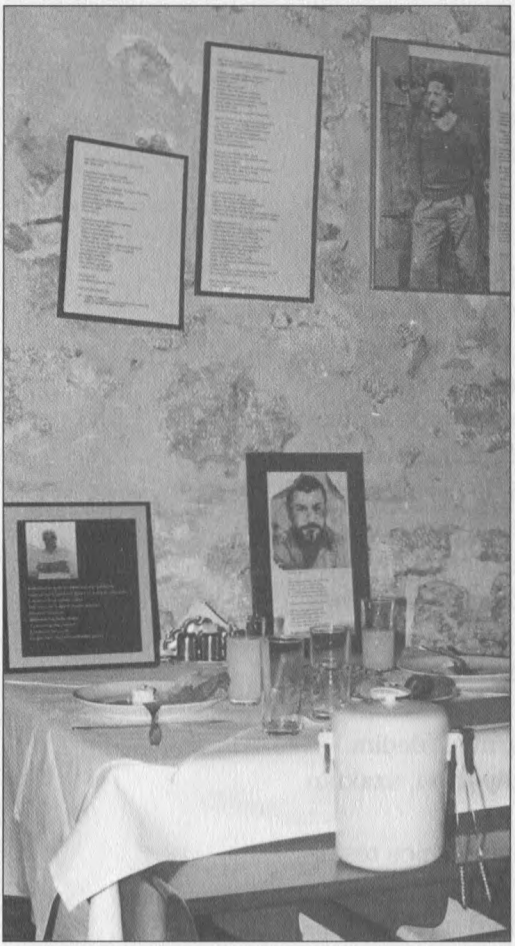
Sivas olayını duyduğum an "Meğer toptan yakacaklarmış!" dedim.

O günlerde Ahmet Say'ın Metin için çırpınışlarım izliyorum, uzaktan uzağa ve çaresiz. Gidenler gitti, bari Metin kurtulsa...

iki şaire, şiirleriyle bana tattırdıkları mutluluk için yeterince teşekkür edemedim: Metin ve Cemal Süreya.

Derinlik ve incelikten yoksun, kalın, kaba kütüklerin devrildiği günler.

Antalya'da "Nâzım'a Sevgi Gecesi", Metin'le konuşmacıyız. Tarih: 29 Mart 1993. Sivas öldürümüne tam 3 ay var. Gece bitti. Hasanağa'da Metin ve şimdi anılarımda gezinen sevgili Aliihsan Yalçın'la birlikteyiz. Metin üst üste deviriyor kadehleri. Çıktık. Begonvilli sokağın başı. Onlar yürüyor, ben az geride kaldım. Bir kedim var, bir ayağı aksıyor. Ma-

Antalya Sanatçılar Birliği'nin düzenlediği Nâzım'a Sevgi Gecesi'nin ardından Antalya Kaleiçi'nde Hasanağa meyhanesinde Metin Demirtaş ve Aliihsan Yalçınla içki içtiği masa. (Metin Demirtaş arşivi.)

samızdan topladığım balık artıklarını kediye sunuyorum. Biraz dalga geçerek beni seyrediyorlar, iyice esrikler: Metin bağırıyor: "Topallar arası dayanışma!.."

"Akşam Yeli Meyhanesi", bu kez Günay, Günsel de var. Aliihsan'la Ankara'da ilk gençlik anılarını harmanlıyorlar. Dinliyorum. Sabah gün doğmadan Atatürk Orman Çiftliği çevresindeki boş tarlalardan serçe sürülerini ürkütüp havalandırma, kanat çırpışlarını dinlerlermiş. Ne keyif!..

Sokaktayız. Gecede çınarların hışırtısı. Metin, karımın yanağına yanağını yapıştırmış, tilki gibi bakıyor, "Çatla ulan Metin Demirtaş... çatla!.."

Keşke daha çok anımız olsaydı. Benim anı biriktirme merakım vardır. Feridun Andaç bunu *Babil'e Yolculuk* kitabında bir denemesinde Akdenizli insanın bir özelliği diye vurguluyor.

Feridun Andaç'la da, Metin'le anımız olan meyhanede şiir ve yazın tadı olan bir söyleşiyle bir ufağı devirmiştik.

Evimizdeyiz. Metin'in önünde rakı kadehi. Bizden pes. Nâzım'dan bir şiiri anımsamak için zorlanıyor: "Hani yahu, *Memleketimden İnsan Manzaraları'* ndan bir bölüm... 'yanarak yanarak' diye başlar... 'şerrareler' falan..." Ben okumaya başlıyorum belleğimden şiiri: *Yanarak yanarak parmaklan şerarelerden / İnsan yüreklerine dokundu bu elleri / Yirmi beş sene / Yani bir rubu asır...*

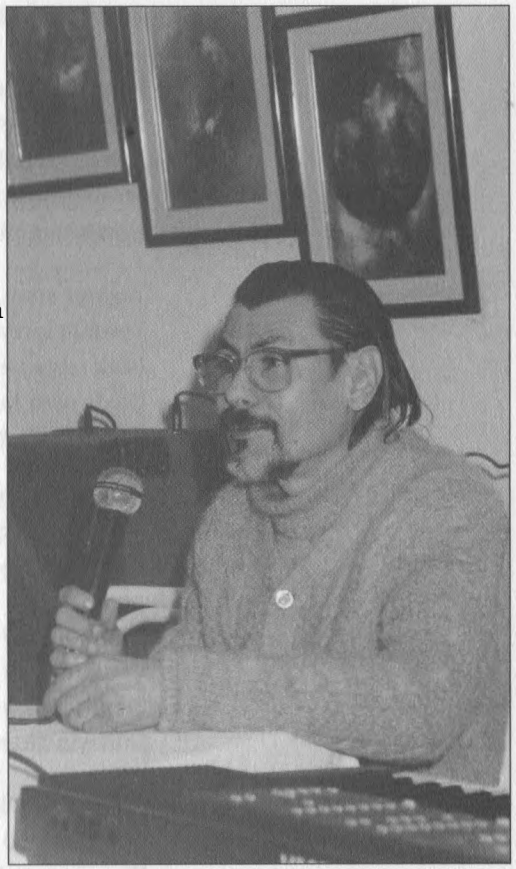
Metin biraz şaşkın. Bir aferin alıyorum. Ataol'un adı geçiyor. Ataol'la üniversitede bir anısından söz ediyor. *İlyada,* destanı üstüne bir tartışmaları olmuş. Anlatıyor. Tırnak içinde Ataol'un bir sözünü aktarıyor, ben, "inanmam" deyince, "aç telefonu, Ataol'la konuşacağım" diyor. Açıyorum. Ataol yok. Telefona bağlı teybe bir şeyler okuyor. "Ulan Ataol" diye baş-

layan kışkırtıcı bir dil. Bana da öfkeli. Çantasından iki kitap çıkarıyor. Bana değil Günsel'e imzalıyor. Bir el ve bir kuş resmi ve "Metin'e inat Günsel'e..." (Bu iki kitabı N. Erkal'a verdim bir radyo programı için, Erkal, M. Uysal'a vermiş ve orta yerde yok oldu kitaplar. Dilerim bir gün alan geri verir.)

Vakit gece yarısını geçmiş. Metin konuşuyor. Bingöl anıları. Morgda gördüğü ölüler. Ak tenli ölü bir kızın gövdesinden taşan acılar, hüzünler... Ertesi gün torbasında bir büyük rakı, tulum peyniri... Dağda bir kovukta içip, sızıp ölmeyi tasarlıyor. Şiirin çığlığı ağır basıyor ve koşa koşa eve gelip sobaya sarılıyor.

Yine bir şiirimde bu anıdan söz ediliyor. Çok düşündüm yazarken: Saklasam mı bu anıyı?.. Şiirin bu bölümünde, eli çıralı cellatların "Zaten donarak ölmek istemiş, biz yakarak öldürdük" diyen salyalı sırıtışlarını görür gibi oluyorum.

Fazıl Say'ın Metin ve şiiri üstüne yazdığı bir denemeyi bugünlerde *Cumhuriyet* gazetesinde okudum. Çok güzel saptamalar, yorumlar... Niçe'den (Nietzsche) bir alıntı ve Metin'in dünyasına bir gönderme... Anımsadığım gibi: "Sanatçı kavga edecek kimseyi bulamazsa kendi kendisiyle kavga eder." Metin'in şiirini derinlemesine okuduktan sonra şunu söyleyebilirim: Metin hem kendi kendisiyle kavga eden, hem de kendi kendini yiyip bitiren bir şair.

Antalya Sanatçılar Birliği'nin düzenlediği Nâzım'a Sevgi Gecesi'nde, 29 Mart 1993. (Metin Demirtaş arşivi.)

Pek çok şiirinin adresi bir acıya, bir anıya çıkıyor.

Beni hoyrat bir makasla
Eski bir fotoğraftan oydular
Orda kaldı yanağımın yansı,
Kendini boşlukta tamamlar.
Omzumda bir kesik el,
Ki hâlâ durmadan kanar.

Bu dizelerinin arkasında da hüzünlü bir anı var. Bu bende kalsın.

İçimde yumuşak hüznü
Eski, ahşap evlerin
Kaleiçi Mahallesi'nde
Yürür gibiyim sanki
Utrillo'nun bir sokak resminde.

Yağmur sonu, duru bir aydınlık
Yosunlu kiremitlerde güneş ve buğu
Islak tahta ve yasemin kokusu.
Dalda öten kuş
Söylüyor Verlaine'in mavi türküsünü.

Metin Altıok'la da geçmiştik bu sokaktan
Üç ay önce, Sivas'ta yakılmalarından
Antalya'da, "Nâzım'a Sevgi Gecesi"nden sonra

Mart sonlarıydı, şeftali çiçekleri
Çoktan çiçek dökmeğe başlamışlardı
Şimdiyse, kış ortasında
Güneyin güzelim güzbahan.

Yiyecek verdiğimiz topal kedi
Duruyor yine duvarın üstünde yumulu
Yine aç ve uykulu.

Sardunyanın biri uzatmış duvardan aşağı
Yeşil atkılı, uzun boynunu
Gülüyor kırmızı kırmızı.

Metin'le yakın bir arkadaşlığım olmadı
Yaşasaydı olacaktı.
Çelimsiz gövdesi tel çerçeveli gözlükleriyle
Çehof un öyküsünden kaçmış birine benzerdi.
Meyhaneden çıkar
Bir soru imi gibi yürür giderdi.

Ölümü düşünüyorum...
Çelişkilerin sıfırlandığı bir alan olmalı ölüm.
Canlı doğanın sonsuz dinlencesi...

Bir kış günü çantasında ekmek-peynir
Bir büyük rakı,
Bilinçle yürümüştü o sınıra doğru
Dağda bir kaya kovuğunda
İçip, sızıp, donup ölmek...
Şiirin çığlığı ağır bastı, caydı.
Sivas'ta otuz üç canla birlikte
Yakılarak öldürüleceğini bilseydi
Geri döner miydi?
Ve son soluğuyla havalanan dize neydi?

İşte yanıtı gibi yakıcı
İki soru

METİN ALTIOK VE BİR ANI

Çardakta oturup şiirler okuduk.
Karşımızda gülen yüzüyle Akdeniz
Ve Toroslar...
Geyikbayın'ndan Antalya'ya doğru iniyoruz.
Arabayı Aliihsan kullanıyor.
Ben yanında.
Günay, Günsel, Metin arkada
Bir kedi gibi ufalmış
Yaslanmış cama
Kederli, esrik
Güzel ama!..
Dışarda incecik bir bahar yağmuru
Yol boyu dağ laleleri
Akıp geçen zakkumlar...

Metin sezdirmeden ağlıyordu
Teypte Sezen Aksu
Kavaklar, ah kavaklar...
Şarkısını söylerken.

Bir ara durdu
Bir dal defne diye tutturdu.
Söz anlamaz bir çocuktu.
Dağıldık makiliğe
Bir fışkın olsun yoktu
Söz verdik, getireceğiz
Ankara'ya ilk gelişte.

Getirdik de.
Metin Altıok yoktu.

Yüreğim yangın yeri

Lütfiye Aydın

Ne zamandı, unuttum.

Önemli iki siyasal kimliğin Almanya'dan döneceği günlerde, tatsız şeyler yaşanabileceği olasılığı üzerine üst üste toplantılar yapılırken, malum aydın hastalığı yüzünden bir türlü sonuca yarılamıyor. "Nasıl yapalım?.. Şöyle mi davransak, yoksa böyle mi etsek?" tartışmaları, katılımcılar arasında bulunan Metin Altıok'un da burasına gelmiş olmalı ki, yerinden kalkıyor. O çelebi adamdan hiç beklenmeyecek bir sertlikle:

"Yeter beyler" diyor. "Sadece tartışıyoruz. Ne yapacaksak bir an önce yapalım. Şayet kendimizi yakmamız gerekiyorsa bunu yapalım."

Eşimin aktardığı bu anekdot beni şaşırtmamış ama çok gönendirmişti. Şiirlerinde kendi "ben"inden yola çıkarak insanı, insanca olanı didikleyen Metin Altıok, kimilerinin düşündüğü gibi apolitik biri değildi çünkü. Saçım tarama biçiminden ağır düşünceli adımlarla yürümesine, net, anlaşılır konuşmalarından naif tavırlarına, yalnızca kendisine benzeyen bir insandı. Sırasında çok eğlenceli bir çocuğa dönüşebilen Metin, leylak kokulu bir gecede nihavent, rast şarkılardan sosyalizme, her konuda konuşabileceğiniz, bağırmayan ama kimlikli, çok ilginç bir adamdı. Adamdı, evet... Bunca haksızlığa, çirkinliğe, kabalığa dayanamıyordu ama sorunlardan da kaçmıyordu hiç. Zaten bir gazetede köşe yazarlığını da bu yüzden kabul etmişti. "Hiçbir şey yapmamaktansa bari bir şeyler yazayım" diyordu.

Bugünün moda söylemiyle politik duruşu olan bir ozandı; salt söz ustası değildi.

Ben Metin Altıok adını duyduğumda bir tek şiirini bile okumamıştım. 70'li yılların başıydı. İzmir'deydim. Kolayına şiir, şair beğenmeyen sevgili Belkis Zincirkıran'ın birisi için "büyük şair" demesi önemliydi. Ona göre Metin Altıok müthiş yetenekli, özgün bir sanatçıydı. Eski öğrencisinin sarsılan evliliğini kastederek "Çok değerli insanlar. İkisi için de pek üzülüyorum" diye yerindiği o yıllarda, bizim henüz keşfettiğimiz Nâzım'm şiiri ortalığı kasıp kavuruyordu. Sonra Ahmet Arif, Haşan Hüseyin, Enver Gökçe, A. Kadir gibi öteki toplumcu ozanlar... Ben Metin Altıok'un hangi şiiriyle ne zaman, hangi dergide karşılaşıp da çarpıldığımı pek kestiremiyorum ama nedense ozanın o yıllarından söz edilince aklıma hep "Yıkıcılar Geldiler" şiiri geliyor.

Bir baktık, zamanın bulanık suyu akıp gitmiş, üzerimizden darbeler geçmiş; dolaşıp durduğumuz coğrafyalarda, yüreğimizde bambaşka acılar birikip tortulanmış. O sırada belli ki Metin de kendi "gezgin"liğini yaşamış başka iklimlerde; "yerleşik yabancı" sıfatıyla; üstelik hep "bir acıya kiracı" olarak...

Metin Altıok'u ilk kez 80'li yılların başında Toplum Kitabevi'nde gördüm. Bingöl'den gelmişti. O gün kızı da yanındaydı. Zeynep küçüktü. Ozan epeyce içkili olmalıydı ama o durumda bile kibardı, beyefendiydi. Arada bir dergilerde görünen şiirleri kadar da zarif... O günkü ayaküstü tanışmadan bir süre sonra eşiyle birlikte temelli geldiler Ankara'ya. Sanıyorum dostluğumuz kaçınılmaz olmuştu artık. İzmir, ikimizin de yaşamında çok önemliydi. Yazın tutkusu da... Ancak aramızdaki en güçlü bağ Zincirkıran'ın çok sevdiği iki insan oluşumuzdu. Bir gün, İzmir/Karşıyaka'ya göndermek için askerlik hatırasına benzeyen bit fotoğraf bile çektirdik. Ne var ki o suret elimizde kaldı, biz de öylece kalakaldık. Çünkü "Belkis Hanım artık yok" dedi birileri.

Dostluğumuz sürüyordu. Bu süreçte çok tuhaf başka şeyler de yaşadık. Örneğin, SBP'deki bir toplantıya birlikte katılacaktık ama Metin son anda yitmişti ortalıktan. Aklına esmiş, İzmir'e gitmiş, dediler. Onun zaman zaman depreşen bu haşarı çocuk tavrı yüzünden azar işiten ben olmuştum. Sonra Antalya'da, Akdeniz Kitabevi'nde bir başka etkinlikte olacaktık. Adlarımız afişte yan yana ama Metin yine yok. Bereket, "Siz sanatçılar niçin böyle davranıyorsunuz?!." diye çıkışan olmadı o gün. Fakat bir kez, Sahne adında bir yerde aynı programda buluşmayı ba-

şarabildik. Metin'in şiir konusundaki ukalaca bir soruya verdiği poetika dersini de hiç unutmuyorum. Eline aldığı dümdüz kâğıdı çevirerek, "Şiirde özle biçim şu kâğıdın iki yüzü gibidir efendim; birbirinden ayıramazsınız" diye başlamıştı söze. Bir başka toplantıda ise Ankara'nın yaşamındaki önemini anlatmıştı. "Begül Pastanesi" diyordu, "kestane ağaçları" diyordu. Sonra adlar saymıştı. Ozanlardan güreşçilere, yakınlarından uzakta olanlara bir sürü ad... Onun düzyazıdaki ustalığını da gösteren müthiş bir konuşmaydı.

Bütün bunlara karşın, edebiyat dünyası Metin Altıok'u görmezden gelmeyi nasıl başarıyordu o yıllarda, şaşırıyordum. Bu olguya o, gevrek gevrek gülüyordu yalnızca. Bir gün bendeki kitaplarını imzalamasını istemiştim de, o bilinen rint rantıyla, "Boş ver. Bir gün nasıl olsa imzalarız" demişti. Ölümünden nice sonra yerinerek bu küçük anıyı Nebahat'e anlatmıştım. Meğer eşine de kitap imzalamamış hiç. Ancak Sivas'a gideceği günün gecesi -ne düşündüyse- bütün kitaplarını toplamış, tek tek imzalamış hepsini. Olacakları hissetmiş gibi.

Bu "bir şeyleri hissetmek" duygusunu on yıldan beri hep düşünüp duruyorum nedense. Çünkü ben de Sivas'a gitmeden önce yoğun bir tedirginlik yaşamıştım. Aklıma çok şey geliyordu ama doğrusu diri diri yakılmak hiç hesapta yoktu. Daha önce de yazdım.

Aynı otobüsteydik. Okul pikniğine giden yaramaz çocuklar gibiydi herkes. Şakalar, şarkılar, türküler arasında yaklaşıyorduk Sivas'a. Eşimle ikimiz yan yanaydık. Bir arkamızdaki koltukta Burhan Günel yalnızdı. Onun hemen arkasında ise Behçet Aysan'la Metin... En sondaki koltuklardan birinde yalnız oturan arkadaşım Demet Işık'ı yoklamak için arada gidip dönerken ikisine takılıyordum koridorda. "Yahu, bu ne suskunluk?!. Siz de gülüp eğlensenize biraz..." Hayır. Yalnızca incecik gülümsüyorlardı. Arada birimleriyle fısıldaşarak, çokça da susarak tamamladılar o gece yolculuğunu. Sonra otelde, lokantada filan karşılaşmış olmalıyız mutlaka. Madımak'la ilgili çoğu şeyi unuttuğumdan, içeriyle ilgili yaşanmışlıklar hakkında bir şey söylemek güç. Fakat Buruciye Medresesi'ndeki kimi görüntüler aklımda. Fotoğraf Sanatçısı Gülnaz Çolak'm objektifinden yansıyan benzer -kaygı dolu- portrelerimize bakınca ayrı ayrı masalarda aynı tedirginliği duyduğumuz belli oluyor.

Yangın ne zaman, nasıl çıktı; ne kadar sürdü, hâlâ anımsayamıyorum.

O sırada neler olduğunu da... Sivas'taki hastanelerde geçen iki gün de kapkaranlık benim için. Ancak o zamanları Nebahat Altıok'un anlattıklarından biraz biliyorum. Üst üste dağ gibi yığılı kefenler görmüş bir odada, bunu unutamıyordu. Sonra ağır yaralı Metin'in koma durumunu benim bilinçsiz yatışımı; büyük bir içtenlikle koşuşturan iyi niyetli doktorların ellerinden geleni yaptıklarını...

Bana "Sivas Hatırası" adını takan şakacı Nebahat'in o duygusal alt üst oluşlara daha fazla dayanamayıp duruveren yüreği... (Behçet'in karısı da fazla dayanamadı bunca hoyratlığa; olaydan bir süre soma Adviye Aysan'ı da yitirdik, başkalarını da...)

Yine 1993'e gidiyorum.

Eşim Cafer Can Aydın'la ikimiz 4 Temmuz günü, ölülerle aynı uçakta Ankara'ya getirilirken, Metin, Sivas'ta yoğun bakımda imiş. Solunum sorunu nedeniyle onu bizden bir gün sonra getirmişler. GATA Yanık Servisi'nde Madımaktan getirilen dört hastadan bir tek Metin kurtulamadı ne yazık ki; onu yaşatmaya sevginin de gücü yetmedi, tıp biliminin de...

"Derdim çoktur hangisine yanayım?!" der Pir Sultan Abdal.

Ben şimdi dertlerimin hangisini yazayım?!.

Bu ağır, çok ağır duygudan yıllardır kurtulamadım, bundan böyle de kurtulabileceğimi hiç sanmıyorum.

Metin'i hastaneden de hatırlamıyorum. Hep bir arada, hep yan yana ama yine de hep ayrı. Nice sonra birer kopyası elime geçen raporlar arasında Metin'in kardiyografisiyle karşılaştığımda yaşadığım acıyı anlatmak gerçekten de çok zor. Zikzakların bir yerde dümdüz çizgiye dönüşmesini, bir başka kâğıda düşülmüş "ex" yazısını kabullenmek çok zor. Dostunun yüreği avucunun içinde duruvermiş sanki...

Ondan kalan en küçük anı kırıntısı bile nedense kutsal bir andaç gibi büyük bir önem taşıyor benim için. Anımsıyorum. Hep anımsıyorum... Örneğin, 1 Temmuz günü Buruciye Medresesi'nin görkemli taş oyma kapısı önünde topluca fotoğraf çektirirken son anda aramıza bir genç yazarın girmesi üzerine, ayn yönlere bakarak gülümseyişimizdeki trajik anlamı sorgulamanın hiçbir yararı yok ama benim için değeri çok büyük. Çünkü gün gelir, bir duruş, bir susuştan bile öyküler çıkabilir. Ya da bir dizeden... Bu kendine özgü dostluk yazılabilir belki.

Peygamberlerin şairleri niçin sevmediğini galiba daha iyi anlıyorum şimdi. Kim bilir kaç yıl önce, kendisini "İbret için yakılması gereken biriyim" diye tanımlayan, "Acıya tezhip hüzne redif' bir ozanı bundan daha iyi tanımlayacak söz yoktur sanıyorum.

Ankara gittikçe yoksullaşıyor, çirkinleşiyor.

Begül Pastanesi artık yok. Bulvar'daki koca kestane ağaçlan da azalıyor soylu şairler gibi. Ben onları her görüşte Metin'i, ölen öteki dostları anımsıyorum. Temmuz ortasında bile "bedenim üşüyor", "yüreğim sızlıyor."

Ah dostlar... "Yıkıcılar geldiler" yine.

Metin Altıok...

Eren Aysan

Hatırlamak sözcüğünün zihinle olduğu kadar kalple de bağı var... Şimdi bana geçmiş sadece hüzün veriyor. Öte yandan gözlerimi dolduran bir sevinci de sürüklüyor. Eski günleri düşününce elimde avcumda kalan hislerini haz dolu bir maziye ait değil... Yine de, çocukluk günlerimin güzel yanlarını çıkartıp şen kahkahalar atmak da olası... Abdülhak Şinasi, "Mazi lezizdir" diyor. Bendeki mazinin lezzeti pek çok duyguyu bir arada barındırmasından galiba... İçinde acı da, kaygı da, mutluluk davar.

Lisedeyim. Çankaya Belediyesi "Edebiyat Günleri" düzenliyor. Konuşmacıların hepsini say derseniz aklım beni yanıltabilir. Belli belirsiz yüzler arasından Metin Altıok'u seçiyorum. Babam beni onunla tanıştırıyor, "Bak, abi, kızım..." Resim dersinden çıkıp paldır küldür Kızılay'a gelmişim... Ellerim hâlâ boya içinde... Elini incecik parmaklarıyla sıkmak için uzatıyor... "Kusura bakmayın" diyorum, "elinizi sıkamayacağım, resim dersinden yeni çıktım, her yanı boya içinde..." Gözleri parlıyor... Ellerimi tutuyor, "Asıl bu eller sıkılır."

Bir anda resim üzerine konuşmaya başlıyoruz. O yıllarda beyaz plastik resim çantaları moda... Bende de ağzı fosforlu kilitli olanından var... Şöyle en afilisinden... Bir kenara geçiyoruz... Yaptığım çalışmayı ağzım kulaklarımda gösteriyorum... Yüreklendiren bir konuşma yapıyor... Ah bendeki şapşallık... Karşımda basbayağı bir ressam var... Oysa ben bir şairle konuştuğumu sanıyorum... Şimdi utancımdan yanaklarım kızarıyor.

Sohbet ilerleyince, "Ama ressam olmak istemiyorum ben" diyorum... Yüreği burkulmuş bir sesle, "Peki ne olmak istiyorsun?" sorusunu yöneltiyor..."Tiyatrocu..." Şen bir kahkaha yükseliyor... Muzipçe, "Behçet, senin bu kızınla işin var..." diyor.

Bu cümleyi kurmasının ardında onu saatlerce resimle oyalamam, hani sağ gösterip sol vurmam mı var, bilmiyorum. Bir ağız vişne dolusu gülüyoruz... işte, şimdi en çok o kahkahalarımız gözlerimi dolduruyor... Bir daha asla o denli içten atamayacağımız...

Yeni konumuz belli... Şair oyun yazarları... Hangi birini sayalım, Shakespeare'i mi, Lorca'yı mı, Goethe'yi mi, Nâzım'ı mı, Melih Cevdet'i mi? Hepsinden azar azar konuşursak zaman su gibi akıp geçer... Zaman zaten durduramayacağımız bir aralık... Hani Heidegger diyor ya, "Saat zamanın yenilgisidir" diye... Bizim de saat karşısında yenilgimiz çoktan başlamış... Dakikalar ölüme ayarlıymış... 2 Temmuz, o uğursuz gün, kalbimizi değil aklımızı da parçalıyor... Babamın bir askeri uçakla Sivas'tan Ankara'ya havalanıyor... Bir başka askeri uçakta ise, Metin Altıok'un solunum cihazına bağlı, yanıklar içinde küçük gövdesi...

Önceden karar verilmiş... Behçet'in bütün dostları muayenehanesinde toplansın diye... O gün arkadaşları onu anacak... Kapıdan içeri girer girmez o büyük yakıcı sessizliği hâlâ hücrelerimde bile duyumsuyorum. Annem salondaki berjer koltuğun tahta koluna başını dayamış ağlıyor.. Ali Cengizkan sırtını duvara dayamış, ağzını bıçak açmıyor; Şükrü Erbaş Edebiyatçılar Demeği adına gazete için yeni bir ilan hazırlıyor; Ahmet Erhan bir sandalyeye ilişmiş; Akif Kurtuluş gözleri kıpkırmızı, yüzünü yere indirmiş, başını kaldırmıyor... Som sormuyorum artık... Anladım her şeyi... Onu da kaybettik... Metin'imizi... Metin olmak artık çok zor...

Zihin neleri hatırlatıyor insana... O günden, şakalaştığımız babam, ben ve Metin Abili geçen günden, aklıma düşen bir fotoğraf var... Babam Metin Altıok'un omzuna elini koymuş, gülümsüyor... Metin Altıok da gözlüğünün ardından sevinçle dünyaya bakıyor... iki yakın arkadaşın, iki şairin, dostun ölüme birlikte gidişlerinin başladığı andır bu... Yok, kader değil... Bu ülkenin kendinden menkul hikâyesinin bir parçasıdır artık onlar...

Ne zaman Zeynep'le bir araya gelsem, başımı onun omzuma koysam, işte bu fotoğraf gelir gözümün önüne... Babalarımızdan emanet dostluğun buğusu içinde bizi metanetle ve sabırla ayakta durmaya iten o an... iki arkadaşı, kızlarının yan yanalığı... Kırgınlıkla direnmeye çalışması... Bazen direnmeyip geri çekilmesi... işte o anlan da biz biliriz...

Çünkü, hâlâ "içimizde cesetler ve henüz ölmemişler var."

5 Temmuz 2013

Bendeki Metin

Füsun Akatlı

Ölümden öte köy yoktur denir ya, Metin için öyle olmadı. Her genç ölüm "sırasız"dır ama onunki sırasız olmakla da kalmadı. Türkiye'nin tarihine silinmez (unutulsa ya da unutturulsa da asla silinmez) bir inanç lekesi olarak yerleşen bir facianın otuz yedi kurbanından biri olarak göçtü bu dünyadan. Şeriatçıların 2 Temmuz 1993'te gerçekleştirdikleri hunhar kalkışmanın alevinde kavrulup dumanında boğulduktan sonra yedi gün daha can çekişti ve 9 Temmuz'da yenildi. Meş'um kaderinin arkadaşlarından ayrıldı, cenazesi ayrı kalktı.

Ölümden öte köy vardı artık onun için. Şiirleri yeniden basıldı, sağlığında ulaşamadığı pek çok insana sesini duyurdu. Yaşamını ve şiirini bir çeşit seçilmiş inzivada sürdürürken, bu seçimine sebep olan küskünlükleri, kırgınlıkları Sivas'ta yere savruldu ve Metin Altıok küllerinden yeniden doğdu. Çok katmanlı, derinlikli, zengin ve lirik şiiri; Türk şirine getirdikleriyle, şiir okuruna sunduğu farklı lezzetler, açtığı ufuklarla, tanınma, değerlendirilebilme şansını buldu.

Ölümünden on yıl sonra, şiiri müzikle de buluştu. Metin Altıok poetikasmı, olanca incelikleri ve anlamsal yüküyle derinden kavrayan bir virtüöz/besteci, onun ölüm ötesi köyde yaşamını sürdüren şiirine çok sesli müziğin zengin ifade araçlarıyla ölümsüzlüğü aşıladı. Fazıl Say'ın yaratıcılığı ile bütünleşen Metin Altıok şiiri bir oratoryo oldu, ilkelliğin, cehaletin, vahşetin, karanlığın, vurdumduymazlığın kirlettiği dünyalarımızı, şiirin ve müziğin soylu pınarından coşkuyla fışkıran pırıl pırıl can suyuyla yıkadı.

Bu dünyada 52 yıl ancak tutunup göçen Metin Altıok'un kalıcı izlerini, ölümsüzlüğe kavuşan yanlarını değerlendirmek için yazmıyorum

bu yazıyı. Bu yönlerine kaynaklık eden bireyselliğini, yani ölümlülerden bir ölümlü olan Metin adındaki adamı, tanıdığım kadarıyla tanıtmayı, bu dünyadan gelip geçerken konakladığı uğraklardan biri olarak kendi tanıklığımı aktarmayı, böylelikle de diğer tanıklıklarla bir arada, okurunun zihninde kişi olarak Metin Altıok imgesinin oluşmasına katkıda bulunmayı amaçlıyorum. Yukarıda yazdıklarım, bendeki Metin'i değil, onu çok aşan birini, şu yaşadığımız acılı, bunalımlı yılların Türkiye'sinde yanıp yakılan, küllerinden doğan Metin'i anlatmaktadır.

Bendeki Metin'i bulmak için tam kırk yıl geriye dönmek gerek. 1963 yılında, ben Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nün ikinci sınıfındayken, birinci sınıfa kaydolan öğrenciler arasında biri, kısa zamanda beş altı kişilik küçük grubumuza katılıverdi. Izmir-Karşıyaka'dan gelmiş. Önce, giriş puanı cilvesiyle olsa gerek, Hindoloji Bölümü'ne girmiş. Tagore'u tanıyormuş ama, Sanskritçe öğrenip de aslından okumak bu tanışıklığı fazla zorlamak olurmuş! Eli resme yatkın olduğu için Sanskrit alfabesinin grafik karakterli harflerini çok güzel çiziyor ya, Profesör Abidin İtil ona ilk günden mim koymuş. "Bu bölümden ayrılma, seni asistan yaparım" diye ısrar etmişse de, Metin'in gönlünde felsefe yatarmış. Yatay geçişi bir şekilde becererek kendini Felsefe Bölümü'nde bulmuş. Hemen dikkat çeken bir zekâsı, keskin bir mizahı vardı. Konuşup görüştükçe, İzmir Lokali denen öğrenci yurdunda kalan, nerde akşam orda sabah'a eğilimli, ders çalışmakla fazla başı hoş olmayan, zapturapta hiç gelmeyen bu asi tabiatlı çocuğun şaşırtıcı ölçüde kültür birikimine sahip olduğunun farkına vanyorduk. Türkçeye çevrilmiş Rus edebiyatı eserlerinin hepsini hatmetmişti. Camus, Sartre, Kafka zaten o yılların okumaya, düşünmeye eğilimli gençlerinin idolleriydi. Metin bu yazarları kendi yorumuyla, altını çizdiği satırlarıyla günler-geceler boyu bize yeniden anlatırdı. Türk ve dünya şiirini de çok iyi biliyordu. Türk şiirini ben de epeyce bilirdim ama çeviri şiirden zevk almadığım için dünya şiirine nisbeten uzaktım. Lorca'yı, Neruda'yı, Nerval'i, T.S. Eliot'u, Langston Hughes'u, Ezra Pound'u severdi o yıllarda. Israrcıydı. Okuta okuta bana da sevdirmişti.

Grubumuzda Türk müziğini seven arkadaşlarımız çoğunluktaydı. Bir iki kişi de klasik batı müziğine ilgi duyuyordu: Metinle ben her iki müzik türünü de sevebilmekte, üstelik bir de türkülerden zevk al-

Aralık 1968.

makta birleşiyorduk. O resim yapıyordu. Yurtta müsait yer olmadığı için tuval resmine bir türlü yönelemiyor, küçük boyutlarda, desen ve karakalem çalışmalar yapıyor, mumboya ve mürekkep kullanarak geliştirdiği özel bir teknikle renkli resimler de deniyordu. O yıllarda henüz hiç şiir yayımlamamıştı. Şiir de yazmakta olduğunu epeyi sonraları öğrendim. Bana tek tük şiirlerini okumaya başladığında, bu şiirleri yazan insan mutlaka öteden beri şiirle uğraşıyor olmalı diye düşünmüştüm. Daha o zaman bile, acemi denemeler değildi yazdıkları. Yayımlaması için çok ısrar ettimse de, ta 1976'ya, ilk kitabı *Gezgin'e* kadar şiirini gizlemiştir.

Ortak ilgilerimiz, paylaştığımız dünya görüşü, vazgeçilmezimiz olan mizah duygusu bizi birbirimize gittikçe daha çok yaklaştırıyordu. Ama ta son sınıfa kadar özel bir yakınlığımız olmadı. İkimizin de başkalarıyla gelgeç duygusal yakınlıklarımız oluyordu. Ben iki yıl boyunca Metin'e hep kardeş gözüyle bakmışımdır. Öyle baktığınızda çok iyi, güvenilir bir dosttur. Keşke hep böyle kalsaymışız mı desem. Bilmem ki... Öyle olsaydı kim bilir her ikimizin de hayatı nasıl biçimlenir, nerelere akardı? Öte yandan kafamızın dikine gidip hemen hemen kimsenin desteklemediği evliliği yapmasaydık, her ikimizin de hayatının en değerli varlığı olan Zeynep'ten yoksun kalacaktık ki, bunu ne Metin hak ederdi ne ben!

1965 yılının Eylül ayında nişanlandık. Ankara'da, Kavaklıdere Tenis Kulübü'nde Metin'in yaşamı boyunca sürdürdüğü bir ikilemin en belirgin örneklerinden biri saydığım bir nişan töreni yapıldı. İkilemi sosyal düzlemde yaşıyor, ama başka düzlemlere de taşıyordu. Hem iyi yaşamayı, iyi yemeyi, para harcamayı, uzun tatiller yapmayı, burjuva kültürü ve terbiyesi almış insanlarla bir arada olmayı, dostluk etmeyi severdi;

hem de sosyalist dünya görüşü ile tutarsızlığa düşmek kaygısıyla bunlardan nefret etmesi gerektiğine inanırdı. Köylüyü, işçiyi, emekçiyi, sever, köylülükten haz etmez, emekçi gibi yaşamak istemezdi. İflah olmaz bir romantikti. Halktan çok halk kavramını sever; türküsüyle, resmiyle, otantik yaşam biçimi, mertliği, saflığı ile sevip bağrına bastığı "halk insanı"nı, ideolojisiyle duygularını bağdaştıran bir folklor yaratarak yüceltirdi. Öte yandan ruhu batı dünyasının, burjuva kültürünün verimleriyle beslenmiş, biçimlenmiş, zenginleşmişti. Metin benimle yaşadığı süre boyunca bu ikilemden kurtulamadı. Ayrıldığımızdan kısa bir süre sonra öğretmen olarak Bingöl'e gitti, orada sekiz yıl kaldı. Öyle sanıyorum ki; sosyalist bilinci ile burjuva yaşam tarzı arasında varsaydığı çözümsüz çelişkiyi ilk kez o zaman tam anlamıyla aşabilmişti. Bingöl deneyiminin ona neler kazandırdığını ne yazık ki ancak ölümünden sonra öğrencilerinin tanıklıklarıyla öğrenebildik.

Evet, nişanlandık. Metin hayatı boyunca (en azından benim tanık olduğum yıllar boyunca) taş çatlasa beş kere kravat takmıştır, o gece takım elbiseli ve kravatlıydı. 1966 Temmuz'unda da evlendik. Düğün yapmadık. Kendi evimizi, ailelerden asgari yardım alarak kendimiz kurduk. 1979 Mayıs'mda kesin bir biçimde ayrılıncaya kadar üç kere ayrılmayı deneyip tekrar birleşmeyi denedik! Hep ekonomik güçlükler içinde yaşadık. Metin 1974'e kadar hiç çalışmadı. Üç sergi açtı. Her birinde birkaç resim sattı. En büyük lüksümüz, o resimlerden gelen beklenmedik paralar olurdu. Hemen şatafatlı bir balık sofrası kurulur, eş dost bir araya gelinir, resim paraları ezilirdi.

Dostluklarımız ikimizin hayatı için de büyük önem taşır. Bazı dostlarımız ortaktı, bazıları ise onun ya da benim dostum olarak kalmışlardır. Benim ailemle arası her zaman iyi olmamıştır. Sözünü ettiğim sosyal sınıf çatışmasının bir ucunda yer aldıkları için, özellikle annemi ve anneannemi hiçbir zaman tam kabullenememiştir. Ne yalan söyleyeyim, onlar da, sıkı sıkıya tutundukları sınıf bilinçleri, saklamak gereğini duymadıkları elitist tavırlarıyla, değil Metin için, benim için bile "fazla burjuva" idiler. Buna karşılık, büyük aile kavramına, sevgiye ve sıcaklığa duyduğu özlem, çok rahat bir insan olan babamla ve ailenin genç bireyleriyle çok iyi ilişkiler kurmasını sağlamıştı. Kardeşlerim için gerçek bir ağabey olmuştur. Akrabalarımız arasında da meşrebine yakın buldu-

ğu için çok sevip benimsediği insanlar vardı. Bunlardan özellikle biri, Mimar Tuğrul Akçura, Metin'in hayatında sayıları pek az olan katıksız bir sevgi ve saygıyla bağlandığı kişilerin başında gelir.

İlişkilerden açılmışken, birlikteliğimiz sırasında yaşadığımız paha biçilmez dostlukları da anmalıyım burada. Metin'in genelde pek çok insanla anlaşabilmesini sağlayan neş'eli, yumuşak bir tarafı vardı. Bir yandan da çok seçiciydi. Onun yaşamında belirleyici rol oynamış insanların sayısı bu yüzden sınırlıdır. İlkin her ikimize de babalık etmiş olan sevgili hocamız Nusret Hızır'ın Metin'le ilişkisini anlatmaya çalışayım. Nusret bey, Metin'i çok sever, yeteneklerini, zekâsını çok takdir ederdi. Metin de pek az insana karşı, içine büyük bir sevgi ve saygının da kanştığı bir hayranlık duymuştur. Bunların en başında Nusret hoca gelirdi. Hocanın karşısında Metin, 23 yaşında bir çocuktu. Çocuk şımartır gibi şımartırdı Metin'i. İçmeye götürür, plaklar, kitaplar hediye eder, bir hoca gibi değil de adeta dostça, arkadaşça eğitirdi bir yandan da. "Metin oğlum, her sabah tıraş olmalısın. Ne bu böyle yüzünde üç günlük sakal!" "Metin senin bir yabancı dil öğrenmen şart. Bırak tembelliği. Gel sana ben bir dil öğreteyim. Bir yandan da kafaları çekeriz. Sarhoş olunca dersi bırakırız, ha ne dersin?", "Metin, bu gece sana Baudelaire okuyacağım. Sen çeviriden takip et. Ben sana Fransızcasının sesini duyurmak istiyorum." Metin de bu sevginin, yakınlığın değerini bilmiştir, Nusret hocaya hep şükran duymuştur.

Onun ikinci idolü Ruhi Su idi. Ruhi Su'yu daha başka bir biçimde, kendi olmak istediği namuslu, soylu, tutarlı, büyük yürekli ve sanatından ödün vermeksizin sosyalist olan gerçek bir aydın diye baş tacı etmişti. Ruhi ağabeyin dizinin dibine otururdu, saatlerce söyleşirlerdi. Bu iki babayı paylaşmamız gerektiğinde, Nusret bey benim babam, Ruhi ağabey onun babası oluyordu. Evliliğimizin geçirdiği sarsıntılarda, bizden yaşça çok büyük olan bu iki bulunmaz insan araya girerlerdi. Ruhi ağabey beni çeker nasihat eder, Nusret bey Metin'e yol gösterirdi. Şimdilerde böyle dostluklar kimselere nasip olmuyor gibi geliyor buna. Bu büyük insanlar olmasaydı, Karşıyakalı o yeniyetme delikanlının "Metin Altıok"luğu çok öksüz kalacaktı, eminim.

Sair, edebiyatçı dostlarımız da gençlik yıllarımızın ışık kaynaklarıydı. Hemen hepsi bizden yaşça epeyi büyüktüler. Ama onlarla akran gi-

biydik. Daha eşittik! Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Metin Eloğlu. Metin'in şair ağabeyleri. Birbirlerine, Metin'in deyimiyle "şair muamelesi" yaparlardı. Metin "şair muamelesi"ne çok önem verirdi. O yıllarda Tomris (Uyar) ile ben, iyi hoş ama, şaire şair muamelesi yapmakta yaya kalan, başa çıkılması zor "yetenekli" kadınlardık. Ne bizimle olunuyordu, ne bizsiz! Ama Tomris'in de Metin'in gönlünde çok ayrı bir yeri olmuştur hep. İkisi de asi, ikisi de sınır tanımaz, ikisi de ölümüne alaycı, hınzır.

Metin şiirde kendine İkinci Yeni kuşağını yakın görürdü. Şiiri onlarınkine benzemezdi ama şiiri onlar gibi anlar, onlar gibi yaşardı. Bingöl'e gittiğinde en çok edebiyat, şiir konuşabildiği dostlarının yokluğunu hissetti; en çok onlarsızlık onu yalnız bıraktı.

Kafa dengi dostları arasında, kardeş gibi sevdiği üstelik beğendiği (en sevdiği kimseleri bile kolay beğenmeyen Metin için bu çok önemlidir) Sinan Fişek başta gelir. Fethi Naci ile de anlaşırlardı; aynı insanları beğenmemekte buluşmaları onları keyiflendirirdi. Eh, bunda pek zorluk çektikleri de söylenemezdi doğrusu! Sofra dostluklarını aklımdan şöyle bir geçiriyorum da, Selâhattin Hilav'ı anmadan geçmemem gerektiğini düşünüyorum hemen. Selâhattin'in kültürüne, felsefe formasyonuna çok değer verirdi Metin. Benim can dostum, en yakınım olan Bilge'ye de çok önem verirdi ama ondan biraz çekinirdi. Bilge ile içilmezdi ki. Metin de rakının mihengine vuramayacağı dostluklar karşısında mesafeli kalırdı hep. Selâhattin de, Bilge de felsefe biliyorlardı ama, Türkiye'nin sarhoş olmadan sabaha kadar içebilen tek entelektüeli etiketi Metin'in gönlünü daha bir çeliyordu işte.

Geçmiş gün, anılara bir dalındı mı kolay çıkılmaz, iyisi mi ben 1970-80 yılları arasında Metin'in yaşamında yer tutan birkaç kişiyi daha anıp geçeyim; onlarla yaşadıklarını yorumlamak bana düşmez. Çoğunu kaybettiğimiz sevgili dostlarla Metin öte tarafta buluşmuştur, mutludur diyeceğim ama... hiç inanmazdı ki öyle şeylere. Ne o inanırdı, ne ben. Ankara'da Ataol Behramoğlu, Mehmet Taner, Ahmet Say, Adalet Ağaoğlu, Özdemir ince, gelip gittikçe Ömer Uluç da sevdiği dostlarıydı. Ressam Fahir Aksoy'la iki ahbap çavuştular. Birlikte sergi de açtılar, dergi de çıkardılar, enginar dolması da pişirdiler. Nezihe Meriç ile Salim Şengil'in evleri Metin'in aile ocağı düşleriyle örtüşürdü. Nezim'in ana

şefkati onu çocuklaştırır, şımartırdı. Üstelik bu ana, Metin'in yazdığı şiirleri de anlıyor, kendisi de şiirli öyküler yazıyordu. Ne olurdu insan kendine seçmece bir aile oluşturabilseydi; Metin o zaman Nezim'i kendine anne seçecekti!

Metin Altıok'un 68 kuşağından olduğunu hep akılda tutmak lazım. Cumhuriyet döneminin en çileli kuşağıdır belki bu. Yurtsever, halkçı, emekten yana, adaletten eşitlikten yana, sömürüye, yozluğa düşman bir kuşaktı 68'liler yirmili yaşlarını sürerken. Bu düşünce ve duyguları biçimlendiren ideolojiler benimsediler. Kökeni diyalektik materyalizmde, Marksizmde bulunan toplumcu dünya görüşünün çeşitlemeleri arasında kendilerine yol aradılar. Sonra tırpan girdi 68 kuşağına... Kimi asıldı, kimi yakıldı, kimi yenildi... savrulduk. Ortak ve başat nitelikleri, hepsinin onurlu olmalarıydı. "Emek en yüce değerdir" sloganıyla girişilen bütün eylemler, soylu, onurlu, başı dik eylemlerdi. Ne yazık ki, bir o kadar da fire verdi bu kuşak. Onurunu pazara çıkaranlar çıktı aramızdan. Ucunda ölüm olan yoldan dönüp ardına bakmadan tabanları yağlayanlar, savaştıkları düşüncelerin sahipleri, ağababaları ile işbirliği yapıp "yükselen"ler oldu. Ne mutlu Metin'e ki çok kırıldı ama hiç eğilmedi.

Türkiye İşçi Partisi üyesiydi. 1968'de, Çekoslovakya'nın işgalinden sonra parti içinde başgösteren fikir ayrılıklarında Mehmet Ali Aybar'ın yanında yer aldık. Onunla birlikte partiden istifa ettik. Onun "Bağımsız ve Türkiye'ye özgü sosyalizm", "Güleryüzlü sosyalizm" savsözleriyle özetlenebilecek ilkelerini benimsedik. Mehmet Ali beyin de Metin üzerinde derin ve kalıcı etkileri olmuştur. Ruhi Su, Yaşar Kemal ve Abidin Dino da Aybar'm çevresinde toplanmışlardı. Haşan Hüseyin Korkmazgil'in çıkardığı *Forum* dergisi o yıllarda "Aybar'cılığın" yayın organı gibiydi. Cenan Bıçakçı, Alev Ateş, Zülal Aksoy gibi çok sevdiğimiz dava arkadaşlarımızla Forum'da günler, geceler geçirirdik. Aradan geçen 35 yıl içinde Aybar'm teoride ve pratikte ne kadar haklı olduğu, ilk yıllarda çevresinde toplanan bir avuç insanın dışındaki pek çok sosyalist tarafından da teslim edilmeye başlandı. Metin'in, benden ayrıldıktan sonraki yaşamında da hep aynı dünya görüşüne bağlı kaldığını biliyorum. Yıllar sonra, ölümünden kısa bir süre önce yeniden partili olmuş, bu kez Doğu Perinçek'in başkanı olduğu işçi Partisi'ni seçmiş. Çok eski arkadaşımız olan Doğu, biz TlP'li iken karşı fraksiyonlardan

birinde mücadele veriyordu. Ama Metin onun partisine katıldığı sıralarda anık Maoculukla pek ilişkisi kalmamıştı sanıyorum. Metin'in düşünce yapısı ne milliyetçilikle, ne bölgecilikle, ne etnik kökenli ideolojilerle bağdaşacak bir yapıydı. Doğuda geçirdiği yıllar, hep sıkı gönül bağı içinde olduğu doğu insanı ile onu büsbütün yakınlaştırmıştı. Ama bu yakınlığın istismar edilmesine, başka etiketlerle sunulmasına karşı durmak isteyeceği kuşkusuzdu. İşçi Partisi'ne kaydolmakla, hangi partilere kaydedilemeyeceğinin mesajını vermek istemiş olması çok muhtemeldir.

sfc * *

Yirmili otuzlu yaşları kapsayan on beş yıllık bir beraberliğin ne anıları anlatmakla tükenir, ne de tarafsızlığının üzerinde nikâh ve boşanma damgalan bulunan bir insanın analizlerine fazlaca bel bağlanır. Söze yekûn çekmenin zamanıdır artık öyleyse.

1979 Mayıs'ında Ankara Kavaklıdere'deki evimizden uğurladığım Metin'le yeniden, katılanların hiçbirinin aklından hiçbir zaman çıkmayacak o müthiş cenaze töreninde, 1993'te buluştum. O törende Metin'i anlatan öyle şeyler var ki, Metin'i anlatmaya çalışan bu yazıyı onun ömrünü noktalayan bu törenin anlatılmaz hikâyesiyle noktalamayı boynuma borç bildim.

Cenaze törenini, Metin'in köşe yazılan yazdığı *Aydınlık* gazetesi ile üyesi olduğu îşçi Partisi düzenliyordu. Gencecik ruhunu altüst eden büyük kaybını, "Bir ortaçağ karanlığında babamı kaybettim. Metin Altıok şiirleriyle hep yaşayacak" diye ilan eden Zeynep, cenazeden bir gece önce Parti merkezine gitti. Sigara dumanından göz gözü görmeyen bir odada acılı, öfkeli, isyan dolu koca koca adamlar toplanmışlar onu bekliyorlardı. Parmak kadar ço-

cuk o kocaman adamların yüreğine seslendi. "Lütfen babamı bir militan gibi değil bir şair gibi gömelim, isyanı, nefreti, öfkeyi onu uğurladıktan sonraya erteleyelim. Sivas olayını lanetleyen her gösterinizde en önde yer alacağıma söz veriyorum. Ama yarınki törenin, bir şairin cenaze töreni gibi olması gerek. Bunu babamdan ve benden esirgemeyin." Gerektiğinde ona destek olmak için yanıbaşında bekliyordum. Benim ağzımı açmama gerek kalmadı, toplantı salonunu dolduran inançlı ve öfkeli partililer yumuşadılar, yaşlı gözlerle Zeynep'i bağırlarına bastılar ve ona söz verdiler. Ertesi sabah Ankara'da, Sakarya Caddesi'nin Mithat Paşa Caddesi'yle keşişliği y re yakın İşçi Partisi binası önünde toplandık. Kocaman, esmer, bıyıklı adamlar sözlerini tutmuşlardı. Her birinde Metin'in şiirlerinden dizeler yer alan yüzlerce pankart hazırlamış bekliyorlardı.

Elbet bir gün ölürüm / Ömrüm. Ömrüm / Ve yanan mum / Kara bir fitil b rakan ardında / Ne kadar benziyor birbirine (...) Ömrüm ömrüm / Ve yanan mum biter / Soğur cehennem bile.

Heybesinde yılan işaretleri / Baldıran zehirli / Yüzüğünün içinde / Ve şan da / Kav taşıyan ben; / Tekinsizim size göre / İbret için / Yakılması gereken.

Ömrümce kendimi hep sözde buldum; / Söz cehennemdi yanıp kavruldum. / Yeniden doğdum kendi külümden, / Ben Anka'ydım konuşuldum.

Sizin bu çağ yangınında / Verdiğimiz soğuk savaş; / Kızgın alevler ortasında / Gözlerinizden akan yaş.

Ölü benim, deve benim, deveyi çeken ben. İki yanında toplanmış caddenin. / Bu düşsel cenaze yasla geçerken / Ağlayan benim, ağlatan da ben / Ka panıp üstüne birbirinin.

Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli; / Çok sevmeli öyleyse, çok söylemeli.

Tabut getirildiğinde hepimiz yeni bir şokla şaşkına döndük. Metin'i Kürt bayrağına sarmışlardı. Evet, Kürtler onun sevgili dostlan, kardeşleri idi, ama o ne Kürttü, ne de hele hiç "Kürtçü". Zeynep, bir kere daha paramparça yüreğinin son gücü ile tabutun yanı başına adeta uçtu. "Çıkann bu bayrağı" dedi, "Babam sanlacaksa Türk bayrağına sarılır, yoksa çıplak tahta tabutta götürürüz onu". Sakin, vakur, fakat çok kararlıydı. Parti bayrağına da razı gelmedi. Türkçenin şairine Türk bayrağı çok yakışmıştı.

Kortej binlerce kişiden oluşuyor ve ilerledikçe, katılanlarla daha, daha kalabalıklaşıyordu. Kızılay'dan Maltepe Camii'ne yürüdü. Oradan Tandoğan'a, sonra ta Karşıyaka'ya, kabristana kadar hep yürüdü. Yol boyu bütün evlerin balkonlarından Sivas'ta kara bir kalabalığın yaktığı şairin son yolculuğuna eşlik eden aydınlık kalabalığın üzerine çiçekler atıldı. Kortejin önünde giden hoparlörlü bir araçtan yol boyunca yayınlanan Ruhi Su ve Sezen Aksu'nun sesleri bu vakur ve görkemli törene katılan kahrolmuş insanlara güç verdi, ruh diye bir şey varsa, Metin Altıok'un ruhunu şâd etti. Ruhi Su'nun basbariton sesiyle Pir Sultan Abdal sesleniyordu. "*Yorulan yorulsun ben yorulmazam / Derviş makamından ben aynlmazam / Dünya kadısına ben sorulmazam / Kalsın benim dâvâm divana kalsın.* " Sonra Sezen Aksu, Metin'in "Kavaklar"ını söylüyordu, öyle duygu yüklü, öyle anlamlı...

Bedenim üşür, yüreğim sızlar / Ah kavaklar, kavaklar!
Beni hoyrat bir makasla / Eski bir fotoğraftan oydular.
(...)
Ah kavaklar, kavaklar! / Acı düştü peşime ardımdan ıslık çalar.

Yürüyorduk ve yol üzerinde Metin'in insanlanna rastlıyorduk. Onun yaptığı resimlerden fırlayıp gelmişindi sanki. Bir yanılsama mıydı? Yok, yok... capcanlı, sımsıcak gerçektiler. İçlerinden biri, çok büyük bir adam, çok büyük nasırlı elleriyle Zeynep'in yanağındaki yaşlan silmiş, sonra koca gövdesiyle çöküp ona sanlmış, hüngür hüngür ağlamıştı. Ta

Bingöl'den gelmişti. Gerçekti. Yüzü yılların güneşini yiyerek harita gibi olmuş, rengârenk basmadan üç etekli elbisesi, poşusuyla gelen o yaşlı kadın da Bingöl'lü müydü? Yol kenarına dizilenler arasında, omuzuna keklik tünemiş biri vardı. Metin göremedi, görse mutlaka onu oracıkta, öyle kekliğiyle, acısıyla resmederdi. Metin'in öğrencileri gelmişlerdi; Zeynep'in yaşında gençlerdi. Hepsi Zeynep'i tanıyorlardı. Öğretmenleri onu o kadar anlatmıştı ki, görür görmez tanıyorlardı. Zeycan, Çiğdem, Bedriye... oradalardı. Metin'in karısı, kardeşi, kızı, ben, benim can dostlarım, yakınlarım, onun can dostlan, oradalardı. Büyük bir şölenin kurulacağı, coşkulann paylaşılacağı bir gündü sanki de, birden gökyüzü kararmış, kalabalığın üzerine yıkılmış, onları onulmaz yasa boğmuştu. OySa gök masmavi, güneş pml pml ve yakıcıydı. Her şey bir anda bir yanılsamaya dönüşüyor, bir anda yanılsamanın ardındaki çirkin ve çıplak gerçek sıntıyordu.

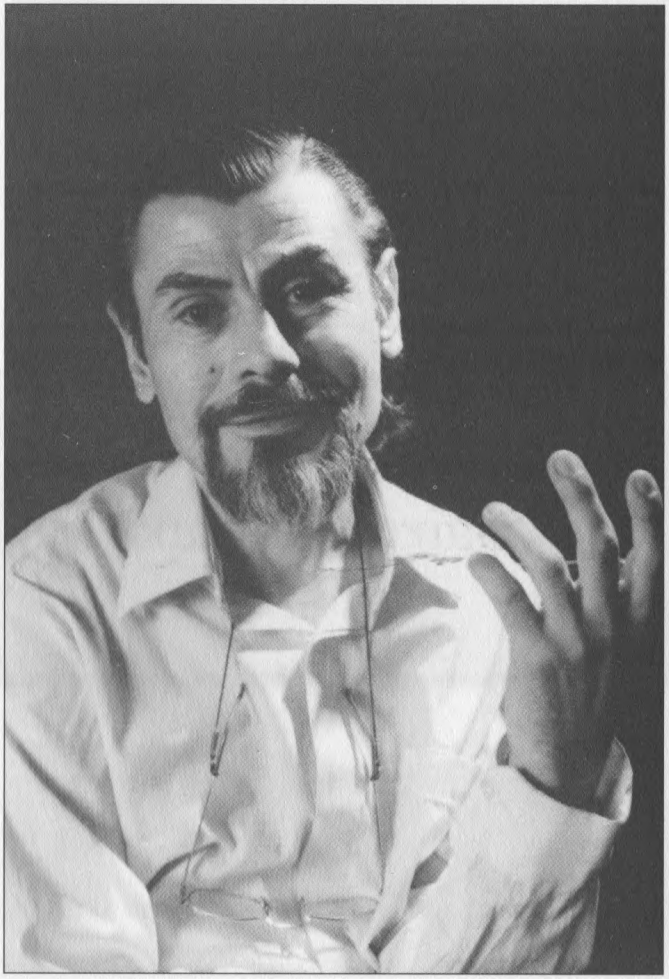
Ne diyeyim size, cenaze bir sanat eseri gibiydi sanki. Sanatçı elinden çıkmış gibiydi. İşte, nihayet ölüm Metin'e "şair muamelesi" yapmıştı!

Ölümün sularında

Be imanım, bırak şu gevezeliği!
O büyükler o güzel atlara binip
Desene göçtüler temelli!

Metin Eioğlu-Oğuz Tansel

Şairin dostlan

Fotoğraf: Çerkeş Karadağ.

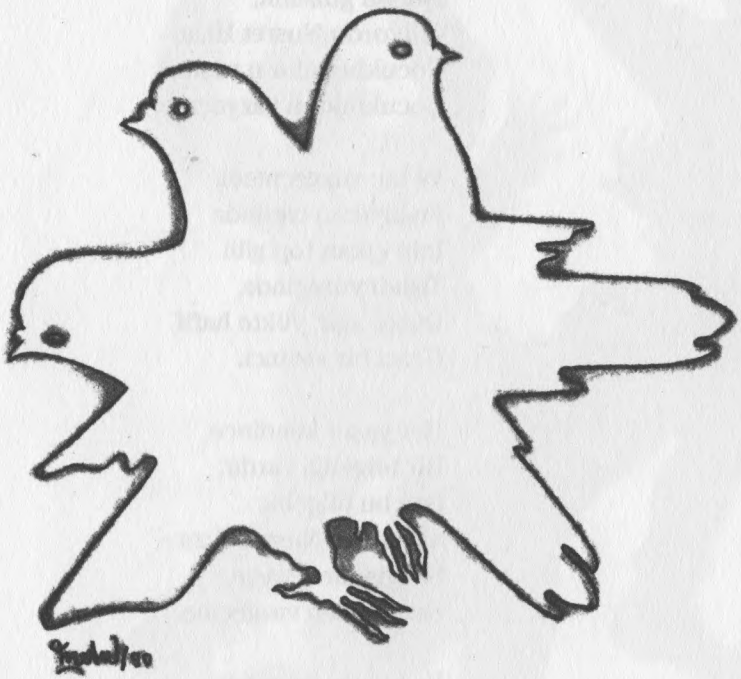
RUHİ VE RUHİ'LER

Bir çiy tanesinin
Yalımından geldiler,
Ruhi ve Ruhiler.
Zindanların Ruhi'si,
Meydanların Ruhi'si
Sımsıcak gülümsediler.

Günlerin savrulan
Köpüğünden geldiler,
Ruhi ve Ruhi'ler.
Türkülerin Ruhi'si,
Sevdaların Ruhi'si
Birbirine el verdiler.

Bunca zorluklardan
Geçtiler de geldiler,
Ruhi ve Ruhi'ler.
Yetimlerin Ruhi'si,
Öksüzlerin Ruhi'si
Tertemiz giyindiler.

Ruhi ve Ruhi'ler;
Yoksulların Ruhi'si
Varsılların Ruhi'si
Gelip birer birer,
Yolunca yordamınca
Bir safta dizildiler.

ÇOCUK VE SEVDALI

Her yaşın kendince,
Bir güzelliği vardır,
îşte bu güzellik;
-Diyordu Nusret Hızır-
Çocukluğudur o yaşın,
Çocukluktan vazgeçme.

Ve hiç vazgeçmedi;
Fıskiyenin üstünde
İnip çıkan top gibi
Taşıdı yüreğinde,
Düşte ağır, yükte hafif
Uçan bir sevinci.

Her yaşın kendince,
Bir bilgeliği vardır,
îşte bu bilgelik;
-Diyordu Nusret Hızır-
Sevgisidir o yaşın,
Sevmekten vazgeçme.

Ve hiç vazgeçmedi;
Ağacın gövdesinde
Uç veren sürgün gibi
Taşıdı hep yüreğinde,
Biri yanıp biri sönen
Uslanmaz bir sevgiyi.

BÜYÜK SAAT

Duvarda bir büyük saat,
Ki yaşama ayarlı.
Turgut ağabey bana hep
Yaşamdan söz açardı;
Engin olmalı derdi yaşam,
Yaşam engin olmalı.

Duvarda bir büyük saat,
Ki sevdaya ayarlı.
Turgut ağabey bana hep
Sevdadan söz açardı;
Derin olmalı derdi sevda,
Sevda derin olmalı.

Duvarda bir büyük saat,
Ki şiire ayarlı,
Turgut ağabey bana hep
Şiirden söz açardı;
Kalın olmalı derdi şiir,
Şiir kalın olmalı.

Yel üfürdü, su götürdü;
Düne döndü gelen gün
Coşkusuyla, acısıyla
Geçmişe sessizce gömüldü.
Öldü Turgut ağabey
Ve kamyon kumunu döktü.

Cemal Süreya İçin Beş Şiir

2. MİSİLLEME

Sen ki şiirin kilit diliydin
imgeyle gerçek arasında
Gidip gelen pericik
Sen Cemal Süreya
Benzersiz ve depreşik
"Bir misillemeydin" dünyaya.

Şimdi sen öldün ya
Sanki eksilmiş gibi
Her şey yarı yarıya
Kuşkuyla bakıyor herkes
Çevresindeki eşyaya
Görünmeyen bir yan arıyor.

Sen ağıtını kendi yakan
Mazlumun süren kökü
Bak ürperiyor durgun sular
Ve doğuda bir yerde
Derin bir meşelikten
Avaz avaz geçiyor rüzgâr.

Şimdi sen öldün ya
Yumuşacık bir çizgi
Ediniyor avuçlarına
Yeni doğan çocuklar
Artık sevda yazgılarım
O çizgiden okuyacaklar.

Bilmiyorum bir turnadan
Acaba kaç şiir çıkar
Ama senin şiirinden
Kalkan turnalar
Mutlaka bir halkın
Solgun tarihine konarlar.

METİN'Lİ EŞİK

Dur sana deyivereyim;
Köşe başını tutmuş
Bu isli leylâk kokusu
Artık umursanmayan
Yitik bir sevdanın
Boynu bükük tortusu.

Zaman değil de akan
Sanki bir kırtipil
Zenne bozuntusu.
İğdiş miğdiş yine de
Zorluyor kulakları
Helmelenen uğultusu.

Dur sana deyivereyim;
Eh bu kadarına da
Hani pes doğrusu.
Kur'an rahlesinde
İstavroz pışpışlıyor
Eloğlunun hin sofusu

Duydun mu nasıl da
Çıkıverdi ağzımdan;
Metin usta, canım usta,
Bu soyadı sana haram.
Baki selâm, baki sevgi,
Hiç unutmam, hiç unutmam.

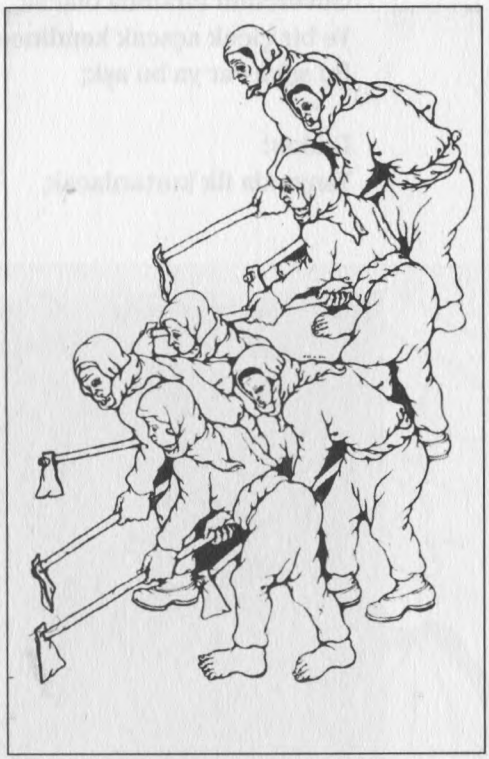
MEMLEKET OTELİ

Sorularım var sana
Duyulsun bilinsin diye,
Bir şairin nedir gittiği.
Önce şuna cevap ver;
Ruhi bey dediğin de
Sahi kimin nesiydi?

Senin tenine giydiğin,
Günlerden sökülüp
Yeni baştan örülmüş,
O uğursuz ürperti;
Düğüm düğüm tersiyle
Neyin kefaretiydi?

Ve bir ömür boyunca
Özellikle akşam vakitleri,
Elin içkilere giderken
Mendilinde kan sesleri.
Söylesene çaresiz
İçinde kıpraşan neydi?

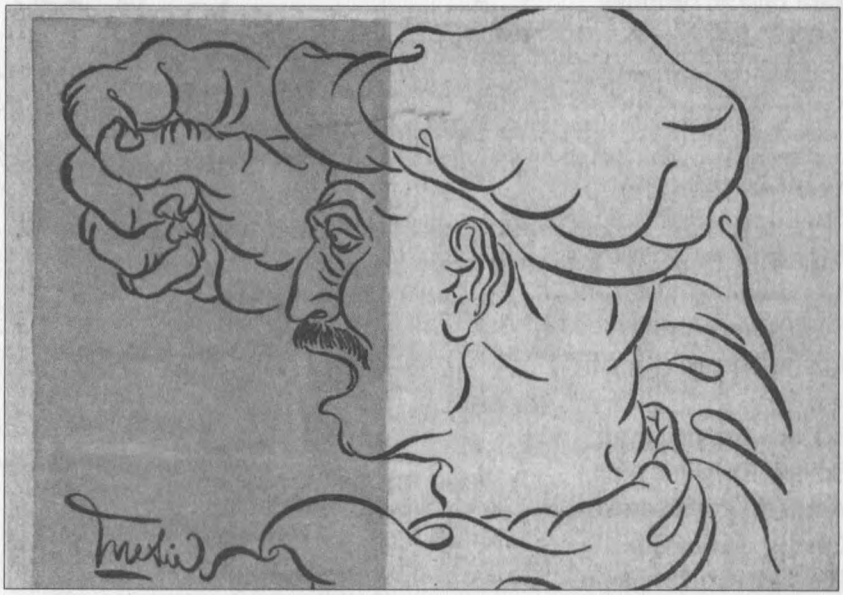
Sadece ürpertiler mi,
Sevgili Edip sen öleli
Adını ne koyarsan koy,
Oteller de değişti.
Bir kenti kullanmanın
Unutuldu tüm inceliği.

ABİDİN DİNO'YA

İnsan dediğin saçaktaki
Güvercinin farkında olacak
Ve bir çiçek açacak kendince.
Bu aşka var ya bu aşk;

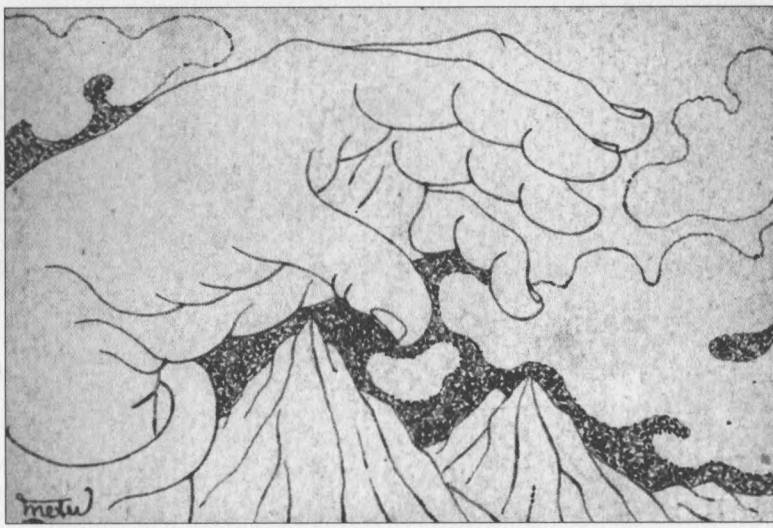
Dikkat!
Yangında ilk kurtarılacak.

ZIPKA

Sevginin önünde kara
Engeller gibi duran,
Garip leke kuşlarıyla
Ankara Galeri Milâr'da,
Başladı Orhan Peker'in
Resmi mayalanmaya.

Orhan ki aşk kırgını
Bir küçük dev adam,
Alışamadı bir türlü
Kabında durmaya.
Kızıştı ömür boyu,
İçinde sıkışan mağma.

İşte söndürmek için
Yüreğindeki o yangını,
İtfaiyecilere sardıydı
Tutkuyla bir zaman.
Ama yük beygirleri gibi
Yorgun çıktı bu savaştan.

Bir deli rüzgâr esiyor
Reis bak şu taraftan;
Akşama galiba yine
Rakı filân içilecek
Ve geceye doludizgin
Zıpka gibi girilecek.

Sözlerinde şair

BİTER

V e ben derim ki;
Ömrünij ömrüm!
M umla**r** neden eriyip **sönerler de**
Tersine doğru yanma**x\ar**
Uzayar **gi**, yeniden?
Vt in» an doğmak **Çfcer mi,**
Bir daVta ölmek **.tin?**

ÖL**umû**rayarak geçki
Benim sbunca yılım.
Köfcü annem,
Beni komsunun oğU kadar scvenj
Yok oWn babamd* **belki**
Ölüm tabkumu pekişfciren

El bek bir gün ölürüm.
Ömnüm, ömrüm Met?» V'PBfe—y -nm
Vc yanan mu M»t, i£*;.. ■ ^
Kura bir nBV.-Wîr<tk«n ardında
N e k«dar benzeşiyor birbiciwe.

Zifiri karanlıktı gece.
Mum bîVki, yanmadı tersine.
Beıja* mürekkeple gazdım
Bu şiiri karanlığın üsfcüne.

Ve ben derim ki i
&€tip gider zaman*
Geri alınmaz bazı şeyler.
..
Ömrüm, ömrüm
Vc yanan mum Wife«r.

So^ur ceVıenntm fe»le.

\H **NİSAN 13tt**

Metin Altıok'a sordular, söyledi[1]

(...) Kimsiniz siz? Neden şiir yazmaya başladınız ve neden sürdürüyorsunuz?

(...) Ben Metin Altıok, adanmış yüreği imgelerin. Türkçenin gece gezen uykusuz mahalle bekçisi. Şiir onuriliğimdir benim, duyarlığımın temelidir. Sözcük evrenine açılan penceremdir. Ben o pencereden bakmaya çağırdım herkesi. Şiir bir yaşam biçimi haline getirmeye çalıştım. Çünkü şiir bir disiplindir. Duygulara açıklık ve seçiklik kazandırır. İnsanın iç karmaşasını intizama getirir ve gerçekten daha gerçek olmaya eğilimlidir. Ama bakıyorum da, herkes çok memnun kendi küçük evreninden. Şiirin ve benim yalnızlığımız bundandır.

(...) Hem kaçılacak yer olmadığını biliyorsunuz, hem de bavulunuz hep elinizde, "yerleşik yabancı" bile olamayışınızın nedenleri ne?

(...) Yerleşik yabancı (*mètèque*) bile olamayışımın nedenlerine gelince, sevgi benim değişmez kılavuzumdur. Ben sevginin peşinden gittim hep. Gezginliğimin bir nedeni de budur: Sevgi de bir türlü kendine yer bulamayan gezgin bir duygudur çünkü, açıklık ve temizlik ister sevgi. İşte bu iki istek onu hep yollara düşürür. Bir çizik daha çekerek umudun solgun defterine, konar göçer bir yürekten ötekine. O da yaralıdır benim gibi ve valizi hep yanındadır. İçinde buruk anılar, telkâri hüzünler olan valizi.

1. Bu kolaj, Enver Ercan, Gültekin Emre, Hüseyin Atabaş, Zeki Coşkun ve Osman Nuri Boyacı'nın çeşitli vesilelerle Metin Altıok'la yapmış oldukları söyleşilerden derlenmiştir.

Şiir serüveninizin ana izlekleri yalnızlık, keder, ölüm ve tabii bir de aşk. Hep kırgın aşkların izleri düşüyor dizelerinize (...)

Aşk benim itici gücümdür. Yani bunca sevgisizliğe, kötülüğe karşı bir "misilleme"dir. Bir kadını sevmek, dünyayı sevmekle eşdeğerdir benim için. Her ikisinde de bunca kötülük varken.

Gelenek nedir size göre, çağdaş bir şairin gelenekle ilişkisi ne anlama gelir?

Çağdaş bir şairin gelenekle ilgisi, bu geleneği arıklamak ve kendi kişiliğini ona katmak olmalıdır derim.

(...) 1940 kuşağı, Garip, İkinci Yeni, 1960 kuşağı gibi şiir hareketleri ve eğilimlerin sizdeki karşılığı nedir?

Kırk kuşağıyla bir ilgim olduğu söylenemez. Garip'le, çağdaş şiire giriş olarak, belki. 1960 kuşağıyla da şiir planında bir ilgim olmadı. Hatta onlardan uzak durduğum bile söylenebilir. Çünkü söz konusu şairler insanın duygu yelpazesinde tek bir dilimi temsil ediyorlardı. "Bir korkağı mahzun kılar kırlangıç sürüleri" diyebilen bir şair bana her zaman ters düşmüştür, ikinci Yeni diye adlandırılan şiir ise, kapsamlı ve geniş içeriğiyle bana kaynaklık etmiştir.

* * *

Şiiriniz olağanüstü bir titizlik ve özenle, adeta kendinizi cendereye sokar gibi, sıkı bir form çalışmasını sergiliyor. Forma verdiğiniz önem, deyiş gücünüzü kısıtlayabilecekken, siz bunu kolaylıkla aşıyorsunuz ve deyiş gücünüz form çerçevesinde kendini belirliyor. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Şiir öz ve biçim ilişkisi bakımından diğer söz sanatlarından ayrı bir konumdadır. Hikâye ve romanda bir olay örgüsü söz konusu olduğundan, bu sanatlar imgelemin yanı sıra, düşünce ve tasarıma dayanırlar. Bunun için hikâye ve romanda öz ve biçim örtüşük olmakla birlikte, iki ayrı öğe olarak düşünülebilir. Çünkü romancı konusunun gereği olarak biçimsel bir uğraş içine girer. Özellikle romancı için bu uğraş vazgeçilmezdir. Ama şiir, şairin yaratıcı imgeleminin ürünü olarak daha saf bir

sanat olarak çıkar karşımıza. Şiir tasarımla değil, salt duyguyla yazılır. Çünkü şair imgelemi, kendini şiirle besleyen bir belirsizlikler yumağıdır. İşte bu yüzden şiirin bir yanı hep karanlıkta kalmıştır.

Büyük kent kültürü içinde yetişmiş bir şairsiniz. Öte yandan Doğu Anadolu'da küçük bir kentte on yıl yaşadınız. Bu zor on yıl şiirinizi ne yönde etkiledi?

İşte İngiliz soneleri ve Japon şiiri dediğiniz şiirler bu on yılın ürünüdür. Doğuda batı şiiri yazmak size oldukça tuhaf gelebilir. Ama bu tutumum Ahmet Oktay'ın dediği gibi, orada yaşadığım duygu selini intizama getirmek ve ölçüsüzlükten alt-bilinçsel olarak kaçınmak çabasının sonucu olarak yorumlanabilir.

Şiirlerinizde genellikle acı temasını işliyorsunuz. Bu acı nasıl bir acıdır ve nereden kaynaklanmaktadır?

Şairin acısı ve mutsuzluğu, insanın yüceliğine olan inancıyla, dönemindeki insan erozyonu arasındaki çelişkiden kaynaklanır. Şair dönemini iyi okuyan bir kişidir. İşte onun bu yeteneği, trajik mutsuzluğunun temelinde yer alır. Denebilir ki, mutlu şair yoktur. Tarihsel akışın yalpaları onda derin yaralar açar ve şair ancak bu yaralan kanatarak bir ölçüde teselli bulur. Şurası unutulmamalıdır ki, karşılıksız umut da metafiziktir.

Şiir bütünlüğünüz içinde yoğun bir iç hesaplaşmaya yönelmiş, sizin deyiminizle "kendinin avcısı" olmuş bir kimlik sergilediniz- Metin Altıok kendinde neyi arıyor?

Metin Altıok kendinde, paranın para kazandığı, her şeyin alınır satılır olduğu bir dünyada insanın yabancılaşmamış özünü anyor. Kendi iç değerlerine yöneliyor. "Kendinin avcısı" olmasının nedeni budur.

(...) Sizce şiirde biçimin işlevi nedir? Sadece bir disiplin olayı mı?

(...) Bir şairin özü sözcüklerle açımlama çabası, biçimi de beraberinde getirir. Çünkü şiirde öz ve biçim, bir kâğıdın iki yüzü gibi birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Bu durumu bir tohumun içindeki özün belli bir biçimde çimlenip büyümesine benzetebiliriz. Nasıl tohuma biçim dışardan eklenmiyorsa, şair de usuna bir tohum gibi düşen şiirsel öze biçim

eklemez. Şiirin biçimi, şairin usuna düşen dize ya da imgede kendiliğinden bulunur. Özü açımlamak demek, aynı zamanda biçime sokmak demektir. Çünkü öz denen şey, kendini bir biçim içinde var eder.

On beş yılda sekiz şiir kitabı yayımladınız. *Gezgin*'den *Süveydâ*'ya nereden nereye geldiniz? Bundan sonra nereye gitmeyi düşünüyorsunuz?

(...) Nereden nereye geldiğime ve nereye gittiğime gelince, buna bir dize ile cevap vereyim: "Geldiğim aha şu dağlar boyuydu / Yüzünüz kadar ırak gittiğim."

(...) Neden hep acı, hüzün ve yalnızlık?

Acı çağdaş yaşamın bir zorunluluğudur ve duyarlı olmanın sonucudur. Şairin acı ile hesaplaşması gerekir. Bugün onurlu insan, içinde bulunduğu olumsuzluklar karşısında, onları ortadan kaldırmak elinden gelmediğine göre, acı duymak zorundadır. Bu bir kefaret sorunudur. Aydın kişi acı duyarak güzelliğin, inceliğin kefaretini öder.

* % *

(...) Özdemir İnce "alaturka ozan" olduğunuzu söylemişti yıllarca önce. Bu nitelemeden alınmadığınızı, hatta benimsediğinizi belirtmişti. (...) O günlerden bugüne şiirinize baktığımızda İnce'yi haklı çıkarır bir tutum içindesiniz. Zaten son kitabınızın adı da Alaturka Şiirler.

(...) İçimden, "Herkes o kadar alafranga oldu ki, bana dededen kalma alaturkalık düştü" demek geçiyor ama bunun bir fantazi olmaktan öteye geçemeyeceğini de biliyorum. Aslında ben Orhan Veli'yle başlayan yeni Türk şiirinin, bütün Batı etkisine karşın, özünde alaturka bir şiir olduğunu düşünürüm. Bu açıdan bakıldığında, alaturkalık bir şiire kişilik kazandırır ve evrensel şiir mozayiğinde bir renk olma kapısını açar ki, bu da güzel bir şeydir. Ayrıca alaturka olmak öyle sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Eğer olabildimse, yani Türk usulü bir şiir yaratabildimse ne mutlu bana.

(...)

Gelelim "Fermuar" ve "Hesap-İşi Şiirler"e. Aslına bakarsanız, bunu Paz da denemiş bir başka biçimde. Bu bakımdan bu şiirlere "alafranga" şiirler demek gerekiyor. Ama benim çıkış noktam, Anadolu'daki kumaşın doku gözeneklerini saymak esasına dayanan ve hesap-işi denen bir işleme tekniğidir. Görüldüğü gibi, modernist olmak için ille de Batı'ya öykünmek gerekmiyor.

***Alaturka Şiirler*'le beraber toplam dokuz şiir kitabı yayımladınız. *Hesap İşi Şiirler'i* de katarsak on oluyor. Bundan önceki konuşmamızda "On şiir kitabı yazıp şiiri bırakacağım" gibi bir şey söylemiştiniz. Bu tutumunuzda ısrarlı mısınız?**

(...) Ben bu kitapları yeterli buluyorum. Adam olana çok bile! Yalnız buradaki "adam olmak" nitelemesi bana değgin olduğu kadar, okur için de söylenmiştir. Zaten Cemal Süreya "Bir şair altmışından sonra şiir yazmamalı" derdi. Eh, ben de 52 yaşındayım. Bundan sonra yazarsam başka bir şey yazarım. Belki oyun, belki roman, bilemiyorum. Ayrıca *Şiirin İlk Atlası*'na devam. Orta ve Büyük Atlas'ları inanıyorum ki sizler yazacaksınız. Bütün genç şairlere selam, sevgi.

* * *

(...) *Gerçeğin Öteyakası*'na nereden geldiniz, öncesi ve Metin Altıok şiirindeki yeri neresidir?

Gerçeğin Öteyakası başlığındaki "öteyaka" sözünü hiçbir zaman gerçekdışı bir anlamda kullanmadım. Bu sözle belirtmek istediğim, bizim şimdiye kadar gerçeğin hep "tura"sım görmemizdi. Ama her paranın bir de "yazı" tarafı var. Kumarsa, kumarda da böyledir. Eskilerin deyimi ile, madalyonun öbür yüzüdür vurgulamak istediğim benim. Bu kitapta gerçeği tam olarak, iki yüzü ile de kucaklamaktır benim muradım. Biliyorsunuz, ya da bilmiyorsunuz, ben dokuz yılı aşkın süredir Bingöl denilen 35 bin nüfuslu bir "adıkent"te yaşıyordum. *İpek ve Kılabtan* ve ondan önceki *Küçük Tragedyalar* bu sürenin ürünleridir. Bu dokuz yıl çok şey kaybettirdi bana. Önce -vardıysa- ün, yine -vardıysa- dostluklar aşınıp gittiler. Şattülarap'tan Basra Körfezi'ne akıyorlar şimdilik. Şiirimin dünü ile bugünü arasında değişen tek şey kandır. Kan sıçradı üs-

tüne o nazenin (!) şiirimin. Başkaca değişiklik yok. Doğu cephesi hep aynı. Ne var ki bana yalnızlığın korkunç saltanatı verildi. Ve ben birçok sevgili -gerçekten- dostumu kaybettim. Tabutlarını taşımak bile nasip olmadı. İşte Edip Cansever, işte sevgili Metin Eloğlu ve koca Ruhi Su! Şimdi Karaman Devlet Hastanesi'nde tedavi görüyorsam bu yüzdendir, inanın acılarının dişleri tenimde hâlâ.

Bu şiirlerin kendine özgü bir yapısı yar. Üçer dizelik birimler kullanıyorsunuz?

Çocukken denizin sırtında taş kaydırırdık. Büyük keyifti benim için. Çoğunlukla taş üç kez art arda denize değer ve suya gömülürdü. Bu üçlemeler bana Türkçenin denizinde sözcük kaydırmak gibi değişik bir keyif veriyorlar.

(...)

Gerçeğin Öteyakası elbette, Bingöl'lüdür. (...) Tâbiri caizse, imbikten geçirilmiş bir Doğu söyleyiş biçiminin ürünüdür.

* * *

(...) Sizin şiirlerinizde çok öne çıkan bir tavır da, insanın kendi çektiği acılar, yalnızlıklar.

Her şair özneldir. Doğru olan şey o öznel konumda kalmaktır. Bakın burada şöyle bir incelik var: eğer sız kendi yaşadığınız acıyı, kendi meselenizi bir başka insana iletebilecek konumda ortaya koyabiliyorsanız, o sizin olmaktan çıkar. Şairler "ben" demekten korkarlardı bir zamanlar. Yani o zaman çok öznel olunuyor çünkü. Halbuki bu konuda benim bir lafım var. Diyorum ki ben, şair aslında "ben" demelidir; çünkü bir şairin görevi, karşısındakine o "ben"i aktarmaktır. Şairin "ben"i, içinden "ben"ler çıkaran bir "ben"dir. Benim "ben" dediklerim, sen okurken "sen" olur. Çünkü sen de "ben" diyorsun o zaman onu okurken, işte bu "ben"ler arasında kurulan ilişki, aslında çok yaygın ve çok kişiye hitap eden bir "ben"in açılımı gibidir. O yüzden şair "ben" diyecektir. Kendi acısını, kendi sıkıntısını da yazacaktır. Ama dediğim gibi, çok öznel, kapalı dünyalar olarak koymamak zorundadır. Bir yansıması olmak zorundadır. Duygu evrenseldir, insani duygular ama. Bakın, şizofreni gibi marazi duyguların yansıması yoktur. Aynı hastalığa dûçar olan hastalar

bile birbiriyle birleşemezler. Çünkü her birinde başka şekilde tezahür eder. Ancak patolojik duygu yansımasızdır; Çünkü kapalıdır, içe dönüktür. insanın duygusu, insani duygu, beşeri olan duygu bir dili konuştuğumuz müddetçe, bu güneşin altında yaşadığımız müddetçe, bu havayı soluduğumuz müddetçe ve bu yapıda olduğumuz müddetçe -Merih'ten biri gelmezse!- herkese açıktır. Herkes bunlardan etkilenebilir.

Türk şiirinden neler bekliyorsunuz? Umutlu musunuz? Türk şiiri hangi noktadadır?

Şunu kesinlikle söylüyorum: Türk şiiri bugün dünya şiiri içinde çok önemli bir yere sahiptir, bir değerdir. Bilinsin, bilinmesin, bu önemli değil. Zamanla açılım da olur. Türk şiirinin önünde bir tek handikap var. O da şudur: Devletin Türk şiiriyle barışık olmaması handikapıdır. Yani devlet, Türk şiirinden kurtulmak ister bir zihniyet içindedir. Şimdi bakın Latin Amerika edebiyatı bütün dünyada çok önemli bir yerdedir. Ama Latin Amerika edebiyatının tanınması için devletin teşviki var, payı var. Yani bugün bütün ülkeler, edebiyatçılarına, sanatçılarına sahip çıkarak bir kimlik kazanabiliyor. Biz daha bu anlayışa gelmedik. Yoksa bugün yapı olarak ve kalite olarak Türk şiiri gerçekten dünya şiirinde söz sahibi olacak çok ileri, çok güzel bir şiirdir. Ben şuna inanıyorum: Nobel Edebiyat Ödülü almış, Odisseus Elitis adında Yunanlı bir şair var. Türkiye'de Elitis ayarında en az yirmi şair var. Bunu kesinlikle söylüyorum. Türk şiirinin geleceği diyorsunuz, Türk şiirinin geleceği bence açıktır. Türk şiiri çok güzel bir yolda pırıl pırıl akıyor, çok güzel bir yolda gidiyor ve gençler gidiyor. Gençler bunu daha da zenginleştirecekler. Bizlerin yapması gereken şey, gençlerin önünü tıkamamaktır, gençlerin önünü açmaktır. Bakın ben size bir şeyler söyleyeyim: Genç şiirin önünü tıkamak isteyen kim varsa, karşı çıkın, onu yadsıyın. Şiirin önünü açık tutmak lâzımdır, işte herkes, dediğiniz gibi, karınca kararınca bir katkıda bulunur şiire. Kendi "ben"ini getirir ve o kendi "ben"ini bir geleneğin içine koyar ve orada, o geleneği geliştirir. Aslolan budur. Ve Türk şiiri çok iyi, çok güzel bir yerdedir, çok daha güzel yerlere gelecektir, ben buna inanıyorum.

* * *

Hep sorarlar ya, sizi şiire yönlendiren kimler oldu, çıkış noktanız neydi diye... Aile içinde sizi de yönlendirenler var mıydı?

Hayır olmadı... Beni yönlendiren "acı" oldu. Benim hayatımda hep bir acı vardı, hep acıdan yola çıktım. Çok fukara bir çocukluğum oldu benim... Sevgisiz üstelik... Bu yüzden kendimi hep garip bir leke gibi gördüm bu dünyada; ama tertemiz zamanlardan kalma bir leke...

Son iki kitabınız *Gerçeğin Öteyakası* ve *Dörtlükler ve Desenler*[1] de belirgin bir politik tavır var. Hatta *İpek ve Kılabtan'&a.* başlamıştı. Yani *Küçük Tragedyalar*'dan sonra değişti şiiriniz. Politik tavır anlamında söylüyorum tabii...

Doğru söylüyorsun. O kadar ilginç, o kadar önemli şeyler yaşadım ki Bingöl'de... Benim için ikinci bir üniversite oldu. Hayatı gördüm.

(...) Bir de son dönem şiirlerinizde "entel" tutumlara karşı öfkeli olduğunuz seziliyor.

Züppeliğe çok kızıyorum. O tavra karşıyım. Kimi dergiler şiir istedikleri halde göndermedim bu yüzden. Niye göndereyim. Bir yerde bir yaşantım var benim. Yaşadığım şeyler var. Niye ihanet edeyim.

Şiirinizin yaşantınızdan kaynaklandığını söylüyorsunuz. Nesnel gerçekle şiirin gerçeği diye de bir şey var. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

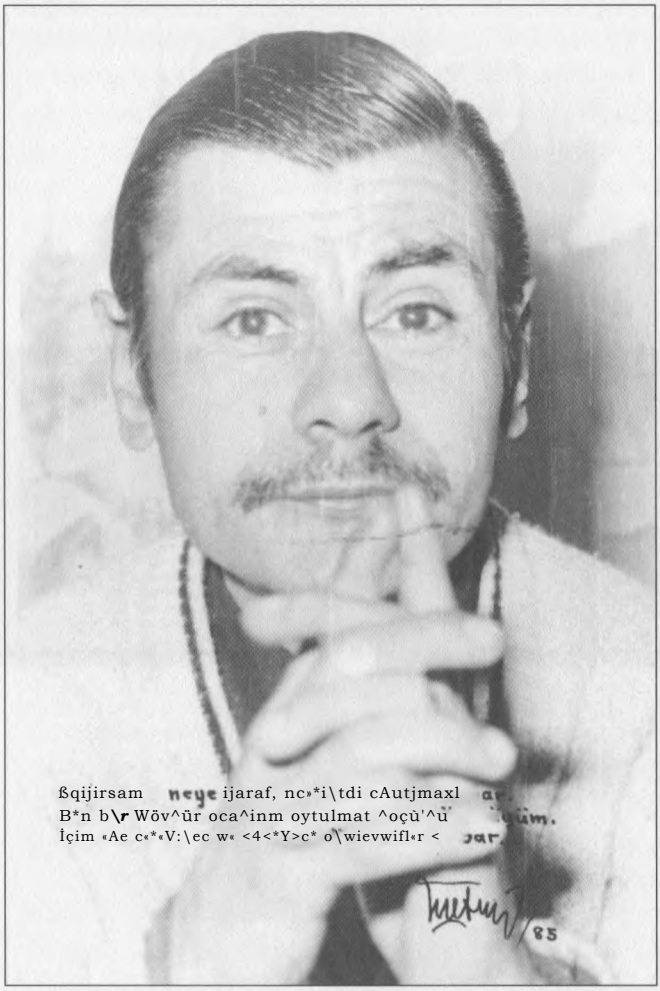
Şiir nesnel gerçekliği bozar, değiştirir. Hatta ona ters düşer. Bu doğal bir şeydir. Çünkü şiir bir anlamda nesnel gerçeklikle boy ölçüşen bir sanat dalıdır. Bu, şairin bir başka gerçekliğin eşiğinde olduğunu gösterir. Şairin evreni dildir. Şair dünyaya sözcüklerle bakar ve yeni bir dünya oluşturur.

İşte bu yeni dünyadaki gerçeklik, nesnel gerçekliğin dışında, onunla gerçek olmak bakımından yarışan bir dil olmak gerçekliğidir. Bu bakımdan, şairin nesnel gerçekliği bozması şiirin doğası gereğidir. Ne var ki şair bu bozuşun hesabını okura vermek zorundadır. Bu hesap ise, bozulanın yerine konulan şeyle verilir. Eğer şair bu hesabı veremezse ortaya şiir yerine saçmalık çıkar. Okur, bir şiirde nesnel gerçekliğin dışında bir olguyla karşılaştığı zaman "Olmaz böyle şey" diyememelidir.

(...) Peki şiir neye yarar?

insanların duygu dünyaları arasında bağ kurarak, bu öznel dünyaların ortak bir duygu acununda birleşmesine yarar, insanın sınırlı yaşam boyutlarını aşarak, yücelmesine ve enginleşmesine yarar. İnsanın hayatla olan tarihsel savaşımının ürünü olan duygu birikimine sahip çıkmasına yarar, insan soyunun evrensel tınısı olarak, kişinin her türlü yabancılaşmadan kurtulmasına yarar. Kötülüklerden arınmaya yarar. Son olarak bir de şunu söyleyeyim: Şiir insanları sevmeye yarar...

Yakın *duruş l*ar

ßqijirsam neye ijaraf, nc»*i\tdi cAutjmaxl
B*n b\r Wöv^ür oca^inm oytulmat ^oçù'^ü
İçim «Ae c«*«V:\ec w« <4<*Y>c* o\wievwifl«r <
85

Sevgili şair Metin Altıok için[2]

Hilmi Yavuz

Metin'in şiirlerini okuyorum; *Gerçeğin Öteyakası'*ndaki şiirleri. Ne kadar çok "ölüm" var bu şiirlerde ve ne kadar çok "ölüm"den söz ediliyor! Bir "sone"nin "son"u, sanki Metin'in "son"unu söylüyor: *"Güzel yüzle karşılama beni sakın. / Güzel sonuma bırak ölümüm yakın. "* Bir "sone"nin "başlangıcı" ise, sanki o uğursuz Temmuz günü, o lanetlenmiş oteldeki Metin'i (ya da, "son'un başlangıcı"nı) imliyor gibidir. "*Başımda siyah şapka, elimde çiçek; Bekliyordum ikide bir saatıma bakarak. / Yüreğim dalından düştü düşecek..."* İşte, Madımak Oteli'nin merdivenlerine oturmuş, bekliyor Metin; o hâlâ, her bakıldığında yürek burkan fotoğraf: Başında siyah şapka yok, ama "ölüm"ün "siyah şapka"sım giyecek yakında, elindeki de, çiçek değil! "Yüreği[nin] dalından düştü düşecek" olduğunu biliyoruz oysa.

Metin Altıok'la benim uzun bir dostluğum olmadı. Ankara'da bir iki kez karşılaşıp konuştuğumuzu anımsıyorum. Ama, şiirini biliyordum elbet ve onun da, ilk şiir kitabını *(Gezgin),* kuşakdaşlarına göre bir hayli geç, 35 yaşındayken yayımladığını da... O kitabın arka kapağına, Salim Amca (Şengil), Behçet Hoca'nın (Necatigil) sözlerini koymuştur. Metin'in şiirine ilk kez rastladığında Hoca'nın izlenimlerini: "[E]n çok onunkiler düşündürdü, zenginleştirdi beni (...) Taze bir duyarlığın sekiz şiiri. Meseledir."

Gerçekten de öyleydi: Metin'in şiiri yaşamla yazı arasında, bazan birini, bazan da ötekini olumsuzlayarak, (ama sanırım, daha çok yaşam'ı olumsuzlayarak) yazıldı: Hoca'nın dediği gibi: "Meseledir!" Şiirine ba-

2. Metin Altıok, *Gerçeğin Öteyakasim* bana "Sevgili Şair Hilmi Yavuz için"diye imzalamıştır. (18.4.1990)

kılırsa leylakları, kedileri, Cemal'i, Edip'i, Metin'i, Turgut'u ("O güzel atlar"ın dört atlısı), yetim güzler ve öksüz kışlar arasında geçen tarazlanmış zamanları yaşama yeğ tuttuğu anlaşılır. Göğsüne eskisin diye testi gömdüklerindeyse, ölümü yaşama yeğ tutmuştur. Dilindeki kırağıyı söz'e dönüştürür; yara, bere içinde morarır şiirleri... Sonunda da, gurbeti sesine mesken eder.

"Evet, sırasıdır, ölümden konuşacaktık" diyor Metin; hiç bilebilir miydik onun ölümünden konuşacağımızı? Ve "onun elindeki kuru değnek"ten? Şimdi Metin'in hangi şiirini okusam, o tekinsiz otelde, merdivenlerde, Metin'i görüyorum. Sanki bütün imgeler, o fotoğrafı betimlemek için okunabilir oluyorlar ben bunları yazarken... Yaşamı ve şiiri, orada, o fotoğrafla, yan yana çekilmiş gibidir... Yaşamı ve şiiriyle, bir fotoğrafta olmak: "Meseledir".

Sevgili Metin'i, kendi şirini biraz değiştirerek anacağım şimdi; ona kendi şiiriyle imleyeceğim:

Üzülme altıok metin, hüzünlerle geçen tarazlanmış ömrüne
Sen yoğun sis içinde sesi duyulan, uzak çansın her zaman...

Metin Altıok için

Ahmet Oktay

insan, günün birinde gönüllü sürgünlüğü de seçebilir. Tek bir an, tek bir olay yeterlidir: yılların umutları, düş bozumları, dehşetleri ve tutkularıyla gerilmiş olan tel, bir "tınn" sesiyle kopar, insanın yetiştiği, sevgililer ve dostlar edindiği çevre tüm anlamını yitirir, dahası yüreğinin önünde bir engel oluşturur. Başka bir uzam-zamanın çekimidir bu. Sirenler'in yurdu deniz kayalıkları değildir yalnızca. O gün geldiğinde, insanın bile isteye seçtiği sürgün yerinde kendi içine yolculuğu başlar. Tehlikeli, alabildiğine tehlikeli bir yolculuk. Amacı yitip gitmekten çok, bir iç değişimdir. Bu yüzden de kendini sürgün eden, uzletinde durmadan dünyayı biriktirir ve dünyaya doğru yönelir. Yeniden kurulan, dolayısıyla başka türlü algılanan ve yorumlanan bir dünya.

Bu satırları bana yazdıran bir gazete fotoğrafı: 15 yıldır görmediğim bir yüzü bulmanın mutluluğu. Çok eskiden de böyle mahzun mu bakardı yoksa bir bilgelikle donanmış izlenimi veren bu mahzunluğu, hiç kimsenin bilemeyeceği iç deneyim sonunda mı edindi Metin Altıok? Bilmiyorum. Seçtiği sürgün yerinde ürettiği Söz'ü izliyordum elbet, şimdi Söz'ün açıkladığı, dışa vurduğu Yüz'ü de görebildim.

Metin Altıok'u Veysel Öngören tanıştırmıştı. Dil-Tarih'in önünde miydi, Tavukçu lokantasında mıydı? Şimdi anımsamıyorum. İncecik, dal gibi biriydi. Sözcüğün gerçek anlamında bir dostluğumuz olmadı. Felsefe okuyordu ama, işi gücü şiirdi. Duyarlı, mahzun şiirlerdi.

Altıok, *Cumhuriyet Çerçeve* ekinde yayımlanan konuşmasında "nazenin (!) şiirim" diyor. Gerçi "nazenin" sözcüğünün sonundaki ünlem işareti bizi uyanyor ama, ben Altıok'un şiirinin, mevcut dramatik altkatmanına rağmen, sözcüğün olumlu anlamında "nazenin" olduğunu düşü-

nüyorum. Yaşamın şoklarını estetik boyut aracılığıyla yumuşatıyor Altıok. Bir geri çekilme değil söz konusu olan ya da olumsuzun estetize edilmesi değil. Daha çok bir etkisizleştirme: *"Sen ey kendine bölünen gel beni dinle / Kurtulmak için benliğini saran kederden / Bir terminal büfesi ol yüreğinle / Ve açık tut gece gündüz demeden."*

Metin Altıok, yukarda andığım konuşmasında vurguladığı gibi, dokuz yıl Bingöl'de yaşadı. Dergilerin ve kitaplann günü gününe ulaştığını varsaysak bile, şairin meslektaşlarından çok uzakta yaşamasının doyurabileceği sorunları kestirmemiz mümkün yine de. Şiir, son kertede bireysel bir uğraş elbet. Tek başına gerçekleştirilen bir uğraş. Ama bir şair, yalnız dergiler, kitaplar aracılığıyla kuramaz öteki şairlerle iletişimi. Kültürel ortam bir önkoşul, bir öngereksinimdir. Altıok, yine kentli sözleriyle dile getirirsem, "yalnızlığın korkunç saltanatında" çok özgün bir şiir kurmaya uğraşıyor. Burada hemen vurgulanması gereken bir nokta var: Altıok, duygusal ve imgesel patlamalarını denetlemeye özel bir özen gösterdiği izlenimini veriyor. Nesnel koşulların doğurabileceği aşırılıklara bırakmak istemiyor kendini. Sone biçimini benimsemesinde bu dürtünün rol oynadığını sanıyorum. Vezin ve kafiye ile sağlıyor denetimi. Dilini yalınlaştırmaya çalışıyor sürekli, iyice inceltilmiş, estetikleştirilmiş bir doğallığı amaçlıyor: *"Neden diyorum kendi kendime hep / üstelik param da varken ve tokken kamım / Acaba nedir duymama sebep / Gülmek, eğlenmek isterken canım / İğneden geçirip ebruli bir ipliği / Ucunu düğümler gibi birden / Duyuvermem içimde o kekre garipliği / Rengi değişmiş ter ve kirden".*

Masa lambamın ışığı Metin Altıok'un resmine vuruyor. Şiirine kan sıçramış şairde benzerimi değil de kendimi görüyorum sanki. Hepimizin şiirine kan sıçradı çünkü. O kan, geçmişimiz ve geleceğimizdir. Onu arıtmanın bin çeşidi olacak, bu kesin. Ama bu arıtmanın kaç yıllar alacağı belirsiz. Sözcüklerin arasından geçip giderken neler bulacağımızı da bilemiyoruz ne yazık ki. Gelgelelim, şair "yaralarını kanata kanata" geçip gidiyor: *"Sen ki banarsın altın suyuna / Yıllardır bir ziynet gibi kendini / Bırak lağım karışsın bundan sonra kuyuna / Biraz da pislikle sına erdemini. / Hasrete, açlığa, yokluğa dokun / Bakalım o zaman neye benzeyecek kokun".*

6 Eylül 1988 tarihli *Milliyet* gazetesinin kültür köşesinde yayımlan-

mış olan bu yazıma ne eklemem gerekir 15 yıl sonra? İlkin şunu elbet: Altıok yaşamıyor artık. Yıllarca yaşadığımız, yaşamak zorunda bırakıldığımız siyasal/ideolojik şizofreni ortamında onu da yitirdik. Şu anda, yine fotoğrafı duruyor önümde Metin'in Sivas'ta Madımak Oteli'nin merdivenlerine oturmuş, elinde bir sopayla artık bir yerlerden geleceğine emin olduğu ölümün saldırısını bekliyor. *"Ben eğilmem gündüz ama / Geceleri kanatırım kendimi"* diyen Altıok'u "kendinin avcısı" olmaya bırakmadılar. Bu yüzden "dehlizinde" kaybolamadı Metin. Dilin ve Tinin ucuna doğru yürüyüşünü tamamlayamadı dehliz yolcusu.

Buraya aldığım o eski yazımda, Altıok'un yaşamın şoklarını estetik boyut aracılığıyla yumuşattığını, bu yolla olumsuz öğeyi etkisizleştirmeyi amaçladığını öne sürmüştüm. Altıok, yine o yazıda vurguladığım gibi, geri çekilmeksizin, teröristin ya da daha genel anlamında caninin durumunu yetkin biçimde sorgular "*Kana Gazel" şiirinde: "Kandır can veren kan dökenin de gövdesine / Delik deşiktir uykusu, kan damlar döşeğine // Sofrasında ekmek kanar bölününce sımsıcak / Kan sızar su testisinden, ince ince dibine // Kan döken kurtulamaz eline bulaşan kandan / Sinekler üşüşür bıraktığı parmak izlerine // Silinmez hiçbir şeyle, akan insan kanıdır / Toprak bile içemez, sindiremez onu kendine // Sen söyle altıok metin, dökülen sıcak kanı // Ki kan sıçrasın senin de incinmiş şiirine".* Görülüyor: Militanca değildir bu ses. Öyle de olması gerekir: Çünkü şair, ister terörist ister pasifist olsun, her türden siyasal söyleme karşı durmayı ister, daha doğrusu onu aşmayı. Siyaseti aşağılamak, kendini siyaset dışı kılmak değildir elbet amaç. Özgürlükçü ve demokratik toplum projesi, bu sahiplenilmesi gereken ütopya, siyaset olmadan gerçekleştirilemez. Ama, şair militan olmadığını bilir. Her özgül ve özgün şiirin, yani Yapıt'ın, tüm yaşamın kendisine yatırıldığı Opus Magnum'un bağımsız, tek yapıtlarının, bir zaman-uzam uzaklaşmasının aracı olduğunu bilir. Ve tersi olduğunu: Yani bir zaman-uzam yaklaştıranı aracı. "Kana Gazel", işte bu yüzden hem geriye hem ileriye doğra okunabilir.

Burada, Metin Altıok'un şiirinin içerik ve biçim özelliklerini araştırmak gibi bir amaç, yersiz olur. Ama yine de onun şiirsel geleneğe bağlı kalmak, kendi sözünü o geleneğe eklemleyerek üretmek çabasında olduğunu düşünüyorum. Yukarda söz ettiğim duyguyu denetleme kay-

gısının olduğu kadar deneysel olma arzusunun en uç örneklerini oluşturan *Hesap-İşi Şiirler* üst başlığı altında yazdığı şiirlerde bile görülmektedir bu. Bu geleneğin belkemiğini ise Divan Şiiri'nden Yahya Kemal'ce devralman ses öğesi oluşturmaktadır. Altıok kendi sesini, bu çerçevede kurmayı öngörüyordu. Bir yazısında Şairle Aparatçik arasındaki farkı, ne farkı, düpedüz karşıtlığı dile getiren bir örnek verir: Türk Dil Kurumu'nun dergisi *Türk Dili,* içinde "intihar" ve "ihtiyar" gibi eski sözcükler geçen "Ölümden Konuşacaktık" adlı şiirini ancak bu sözcüklerin öztürkçelerini kullanması koşuluyla yayımlanabileceğim bildirir. Altıok, sinkaflı bir yanıt vermemiştir elbet ama sözcükleri de değiştirmemiştir. "Evet sırasıdır, ölümden konuşacaktık / intiharın ebruli ipliğiyle" dizelerinin "Evet sırasıdır, ölümden konuşacaktık / Özkıyımın ebruli ipliğiyle" biçimine dönüşünce, Altıok'un sözleriyle ortaya çıkacak "ses göçüğü"nün boyutunu kestirememek için ancak bir aparatçiğin zekâsına sahip olmak gerekir elbet.

Altıok, "Şiir dile, toplumsal kurallara, ahlaka ve Anayasaya karşıdır. Din mi dediniz? Şiir dine karşı bile değildir" derken, asla aforistik olma amacında değildir. O, doğrudan doğruya şairin ve şiirin varlık koşulunu dile getirmektedir.

"Bizim şiirle kurduğumuz ilişki her seferinde belli bir şairin şiiriyle, hatta tek bir şiiriyle kurduğumuz ilişkidir ve böyle olması da kaçınılmazdır. Şiir dediğimiz zaman aklımıza gelen hep şairlerdir ve şiirler de aklımıza hep şairlerle gelirler." O halde, aklımıza gelen bir şiirle bağlayalım: "*Kendini yollara vurdun, değişen çevreye kandın bir zaman / İçinde dönenen başıbozuk sıkıntı, geçer sandın bir zaman // Donmuş kentlerden geldin, sen bu kavruk yangın yerlerine / Ürperen yalnız yüreğini kızgın gurbete bandın bir zaman // Düşündün geceler boyu, peşinden gelen tekinsiz geçmişini / Gönlündeki göçük aşkın oduna, için için yandın bir zaman // Sonunda gide gide adına uygun düşen yalnızlığına kondun / Yorgun bedeninde zamana karşı çırpman candın bir zaman // Üzülme altıok metin hüzünlerle geçen tarazlanmış ömrüne / Sen yoğun sis içinde sesi duyulan, uzak çandın bir zaman".*

Metin Altıok'un acılara sürgün şiiri

Mehmet H. Doğan

2 Temmuz 1993 Sivas kıyımının üzerinden on yıl geçmiş. Oysa acısı daha dünmüş gibi hâlâ taptaze belleklerimizde.

Ölmüş bir şairin; zamansız, üstelik en olgun çağında, insanı öfkeden kudurtan bir vahşetle yakılarak öldürülmüş bir şairin ardından, onun acıklı sonu üzerine değil de şiiri üzerine bile olsa yazılan yazının anılardan, kapanmış bir yara izinin duyarlılığından uzak tutulması çok zor. Bu zorluğu, nerdeyse olanaksızlığı bir kez daha duyuyorum şu anda.

Metin'in kızı sevgili Zeynep'e söz verdim oysa telefonda, Sivas kıyımının, Metin'in ölümünün onuncu yılında çıkartılacak kitaba onun şiiri üzerine bir yazı yazacağım, anılarımı değil. "Şairin hayatı şiire dahil" sözünün somut kanıtı bir şairin şiiri, söz gelişi bir Nabokov soğukkanlılığıyla nasıl anlatılabilir?

Bu yüzden Metin Altıok'un şiirinin kaynaklarına inerken zorunlu olarak anılara başvuracağım, ama verdiğim söze bağlı kalmak için de bu anıları şiirle sınırlı tutacağım ben de:

"Metin'i, 70'lerin başında, 'beğenisi sağlam, yargıları tutarlı çok iyi bir şiir izleyicisi, tutkulu bir şiirsever' olarak tanıdım. Elbette ikinci Yenicileri seviyor, bir de adaşı Metin Eloğlu'yu.

Oysa alttan alta bir şiiri büyüttiyormuş içinde, nereden bilebilirdik. 1976'nm hemen başında *Soyut,* dergisinde ilk şiirleri yayımlanıncaya kadar hiç söz etmedi şiir yazdığından. *Soyut*'un Ocak ve Mart sayılarında sekiz şiiri yayımlandı, birkaç ay sonra da Dost Yayınlan'ndan ilk kitabı *Gezgin* çıktı. Pat! diye düşmedi Metin Altıok şiir ortamına, daha çok paraşütle yumuşak bir inişe benziyordu bu. Necatigil, daha kitap çık-

madan gençlerin şiiri üzerine *Milliyet Sanat'a* yazdığı bir yazıda, Metin Altıok'un şiirinin kendisini 'düşündürdüğünü, zenginleştirdiğini' söylüyordu. *Gezgin*'in yayımlanmasından sonra ise Turgut Uyar, *Politika* gazetesinde şöyle diyordu Metin'in şiiri için: 'Metin Altıok birden yetkin bir ozan olarak çıkıyor karşımıza. Kusursuzluğun o ürkütücü sessizliğiyle... Metin Altıok şiire başkaldırmıyor, sanki ona boyun eğiyor gibi. Büyük bir tatla okudum *Gezgin*'i. Uzun zamandır duymadığım bir şiir tadıyla...' (Turgut Uyar, "Gezgin", *Politika,* 7.8.1976)

Şiir yazdığının ortaya çıkması, ilk şiir kitabının yayımlanmış olması, Metin'in şair-yazar [dostlar] çevresindeki konumunda nasıl bir değişiklik yaptı diye düşündüğüm zaman şimdi, fazla bir şeyin değişmiş olmadığını görüyorum: Olsa olsa, bitirdiği bir okula öğretmen olarak atanan, eski hocalarıyla birlikte ders vermeye başlayan bir insana benziyordu...

Metin'in *Gezgin*'deki şiirleri yeni, bilinmeyen şeyler değildi, daha çok, o günler çoğu kimsenin tinsel terörden korku nedeniyle sahip çıkamadığı bir duyarlığı su yüzüne çıkarıyordu. Füsun (Akatlı), Metin'in ilk kitabı için yazdığı o güzelim yazıda benden daha iyi dile getiriyor bu duyarlığı: '...günümüzde modası geçtiğine inanılan inceliklere, tavsadığı sanılan hüzünlere, göğüslenmesinden korkulan acılara vurgun.'[3]

Küçük 'garaj kahveleri'nden söz ediyordu bu şiir, 'saçtan koparılan üç beyaz tel'den, 'cepte taşınan mendiller'den, 'boyunda bir muska gibi taşınan aşk hikâyeleri'nden, 'eskimiş bir konsol'dan, 'mehtabı inatla kovalayan bulut'tan, ama en çok aşktan -kimilerine inat, 'yaralı bir aşk'tan- acıdan, hüzünden söz ediyordu. Kendi göğünü arayan bir gezgin'di o, ya da 'Sabaha kadar sıkıntıyla çizdiği el kadar beyazlığını] bir sigara paketinin' yurt edinen bir yerleşik yabancı.

Bu şiirlerin odağındaki yoğun 'acı' düşünülürse Turgut Uyar'ın en yakın akrabası sayabilirdiniz onu. *Gezgin* yayımlandığında, Metin'in şiiri üzerine ilk yazılardan birini Turgut'un yazması hiç rastlantı gelmiyor bana şimdi. Onun o çok iyi bilinen, şiir karşısındaki tavrıyla karşı çıkmak istiyor bu şiire: 'Kusursuzluğun ürkütücülüğünden' söz açıyor; 'genç ozan için bir çeşit kişilik belirtisi' saydığı 'acemilikler, aksa-

3. Füsun Akatlı, "Göğsüme Dadanan Geçimsiz Güneş", *Yaz Başına Neler Gelir içinde,* 1980, s. 90.

malar, karşı çıkışlar' arıyor bu şiirde, bulamıyor; belli ki, Metin'in şiirinin kendi şiir tavrını -ustalıktan kaçmak, 'şiirin çağdaş gerçeklerine uymak'- bir yerde zedelediğini, ona cepheden saldırdığını hissediyor Turgut, ama yine de yerli yerine oturtuyor bu şiiri. Hep o 'acı' yüzünden. 'Son bir şey daha. Ve galiba önemli. Metin Altıok şiire başkaldırmıyor, sanki ona *boyun eğiyor* gibi' diyor. (a.g.y.)

Öte yandan, Edip Cansever'in şiiriyle de kan bağını -hep kendi içini kurcalamak- yadsımıyor, hatta ondan ödünç alınmış bir dizeyle, bir imgeyle apaçık ortaya koyuyor bunu: Edip'in 'Görüyorsun ya bir *sevdayı* büyütüyoruz seninle' dizesi, Metin'de 'Görüyorsun bir acıyı gidiyoruz seninle' oluyor. Bir tek dizenin içinde iki ustasını ustaca bir bireşimle bir araya getiriyor.

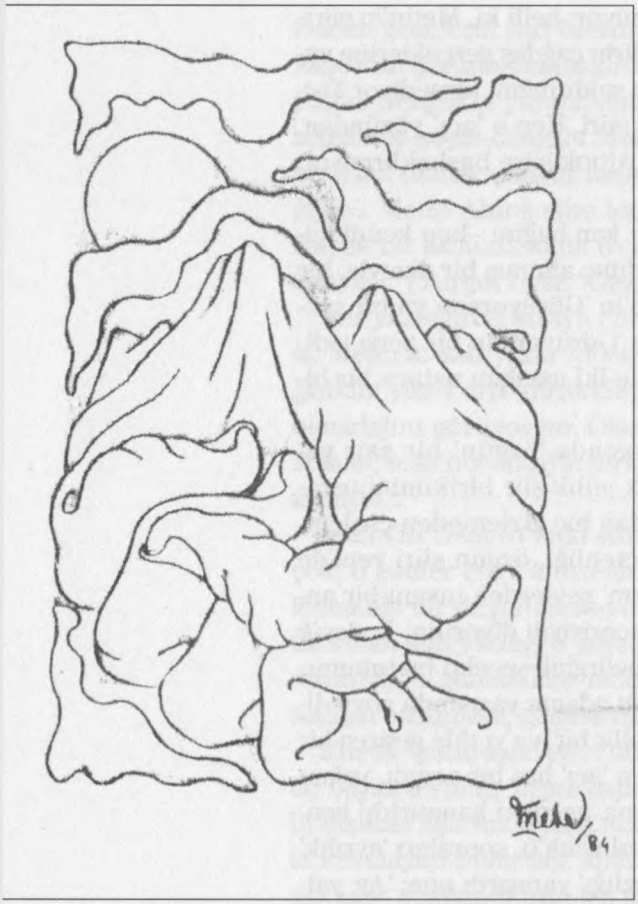
...Yine de, Metin Altıok'u daha ilk çıkışında 'özgün' bir şair yapan şey; bir yandan herkesin özlediği kırk yıllık şiir birikimini ustaca bir bireşime kavuşturması ise, öte yandan hiç gizlemeden çırılçıplak ortaya koyduğu 'ortalama' duyarlığı, içtenliği, özgün şiiri yeni'de değil bilinende arama yürekliliği, 'harcıâlem' şeylerden insanı bir anda ta içinden yakalayan bir; şiir çıkarma becerisiydi diyorum. *Yerleşik Yabancı*'da, *Kendinin Avcısı*'nda daha da belirginleşecekti bu tutumu.

Metin Altıok, *Kendinin Avcısı*'na yazdığı adama yazısında söylediği gibi 'belki bireysel ama yine de paylaşılabilir bir acı'yı dile getiren bir şairdi. Daha da önemlisi, 'kiracısı' olduğu bu 'acı' has bir acıydı, yalanı dolanı yoktu. Belki 'gündüzleri eğilmez'di ama 'geceleri kanatır[dı] kendini'. Başta, dilinden düşürmediği sözcük 'yalnızlık'tı, sonraları 'ayrılık' da eklendi buna. Yalnızlıksa, 'padişah yalnızlığı' yaraşırdı ona; 'Ay, yalnızlığın değişmez devriyesi'ydi.

Şairin yaşamıyla şiirinin birlikteliği için bir örnek aranırsa, Metin'den uzağa gitmeye hiç hacet yok."[4]

Metin Altıok, ölümünden hemen sonra yayımlanan *Yel ve Gül* adlı 'Kendi Seçtiği Şiirler'den oluşan kitabında (1993) *Gezgin*'den *Süveyda*'ya kadar olan kitaplarından seçtiği şiirlere yer vermiş. Sağlığında yayımlanan *Alaturka Şiirler* (1992) ile dergilerde tek tek çıkmış

4. Mehmet H. Doğan, *Şimdi Uzaklardasın,* Adam Yay., 1998, s. 58-61.

ama ölümünden sonra kitaplaşan *Hesap İşi Şiirler*'den seçme yapmamış, nedense. *Yel ve Gül*'deki seçmeleri o zamana kadar çıkmış kitaplarından yapmış, bunun için de *Alaturka Şiirler*'i, henüz kitap çıkmadığı için, hesaba katmamış sanki. Bu durumda, seçmeler dosyasının bir süre yayınevinde beklemiş olduğu ortaya çıkıyor.

Yel ve Gül'e aldığı şiirlerden hem şairin ruh hali ve kişiliğine değgin ipuçları hem de şiirinin sözcük hamuru kolaylıkla çıkarılabilir. Çünkü Metin Altıok, yukarda söylediğim gibi "Şairin yaşamı şiire dahil" sözünün somut kanıtı bir şair olmasının yanında, ya da bunun doğal bir sonucu olarak 'kişisel', 'özel' *(jpersonal*) bir şiir yazdı hep. Turgut Uyar'ın, yukarda andığımız yazının sonunda "Ama şiir yazmanın çağdaş gerekçelerini pek umursamıyor sanki. Açılmıyor" dediği bu olsa gerek. Çünkü hemen bundan sonra, "sözgelimi istediği zaman şöyle açılabiliyor kendinden" sözleri geliyor. Demek, Uyar daha o yıllarda şairin "kendinden açılmasını", bugünün deyişiyle 'kişilikdışılığı', 'benötesiliği' (*impersonality)* 'şiir yazmanın çağdaş gerekçelerinden sayıyordu. Altıok ise şiir karşısındaki bu tavrını sonuna kadar değiştirmeyecektir. Bütün şiirleri 'ben' ile başlayıp, 'ben' ile bitecek; "belki bireysel ama yine de paylaşılabilir bir acı"dan söz edecektir. 'Ben' ile 'Sen' arasında devamlı bir konuşma; daha doğrusu hep kendini açığa vuran, deşen, ikinci kişisi olmayan tek taraflı bir diyalog. Ara sıra kendinden dışarı çıkıp da 'sen' seslenme sözcüğünü kullandığında bile, yine seslendiği kişi 'kendisi'dir: "Sen ey kendiyle yetinen"; "Sen yarım kalmış bir aşkın / Kaçınılmaz sürgünü"... Üstünde, kendisini koruyacak bir teni

bile olmayan bir 'ben'dir seslendiği, aslında.

Şiir dışındaki düşünce yapısı, yaşam biçimi, onaylan, tepkileriyle hiç de yerleşik toplumsal-politik düzenden, yönetimden yana biri olmadığı, hatta ona karşı olduğu halde bunu şiirlerine yansıtmadı. *Gerçeğin Öteyakası*'nın (1990) son sayfasına, olasılıkla kendisinin yazdığı şu sözlerde bu, bile isteye alınmış tavnn ipuçlannı bulabilirsiniz.

"Şiirini belli akımların dışında tutmaya özen göstererek, kendi duyarlılığıyla yaşam arasında doğrudan kurduğu ilişkiyle besledi ve geliştirdi. Bağırmayan, yumuşak başlı bir şiirden yana oldu."

Şiirden özenle uzak tuttuğu ideolojik düşüncelerini, politik tavrını ise dergilerde, gazetelerde yazdığı yazılarda açıklıkla ortaya koydu.

Öte yandan, Metin Altıok, şiirde bir başka ustasının, Behçet Necatigil'in "Şair aslında bütün ömrünce tek bir şiir yazar" sözlerini kanıtlamak istermiş gibi tek bir şiire çalıştı bütün ömrünce. Necatigil bile, en azından Ev'den Evler'e, kentlerin acımasızlığına, uygarlığın insanı dışlayan yanlarına uzandı; ama Metin Altıok, Acı'nın imparatorluğunun dışına hiç çıkmadı.

Gerçeğin Öteyakası üç bölümden oluşan bir kitap: I. Ben Üzre, II. Sevda Üzre, III. Dünya Üzre. Otuzar, üçlü kesimlerden oluşan bu bölümlerde, konuşan birinci kişinin hiç değişmediği görülecektir. 'Dünya Üzre' bölümünde ilk kez bir dışa açılma beklentisi, gerçekten dış dünyanın değil de, birinci ve ikinci bölümlerdeki yalnız, karamsar, acı'ya yazgılı kişinin gözlerinden görünen doğanın, soluk renkli suluboya resimlerle betimlediği üçlülerle boşa çıkacaktır:

1. Birazdan akşam olacak ve günün tortusu
Kuşlarla çökecek çatılann üstüne.
Geriye kalan rüzgânn üzgün uğultusu.

3. Taş bir ağıldadır geniş bozkırda;
Çünkü evcildir acı,
Alışkın insan sıcaklığına.

13. Güz rüzgân döktü bütün yapraklan.
Duruyor yenmiş balıklar gibi
Dereboyunda kavak kılçıklan.

24. Bir kamyon gördüm güvercin dolu.
Birkaç güvercin ürküp havalanınca
Anladım buğday yüklü olduğunu.

29. Dağınık iskemleler, iskele meydanı;
Kıyıda kayıklar kıpır kıpır
Sevgiyle anıyorlar geçen yazı.

İpek ve Kılabtarı (1987) adlı kitaptaki "Hançerin Sapı", "Sürgün", "Tezgâhında Acının ve Deniz Feneri" şiirleri; *Gerçeğin Öteyakası'nda* (1990) ve ayrıcasız bütün öteki kitaplarındaki şiirlerde anlatılan ben'in değişik açılardan, değişik renklerle, ama ressam Metin Altıok'un o alışılmış, kıvrak desenlerinde birbirini yineleyen 'el' resimlerindeki gibi usta çizgilerle kendini ele veren portrelerdir.

"Kendine sürgün" bu "garip kişi", "Akar sulara özenen bir adam(dır) / Taştan taşa vuran kendini; / Durmayı bir türlü becerememen".

"Bir depreşik hüzün hevesi / Sıvası dökük şimdilerde"; "Silmesi için ayak izlerini / Çalı sürüyen hep peşinde"; "...yalnızlığın müthiş saltanatı veril(miştir ona) "Nereye baksa(m) gördüğü(m) ve suskun, /Boğazımda yıllanmış bir çığlık."

"Hiçbir şey yalınkat / Değildir dünyada, / Yazısı akmış ıslak / Pörsümüş bir sayfa, / Sonbahar göğünde / Katar katar turnalara / Bakan adamın / Gırtlağındaki tıpa, / Kumaşa uyumsuz yama / O böcek çıtırtısında."

"Kusurlu dünyamızda / Yer yoktur kusursuzluğa. / Demir pas tutar, Gümüş kararır, / Kurtlanır kar bile, / Alev is yapar / Ve insan içinde / bir kafesle yaşar. /... / Bunun için intihar /Parçasıdır hayatın."

Metin Altıok'un kurduğu demeyeceğim, ama çevresine bakarken algıladığı dünyadır bu. Büyük ölçüde gerçektir bu dünya. Ama o şiir-

lerinde bu dünyaya karşı koymak yerine, boyun eğmese bile, onu bütün çıplaklığıyla dışlaştırmayı seçmiştir. Umutsuzdur çünkü.

Sağır kulağa sözüm yok, köre ne göstereyim!
Duymazlıktan, görmezlikten gelenler;
Bir de size sormalı, ya ben nereye gideyim?
...
Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar.
Ben bir kömür ocağının onulmaz göçüğüyüm;
İçimde cesetler ve daha ölmemişler var.

Aslında, ilk şiirinden son şiirine kadar 'ben' diye gösterdiği ya da göstermek istediği, "üstündeki bu ütüsüz gökyüzü" ile "altındaki tarazlanmış yol" arasında, *"Acıyla, hüzünle ve umutsuzlukla / Çoğaltarak günbegün bilinmedik bir aşkı",* yürümeye yargılı günümüz insanıydı belki de. Kim bilir!

Metin Altıok

Oratoryo
Solo ses, koro, piyano ve orkestra için
Metin Altıok'un şiirleri üzerine

Fazıl Say

Bir yarım umuttur elimizde kalan
Göğüslemek için karanlık yarınları

Metin Altıok oratoryosu, 9 aydan beri üzerinde çalıştığım, ama aslında 9 yıldan beri kafamda evirip çevirdiğim bir epik eser türü.

Değerli şairimiz Altıok'un benim imge dünyamda çok özel bir yeri var. O korkunç "Madımak" trajedisinin kurbanlarından biri olan bu soylu şair, babamın en yakın dostlarındandı. İlkokula yeni başladığım yıllarda, Altıok'ların Kavaklıdere'deki evine birkaç kez gittiğimi hatırlıyorum. Babam bu yıllarda Ankara'daki şair ve yazar dostlarıyla *Türkiye Yazılan* adlı bir edebiyat dergisi çıkarıyordu.

1980'li yılların başında Metin Altıok'un Bingöl Lisesi'ne Felsefe öğretmeni olarak gitmesi ve benim de 1987'de başlayan yurtdışı serüvenim dolayısıyla sonraları çok az görüşebildik. Son olarak 1990 yılı baharında karşılaştık. Babamın yayımladığı *Gerçeğin Öteyakası* adlı kitabını imzalamıştı bana.

Bu kitabı okuduğumdan beri, Rilke, Eichendorf ya da Kafka'nın derin ruhsal dünyasına, Türkçede kendine özgü buruk anlatımıyla Metin Altıok şiirlerinin erişebildiğini düşündüm.

Benim için Metin Altıok, "Madımak" trajedisinde ölen değerli bir şairimiz değildi yalnızca. Büyük bir şairdi o, bir dâhiydi.

Önümüzdeki yıllarda Metin Altıok'un Türk ve Dünya edebiyatında çok daha dikkate alınacak bir şair olacağı kanısındayım.

Metin Altıok'un şiirlerini bugün yeniden okudukça "Madımak" kı-

yımının ne denli büyük bir haksızlık olduğunu daha açık görüyorum. Tarihimizin kapkara bir sayfasıdır bu olaylar.

Bestelediğim eserde, Sivas'ta can veren onca sanatçıdan yalnızca birini seçmiş olmam yanlış anlaşılmamalı. Metin Altıok, orada can veren aydınlarımızın simgesi olarak kalmaz; şiir geleneğimizin de bir simgesidir. Altıok, kökleri bin yıl öncelerine uzanan sözlü ve yazılı edebiyat geleneğimizin, 20. yüzyıldaki en parlak temsilcilerinden biridir. Oratoryoda Altıok'un yaşamı ve şiirleri işlendi. Elbette ki onun bahtsız, trajik sonunu da verecektim.

Birçok aydınımıza göre Metin Altıok "Türkçenin filozof şairi"dir. Doğru olabilir, ama fazlası da var: Son derece yalın bir anlatım içindeki duyarlılık, iç hesaplaşmalar, derinlerden gelen acılar ve şikâyetler, kimi yerde sürprizleri, hatta ironiyi de içerir. Kendi gerçekliğine yoğunlaşması, kendini tartmasındaki dürüstlük, yüreğini bize açması, anlatımındaki çelebilik, içtenlik, slogan ucuzluğuna hiç yer vermeyişi, kimi zaman bir çocuk gibi "Kaybettim" diye hayıflanması Altıok şiirinin önde gelen özellikleridir. Bence, şair olarak asıl başarısı, "sonnet" ve "gazel" gibi zorlu, sıkı formlar içinde şiirini bir halk şairimiz kadar kolaylıkla söyleyebilmiş olmasıdır. Bağırmayan, yumuşak başlı bir şiirdir onun eserleri.

"Metin Altıok" oratoryosuna Altıok'un gözüyle bakmaya çalıştım. Bu soylu şair, "Hayatı ölümle birlikte tartmak"tan yanaydı. Kolay değildir bu yaklaşım. Şöyle düşünüyorum: Onun düzeyinde şiir yazan bir sanatçı ölümsüzdür...

Şiir-müzik-sahne...

Korolu ve orkestralı bir müzik eserine bir tiyatro sanatçısı da katıldığında, ortaya yeni boyutlar çıkacağı açıktır. Bu boyutları Genco Erkal ile yaptığım *Nâzım* başlıklı eserimde kavramıştım. Oratoryomda yer alan Zuhal Olcay, hem müzikçi hem tiyatrocu. Bu olanak bana müzik ile sahne arasındaki dokusal bağlarda esneklik, hız ve estetik güç kazandırdı. Eserin "final" bölümünde ayrıca kısa bir "belgesel film" var. Birkaç dakikalık görüntüler... Soyut bir anlatımla "yangın"a, dumanlara ve "ölüm" olgusuna değinip geçiyor. Söz konusu görüntülerle birlikte bir "sanat dördülü" oluşmaktadır.

Şiir-müzik-sahne-sinema

Şiir, bütün yaratıcılıkların anasıdır bence. Müzik de "dil"den doğmuştur. "Dil" ya da "konuşma" olgusu öncesinde müzik yoktu, birtakım anlamsız sesler vardı. Dildir ezginin yolunu açan. Bu gerçeği çok yönlü yaşadığım yıllar da oldu: 1994 yılı bahar aylarında 25 şarkı bestelemiştim. 2001 yılı başından bu yana *Nâzım* ve *Metin Altıok* üzerinde çalıştım. İkisi de kurgulu, kapsamlı eserler. İkisi de yaklaşık 75 dakika sürüyor. Şiirleriyle Nâzım ve Metin Altıok benim en yakın dostlarım oldu. Uçakta, otelde, konser salonu kulisinde, nereye gitsem onlarla birlikteydim. Bahçeme onların heykellerini dikeceğim... Nâzım'ın şiirleri öykülerle, resimlerle, olaylarla, insan portreleriyle doludur. Dizelerin arasından fışkırır bu somut öğeler. Dünyayı anlatırlar, capcanlıdır onlar. Altıok'un şiirleri ise daha çok iç dünyayı vermesine karşın, onlar da heyecan uyandırıcıdır.

Nietzsche'nin bir özdeyişine dönelim: "Savaşçı insan, savaşacak bir şey bulamadığı zaman kendine saldırır." Metin'in şiiri işte bu noktada başlar. Yani tam "Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür" dediğimiz anda! O an, "kendisiyle hesaplaşma" ânıdır. "Yılkı" da vardır, "isyan" ve "ölüm" de. Şöyledir Altıok'un bir dizesi: "Yüreğimde yılkı, aklımda ölüm vardı."

Bu tür çalışmalarda bestecinin iyi izlemesi gerekir. Örneğin tonalite "hüzün" ise atonalité "acı" olabilir. Leitmotiv'lerden de yararlanılabilir: "Huzursuzluk" ya da "Çırpınan güvercin" gibi.

Eser üç ana bölümden oluşuyor: "Dalmış kendi kendime" başlığı altındaki bölüm, Metin Altıok'u anlatıyor. İkinci ana bölüm "Bingöl Soneleri". Üçüncünün teması ise "Ölüm". Özenle seçmiş olduğum toplam 12 şiir yer aldı eserimde.

Metin Altıok Oratoryosu'nu Ankara Konservatuarından sınıf arkadaşım, değerli orkestra şefimiz İbrahim Yazıcı yönetiyor. 70 sanatçıdan oluşan Devlet Çoksesli Korosu'nun yanı sıra, bir oda orkestrası görev yapıyor. Solistimiz Zuhal Olcay'ın yanında, eseri taşıyan geniş bir piyano partisi var, onu ben çalıyorum. İkinci solistimiz, genç koloratur soprano Burcu Uyar. Ayrıca bir çocuk şarkıcı yer alıyor.

Eserde "metronom", "daktilo", "mum" gibi, hem müzikte hem sahnede değer bulacak enstrümanlar da kullanılıyor.

Metin Altıok Oratoryosu'nun dünya prömiyerini gerçekleştiren İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'na burada teşekkür ediyorum.

Metin Bey'e bahar mektubu

Tuna Kiremitçi

Sevgili Metin Altıok;

Mektup yazmak, sevdiğim bir iş. Siz de sevdiğim bir şairsiniz. Üstelik dışarıda mis gibi bir bahar tütüyor. Bunlar birleşince her şeyin çok tatlı olması lazım değil mi?

Olmuyor işte. Kelimelerde hâlâ bir acılık var. Kendimi bildim bileli içli dışlı olduğum harfler, durduk yerde yabancılaşıyor, gönülsüz davranıyorlar. Mektubu kaçıncı kez yazıyorum. Bu seferki tamamına erecek mi, Allah bilir.

Tabii ki nedenlerimiz var. Aramızdan ayrılış şekliniz hepimizin hafızasında derin izler bıraktı. Dizelerinizi bütün o vahşetten bağımsız düşünemez olduk. Aklımızda hep o meşhur resminiz. Siz merdivende oturmuşsunuz. Yüzünüzde unutulmaz bir endişe. Elinizde, kalbimizdeki hatıranızın tozlanmasını sonsuza kadar önleyecek bir süpürgeyle her şeye hazır, bekliyorsunuz.

Ah sizi o otelden bir çıkarabilsek...

Çünkü belki size haksızlık ediyoruz. Belki de güzelim şiirlerinizi o karanlığın dışında da okumak, okuyabilmek lazım. Sizi bizden ayıran dumanların yazdıklarınızı da gölgelemesine izin vermemek lazım. İsminiz aklımıza geldiğinde bütün o görüntülerin de geri dönmesine engel olmak lazım.

Ama haklısınız. O gün yapamadığımızı bugün nasıl yapacağız?

Şimdi o meşhur kötümserliğinizle belki kızacaksınız bana. Belki de istiyorsunuz ki vakitsiz gidişiniz silinmez bir iz bıraksın dünyaya. O hilkat garibesi bina, perdeyi tutuşturan o el, binayı saran o hüzünlü kalabalık, gözbebeğimizi asla terk etmesin. Adınız her geçtiğinde gelgit

sonrası yüzeye çıkan bir ada gibi belirsin hepsi. Gönlünüzdeki dünya kurulana kadar acı bir hatıra halinde, bizlere eşlik etsin.

Bunlar sizin görüşleriniz. Katıldığımdan emin değilim.

Ama şu kadannı söylememe izin verin: Her türlü göz zevkini hiçe sayarak inşa edilmiş o otelin defterine imza atmamış olsaydınız da, imzaladığınız güzel şiirler sizi kalıcılığın dünyasına taşıyordu zaten. Belki bir gün, burası daha eli yüzü düzgün bir ülke haline geldiğinde, sizi on yıldır dışan bırakmayan otel de unutulur ve sadece kendi aydınlığınızla görebiliriz sizi. Bunu gönülden diliyorum. Güzel şiirlerinizi okurken çirkin bir binayı hatırlamak ne yalan söyleyeyim, insanı üzüyor çünkü.

Metin Bey;

Ülkemizdeki oteller ne kadar çirkin, farkındasınız, değil mi? Sadece oteller değil, genellikle şehirlerimiz de çirkin. Bitmeyen göçebeliğimiz, yapı zevkimizin gelişmesini önlemiş belli ki. Ama siz de bir göçebeydiniz. Üstelik "yılgın ve ihtiyar" bavulunuzla şehir şehir dolaşırken, yapının ve estetiğin her şeyden önde olduğu bir şiir inşa etmeyi bildiniz. Demek ki insan göç ederken güzel şeyler de bırakabiliyormuş arkasında, bize bunu ömrünüzle gösterdiniz.

Meşhur hikâye: Sezen Aksu "Kavaklar" şarkısını yaptıktan sonra size ulaşabilmek için gazeteye ilan vermiş. "Sezen Aksu Metin Altıok'u arıyor". 0 güzel şarkıyı dinleyince insanın sahiden de "bedeni üşüyor, yüreği sızlıyor". Hele iki kadeh de içtiyse bu arada, gidip en yakın gazeteye ilan veresi geliyor. Üstelik en az yanm sayfaya, kocaman siyah harflerle: "Sezen Hanım'ı bilmem ama, ben seni çok arıyorum, Metin" diye.

Mahmur harfler dağılırken güneşte..

Ali Hikmet Yavuz

Bir konyak yanıyor gün ortası, bir otel biraz o son istasyon kokusunda. Bahçede çok basit bir sonbahar. Ötede ölüler ateşe gebe, bekleşmekteler, umarsız yüzleriyle...

Nefret yoktur halbuki hiçbir şiirde.

Öyleyse...

Tedirgin kelimeler geçiyor önlerinden, uzanıp baksalar ya bi'zahmet... Birkaç "kitap", yakala, bolca "çay kahve" tutsana, biraz da dudağının kenarına "gayri ihtiyari" yerleşmiş tütün san yalnızlık uğraşı. Daha önce ağır ağır çevirdiğin sayfaları yeniden, hızla çevirmek; aradığını bulma telaşı.

Burada gözden kaçan bir elin bir çiçeğe değinmesi mi, yoksa nasıl çiğnendiğini seyretmek mi bir tırtılın, tam da kelebeğe geçerken?

Ama ölüm asla gerçek yüzünü göstermeyecek.

Sadece bir ima...

0 da daha fazla bekletmesin, yetişecek milyonlarca ateş böceği var Eylülde. Mahmur harfler dağılırken güneşte, uyan sadece, bak kahven hâlâ elinde. Bir de çalı süpürgesi üşüşürse belleğine. Keyfine diyecek yok, hem herkesin imgesi kendine.

Bir deve geçer gül bahçesinin içinden, düşsel cenazesiyle, hörgücünde yırtık pırtık bir güvercin gülümsemesi.

Halbuki her şey ne kadar da tatsızdır cenazene katillerin geldiğinde.

Zamanlı Gazel'e Gazel

Metin Göz

Süveydâ'nın Şairine

yol yola bitişti, gün geceye girişti bir zaman
güneşi alnında gezdirişti şiirin bir zaman

yangın yerlerinden geçtin su serperek gönlümüze
piştim gayrı dedin, için için yanmıştın bir zaman

ne buldun külünde, solmayacak bir gülden başka sen
oğul verdin yine, bal sağdık hikmetinden bir zaman

yürüdük yayan yapıldak, ulaştık zorlu soruya
yanıtı şu ölümsüz candan çıkıp geldi bir zaman

aç gözün göz metin, dağılır da sis, pusu basılır
ok olup saplanırsın bağrına zulmetin bir zaman

Metin Altıok şiiri için bir deneme ya da *Bir Kar Güvesi* üzerine notlar:

Metin Kaygalak

Bingöl yılları: Gezgin'den poetik sürgüne

1979'da Bingöl'e öğretmen olarak "atanan" Metin Altıok'un 1982' de yayımlanan *Küçük Tragedyalar* kitabı Ernest Hemingway'in *Kilimanjaro'nun Karlan* kitabından bir epigrafla başlar:

Kilimanjaro 6500 metre yükseklikte karlı bir dağdır... Tepeye yakın bir yerde kurumuş ve donmuş bir pars iskeleti vardır. Bu kadar yüksek yerde pars ne arıyormuş, kimse akıl erdiremiyor.[5]

Evet, Egeli bir deniz çocuğunun işi neydi Bingöl dağlarında? O da Bingöl dağlarının parsı olmak istiyordu belli ki.

Aslında ilk kitabı *Gezgin*'le kalmayı, bir yerde durmamayı ama geri de dönmemeyi, ucu açık yolculuğu nerde ve ne zaman son bulacağını bilmediği bir yolculuğu hatırlatırken, tuhaf bir şekilde gezgin olmayı, -turist değil- kendi içinde bir yolculuk olarak kurduğu söylenebilir. Paul Bovvles'ın *Esirgeyen Gökyüzü*'ndeki o meşhur analizi:

Kendini turist olarak düşünmez, gezgin olarak görürdü. Aradaki fark, aslında bir ölçüde zaman kavramıyla ilgilidir., diye açıklardı. Turistler genellikle bir iki haftalık ya da bir-iki aylık sürenin sonunda evlerine dönmeye can atan kimselerdi. Oysa gezgin, hiç-

5. Metin Altıok, *Bir Acıya Kiracı*, YKY, 2000, s. 131. Bu yazıyı yaklaşık 10 yıl önce yazmış ve sevgili Zeynep'e anı kitabı için vermiştim. Ancak bazı aksaklıklar nedeniyle kitaba girmemişti. Ancak bu arada 2012 yılında Metin Altıok'un, kızı Zeynep'e yazdığı mektupları basıldı. Mektupların birinde yeni bir kitabı çıkacağını, adının *Küçük Tragedyalar* olacağını, kızına ithaf edeceğini ve "bazen Kilimanjaro'nun tepesinde bir pars olmak istediğini" söyler. Yıllar önce (2003'te) bu "Bingöl dağlarında bir pars olma" arzusunu yakalamış olmak hoş bir rastlantıya dönüştü. *Metin Altıok'tan Zeynep'e Mektuplar*, Kırmızı Kedi Yayınları, 2012, s. 73.

bir yere ait olmadığı için ağır ağır hareket eder, dünyanın bir yerinden bir yerine gider dururdu.[6]

Afrika'nın derinliklerine yolculuğa çıkan roman kahramanı Port'un bu sözleri çocukluğu Ege kıyılarında geçmiş ve ilk gençlik yıllarından Bingöl'e öğretmen olarak atanasıya dek nerdeyse Ankara'da yaşamış, ikamet konusunda son derece tutucu sayılabilir bir hayat sürdüren Metin Altıok'a uygun değildir. Onun aslında bilinen fiziki anlamda bir "gezgin"e uygun serüven yaşamış olduğu söylenemez. Yücel Kayıran, Metin Altıok şiirini incelediği bir yazısında, *gezgin* kavramını Bowles'in roman kahramanı Port üzerinden okuyarak yanıt bulmaya çalışır.[7] Belki buna eşlik edecek zorunlu ikamet için, *sürgün* kelimesini uygun görebiliriz. Bir şartla; bunu da ihtiyatlı kullanmak gerektiğini düşünerek. Zira yaşadığı içi sıkıntıyı, bunalımlarını, dünya sancısını kendini gözden ırakta bir yerlerde sağaltacağını düşünüyor olması kadar doğal bir davranış olamaz. Kendine kaçan, kendine sığınan, başkasına değil, başka bir yer olsa da aslında kendi bedenini bir ikamet unsuruna dönüştüren ama buna başka bir yeri de ekleyerek bir varoluş gayretine meyleden bir tavır. Kendini felsefeci bir şairin onulmaz münzevi tavrına yakın bir ruh halinde tutma gayreti: Hiçleşmeye, göz önünde olmamaya, silinmeye yeltenme hamlesi... Gidebildiği fiziki uzaklık olarak Bingöl olsa olsa bir sürgün iltifatıyla tanımlanabilir bir yer. Edward Said, sürgün üzerine her düşünme girişiminin zorunlu referansı olmaya devam etmektedir. Said'in o meşhur *Sürgün Üzerine Düşünceler* makalesinde şöyle der:

Eve dönmesi engellenen herkesin sürgün olduğu doğruysa da, sürgünler, mülteciler, başka ülkeye yerleşenler ve göçmenler arasında bazı ayrımlar yapılabilir.[8]

*İpek ve Kılabtan'*dan "Sürgün" şiirindeki özne, kendi üzerinden hepimizin yenilen yanıdır.

Sürgünün suskunluğunu, buna karşın bir monoloğa yerleşen sorularla kurduğu evren bıçak sırtında tutar okuru:

6. Paul Bowles, *Çölde Çay (Esirgeyen Gökyüzü)*, Simavi Yayınları. 1991, s. 9.

7. Yücel Kayıran, *Kriti□in Topra□ında*, YKY, 2010, s. 330.

8. Edward Said, *Ki□ Ruhu*, Metis Yayınları, 2000, s. 36.

Kendine sürgün
Bir garip kişiyim.
(...)
Bilmemem gereken
Şeyler öğrendim.
(...)
Sorular sordum
Sormamam gereken.
(...)
Gördüm apaçık
Görmemem gerekeni.
Söylenmezi söyledim.
Suçum büyük
Ve taammüden.[9]

Politik bir sürgün olmasa da yıllarca Batı'ya tayini çıkartılmayarak bir tür "zorunlu sürgün"dür Metin Altıok. "Başka bir ülkeye" sürgün olmamışsa da bir "iç ülke"de zorunlu olarak kalmak da bir tür sürgünlük halidir. Evet, Metin Altıok bunun çok farkında olarak her sürgünün yaptığını yapar: keşfeder yeniden. Evi yeniden kurar, bir parça bu zorunlu yurtluluğu bir yurtsuzluğa dönüştürerek dondurur evi. Elbette ki "her türlü sürgün için geçerli olan şey, yurdun ve yurt sevgisinin kaybolmuş olması değil, bu kaybın her ikisinin varoluşuna da içkin olmasıdır".[10] Diğer taraftan, hayatının önemli bir kısmının kayba uğradığını düşünen sürgün, bu kaybı telafi edecek bir çabayla geçirir. Klasik anlamda sürgün ve hayatı bu tür davranışlar içerirken, Metin Altıok'un bir sürgün tavrıyla kayba uğradığını düşündüğü bir hayatı olduğunu söylenemez. Hatta deneyimlediği şeyin onun şiirinde yeni bir ara durak, bir kan tazeleme ve mesafeyle kurulmuş bir yakınlık hatta edinilmiş bir yeni kimliklilikten söz edebiliriz. Onun için ev ya da yurt bir metafor olarak zamanla şiirin kendisine dönüşür. Başlangıçta bir otele yerleşen ve orayı bir tür eve dönüştüren 'evcil' bir şair olduğunu söyleyen Altıok, aslında eve (Ankara'ya) dönmeyi çok arzulasa da, Adomo'nun o meşhur ev pasajını anımsatır bir yazı hayatı kurar kendine:

9. M. Altıok, *A.g.e.*, s. 187.

10. E. Said, *A.g.e.*, s.41

Ev sahibi olmamam, iyi talihimin bir parçası bile sayılabilir, diyordu Nietzsche Şen Bilim'de. Bugün eklememiz gerekir: Kendi evimizi ev olarak görmemek, orada kendimizi "evimizde" hissetmemek, ahlakın bir parçasıdır.[11]

1979'da Bingöl Lisesi felsefe öğretmenliğe atanan Metin Altıok, ömrünün dokuz yılını Bingöl'de felsefe öğretmenliği yaparak geçirir. Önemli bir süredir bu. Bu kadar uzun süreyle Doğu'da, bir Kürt ilinde, kalan şair/yazar pek rastlanılır değildir. Yıllar önce kızı Zeynep'e yazdığı mektuplardan birkaçını *Varlık* dergisinde[12] okuduğumda, başlangıçta mektupta konuşan öznenin yıllar sonra Kürt gerçekliğiyle kat ettiği yol ve gecikmiş Türk modernleşmesinin yarattığı aydın sorumluluğu ile yüzleşme duraklarını görürüz.

Bu süreç kendi içinde parçalanmış, eklemlendiği modernleşme sürecinin bütün problemlerini ve risklerini kendinde banndıran, bir yazıklanmayı taşıyordu şüphesiz. Başka bir kültür, başka bir dille karşılaşma, tanık olma ve hayati rabıtalar oluşturma girişimleri... 1979-1987 cunta sonrası devlet korkusu, küçük harflerle konuşma zorunluluğu; Kürt siyasal hareketinin politik ağırlığı, diyalogdan ziyade bir monolog, tuhaf bir dilsizliğin içselleştirildiği yıllar. Tüm bu ağırlığa rağmen, Metin Altıok daha sakin bir yerden Kürt kültürünün en büyük şairine verdiği selamla, gözlemden, tanımlamaktan çıkarak Kürt kültürüne bir hamlede bulunur. *Süveydâ* (1991) kitabında "Ben'den Öte Aşka Doğru" şiirinde şunlan söyler:

Bir yeraltı suyu olarak kalmıştır Mem u Zin
Doğuda bile çok az kimsenin bildiği
Çünkü Ahmede Hani takılıp kalmıştır
Her zaman sıkı bir kimlik kontrolüne...[13]

Kimlik kontrolündeki devlet, sıradan bir kontrolün devleti değildir. Yakın dostlan olan Turgut Uyar'ın "Yokuş Yol'a"sı ve Cemal Süreya'nın

11. Theodor W. Adorno, *Minima Moralia*, Metis Yayınları, 1998, s. 39-41.

12. I^or//Ar dergisinde birkaç mektubunu yayımlamıştı Zeynep, babasının ölümden sonraki Temmuz anmalarında birinde.

13. M. Altıok, *A.g.e.*, s. 310.

"Göçebe, Uçurumda Açan, Kısa Türkiye Tarihi" şiirleri ile Ece Ayhan'ın "Açık Atlas" şiirleri, Doğu'da devletin ve onun ideolojik ve fiziksel aygıtlarının vardığı uçlan açığa çıkanr.

Şairin *Tragedyalar*'dan itibaren zaten karamsar olan ruh haline eşlik eden izleklerden biri de Doğu imgesinin giderek yeni bir iç uygarlık referanslarına kapı aralarken, daha ziyade tüm bu iç ülke kültürüne karşı geç kalmışlığın verdiği bir huzursuzluktan ziyade bir tür keşfetme, bir tür zamansızlık duygusuna rastlanır. Uyar, Süreya ve Ayhan'ın şiirlerindeki ortak payda; Kürtleri ve coğrafyasını kimlik hakkı yenmiş bir iç ülke; bir miktar indirgersek, handiyse oralarda görev almak zorunda kalmış memur-aydınlann post-kolonyal ruh halinden kalmış izlenimlerinden oluşan; tanık oldukları haksızlıklan yazma mesuliyeti duyan namuslu, vicdanlı aydın sıkışması -bir Dersim sürgünü olarak Cemal Süreya'yı bu sıkışmadan ayn tutarak- olarak karşımıza çıkar. Kendisi de bir Doğulu olarak Hilmi Yavuz'un *Doğu Şiirleri*'nde Doğu, muğlak, hayalimsi bir imge, bir ulaşılmaz diyar, bir masalsı geçmiş; gadre uğramış bir coğrafya; hatırlanması, yadedilmesi gereken bereketli bir kayıp olarak çıkar karşımıza.

Ve Türk şiirinde ilk kez Ahmede Hani, Hilmi Yavuz tarafından dile getirilir.

Öte yandan Altıok'un, Kürt kültüre yaptığı bu hamleyle de sınırlı kalacaktır. Zira dil engeli, kafi derecede tercümelerin olmayışı, Kürtçe'ye ilişkin yasal engeller, zaten Kürtler tarafından bile yeterince anlaşılmamış bir Kürt şaire vukufunun olmasını beklememeyi, iletmiş olur bize. Dolayısıyla bu tam bir hamle de sayılmaz. Bir değini, bir hatırlama, o kültürüne en billur şairine sağlam bir selam durma, hürmet gösterme gayreti denebilir buna. Bir empati: Mecburen dışında kaldığı kültüre karşı kendi yetersizliğini üstlenerek, kayıtsız kalmama gayretiyle haberdar bir zihnin, mevcut durumu saygınlaştırarak oradan uzaklaşması...

"Süreksiz bir varlık"[14] olarak sürgün, mecburen belleğin geçmiş algısını taşımak zorundandır. Onu aşmdırsa da. Artık yeni bir coğrafya, yeni bir kültür vardır. Ve buna karşı da soruları ve hayreti pek tabii. Bir hayret içinde olduğunu görürüz bu mektuplarda. Taşıdığı sancının Do-

14. E. Said, *A.g.e.*, s. 32.

ğuda gördüklerinin gerisinde kaldığına tanıklık eder bir süre sonra. Kendini olan bitenin hissedan kabul eden bir zihin evreni. Çünkü "kan sıçramıştır" onun şiirine.[15]

O Bingöl'deyken 80 askeri cuntası olur.

Feci bir dönemdir oraları için. Bu yeni süreç bir şair için oldukça zor olmalı. Dağların ve devletin geliştirdiği siyasal mekanizmayı izleyen ve not tutan bir kişilikle, kendi mesafesini koruyan bir kimliğin iç çatışkısı.

Kendi maddi varoluşunu, tüm politik parametrelerin uzağında kurarak ve elbette taraf olarak, koyulaştırır sesini. *Kimliksiz ölüler* şiirinde -bu şiir, toplu şiirleri kitabına değin, hiçbir kitabında yer almamıştır- şu notu düşer:

Öyle ak, öyle ak ki teni;
ipekten biçilmiş sanki.
Duyulmamış bu yüzden
Üstünü örtmek gereği.
Çırılçıplak, incecik
Sedyede bir kız cesedi.
On parmağı boyalı;
Bulaşmış ıstampa mürekkebi.
Bir kızım sağsa eğer;
Bir kızım morgda şimdi.[16]

Tanık olduğu şey, öldürülen bir kadın bir de erkek gerillanın hikâyesidir. Emniyet görevlileri kızları dağda olan aileleri çağırarak cesedin kimliğinin tespitini yapmak isterken karşılaştığı bir sahnedir bu; yaşanan trajedinin sadece bir perdesi. Cesetleri tanımak istemeyen ailelerin fotoğrafıdır. Bunu, şiirin dördüncü bölümünün sonunda şöyle aktarır:

15. Metin Aitıok'un, verdiği söyleşide şiirini, "Bingöl'den önce ve sonra" diye iki döneme ayıracak kadar açık bir e kilenme, önemli bulma, bir kırılma noktası olarak alması, bilinen Türk aydın yazar/şair tiplemesinin dışına taşan bir cümle olarak alınabilir. Bu açık temas, nedense, politik gönderileri bakımından pek ele alınmamıştır. Bu tema kendi arzu nesnesini (acıyla gelen kurtuluş, kültürel öteki'nin varoluş parametreleri) öncelikle bir kabulle başlar. "Bingöl'den önce ve sonra''ya ayrılan şiir, onun yıllar yılı edindiği ve kimileyin bir inkârın parçalarının nesnesi hali dönüşen değerlere karşı geliştirdiği yeni bir aydın aidiyetinin ifadesi olarak düşünülebilir.

16. M. Altıok, *A.g.e.*, s. 430.

Ve çağ dışı bir korku
Hısıma akrabaya[17]

Şimdi'ye ait olmayan bir korku. Şimdinin kelimeleriyle tanımlanamaz bir korku. Evet "çağ dışı bir korku", geçmişin, gaddarlığını hatırlatan bir korku. Marc Nichanian'ın sözünü ettiği tanıklığın imkânsızlığını hatırlatan bir tür tanıklık.[18] Korkunun tarihselliğine anakronik bir tavırla bakmak. Çağ dışı/zaman dışı, tarihsellik dışı bir yerden zuhur eden bir korku. Yani tanıklık edilemez bir tanıklığın muhtemel ölünüdür bu. "Hısım akraba"ya düşecek olan, reddetme ritüeli: Kurbanın ve hayatta kalanın kendi başından geçen felaketi reddetmesi.. Hayatta kalmak inkâr etmektir.[19]

Merkez şiirden uzaktadır. Ya da şiirin merkezlendiği alandan dersem daha mı doğru olur! Bu uzaklık, bir zaman sonra bir tavır olarak gelişir. Cemal Süreya şiir ödülü için *2000'e Doğru* dergisine verdiği söyleşide, yazılan şiirlerin çoğunun "kaynama derecesinin aymlığı"ndan söz etmesini mevcut şiire eleştirisi olarak almak gerektiği kadar, yeni bir şiir olanağının kendisine vermiş olduğu güveni de sezinlemek mümkün. Doğu'yu bir imge, bir anlatı alanı olarak gördüğü söylenemez. Ancak oradan kendi sancısını tahkim edecek ruh hallerine yakınlıklar kurarak bir kıvam bulma, şiirine bir tür derinlik kazandırma gayretine giriştiğini düşünebiliriz. Bu yeni durumu, daha ziyade yaşantının bir tür imkânsız tanıklığı etrafında kurarak ayakta tutar.

Başlangıçta, ikinci Yeni'nin bir uzak şairidir Metin Altıok. 70'lerde görünmeye başlasa da garip bir şekilde geç kalmış ikinci Yenici duyarlık egemen olmuştur şiirlerine. 80'lerin yarattığı şair tipi ve onun izlerçevresi karşısında, onun bir münzevi gibi Bingöl'de kalma ısrarı; tıpkı ikinci Yeni şairleri gibi, aktif okuyucu arayışına girmemesi, Orhan Koçak'ın deyimiyle "*zamanın akışına güvenen bir şiir'le* ilintili olmalı. Ve *"Şiirin okurla buluşacağı yer, ikisinin de dışında kalan bir yalansızlık bölgesiydi... "* Bu "*yalansızlık bölgesi"ne* olan güven, bugün onun şiiri

17. M. Altıok, Ag.e., s. 430.

18. Marc *Hidman, Edebiyat ve Felaket*, iletişim Yayınları, 2011, s. 170.

19. M.Nichaniarı, *A.g.e.*, s. 86.

üzerine düşünmeye başladığımız andan itibaren zihnimizin bir tarafında çalışmaya başlıyor. Bir öğrencisi olarak tanıklığım, giderek bir okuru olmaya dönüşürken...[20]

Bir Kar Güvesi

"Öndeyiş" başlıklı şiirde affedilmez tahribat:

Bedenim üşür, yüreğim sızlar
Ah kavaklar, kavaklar!

Beni hoyrat bir makasla
Eski bir fotoğraftan oydular

Orda kaldı yanağımın yansı
Kendini boşlukta tamamlar.

Omuzumda kesik bir el,
Ki hâlâ durmadan kanar[21]

20.1983-85'li yıllar... Bingöl'e gelen *Adam Sanat, Dü□ün, Yeni Dü□ün* gibi edebiyat-sanat dergilerini paylaşan talebesiydim onun. 83-85 arası ilk gençlik yıllarım. Onun için, Çapakçur Çayı'ndan topladığım taşların birer heykele dönüştüğünü gördükçe hissettiklerim tarifsizdir. 0 taşları okul duvarına sürterek pürüzlerini düzeltmeye çalışırdım. Şimdi o taşlardan heykele dönüşenlerin bazılarının kızı Zeynep'te olduğunu öğreniyorum.
Bir soru: Yıl 1984, Bingöl Lisesi ikinci sınıf öğrencisiyim. İstanbul'da hukuk okuyan bir yakınımdan yarıyıl tatilinde gelirken istediğim ismet Özel'in *Celladıma Gülümserken* adlı kitabını -yeni yayımlanmıştı- bütün bir sömestr okuduktan sona ikinci yarının ilk günlerinde bu kitabı sevgili hocam Metin Altıok'la paylaşmış, üzerine konuşmuştuk. Bilenler bilir, Kürt çocukları mecburen erken büyüdükleri için omuzlarına fazla yük almaya yeltenirler. Onlardan biri olarak ben ve arkadaşlarım o küçük liseli aklımızla Özel'in Öf *Mesele, Zor Zamanda Konu□mak* ve *□iir Okuma Kılavuzu* kitapları hakkında da Metin Hocayla konuştuğumuzu anımsıyorum. Onun, soylu şair tavrıyla ağzından bir tek olumsuz kelimenin çıkmadığını; İsmet Özel'in siyasal tercihiyle şiirine bakmadığını hayal meyal aklımda tuttuğumu da... İsmet Özel, böylesine soylu bir şairin karşısında, tüm sevgisizliğiyle, liseli çocukların şekillendiği bir dönemde üstelik hocası ve onların yönlendireni konumunda olan bu şairin, şiire olan inancı karşısında öğrencileriyle, hakkın da yaptığı o güzelim sohbetleri hayal edebilir mi? Hiç sanmam!
Zekâ ahlaki bir kategoriyse eğer, İsmet Özel aklın bir hilesi olmalı. "Ben başkasıdır" diyebilecek bir dil kuramamak, bu toprakların bir ironisi gibi, ismet Özel kendi kültürünü bir ideoloji gibi tasarladı yıllarca. Tıpkı resmî ideolojide olduğu gibi. Eğer tüm bunlar bir trajediyle son bulmayacaksa, mutlak bir ironiye dönüşecektir bir gün. Bunca trajediyle malul bu topraklarda hâlâ bir umut kırıntısı taşımak, benim safdil şairliğimden kaynaklanmalı... başka ne denebilir ki!

21. M. Altıok, *A.g.e.,* s. 133.

dizeleri ile *Soneler*[22] kitabının XI.'sinde *"Sen omzumdan kesilmiş bir çaresiz kolsun"a.* varan süreç; uzun süren bir kanamanın ve asla affedemediği bir sürecin devamı olarak, kendi şahsi kırılmasının travmatik acısını zaman zaman hatırlama isteğini öne çıkarır. Omuzdan kesilmiş olmak, aynı zamanda bir güçsüzleşme, takatsiz kalma alanı açar. Yıllarca dostlarından uzakta, bu kez yeni dostluklar kursa da özlediği o edebi tartışmaları yapamayacağı ortamda kalmış olması bir tür güçsüzlük, omuzsuzluk, dost yitimi duygusu oluşturmuş denebilir. Altıok'un kendine yönelttiği değersizlik duygusu gücünü tam da bu güçsüzlükten alır gibidir. Tahrif edilmiş bir fotoğrafın yalnızı olmayı hep hatırda tutmak ister gibidir. Böylece hep affedilemez olana yönelen, asla affedilemeyecek olana yönelen bir bağışlanamama/bağışlayamama travması çıkar karşımıza. Bağışlanmaya ilişkin düşünmeye başladığımızda yolumuzu kesiyor Derrida:

Bağışlama erdemi, ancak affedilemez olana yönelik olan şeye yapıldığında gerçekleşebilecek bir erdemdirP

Altıok, maruz kaldığı bu kırılmayı, bağışlanma erdemi etrafında talep etmez. Ama bunun acısını taşımakla kendini adeta mükellef kılar.

Bu hatırlamayı, hiçleşmeyi *İpek ve Kılabtan* (1987) kitabının hemen girişindeki *"Ben bu dünyada bir pıtrağım"* dizesiyle de, kendini yabancı kılan ve başka bir şeye tutunan bir şey olarak tanımlaması, kendi yabancılaşmasının -ki bu asla bir soğuma, bir olumsuz değişme değildir- uzaklığı kendi ücrasına yakınlaştırması gibi olumsuz bir sürecin çürümesini de beraberinde getiriyor. Hiçleşme eğilimi, bu sürecin psikolojik arka planını oluşturan dizeler, kendi varoluşunu, bu dünyadan duygusal karşılığını üretememenin, ortalama bir oğul sevgisini yaşayamamanın, hem annesi hem babası tarafından bir yenilgiyle başlamış olması. Böylesi bir sevgisizliği besleyen ve gittikçe acıya dönüşen dizelerin farklı söyleyişlerle öne çıkması da bundan olsa gerek: Sürekli hatırda tutma ve marazdan kurtulmama isteği. Ya da başka bir ifadeyle, kendi yok oluşunu severek ondan kurtulma çabası.

Bu travmayı *Küçük Tragedyalar*'daki "Bir Gün Ölürüm" şiirinde şöyle dillendirir:

22. *Soneler*'in ilk on beş bölümü *Gerçe□in Öte Yakası* adlı kitabının dördüncü bölümü olarak çıkar 1990'da.

23. M. Nichanian, *A.g.e.,* s. 210.

Ölümü arayarak geçti
Bunca yılım.
Kötü annem
Beni komşunun oğlu kadar seven,
Yok olan babamdı belki
Ölüm duygumu pekiştiren.[24]

Sürekli bir ölüm arzusu ve onun tüm katmanlarını kendine yakıştırma çabası içinde olma hali. Babayla görülmemiş hesap, babayı öldüremiş olmak, ya da ödipal kompleks keser yolunu. Bu travmayla baş edemeyen, belki de etmek de istemeyen, dahası baştan itibaren yenilgiyi kabul eden bir tutumu kendisi için bir özerk alan gibi görerek bunu şiirin kazancına dönüştürme gayreti belirir.

Onun "acı"yı kavrayış biçimleri içinde önemli bir yer tutan anne-baba figürlerinin tarifi daha sonraki süreçlerinde asla peşini bırakmaz. Bu tarifin içinde birer "olumsuzluk" ve "sevgisizlik" gibi sunulan, yani "*komşunun oğlu kadar sevilen bir oğul*" olma hali, yaratılmış olan tahribata karşı asla bir "haset" oluşturmaz Altıok'ta. Bingöl'de varoluş süreci de sanki onun unutulmak-hatırlanmamak üzere oluşturduğu bu sevgisizliğe; gecikilmiş, ileri fırlatılmış, başka bir kültürün tanıklığıyla bir miktar bu örselenmiş psikanalitik alanı unutma hakkını verir gibidir. Başkalarının bunca acısı varken kendisiyle uğraşmaktan azıcık kopma hakkı: Her şeyin ve herkesin uzağında bir varolma pratiği. Sevgisizlikle geçen çocukluğunu, şiirini oluştururken aksi istikamette sevgisiz kalan başkaları üzerinden onarma isteği. Bu itki, onun gaspedilmiş çocukluğuna karşı sürekli uyaran ama doyurulması, telafi edilmesi imkansız bir istekten çıkmaktadır: Kendisi ile diğerleri arasındaki çocukluk evresi farkı. Artık bu fark, daha toplumsal bir katmanda, farklı sosyal kavramlarla tarifi mümkün, düzeltilmesi için başka parametreler gerektiren bir düzlemdir. Şiirini bu önermeleri de hatırda tutarak kurmak ister. Hiçbir hatırası olmayan ve yeni bir başlangıç bile denemeyen bir Kürt ilinde, onun ironisiyle *Bingöl City*'de.[25] her şey onun için bir *hafızaya* dönüşürken, Ege bir *unutuş* olarak düşünülebilir mi?

24. Metin Altıok, *A.g.e.*, s. 160.

25. *Metin Altıok'tan Zeynep'e Mektuplar*, Kırmızı Kedi Yayınları, 2012, s. 77.

Gerçeğin Öteyakası kitabı daha isminden itibaren bir haber, bir önerme içermektedir. Onun felsefeci kimliğinin önüne geçen bir kavramın (gerçeklik) şiire yaklaşan yanına olan belirsiz, sezgisel yaklaşımıdır. Bu sezgisel yan, Zizek'in *"Gerçeklik, tıpkı doğruluk gibi, tanım gereği, hiçbir zaman 'bütün' değildir. Hayaletin gizlediği şey, gerçeklik değil, gerçekliğin kendisinin onun 'bastırılması' üzerine kurulduğu 'ilksel olarak bastırılmış' temsil edilemez X'dir."*[26] O halde,*"öte yaka"* kastiyle yaptığı gönderme, asla temsil edilemez olanın bastırılmış olanın ifadesidir. Kendi temsilini sağlamayan ve belki de sağlamak istemeyenlerin gerçekliğidir bu. Bu hal'e geliştirmek istediği bir şiirsel dil kurmak arzusu. Bu 'gerçeklik' kendi tedirginliğinin temsilcisidir. Bu tedirginlik, nihai olarak kendini düzeltme, iyileştirme arzusu gütmeyen ama kat ettiği yolu gören-bilen bir insanın tedirginliğidir. Daha özele indirgeyerek açarsak: "Ben Üzre" şiirindeki sorgulama, tanık oluşlar ve asla kimsenin görmesini istemediği bir dil:

Siz beni hep umursamaz yüzümle gördünüz;
Ama benim geldiğimi gelseniz,
Şuracıkta düşüp ölürdünüz.[27]

Onun geldiği, hiç kimsenin gelmesini istemediğidir. Bir olumlama: Yaşadıklarının, gördüklerinin başkasının yaşamaması arzusu üzerinden geliştirdiği bir tamamlanma, olma hali. Aynı şiirde kendi gördüklerinin bir tespit gibi kalıcı, kaygılarını giderici, ama aktarılan ve asla yok olmayacak saydığı, içinden öğrenilecekler çıkartılan bir şey olarak gördüğü bir bölüm:

Yani benim gözlerimin bunca yıl gördükleri,
Bir gün benimle birlikte
Yok olup gidecekler öyle mi?[28]

26. Slavoj Zizek, *Kırılgan Temas,* Metis Yayınları, 2001, s. 72.

27. M.Altıok,A</.e.,s. 217.

28. M.Altıok.Ag.e., s.218.

Foucault, bir yerde şöyle bir şeyden söz etmişti: Modem toplum büyük bir gözaltıdır. Sadece Altıok'un gördükleri mi, aslında her şey kayıt altında tutuluyordu. Ama bir farkla: Şairin gördüğü şey ile sıradan modern insanın gördüğünü şeyi elbette eşitleyemeyiz. Şair, gördüğü şeye bir derinlik, bir yeniden tarif etme, anlamlandırma ya da duyusal yeni duraklar ekleyen değil miydi? Sadece poetik bagajlardan söz edemeyiz burada. Kendi sancısını derinleştirmek için özerk bir alan açma gayreti önemli değil miydi? Evet, yaşadığımız hayat bir şekilde kayıt altındaydı. Ama bu kayıt sadece onları bilme arzusunda olanlar için görülebilendir. Kayıt bir tür hatırlama olanağından ziyade, bir "suç" deposuna dönüşüyordu. Hiç kimsenin derinliği kendine kalmayacak, dilediği anda bu büyük göz onu hemencecik küçülterek kullanılabilecekti.

Unutulmama üzerine oluşturduğu duygusal tepki, kendi üzerinden toplumsal varoluşun dinamiklerini hesaba katma biçimi; bunu besleyen var olma eğilimi şöyledir:

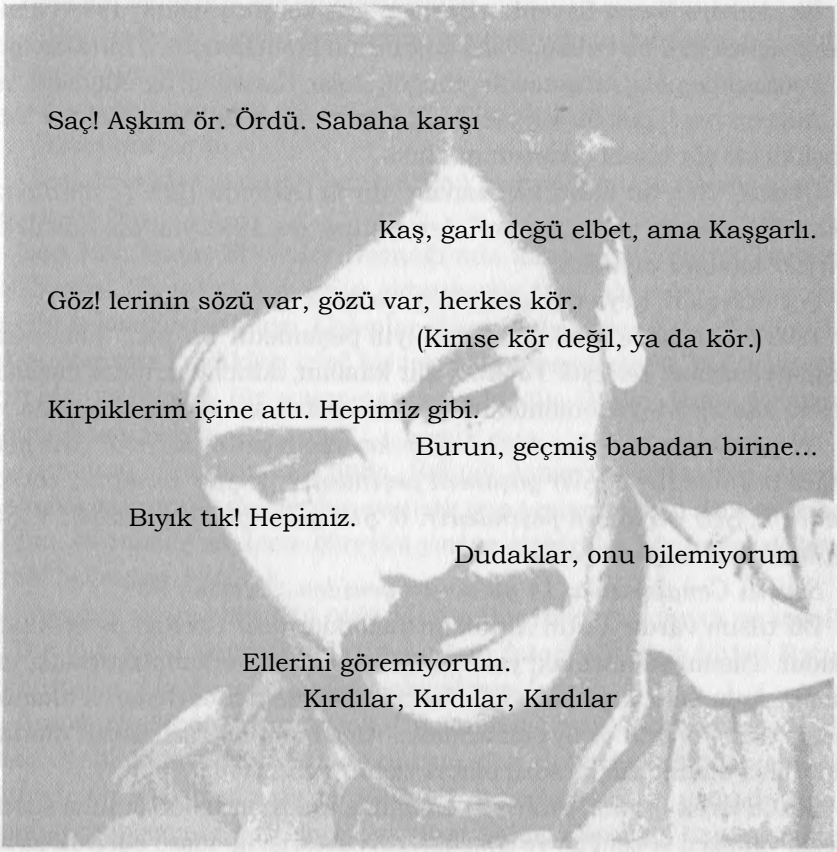
Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar
Ben bir kömür ocağının onulmaz göçüğüyüm;
İçimde cesetler ve daha ölmemişler var.[29]

"Sesin duyulmaması" gibi bir olumsuzlama arkasından gelen göçükteki "ölmemişler", her zaman bir şekilde, bir yerlerde unutulan, atlanılan eksik hesabın soracaklarını, hatırlatmak ister. O halde bu yaşama olasılığı, mağlubun bir gün döneceği ve soracakları üzerine kendi denklemini oluşturacaktır. Ya da asla yanıtını oluşturamayacak ve sadece göçükte kalmış olmak bir yanıt olacak. "Ölmemişler", yani ölüm duygusuna yakın bir hayatiyetin bir varlık olarak aramızda dolaşmasını sağlamak. Evet, göçükteki varlık olmak da bir tür hayat emaresi taşımalıdır. Bu sıkışmayı bir tür yaşam alanına dönüştürür. Yani, tam ölüm süyken, ölmeye yatmaktayken *dirimi* konuşmak; dirimli bir vakitte nihilizmden süzerek ve bunu kendi bedenine yönelterek ölümü dolaştırmak ruhun dehlizlerinde.

29. M. Altıok, A<7.e., s. 219.

Metin Altıok

Seyhan Erözçelik

Saç! Aşkım ör. Ördü. Sabaha karşı

Kaş, garlı değü elbet, ama Kaşgarlı.

Göz! lerinin sözü var, gözü var, herkes kör.
(Kimse kör değil, ya da kör.)

Kirpiklerim içine attı. Hepimiz gibi.
Burun, geçmiş babadan birine...

Bıyık tık! Hepimiz.
Dudaklar, onu bilemiyorum

Ellerini göremiyorum.
Kırdılar, Kırdılar, Kırdılar

Metin Altıok, şair[30]

Ali Cengizkan

İlk, Ankara Sanat Sevenler Derneği'nde karşılaşmıştık, 1978 Ocak. Sergi açılışı gibi bir ortam. Daha çok Füsun konuşmuştu, o imzalamıştı. Sonrasında pek görüşemedik, Bingöl, Doğu, Karaman, öğretmenlik, vs.

Ama bu "vs.", pek büyük yer edinmiştir Metin Altıok'un şiirinde. "Vs." başlıklı bir şiir kitabı çıkanrdı mutlaka.

Çünkü, "Sen bir alaturka ozansın" diyen Özdemir Ince'ye darılmaz, "Evet ben alaturka bir ozanım" der. Üstüne de, 1992 yılında, *Alaturka Şiirler* kitabını yayımlar.

Şeylerin şairi. Şeyler, çünkü, dünyaya aittir.

1992'de, birlikte katıldığımız "Neyin peşindedir bu şiir?" panel tartışması sonrası, *Yerleşik Yabancı* şiir kitabını, ikinci kez, şöyle imzalar: (Hem kitabın 14. yıldönümüdür; hem de kitabı bana ilk imzalayışının.)

"Neyin peşindedir bu şiir? 1. Şiir kendinin peşindedir. 2. Şiir gerçeğin peşindedir. 3. Şiir yaşamın peşindedir. 4. Şiir zamanın peşindedir. 5. Şiir geçmişin peşindedir. 6. Şiir geleceğin peşindedir. 7. Şiir, bütünsel insanın peşindedir.

Sevgili Cengizkan'a, 14 yıl sonra yeniden... Metin/92".

Bir tılsım vardır Metin Altıok'un yazdıklarında; istediği de özellikle budur. Tılsımı yakalamak; yazılamayanı yazmak ve kabalaştırmak; yaşamın, hele hele yaşantının ağır kokulu akıntısında kirlenerek akanın, kalıcı olan yönünü ortaya çıkarmak... Ama bunu bir "şair sözü" olarak, "bir bilici olarak şair"in sözü olarak deftere geçirmek.

Sözün içrek (batmi; esoterik) anlamına âşıktı bir bakıma: Ama sözün değil, yalnızca sözcüğün ve sözcüklerin esoterisi ile idare eden 12 Eylül

30. Cemal Süreya'nırTAdı İlhan Berk Olan Şiir" şiirinin son dizesi "ilhan Berk, eleştirmen"e nazire.

sonrası taklitçileri gibi değil; kendisi "şahsen maddeci" idi.

Belki de onun içindir şiirle denemeler yapması: On kitabında denemediği tür kalmamıştı; ve on kitabına bütün deneyimlerini sığdırabilmek için de, çok disiplinli çalışmak durumundaydı.

Son görüşmemizde, ki Haziran 1993 ortaları, Kızılay'da, "somut şiir akımı" üzerine konuştuk, uzun boylu... Octavio Paz'dan, onun somut şiirlerinden yaptığım çevirileri merak ediyordu; somut şiirler yazıyordu çünkü: "Hesap İşi Şiirler".

Hüzünlü ve yırtıcı ve düşünen ve uyumsuz ve arayışçı ve yenilikçi, olmak için yazmıyordu, kendisini yazıyordu. Kendisi de bunlardı çünkü.

Aynı görüşmede şöyle demişti Metin:

- Bu üzerinde çalıştığım, onuncu ve sonuncu kitabım Ali'ciğim. Onuncu ve sonuncu.

- Nasıl oluyor Metin abi; artık yazmayacak mısınız?

- Yazmayacağım.

Gerçekten de yazmadı. Yazamadı mı, yazmadı mı, yazmıyor mu? Bilemeyeceğim.

Son kez, Sanat Sevenler Derneği'nde karşılaşamadık; 3 Temmuz 1993 günü, Sivas'tan Ankara'ya aktarılanlar arasında yoktu. Pek çokları gibi hastanede kalmıştı. Gelenler, Zerrin, Ali, Hidayet, Lütfiye ve ötekiler, "hayatta kaldıkları için" bir travmanın pençesinde, bizler ise şaşkın ama hareketli, bir acının pençesindeydik. O gün, Sanat Sevenler Demeği'nde yoktu.

Ölümünü, Temmuz'un 9'unda, Behçet Aysan'ın yeni açtığı muayenehanesinde dostlarla yaraları sarmak için toplanmışken ilk ben haber aldım; Nebahat'e söyleme görevini yerine getirirken, bir şeyler düğümlendi boğazıma. Sarıldık.

Yaşadığı ve yazdığı gibi öldü Metin abi: Hüzünlü, yırtık ve ironik. 3 Temmuz 1993 sonrası dolaşıma çıkan fotoğraflardan birisi, Battal Pehlivan'ın çektiği, son fotoğrafı olacakmış, ironik.

Fotoğrafta üçü, Metin Altıok, Uğur Kaynar ve Behçet Aysan, Madımak Oteli'nin merdivenlerinde oturmuşlar. Behçet en sağda ve önde, önünde bir yangın söndürme aleti; Uğur arkasında, hiç yanından ayırmadığı çantasına ve belgelerine sarılmış halde; Metin abi onun yanında, açıkta; elinde ünlü plastik süpürge...

İkinci kitabı *Yerleşik Yabancı*'nın "Uyanlar" başlıklı bölümünde, ilk şiir şöyledir:

İnsan dediğin saçaktaki
Güvercinin farkında olacak
Ve bir çiçek açacak kendince
Bu aşk var ya bu aşk;

Dikkat!
Yangında ilk kurtarılacak.

Hocası, hocamız ve abimiz Cemal Süreya'nın dizesindeki gibi: "Şairin hayatı şiire dahil." Yangında aşkını kurtardı tabii, süpürgeyle...

Çok isterdim, Yannis Ritsos'un Kavafis için adadığı gibi, ona bir şiir kitabı yazmak. Evinde, düşüncesinin, felsefesinin izlerini sürerek... Menekşe saksıları, Kibele heykelcikleri, yeni aldığı ahşap yazı masası, sandalyesi, daktilosu, kalemleri, tavşan ayağı, tavus tüyü, kendisine hazırladığı "tek kopyalık" ciltli kitapları içinden... Çünkü, her davranışı ve sözü tasarlanmış biridir Metin. Çünkü, bir anı plaketinden önemlidir, anlamak.

Hâlâ keşfedilmeyi bekliyor, Türkçenin gelecek kullanıcıları tarafından!

Yüreği bungun bir şair: Metin Altıok

Ahmet Telli

Metin Altıok önce *Soyut* dergisinde şiirler yayımlar. Ancak, *Köken* dergisindeki yazıları onun çıkışında daha önem taşır kanısındayım. Plastik sanatlara yönelik bir dergiydi *Köken.* Bu dergideki yazılarıyla felsefe, plastik sanatlar ve şiirle bütünleşikli bir sanat anlayışını sergilediği söylenebilir Altıok'un.

Şiir serüveni, resim ve yontuyla birlikte yürür. Açtığı kişisel resim sergileri onun ressam özelliğini öne çıkaracakken, 1976'da ilk şiir kitabını yayımlar: *Gezgin.* Fethi Naci, Turgut Uyar gibi önemli adların övgüsünü alan bu ilk kitaptan sonra, şiir; resim ve yontu uğraşısının önüne geçer. Bir kısmı kitaplarında yer alan desenlerinden başka ilginç resimleri ile parmak büyüklüğündeki yontuları şimdi nerelerdedir? Daha çok kadın figürleri, Kibele figürleri yontmuştu Metin. Metin Altıok'un plastik sanatlarla ilişkisini, özellikle "gazel", "hesapişi şiirler" ile "soneler"deki plastik özellikler nedeniyle vurgulamak istedim. Biçim ve gelenek Metin Altıok'ta plastik olarak somutlaşır. Simetri ise onun sanat anlayışında özellikle durulması gereken bir olgudur sanıyorum.

Hesap-lşi Şiirler, onun, ustalığa ulaştıktan sonra Behçet Necatigilvari deneysel çalışmalara yöneldiğini gösterirken, baştanberi varolan simetrik olana eğiliminin bir kez daha belirmesine yol açar.

Belli bir ustalık evresinde şairlerin bir kısmında, dilin o güne kadar getirdiği şiir birikimini yeni bir anlayışla kirizmadan geçirdiği görülür. Bu poetik tutum, o şairin okurunu şaşırttığı kadar "yazılmakta olan" şiire de bir müdahaledir. Turgut Uyar'ın *Divan*'ı, Behçet Necatigil'in *Divançe*'si gibi örnekler bu anlamda düşünülebilir. 70'li yıllara girerken bazı şairlerde bu eğilimin belirdiği görülür. Necatigil'in *En/Cam* ile *Ka-*

reler Aklar'ı öz-biçim yoğurmalarının bu anlamda ilginç örnekleridir Divan edebiyatındaki söz sanatlarını modern şiire ağdıran Necatigil Batı'da varolan deneysel şiirin bir benzerini yaratmıyor, şiirimizin biri tirdiği ne varsa özgün bir şekilde yeniden kirmenine alıp eğiriyordu.

Metin Altıok da, ustası saydığı Turgut Uyar ile Behçet Necatigil gi bi, deneysel girişimlerde bulundu. Sözgelimi, gazeller yazdı. *Hesap-İş Şiirler'de* ise Necatigil'in *Kareler Aklar*'ı kadar olmasa da cesur dene meler gerçekleştirdi. Ama Altıok, daha çok Batı şiirinin örneklerine dö ner yüzünü. *Hesap-İşi Şiirler,* onun simetriye tutkunluğunu poetik t tuma dönüştürmesidir denebilir. İzleğine aldığı (soyut ya da somut) in genin âdeta resmini çizer zihnimizde.

Cemal Süreya, "Oteller Hanlar Hamamlar İçin Sürekli Şiir"de şöyle

> Ve içtiği rakı kadar bembeyaz Şahap Sıtkı
> Metin Altıok'a devredip masadaki yerini
> İnanılmaz biçimde bu kentten gittiydi

Anlaşılan o ki, Metin, iş ve ev yaşamında bunalmakta, boheme yat kın meyhane masalarında yerini almaktadır. Körfez, Rüyam, Tavukçı gibi Ankara'nın belli başlı meyhanelerinde sanatçı dostlarıyla birlikte dir. İşe gitmediği zamanlar, gittiği zamanlardan çoktur. Bu süreçteki irleri ikinci ve üçüncü şiir kitaplan olan *Yerleşik Yabancı* ile *Kendin Avcısı*'nda yer bulur.

Ele alacağımız üç şiirden ikisi, "Evde Yoklar" ile "Yıkıcılar Geldiler" *Kendinin Avcısı'ndadvc?*[x] Bu kitap 1980'in ilk aylarında yayımlanın ki çoğunluğu 79'da yazılan şiirlerdir bunlar. Tarihi vurgulamamın ne 79'un Metin'in yaşamında bir kırılma yılı oluşudur. İşinden ve eşinde nlmıştır. Derin bir yalnızlık içindedir. Bu yüzden daha çok meyhanele geçer zaman. Ama meyhaneler dağılınca gidilecek mekânlar da eskisi bi çok değildir. Tam da o günlerin şiiridir "Evde Yoklar":

> Durmadan avuçlarım terliyor
> İnildiyor ardımdan
> Girdiğim çıktığım kapılar.

31. *Kendinin Avcısına,* **1980'de, (ancak birkaç yıl süren) Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü verilmiştir.**

Trenim gecikmeli, yüreğim bungun,
Bir bir uzaklaşıyor sevdiğim insanlar
Ne zaman bir dosta gitsem
Evde yoklar.

Bazen bir dostun evindeki çocuk odasında konuk edildiği olur ve burada geride bıraktığı küçük kızıyla özdeşleşir. (Kızına derin özlemi daha sonraki bir kısım şiirinde de ortaya çıkacaktır.)

Kimi zaman çocuğum
Bir müzik kutusu başucumda
Ve ayımın gözleri saydam.

Yaşadığı kentte gitmek-kalmak duygusu kitabın birçok şiirine sinmişse de, "Evde Yoklar", işsiz ve evsiz kaldığı zamanları yakıcı bir şekilde duyuruyor:

Dolanıp duruyorum ortalıkta.
Kedim hımbıl yaprak döküyor çiçeğim,
Rakım bir türlü beyazlaşmıyor.
Anahtarım güç dönüyor kilidinde,
Nemli aldığım sigaralar.
Ne zaman bir dosta gitsem,
Evde yoklar.

Dört yedilikten oluşan "Evde Yoklar" şiirinin öznesinin şair olduğunu söyleyebiliriz. Ama şiiri yaşamöyküsü olmaktan çıkarıp biz'e dair kılan şey, şairin yaşamla sanat ilişkisindeki deneyim, görgü ve poetik tutumudur. Bu özelliği, yani yaşadıklarını şiire sızdırırken biz'e dair kılma özelliğini, birçok şiirde olduğu gibi "Yıkıcılar Geldiler" şiirinde de görürüz.

"Yıkıcılar Geldiler" şiirinde, yıkıcıların çatıdan temele kadar bir binayı yıkmaları anlatılıyor gibi gözükse de, sezdirilen, kişinin (şairin) yaşamındaki bir dönemdir.[32] Yıkımın her aşamasında bina ile kişi özdeşliği kurulur. Yıkım sürecinin öncesi, şiirin "*ve*" bağlacıyla başlamasından

32. "Yıkıcılar Geldilerln yazılmasına yol açan "dış dinamik", şairin bir sohbet sırasında bana anlattığına bakılırsa, yıkılmasına tanık olduğu bir meyhanedir. Çoğu gününü geçirdiği bu mekânın yıkılışının aşamalarım izlemiş, evliliğinin de bittiği bu zaman diliminde özdeşliği yaratan böyle bir çağrışım oluşmuştur. Mekânın müdavimleri arasında bir dönem Ankara'nın belli başlı şairleri, karikatürcüleri, müzik insanları bulunmaktadır.

sezilebilir, "Ve *evin yüzü burkuldu / Bir kıpırtı vardı şakaklarında*" mısralanndaki "burkulma" olgusu, karşılaşılan durumun çok da istenerek kabullenilmediğini duyumsatır gibidir. Çatıdan başlar yıkım. Çivilerin kanırtılması, balyoz darbeleri ile duyumsatılan şiddet, acının kertesini ele verir. Yıkım ilerledikçe binanın içyapısı da betimlenir ki, her biri, birlikteliğin bir yanını sergiler.

Yıkıcılar geldiler
Düştü gürültüsüyle yüzü köhne evin,
Göründü bazı odaları ve iç duvarları.
Aynı renklerle boyanmış sofası, isli mutfağı
Bir kesit kalmıştı geriye şimdi o evden
Eski bir yaşantıyı simgeleyen

Görüntü, herhangi bir eski binanın yıkımında görülebilecek bir görüntüdür aslında. Bu olağan görüntü ile yaşam özdeşliği "*eski bir yaşantıyı simgeleme*"siyle kurulur. Böylece başvurulan alegori ve imgeler, metni düzanlatıdan kurtararak has bir şiire ulaştırır.

"Yıkıcılar Geldiler" bir ayrılık şiiridir. Bu ayrılığın derin sarsıntısından yaşadığı sürece kurtulamamıştır şair. Ne araya giren yeni bir evlilik ne de yaşadığı kentten gitmeler avutmuştur onu. Bunu sonraki yıllarda yazdığı çoğu şiirinde izlemek mümkündür de onun için böyle söylüyorum.[33] Bu konu, aynca incelenebilir ama diyelim ki *Küçük Trageddyalar'*daki "Öndeyiş" şiirinde, birlikteki günlerden kalan bir fotoğraftan oyulmuş resmine bakarak "*Omzumda bir kesik el, / Ki hâlâ durmadan kanar"* mısraları bunu gösterir.[34]

Şiirde betimlenen yıkımın aşamalarında araya anılar girer, ikinci, dördüncü, altıncı bölümler araya giren anılara yöneliktir. Birinci, üçüncü, beşinci ve yedinci bölümlerse yıkım sürecidir. Şiir, bir hayatın, daha doğrusu birlikte yaşanılan bir hayatın birlikteliği sona ererken kişinin iç hesaplaşmasıdır. Bu bitiş kişide derin bir sarsıntıya yol açmıştır.

33. Şiirin öznesi ile şair arasında kurulacak doğrudan bir ilişki, hiç kuşkusuz her zaman doğru bir yaklaşım değildir. Hatta, kaçınılması gerekir bundan. Öyleyken, "Yıkıcılar Geldiler" ile "Evde Yoklar" şiirlerinin, şairin özne olduğu şiirler olduğu kanısındayım.

34. "Öndeyiş", şairin sağlığında Sezen Aksu tarafından "Kavaklar"adıyla bestelenmiş ve oldukça geniş bir kitlenin beğenisini kazanmıştır.

Yıkıcılar ise, belli ki, dış etkilerdir. Son'u yaratan bu dış etkiler olmalı.

Metin Altıok'un şiirlerinde baskın olan boğucu, alacakaranlık atmosfer, bu şiirinde de bir biçimde kendini gösterir. Keder, bırakılmışlık, yalnızlık çizer bu atmosferi.

* * *

Metin Altıok'un şiirindeki yakınlıkları kurarken Ataol Behramoğlu şöyle der: "Metin Altıok'u, şiirleri 70'li yıllarda yayınlanmasına karşın, şiirinin kaynaklan bakımından 60'lı yıllann geç ürün veren (ya da yayınlayan) bir şairi olarak nitelemek gerekir. *Gezgin*'de Servet-i Fünun'dan, Hâşim'den, Dıranas'dan ikinci Yeni'ye ve 60'lı yıllar şiirinin bazı ortak söyleyişine kadar çeşitli etkilenmeler var."[35]

Böyle midir gerçekten? Benzer bir yakınlaştırmayı Metin Altıok'la ilgili bir anma yazısında ben de yapmışım.[36] Kuşkusuz ki, bir şair kategorize edilmemek yahut belli kuşaklar bağlamında boğulmamak üzere sanat-edebiyat akrabalıklarıyla daha iyi anlaşılabilir. Edebiyat içindeki yeri belirlenebilir. Belki bu nedenle yazımın başında Metin Altıok ile Turgut Uyar ve Behçet Necatigil'i birlikte andım. Öyleyken, aynılaştırma gibi bir değerlendirmeden uzak durulması gerektiğini kendime de hatırlatınm.

Metin Altıok'un şiiri daha çok ben'in şiiri olarak bilinir. Gerçekten de bu özellik ağır basar. Dilinin yalınlığı ve imgelerinin anlaşılır olduğu da vurgulanır ki, öyledir. Yalınlığa ulaştıkça çoğu şairin bilgeleştiğine tanık olunur.

Metin'in yayımlanan son kitabı *Soneler* bunu gösterir bize. Kitapta

35. Ataol Behramoğlu, *Büyük Türk □iiri Antolojisi 2.* **Cilt,. İstanbul 2001, s. 665.**

36.1994'te Metin Altıok için düzenlenen ve Füsun Akatlı'nın da konuşmacı olduğu anma programında bu noktaya değinerek özetle şunları vurgulamıştım: "Senin akrabalarını düşünüyorum. (...) Yine de Ziya Osman Saba ile akrabalığının öne çıktığını biliyorum. Sen de severdin Ziya Osman Saba'yı. Seni alaturkaya yakın bulan Özdemir ince'nin de bu kanıda olduğunu sanıyorum. Birkaç şiiriyle görünüp kaybolan biri vardı: Bekir Harputlu. Boksördü Bekir Harputlu. Kendini Bekir Harputlu'ya çok yakın hissederdin. (...) Turgut Uyar'dan söz edilince, yılların koyulaştırdığı gözlerin, yıldızlı gökyüzüne dönerdi. (...) bir de Fikret Mualla'ya yakın olduğunu söylemeliyim. Desenlerine baktığımda, komşuluktan öte bir akrabalığın hatları çok belirgin. 0 minicik taşlardan oyduğun, yonttuğun heykelcikler de Cemal Süreya'dakl erotizm sanki senin heykellerine yansıyan bir başka pratik gibi geliyor bana. Bir akraban da Nusret Hızır. Nusret Hızır denilince düğmeni iliklediğini biliyorum." Ahmet Telli, *Sulara mı Yazıldı,* **İstanbul 2007, s. 40.**

yer alan "Kimliksiz Ölüler" doğrudan Bingöl'de tanık olduğu "kirli savaş" ile ortaya çıkan olgularla ilgilidir. Şiirin ilk bölümü öldürülen gerilla bir kızı anlatır diğer bölümler de bu türlü gözlemlerle yazılmıştır. Apaçık bir hümanizmadır "Kimliksiz Ölüler"deki izlek. Bu beş bölümlük şiir, Metin'in daha önce olmadığı kadar toplumsal olana karşı duyarlığını sergiler.

Soneler'de ise, Türkçede daha çok İtalyan sonesi kullanılmasına karşın İngiliz sonesini yeğler. 12+2 mısralarla oluşan soneler, onun simetri düşkünlüğüne de denk düşer. Sonelerde uyak kaygısı vardır ama redîflere de başvurulur. Sözgelimi üzerinde duracağımız VI. Sone'de redif yardımıyla *ababacacdcdc/ee* gibi bir uyak düzeni görülür. Gazeller'de uyak düzeni gözetilmiştir ama vezin serbesttir.

Soneler'deki açık, yalın anlatım özelliği ile izleklerin buluşması ustalığına kanıttır onun. Kendinden çok insanlık hallerinden söz eder. Sözgelimi VI. Sone'de "Bir terminal büfesi ol yüreğinle" mısraı, kendi ben'inin derininden yüzeye çıkış ve dünyayı, hayatı olduğu gibi görmekle yetinmeyip bir müdahale etme duygusunu da dışa vurur:

> Sen ki banarsın altın suyuna,
> Yıllardır bir ziynet gibi kendini;
> Bırak lâğım karışsın bundan sonra kuyuna,
> Biraz da pislikle sma erdemini

mısralarıyla sözünü ettiğimiz yüzey algısı, gerçek ile yüzleşme olup; şairin dünyaya kendi içine açılan pencereden değil, kendi içinden dünyaya açılan pencereden baktığını gösterir bize. Poetik değişimin politik değişime dönüştüğü bir örnektir bu Sone.

Metin Altıok şiirinin değişen ve değişmeyen yanlarını, ele aldığımız bu üç şiirle büsbütün sergilemek pek mümkün değil. Sözgelimi şiirlerinde değişmeyen yoğun bunaltı, izlekleri birbirinin içine geçirirken, hemen her kitaptaki biçim denemeleri, arayışlar poetik bir hareketliliği gösterir. Belki şöyle söylemek mümkün: Metin Altıok şiiri, poetik olarak seçikleşmiş bir şiirdir.

Varlık, sayı 1260, Eylül 2012

Şehit Şiir

Talât S. Halman

Eski çağlarda kâhinlik ile şairliğin birleşik bir gücü vardı çoğu zaman. Yunan mitolojisindeki Pythia adlı rahibenin mistik bir vecd içinde yaptığı şiirli kehanetler, bu gücün kanıtları sayılırdı. Şairler geleceğin öngörülerini dile getirir sanılmasa bile, önseziler verdiklerine inanılırdı.

Türk şiirinin şehitlerinden Metin Altıok, "Yıkıcılar Geldiler" başlıklı dramatik şiirinde, kaba kuvvetin tehlikesini, önüne geçilmesi zor tahrip iradesini ve stratejisini sezip duyurmuş gibidir. Sivas olaylarından sonra okunduğunda, bu şiirdeki önsezi, ürkütücü bir "flash back" olarak algılanabilir.

Konstantin Kavafıs'in "Barbarlan Beklerken" başlıklı şiirindeki umarsız bekleyiş gibi, "Yıkıcılar Geldiler" de, değiştirilemeyecek bir yazgının trajik gerçekleşmesinin anlatımı, şom bir talihin masalı...

irtica kurbanı Metin Altıok, Sivas kıyımından yıllarca önce, yıkıcıların gelişini bir determinizm çerçevesi içinde betimlemiş, katillerin saldmsını yaşayıp okurlara yaşatmıştı.

Bu şiirinin ritmleri, Türkçemizde kalbe ve kulağa ürküntü verdiği gibi, İngilizcenin daha kısa sözcükleriyle, stakato etkilerle aktarılabilir gibi geldi bana.

"Yıkıcılar Geldiler"in (sanırım ilk) İngilizce çevirisini, bir şehit şair olarak Metin Altıok'un aziz anısına sunuyorum.

AND CAME THE WRECKERS

The face of the house writhed in pain,
A twinge at the temples
And came the wreckers, starting from the roof,
They picked off the tiles one by one,
Wrenched off the planks, yanked the nails away,
Ashes in their hands.

Remember, we had sat down facing the sea,
Both of us unwilling to turn our backs to the shore,
We kept quiet in a long reckoning.
Two lovers sat at the next table,
Not caring a hoot about the sea,
Their joreheads almost touching.

And came the wreckers:
They removed the cornices of doors and windows.
With eyes blinded, mouth agape,
The house was left desolate on its foundations.
Now it was the sledge-hammers' turn
To lay bare the steel frame of the house.

In my rib cage, a titmouse,
Sentinel of my skeleton, clinging firmly to my bones,
Hopped hither and thither.
I felt its throbbing inside me;
A cloud flitted through your eyes,
We sat, I with my red hot desert, you with your starless skies.

And came the wreckers:
The face of the aged house came tumbling down
Revealing a few rooms and inner walls,
The anteroom painted the same color, the kitchen covered with soot;
Just one section stood from the whole house,
Symbol of its past life.

We had gone out to walk by the shore,
My face with its plaster peeling off, you with your child's eyes.
Yet, you just don't like taking a walk.
How different the city looked now:
We hadn't seen it for so many years!
We walked recalling the old houses with bay windows.

And came the wreckers, tearing down ali the walls.
Only the foundation remained and a few broken tiles.
Now the machines will take over
To dig up the ground with their dragons' teeth:
They will clean up the grime
We had left behind here and there.

“Ölümü tastamam ezberledim de geldim”

Hulki Aktunç

(D

Başlık, Metin’in “Sis” şiirinden.

Bu dize, şiirsel varlığını şöyle koyuyor ortaya:

Sakın, kararlı, kendisine özgü bir tartım (vezin) taşıyan, isyanı içinde ve efendice, ancak ne zaıuan patlayacağı belli olmayan bir dize. Metin’in bütün şiiri belki de burada.

Eskiler, sevdikleri bir kişinin ölümü (ölme olasılığı) söz konusu olunca, “Toprak başıma” derlerdi. Benim de toprak başıma ki, Metin için bir anma yazmaktayım. Başlığı da o atmış zaten. Daha ne yazaydım? Var ama, var.

(2)

Ben Metin’i 1977’de tanıdım. Ankara’da. Hoş bir öyküdür. Anlatacağım.

O sıralar fazla bilinen bir şair değildi. Şiir ve resim ile Metin arasında, ipekböceği ile koza ilişkileri, tevazu ve ısrar ilişkileri var, sonra anlayacağım.

> Ben eğilmem gündüz ama
> Geceleri kanatırım kendimi. (Yerleşik Yabancı)

Şiir yazıyordu, desenler çiziyordu sessizce... Bir sarmala dönüşen parmaklar (Abidin Dino’vari) (örneğin *Metin Altıok Kitabı*'nda, “Konyak, Kitap ve Kahve” şiirine eşlik eden desen, 1977). Şiiri ile bu desenler arasında da ilişkiler var:

“Gelsenize!” demektedir insanlara, şiiri de desenleri de. Parmakları-

mız, ellerimiz birbirine dokunmalı, hatta kaynaşmalıdır, Metin'ce. "Bir şeyler duymalı, bir şey yapmalıyız birlikte! Var mısınız yok musunuz? Var edici misiniz, yok edicilerden misiniz?"

Ölümünden sanırım 6 ay kadar önce, İşçi Partisi'ne üye olmuştur.

(3)

Onun şiir yazmaya başladığı yıllarda, iki "ağır" etki vardı: İkinci Yeni ve "toplumsalcı yaklaşım" (*Halkın Dostlan,* diyeyim)... *Halkın Dostları,* İsmet Özel, Ataol Behramoğlu ve arkadaşları, bir bakıma bağrından çıktıkları İkinci Yeni'ye acımasızca saldırıyorlardı. (Onlara göre, şiirimizde Nâzım Hikmet ve Ahmed Ariften başka kimse yoktu adeta. Tabii ki, bu ikili, aksıyordu. Ahmed Arif iyi bir şair olabilir de, nitel ve nicel anlamda Nâzım'm yanma konulamaz bence. Kefe sorunu.)

Metin, şiirini bu iki ağır etkiyi aşarak yarattı.

Metin, Madımak yangınında (2 Temmuz 1993) yakıldı. Ağır yaralandı. Kısa süre sonra da hastanede, yoğun bakımda öldü.

İsmet Özel, komünist şairimiz, Müslüman olmuştu. Karışılmaz. Saygı duyulur. Fakat Madımak yangını üzerine felaket ve berbat bir köşe yazısı yazdı, yakanları savunuyordu sanki. Ben de *Sombahar'*da bir şeyler yazdım İsmet Özel'in yaklaşımı üzerine. Sert bir yazıydı. Yanıt da İsmet Özel'den gelmedi tabii, bir dangalak, temellendirmeler ile dolu yazımı üç satırla yargılıyor ve "sabuklama" diyordu. Ne kolay değil mi? Bir düşünceyi yıllarca beyninde ve yüreğinde taşı, sonra da atıver gitsin. Atmana boşver, yakıver gitsin! Önemli, sayfalar tutan bir eleştiri yazısına, iki sözcükle yanıt ver, "hastir" de gitsin.

"Fakir kuş unutmaz."

Metin, işte bu tür yazarların ülkesinde şiirini yazıyordu.

(4)

1977... Ne güzeldin sen! Metin'i ve Füsun Akatlı'yı o yıl tanıdım. Bedrettin Cömert'i de.

O yıl, Edip Cansever, Selim İleri ve ben, bir trene atlamış Ankara'ya gidiyoruz. Edip Ağabey şiirde (*Ben Ruhi Bey Nasılım)* Selim romanda (*Her Gece Bodrum*), ben de öyküde (İlk kitabım *Gidenler Dönmeyenler* ile) o sıralar çok saygın bir kurum olan Türk Dil Kurumu'nun

ödüllerini almışız. Selim, her zamanki şakraklığıyla, esprisini yineliyor: "Radyoda nasıl duyurulduk biliyor musunuz? *Ruhi Bey Nasılsınız, Her Gece Bu Durum, Gidenler Gitmeyenleri* Hahaha!"

Edip Ağabey, tren görevlisinden içki istiyor. "Yasak" diyor herif ters ters bakarak. Edip'e yasak olur mu, çıkartıyor çantasından küçük Yeni'yi, demlenmeye başlıyor.

Selim tedirgin. "Aman olay çıkmasın."

Edip de Selim'e ters ters bakarak şişeyi bana uzatıyor. Ohhh, nefis bir yudum bu. Trenin durduğu ilk yerde ben de bir kanyak almayı tasarlıyorum. "Sağol Edip Abi, çok yaşa be!"

Yok, şimdi ağlamanın sırası değil.

Ankara, TDK Ödül Töreni. Bedrettin Cömert ile tanıştım, o da *Sanatın Öyküsü* (Gombrich) çevirisiyle ödül kazanmıştı. İstanbul edebiyat çevresinden dışlandığını sanıyordu. Bense, onu nasıl da yakından izlediğimi anlattım. Sevindi, rahatladıydı Bedrettin... Bir süre sonra faşistler tarafından kurşunlanarak öldürülecek! (Sabahleyin evden çıkıyor bir Ankara kışında, çocuğunu okula bırakacak, ama "Ben beş on dakkada arabayı ısıtayım, o sonra gelsin, üşümesin" diyor eşine. Çocuğu için arabayı ısıtmakta olan babayı vuruyorlar, bir estetik uzmanını vuruyorlar onun bunun çocukları.)

TDK'da tören mören bitti. Mülkiyeliler Birliği'nin bahçesine gidilecekmiş. Gidildi, işte Füsun ile Metin'i de orada tanıdım. (Sen orada miydin? Ey kızım gibi sevdiğim Zeyno? Çocuktun daha. Sekiz dokuz filandın.)

(5)

Rakı kadehimi kaldırıp Edip Abi'ye uzattım, "Tren!" dedim. "Tren tren!" dedi ve ilk yudumu içti, ihvan da bu yeni "şerefe"nin öyküsünü o akşam dinledi, çok da güldü. "Yassah" çeşitlendirildi, "içki içmek yasaktır - içki içmemek yasaldır - içki istemek de yasaktır - içki istemeyip sinmek yasaldır - içki ikram etmek fena halde yasaktır - içki yasaktır haddizatında - Bu haddizat, hangi zattır? - Nedir lan bu içki falan ayrıca?! - Bu 'Filanay Rica, Srilanka'lı bir kadın dansçı mıdır?' - toplu gülüş!"

Yaşlarımızı düşün ey okur... 1977'de, Selim ve ben 28 yaşındayız, Edip

Abi 49'unda, Bedrettin 37, Füsun 33, Metin 36... Ankara akşamında tam bir söz curnatası ki o kadar olur. Doğrusu bu ya, hepimiz çok şen ve güzeldik.

- Hey ahbap; niye düştün yollara,
Kaçılacak yer yok ki!
- Olmasın ne çıkar
Yoruyorum ya peşimdekini.

İki Kişi Gibi

(6)

Cemal Süreya Ödülü'nü aldı. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti lokalinde kutlama töreni. Orası, Cemal Süreya'nın Pazartesi öğleleriydi. Cumaları ise Hatay akşam buluşmaları. "Abi, sen her güne bir kulp bulacaksın... - Kulp buluruz da gün ister mi?"

Metin hayli içkiliydi. Bin yıllık dostlar gibi sarıldık birbirimize. "Seni kutluyorum reis! -Ben de Cemal Süreya'yı kutluyorum!"

içki içmek yasak değildi.

O Ankara akşamını anarak hayli güldük gene.

Uzakta, Boğaz'a martılar iniyordu.

(7)

"Bir Çağ Yangım"m, Madımak yangınına kehanet olarak görecekler-di. Toprak başıma.

Otel yakıcıları, "Yah la yah! Yah la yah!" diye bağırıyordu (yak ulan yak!).

(8)

Sonra, *İnsan Aşklarının Külüdür* (ve "küllüdür") kitabı bir andaç taşır:

"Metin Altıok'un ve Behçet Aysan'ın anılarına..."

Madımak'ta yakılanlardan Behçet de benim ta 1960'lardan, parasız yatılı askeri okuldan, 11-12 yaşlarımızdan arkadaşımdı.

Bırak şimdi, ağlamanın sırası değil.

Kitap şu şiir ile başlar:

Bir kalem dikin toprağıma
iki ucu da açılmış sipsivri
Bir elime bir gece yapraklarına

Bir kalem dikin toprağıma
Tam da erken bahar vakti
Azar da kök salar belki
Elim gece yapraklarına

Bir kalem dikin mezarıma
Yan yana gelmemiş
Sözcükler var daha

(9)

Değiştiriyorum şimdi: Toprak başlarına!
Ağlama vakti değil... 0 zaten demedi mi?..

Üzülme altıok metin, hüzünlerle geçen tarazlanmış ömrüne
Sen yoğun sis içinde sesi duyulan, uzak çandın bir zaman

Zamanlı Gazel

Ay ışığı altında hüzünlü çeşitlemeler

Doğan Hızlan

Metin Altıok'un şiiri, belirli temalardan çeşitleme yapmanın ustalık örneğidir.

Ölüm, hüzün, yalnızlık baskın kavramlardır. Bu seçim, şairin işini zorlaştırır, çünkü şiir tarihi boyunca çok kullanılmış bu tema'lar, ancak özgün ayrıntılarda, şaire bir kimlik kazandırabilir.

Bu tarz, iyi şiirin varacağı menzillerden biridir.

Ben *Gezgin* kitabında ona eşlik ederek, şiirimizdeki yerini belirleme çabasına giriştim.

Dizelerle nasıl bir gezgin olduğunu, şiir dünyasına nelerin, kimlerin nasıl girdiğini anlamaya çalıştım.

Bırakın mutluluğun kendisini, mutluluk sanrısı bile uyandırmayan bir şiir dünyasının gezginidir o.

O gezginin vardığı yerlerde, güneş doğsa bile aydınlatmaz, ışımaz. Onun rastladığı, şiirine girmesine müsaade ettiği yalnızca aydır.

Ay üzerine çeşitlemeleri okunması gereken şiirleridir.

Gezgin'e yönelmem, o şiirlerden çıkarak tam olmasa da bu kitabın elverdiği ölçüde bir Metin Altıok şiir haritası çizmek istememdendir.

îlk kitabından son şiirine kadar okurunu şaşırtmaz, çünkü onun şiirini anlamasını, tat almasını ister. Sık tekrarladığım bir saptama, onu da kapsar. Zor kazanılan yalınlığı tercih ederek, okurun algılama oranını artırmıştır.

Her şairin, okurun gözünde yarattığı edebiyat dışı öğeler de vardır. Kimi bir müziği çağrıştırır, kimi ondan çıkan görüntüyle şiiri yorumlamaya çalışır.

Okurun özgürlüğüne bırakılmıştır bu durum.

Bir Acıya Kiracı adlı Bütün Şiirleri'ni yeniden okurken, benim kulaklanmdan çınlayan müzik bir Requiem'di. Ama bu Requiem'e, aslını bozmadan yerel ezgilerin de katıldığını duyar gibi oldum.

İnsanoğlunun hüznü, ölüm kavramı karşısındaki konumu, ülkelere göre değişmiyor.

Biçimsellik özü ne kadar belirliyor? Tartışılabilir. Dünya insan haritasında ortak özellikler ağır basıyor.

Gezgin'in anlattığı doğa, insanlar, hüzün, bizim diyorum.

Gezgin'deki imge yapısı hemen dikkatinizi çekecektir.

Şiirin İlk Atlası'nda yazmış:

"İşte bu yüzden şiiri bir kavram olarak ele almak ve onun içini açmak mümkün olmamıştır. Çünkü şiirin saati kavrama değil imgeye ayarlıdır."

Gezgin üzerine yazarken, şiirleri kendi şiir anlayışımdaki bir zihin yankılanması işlemine tabi tuttum, sanırım şiiri şiirle, onun sınırları içinde kalarak tanımlamak Altıok'un anlayışına uygundur:

"Daha açık bir şekilde söylemek gerekirse şiirin ne olduğunu anlamak yine şiirle mümkün olmuştur. Şiir var oluş biçimi konusunda hiçbir zaman düzyazıya teslim olmamıştır. Çünkü şiir düşünceyle değil salt duygudaşlıkla kavranabilir olan bir sanat dalıdır. İşte b yüzden şiirin ne olduğunu düşünsel olarak kavramak yerine duygu olarak yaşamak belki de daha doğru bir yaklaşım olacaktır diyorun

Eğer şiirin ilkeleri, anlaşılması, algılanması üzerine bir kitap yazarsam, mutlaka bu görüşü oraya alacağım. İki cümlenin altını çizin: "salt duygudaşlık" ve "duygu olarak yaşamak".

Belki de bu Metin Altıok'un *objective correlative* kuralını kendi poetika'sı içindeki tanımlamasıdır.

Benim sevdiğim, dönüp dönüp okuma isteği duyduğum şairleri seviyor o da.

Şair akrabalıkları, aynı şiir aşiretinin şakîsi olmak.

Cemal Süreya, Metin Altıok, Ülkü Tamer.

Üçünün şiirlerini, şiirin muhayyel ipine dizseydim, gökkuşağına bakmazdım.

Şiir nedir, sorusuna verilen yanıtlar, ya şiir kavramına yeni bir yaklaşımın tazeliğini getirir ya da zihnimde bir kuyu suyu tadı bırakır.

Şiir nedir'in yanıtını Ülkü Tamer'in dizeleriyle vermiş, şairin şaire takdirnamesi gibi...

Ülkü Tamer'in Altıok'un yazısında yer verdiği dizelerin içinde birisini yazıma almalıyım:

"Böğürtlenlerin tozudur şiir."

Yukarıdaki dizeyle duygudaşlık kurabilenler okusun onun şiirini.

Ya diğerleri... Çok antoloji devirmeleri gerekecek.

Metin Altıok'u şair olarak seçtiyseniz, belli tema'lara tutkunluğunuz olduğu kararma varabilirim.

Çoğu şairin tema'sıyla, hayata bakışıyla okuru özdeşleşir. Çünkü bana kalırsa, şiirle okur arasına kimi şairlerde mesafe koymak, yazdıkları şiire aykırıdır. Altıok'ta olduğu gibi.

Gezgin ne bir doğa hayranıdır ne de efkâr dağıtmak için dolaşan bir avare. Efkârını şiirleştirmek için dolanır durur. 0 imge arar, imgenin gezginidir.

Gezgin'i ben kendi kafamda odaya kapattım, dışarıya çıkarmadım ama hep bir otobüsün içinde bitmeyen bir yolculuk yaptığı izlenimini değiştirmedim.

Metin Altıok'un hüzünlü şiiri benim iç serüvenimle buluşmuş, oradan başka şiirlere yol almışımdır.

Şiiri elbette bütünlüğü içinde eleştirmeli ama zaman zaman da mısra-ı berceste'ye karşı durmamalı.

Benim bir dizeye saplanıp kaldığım, hatta o dizeden yola çıkıp şiirin bütününü ona göre yorumladığım olmuştur.

Metin Altıok'ta bu yöntem geçerlidir, çünkü diğer dizeler bazen doruktaki bir dizeye hazırlarlar sizi. Benim belleğimde ondan epeyce dize kalmıştır.

Çoğu şairlerin biçim sorunlarıyla uğraşmadım ben, daha doğrusu biçimleri beni ilgilendirmeyenlerle. Çünkü onların da gelişkin bir biçim kaygısı olmamıştı. Zaten iyi bir şiirin biçim bozuklukları ortalama bir şiir okurunun bile gözünden kaçmaz.

Onun okurunun da biçim göletlerinde zaman kaybettiğim sanmıyorum.

Bazı şairlerin içeriğiyle mutabık olduğunuzdan, biçimi sonralara alabilirsiniz. Yazdıklarım elbet kural değildir ancak onun şiiri için bence geçerlidir.

Okurun birden şiirine girmesini ister. *Gezgin*'in şiirsel yörüngesine adım attığınızda, isteği gerçekleşir.

Okurla şair eşit düzeyde buluşursa, şairi ya çok eleştirir ya da daha çok sever. Metin Altıok'un *Şiirin İlk Atlası*'nda duygudaşlık koşulunu yerine getiren okur onu anlar.

Gezgin, ama nasıl bir gezgin?

> Yüzünde gezginci bir adam hali;
> Sazı ve heybesiyle,
> Küçük bir garaj kahvesinin önünde
> Bekleyen biri gibi.

Metin Altıok'un kitabını okuduğunuzda, gezginlik kavramını değişik açıdan yorumladığım görürsünüz.

Gezginlik, bir kurtuluştur, başka toprakların kokusunu duymak, başka denizlere açılmak, başka gökyüzüne bakmak.

Tevfik Fikret'ten, Ahmet Haşim'den, Yahya Kemal'den, Orhan Veli'den bu yana, gezgin kavramının içinde bu kurtulma isteği yer alır.

Yukarıdaki gezgin tipi zaten farklılığın belgesidir, aynı zamanda onun çağrıştırdıklarına okuru hazırlar.

Gezgin temasının Türk şiiri içindeki yerinin Metin Altıok'la, kurtuluş ya da kaçış değil, içe dönüşü güçlendiren bir eylem niteliğini aldığını görürsünüz.

Gökyüzüne bakarak, mutluluğu, dinginliği anlatan şairlerden başkadır onun gökyüzü imgesi:

> Üstümde bu ütüsüz gökyüzü

Otobüs, kamyon... Gezgin'in insanla makineyi bütünleştirmesi:

> Yani bilirdim bir kamyon şoförünün
> Göğsündeki motor sesini.

Bir Gezginin Şiirleri'ni okurken; Lucretius'un bir sözünü anımsadım:

> Ve keder atımızın terkisine biner gelir.

Gezgini hüzünlendiren, otobüsün penceresinden görünendir, kamyon şoförünün göğsüne sinen motor sesidir, kıl heybeli, elinde sazı olan adamın yüzüdür.

Gezgin, hüznün peşine düşmüştür, başka bir coğrafyada, başka bir iklimde, başka bir yüzde başka bir seste bulur onu.

Aslında ne bulunur bir gezginin yanında
Kendi yüzünden başka,
Hüzünle bileyen düşünceni.

Yüz önemlidir onun şiirinde, bütün ruh hallerinin, değişimlerin aynasıdır.

Alnını kırıştıran ve solduran benzini.

Doğa bile, hüzünlü gezgine bir mevsimde görünür, ya da şiir yazdırır.

Sonbahar -ki acının değişmez dipnotudur-.
Sesinin solgun göğünde.

Gezginin insan, doğa, yüz şiirlerine baktığımızda ince uzun yüzlü Modigliani'nin Küçük Köylü portresi çıkabilir, Cemal Süreya'ya bir gönderme yaptırabilirim Metin Altıok'tan.

Zihnimde İsa'nın yüz hatlarını çağrıştıran o portre, onun şiirinde bir Anadolu gezgininin yüzüne dönüşür.

Doğa kavramları içinde, en baskını ay'dır.

Şiirinin dokusuna, hüzne ay yakışır.

Gezginin doğasını okurken, bozkır ıssızlığında ayın doğuşu, bende karlı gecelerin görüntüsünü çağrıştırdı. Tek bir dize, Kuzey romanlarının havasını getirdi sanki.

Islanmış taşlığında suskun bir bekleyişin
Yutar yalnızlığının buzdan aynı,
Akşam sefaları içinde karanlık gözlerin.
Buzdan ay, akşam sefaları, bitişler, yok oluşlar.
Söyle bana ey yolcu, nedir senin gittiğin?
.....

Söyle bana ey yolcu, senin yurdun neresi?
- El kadar beyazlığı bir sigara paketinin,
Sabaha kadar sıkıntıyla çizdiğim.
Bir gezginin gölgesidir bekleyen,
Bu karanlıkta gövdesini tek başma.

Gezginin belirsiz bir coğrafyada bu kez gezisi.

Önceleri heybesi ve elinde sazı ile elbette Türkiye'de yaşayan bir gezgindi.

Oysa yukarıdaki dizelerde çizilen gezgin, bana bir haymatlos gibi geldi. Nüfus kâğıdında bir ülkeye aidiyeti yazılı ama zihni haymatlos.

Benim gibi geziyi sevmeyen birine, Metin Altıok gezi imajını sevdiriyor. Kavramını değil.

Lucretius'un sözü yukardaki şiirde yürürlükten kalkıyor mu?

Ya da derinliğini daha çok mu hissettiriyor?

Böyle söylüyor bir gezgin o düğümlü sesiyle,
Atarken çentiğini sözün yaşlı kütüğüne.
Geçiriyor boynu bükük rengiyle,
Bir gelinciğin hüznünü okunmaz künyesine.
Böyle söylüyor bir gezgin o düğümlü sesiyle;
Her şey biraz acıdır bilinen eksiğiyle...

Yukardaki dizelerden bazılarını, şiirin içinden kurtarıp kendi başlarına yorumlamak istiyorum.

Yer yer divan şiirinden, hatla halk şiirini yeniden bir filtreden geçirip özümlediği, ama kendince tadlannı bıraktığı şiir onunkisi.

Atarken çentiğini sözün yaşlı kütüğüne.

Bir coğrafyadan kurtulup gezgine dair ne yazılmış, ne çizilmiş, ne çekilmişse hepsini kapsayan bir dize.

Onun çizdiği gezgin, yazan, not tutan biri değildir.

Öylesine bir şiir spektrumu geldi ki önüme...

Evliya Çelebi'den Rilke'ye, John Fowles'a kadar. Bir masalcı dedenin

serüvenlerini anlatması, nereden gelip nereye gittiği belli olmayan bir yolcunun anlattıkları.

Yurdu, gittiği yer belli olmayan bir gezgin. Ruhunu arıyor, belki de bulana kadar gezginliğini sürdürecek. Hiç kuşkusuz yerleşmek; donukluğu, durağanlığı getirir. Altıok'un şiirine karşıttır bu söylediklerim.

Bakın sözler/sözcükler için ne diyor?

Örselenmiş söz yığınları bırakarak.

Eğer her şiir hüzün parantezine alınırsa, çoğuna ölümün izdüşümü yansırsa, şiirle şair ve kelimeler arasındaki bağlantı sonucu, örselenmiş söz yığınları kalır.

Altıok'un şiiri örselenmiş söz yığınları mıdır? Söz konusu kederse, evet. Gezgin'in beni etkileyen yanı belirlilikle belirsizlik arasındaki şiirsel kaymalarıdır.

Gezgini/gezginliği bütün boyutlarıyla kavramanın şiirdir.

Şiirler bana herhangi bir müziğin sesini getirdi mi? Gezginin müziğini çıkaramıyorum, bence olağanı da bu. Sürekli yer değiştiren, yurdu olmayan birine, tek bir müzik yakıştıramam.

Başka bir türü anımsatan yanlan var mı?

Resmin kapısını çalıyor mu?

Dizeler, cafcaflı bir doğa resmini oluşturmaktan çok uzak. Gelinciklerin bile hüznü anımsattığı bir şiir, renkli değil, siyah-beyaz bir fotoğrafyayı getiriyor gözlerimin önüne.

Yüzyıllar öncesinden kalma bir gravür yargısı uyuşabilir onun gezginin serüvenlerini çizmede.

Gezginin şiirlerinden unutulmaz sanal kareler kaldı belleğimde. Kimi zaman insanlı, çoğu zaman insansız.

Öyle dizelere rastlarsınız ki, şair o zaman size güzergâhım sezdirmiştir. Siz gene kaybolacak olan gezginin uğraklarından birini öğrenirsiniz:

Arasında ıssız ve karanlık köylerin

Gene belli bir yer midir, Türkiye midir? Hayır, kesinlikle böyle bir dar paranteze sokmayın onun şirini.

Hiç kuşkusuz ilk çağnşım şairin memleketinin köyleridir ama o belirli bir toprak bağımlılığını öne çıkarmamıştır.

Coğrafya atlasına değil, şiir atlasına bakın Metin Altıok için.

Bana hem kendi ülkemi hem de bütün ülkeleri çağrıştırıyor bu dize.

"Teşbih", üzerinde en çok durduğum şiiri.

Refik Durbaş'ın şiirinde teşbih yapan çocuklann tozların altında kalışı belleğime düşüyor.

Altıok, gündelik dili boyutlandırarak yazıyor, kendine özgü yalın şiir dili böyle oluşuyor.

"Çakıltaşları" şiiri onun şiir-dil, imge ilişkisine, doğaya bakış açısından anahtar sayılabilir:

> Duru bir suyun dibindeki çakıltaşları
> Nasıl taşarlarsa oynak renkleriyle biçimlerinden,
> Esneterek canız ve katı sınırlarını;
> Tıpkı o çakıllar gibi taşırıyor benim de sesim,
> Dilimdeki sözcükleri kalıplarından dışarı.
> Acıyla, hüzünle ve umutsuzlukla
> Çoğaltarak günbegün bilinmedik bir aşkı.

Çakıltaşları benzetmesi, ilginç şiir anlayışına uygun bir örnektir. Onların yansıması şiirdir, asıllan durur ama şiire yansıma girer.

Şiire giren sözcükler de öyle.

"Sis" şiiri; gezginin rotasının duygular, imgeler olduğu sonucuna götürüyor bizi:

> Bilmem ki buradan nereye giderim.
> ...
> Koştum, durmadan koştum o küçük yangınımla,
> Adımın çaresiz kıyılarında kendi göğümü bulmaya.

Nasıl bir doğa, nasıl bir yalnızlık, nasıl bir iç gözlem. Bu en çok "Bir Hüzün Dokusu"nda kendini belli eder:

> Rüzgâr, ağaç ve insan bir de kuş vardır artık,
> Bu hüznün karmaşık dokusunda.

Şairin özgünlüğü konusunda benimsediğim ölçütlerden biri de, sözcüklere, nesnelere bakışındaki farkı ve onları işleyiş ustalığıdır.

Aynı kavramı, buradaki örneğe dönersek, sözgelimi ay'ı kullanmayı, onun çağrıştırdıklarını okuduğunuzda, klişe ay'dan çok uzaklaşıldığım göreceksiniz.

Diyecekseniz ki klişe ay kullanımını tanımlamadan, örnek vermeden bu yargıya nasıl varıyorsun? Bir şiir okurunun belleğinde, Türk şairlerinin ay üzerine dizelerinden küçük bir antolojinin olduğu kanısındayım.

Ay
Pencereden gördüm kınalı eli,
Ay; yalnızlığın değişmez devriyesi.

Gezgin kimseye görünmeden gelip gider.
Pusulası acıdır, azığı insan. Mekânı buzdan ay'ın parlattığı dağlar.
"Kimseye Görünmeden" şiiri buna örnektir:

Bulutu yüzüne eğmiş
Yanakları buz gibi
Buraya neden gelmiş
Bu nasıl iştir?
Bu gezgin ay bir gece
Kimseye görünmeden,
Mutlaka kaçak
Bir trene binmiştir.

Sözcükler, imgeler günlük kullanımda olanlardan seçilmiştir.
Ancak şiir, bunların bir arada yarattığı etkidir.
Metin Altıok'un sözcük cambazlığı yapmadan iyi şiir yazmasının ardındaki şiirsel yeteneği buradadır.
Soğuk bir silah, tahta bir bavul, ayrılığı sezmiş, gözüne uyku girmemiş.
Somut kelimelerden bir şiir soyutlamasına nasıl varılır, ona iyi bir örnek.
Ay, şairde çok geçen bir doğa öğesi, her şiirde, dizede farklı bir şiirsel işlevle karşımıza gelir.
"Eksilen" şiirinde bu belli oluyor:

Bir ay doğuyor usul usul
Karanlığın göğsüne
Dünden bugüne kendini
Biraz daha eksilerek getiren.

Metin Altıok'un şiirinde gezgin, iç-dış gözlemleri bir imgede birleştirir. Toplumcu gerçekçi şiirde gezgin belirli bir adda odaklanabilir. Oysa Metin Alttok'da belirsiz bir kimliktir.

Belirsizlik, denetimsiz birinin elinde kötü ve kapalı şiire dönüşebilir.

Açıklık, kapalı bir şiir anlayışının değil, anlaşılır bir imgenin içine gizlenmiştir. Gizlilikle kapalılık arasındaki ayrıma bilmem değinme gereği var mı?

"İklim" şiiri, toprakla insan arasındaki bağlantının şiiri değildir sadece. İkisini de bir arada konumlandırılması, eski destanlardan bu yana gelen bir anlayışın bugüne getirilişidir:

Toprağın da vardır bir kişiliği,
Her insanın nasıl bir iklimi varsa,
Bir toprağı anlatmak değil mi ki,
Bir insanı anlatmaktır biraz da.

Telgraf direkleri, güzel tekrara örnek olarak gösterilebilir. Bozkırla - ki ondaki toprak tema'sıdır- insan arasındaki iletişimin simgesel ifadesidir telgraf direkleri.

Doğa birden müşahhas hale gelir. İnsana ait özellikler, birden doğanın özellikleri olur.

O doğa ile o insan üst üste çekilmiş bir süperpoze resim gibidir:

Bir kıl heybeye bırakır kendini

Toprağın çopur yüzünde, der. insana ait bir özelliğin toprağı tanımlarken, betimlerken söylenmesi, benzetme sanatı içinde yorumlanabilir.

Çopur yüz, bir insan için kullanılır, olağandır ama toprağın çopur yüzü dediğinizde o şiirsel bir imge dairesinin içine girer.

Sözcükleri günlük anlam kalıplarından çıkarıp şiire çeker:

Yanağında şark çıbanı gibi
Kararırken bir taşın oyuk yeri,
Kullar konar omuzlarına
Süslemek için gömleğini.
Kuşlar ki bozkınn apoletleri.

Apolet de insana takılır ama, benzetmeye yaslı imgeler, iyi bir şiiri yaratır.

Akşam kasketidir sanki
Örter gözlerinin kirpikli çiçeğini,
Eğerek alnına geniş siperliğini.

"Ay Gelir" şiiri de ay çeşitlemelerinin başarılı başka bir örneğidir:

Ay gelir dolana dolana,
Bölünür dalların arasında
Ay gelir dolana dolana,
Asılır kalır havada.

Halk şirinin büyük ustası Karacaoğlan'ın, "Ay da geldi orta yeri dolandı" dizesine bir nazire gibi geldi bana bu şiir.

Metin Altıok şiirini bir gezgin gibi dolaştım, kimi zaman onunla özdeşleştim, kimi zaman onu izleyemedim, yolumu kaybettim.

Ama gene bir ay ışığında, bir şiir imgesinde buluştuk.

Şiirimizin gezgini

Salih Bolat

Metin Altıok ile ilk kez, sanırım 1979 yılında, Ankara'da, Remzi İnanç'ın Toplum Kitabevi'nde karşılaştık. Siyah, düz ve ıslak saçlarını arkaya yatırmış, köşedeki taburede oturuyor ve gevrek gevrek gülerek espriler yapıyordu. O günlerde *Gezgin* adlı kitabını okumuştum ve şu dizeler ezberimdeydi:

> Acı, gittiğini geri dönen yavaş at,
> Tekinsiz öksesi yaşamanın
> Umulmadık sevinçler tattıran bize
> Renklendiren bir kuşun kanadını...

Yıllar sonra, bir gün Kızılay'da birlikte yürüyoruz. Hani, iki genç yolda Borges'e rastlamışlar ve "Siz Borges misiniz?" diye sormuşlar. O da, "Bazen" demiş. Ben de bu olayı Metin ağabeye anlattıktan sonra, sormuştum: "Abi, sen ne kadar sıklıkla Metin Altıok'sun?" O da şu yanıtı vermişti. "Yirmi dört saat!"

Evet, Metin Altıok gerçekten günün yirmi dört saati Metin Altıok'tu. Yani, sürekli "acı"yı yaşıyordu.

> Çünkü sen bir çocuğun büyüklüğüsün
> onun her gece düşüne giren.

Hemen belirtmeliyim ki, acı, Metin Altıok'ta kesinlikle bir sızlanmaya, giderek kabullenmeye dönüşmedi. Bunun nedeni de, yukandaki düzelerde de görüldüğü gibi, acıyı sevinçle, mutlulukla birlikte, diyalektik

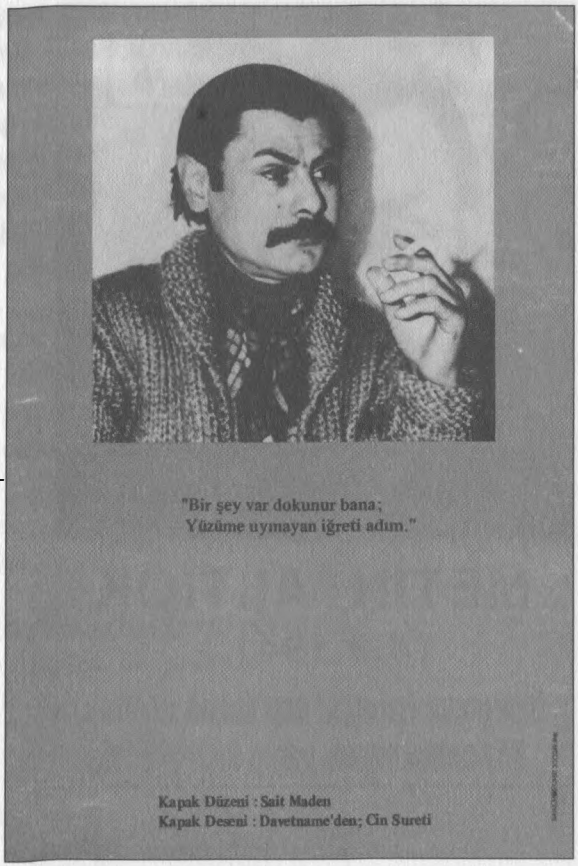
bir varoluş sorunu olarak kavramasıdır. Oysa, özellikle toplumcu gerçekçilik iddiasındaki birçok şair, acıyı genellikle bir "ağlama duvarı" olarak gördükleri şiirde dönüştürme yanılgısına düştüler.

Metin Altıok, yüksek düzeyde bir sözcük beğenisine sahipti.

Bir yüzük yaptım sana
Hoşçakal sözcüğünden

Onun şiirindeki yalınlığı, yalınkatlılıkla karıştıranlar olmuştur. Örneğin, Doğan Hızlan, 9 Mart 1978 günlü *Cumhuriyet* gazetesinde, *Yerleşik Yabancı* üzerine yazdığı bir yazıda, Metin Altıok'un şiirleri için, "... Bu düzyazı anlaşılırlığımda..." diyecektir. Oysa Metin Altıok'un şiirindeki "anlaşılırlık", bir karmaşanın altında yatan korkunç yalınlıktır:

Yanağında şark çıbanı gibi
Kararırken bir taşın oyuk yeri
Kuşlar konar omuzlarına
Süslemek için gömleğini
Kuşlar ki bozkının apoletleri.

Metin Altıok'un yüksek düzeyde bir sözcük beğenisine sahip olması, sözcüklerle arasında sıkı bir ilişkinin bulunmasının, sözcüklere şiirsel değer kazandırmada oldukça cesur davranmasının bir sonucudur. Sözcükler, Metin Altıok'un adeta bir yaşam biçimidir.

Ben hep sözcüklerle baktım dünyaya,
Yaralandım sözcüklerle,
Alıştım sözcüklerin devriyesi olmaya.

Şiirsel değer açısından en yoksul, anlam ve çağrışım boyutları bakı-

METİN ALTIOK

14.3.1941...

Ömrumce Kendimi hep sözde buldum,
Söz cehennemdi yanıp kavruldum.

mından en kısır, en basit ve şiire gelmez gibi görünen sözcüklerin üzerine cesaretle gider Metin Altıok. O sözcükleri alır, tezgâhında parlatır, çapaklarından arındırır, yontar ve bir şiirsel bağlam içerisinde, birer mücevher olarak ortaya çıkarır. Şu dizelerdeki "terminal büfesi" sözcüklerinde olduğu gibi:

Sen ey kendine bölünen, gel beni dinle
Kurtulmak için benliğini saran kederden,
Bir terminal büfesi ol yüreğinle
Ve açık tut gece gündüz demeden.

Şu dizelerdeki "soğan" ve "çamaşır" sözcükleri de kazandıkları şiirsel değer açısından şaşırtıcı düzeydedir:

Baktım bavulumda filizlenmiş bir soğan;
Nasıl girmişse, girmiş,
Boy vermiş çamaşırlarımın arasından.

Metin Altıok ile bir dönem yoğun paylaşımlarımız oldu. İlişkimizin en yoğun olduğu dönemlerde bile, onun, benim için bir "şiirsel miras" olduğunu hep bildim. Bu yüzden de, özellikle kitaplarımızı yayımlayan bir yayınevinden telif haklarımızı alabilmek için verdiğimiz mücadelede, en çok onun durumuna üzülmüşümdür. Çünkü yayınevinin ödemesi gereken komik miktarda bir parayı alabilmek için günlerce sabahtan akşama kadar yayınevinin kapısını aşındırmıştık.

Yayınevinin para ödememek için olmadık bahanelerle, o nitelikli şairi oyalaması, ülkemizin kültürel yaşamı açısından utanç verici bir durumdu. O günlerde, bazı geceler beni evden telefonla arar, uzun uzun konuşurduk. 0 kadar uzun konuşurduk ki, ben artık sandalyede oturmaktan yorulur, elimde telefonla yarı uykulu, yere uzanırdım. Yaralıydı. Yaralıydık.

Ölümünden (öldürülmesinden, katledilmesinden, yakılmasından...) bir süre önce, ellinci yaş gününü, bir yerde (mesela Tavukçu'nun yerinde) bütün şair dostlarıyla kutlamak istiyordu. Bu kutlamadan sonra da, Cemal Süreya'mn oluşturduğunu söylediği bir geleneği sürdürmek istiyordu. Bu geleneğe göre, haftanın belli bir gününde, belli bir mekânda (mesela yine Tavukçu'nun yerinde) buluşacaktık. Buluşmanın masraflı olmaması için, lokantada ısmarlanan yiyeceklerin yanı sıra, herkes evden ne bulursa (bir parça zeytinyağlı dolma vb.) getirecek, böylece bol çeşitli ve ucuz bir masa oluşturulacaktı.

Şimdi, Metin Altıok'un iki fotoğrafına bakıyorum. Birisi, *Küçük Tragedyalar* adlı kitabının arkasındaki fotoğraf. Sol elinde sigara, siyah bıyıklan, üstünde kalın örgü bir hırka, sanki biraz poz vermiş gibi, iri, siyah gözleri zeki ve kederli. Fotoğrafın altında şu dizeler yer alıyor:

> Bir şey var dokunur bana;
> Yüzüme uymayan iğreti adım.

Diğer fotoğraf ise, cenaze törenine gelenlerin yakalarına takılmak üzere hazırlanmış, yaklaşık 7x7 boyutlarında bir fotoğraf. Diğerine göre biraz daha yaşlanmış. Bu fotoğrafın altında adı, soyadı ve doğum tarihinden başka şu dizelere yer verilmiş:

> Ömrümce kendimi hep sözde buldum,
> Söz cehennemdi yanıp kavruldum.

Metin Altıok'a, kendi cenaze töreninde kullanılmak üzere hazırlanan bu fotoğrafı beğenip beğenmediği sorulsa, bir eliyle fotoğrafı tutarken, diğer eliyle bıyıklarını çekiştirerek, her zamanki alçakgönüllülüğüyle muhtemelen şöyle derdi: "Olmuş, olmuş çocuklar; yani fena değil. Bundan iyisi can sağlığı..."

Şair, hangi sürgün yerdesin şimdi?

Feridun Andaç

I. Adresi aynı!

M.U.

481 3830

^ o \cial l ^ CCCL^ . Nim^ t ^ o k

^ ^ I) ıW vv\ev» - lONKtfKH-

II. Buluştuğumuz gün

Buluştuğumuz günün nişanesidir imzan. Adressiz, kimsiz kimsesiz bilirken seni, tutup bana; *"Yerleşik Yabancı'yı* orada bulabilirsin" diyerek, sonraki buluşma yerimizi imliyorsun...

Her bir şiirinde hayatın kanayan bir yanını bulurdum, şair... Ezberim deydi kitabının alınlığındaki o şiir. Biraz seni anlatırdı, biraz sevgi bendesi gönülleri:

> Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli;
> Çok sevmeli öyleyse, çok söylemeli.

Beni alıp senin şiir yoluna götüren, bir geyik avcısı gibi ardına düşüren de bu dizelerin olmuştu.

III. *Gezgin*

Yola çıkıyoruz seninle şair, gezginin yurduna. Acının barınaklarından geçeceğiz, biliyorum. Aşkın bendesi yüreklere döneceğiz yüzümüzü...

Gölgesi yüzündür gezginin.

"Böyle söylüyor bir gezgin o düğümlü sesiyle; / Her şey biraz acıdır bilinen eksiğiyle" diyorsun ya; savrulan bir ömrün izlerinde gezdirirken bizi, hüznün coğrafyasını anlatıyorsun bir bir.

Ne yana baksam şair, 'acı'nın bendi çıkıyor karşıma. "Örselenmiş söz yığınlan"nı akkora dönüştürüyorsun. Sen ki yaralı aşkların rüzgârısın, bilincin kapandığı her bir şeyin önünü açarak yol alıyorsun.

Gurbeti anlatıyorsun biraz bize, yolcunun gezgin diliyle. Çoğaltıyorsun aşkı acıyla, dokuyorsun hüznün gurbetinde şiirini. Bazen yetmiyor sözcükler sana... Dönüyorum yüzümü "Sis"le gelen sözlerine:

> Sisi gümüş bir rüzgârla tepelerden eğirdim,
> Dokudum yalnızlığın bu serin kumaşını,
> Sesime ayrılıklardan bir gömlek diktim.

Yangınlara gittiğin doğrudur. Kendi göğünü bulmaktı derdin.

Biriktirdin sözlerini şair. Acının ummanına çıktın, aşkın bendinden geçerek *gezgin* kıldın kendini. Hüznü gergef ettin sözlerinin nakşına. Yer değiştiren gölgenin ve acının *simyacısı* kesildin.

"Yalnızım, yalnızsın, yalnız" demeden yol aldın, içinde büyüyenin adını dillendirmedin. Kentler arası gidip geldin. Örselendin, örseledin belki de hayatları... İmbikten süzercesine bir şiir yolu oluşturdun kendine.

Kopuşlarda buldun kendini. Dönemeçlerde, uçurumlara gidip gidip geldin. Zamandı seni ayartan, sense güne yargılı. Gene de yılmadın, yüksünmedin. Bir gülün rengi, genç bir kızın gülüşü ısıttı içini.

IV. *Yerleşik Yabancı*

Kanayan bir şiirin yolundayız şimdi seninle, işte defterimin alınlığındaki dizelerin;

Ben birini sevdiğim zaman,
Göğünü durmadan genişletir.
Ama herkes rahattır kozasının içinde,
O sevgi artık kimsesizdir.
Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli;
Çok sevmeli öyleyse, çok söylemeli.

Aşkın ehlileştirdiği yerdesin. Sızı bir yanda, sevgi bendesini taşıyor sözlerin. Ilgınındasm hayatın ve aşkın. İmgelerin koygun, içdenizlerinin sesi var orada. Kopuşun çığlığı, yaşanmışlığın izleri alıyor seni içine. Arayışın şiirine dönüyorsun yüzünü... Daha da içtesin... En derinine çekiyor bizi sözlerin... Hayatın, aşkın, savrulmanın dilini orada öğreniyoruz. Şiirinin abece'si yazılmaya başlıyor burada: acı, aşk, ayrılık, beklemek, can, çocuk, doğuş, ev, gezgin, hüzün, ışıltı, insan, intihar, keder, kadın, otel, ölüm, özlem, rüzgâr, sızı, sevmek, sürgün, toprak, üzüntü, yalnızlık, yangın, zaman...

V. *Kendinin Avcısı*

Şiirinin tamamlayıcı örgüsü çıkıyor karşımıza, burada şair. Sözlerin getiriyor o yolculuğunun ne anlama geldiğini. Tamamlıyoruz şiirinin alfabesini işte: Figan, lahza, mevsim, neden, paylaşım, şeyler, uçurum, vuslat...

Aşkın tanımı vardır sözlerinde. Hayata bilgece bakışın dip sularında gezindirirsin bizi. Biriktirdiklerinle yol alırsın, sesin tarazlanmıştır biraz.

"Ama inan sonludur aşk da,
Kovalar sonunu kendi kendinin" dedin.

Düştüğün çavların rengini taşıdın şiirine. Şimdi yeni bir yol aynmındasın. Alıp şiirini götürüyorsun, yeni bir ummanda var olmaya...

Yıkkınsın şair... Hayata ve aşka dair sözlerin küskün...

"Kiracıyım bir acıya'' diyorsun... *"Kaçınılmaz sürgün"*den söz ediyorsun... Hüznü dokuyan sözlerinle başbaşayız. Seni anlatan sözlerin uğrağındayım şimdi:

Gölgesi yıldız dolu,
Gecesi peşinde
Ve renkli donanma fişeği
Işıkla dolduran
Bir çocuğun oyuncak sepetini,
Rüzgârı tarazlanmış
Yol yorgunu birini.

Eskiyen sözlere dönersin yüzünü. Unutuşun dilini kurarsın orada.

"Bir aşkın kanayan anısına" bakar;
"Ki yıldız dolsun
Apansız karanlığımıza" derken de acının havai fişeğini savurursun gökyüzüne.

Ey şair! Yüzünü aydınlatacak sesler arıyorsun. Ölüm ki; bir imge şimdi sana. Ondan söz ederek yol alıyorsun;

Konuşalım ölümden,
Bir **Samanyolu olsun masamızm üstünde**

Yaşamak, sevmek çığlığı tutuyor seni. Yaşamın/doğanın değişmeyen yasasıdır seni 'yeni'ye iten. Oradakini gösteren.

Çağrıdır sesin artık aşkı yaşamaya... Örtüsünü kaldırıyorsun hüznün... Değişimin uğrağındasın, bütün tanıklıklarını ağdırıyorsun şiirine.

"Rüzgârın Yırtık Yeri" biraz da bunu anlatıyor...

*"Yıllanmış bir acıya"*düşüyor yolun. Dönüyorsun *"gezgin'Mğine* şair.

VI. *Küçük Tragedyalar*

Şimdi bir ezgi dilimizde o dizelerin:

Ah kavaklar, kavaklar!
Acı düştü peşime ardımdan ıslık çalar.

Acı, şiirinin "*yerleşik yabancı"*sidir. Bunu binbir biçimde dile getiricinin imgesidir bu kitap. Ki, dersin de:

Acının izdüşümüyse aşk'tır. 'Dışa dönük göz'le bulup çıkardıklarının izi vardır her bir imgede.

Kendini anlatan bir şiiri yazdığın doğru. Başka sözlerle de açımlayamayız bunu.

Sesinin yeni göğünde sıraladığın sözlerleyiz şimdi. Yalnızlığın tufanıdır yüzünü kavruklaştıran. Yitik aşklar da gelip bulur seni karlı günde: *"Acı, yalnız acı var yüreklerde."*

Yalnızlık ölümün kardeşidir, bir de anılarının:

Elbet bir gün ölürüm.
Ömrüm, ömrüm
Ve yanan mum
Kara bir fitil bırakan ardında
Ne kadar benziyor birbirine.

Acıya dolanan sen sürgün kılmıştın kendini, ömrün hüzünlü barınaklarından geçip, ezberimizde kalacak şiirleri kuran da şendin şair, orada yapayalnız. *"Ölüme ve aşka inanarak"* yaşadın.

Evet, hiç de *metin* değildin, havaiydi yüreğin!

VII. *İpek ve Kılabtan*

Ömrünün yeni bir penceresinden bakıyoruz hayata, şair. Gittiğin yerde dir anıların, kopamadığın aşkın. Gün gün kanar bir yerinde onun sevgisi:

Ben seni yalansız
Bahar gibi sevdim.
Sevgi adınaydı
Milis beraberliğimiz.
Sabahtan akşamcı
Günü tarar örerdik
Ve kedileri
ikimiz de çok severdik.

Bir büyü gibi gezinip durdun aşkın bahçesinde. Acının mazgallarına çektin kendini... Hüzünde sürgün, acıda ummandın. Sorularla yol alıyorsun artık. Yüzünü döndüğün anılarla işin yok, aşk bahçen tarumar. Acıdan da ölümünden de vazgeçiş yok sana! Gene de, 'umut insanda'dır dedin her bir sözünde.

Tarazlanmış sesin, yorgun bakışlarınla kederle yürüyorsun dağlara doğru. Eskittiğin acıların kitabesine bir yenisini ekliyorsun. Günü yeni bir umutla karşılamak istiyorsun.

VIII. *Gerçeğin Öteyakası*

Bir hesaplaşmanın kavşağındasın. Yüzün "ben"e dönük, sözün "biz"den yana. Yaşamı sorgulayış mı demeli buna, şair? Yaşadın bunca yıl, örselendin, örseledin hayatları. *Gezgin* kıldın kendini *yerleşik* bir *yabancıyken.* Şimdi, "ömrümün acıdan barınaklarından geçip yeni bir güne başlamak için sesimi sınıyorum" dercesine bir telaş içindesin.

> Ben hep sözcüklerle baktım dünyaya,
> Yaralandım sözcüklerle.
> Alıştım sözcüklerin devriyesi olmaya.

Öyle diyorsun yeni bir sevdanın yolunda. Şiirini aşkın bir yere getirdiğinin sesidir bu... Közlenenlerin önünü açan bir deyiştir o kırık dizelerin. Düşten düşünceye geçişin dilini kurarsın burada. Artık aşınan sözlerin de ırağındasmdır, şair. Bir kapı aralıyorsun şiirinin yeni yatağına.

İmbikten süzerek getiriyorsun sözlerini. Sonelerde can buluyor şiirinin özsuyu.

> Bu kekre dünyada yazık geçit yok aşka;
> Bir şey yok paylaşacak acıdan başka.

IX. *Dörtlükler ve Desenler*

Kendini anlatan bir şiirin izinden gittin şair... *"Bir yaşam sürecinden kesitler"ûi* her biri. Yaşadığının nabzı vardı orada. Kim ne derse desin,

bilicidir söz *simyacısı.* Anlatırken kendini ötekine bakar. Dile getirirken bugünü, yannı işaret eder.

İşte kanıtıdır buna sözlerin:

> Ömrümce kendimi hep sözde buldum;
> Söz cehennemdi yanıp kavruldum.
> Yeniden doğdum kendi külümden,
> Ben Anka'ydım konuşuldum.

Belki de seni en çok anlatan da bu kitabındır. Söze söz, aşka aşk, acıya acı bir hayatın tanıklığı...

X. *Süveydâ*

Öğrencimdi, Süveydâ. Adının anlamını sorunca, gülümsemişti. Sonraki gün kitabını vermiştim ona... Kanatlanmıştı birden... Okuduk şiirlerini bir çınann gölgesinde. Sevda yokuşuydu her biri. Gönençliydi gülüşleri, bakışlarında yeni gelen günün rengi vardı. Sen ki, araladın aşk kapısını bize.

Süveydâ, dedi ki: *"Çünkü sevda bir nehirdir, / Akarınsan bütünlüğüne."*

Sözlerindi bizi imgeler havuzunda gezindiren. Sonra, okudukları şiirlerle, şairlerle senin yordamını karşılaştırdılar: "Yaşayan şair bu," dediler; "hisseden, ve bize bir şeyler söyleyen..." Biri alıp Özdemir Asaf'ın yanma koydu, diğeri Orhan Veli'nin kardeşi, dedi. Öteki, "Metin Eloğlu'dan el almış"la ünledi adını.

İşte böyle şair; bir, bir Temmuz gecesi, yangına giden yürekleriniz toprağa karışmadan "gazeller"inle ecelsiz ölümün elem rüzgârına döndük yüzümüzü...

XI. *Alaturka Şiirler*

Kimdi kapıda duran, sana zamanın dilini anlatan? Kimdi acına acı, sözüne söz yetiştiren?

Dedin ki:

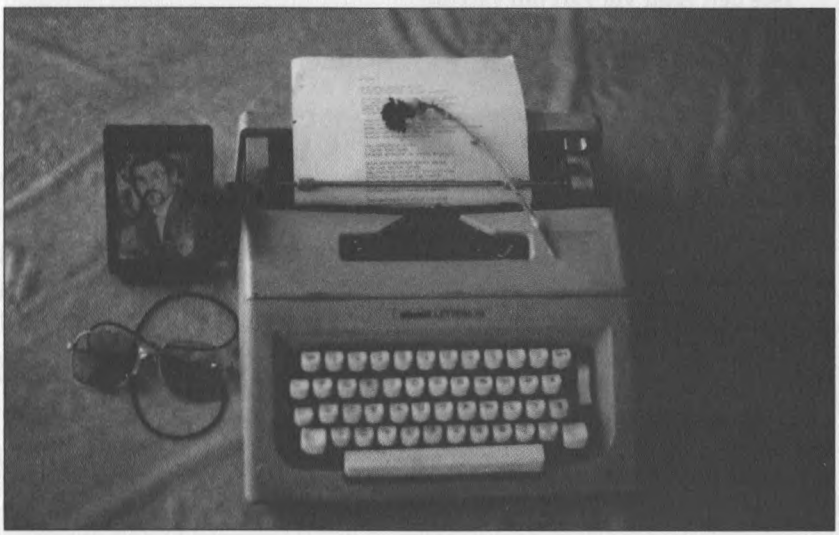
Kor düşseydi keşke yüreğime,
Bu yine anlaşılır olurdu:

Anılarla tutundun hayata bazen. Şiirin biraz da bunun sırdaşıydı. Esirgemedin sözlerini yaşadıklarından:

Ben şimdi kanayarak
Senin için yaşıyorum;
Sazan derisi gibi
Günlerimi külle soyarak.

Korladın her bir şeyi hayatında. "Yaşamak bu" dedin adına. Giden ve dönmeyen göç kuşlarının özlemi gibi çağrın oldu; aşka ve hayata... Sonra dostlarına... Şiirinin alınlığında ışıdı her biri:

Biz mi seninle bir güreşçi,
Bir şair değil asla;
İki balkon gibiydik
Zamanın iç avlusunda.

Zamana ayarlıydı yüreğin. Bir de acıdan sevinçlere. Aşkınlıktı geldiğin kıyı. Boşuna yazmadın bunları:

Bu kekre dünyada yazık geçit yok aşka;
Bir şey yok paylaşacak acıdan başka.

Verilmiş sözler gibiydi şiirinin yurdu. El alan, el veren bir bağlanışı anlatırdın. Bir yüzün hayat, ötesi araftı. Cehennemin dudağında gülüş, sızının rengiydi.

Ah, şair! Acıdan çaresizliğin burçlarında gezindin:

Acının dudakları varsın benimle solsun;
Kapım açık her ölüme nasıl olursa olsun.

Uçurumlara gittin, döndün uçurumlardan. Hesaplaşmaların barınağından geçtin. Solgun yüzünü göverten bir arayışın dili kesildin.

Dedin ki:

İşte ben yıllar yılı yan ölü yan diri,
O hiçliğe yazdım bunca harlı şiiri

XIII. *Hesap İşi Şiirler*

Ölümü ve aşkı aynı iklimde buluşturdun şair. Acıların acılarla aşılabilirliğinin kitabesini yazdın. Sesinin yankısı aldı bizi içine. Çınıltısı sarmıştı ortalığı. Hece taşı gibi şiirleri dizedurmuştun. Dönüyordun imge havuzlarına. Bekleyişin, acıdan acı duruşun sureti yansıyordu aynalara. *"Abdal yürek bir köz"*dü bir bakışında. Acı tufanıdır gelip kapısında durduğun. Ölüm öncesi sözler gibi algıladık, kimimiz de acının sanrısına verdik.

Oysa;

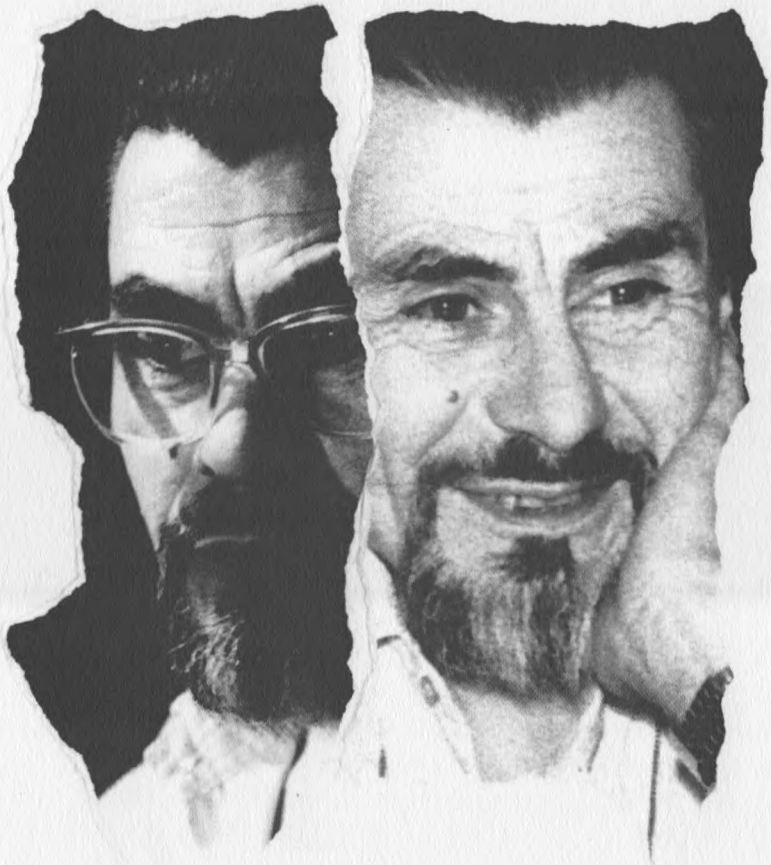
"Kunt yaşadım, / ömrümü / bile / bile" diyen şendin. Sızın yansırdı sözcüklere.

XIV. Şimdi, yangın var aramızda!

Bütün sözlerini devşirdim, sürgünlüğünün yüzüne baktım, şair. "*yaralarını kanata kanata "* yürürken, ecelsiz ölümünün yangınlarını gösteriyordun bize. *"Kan var bütün kelimelerin altında* / dercesine bir eda çıkıp duruyordu karşımıza.

Şimdi, hangi sürgün yerdesin, şair? Adın adresin kimliğin nerede? Hangi sözün ılgınında yaşıyor sesin?

Başka s*özlerde*

Şiirde iki kitap ve bir dergi: Üç ayın kazanç hanesine

Behçet Necatigil

(...)

Bir dergi

Cana can katar gibi, şiirlerine şiir katan şairlere, üç ayın dergilerinde de rastladım. *Varlık, Türk Dili, Hisar, Soyut, Edebiyat, Militan, Oluşum...* (...)

Üç ayın bu dergileri, bana en başta Metin Altıok adında herhalde genç bir şair tanıttı. Dergilerde şiir konusunda en çok onunkiler düşündürdü, zenginleştirdi beni: *Soyut* dergisinin Ocak ve Mart sayılarında taze bir duyarlığın sekiz şiiri. Meseledir. (Şiirlerin başlıkları: "Yaralı Bir Aşk II, IV, V, VI" ve "Kendi Göğünü Aramak", "Sis", "Yangın", "Teşbih").

Milliyet Sanat Dergisi, sayı 178, 2 Nisan 1976

Bir şair

Fethi Naci

(...)

Metin Altıok, hiçbir zaman "ilk kitap" ezikliği çekmeyecek bir şair: Şiirine belirli bir düzeyden giriyor. Ham yüksek atlayan atletler vardır, ilkin belirli bir yüksekliği atlarlar, sonra her yıl birkaç santim daha yüksekten atlarlar, sonra belirli bir yükseklikte dururlar. Metin Altıok, birdenbire ulaşabileceği en yüksek noktaya ulaşmış gibi geldi bana. Turgut Uyar'ın yıllar önce çıkmış bir yazısının adını anımsıyorum: "Korkulu Ustalık". Metin Altıok'ta korkulu bir ustalık var.

(...)

Çok tekrarlandığı için önemini yitirmiş gibi görünen bir söz vardır: Şiir sözcüklerle yazılır. Metin Altıok unutmamış bunu, şiirin bir dil işi olduğunu çok iyi bildiği her şiirinden anlaşılıyor.

Gezgin, başarılı bir başlangıç. Metin Altıok, şiiri ilgiyle izlenecek bir şair.

Politika, 12 Temmuz 1976

Gezgin

Turgut Uyar

Metin Altıok birden yetkin bir ozan olarak çıkıyor karşımıza. Kusursuzluğun o ürkütücü sessizliğiyle.

Acı, gittiğini geri dönen yavaş at,
Gizli ve tekinsiz öksesi yaşamanın
Umulmadık sevinçleri tattıran bize,
Renklendiren bir kuşun kanadını.
Ve gece söküp gündüz örerek,
Var gibi gösteren hiç olmayan.

Daha ilk çıkışında kusursuz olan bir ozan, biraz da geleneği, yerleşmişi kullanıyor demektir. Acemilikler, aksamalar, karşı çıkışlar bir çeşit kişilik belirtisi sayılır genç ozanda. Ne var ki Metin Altıok için aynı şey söylenemez. *Gezgin* ilk kitabı onun, resimle de pekişen yüklü bir sanat deneyi var. Geleneğe ve yerleşmişe katılacak, onu zenginleştirecek şeyler de vardır. Bunu yapıyor Metin Altıok.

Yani bilirdim bir kamyon şoförünün
Göğsündeki motor sesini,
Uykuda bile dinlediğini.
Yüzünde hasret belirtileri bulunan biri,
Boynunda taşırdı bir aşk hikâyesini
Kabuk bağlamış bir muska gibi,
Ama yine de yaralıyor beni,
Yüzümün gölgesinde kınlan bu dal sesi.

Metin Altıok'un kitabı *Gezgin* (Dost Yayınları), aslında bir tek şiir olarak da düşünülebilir. Çünkü hemen hemen hepsi, adı verilmemiş, tanımı yapılmamış bir acıyı anlatıyor. Bir gezginin acısını belki. Birbirleriyle bağlantısız görünen bu imgeler şiirin bütününde birleşip o tanımsız duyguyu oluşturuyorlar.

Şiirin yapısı düzgün ve işlek. Vurucu imgeler kurmada çok başarılı. Akılda uzun süre kalabilecek yaşantılı dizeler kuruyor.

Sonbahar -ki acının değişmez dipnotudur-
.....
Benim için bir rüzgâr
-Artık buradan gitmeli-

Metin Altıok çok kendine dönük. Hep kendi içini kurcalıyor. Bu işten güzel sonuçlar çıkarsa bile, yeteneği ile bağdaşmıyor gibi geliyor bana. Şiiri çok iyi bildiği kuşkusuz. Ama şiir yazmanın çağdaş gerekçelerini pek umursamıyor sanki. Açılmıyor. Bu onun bilerek seçtiği bir tavır da olabilir. Sözgelimi istediği zaman şöyle açılabiliyor kendinden:

Yüzünde gezginci bir adam hali,
Sazı ve heybesiyle,
Küçük bir garaj kahvesinin önünde
Bekleyen biri gibi.

Son bir şey daha. Ve galiba önemli, Metin Altıok şiire başkaldırmıyor, sanki ona boyun eğiyor gibi.

Büyük bir tadla okudum *Gezgin*'i. Uzun zamandır duymadığım bir şiir tadıyla...

Politika, 7 Ağustos 1976

Mektup

Behçet Necatigil

İstanbul, 27 / 28 Mart 1978

Azizim Metin Altıok,

Şiirlerinizi beğenen ve sevenlerden biriyim. Yeni kitabınız *Yerleşik Yabancı*'yı yolladınız (epey oldu), aldım, sevindim.

Bir "iş kitabı" olan *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nün 9. baskısına (1978) hakkınızda biyografik bir not ekleyememiştim. Bu benim, adresler bulup, özel mektuplar yazıp işi "çok ciddiye" almamdaki ihmalimdir. Ama ben, yaşamöyküleri ve ayrıntıları dışında, bir şairin bir şaire, kendisini ancak şiirleriyle "gerçekten" kabul ettirdiğine inanırım. Gerisi nasıl olsa sonradan bir gün tamamlanır.

Yerleşik Yabancı'da bana ters düşen bazı anlatım özellikleri üzerinde sizinle karşı karşıya tartışmak isterdim (Yani ancak başlardaki şiirlerde, bazı dizelerinizi ben olsam şu, şu fazlalıklardan arıtırdım türünden konuşmalar. Örneğin, kitapta birçok şimdiki zaman kipinin geniş zaman olduğunda, daha da güzelleşeceği. Ama bizim bir dizeyi *şu* biçimde kurmuş olmamıza da elbet saygı gösterilmelidir.) Fakat gene de, ah, kısaltmaları bilmeyişi çok genç şairlerin!

Bu kitabınızda önemli ilerlemeler gördüm. Sizin şiirlerinizde sıcak yaz aylarında kavrulan tarlalann üstündeki hava titreşimlerine, açıkça görülür yalazlara benzer bir doğa yansıması var. Sonra, inandırıcı. Bilgiç bir zekânın değil de yalın bir kalbin şiirleri bunlar. Çileli, çok duyarlıklı bir kalbin. (Yanılıyor muyum? Yanılsam bile, bende öyle bir kanı yaratıyor ya, isterseniz aldatan bir ışık olun!) Sağlam yapılarda bir "kişiliğin damgası"nı vuruyorsunuz yazdıklarınıza. Bu çok iyi!

Yolundan cayma sakın, Metin Altıok! Şimdilik.

Türk Dili, sayı 363, Mart 1982

Yerleşik Yabancı

Doğan Hızlan

Bir edebiyat yapıtının bildirisinin ille de yüksek sesle söylenmesi koşulunun geçerli olmadığım kanıtlayan ürünler arasında, Metin Altıok'un şiirlerini de sayabiliriz. Yalnızca bildiri yanının tartışılacağı bir yazı değil bu. Gelin görün ki şiir kuramı, şiirsellik ve şairlik konusunda birtakım düşünceleri Altıok'un şiirleri çağrıştırıyor. Şiirin ilkelerini, şiir disiplinini kaleminden uzak tutmuyor.

Temalarını kendine özgülükle devşiriyor.

> Ben bir söz söylediğim zaman,
> Kendine küçük bir pıtrak edinir.

Metin Altıok'un şiirleri sessiz bir direnç gösteriyorlar. Meydanların kalabalıkların, dinlediği şiir ürünlerine karşılık belleklerdeki yerlerinin sağlamlığını biliyorlar. Şiirler yoğun bir çaba istiyorlar okurdan. Anlaşılırlığın zorluğundan ya da şiir sanatının bütün kapalı öğelerini kendinde taşıdığından değil bu, yalnızca yalın anlatılan ama ilk anlamın ötesinde derinlik taşıyan şiirler olduğundan.

Altıok'un şiirlerinin kişiye şiir kuramı (poetika) açısından güven veren bir yanını da belirtmek gerekiyor. Bizim edebiyat tarihimizde şiir türünün geçirdiği evreleri bir bir özümlemiş. Kimi yerde etki kaynaklan seziliyor ama bunun dışında bir geleneği bütün olarak anlayıp yorumlamanın, kendi ürününü yaratırken başkalarının çabasını da bilmenin ustalığı hemen ortaya çıkıyor.

Altıok, bir şiir bileşkesi sağlamış. Ne yüzeyde bir manzume anlayışı ne de kapalılığın okurunu gittikçe azaltan ve daraltan kuyusu.

Dizelerinde şiirin disiplini yanı sıra klişeleşmeye karşı bir tutum var.

Çağrışımlar yığını içinde kaybolan bir imge düzeni yerine bir tablo çizmeyi yeğliyor. Kelimeleri seçişteki tutumu onun bu konuda ustalığını kanıtlıyor. "Bilinmedik Bir Aşk" adını taşıyan bölümdeki şiirlerde uğraş sonucu edinilen, kazanılan yalınlığın hangi nitelikleri içerdiğini anlıyoruz.

(...)

Garip şiirinin yalın anlatımını, İkinci Yeni'nin imge zenginliğini özümlediği bu bölümde belgeleniyor.

Altıok'un yeni şiir kitabı okunması gerekli bir şairi bir kez daha hain hatırlatıyor bize. Belleklerde kalan, çarpıcılıktan uzak, gereksiz yere şiir sanatının öğelerini boşuna harcamayan, şiir birikimlerinden nasıl yararlanılacağını örnekleyen bir çalışma. Sanırız, okurlar onun şiir bileşkesinde ortaklaşa beğenilerini bulacaklardır.

Cumhuriyet, 9 Mart 1978

Edebiyat söyleşileri
En gençler

Metin Altıok artık şiir yazmasa bile, şimdiye dek ortaya koyduklarıyla bir değerdir diyorum. Lirizm ve humor'un Arabesk biçimlerle sürekli iç içe geçtiği bir şiir onunki.

Cemal Süreya

587. Gün

Nebahat Çetin'in (Metin Altıok'un eşi) mektubundan parçalar:

"Metin'in ısrarlarına dayanamadım; biraz da duygulandım, yazıyorum (kendisi mektupla tatmin olmazmış). Bütün gün aynı sözler: Cemal Süreya benim için 'Bundan sonra şiir yazmasa da olur' dedi. Sizi özlediğini ve kırgın olduğunu söylüyor Metin. Nasıl olsa gelip sizi bulacağını..."

Milliyet Sanat'ta beş altı yıl önce "En Genç" şairler için bir yazı yayınlamıştım. Bir sürü genç şairin varlığını ortaya koymak amacıyla yazdığım bu yazıda Metin Altıok'u da, bir bakıma, gençlerin en olgunu olarak anıyordum. Sevdiğim şairdir (ayrıca sevdiğim adam) Metin. Giden ay da iki dergide çok güzel iki yapıtını okudum. Onun için, "Artık yazmasa da, olur" derken, şiirine bundan sonra tek dize eklemese de, iyi şair ve usta olarak kalacağını, yerini bulmuş bir sanatçı olduğunu söylemek istemiştim, ipek dokuma işini herkesten iyi bilen Metin Altıok için tersini söylemek istemiş olamam. O yazıyı, aradım, bulamadım. Ama, olamam... Yazılarımda belirsiz kalmış yerler olabilir, Metin için olamaz. Zaten o yazının bağlamı da böyle bir şeye uygun değil. Orda ad geçen bütün genç şairlere sevgiyle yaklaşılmıştır.

Aslında buram buram sevgi, özlem, tutku, anılar (ki yoksalar, hiçbir şey yok...) var Nebahat'ın mektubunda. Nebahat'ı hiç görmedim. Bizim oralıymış. Beni Bingöl'e çağırıyorlar. Gitmez miyim?

"Aslında Metin'i anlamak için de zor değil. Bingöl ve Metin! Zor! Üstelik yedi yılı bitiyor. Zorunlu. Benim görüşüm, bu deneyim ya da sınav Metin için gerekliydi. Kaldı ki, Bingöl, sevdi onu. Kucak açtı. Sahip çıkıyor. Şairliğine de saygı duydu."

Yayıma hazır iki kitabı varmış: *İpek ve Kılabtan-, Gerçeğin Öteyakası.*

Sevgili Nebahat, söyle o Metin'e, böyle güzel mektuplar alacaksam, beni istediği kadar yanlış anlayabilir. Bu hak verildi. Mektup postada.

El resimleri yapıyor mu? Buyrukçu ile geçende bir eve gittik; orda hep Metin'den söz ettik. Ayla Seli de vardı; sizleri çok merak ettiğini söyledi.

Biliyordum bir gün sizden mektup alacağımı.

Zeynep iyidir.

Ekim 1986

Ve yeni bir şair: Metin Altıok, *Gezgin*'i bir iki kez okudum. Güzel şiirler var içinde. Duyarlılıkla tıkabasa. Ama daha önemlisi, şiirin bir dil uğraşı olduğunu daha bu ilk kitabında kavramış Metin Altıok. Son yıllarda kullanılmış bazı biçimlere fazlaca bağlı. Yine de ayrıntıda yenilmiyor onlara. Bir hüzün var Metin Altıok'un şiirlerinde. İç kapayıcı değil, iç açıcı bir hüzün. Ancak böyle dersem anlatabiliyorum.

Ve yeni bir şair: Metin Altıok, *Gezgin*'i bir iki kez okudum. Güzel şiirler var içinde. Duyarlılıkla tıkabasa. Ama daha önemlisi, şiirin bir dil uğraşı olduğunu daha bu ilk kitabında kavramış Metin Altıok. Son yıllarda kullanılmış bazı biçimlere fazlaca bağlı. Yine de ayrıntıda yenilmiyor onlara. Bir hüzün var Metin Altıok'un şiirlerinde. İç kapayıcı değil, iç açıcı bir hüzün. Ancak böyle dersem anlatabiliyorum.

Politika, 1 Temmuz 1976

Has ipekten bir şiire övgü

Haydar Ergülen

Metin Altıok, benim sevgili şairim.

Her buluşmanın bir yolculuk olduğu zamanlardan kaldı bana, güzel kaldı. Şu tatile çıkarken unutulanlar listesine giren, ama kendini yolculuklara kaptıranların gerek şartı bir "Gezgin" hep kaldı. Nostaljinin artıl kötü tadına dayanıklı bir *Gezgin*'le yola çıkmak... Evet, hâlâ çok önemli

Kendinin Avcısı, Yerleşik Yabancı, Küçük Tragedyalar, yani bir 'Gezgin'in içinde yürek denen pusulayı eskitmeden sürdürdüğü bir yolculuğa yazılanlar... Bu yolculuğu izleyenler, derin tutkularla örülü bir kederi hep duydular belki, ama alttan alta, kendini saklamayan bir keyif hiç eksilmedi. Bir keder, keyifle okunur muydu? İçini dışına çıkarmayan, kendini çok seslendirmeyen, gözyaşlarını az ve yalnızca kendi kendine kullanan bir kederin kaçınılmaz keyfi. Belki de dokunulmaz.

Giz ve *Gizem* arasında bir fark varsa, Metin Altıok için İkincisi söz ol malı. Gizdeki kötülüğe karşı gizemin onulmazlığı. Giz, sanki ongunlukla yaralar da, gizem -ki zaten bir azınlık duygusudur! - yaralarıyla yaşar. (san, has bir şair karşısında, acaba hep böyle küçük felsefeler mi yapar?

Belki bir 'vesile' şu küçük felsefeyi bağışlatabilir. Metin Altıok, sevdiğim kitap adlanna bir yenisini daha ekledi: *İpek ve Kılabtan.* Metin Altıok şiirleriyle yeni tanışanlar için de, bu şiiri izleyenler için de güzel bir buluşma olanağı. Metin Altıok, şiirini uzun uzun saklıyor, ama güze bir şiir okuma heyecanını saklamak pek kolay değil. Hem şu dizeler niçin saklanmalı? *"Eskiden nasıl ölünür? / Bunu bilmiyorum henüz. / Ama eskiden ölen biri Sanırım bir mezat / Gramofonunun borusur / Sessizce gömülür. / Ve o gramofon borusu / Ne gariptir; / Geceslan gibi /Akşam açıp sabah örtülür."* (Tezgâhında Acmın)

Ortalarda görünmeyi, sözü uzatmayı, ipek dışında süsleri sevmeyen bir şair için yazılan yazı daha geveze olmamalı. Ben, 6 güzel şiiri kapsa-

yan *İpek* ve *Kılabtan* için Metin Altıok'a teşekkür ediyorum. Bizi sevindirecek çok az şey olduğunu bilen, 'bir terzi suskunluğunu prova ederken' has ipekten bir şiir ören şair için yazdım bu övgüyü. Umanm, okuduğunuzda siz de bu ipeğin hışırtısını duyarsınız.

İkibine Doğru, sayı 26,
26 Haziran - 4 Temmuz 1987

Metin!

Bir şiir bir şeye benzeyecekse en çok
unutulmuş bir şehre benzesin isterim
hiç kimse görmemiştir çünkü orada
ince çatılı alnına acıyı siper edip
evinin yolunu gözleyen yakışıklı bir "Gezgin"!
bu şiir yanda kalacaksa, ıssız kalsın
isterim, benim de sessizlikten başka
bir anlam bulamayan şu kelimelerim
ve kağıttan bedeni şiirden ince
ruhuna iliklensin "Yerleşik Yabancı"mn!
Çekip gidecekse dokunaklı mecazların
yurduna bir gün, bir ormanda geçsin
isterim bu şiir ve "Kendinin Avcısı" olsun
şair, kimseler onu bulmadan önce!
Bir sebebi varsa bu şiirin, kurtarsın
isterim yüzümüzden hayat denen maskeyi,
bıraksın ömrümüze şiirini de bir avunmalık,
keder gibi çıplak "Küçük Tragedyalar"m!
Bu şiir bir yağmuru çağıracaksa, kül
şüre düşmeden seni çağırsın isterdim:

Tenha dilde sevdiğim, Metin abi, şairim!

Haydar Ergülen

Metin Altıok

Veysel Öngören

Adını uykuya yaz
Sabahtır
Serçeler su içer gelir yağmurda
Adın onları ürkütmez

Senin adın pembe elli çocuktur
Ilık nefesli
Uyaran yaşamayı
İnsan kısmını ve
Saat kaç sorusunu
Parmak uçlarıyla yazan yağmurda

Yağmura adınla yazmıştın unuttun mu
Bir keresinde
Dersini unutmadan öğrenmeyen sözcüklerinle
Bu kere hatırlanınca öğrendiklerin
Artık sözcükleri kendileri kullanırlardı

Gurbetçi doğdun sen konaksız gezgin
Ülkesinin arkasız yetimi
Çocukların amcası korsan
Karacaoğlan sazını ağaç dalma mı astı
Senin sözcüklerine asılı ağaç dallan
Varisi yollannın, kahvelerinin, meyhanelerinin
Gece uykusu kaçan çocukların varisi

Sen doğdun gönensin diye güzelliklerin
Taşıyor olduğu istek
Göçebe yüklemindir senin
Kendinin avcısı
Tuzağa düşmesin diye kuşluk
Kavil vaktidir

Hoşgeldin demek için sana
Niye çıkıp gelmiyorsun bir gün
Nebahat'i de alarak
Üç saat otobüsle diyorlar Bingöl
Gel gör, Diyarbakır'ı İzmir yaptım sana

Ortaklaşa, Nisan 1983

Soylu bir ozan

Melih Cevdet Anday

P. Valéry, şiirde biçimin önemini anlatmak için şu sözleri söylemişti: "Sen kafesi yap, kuş nasıl olsa gelir." Bu söze, "Ya gelmezse?" karşılığını vermek, şiir çalışmasının kafesi yapmaktan başka bir şey olmadığını bilmeyenlere yakışır. Ozan biçimler aramalı, boyuna daha karmaşık biçimler aramalı; okur bunu fark etmese de verdiği olağanüstü erinci duyumsar. Müzikteki armoni gibidir bu, ezgiyi yaratır. Öz-biçim tartışmasını, ben, öz-konu olarak değiştirmek isterdim: Burada öz, yalnızca biçim anlamına gelir.

Baktım annem yoktu yanımda;
Sırtımda bahriyeli giysimle,
Ben bir kez kayboldum çocukluğumda.

Bu, üçlemede "yanımda" ile "sırtımda"nın arka arkaya gelmesine ve üç dizenin de sesli ile bitmesine karşın, bir dizim kaygısının başı çektiği göze çarpıyor; böylece öykü güçleniyor. *Gerçeğin Öteyakası* adlı bir şiir kitabındaki bütün şiirlerini sevdiğim Metin Altıok, "Ben Üzre" bölümünde bulunan üçlemelerin tümünde eşdeş biçim uygulamasını sürdürmüş. Şu örnekleri de vereyim:

Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar.
Ben bir kömür ocağınm onulmaz göçüğüyüm;
içimde cesetler ve daha ölmemişler var.

Akarsulara özenen bir adamım ben,
Taştan taşa vuran kendini;
Durmayı bir türlü beceremeyen.

Ozan, yalnız yaptıkları ile değil, yapmadıkları ile de kurar şiirini, kendine koyduğu yasaklarla. Biz onları bilemeyiz, ama bu yüzden bir kişilikle karşılaşırız, yeni bir kişilikle. Ben de Metin Altıok'u böyle tanıdım işte. Onu artık nerde, hangi dergide, hangi seçkide görsem ayırabileceğim. Çünkü onu izleyerek, burdan sonra nerelere gideceğini merak ediyorum.

Yazımın başında, ozanın boyuna daha karmaşık biçimler araması gerektiğini söylemiştim. Anladığıma göre Metin Altıok, o görüşte değil; sade biçimler ona yetiyor, ufak bir kafeste koca kuşlar barındırmayı başarıyor çünkü. Kitap dört bölümden kurulu. İşte "Sevda Üzre"den bir üçleme:

Önceleri bir kuru daldım ama;
Tuttum yapraklar açtım,
Seni görünce dünyaya.

Gerçeğin Öteyakası'nın dördüncü bölümünde rahat söylenmiş 15 sone yer alıyor. Shakespeare'inkileri andıran sonelerdir bunlar. O bölümden bir örnek alıyorum yazıma.

Neden diyorum kendi kendime hep;
Üstelik param da varken ve tokken karnım,
Acaba nedir duymama sebep
Gülmek, eğlenmek isterken canım,
iğneden geçirip ebruli bir ipliği
Ucunu düğümler gibi birden.
Neden, neden diyorum, ama;
Ekmek almaya gönderen çocuğunu,
Dul bir kadın geliyor aklıma
Ve ben bilmiyorum o kadının kim olduğunu.
Demek benim içimde bir ben daha var;
Hem ben olan, hem siz, hem onlar.

Cumhuriyet Kitap, sayı 27, 1990

Bir başka şiirin bir başka şairi

Tank Dursun K.

Herkes şiir söylüyor. Metin Altıok da. Üstelik, Metin Altıok, uzun bir suredir şiirle haşır neşir. Peki, niçin bir yerlerde değil, ya da şöyle sorayım; niçin olması gereken yerde değil?

Şiirinin alçak sesle söylenen şiir olmasından belki. Çünkü yavaş bir şiirin şairi o. Yaklaşımı gürültüsüz, abartısız. Daha çok gözle okunuyor. Gözle ve en çok iki kişi ile.

Metin Altıok'un şiirinde hikâye de var. Eskiden de var mıydı? Vardı da ben mi görmezden geliyordum? Olabilir. Ama hikâye, Metin Altıok'un şiirine yakışıyor. Sözgelişi, Behçet Necatigil'in kimi şiirlerinde ya da bir dönemin Necati Cumalı'sında olduğu türden hikâyenin öncelikle egemen olduğu bir şiir-hikâye değil Metin Altıok'ta olan.

Gerçeğin Öteyakası'nda Metin Altıok 'ben'le kendini anlatıyor. Kendini anlatmak, ilk bakışta en kolay bir uygulama yolu gibi görünür. *'Ben'*i ele alırsınız, tüm bakış açınızı bu *'ben'e* yükler, her türlü imgeleme yine bu *'ben'*i aracı edersiniz, olur biter!

Acaba mı?

Bunun bu denli 'en kolay' olmadığını Metin Altıok'ta ve *Gerçeğin Öteyakası'nda* görüyorsunuz hemen. Metin Altıok, şiirinde beklenmedik bir değişkenlikle, yeni bir kurgulanmayı da içererek kendi alışmışlığının dışına götürüyor bizi. Kuşkusuz, daha ilk birinci *üçlü*'sünde *"İçimde kaybolmuş bir çocukluk korkusu / Bakıyorum pencereden dışarı / Uzakta kuru dağlar ve meşe korusu"*nda biraz gereksiz bir yumuşaklıkta (fakat yerli yerinde), biraz hikâyelemenin (ya da hikâyelendirmenin) de anahtarını okuruna sunarak şiirine alıyor. Ardı sıra gelen öbür *üçlü*'ler birbirini bütünlerken kimi kez de birbirini ba-

ğımlılıktan çekip kurtarıyor: *"Şu benim kervan geçer / Kuş uçmaz yalnızlığımdan / Söyleyin kendine kim esvap biçer!"*

Kimi kez değeri su götürür, şiire girmesi tartışmaya açık kelimelere şiir yüklüyor: / *"Gün olur bütün sözcükler pörsür / Gölgem ayaklanıp serer gövdemi / Yüreğim ufalanıp dökülür"*. Yanı sıra, ucuzlamanın eşiğine kadar gelerek kıl payıyla sıyırıyor şiirini: *"Nereye baksam gördüğüm sığlık / Bungunum ve suskun / Boğazımda yıllanmış bir çığlık. "*

Derken sizi ürperten bir tatlı şiir serinliğinde yakalamasını çok iyi beceriyor: *"Bir ağaç kovuğudur yüreğim benim / Ekmek parçalan koyduktan / Önümden gelip geçenlerin. "* Ve inanılması zor bir ustalıkla basite indirgenmiş bir genel yaşamsallığımıza usulcacık sokuluyor: *"Yani benim gözlerimin bunca yıl gördükleri / Bir gün benimle birlikte / Yok olup gidecekler öyle mi?"*

Bunu sorarken kendini ve dününü, insanları ve yarını bir büyüteç altına sokmuyor Metin Altıok. Şiirinin söyleme yapısında hırçınlık ya da yüksek sesli olmanın tedirginliği yok onda zaten. O, bir kuşun kanadına bindirdiğini bize varsaydırdığı ince, çoğu yerde naif olmanın (evet, bu da yakışıyor ona) doyumsuz zenginliğiyle yumuşak başlı (ama bir o kadar da ağır başlı) bir şiirin sürdürücülüğünü örnekliyor *Gerçeğin Ötey akası*'nda: *"Susuyorum konuşsam faydası yok / Sözlerim dağılıp harfleniyor. "*

Bunun hemen arkasından açıklıyor da: *"Ben hep sözcüklerle baktım dünyaya / Yaralandım sözcüklerle / Alıştım sözcüklerin devriyesi olmaya. "*

Metin Altıok'u günümüzde şiirimizi dolduran nice kof ürünlerin arasından keşfedin. Ona gecikmiş bir hakkı teslim edin. Kârlı çıkarsınız.

Varlık, 1 Eylül 1990

Şairin keşfi

Metin Celal

Cumhuriyet'in Kitap ekinin 27.sindeki Melih Cevdet Anday'm yazısını okudunuz mu? "Soylu Bir Ozan" başlıklı bu yazısında Metin Altıok'tan söz ediyordu. Ardından *Varlık*'ta (Eylül 1990) Tank Dursun K.'nin yazısını ve Altıok'la yapılan söyleşiyi okuyunca için titredi. Sonunda şair keşfedilmişti.

(...)

Bu arada yazmadan edemeyeceğim, geçen yıl Necatigil Şiir Ödülü'nü vermekte çekingen davrananlar, bakalım, *Gerçeğin Öteyakası*'nı görmemek için nasıl bir kılıf bulacaktır?

Sağır kulağa sözüm yok, köre ne göstereyim!
Duymazlıktan, görmezlikten gelenler;
Bir de size sormalı, ya ben nereye gideyim?

Bakış, Ekim 1990

"Türkçe'nin gece gezen mahalle bekçisi"

Enver Ercan

"Gerçek yolcu yalnız gitmek için gidendir" diyordu Baudelaire. Metin Altıok, "Ben hep sevginin peşinden gittim" dese de, şiirimizin tek "gerçek yolcu"sudur bence. On yıldır Anadolu'nun çeşitli illerinde geçen gönüllü sürgünlüğüne paralel, şiirinde baştan yeri var olan yolcu-yolculuk imgesi giderek, yalnızlıkla beslenen kopkoyu bir kaçış izleğine dönüştüğü için olsa gerek, onu bavulu her zaman hazır ve elinde bir şair olarak düşünmüşümdür.

Yerleşik yabancı bile olmayışının altını "İki Kişi Gibi" şiirinde oldukça net bir biçimde çizer aslında:

- Hey ahbap; niye düştün yollara?
Kaçılacak yer yok ki!
- Olmasın ne çıkar.
Yoruyorum ya peşimdekini.

Metin Altıok'un bugüne kadar yayınlanmış şiir kitapları geliyor aklıma: *Gezgin, Yerleşik Yabancı, Kendinin Avcısı, Küçük Tragedyalar, İpek ve Kılabtan...* Ve bugünlerde yayınlanan iki yeni kitap: *Gerçeğin Öteyakası* ile *Dörtlükler* ve *Desenler...*

Bu kitap adlan bile Altıok şiirine ilişkin yeterli ipuçlarını verir: Kendi tragedyasını "bakışı sürekli tökezlese de" bu kekre dünyada yüzleşmekten çekinmeden oluşturan bir şairin dünyasıdır bu. Sunduğu dünya, bu coğrafya insanının hiç de yabancısı değildir ama yeterince tanınan bir şair olduğu da söylenemez. Peki kimdir bu "kendini içten içe bir inip bir çıkan" şair: "Ben Metin Altıok, adanmış yüreği imgelerin.

Türkçe'nin gece gezen mahalle bekçisi. Şiir omuriliğimdir benim, duyarlığımın temelidir. Sözcük evrenine açılan penceremdir. Ben hep o pencereden bakmaya çağırdım herkesi. Çünkü şiir bir disiplindir. İnsanın iç karmaşasını intizama getirir ve gerçekten daha gerçek olmaya eğilimlidir. Ama bakıyorum da herkes çok memnun küçük evreninden. Şiirin ve benim yalnızlığım bundandır."

Değişik kaynaklardan yararlansa da "yerli" bir şiir yazmıştır Metin Altıok. Bu coğrafyanın şairidir: Şiirinin dokusu, geleneksel şiirimizle girdiği ilişki ve tabii poetik tavrıyla. Peki niye böyledir: "Çünkü bu benim kişiliğimdir. İnsan bir kültür ortamına doğar, bir dili öğrenir. O kültür ve dille yoğrulur. Yani doğal bir sonuçtur. Yeter ki insan kimlik değiştirme çabasında olmasın, 'doğulu' olarak bir 'değer' olmaya yönelsin. Galiba işin aslı bu."

Son iki kitabında daha da belirginleşiyor bu tavır. Kendini didik didik edip sorgulaması sürüyor ama, "hiçbir anahtar dönmese de kilidinde" dış dünyaya, gündelik hayata daha bir çevirmiş yüzünü.

Bazı şeyler vardır insanı değiştirir;
Siz böyle ne çok, hep kendinizlesiniz.
Örneğin çarşıda bir çocuk, ille diretir;
Necatigil diyor ki, bakıp da görmediniz.

Dörtlükler ve Desenler

Trafiğe çoktan kapatılmış bir şosede benzin istasyonu olmak yerine, önünden "otobüs pencerelerinin hızla geçtiği" bir terminal büfesi olmayı seçiş de diyebiliriz buna.

Bu seçişin nedenini de yine kendisi açıklıyor.

Sen ki banarsın altın suyuna,
Yıllardır bir ziynet gibi kendini;
Bırak lağım karışsın bundan sonra kuyuna,
Biraz da pislikle sına erdemini.
Hasrete, açlığa, yokluğa dokun,
Bakalım o zaman neye benzeyecek.

Gerçeğin Öteyakası

31 Ekim 1990

Metin Altıok'un "küçük tragedyalar"1

Orhan Kahyaoğlu

(...)

Metin Altıok, özellikle bu yıl içinde çıkan iki kitabından biri olan *Gerçeğin Öteyakası*'nda, modernist mutfaktan gerekli aşını hep aldığını kanıtlamıştır. Ama onun şiir serüveninde ayrıntılarıyla yaslandığı formlar hep klasik şiir örgüsü içinde bezenip doğmuştur. Bunun da önemli nedenleri olsa gerektir. Batılı bir epistemeyle Anadolu kültürünün çakıştığı noktada ortaya çıkan kentli bir hayatın içinde yaşaması önemli bir nedendir. Gerçi biten son on yılı taşrada geçer şairin. Buna rağmen hiçbir zaman kıra özgü bir şiir süreci olmamıştır onun. Sıradağlar ve sınırsız bir doğa onun hep etki alanı içinde gözükebilir. Tüm bunlara rağmen içinde yaşadığı oda hiç değişmemiştir. Mekân onun için bir belirleyici olmaz. Çünkü evreni hep içe dönük ve karanlık tablolarla doludur. Dünyanın halidir onu etkileyen. Bu yüzden de, içine kapandıkça fışkıran bir şiir kurgusuyla bezemiştir hayatını. Yoğun acılar çeker. Ancak çektiği acıları adına şiirinden ödün verip, özgün formları bilinçsizce yıkmaya yönelmez.

Durumları ve sezgileri alıp yoğurmak; bu yolla ikinci bir şairde olmayan bir şiir estetiği kovalamakla geçer bir tür şiir hücresi olan odası.

Trajik olanın üstüne gitmektir, Altıok'un işi. Aşk'ın, doğa sevgisinin, yalnızlığın ve yabancılığın örtüştüğü karamsar bir tablo çizilir tüm şiirlerinde. Yersizlik ve yurtsuzluk da bu yüzden şiirinin en önemli kurtuluş yoludur, ilk kitabına verdiği *Gezgin* adlı isim bu tür bir algı boyunun özetidir.

(...)

Altıok'un en büyük inançlarından biri de aşk duygusudur. Çünkü sı-

nır tanımazlığıyla varolur aşklar. Engeller aşmadan, yalnız olmadan ve en çok da acı çekmeden yaşanabilecek bir aşka inanmaz. Tüm kapalı dünyalara rağmen insanın kendini sevme erdemi aşkın ana kıstası gibidir. Bu sevgi olmadan, başka bir insana, bir yere, bir olaya tutkun olmak mümkün değildir. Hep dikenli teller vardır aşkın önünde. Ve bunun için kıyasıya bir savaşa başvurmak gerekmektedir. Hemen tüm kitaplarında gözüken aşkla yoğrulmuş şiirlerinde, kaçınılmaz bir sona da ulaşılacağı duygusu içten içe kuşatır. Altıok'un duyargalannı. Önemli olan direnmek ve sonuna kadar mücadele edebilmektir. Kırgınlık ve yoksulluklar aşkın kopmaz parçalandır onun için. Ama o denli de gözü kapalı verilen bir uğraştır bu. O yüzden de yalnızlık ve yabancılığın aşkın ikiz kardeşleri gibi varolduğuna inanır.

(...)

Elinde altın kaplama bir şiir anahtan var Altıok'un. Zorlamadığı hiçbir kapı da yok. Hepsini açmasını beceriyor. Hem de kendini hep ikinci plana atarak. Ortalıkta boy göstermemek için elinden geleni yapıyor sanatçı. Ama artık onu es geçebilecek bir şiir ve edebiyat çevresinin bulunması mümkün değil bizce. Hayatın ve şiirin kristalini kırmış, ama altın anahtan elinden düşmeyecek gözüküyor.

Sombahar, Kasım-Aralık 1990

Şiirli değnek

küçük İskender

Dört kapılı odada oturmuş, konuklarımı bekliyorum. Gizli ve süratli bir oturum olacak bu. Mücevher taslakları çizmek, sanki çok eskiden gelindiği izlenimini yaratan yeni bir kente girmek gibi bir şey. Birbirimize, birbirimizi görmeden zarif ve nemli şiirler işleyeceğiz. Dört kapı; dört örtük kapı! Kilitsiz.

aşk da kirlenir elbet insanla birlikte

Mor, üzerinde denizkızı desenleri olan kapı açılıyor: "Kendimi hep garip bir leke gibi gördüm bu dünyada; Ama tertemiz zamanlardan kalma bir leke" diyerekten giriyor içeri Metin Altıok. 1940 doğumlu yaşlı çocuk! Yeni kitabı *Süveydâ*'sini uzatıyor. Gözlerinde bakırdan bir yorgunluk var. Hüzün bozkırları boyunca dörtnala tay süren bir kızan gibi:

Benim bu dünyada bir yerim olmadı,
Kuytu gövdemi saymazsak eğer.
Gövdem ki varla yok orası,
Hem varlığa, hem yokluğa değer.
Ama yüreğim hiç solmadı, (izin Verin de)

Herkesin boşaltıp gittiği meyhanede, emektar garsonun uyandırmaya çalıştığı esrik bir karaprens gibi:

Sen vazgeçilmez kötü bir alışkanlıksın;
Cinnete ve ölüme kapı açan esrarsın... (Aykın Sevda Sözleri)

Bu sekizinci kitabında Altıok'un mırıldandığı ezgi gerçekten burucu, yürek sıkıştırıcı. Hayatla burun buruna, bıçak ucunda, uçurumdaki dala tutunmuş ipekten seri imgelerle örülmüş, ölçülü-olgun-dilini kuşatan bir sesi barındıran, tragedyasını içe vurarak -tekrar tekrar- okundukça çoğalan bir şiir. Altı ok yiyorsunuz bir anda! Altısının da ucu insandan üretilmiş zehir sıvalı: Acı, Sevgi, Yalnızlık, Duyarlık, Ölüm, Kendinle Hesaplaşma. Bunlann hepsi de ister istemez, yaşanılanların, dışlanmışlıkların tanıklığına sürüklüyor şairini:

Bana geçen bunca yüdan bir uyuşuk kış kaldı
Hem önüme, hem ardıma aynı solgun bakış kaldı. (Kalana Gazel)

Beş ayrı bölümden (Bir Yürek Dökümü, Hesaplaşmalar, Ay kın Sevda Sözleri, Gazeller, Cemal Süreya İçin Beş Şiir) ve bağımsız tek bir şiirden (Bozlak Kedi ve Ölüm) oluşuyor *Siiveydâ.* Birbirine anlamsal ve süreçsel geçişimler yapan bölümlerin sıralanışında bile Altıok'un özyaşamının sorgulanması söz sahibi olmuş, tasarımcısı hakikât tarafından hırpalanmış ve farklı bir yüzle kendi yırtık maskının arasında gidip gelen siyah ışığın etkisi altında kalmış. Bölümlerin içeriğine şöyle bir göz atarsak, sırasıyla: Kitabın yazılış nedeni, Alınan-verilen matematiği, Sevgi-Sevilen-Seven Bermuda Üçgeni, Dününü-Gününü-Yarınım cebire tabi tutmaya zorunlu adam ve her şeyle kavgasını bitirmiş görünerek özel dokunuşlanna yönelen kişi.

Altıok, uzunca sayılabilecek bir süreden sonra adeta yeniden keşfedilen bir şair. Bu hatırlanmamıştık, ince bir kırgınlık olarak zaten kendini belli ediyor; ama bu, sütün kabarması kadar naif bir isyan.

Üzülme altıok metin, hüzünlerle geçen tarazlanmış ömrüne
Sen yoğun sis içinde sesi duyulan, uzak candın bir zaman (Zamanlı Gazel)

Ve ben küçük İskender, koyup elimi göğsümün üstüne, süveydâmı: yüreğimin ortasındaki karanoktayı, karadeliği hissetmek için uğraşıp durdum tüm gece. Avcuma Samanyolu bulaştı; aralıklardan geçemedi, takılıp kaldı parmaklanma birkaç kuyrukluyıldız.

Adam Sanat, sayı 65, Nisan 1991

Ressam-Şair Altıok'un ardından

Kaya Özsezgin

Edebiyat türleri arasında, resimle en iyi anlaşan dal şiirdir. Tevfik Fikret'ten Bedri Rahmi'ye, Oktay Rifat'tan Metin Eloğlu'na ve İlhan Berk'e kadar birçok şair, değişik ölçülerde resim sanatına yönelmişlerdir. Bunlar içinde ressamlıkla şairliği aynı etkinlik düzeyinde sürdüren Bedri Rahmi gibi tipik bir örnek var; ama resmi şiirine baskın çıkan başka şair yok. Bir başka deyişle, ressam şairler var, ama şair ressamlar yok. Böyle de olsa, resim sanatına ilgi duymuş olan şairlerin yaşamında resim, genellikle gelip geçici bir heves olmanın ötesinde, şiiri besleyen ve geliştiren bir kaynak olarak önemini her zaman korumuştur. Batıda da durum, bizdekinden farklı değildir. Orada da ressamlarla şairlerin ilişkisi, edebiyatın başka alanlarında olduğundan daha yaygındır.

Sözü, kısa bir süre önce Sivas'taki aydın kırımında yitirdiğimiz şair Metin Altıok'a getirmek istiyorum. Metin Altıok, biraz geç girmekle beraber, şiir alanındaki keskin duyarlığını kısa sürede kanıtladı, özellikle son yıllarda yazdığı şiirlerle ilgi odağı olmayı başardı. Şiire, alışılmış ve çok denenmiş kalıpların dışında yeni bir soluk aldırdı. Ölümünden çok kısa bir süre önce, şiirini "alaturka" bulanlara, herkesin "alafranga"lığa özendiği, "alafranga" şiirler yazdığı bir ortamda, kendisine "alaturkacık kaldığından söz ettiğini, biraz, alaylı biraz küskün bir dille anlatmıştı.

Metin Altıok'u herkes şair olarak bilir de, onun bir döneminde resim yapmış olduğunu, sanat dünyamıza resimle ayak basmış olduğunu bilmez. 1970'li yılların başında Metin, beyaz kâğıtlar üzerine suluboya ya da kuruboya ile hafifçe renklendirilmiş desenler çizerdi. Bu desenlerin değişmeyen konusu insandı. Çevremizde her zaman gördüğümüz, konuştuğumuz, kimiyle dost olduğumuz insanlann fizik yapılan, yüz çizgi-

leri, bakışları ilgilendirirdi Metin'i. Felsefe eğitiminden gelmiş olmasını, insanların yüz çizgilerinden iç dünyalarına nüfuz etme isteğinde bir payı olmuştur belki.

(...)

1960'lı yılların, 1970'lere görüşlerin, bir dönem resmimizde etkisini duyurmuş olan kitleye yönelik mesajların, bu desenlerde payı vardı. Örneğin, Abidin Dino'nun 1940' lı yıllara ait el desenleri, figür gruplarını konu alan çizimleriyle Metin'in bu resimleri arasında bir bağlantı bulmuşumdur ben. Titiz bir desinatör gibi, ayrıntıları ihmal etmeden, temiz bir işçilikle çalışmayı seviyordu Metin, ilk bakışta iddialı görünmeyen, ama dikkatli bir bakışta izleyiciyi kavrayan, tıpkı şiirlerinde olduğu gibi buruk bir tat bırakan bu desenlerden Metin'in elinde kalanlar oldu mu? Bunu bilmiyoruz. Belki de sonsuzluğa giderken, beraberinde götürmüştür.

Hürriyet, 26 Temmuz 1993

Bıraksalar, yeni bir şiire başlayacak gibi

Orhan Alkaya

Elinde hayatı ve ölümü aynı sıcaklıkla kucaklayan bir şey olmuş hep. Kimi bir kalem, yazı makinesinin tuşları, rakı kadehi, füzen, karakalem, fırça... son olarak bir tahta fırçası... sapı kırık, kırk-elli santim uzunluğunda... naylon kılları mavi. Sivas'ta, Madımak Oteli'nde, lobiden üst kata çıkan merdiven basamaklarına oturmuş, sol elinde sigara... saat öğleden sonra üç sulan... Takım elbisesinin içine gizlenmiş bedenine yansımayan, ama gözlerinden adeta fışkıran bir yanardağ. Olup bitecekleri besbelli kestirmiş ve bir yangın tüpünü yedeklemiş olan Behçet'in üç basamak arkasında, gergin, kararlı. Fotoğraf makinesinin tam içine bakmış, objektiften de derine. Bıraksalar, yeni bir şiire başlayacak gibi...

Karşısında duran birisine söyler gibi yazar şiiri. Bu karşısındaki iki anlamda da karşısındadır. Dinler ve karşı çıkar. Hep bir itiraza, karşı durmaya hazırlamıştır şiirini. Yalnız hesabını verebileceği sözlerin altına imza atması bundan olabilir.

Zaman zaman, dünyanın bütün yükünü üzerinde taşıyor gibidir. Sıklıkla, kendisi ve bir başkası olduğu olduğu zamanlardır bunlar. Tipik bir Metin Altıok şiiri aradığınızda, şair öznenin kendini en çıplak, en korunmasız ve en saf haliyle sunduğu şiiri aradığınızda, Altıok'un birçok kişi olan haliyle yüzleşirsiniz. *Kendinin* Aw^s^'ndaki "Gibi" şiiri böyledir: *"Bazen düşünür müsün/Başka bir şeymiş gibi kendini?/Şimdi bilmiyorum yaşımı / Kaç boğumluydu kuyruğum, / Zehirim ne kadar keskindi! / Çevremde kızıl bir ateş çemberi / Kaldırıp kuyruğumu bir gün / Sokmayı düşündüm kendimi. / Bazen düşünür müsün sen de /Başka bir şeymiş gibi kendini? // Kendi kendini gören*

bir / Göz gibi oldun mu hiç, / İçe dönük bir göz gibi ? / Gözünün bebeğinden / Kaç fersah gördün içini? /Nereye kadar sürdü yolculuğun, /Dehlizin sandığından derin miydi? /Söyle nerede buldun kemiklerimi? / Yüzüğüm herhalde parmağımda değildi! / Bazen düşünür müsün sen de /Başka bir şeymiş gibi kendini?"

Hesaplaşma, yahut daha denk bir kavramla ödeşme, şiirinin varlık nedeni gibidir. Yeryüzü yaşamasıyla çatışan, huzursuz bir ütopistin, bir modern toplum dervişinin, gece yarıları bilincini kanatmasının şiirini yazar: *"Biliyorum bu şiirden / Pek bir şey anlamadınız; / Kimse ermedi muradına. / Ben, gül ve zakkum / Hesaplaştık acıyla. " (Süveydâ,* "Ben, Gül ve Zakkum").

İnsanlığın halinden/hallerinden şikâyeti, tipik bir ütopist oluşundandır. Şiirinin rengi, ütopyasına uzak düştükçe koyulaşmış, kararmıştır. *"Bak ömrün yanlandı, / Karanlığı kullanmayı öğrenmelisin. / Yazısı akmış ıslak bir sayfa elinde, / Yara bere içinde moranyor şiirlerin. " (.Kendinin Avcısı,* "Rüzgânn Yırtık Yeri"). Yaklaştığı ya da bir kavgaya denk geldiği zamanlardaysa, öfkenin tonları öne çıkar: bozkırda bir lodos rengi mesela.

Ölüm, hayatın belirleyici aktıdır. Tuhaf bir aşkla bağlıdır ölüme. Kimi, kişileştirir ölümü, hayat kadar sağlam bir konuma oturtmak ister: *"Ben yaşama da, ölüme de inandım; / Tamamlarlar sanırdım eksiklerimi. / Çarşılan hep birlikte gezerdik; / Biri dostumsa, sevgilimdi öteki. " (Süveydâ,* "İzin Verin de"). Kimi, yaşamayı sınadığı labirentte, bir Theseus oyununa dönüştürür ölümü: *"Yanna var mısın söyle? /Doğacak çocuğa, çığlığa, ishak kuşuna, /Rüzgânn savurduğu tohuma, / Kavağın pamuğuna var mısın, / Bir ağacın kavına, / Deri değiştirmesine yılanın, / Kozadan çıkan kelebeğe, / Hatmiye, kekiğe, atkestanesine? /Hadi gel öyleyse ölümden konuşalım" (Kendinin Avcısı,* "Ölümden Konuşacaktık").

Ayrıntıların en incelmişini gördü hep. Baskın bir duygunun karşısını aradığı için olsa gerek, onları birer gerekçe gibi sundu şiirinde. Ölümü öne çıkarttığında, yaşama sevinci pırıltıları, çocuksu bir şakraklıkla kendini ele verir. Sevinçli bir durum, sözgelişi aşk, yahut başka heyecanlar, ansızın ciddileştirir, koyultur şiirini.

"Kimsesiz Bir Han Odası" şiirinde, ayrıntının güzelleştirici etkisi görülür. ilk dört dizede, ocağında kül ve örümcek ağı olan buruşuk du-

varlı, kimsesiz bir han odasını betimler. Ardından, tavanın bir köşesine sıkışmış kırlangıç yuvasını aynmsar/aynmsatır ve şiiri de aydınlanır.

"Ölüm de özünde aykırı aşktır" (.Hesap İşi Şiirler) diyen Altıok, çoğu kez yaptığı ve besbelli sevdiği bir yolla, bir taşla birçok kuş vurmuş ve şiiri kolayından kavramaya meyyal okura prim vermemiştir. Aşk, epritilmiş bir kavramdır ve "Şiir kavramlarla yazılmaz" diyen de Altıok'tur *(Şiirin İlk Atlası).* Öyleyse, tanım kendine bir "aykın"lık ayracı açar burada ve kimbilir, ölümcül bir hal alır. *"Bütün pislikleri ortaya çıkardığından, /Âşıksam nefret ediyorum yaşamaktan*" diyen de odur (*Süveydâ,* "Aykın Sevda Sözleri").

Kendine referanslı bir şiirdir Metin Altıok'un yazdığı. Kuşkusuz akrabaları vardır Türk şiirinde. Cemal Süreya'yla "ti" akrabalığı vardır; birlikle dalga geçerler dünyayla ve kendileriyle. Ziya Osman'la, aynı ürkek masaya dirsek koyup, hüzünlü bir kadehten rakı içerler. Turgut Uyar'la aynı memleketten söz ettikleri, Necatigil'le aynı usul ses tonunu, apayrı edalarda bile olsalar korudukları ortadadır. Ama referansı bu akrabalıklarında değil, kendisinde, benzersiz şair-öznesindedir.

Ölüme sıkı bir tutkuyla bağlı olmasına karşın, ölümden önceki hayatı hep görmüş/göstermiştir. Altıok'un şiirinde yaşama sevinci, asla dışavurumcu olmayan, gizli, batini bir bilgi gibidir. *"Yeni bir sözcük öğrendim geçende raslantı sonucunda''* diye başlar *Süveydâ* kitabı. Öğrendiği yeni sözcük, yüreğin ortasındaki siyah benek, nokta anlamına gelen "süveydâ"dır. Tali anlamı, "yürekteki günah"tır süveydânın. Altıok, büyülü sözüne kavuşmanın sevincini olgunlukla gizler ve kitabına bu yeni sözcüğü ad olarak memur eder. Düşünüyorum da, daha fazla yaşama sevinci olabilir miydi?

Ölümün kesinliğine karşın hayatı önceleyebilmek, üstelik bunu, ikiz kızkardeş ölümü dışarıda bırakmadan, hep gözönünde tutup, bir de onu severek yapabilmek, Altıok şiirini ayakta tutan tözdür sanınm. "Zor Zamanlarda Gazel" şiirinde, apaçık örneği var bu tutumun: *"Görmese de altıok metin oğul veren günleri / Toprağın tavından sezip, kemikleri şenlenir".*

9 Temmuz Cuma günü saat 16.30 sularında ne yapıyordunuz, bilmiyorum; hem nereden bilebilirim ki...? Benim bildiğim, bir gün önce GATA Ağır Yanık Bölümü'ne getirilen Metin Altıok'un inanılmaz bir di-

rençle yedi gün dayanan kalbinin, o sıra durmuş olduğudur.

Adı, resmi yaralı listesinin en son sırasında yer alıyordu. Sivas'ta ve Ankara'da ölümle boğuştuğu altı gün boyunca durumuyla ilgili tek satır resmi bilgi vermeye tenezzül etmediler.

Şeriat yanlısı köktendinciler, pantürkistler, Sivas'ın tarihini ağır bir kire bulayan linç ahalisi, gülüşüyle ruhunu ele veren İçişleri Bakanı, karton bir gülüşün arkasında donmuş bir ufku saklayan Başbakan... Toplasanız, bir Altıok etmez linç ahalisi ve linç toplununum yöneticileri...

Sivas'tan en usturuplu cenaze kortejiyle Karşıyaka mezarlığına geçen Metin Altıok, bu kan, uğultu, kargaşa çağının "yerleşik yabancı"sı, tutkuyla savunduğu, hayatın ikizi ölümün ülkesinde şimdi.

Oysa Altıok Metin, belki kendisindeki bir başkasını diri tutmak için, belki böyle kara anlarda bize güç vermek için, "Kar Altında Gazeli yazmıştı çoktan: *"Geçmişi bir yana bırak, ömre zarardır / Yaranı yumuşak, yeni bir aşkla sardır / İnsanın yüreğinde, geçen zamana karşı / Her zaman diri, bir parlak köz vardır / Senin pıtraklı sesine en uygun vezin / Taştan taşa vuran, çalık akarsulardır / Düş yollara yeniden harlı bir umutla / Acını kuşlayacak bu lânetli karardır / Aldanma altıok metin, sultasına kışın / Bak önümüz kıpır kıpır taze bahardır."*

Kanadı kınk kuğu

Hüseyin Atabaş

Günümüz şiirinde başlıbaşına bir iklim olan Metin Altıok, yaşadığı zamanı çok iyi izleyen, geçmiş/gelecek bağlamında çok iyi yorumlayan bir aydın, bir şairdi. İyi şair, büyük şair olmanın başka yolu da yoktur.

Metin Altıok, yetmişli yılların başında, usta bir şair olarak girdi yazın dünyamıza. O günlerde bile tavrı belliydi. Olaylara ve durumlara başkalarının isteği ve dileği doğrultusunda bakmıyordu. Sanatın temel işlevi olan düşündürme ve dönüştürme çabasını, kendi benini odak yaparak, önce poetik yaşama geçiriyordu. Metin Altıok'ları, Behçet Aysan'lan ve daha başka örnekleri bugünkü sonuca getiren de belki o aydınlıklarıydı. Ne ki, bu onlann kişiliklerinin bir parçası, varlıklarının asıl nedenleridir. Aslında aykırı olmadan sanatçı olunmaz; sanatsal ve düşünsel aykırılık, insanlığın geleceğe açılan penceresidir.

Metin Altıok hemen tüm şiirlerinde, kendisiyle bir hesaplaşma içinde göründü. Oysa dikkatle bakıldığında, o, bununla insanın kendi içine dönmesine, böylece insanın kendini tanımasına olanak tanıyor, kendini sorgulayarak yaşamla bağ kurma gibi insanca bir tavır kazandırmayı amaçlıyordu. Ama bunu incelikle, derinlikle ve şairce yapıyordu. Nasıl bir rastlantıdır ki, kendi içine dönmeyen, kendi içindeki oluşumu yaşamla buluşturmayan, boşlukta birtakım dayanaklar arayanlarca öldürüldü!

Ozdemir İnce, başlangıçta, Metin Altıok'un şiirini Ziya Osman Saba'ya yakın bulur. Aslında bu iki şairin şiirleri, yaşamla iç içelikleri bakımından birbirine yakındır. İkisi de yaşamı sever ama, deyim yerindeyse, Saba teslimiyetçidir. Altıok'un ise mihneti yoktur, sözünü esirgemez, dobra dobra söyler. O, kanadı kırık ama mağrur bir kuğudur. Onun şiiri derin ama yalın, net bir şiirdir. Sanatta rastlantının yeri olsa

da, Altıok'un şiiri hesaplı kitaplı, rastlantıya yer bırakmayan, üstelik bunu okura duyumsatmadan, gürül gürül akan bir şiirdir.

Metin Altıok'un her kitabının kendine özgü bir bütünlüğü vardır. Hem tematik, hem poetik bir bütünlük. Bu anlamda her kitabı oluşturduğunda, onu kendi eliyle ciltler, arka kapağına girecek fotoğrafı da yapıştırıp rafa kaldırırdı. Bu kitapsal bütünlük, kuşkusuz onun şiirinin genel bütünlüğü içinde asla yadırganmayan ince bir ayrıntıydı. O, şiir kadar hiçbir şeyi ciddiye almamıştı.

Ankara Sanat Rehberi, Ağustos 1993

[Metin Altıok ve Behçet Aysan]

Memet Baydur

Yetti artık altıok metin, sürdüğün şu pıtraklı zor ömür
Tuzak ol bir ölüme, denizler gibi, var git çoğala çoğala

(...)

Gidilmeyen gelinmeyen bir yerdeler, dizesini okuyunca aklıma geldi. Sivas'ta yobazlarca yakılan 38 kişiden biri olan Metin Altıok'un, şair Metin Altıok'un resim sergisi açıldı Ankara'da, Ankara Belediyesi Sanat Galerisi'nde. Basınımız pek yer vermiyor böyle şeylere, gidip gezin o sergiyi, seveceksiniz. Şairlerin yaptığı resimleri oldum bittim sevmişimdir. Nâzım iyi bir ressamdı, Metin Eloğlu'nun resimlerini düşündüm. Oktay Rifat'ın o olağanüstü tablolarını. Bence yazar-şair ressamların en büyüğü Cihat Burak'tır hep. Yazdığını okurken, resmine bakarken hep hayranlıkla karışık bir hayret duymuşumdur.

Yine Sivas'taki yobazlar tarafından katledilen 38 kişiden biri olan Behçet Aysan'ı anma gecesi var 22 Şubat'ta Ankara'da, AST salonunda 18.30'da. Yerel seçimler yaklaştıkça ortalık hareketlendi, herkes Refah Partisi'nin ne kadar oy alacağını merak ediyor. Bense merak bu ya, Metin Altıok'un sergisini kaç kişi gezecek, üstüne kaç tane yazı yazılacak diye merak ediyorum.

(...)

Cumhuriyet, 6 Şubat 1994

Metin Altıok için gezgin remix

Murathan Mungan

Haydut bir gecedir bağlayan ellerimden,
Beni bu atın yelelerine
Böyle söylüyor bir gezgin o düğümlü sesiyle
Gidip de bulamamanın incinmiş rengine
Ay dokunmuş omuzuna bir akşam vakti
Ay; yalnızlığın değişmez devriyesi
Suya bak, aleve sor, göçebe rüzgârı dinle
Uzun uzun uluyor
Bir çakal paslı sesiyle.

Bazen düşünür müsün
Başka bir şeymiş gibi kendini?
Saçlarında şimşek parçalan, dilinde kırağı
Yıkanmış avlun, dinmiş uğultunla
Yüzüne vurur gölgesi gördüğün düşün
Bir şehla sabahla göçebe akşam arasında
Anılardır bir batığın koruyan gövdesini
Kabuk bağlamış bir muska gibi
Ne güzel anımsarız geçmişi
Kendi yalanımızla
Acı, ah acı; sokabilseydim seni,
Zehirim bu kadar yük olmazdı bana
Yine yol göründü 'yerleşik yabancı'ya

Metin Altıok için Gezgin Remix şiirinde yer alan "Haydut bir gecedir bağlayan ellerimden, / Beni bu atın yelelerine" dizeleri, *Gezgin* (Ma-

yıs 1976, Dost Yayınlan) kitabındaki "Amaçsız Bir Gezgin" şiirinden;

"Böyle söylüyor bir gezgin o düğümlü sesiyle," dizesi, *Gezgin* kitabındaki "Böyle Söylüyor Bir Gezgin" şiirinden;

"Gidip de bulamamanın incinmiş rengine" dizesi, *Gezgin* kitabındaki "Sis" şiirinden;

"Ay dokunmuş omuzuna bir akşam vakti" dizesi, *Gezgin* kitabındaki "Bir Gezginin Şiirleri" başlıklı birinci bölümün başlıksız giriş şiirinden;

"Ay; yalnızlığın değişmez devriyesi" dizesi, *Yerleşik Yabancı* (Ocak 1978, Yeni Ankara Yayınevi) kitabındaki "Ay" şiirinden;

"Suya bak, aleve sor, göçebe rüzgârı dinle" dizesiyle, "Uzun uzun uluyor / Bir çakal paslı sesiyle" dizeleri, *Küçük Tragedyalar* (Mayıs 1982, Tan Yayınlan) kitabındaki "Eski Bir Çakal" şiirinden;

"Bazen düşünür müsün / Başka bir şeymiş gibi kendini?" dizeleri, *Kendinin Avcısı* (Ekim 1979, Türkiye Yazıları Yayınlan) kitabındaki "Gibi" şiirinden,

"Saçlannda şimşek parçalan, dilinde kırağı" dizesi, *Kendinin Avcısı* kitabındaki "Rüzgânn Yırtık Yeri" başlıklı şiirinden;

"Yıkanmış avlun, dinmiş uğultunla" dizesi, *Gezgin* kitabındaki "Sonra Git" şiirinden;

"Yüzüne vurur gölgesi gördüğün düşün" dizesi, *Gezgin* kitabındaki "Kar" şiirinden;

"Bir şehla sabahla göçebe akşam arasında" dizesi, *Süveydâ* (Ocak 1991, Korsan Yayınlan) kitabındaki "Tamah" şiirinden;

"Anılardır bir batığın koruyan gövdesini" dizesi, *Kendinin Avcısı* kitabındaki "Ne Zaman Geldim Sana" şiirinden;

"Kabuk bağlamış bir muska gibi" dizesi, *Gezgin* kitabındaki "Muska" şiirinden;

"Ne güzel anımsanz geçmişi / Kendi yalanımızla" dizeleri, *Kendinin Avcısı* kitabındaki, "Nasıl da Eskimiştir" şiirinden;

"Acı, ah acı; sokabilseydim seni, / Zehirim bu kadar yük olmazdı bana" dizeleri, *Küçük Tragedyalar* kitabındaki "Yolcu, Acı ve Yılan" başlıklı şiirinden;

"Yine yol göründü 'yerleşik yabancı'ya" dizesi, *Kendinin Avcısı* kitabındaki "Döndüm Gerisin Geri" şiirinden alınarak remix edilmiştir.

Öküz, Şubat 1998

Metin Altıok ile müzik düşünürken

Fazıl Say

Bir zamanlar çok şiir okurdum ve kendime hep yönelttiğim bir soru vardı; "Bu şairin bestecisi kim olabilir?"

En sevdiğim şair Metin Altıok idi.

Tenha bir eylül bahçesinde,

Bir bardak konyak, kitap ve kahve...

O zamanlar (Berlin'deyken) ben de böyle yaşardım, belki de o yüzden Metin'i kendime çok yakın hissederdim. Belki de aile dostumuz olduğundan, kim bilir? Sanatçılar insanlara kırgın olur, hassas olurlar;

Gölünüze taş düşerim,

.....

gözünüze yaş düşerim.

Bütün gün Metin okuyup ona uygun eserler çalmak (ya da yazmak) isterdim... Metin'de ayrıca bir tür "slav-melankolisi" hissetmişimdir hep. Bu yüzden olacak ki, onun şiirlerinin müziklerini bakın hangi bestecilerde buldum:

Çek besteci JANACEK.

Polonyalı besteci SZYMANOVSKI.

Rus SCRIABIN.

Szymanovski bulutların arkasından gözyaşı döker, seninle paylaşmaz -belki antik Yunanlılarla paylaşır (!!!)- mutluluğu bir tek rüyalarında bulur, sadece renkten renge kıpırdadığını hissettirir, "keşfet beni" der gibi.

Bazen bir denizkızının şarkısı duyulur uzaklardan, sonra tekrar gerçeğe döner Szymanovski, dışarıda, camın arkasından yağmur pıtırtıları duyarsınız...

Bu adamda güzel olan şey "el değmemişlik"tir, Chopin'deki herkesin bıktırıcı derecede bildiği gibi değildir. Çünkü müziği meşhur değildir, kim tanıyor Szymanovski'yi? Nasıl anlatsak? Onun müziği 2 kişilik bir ilişkiyi gerektiriyor; o ve sen. Metin Altıok'un şiirleri gibi...

Ay dokundu omuzuma irkildim.
Göğün puslu balkonunda
Birdenbire insanları özledim.

Janacek ise, Gogol tipi bir besteci. Bir piyano sonatı yazıyor, 3 ay sonra buhran geçirip sonatını nehre atıyor. Ama, o sonatı hayatında bir kere çalmış olan bir piyanist, eseri (Allah'tan) ezberlemiş olduğu için baştan sona tekrar yazıyor vs, vs.

"Çığlık" var Janacek'in müziğinde. Ağlamaklı bekleyişler var, hırpalanmışlık var. Metin'i hatırlayalım:

Gökyüzünde katar olmuş turnalar,
.....
Birbirini satar olmuş insanlar.

Scriabin'e geçelim. 10. piyano sonatında bir tür yalvarış hissediyorum. Ama onun bunu anlatışı çok soyut, titreşimlerle, sanki bir öksüz yavru kuşun ciklemeleriyle, kayan renklerin, tansiyonu düşen hislerin müziği bu. Çok özel. Scriabin'de de Chopin etkisi bulursunuz, aynı Szymanovski gibi; ama Chopin herkese ait, Szymanovski ile Scriabin sadece size, fark burada...

Metin'in uzun zamandır şarkı yapmak istediğim bir sonesi var. Onunla bitiriyorum yazımı.

Birbirine benzer bütün ara istasyonlar;
Sarıya boyanmış yapılar arasında,
Yutkunup duran huzursuz ağaçlar
Ve paslı bir hüzün bulaşığı her yanda

Katardan ayrılmış yük vagonları
Yorgun beygirler gibidir raylar üzerinde
Uzaklardan sürekli köpek havlamaları
Karışır bir trenin isli düdük sesine
Bir adam dolaşıp durur kendine konuşarak,
Bekler belki de bir posta trenini
İçinde bir deniz kayalara vurarak,
Parçalar hışımla kendini
Arasıra giderim o küçük istasyonlara;
Dudaklarımdan dilsiz bir çığlık karışır rüzgârlara.

Milliyet, 7 Ocak 2001

Altıok, Metin (1941-1993)

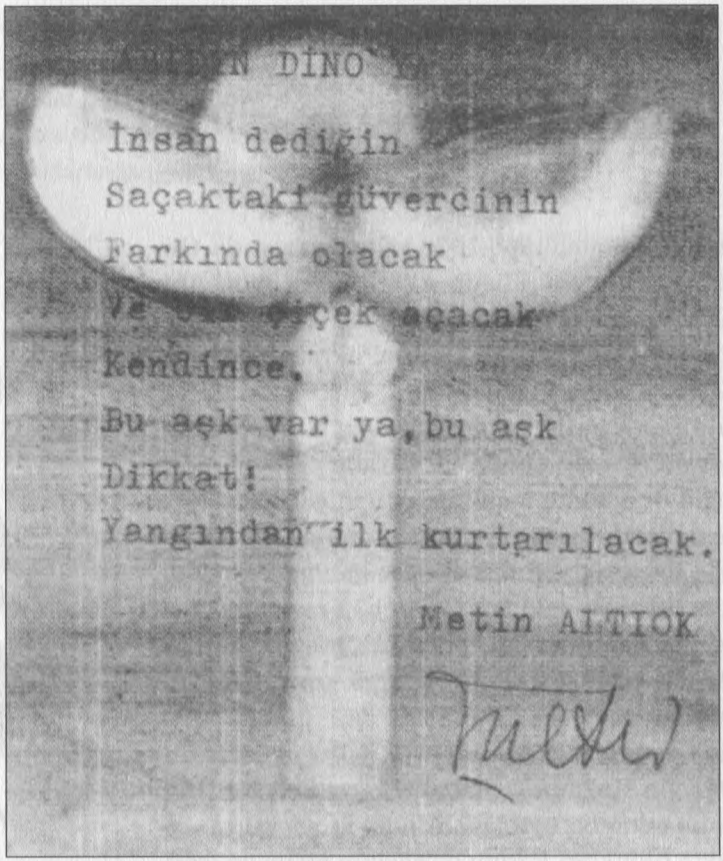
Zeynep Avcı

Şair ve ressam. 1966-1979 yılları arasında Güzin Dino'nun kuzini Füsun Akatlı ile evliydi. Abidin 1971'de Ankara'ya gittiğinde bir aile sofrasında tanıştılar. Bu tanışıklık, hızla, akrabalık çerçevesini aşarak dostluğa dönüştü. Birçok ortak konu buldular, saatlerce konuştular. Metin Altıok, bir ressam olarak, Abidin ile akraba olduğunu düşündüğünden, bunu kanıtlamak için gece boyunca ona resimlerini gösterdi. Sabaha karşı ise Abidin, Metin'in fırçasını alarak, sohbete katılmak isteyen, Metin'in iki yaşındaki kızı Zeynep'in resmini yaptı. Birkaç gün sonra birlikte TÜBİTAK grevine gittiler, birlikte dev panolara resim yaparak grevcilere destek verdiler.

Altıok, o sıralarda Mehmet Ali Aybar'm çevresinde toplanan Bağımsız Türkiye Sosyalistleri Birliği grubunun etkili bir üyesiydi. Abidin ile sosyalizm, çıkarmakta oldukları Forum dergisinin biçim ve içeriği, sanatın sosyalizm ile bağı üzerine tartışıyorlardı. Sonra Abidin, Metin'den keçe motifleri üzerine bir araştırma yapmasını istedi ve onu Konya'ya gönderdi. Bitmez tükenmez sohbet konulanna keçe de eklenmişti. Abidin'in Türkiye'ye geliş gidişlerinde bu dostluk sürdü.

Doksan Çiçek / Dokunsan Çiçek sergisi Altıok'u çok etkiledi ve Abidin'in bir dergide basılan çiçeklerinden birinin üstüne şu şiiri yazarak Paris'e gönderdi:

DİNO

İnsan dediğin
Saçaktaki güvercinin
Farkında olacak
Ve [illegible] çiçek açacak
Kendince.
Bu aşk var ya, bu aşk
Dikkat!
Yangından ilk kurtarılacak.

Metin ALTIOK

Metin Altıok, Abidin'in ölümünden beş ay kadar önce, 2 Temmuz 1993'te, Sivas'ta, şeriat yanlısı kişilerce çıkarılan Madımak Oteli yangınında öldü.

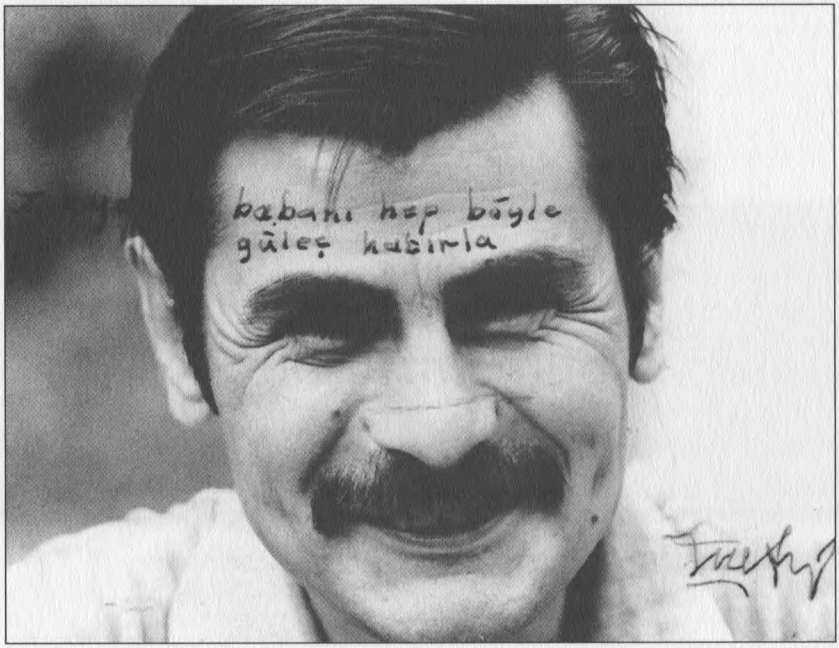
A 'dan Z'ye Abidin Dino, s. 27-28

Metin Altıok ve Abidin Dino TÜBİTAK grevine destek için dev panolara resim yapmışlardı.

Ben şimdi, biraz

babanı hep böyle
güleç hatırla

Zeynep'e mektuplar

7.12.1979

Sevgili Zeynepciğim;

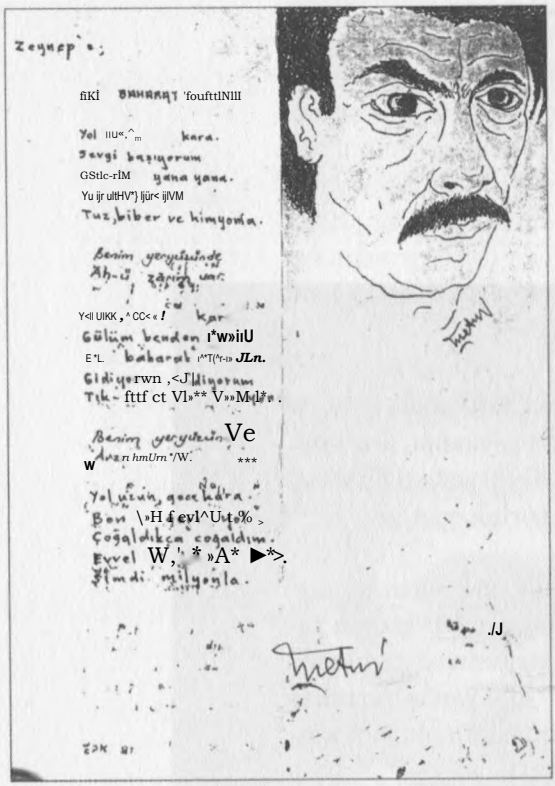
Sayfayı doldurmak için kelimelerin arasını alabildiğine açarak yazdığın mektubu aldım. Bütün şişirmeliğine rağmen çok sevindim. Kaç gündür senden mektup bekliyordum. Bugün de gelmeseydi sana telgraf çekecektim. Ama yine de yazını okumakta oldukça zorluk çektiğimi söylemeden geçemeyeceğim.

Canım kızım; artık ortaokula giden, senin gibi dil bilinci olan bir kızdan doğrusu böyle bir mektup beklemiyordum. Hem bir şair kızının yazısına ve yazdığına başkalarından daha çok özen göstermesi gerekmez mi? Hele: "bu hastalığın bana bir yaradı mı oldu." gibi yanlış yazımlar bağışlanır gibi değil. Çünkü bu yazdığını bitirdikten sonra okuyup gözden geçirmediğini gösteriyor.

Biriciğim; bu mektuba böylesine eleştirilerle başladığım için sakın bana kırılma. Senin yanlışlarını düzeltmek benim babalık görevim, yoksa öğretmen oldum diye sana da öğretmenlik tasladığımdan değil. Bundan sonra senden daha uzun, temiz ve dikkatli yazılmış mektuplar bekliyorum. Nerelere gidiyorsun, hafta sonların nasıl geçiyor? Hepsini bana uzun uzun yaz olur mu?

Şimdi gelelim bana ve Bingöl'e: Burada hava iyiden iyiye kışladı, iki gün sürekli kar yağdı. Yollar kapandı. Gazeteler bile gelmedi. Elazığ-Bingöl arasında Kuruca diye bir geçit var, orası karla kapandığı zaman kentin Ankara ile bütün bağlantısı kesiliyor. Neyse, Karayolları geçidi temizledi de dün gazetelerimize -ki burada tek eğlencemiz- kavuşup yurtta olanı biteni öğrenebildik.

Soğuğa ve kışa rağmen kaldığım otel odası çok sıcak oluyor. Odam-

da bir odun sobası var. Akşamüzeri onu korkunç bir biçimde yakıyorlar. Öyle sıcak oluyor ki pencereyi açmak zorunda kalıyorum. Otelin sahibinin oğlu öğrencim olduğu için burada torpilliyim. Yakacak sıkıntısı da çekmiyorum. Odun otele ait. Bunun için şimdilik bir ev tutmayı düşünmüyorum. Çünkü ev tutmaya kalksam en az beş bin lira odun parası vermem gerekiyor ki perdesi ve eşyasıyla bana astan yüzünden pahalıya gelecek. Bakalım zaman ne gösterir. İleride belki bir ev tutmayı düşünürüm.

Burası çok garip bir kent. Aslında kent demek için bin tanık gerek. Bir tek ana caddesi asfalt, ara sokakların hepsi toprak ve bunun sonucu olarak balçık içinde. Bastığın zaman ayakkabın çamura saplanıp kalıyor. Geceleri 19.00'dan itibaren sokakta kimseler kalmıyor. Öküzlerden, köpeklerden ve jandarmalardan başka herkes evlerine çekiliyor. Bana da gece otelden çıkmamam konusunda öğüt verdiler. Tehlikelerini anlattılar. Akşamlan genellikle ya odamda ders hazırlayarak ya da televizyon seyrederek geçiriyorum.

İnanmazsın ama, burada bazı şeyler yok. Aynca yokların hepsini yazarsam bu mektup bitmez. Onun için ilginç olan yoklardan birkaç örnek vereyim: Yumurta yok hiçbir yerde. Öğretmen arkadaşlar Elazığ'dan getirtiyorlarmış. Sonra sigara yok. Samsun karaborsa 25 lira. Kitabevi yok. Yağ yok. Meyhane yok. Yok oğlu yok. "Ne var" diyeceksin. Haa bak söyleyeyim: "Çepiş" var. Yani keçi. Dağ taş keçi. Bütün lokantalarda bütün yemekler keçi etli ve iç yağlı. Ama Ankara'da olmayan bir şey var ki işte beni o kurtarıyor: Kompensan. Yemeklerden sonra komposto niyetine iki tablet.

Canım kızım okulun durumu da hiç iç açıcı değil. Okuldan başka her yere benziyor. Olaysız geçen gün yok gibi. Öğrencilerin hepsi ipten, kazıktan kurtulmuş herifler. Bir kere Türkçe bilmiyorlar. Ders anlatmanın

olanağı yok. Akıllan fikirleri ders dışı bazı konularda. Okulun müdürü istifa etmiş, lisede yönetim diye bir şey yok. Yönetim öğrencilerin elinde. Derslerde çok dikkatli olmak gerekiyor. Ben yine de rahat sayılırım. Çünkü benim ilerici bir aydın olduğumu biliyorlar. Bir yeni öğretmeni derse girdiği gün kaçırdılar. Araya ben girip kefil oldumsa da önleyemedim. Öğretmen arkadaş bavulunu toplayıp maaşını bile almadan gitmek zorunda kaldı. Bana gelince başka türlü bir zorluk içindeyim. Benden istedikleri başka. Felsefenin dışında gündelik konulara girmemi istiyorlar. Ben de onlara kentlerine felsefe öğretmeni olarak atandığımı söylüyorum.

Zozom; yaza beraberiz unutma. Baban bu arada çok paralar biriktirecek. Birlikte tatil yapacağız, istediğimiz gibi gezip eğleneceğiz. Ama sınıfını geç, ben de öğrencilerimi geçireyim, rahat bir tatil yapalım olur mu?

Şimdilik hoşça kal, gözlerinden öper, sana mutlu yıllar dilerim, güzel kızım.

Baban

Not: Bir posta kutusu kiraladım. Bundan sonra mektuplarını;
Metin Altıok, P.K. 53 BİNGÖL
adresine gönder. Remzi İnanç'ı görürsen adresi ona da söyle.
Bana dergi gönderecek. Tekrar öperim.

4 Eylül 1980

Garip kuşum, sevgili kızcağızım;

Önce selam ederim. Yazmakta geciktiğim için beni bağışla. Hoş buraya geleli henüz üç gün oldu ama, gelir gelmez de yazabilirdim.

Erken olmuş yemişim, dalımın yaralısı; ben yine Bingöl'de eski otel odamda yalnızlığımı zift gibi sağa sola bulaştırarak kışa hazırlanıyorum. Çünkü burada ne atkestaneleri; pıtrak gibi yumruklarını çatlatarak sokaklara kahverengi lekeler saçan alçakgönüllü atkestaneleri, ne de Begül'ün san yapraklarla donanmış, bir simitçi tablasına benzeyen

susam dolu bahçesi var. Yani anlayacağın o güzelim sonbahar yok. Yazdan sonra kış hepsi bu kadar. Ama yine de bir yolunu bulup ödül töreninden sonra gelip seninle Kasım ortaları Ankara'da birlikte olmayı ölesiye istiyorum.

Hatırlar mısın seninle bir vakitler ceplerimize san yapraklar doldurmuş evde onları uhu ile birbirlerine yapıştırarak bakır tepsi için bir sonbahar örtüsü yapmıştık, günlerce durmuştu tepsinin üstünde bozulmadan. Kısmetse yine diyelim. Ama ben bu seter sadece toplamaya vanm. Yapıştırmak senin işin, tepsiye sermek de.

Nar çiçeğim; burada yaşamımı ayakta tutan iki temel direk var, önce sen, sonra şiir. Seni çok seviyorum bunu bil. Aramız derya deniz de olsa, sıra dağlar da, en ufak bir sıkıntında aşar gelirim. Hep babanın var olduğunu bilerek yaşa. Bingöl dağlarının tepesinde oraya nereden geldiği bilinmeyen bir pars iskeleti de olsa...

Canım!

7 Kasım 1980

Sevgili kızım;

Kaç zamandır sana yazamadım bağışla. Ankara'da da arayamadım. Zaten çok az kalabildim. Sıkıyönetim dolayısıyla benim ödül törenin yapılamadı. Onun için seni alamadım. Dosdoğru Bingöl'e döndüm. Gideceğim gün seni okulundan aradım. Ama Yusuf öğretmenin bana senin 2 B sınıfında olduğunu söylemişti, ben de seni orada aradım ve bulamadım. Böylece giderken görüşemedik. Buraya geldiğim zaman da 29 Ekim Bayramı dolayısıyla beni görevlendirdiler. Şiir seçmek, öğrencileri çalıştırmak derken bir türlü sana yazacak fırsatı bulamadım. Her gün yedi saat ayaktaydım. Akşamları eve külçe gibi geliyordum. Üstüne; bunlar yetmiyormuş gibi -bak bu çok komik- benim bakır kaplar ve taş heykelcikler yüzünden otel odamda yapılan arama sonucu tarihi eser kaçakçılığı suçlamasıyla gözaltına alındım. Benim bakır kaplar ve ana tanrıça (Kibele) heykelleriyle jandarma kışlasında nefes tükettim. Ta-

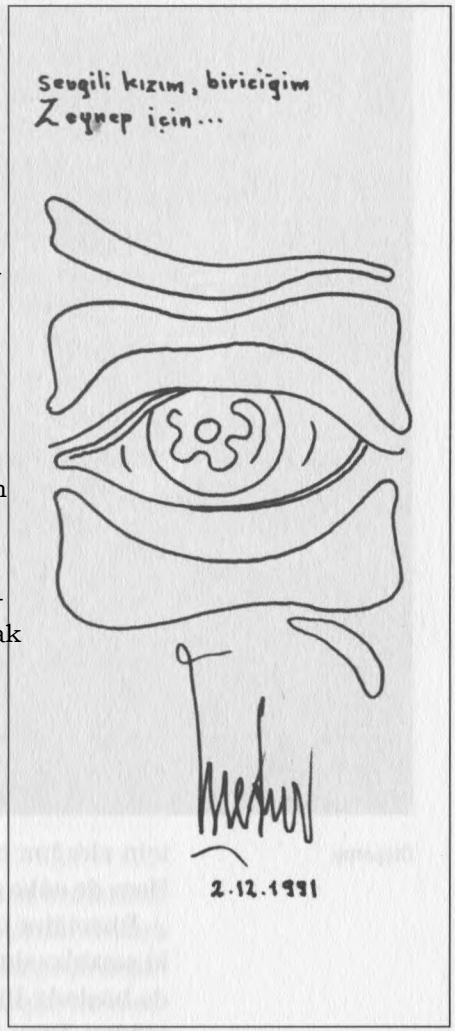
bii sinirlerim çok bozuldu. Eş, dost ve ben "yahu bunlardan herkesin evinde var" dedikse de anlatamadık. Şimdi otel odamda sana yazıyorum. Yani serbestim. Ama savcılıkta muamele sürüyor. Bilirkişi bulacaklar. Bilirkişinin vereceği raporu bekliyorum. Zeynepciğim ne komik değil mi? Güler misin, ağlar mısın? Bilirkişi ne bilir? Üstelik senin Tunalı Hilmi'den alıp bana hediye ettiğin bakır tabak da şu anda gözaltında. Ama hiçbirini onlara bırakmayacağım. Şu ödül başıma çok işler açtı. Gazetelerde çıkan yazılar bu dönemde bu küçük kentte şimşekleri başıma çekti. Velhasıl Bingöl, Metin Altıok adıyla çınlıyor. Aslında keyifleniyorum ha!

Zeynepciğim canım kızım bütün bunlardan sonra sanırım beni bağışlarsın, bundan sonra sana geciktirmeden mektuplar yazacağım. Evrensel Galeriyle bir sergi anlaşmam oldu kış içinde açılacak, çok güzel resimler yaptım. Ama ne şiir ne de resim hayatımda senin eksikliğini gideremiyor. Bazen Kili nıan jaro'nun tepesinde bir pars olmak isteği bende kuvvetleniyor. Kitabım bitti bitecek, iyi gidiyor.

Şubat tatilinde mutlaka beraber olacağız ve seninle belki de İstanbul'a gideceğiz seni hasretle kucaklarım, biriciğim.

Ha şunu da söyleyeyim. Nebahat'le evlendim. O da Bingöl'e geliyor. Böylece burada dayalı döşeli, televizyonlu bir evim olacak. Kışı ve karı otel odasında geçirmeyeceğim.

Baban

26.11.1980

Sevgili kızcağızım; gözlerinden öperim. Yazdığın kısa mektubu aldım. Tarifsiz sevindim. Ben de sana mektubunu almadan önce uzunca bir

Otoportre.

mektup yazıp göndermiş, Bingöl'de başımdan geçen komik olayları anlatmıştım. Senden henüz cevap gelmedi. Mektubumu almaman ihtimalini düşünerek işte yine yazıyorum.

Önce hava durumu; soğuk! Dağlar kar içinde, ama kente henüz yağmadı. Eli kulağındadır. Şu kasım ayını karsız bir çıkarsak diyorum ve sabırsızlıkla görüşeceğimiz şubat ayını bekliyorum.

Sonra özel, kişisel durum; belirsiz! Üç oda bir salon, okula yakın 3000 liraya bir ev tuttum. Okuldan bir somya, yatak, yorgan, battaniye taşıdım, bir odada elektrik sobasıyla şimdilik idare ediyorum. Nebahat'in tayini henüz gerçekleşmedi. Ama aralık ayı için söz almış. Eşyaları şimdiden göndermek çabasında. Koltuklar, kanepeler, diğer eşyalar ve televizyonu Eren'le yollamayı düşünüyor. Hele ev düzeni bir kurulsun bayağı keyifleneceğim. Bilirsin ben evcilimdir ve televizyon seyretmeyi entelektüel züppelerin dışında olduğumdan çok severim. Evi yerleştirdiğimizde kim bilir belki ara tatilinde sen de bir haftalığına gelir Bingöl City'i görürsün. Ha şunu da söyleyeyim. İçinde senin bana doğumgünüm için aldığım bakır tabak da olduğu halde bütün kaplarımı geri aldım. Hem de söke söke ve alay ede ede.

Biriciğim beni merak etme. Baba taş gibi ayakta. Hem de okuldaki sarılık salgınına karşın, sağlığım yerinde. Önce merkez ortaokulunda başladı. Bize de geçti. Üç-dört vaka görüldü. Sağlık ekipleri önlem aldılar: Tabii ben umursamıyorum. Olay abartılmış bir durumda. Ama tedbiri de elden bırakmıyorum. Dahilen (içerek) alkol, haricen (sürünerek) alkol. Sloganımız; yaşasın alkol. Burada hiçbir şeyin önemi yok. J.R'dan başka. Sahi J.R'ı kim vurdu yahu! Adam kim vurduya bile gidemedi. Aslında ben Kristin'den ummazdım. Yazık oldu güzelim kızcağıza. Ama şunu unutma J.R'lar ölmez ve de kanı yerde kalmayacak. Sahi Cavit Orhan Tütengil'i kim vurdu? İşte bunu kimse bilmiyor ve merak da

etmiyor. Bak Tütengil gibilerinin kanı yerde kalmaya mahkûmdur. Neyse gırgır bu kadar.

Canım kızım; sana bundan sonra sürekli yazacağım. Senden de cevap bekliyorum. Gözlerinden öper seni hasretle kucaklarım. Canım benim.

Sana buradan Bingöl'den bir kitapla geleceğim. Büyük bir olasılıkla yeni şiir kitabım güze doğru yayınlanacak "Küçük Tragedyalar". Boş bir sayfa üstünde bir cümle; "Kızım Zeynep"e ve karşı sayfada bir alıntı:

"Kilimanjaro 6500 metre yükseklikte Afrika'nın en yüksek tepesidir... Batı doruğuna yakın bir yerde, kurumuş ve donmuş bir pars iskeleti vardır. Bu kadar yükseklikte o pars ne arıyormuş? Buna kimse akıl erdiremiyor."

Ernest Hemingway

"Kilimanjaro'nun Karlan!"

Hoşça kal gülüm: Şimdilik

Baban

22.10.1981

Sevgili kızım;

Nasılsın, iyi misin? Seni uzaktan sevgiyle kucaklanm. Ben burada oldukça rahat günler geçiriyorum. Öğrencilerimle haşır neşirim. Onlara ders hazırlamak ve vermek epeyce zamanımı alıyor. Burada geçirdiğim iki yıl içerisinde sevilen, sayılan iyi bir öğretmen oldum. Keşke bu mesleğe daha önce başlasaydım diyorum kendi kendime. Bingöl'de hiçbir sıkıntım yok. Sonra burada para sıkıntısı da çekilmiyor. Her şeyi borç almak mümkün, içkisinden buzdolabına kadar her şeyi aydan aya ödemek kaydıyla bir kuruş bile peşin vermeden almak mümkün. O bakımdan peşin yaşayıp sonradan ödüyorum. Sağlığım oldukça iyi. Hatta kilo bile aldığımı söyleyebilirim. Neyse benden bu kadar söz etmek yeter. Gelelim sana.

Canım yavrum gönderdiğin fotoğrafı aldım. Gözlerime inanamadım. Ne güzel bir genç kız olmuşsun. Ben görmeyeli ne kadar değişmişsin. Çocukluktan çıkmış artık genç ve güzel bir kız olmuşsun. Seninle ne kadar övünsem azdır. Herkese "bu oya gibi kız benim kızım" diyorum.

Gönderdiğim sincabı, yani senin koyduğum adla "Şaziye"yi sevmene çok memnun oldum. O gerçekten de dişi bir sincap. Bıyıkları olduğuna bakma. Sincapların dişileri de bıyıklıdır. O sincap Bingöl meşeliklerinden senin için yakalandı ve derisi bozulmadan tabaklandı. Böylece kalıcı oldu. Senin odanı süslemekten çok memnun olduğunu sanıyorum. Meşe ormanında kalsaydı kurda, kuşa yem olur bozulur giderdi. Hem artık oldukça da yaşlanmıştı, az daha yaşasa o kınalı tüyleri dökülüp gidecekti. Şimdi senin duvarında o güzel kuyruğuyla duruyor, istersen sana tilki bile gönderebilirim. Ne dersin? Bir tilki derin olsun ister misin? Yoksa kurt mu tercih edersin? Burası bir dağ kenti olduğu için böyle hayvanlan bulmak çok kolay. Hatta geçenlerde çarşıda 00 TL'ye kurt yavrulan satıyorlardı. Henüz 15-20 günlük minicik kurt yavruları onları okşadım, sevdim. Bir tanesini neredeyse alacaktım. Öyle güzeldi ki. Ama düşündüm, büyüyüp koca bir kurt olunca ya beni yerse (!) sonra vazgeçtim.

Ya işte böyle Zeynepciğim. Senin özlemin olmasa, karıyla boranıyla Bingöl oldukça renkli bir kent. Ama ben senden bu kadar uzakta olmak istemiyorum. Onun için önümüzdeki yıl buradaki üçüncü ders yılımı doldurup tayinimi isteyeceğim. Ankara'ya yakın bir kentte görev yapmak istiyorum. Böylece kısa tatillerden bile yararlanıp seni görmeye gelebilirim. Buradan Ankara'ya gelmek hemen hemen 20 saat tutuyor. Hele kışın gidip gelmek tehlikeli bile. Bazen kardan yollar kapanıyor.

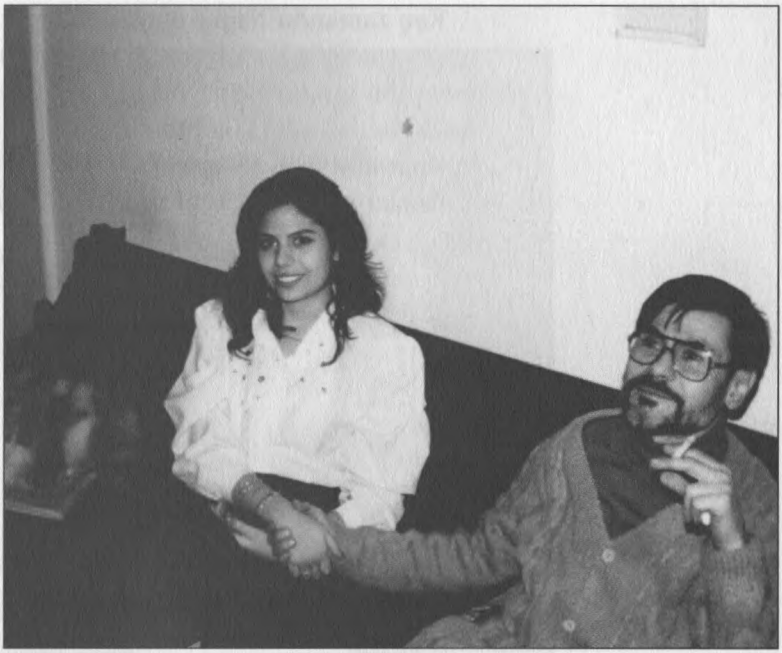
Şimdilik bu kadar deyip gözlerinden sevgiyle öperim biriciğim.

29.11.1981

Sevgili kızım;

Sana yazmakta geciktiğim için beni bağışla. Kışın başladığı şu günlerde kaldığım evi değiştirdim ve daha iyi bir eve taşındım. Bu iş epey

vaktimi aldı. Ancak yerleşebildim. Sana bu yeni evden yazıyorum şu anda. Daha önce oturduğum ev zemin kattı ve oldukça bakımsızdı. Şimdi üçüncü katta, temiz ve manzaralı bir evim var. Penceremden sıradağlar ve civar köyler görünüyor. Uçsuz bucaksız bir boşluğa serpiştirilmiş küçük yerleşim merkezleri, yolu izi olmayan dağ köyleri kar altında ince ince tüten bacalarıyla oyuncak gibi görüyor.

Burada kış bastırdı bastıracak. Herkes telaş içinde kışa hazırlanıyor. Büyük kentlerde oturanlar bu hazırlığı fark etmezler. Anadolu insanındaki kış korkusunu bilemezler. Herkes gereksiniminden fazla odun depo eder bu yörede. Bingöl'de hızar sesinden geçilmiyor şu günlerde. Hızarlar hemen hemen günün her saatinde bir kışın uzun ağıdı gibi inleyerek odun kesiyorlar paslı dişleriyle. Gök puslandı artık ve kar uzun kuşatmasına başladı, çevre dağları sardı. Yaşlılar yüzlerce yıllık tevekkülleriyle kıştan konuşuyorlar kahvelerde.

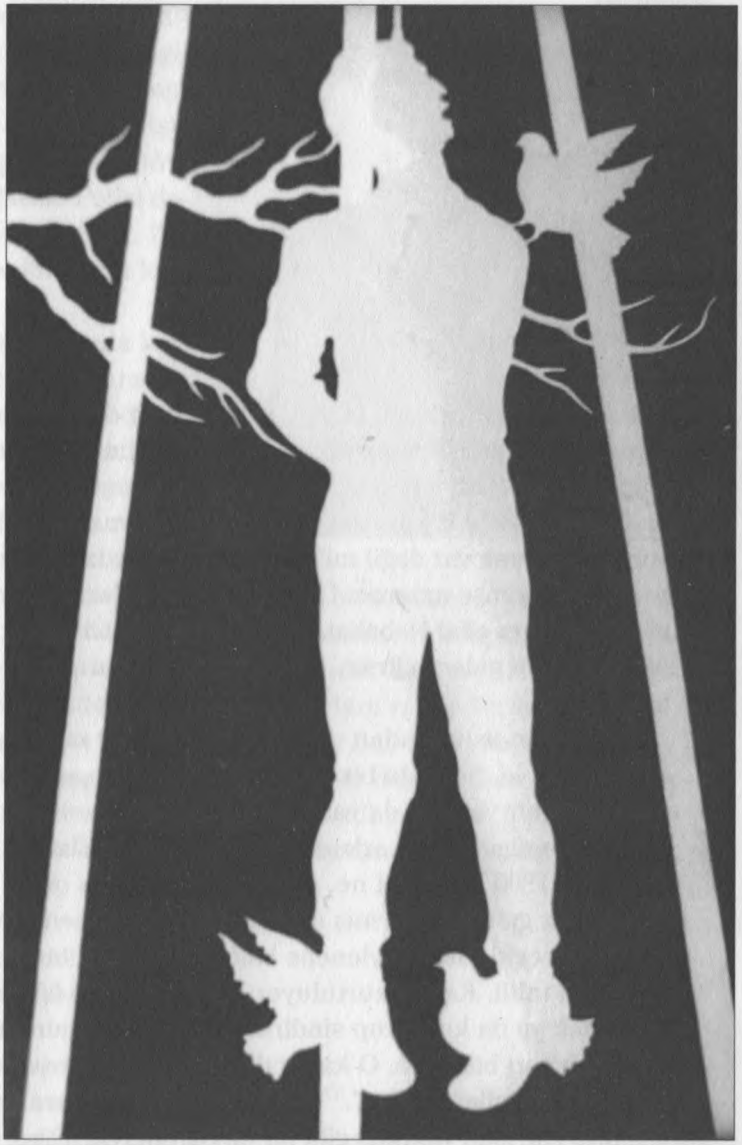
Bu hay-ı huy içerisinde sen görmeyeli akı çoğaldı benim de saçlarımın. Romatizma ağrılarım başladı. Artık aynalarda yepyeni bir ihtiyar ben gibi bakıyor bana. Zaman geçiyor sevgili kızım yazdan kışa kıştan yaza akıyor hızla.

Şiirler, şiirler var bu arada ama yayınlamak gelmiyor içimden. Yeni kitabım da bekliyor rafta. Bu tatilde gelip onu bir yayınevine vermeyi düşünüyorum. Bu gibi işler yazışmayla çözümlenemiyor hâlâ. *Milliyet Sanat, Sanat Olayı, Gösteri, Yazın* nereye gönderdiysem dizgi yanlışlarıyla yayınlandı şiirlerim. Böyle olunca da bir anlamı kalmıyor şiir yayınlamanın.

Kaç zamandır haber üstüne haber salıyor Mustafa Şerif. Benden şiirler ve izlenimler istiyor. Bir de Necatigil'in bana yazdığı mektubu. 0 mektubu sana gönderiyorum iletirsen sevinirim. Sen artık büyüdün Dil Kurumu'na kadar gidebilirsin sanırım. Mektubun kaybolmamasını söyle Onaran'a ve ona yazacağımı bildir.

Gözlerinden öper seni sevgiyle kucaklarım güzel kızım.

Baban

Deniz Gezmiş.

Eşi Nebahat'e mektup

Sevgili Çocuk;

.....

Kaç gündür postanenin eşiğini aşındırıp duruyordum. Beş gündür postanın gelmediğini söylüyorlardı. Şu yağmur çamur yüzünden olacak. Kar bitti, şimdi de yağmur. Güneşsiz kurşuni günler. Birbirinin aynı. "Aslı bende, bir kopyası sende kalsın" der gibi. Peki ama bu kadar surete ne gerek var değil mi? Neyse kaldı surda iki ay. Haziran dedi mi beni burda kimse tutamaz. Üç Haziran'da notlan teslim ettim mi ver elini Ankara, ver elini Nebahat. Ondan sonra Allah Kerim. Yaz geldi mi fukaranın yüzü güler, bilirsin. "Bir çulum var atarım, nerde olsa yatarım" hikâyesi.

Mektubun üslubundan da anlaşılacağı gibi tadım yok bugünlerde. Nasıl olsun ki. Şu anda bir yandan rakı içip akşamdan kalmalığımı geçiştiriyor, bir yandan da yazıyorum. Okulun üstündeki baskı gün geçtikçe yoğunlaşıyor. Üç arkadaşımızı yakalayıp Elazığ'a mahkemeye götürdüler. 1800 Evler mi ne, öyle bir yer varmış orda. Şenlikli bir yermiş. Biraz gıdıklıyorlarmış adamı. O üç öğretmeni koyverip üç kişiyi daha çekeceklermiş söylenene bakılırsa. Bütün bunlar yılgınlık yaratmak için tabii. Kaçan kurtuluyor hesabı, ilerici öğretmenleri istifaya zorlamak ya da korkutup sindirmek. Aslında benim umurumda değil. Bir adım geri basmam. O kadar da yalnız değilim şu dünyada. Olay çıkannm "he vallah kur'an".[37] Gerekli telefon numaralarını verdim arkadaşlara. Hiç işim yokmuş gibi bir de öğrenciyle uğraş. îpe sapa gelmez

37. Bingöl'de kullanılan bir yemin sözü.

işler yapıyorlar sorumsuz herifler. Bugün yine birini zor aldım ellerinden. Sille tokat giriştim keratalara. Neymiş efendim, dövdükleri herif faşistmiş. Çocuk hepsi. Sanki dövmekle bir şey olacak. Polisi davetten başka ne işe yarar. Zaten muhteremler karargâh kurdu okulda.

Bingöl, 1982.

Sevgilim, benim burada kalma tutkumu eleştiriyorsun. Nerdeyse "mazohizm" diyeceksin yaptığıma. Ama inan beni burada tutan, sadece ve sadece "somut" koşullar. Bazı şeyleri yediremiyorum kendime. Eğer bu herifler, pardon muhteremler, beni buradan göndermek istemeseler, ben burada bir gün daha durmazdım. Ama heriflerin istedikleri belli; giden gitsin, kalan "sağ'lar bizimdir. Yağma yok. Vizite kâğıdı bile M.E. Müdüründen almıyor. Doktorlara rapor vermemeleri konusunda baskı yapılıyor. Bunun anlamı açık. Ben inatçı mıyım neyim(!). Gitmeyeceğim arkadaş. Yani anlayacağın işler değişti. Beni burada tutan artık sana söylediğim o sorumluluk duygusu falan değil. Çünkü bir şey yapamayacağımı anladım, daha doğrusu yaptırmayacaklarını.

...

Yolun bak çakıl dolu
Kurumuş yatağı sesinin
Sözlerin tozlu
Şarap iç biraz ıslansın dilin
Anlat sonra ne oldu?
Ben bir gece çağrıldım
Duydum adım okundu
Hepsi bu

Kızıldere.

Ruhi Su'ya mektup

Ruhi Ağabeyciğim;

Geçen radyodan duyduk sesinizi. Bir kamyonun şoför mahallinde, Bahçelievler'e giderken ve karmakarışık duygular içerisinde. Evi taşıyorduk. Kilimimizden kitabımıza, plağımıza kadar, neyimiz var, neyimiz yoksa bir kamyonun arkasmdaydı. Yatağımız yağmurdan ıslanıyordu. Ve siz bizimle beraberdiniz. Aracın küçücük radyosundan motor gürültüsünü bastıran, insana direnç kazandıran dost sesiniz yükseliyordu.

Bu müthiş tesadüfe ne çok şey borçluyum bilemezsiniz. Sesiniz beni kendime getirdi. Bu kötü günde; henüz yazı getirmeden, üstelik daha ağır maddi koşullar içerisinde bir başka eve taşınmanın umutsuzluğu ve yılgınlığı ilk defa benim tarafımdan duyulmuyordu herhalde. Ayrıca, uzun seneler sonra; nankör bir kabuğu tavizsiz, güvenli ve insana gurur veren çabalarınızla onu besleyen karşı güçlere rağmen kırmayı başarmanız; kişiliğinizi kendine rehber tayin etmiş olan benim için büyük bir mutluluk oldu, inanın sıkıntım dağılıverdi. Sizi kutlar, saygılarımı sunarım.

Oğlunuz

Ben *Anka'ydım, konuşuldum*

Yandığımın resmidir..!

Yakılacak aydın

Zülfü Livaneli

(...)

Eskiden teker teker öldürdükleri sanatçıları şimdi toptan imha etmeye başladılar.

Alman gazetesi *Frankfurter Allgemeine*'nin dâhice başlığıyla Sivas bir "Ölü Ozanlar Kenti" oldu.

Daha Uğur'un acısına kendimizi alıştıramamışken Asım Bezirci, Âşık Nesimi, Behçet Aysan, Hasret Gültekin, Edibe Sulari gibi dostlarımızın ölümleriyle sarsıldık.

Kaç gündür içim titreyerek kara haberini duymaktan korktuğum Metin Altıok da "kültür şehitleri" kervanına katıldı.

O ince, duygulu, namuslu gençlik arkadaşım solgun bir hayal gibi kayıp gitti avuçlarımızın arasından.

(...)

Sabah, 11 Temmuz 1993

“Kan sıçradı üzerine o nazenin (!) şiirimin”

Zeki Coşkun

Beş yıl önce yukandaki sözleri söyleyen Metin Altıok o sıralar Karaman Devlet Hastanesi’nde tedavi görüyordu. Derdi onulmazdı, hayattı. Yitirdiği dostlan için “acılarının dişleri tenimdedir hâlâ” diyordu.

Şimdi acının yanma utancı da ekleyerek aynı sözü Altıok ve kendimiz için yineleyebiliriz. Altıok, 2 Temmuz 1993’te Sivas Madımak Oteli’nde Pir Sultan Abdal Kültür Etkinlikleri’ne katılan birçok aydın ve sanatçıyla birlikte yakıldı. Önce Sivas’ta, ardından Ankara’da tedavi gördü. Yangının haftasında, 9 Temmuz 1993 Cuma günü 52 yaşında öldü. Bu yazı onun içindir, ondan çok kendim içindir. Öyle okumanızı dilerim; kendiniz için!

* * *

Acı acıdır. Ölüm ölümdür, utanç da utançtır.

Hiçbirini “bastırmak” olmaz. Bastırınca yangın çıkar. Sivas’taki gibi. Alevi dumanı sarar her yanı. Bastırılanın ve bastıranın çok ötesi yanar. Sivas’taki gibi. Bu acı, bu ölümler, bu utanç her zerresiyle sonuna dek yaşanmalı. Bir başka yangın daha çıkmasın diye değil-çıkar, çıkacak. Ölüye saygıdan da değil ölümden önce hayat var ve herkes kendi değerini orada, onunla yaratır, yaratmalı.

Acı, ölüm ve utanç her zerresiyle sonuna dek yaşanmalı; yalnız kendimiz için... başka bir şey için değil!

* * *

Şimdi yazdıklarımı beş yıl önce belki bunca açık yazamayabilirdim. Ama fiziksel yangınların, fiziksel ölümlerin, onların yarattığı acı ve inançların hepsi, hepsi fiilen var hayatımızda. Yıllardır var ve yaşıyoruz. Gözle görmeyince hissetmiyoruz, herhalde! (Yaşasın TV, yaşasın görsel çağ, yaşasın Madımak Oteli yangını ve yaşasın Sivaslllar... ve diğerleri, yaşasınlar!) Yazı bugün yazılıyor. Başlık eski. Metin Altıok'un kendi sözleri. Beş yıl önce Temmuz 1988'de yayımlanan gıyabi söyleşimizde[38] "Gerçeğin Öteyakası" adlı dizenin Metin Altıok şiirindeki yeri neresi sorusunu yanıtlarken, dokuz yılı aşkın süren "Bingöl denen 35 bin nüfuslu bir 'adıkent'te"ki sürgünlüğünden -gönüllü!- söz ediyor, "Şiirimin dünü ile bugünü arasında değişen tek şey kandır. Kan sıçradı üzerine o nazenin (!) şiirimin" diyordu.

* * *

Kan hep vardı. Sahi, görmüyor muyduk? Kim gönderdi dokuz yıllık sürgüne Metin Altıok'u? Bakmadınız mı hiç dizelerine, örneğin şunlara: *"Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar / Ben bir kömür ocağının onulmaz göçüğüyüm / İçimde cesetler* ve *daha ölmemişler var. " "Peki soruyorum-, şimdi ne olacak? / Benim bu elim eninde sonunda / Bir ölümü imzalayacak. " "Kullanılmış eski bir ölüm için / Dolaştım mezat salonlarını /Mutluluk doldu içim. "*

Mutlu Ölüm Camus'nün ilk kitabının adı. Şimdi elbette ki kimsenin içi mutluluk dolmuyor ölümle. Hele yüzyıllar önce derisi yüzülen Nesimi'nin ortaçağ engizisyon kurbanlarının, ya da Koca Haydar'ın -diğer adı Pir Sultan Abdal- "Kullanılmış eski bir ölüm"ünü, paylaşmak ne ölenleri, ne ölümü izleyenleri (bizleri!) mutlu ediyor, etmeyecektir.

Bu, koca Gezgin'i, Metin Altıok'u da mutlu etmemiştir, eminim.

* * *

Ama o bir Gezgin'di.[39] Hep ölümü yaşadı, hep son'u, onun biçimini

38. Bkz. *Yayın Dünyasında Çerçeve,* **Sayı 34-35, Temmuz-Ağustos 1988, s. 7 (Gıyabi söyleşi, çünkü yazışarak ve muhabir aracılığıyla gerçekleştirilmişti.)**

39. İlk kitabının adı *Gezgin,* **Dost Yayınları, Ankara, 1976. Ayrıca bkz. Zeki Coşkun, "Gezgin şimdi nerede",** *Çerçeve,* **Sayı 27, Aralık 1987, s. 2.**

aradı. "Kullanılmış"lann hiçbirini beğenmedi, benimsemedi. Yüksek perdeden yaşadı. Özdemir İnce'nin ihban: Cebinde karanfil tohumu taşıdı. Kendi itirafı: Nefesi karanfil koktu. (Acıyı ve alkolü bastırmak içindi belki, belki de zevkten). Yüksek perdeden yaşadı; kendini dokuz yıl "Bingöl denen 'adıkent'te sürgün" etti. En son örneği, Madımak Oteli'ndekini Sivas kazazedelerinden Şükrü Günbulut anlatıyor.

"Yüksek perdeden söze başlıyorum" diyor Günbulut, "Bay Metin Altıok, mahsur kaldık beyim." Yine Günbulut'un anlattığına göre, yanıt oldukça yüksek perdeden: "Elini havaya kaldırıyor, kara gözleriyle gülüyor: 'Ne mahsuru yahu...' "(bkz. *Aydınlık,* 8 Temmuz 1993). "Bence mahzuru yok" da diyebilirdi, o anki başka acılar, başka gerilimler izin vermemiştir. Şiiri öyle değil mi, o yüksek perdeden hayata karşı son derece alçaktan, pes perdeden dizelerle karşılaşırsınız. Sözcükler kanamakladır, o nazenin (!) şiirin üzerine kan sıçramıştır, o başka.

* * *

Bütün dinler şiiri dışlar, neden?

Kapitalizm de öyle, Diderot 18. yüzyılda gördü bunu ve yaşananı-kapitalizmi "şiirselliğin ölümü" olarak niteledi.

Şiir dinlerin "kehanet"ini taşır içinde, para-düzenin çıplak gözle görünmeyen işlerini-eylemlerini ve bunların sonuçlarını deşifre eder. Bundan olsa gerek din ve düzenin şiire uzaklığı-karşıtlığı. Altıok ölüm üstüne çok yazdı. Ama en çok yaşama isteği taşıyan şiirlerinden birindeki "yangınımı körükleyen biri" mecazıyla gösterdi kehanetini; "*Birini bulurum mutlaka, / Yangınımı körükleyen birini. / Biri mutlaka vardır/Zonguldak'ta, Sivas'ta"* (bkz. 1979'da yayımlanan *Kendinin* Avcısı adlı kitabı).

Altıok 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta din ve kapitalizmin sürtüşmesinden çıkan ateşle yandı. Sürtüşme miydi, yoksa körüklenen bir yangın mıydı, yanıt şiirin ötesindedir. Ölüm de.

Böyle bir yangın. Böyle bir acı. Böyle bir ölüm. Böyle bir utanç.

işte... Hepimizin. Yaşayalım, yaşayabildiğimizce!

Cumhuriyet, 20 Temmuz 1993

Karayel hüznü

Buket Uzuner

Metin Altıok'un anısına

Şimdi, bu akşamüstü,
Hemen
Bir şiir yazabilseydim eğer,
Şöyle serin, nane yeşili.
Bahar kokan, gencecik teni.
Hani, "Yaşamalıyım, ayaktayım hâlâ"
Dedirten insana,
"Hem yapacaklarım var daha!"

Su gibi aziz,
Toprak kadar güçlü,
Çakır gözlü.
Dokununca kınlan ve utanınca
Burnuna dek kızaran.
Bir şiir kocaman,
Karayelden kuvvetli,
Senin "içaçıcı hüznün" denli kederli
Ama çabuk olmalı, hemen davran,
Şair diyorlar, komada falan...
işte bir şiir yazabilseydim böyle eğer,
Kuşkusuz ölümlerden döner,
Kalkar ayağa,
Ve dikilirdin şafağa
Bir kez daha.

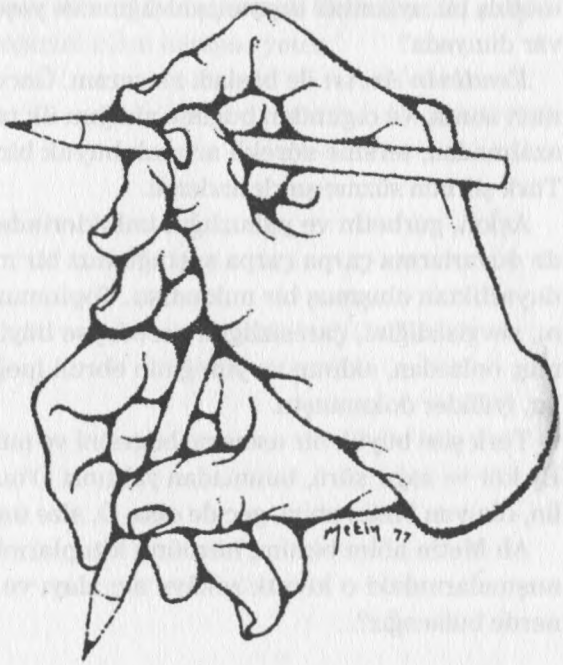
Hem dumanla boğulur,
Ateşle yanar mı şairler?
Yok canım, daha neler...
Haydi şair kalk,
Birazdan güne varır gece,
Aydınlık şiirlerde hece hece.
Bayramlıklar giymiş bekliyor,
Seni yeni şiirler,
Zaten hiç yakışmıyor
Şairlere ölümler.

Dersin ki; "Sağır kulağa sözüm yok, köre ne göstereyim,
Duymazlıktan, görmezlikten gelenler,
Bir de size sormalı, ya ben nereye gideyim?"
Ama ya duyanlar, ya görenler
Ve seni pek sevenler?

Bu akşamüstü, burada,
Hemen,
Hava kararmadan tamamen,
Şu şiiri yazabilseydim eğer
Yollardım, şair komada.
Biliyorum Sivas'ta, orada.
Derdim:
Korur kediseven şairleri
Çocuklarla kediler,'
Şiirimi alınca,
Şair tutamaz kendini gülümser,
"Aman" der,
"Hemen kalkmalı ve yazmalı şiirler,
Yoksa, şiir yazmaya kalkacak,
Şu bizim romancı ve hikâyeciler!
Maazallah, halimiz ne olacak?
Biz neler gördük, yaşadık,
Ama,
İşte asıl o zaman *yandık*\"

Beyaz eller çizerdin, karakalem,
Şiirlerle bezerdin,
Harcıalem.
Kara dumanla yandın,
Kara düşüncelerden tüten
Ama en çok ben,
Gece gibi ben,
Simsiyah yüreğim
Gece gibi ben...

Temmuz 1993

Ah Metin Abi

Şükrü Erbaş

Bedeni mi daha inceydi, yüreği mi? Şimdi düşünüyorum da nerdeyse bir buğday sapından daha narin o küçücük bedeninde bunca büyük hüznü nasıl taşıdı bunca yıl?

Yukarıdaki soruyu şöyle değiştirebiliriz: Bedeniyle yüreği böylesine müthiş bir uygunluk taşıyan, yazdığına ve yaşadığına yakışan kaç insan var dünyada?

Kendinin Avcısı ile başladı maceram. Önceki kitaplarını buldum hemen sonra. Ve o günden bugüne aldığım ilk tat, bulduğum heyecan hiç azalmadan, tersine sürekli artarak büyük bir hazla okudum şiirlerini. Türk şiirinin süzme şairlerindendi.

Aşkın, gurbetin ve yalnızlığın imbiklerinden damıttığı dünya, bizim de duvarlarına çarpa çarpa sustuğumuz bir mutsuzluktu. O, incelik ve duyarlıktan oluşmuş bir mıknatıstı. Toplumun tüm pisliklerini, acılarını, sevgisizliğini, çaresizliğini neredeyse büyük bir hazla-kendine çekmiş, onlardan, aklının ve yüreğinin ebruli ipeği ile has kumaşlar, ununlar, iyilikler dokumuştu.

Türk şiiri büyük bir ustasını, bilgesini ve mütevazı bir insanını yitirdi. Ey kör ve sağır sürü, tanımadan yaktınız O'nu. Bari kimi yaktığınızı bilin, okuyun Metin abiyi, geç de olsa. O, size tutulan bir aynaydı.

Ah Metin abim benim, hüznünü kitaplarınla bırakıp gittin, ama konuşmalarındaki o kıvrak zekâyı, acı alayı ve coşkun neşeyi biz şimdi nerde bulacağız?...

Dünya, 6 Ağustos 1993

Metin Altıok mu?

Taylan Erten

20 yıldan fazla oluyor ki, birbirimizi görmedik. Ama, O benim için hep yanıbaşımdaki dost, '68 gençliğimin sisinde hiç kaybolmamış bir siluetti.

Namuslu, cesur bir aydın, bir şiir işçisi, bir kalemşor olarak yaşadı. Ateştopu gibi yüreğiyle, ateşe direnmeyi başararak öldü. Geride, ateştopu gibi yüreğini bıraktı. Değerini bilen herkese yeter.

Dünya, 6 Ağustos 1993

Sivas... Sivas... Sivas..

Cahit Külebi: Sivas'taki olay, Ortaçağda bile benzeri görülmemiş bir canavarlıktır. Böyle bir vahşetin asıl sorumlusu 1950'den beri Eğilim Birliği Yasası'nı çiğneyen, Tekke ve Zaviyelerin kapatılması yolundaki yasayı yok sayan, oy almak için her türlü yobazlığı destekleyen politikacılar ve hükümetlerdir. Daha önce de Çorum'da, Maraş'ta buna benzer olaylar olmuştu. Bundan iki gün önce de Cumhurbaşkanlığı yapan kişi Erzincan'da sünnilere silah dağıtıldığını doğrulamış ve bunun doğal olduğunu belirtmişti. Böyle giderse ileride çok daha kara günler göreceğimizi idrak etmemiz gerekir.

Cem Savran: Metin Altıok, sürekli kendini hırpalamış, hep şaşırmış, hiç alışmamış, yaralarından süveyda'sından yadırgı çiçekler açtırmış incelikli bir şair.

Promete'de emeği çoktu. Susuşundaki anlamı bile okumaya çalışırdım. Böyle hoyrat bir cinayetle aramızdan koparılmasına dayanmak zor.

Yarım gözlükleri, plastik ağızlığa takılı Birinci sigarası, başının üstünde gök kadar -belki göğün kendisi- çağrışımlarla beni mi bekliyor Akdeniz'de... Ve ben ısrarla gitmiyorum olası bir düşkırıklığından kaçmak için...

Promete, Eylül-Ekim 1993

Üç Fidan... Üç Yürek... Üç Soluk...

Zeynep Oral

Önümde üç kitap... Üzerlerindeki sözcükleri okumamaya çalışarak (çünkü o sözcükler, o adlar yüreğimi yakıyor) önce yalnızca gözlerimle kavramaya çalışıyorum kitapları: Neredeyse tam bir kareyi tamamlayan boyutları, formalarıyla; kâğıt seçiminden dizgi ve baskı kalitesine, desen ve resimlerle dizeler arasındaki uyuma, alışageldiğimizden farklı, özenle hazırlanmış üç kitap...

Önümdeki üç kitabın da birinci sayfasında aynı fotoğraf. Önümdeki fotoğraftan gözlerimi ayıramıyorum.

Bu fotoğraf 2 Temmuz 1993, cuma günü çekilmiş. Saat 15 sularında Sivas'taki Madımak Oteli'nin merdivenlerinde...

Fotoğrafta, üç fidan, üç yürek, üç soluk... Madımak Oteli'nin merdivenlerine üç insan oturmuş. Merdivenler dar: Yanyana iki kişi ancak sığabilir. Zaten ikisi yanyana, aralarında az bir boşluk, üçüncüsü birkaç basamak aşağıya oturmuş. Belki bir an için oraya ilişivermişler, ama o an uzadıkça uzamış, o an hiç bitmeyecekmiş gibi uzamış ve oldukları yerde beklemeye koyulmuşlar.

Fotoğrafta üç şair... Bekliyorlar... Fotoğrafın çekildiği an, ölümü beklediklerini biliyorlar mı, yoksa henüz bilmiyorlar mı, doğrusu anlamak mümkün değil...

Fotoğrafta üç şair... Hayır, fotoğrafı çekene ya da objektife bakmamışlar. Onun için bize de bakmıyorlar. Bulundukları ortamdan duydukları utancı, belki de bizden gizlemek istedikleri için gözlerimize bakmıyorlar. Gözbebeklerinde ne korku, ne umut, ne de tüm bir yaşamı özümleyen birikimi göremiyoruz. Önlerine bakıyorlar ve biz üç şairin tüm duyarlılığını içimizin taa derinlerinden hissediyoruz.

Fotoğrafın sağ alt köşesine sanki "kazaen" kırmızı bir nesne girivermiş. Hayır, hayır kazaen değil, bir uyarı, bir tokat gibi girmiş: Yangın söndürme aleti! Yangını söndüremeyecek olan, karanlığı, ölümü, iltica-yı, çağdışılığı, katliamı engelleyemeyecek olan bir alet!

Önümde üç kitap: *Metin Altıok Kitabı, Behçet Aysan Kitabı, Uğur Kaynar Kitabı...* Üç kitapta da aynı fotoğraf: 2 Temmuz 1993 cuma günü, saat 15 sularında Madımak Oteli'nin merdivenlerinde, Uğur Kaynar, Behçet Aysan ve Metin Altıok... Bu son fotoğraflarıdır. Bunlar, son anlarıdır. Bunlar bizim utanç anlarımızdır. Bunlar Türkiye Cumhuriyeti'nin en karanlık anlarıdır.

Edebiyatçılar Demeği, üç şairin en güzel dizelerini, tüm yaşamlarını, birikimlerini, duyarlılıklarını ortaya koyan bu üç kitabı yayımlarken "yaralan sarmayı" amaçlamıyor. Tam tersine, "Bu üç kitap toplu kıyımın büyüklüğünü ve üç sanatçı insanımızın kişiliğinde, aydınlanmızı nasıl hedef aldığını sürekli olarak bize anımsatacaktır" diyor.

Geliri, Sivas'ta öldürdüğümüz üç şairimizin ailelerine bırakılan bu üç kitabı mutlak edinin. Yalnız bu üç sanatçıyı daha yakından tanımak için değil, toplumsal bir utancı paylaşmak, karanlık kaba güce karşı sürekli uyanık kalmak için de...

Milliyet, 14 Kasım 1993

“Doğum günün kutlu olsun Metin Altıok”

Hulki Aktunç: Felsefeyle derin derin uğraş; el uzunluğunun ardına düş, zanaatkar yönünü yıllar boyunca koruyup geliştir; şiir yaz, sözcük dantelcisi ol... Metin Altıok ile 1977’de tanışmıştım: *Gezgin* yola çıkmıştı bile. Geçen zaman içinde, düşünce yazılarında şiirini buldum, desenlerinde şiirini buldum; ama, şiirinde hem ince düşünür kumaşı, hem zanaat, hem söz ustalığı öylesine kaynaşmıştı ki, düşünce ile zanaat o kendisine özgü şiir dokusu içinde erimişti. Şair için bilgelik bazı tuzaklar taşır; Metin Altıok, tuzakları aşmıştı ve bir bilgeydi artık. Şimdiye dek yazdıkları çok iyiydi; vardığı noktadan ileriye doğru bize çok iyilerin çok iyilerini vereceği apaçıktı. *İnsan Aşklarının Külüdür* kitabını Metin Altıok’a ve Behçet Aysan’a adadım; aslında yakılanların hepsine... Şaşılacak denk düşme, şaşılmayacak rastlantı: Behçet ile ilk tanışıklığım da 1960’lardan (evet, ikimizin de 12-13 yaşlarında olduğumuz “parasız yatılı” Selimiye Askeri Ortaokulu’ndan)... Dostlarım, emeğe saygının, sanata saygının çırakları, kalfaları, ustaları oldular; bu çileyi seçmiş ve çekmiş hangi yazar, işçi partilerinin “zaten” üyesi değildir ki?

Aydınlık, 14 Mart 1994

Mahkeme “ağır tahrik” etti!..

Ahmet Taner Kışlalı

“Sivas davası” üzerine susmak olmaz.

Olayı, heyecanı içinde iki gün tartışıp, küllenmeye bırakmaya hakkımız yok... Tam tersine, aklı duyguların önüne geçirerek, “Sivas alevleri”nin ışığında, bir “bütün”ü sorgulamanın tam zamanı.

Dikkatle ve soğukkanlılıkla bakılırsa; Sivas’ta yanan alevin, çok şeyin “gerçek” niteliğini aydınlattığı görülür: Devletin de, partilerin de, basının da, halkın da...

* * *

Olayın en büyük suçlusu devlettir!

Ama sanık sandalyesinde bir tek devlet görevlisi yoktu.

Olaydan başından beri haberdar edilen Cumhurbaşkanı ve Başbakan suçluydu. Yakılmak için beklerken telefonda kendisinden “medet” umanlara “merak etmemelerini” söyleyen Başbakan Yardımcısı Sayın Erdal İnönü daha da suçluydu.

Ya gerekli emirleri vermediği için... Ya da verdiği emirler uygulanmadığı halde istifayı düşünmediği için...

Valisi, emniyet müdürü, belediye başkanı, itfaiye müdürü suçluydu.

Telsizde “Ellerinde yakıt bidonları ile gidiyorlar” diyen ve seyreden polis suçluydu... Mahkeme salonunda yargıçlara, gazetecilere, hatta devletin malına saldıranlara engel olmayan “güvenlik güçleri” suçluydu.

O güvenlik güçlerini eğitenler, o güvenlik güçlerini “o yapı”da oluşturanlar suçluydu.

Laiklik düşmanlığını devletin eğitim kurumlarına sokanlar; laik dev-

leti yıkmak için örgütlenenlere göz yumanlar suçluydu... Düşünce suçuna da, düşüncelerin sahiplerini yakma suçuna da aynı cezayı reva gören bir "yapı" suçluydu.

Ama sanık sandalyesinde hiçbir devlet görevlisi yoktu!

* * *

Olayın suçlusu siyasal partilerdir!

Daha ilk günden, "yakılan"ın değil "yakan"ın yanında yer alan; üst düzey yöneticilerini "sanık avukatlığı" yapmaya soyunduran; olayda en önde görülenler hep kendi üyesi olan "bir parti" suçludur!

New York'un en yüksek binasına bomba koyanlar; İngiltere'de bir uçağı havada patlatanlar; Cezayir'de binlerce korumasız insanı öldürenler; cehennemi Sivas'a taşımayı görevi sayanlar; mahkemenin önünde "Çıkınca yeni Sivas'lar yaratacağız!" diye bağıranlar ortada iken... "Dinci terör olmaz!" diye yasalan çıkartmayan, anayasanın değişmesini engel olan partiler suçludur!

Bugünün üç oyu uğruna, çocuklarının yarınına "ihanet" eden siyaset adamları suçludur!

Ama sanık sandalyesinde onlar yoktur!

* * *

Her Allah'ın günü, farklı düşünce ve inanç sahipleri için "katli vaciptir" fetvaları veren "belirli bir basın" suçludur!

DEP'i "PKK'yi açıktan suçlamadığı için" eleştiren, ama Sivas kıyımının yaratıcılarım açıktan suçlamaktan kaçman "mukaddesatçı basın" suçludur!

Sivas'ta yananlann yanında yer alan, hatta "dava"nın yürüyüş ve sonuçlanış biçimini eleştiren... ama Türkiye'de böyle bir ortamın "adım adım" doğmasına neredeyse seyirci kalan... hatta "laik-antilaik" karşıtlığı yaratıyorlar diye Kemalistleri hedef alan "büyük basın" suçludur.

Ama sanık sandalyesinde basın da yoktur!

Ve "halk" suçludur!

Devleti "onların" eline teslim ettiği için.

O siyasal partilere oy verdiği için.

0 basım okumayı sürdürdüğü için...

Ve "Bana değmeyen yılan bir yaşasın!" dediği için...

O halk da sanık sandalyesinde değildir; ama demir parmaklıkların arkasındadır!.. Suçunun cezasını çok ağır ödemektedir. Ve ödeyecektir.

Kendisi bunun ister "bilincinde" olsun, isterse olmasın.

Ne değişir ki!?..

Cumhuriyet, 1 Ocak 1995

Yanarak ölmek

Ahmet Altarı

Madımak Oteli hâlâ yanıyor, sanıkların sakallarından, avukatların cübbelerinden, facialarla dolu tarihimize bir facia daha ekleyen o alevli vahşette yakmlannı kaybedenlerin kederli çizgilerinden duman tütüyor.

Duman kokusunun, lacivert bereli polis timlerinin barikatlarından, mahkemenin insanın içine basan kasvetli gri koridorlarından sızıp, bahçelerinde kar artıklan bulunan siyah beyaz başkentin sokaklanna taşıdığım hissediyorsunuz.

Başkent, mahkeme salonunun önündeki küçük taşlığı dolduran, kıpırtılı kalabalığın insanlan gibi güvensizlikle dolu.

Sanıklan savunan dini inançlan ağır basan avukatlann da, ölenlerin yakınlan adına davaya giren müdahil avukatların da aynı şekilde ülkenin hukukuna, adaletin işleyişine inanmadıklarım, kuşkular beslediklerini görüyorsunuz. Gerek inançları gerekse mahkemedeki konumlan birbirinin zıddı olan iki grup insan, aynı kuşkuda ve güvensizlikle buluşuyorlar.

Huzursuz kıpırtılarla dalgalanarak kararı bekleyen kalabalığın içinde küçük öbekler oluşuyor, televizyon kameraları, uzay filmlerindeki tuhaf robotlar gibi kalabalığın içinden, ucunda çıkıntılı tek gözleri bulunan siyah kafalannı yukan kaldınyorlar, çekime geçtiklerindeki madeni panltılı ışıldaklan salonun külrengi kasvetini ürkütücü ve keskin ışıklarla parçalıyor.

Bazı öbeklerde hem müdahil avukatlar hem sanık avukatlan hem de kurbanlann yakınları buluşabiliyor, ortak kuşku aralanndaki duvan yıkıyor.

İki taraf da aynı şeyi söylüyor.

- Olaylar sırasında birçok insan tabancayla vuruldu, polis ateş açtı,

ama mahkeme bu gerçeği kabul etmiyor.

Vahşi saldırının kurbanlarından şair Metin Altıok'un eşi, "Metin'in başında beklerken, başlarından, sırtlarından vurulan adamları ben kendi gözlerimle gördüm" diyor.

O korkunç gecenin görüntülen, aniden saldıran kalabalık, alt katlarından tutuşan dar sokaktaki otel, koridorlarda çaresizlik içinde kaçışmaya çalışırken dumandan boğulan insanlar, arka pencerelerden itfaiye merdiveniyle kurtarılan Aziz Nesin tam merdivenden inerken, aşağıda aç hayvanlar gibi bekleşen kalabalığın içine ünlü yazarı iten itfaiye eri, otelden fışkıran alevler, kentin üstünü kaplayan duman, karanlığın içindeki ölüm kokusu hiç kimsenin aklından silinmiyor, ama gene de düşmanca bir kıvılcımlarıma yok mahkemedeki kalabalıkta.

Öldürülen insanların yalanları ucuz bir intikam peşinde koşmuyorlar.

Ölenler kadar, öldüren fanatik saldırganların da aslında büyük bir oyunun kurbanı olduğunu herkes biraz seziyor. Kurt sürüleri gibi saldıran vahşiler de birilerinin kullandığı zavallılar, vahşi olmaları zavallı olmaları gerçeğini değiştirmiyor aksine zavallılıklarını daha artıyor.

0 günün yönetimi aslında herkesin hep birlikte suçladığı.

Sekiz saat boyunca hiçbir önlem almayan mahalli görevliler, oteldekilerin arka arkaya açtıkları "imdat" telefonlarına rağmen kıllarını bile kıpırdatmayan o günün Başbakanı, Başbakan Yardımcısı, İçişleri Bakanı, polis ve jandarma yetkilileri.

Madımak Oteli hâlâ yanıyor, sanıkların sakallarından, avukatların cübbelerinden, ölenlerin yakınlarının yüreklerinden tüten duman başkente sızıyor, o dumanın içinde gerçek suçlular, hiçbir zaman cezalandırılmayacaklarından emin olarak dolaşıyorlar.

Kaç mahkeme kurarsanız kurun, kaç insanı öldürtürseniz öldürtün, kaç zavallıyı katil diye mahkûm ederseniz edin, kendi vatandaşının ölümüne sessizce seyirci kalan, hatta belki de alttan alta kışkırtan bugünkü anlayış devam ettiği görece, ne Madımak Oteli'nin yangını sönecek ne de bu ülkenin kan artıklarıyla lekelenmiş başkenti kuşkuyla kabaran dumanın boğucu baskısından kurtulacak.

Milliyet, 27 Aralık 1995

Metin yanarken neredeydiniz?

Yavuz Gökmen

Ben Metin'i Manisa'da tanıdım. Bin dokuz yüz altmış beş yazı olmalıydı. Hukuk Fakültesi'ne gidiyor ve Manisa *Işık* gazetesine yazı yazıyordum. Hayatımdaki ilk köşe yazılanındı. Kurşunlu linotip makinesinde beş yüz adet basılan bir gazeteydi. CHP'yi tutardı.

Metin'in babası, *Işık* gazetesinde operatördü. Yazılarımı o dizerdi. Feylesof bir adamdı. Beni sık sık eleştirirdi. İftihar ettiği bir oğlu vardı. Ankara Dil Tarih'te okuduğunu söylerdi.

Derken beni *Işık*'tan kovdular. Parasız yazıyordum ama gene de kovdular.

Altmış beş seçimlerini tek başına AP'nin kazanacağını yazmıştım. Fanatik bir CHP'li olan rahmetli Kemal Besen'in gazetesinde böyle bir şey yazılamazdı.

Ancak benim işime son verilmesi, seçimleri AP'nin kazanmasını engelleyemedi.

* * H=

Derken Metin'in babası bir gün oğlu ile gelinini bana tanıştırdı.

Manisa'ya gelmişlerdi. İkisi de ufak tefek, ince kemikli, minyon çocuklardı. Sonradan Türkiye'nin önemli insanlan olacaklan belliydi.

Metin'in bir de kızkardeşi vardı. Ona, sevgili dostum Muzaffer Aşkayanar âşık olmuştu.

Muzaffer ve Metin'le şiirler okur, şiirleri yazardık.

Damdan çıktıktan sonra Metin'in kansı Füsun'a, Kızılay'da Gima'nın önünde rastladım; Muzaffer'i sordum.

- Öldü, cevabını verdi.

Çok zayıf, nahifti ve Dünya'ya yakışmayacak kadar iyi ve güzel bir insandı.

* * *

O sıralarda Metin'in muhteşem resim ve şiir yeteneği artık kâğıtlara ve tuvallere dökülmeye başlamıştı.

Metin olmaktan çıkmış, "Metin Altıok" olmuştu. İncecik, hafif, uçucu şiirler yazıyor, tuvali inanılmaz bir hayal gücüyle beziyordu.

Metin'i Sivas'ta yaktılar. Metin için çok ağladım. Tüm yananların acısını yüreğimde duydum.

"Onlar yanarken Devlet neredeydi?" diye sordum. Cevap alamadım.

Bu olaydan hep kuşkulandım. Hâlâ da kuşkulanırım.

Güçlü Merkezi Devlet'in Sivas'ta niçin önlem almadığını ara sıra düşünürdüm.

Koskoca askeri garnizonunun bu olayı nasıl engelleyemediğine şaşarım.

Bu yüzden Metin'in acısı bile, beni bildiğim oyunlara düşmekten alıkoyar.

(...)

Hürriyet, 28 Aralık 1995

Bir acıya kiracı

Füsun Akatlı

2 Temmuz'da Sivas'ta yakılan ortaçağ ateşinin kavurduğu otuz yedi nisandan biri idi Metin Altıok. 52 yaşındaydı. O yaşta kaldı. 9 Temmuz 1993'te ciğerlerine dolan zehirli gazlara yenik düştüğünden, ertesi günkü gazetelerde, çok sevdiği gencecik bir sesin, ardından nasıl umarsız bir acıyla seslendiğini okuyamadı: "Bir Ortaçağ karanlığında babamı kaybettim. Şiiriyle hep yaşayacak." Bir yanında ondokuz yaşında, daha hayata başlayamadan külleri savrulan bir delikanlı yatıyor şimdi... ve öbürleri, ölümün bile kendilerinden utandığı, alınlan ve yürekleri tertemiz bütün kader arkadaşları. Zeynep Altıok o ortaçağ karanlığında yalnız babasını değil, inançlarını, umutlarım, ışığını, gençliğini kaybetti.

Sivas küllerinin içinden havalanıp yeni yangınlara kıvılcım taşıyan • uğursuz şeriat kaknuslan; tüyleri yolunmak şöyle dursun, beş yılda enikonu palazlandılar. Televizyon ekranlarından meclis kürsülerine, devlet, hükümet katlanna kadar, ruhsatlı benzin bidonlarıyla arz-ı endam etmedikleri bir alan kalmadı. Bu Türkiye artık bizim Türkiyemiz. Atatürk Türkiyesi değil miydi ki, onlarla "gurur duydu"? Maskelisi maskesizi, hoşgörü havarisi, demokrasi cambazı kılığındaki cumhuriyet düşmanlan, hepsi itibar kazandılar. Yanlannda altmışsekizli-altmışsekizsiz devrimci posalannı, kendilerine emanet edilen cumhuriyetin nimetlerini bu karanlık gönüllülere peşkeş çeken onursuzları buldular. Köprüyü geçene kadar onlann kıvrak kalemlerine, saygınlık tortularına tutunup, emellerine nail olduklannda onlann çırasını da tutuşturmakta hiç tereddüt etmeyecekleri kuşkusuzdu. Ne yazık ki bize -eğer sağ bırakılmışsak- onlar için de acı çekmek düşecek.

Tarihin de kara delikleri, Bermuda üçgenleri olabiliyor. Yirmi birin-

ci yüzyılın eşiğinde Türkiye, bütün yurtseverleriyle birlikte, soysuzca işte oralara sürüklenmekte. İster istemez, acıyla düşünüyorum: İnsan haklan dersinden sık sık Türkiye'nin notunu kıran Batı, Türkiye'deki insan hakları savunucularına Sivas'taki hunhar katliamın kurbanı olan otuz yedi kişinin insan olup olmadığını, eğer insan idiyseler, neden onların değil de, onları bir otele doldurup yakanlara arka çıkanların haklarına öncelik tanındığını sormayı akıl etmiyorlar mı? Kundakçı avukatlarının, yangın yerinin mahalli yöneticilerinin yasama merciine gelebildikleri bir düzende insan haklan, insan haklarını ihlâl edenlerin ihlâl hakları haline geliyorsa, böyle dehşet verici bir olgu yok sayılabilir mi?

Bir ortaçağ karanlığında babasını, çocuğunu, kardeşini, gençliğini, yaşama sevincini, devlete adalete güvenini kaybedenler insan değil mi? Yoksa Türkiye onlardan utanç mı duyuyor!

Onlar, Türkiye'nin kendileriyle gurur duyduğu Sivas, Susurluk, Yeniköy, Miami vs. Kahramanlarından utanç duyduklarına göre, evet... öyle olmalı. Bu gurur ve utanç mezbelesinde yaşamak, cumhuriyetin ikincisini-beşincisini kurmak hamhayaliyle birincisinin yıkılmasını destekleyen, ateşe körükle gidenlerle onurlu sandığımız bir geçmişi paylaşmış olmak bana ağır geliyor. Ben Sivas'ın külleri üzerinde kurulacak bir ikinci cumhuriyetin tam demokrasi, barış içinde birarada yaşama "ülkü"sünü Türkiye'ye ihanet olarak görüyorum. Damarlanmızda asil bir kan dolaştığından da çok, çook şüpheliyim artık.

Metin Altıok'la, tabii seyrini tamamlayamayan hayatının on üç yılını paylaşmıştım. Herkesten çok kendini hırpalayarak, hayatını kanatarak yaşayan, dünyayla barışamayan, öfkeli bir insandı. Ama öfkesi şiddete, ateşe dönüşmek şöyle dursun sabunköpüğü cirmindeydi, hüzne, acıya, kedere dönüşürdü. "Acı çekme dini"nin adeta Dostoyevski'den el almış hır sâlikiydi. Namuslu, dürüst, yurtseverdi. Hep ölümle kolkola yaşamış, cilveleşmişti. Ama zengin imgeleminde cirit atan binlerce ölüm fantezisinin arasında, şeriat ateşinde yanarak ölmek herhalde yer almamıştı. Ölümü yazdığı kadar hayatı da yazan has bir şairdi. Zeynep'in dediği gibi, şiiriyle hep yaşayacağına inanıyorum.

1998'de bütün şiirleri *Bir Acıya Kiracı* adı altında tek kitapta toplandı. Yapı Kredi Yayınlan arasında çıktı. Elli iki yıllık kısa ömrünün iz-

düşümü, bu kitapta biraraya getirilen *Gezgin, Yerleşik Yabancı, Kendinin Avcısı, Küçük Tragedyalar, İpek ve Kılabtan, Gerçeğin öteyakası, Dörtlükler ve Desenler, Süveydâ, Alaturka Şiirler, Hesap İşi Şiirler* ve *Soneler* adlı on bir kitabında gömülüdür.

Türkiye, sürdükleri, süründürdükleri, yaktıkları dahil, şairleriyle gurur duymaya lâyık bir ülkedir. Buna ben de hâlâ inanıyorum, çok az şeye inanan Metin de inanırdı. Üzerine yıldız yağsın ve... cehennem artık soğusun!

Varlık, Temmuz 1998

Ses

Hikmet Çetinkaya

Köhne bir evin *çöküşü* düş müydü? Bir yangın yeri, bir temmuz akşamında Sivas'ta Madımak Oteli'nde, aşkın kenar süsleri gibi onlarca insana mezar olacağını hiç akla getirmemişti...

Çocuk gözlerinde kalan resimler yedi yıl sonra Zeynep Altıok'un mektubunda beliriyor, zamanın kıskacı acılar denizini oluşturuyordu...

Behçet Aysan'm dizelerindeki sakız gibi beyaz düşleri hüznün rüzgârında dağılırken, bir genç kızın umutları kayboluyordu...

Amansız bir yurt yangınından
Bu düştü bizim payımıza
İki hasret yumağıyız şimdi
Sen oradasın ben burada!

Zeynep, bu dizelerde *neyi aradığını* anlatıyor mektubunda...

Diyor ki:

"Türkiye tarihinin kanımca en karanlık olaylarından biri olan 2 Temmuz Sivas Katliamı'nda babamı kaybettim. Yukarıdaki dizeleri yazarken babam, kuşkusuz bu sözleri gün gelip benim yürekten *duyarak söyleyeceğimi* bilemezdi. Şiirlerinde bir kâhin gibi kendi ölümünden, bizim hüznümüzden söz etmiş olduğunu bugün anlayabiliyorum. İçinde bulunduğum tarifsiz keder ve *umutsuzluk karşısında* duygulanmı açığa vurabiliyorsam bundandır..."

Gözlerimi yumuyorum...

Kız Kulesi açıklarında bir gemi Karadeniz'e doğru yol alıyor...

Bugün 2 Temmuz 2000...

Sivas kıyımının yedinci yıldönümü...

O anda ***çivit mavisi boyalı odalarda*** bir fotoğrafın camı çatlıyor, tel çerçevesi radyonun üzerinden yere düşüyor...

Güvercinler kırmızı kiremitli evlerin çatılarına konmuyor...

Sonra bir ses geliyor uzaklardan:

"Onu vurdular, gözümle gördüm onu; ak bir zambağa binmiş gidiyordu; zambak dur, sana da bulaştı kan."

Zeynep'in mektubu beni ***yedi yıl önceye*** götürüyor...

Saatler durmuş, gökyüzü kızıl bir aleve bürünmüştü...

Sanki uyanık görülen bir düştü, o tüterken yangın yerleri; geceye bir masaldan düşmüş, iki akasya salkım elleri...

Pusu Sivas'ın orta yerinde kurulmuştu. Asım Bezirci, Metin'e, Nesimi'ye bakıyordu.

Nesimi Çimen sırtını duvara dayamıştı. Hepsi de ölüme meydan okuyordu...

Onların gözlerinde zaman mı saklıydı yoksa sevda mı, kimseler bilemedi...

Uzaklarda bir bozkır akşamının olanca yalnızlığı, alev saçan gecenin habercisiydi...

Her sabah acının kollarında uyananlar artık öpüşemeyeceklerdi gökyüzüyle...

Ölümün çığlığı bir ateş parçasıydı...

Acaba Metin mi, Behçet mi anımsamıştı Nihat Behram'ın "Ölülerimiz"ini o anda, ölüm üzerine konuşurlarken...

Ölüm seni yanıltmasın...
Bir düşün yaşayanları
alnını korkusuzca kaldır
kimin yarandasın
yerin neresi
ve senin en çaresiz aranda
tek silahın nedir?

Hasret Gültekin belki minicik bir çiçeğin köklerini düşünüyordu...

Muhlis ve Muhibe Akarsu bir serçe kümesinin bir dala konmasını, bir süre sonra havalanmasını bekliyorlardı...

Yangın giderek büyüyordu...

Hain pusuyu kuran karayobaz çeteleri ağızlarında salyalarıyla uluyorlardı...

* * *

Gözlerimi yumuyorum...

Kız Kulesi açıklarından ***bir gemi daha*** geçiyor...

7xynep'in dokunaklı mektubunu bir kez daha okuyorum...

Zeynep babasmı özlüyor!

Tüm çocuklar babalarını, annelerini özler!..

Tüm anneler, babalar çocuklarım özler!..

Sakın ola ki ***ölüm seni*** yanıltmasın!

Sakın ola ki ***usanma, hayata yaraşan*** sesi aramaktan!..

Her kuşun palazlandığı bir yuva vardır, her dal rüzgârın, ***avuçların, kendi hevesince*** boyanır...

Çünkü yaşaması gerekiyor bir şeylerin...

Bir şeylerin, bir şeylerin:

Senin olan!..

Sizin, bizim, hepimizin olan!..

Yaşaması gerekiyor; yaşaması, çoğalması!..

Cumhuriyet, 2 Temmuz 2000

Vicdan kundakçıları

Mine G. Kırıkkanat

Bağırsam neye yarar
nasılsa duymazlar
Ben bir kömür ocağının
onulmaz göçüğüyüm
içimde cesetler ve daha
ölmemişler var

Metin Altıok

Her yıl temmuz ayı, hiç sönmeyen ve sönmeyecek bir yangını körükler Zeynep'in yüreğinde. Çünkü Zeynep ateşin yaktığını, suyun söndürmediğini sekiz yıl önce bugün öğrenmiş, babası Metin Altıok'u bugün kurban vermiştir alevlere. "Ben her yıl en çok 2 Temmuz günü yalnızlığımdan sıkılırım. En yakın insanlar bile uzak gelir. Acımı yaşamaktan çekinirim, bir telefon isterim çalsın. Her yıl, yazılmamış yazılan aranm gazetelerde, hiç değilse bir yazı için yüzümü kızartır, yardım isterim eşimden dostumdan" der Zeynep içi yana yana.

Bir değil iki Zeynep'in yüreği yanar, 2 Temmuz'larda. Metin Altıok'un Zeynep'i artık genç bir kadın. Erdal Ayrancı'nın Zeynep'ini henüz on ikinci bahannda yakar, temmuz sıcakları. Onun da babası Sivas'ta; kara sakallı mürteci kuduzların cayır cayır yaktığı OTUZ YEDİ İNSAN'dan biridir. Otuz yedi insanın ardından köz kesilen bir o kadar eş yürek, sevgili ve binlerce dostun gözleri sekiz yıldır her 2 Temmuz'da kanar da kanar, katliam yangınını söndürmeyen sulara inat.

Sekiz yıl önce bugün, Sivas'ta bir kültür şenliği için toplanan yazarlar

ve şairler, kaldıkları oteli basıp kendilerini linç etmek isteyen "din canavarları" tarafından yakıldılar. Polis parmağını kımıldatmadı önce, itfaiye gelmedi, neden sonra asker yetişti ve o gün, Türkiye'de şeriat kundakçıları özgür vicdanı, özgür düşünceyi, bilgiyi, sanatı, insanlık onurunu, demokrasiyi ve laik devleti yaktılar! Böyle bir katliam, toplumsal vicdan taşıyan bir ülkede yaşansa, her yıl basında anılır, suç bir kez daha suçluların yüzüne vurulur ve yeni kuşakların hiç UNUTMAMASI sağlanırdı. Çünkü unutmamak, gelecek kuşakları uyarmanın, tehlikenin nereden geleceğini öğretmenin birinci koşuludur.

Oysa... Gazete ve TV köşelerinde, RP'lerin FP'lerin, türbanların, cüppelerin, tarikatların ve şeyhlerini sallanmaktan lapalaşmış beyinlerin "demokratik haklarını" savunanlar hiç anımsamıyorlar 2 Temmuz'lan! Oysa Sivas katliamının mürteci canavarlarını, demokratik haklarını savundukları RP'nin Adalet Bakanı Şevket Kazan savunmuştu, avukatlarıydı!

Zeynep Altıok: "Beni en çok yaralayan, 2 Temmuz'un bütün yükünden ve yaşadıklarımdan çok, ne dediğinin farkında olmayan, önünü ardını düşünmeden akıllarına geleni tuttukları köşelerde milyonlara şatlan, bizdendir sandığımız aydınlar" diyor. "Böyle bir yazar, türbana değgin fetvasında, bırakalım türbanla ilgili kararı, o hayatı yaşayan insan versin, diye yazmış. Ama benim babam, Metin Altıok kendi hayatıyla ilgili karan kendisi veremedi. Sivas'ta yakılarak öldürülen 37 insana bu hak verilmedi!" diye haykırıyor.

Sivas'taki katliam suçluları, mürteci canavarlar, 37 insanın bırakın yaşamıyla ilgili karar hakkını, yaşam hakkını bile tanımadılar; kendileri gibi olmadıklan için yaktılar onlan.

Bakalım bugün, türbanı savunup 2 Temmuz'u unutmayan kaç aydın çıkacak gazetelerimizde sahneye. Kaç demokrasi assolisti anmayacak, Sivas katliamını.

Türkiye'nin aydınsı bunaklığından çok utanıyorum.

Radikal, 2 Temmuz 2001

Sesinin solgun göğünde

Feridun Andaç

Ey şair; hükmü kalmadı zamanın. Yok ki yüzünden öte bir sır. Bize kalan sözlerinin anlamı. Bir de yangınlara gidip gelen suretindeki kaygılı bakış. Bir simyacı gibi düştün yola. Kalbimi gezgin kıldın, acının barınaklarından geçerken "sesinin solgun göğünde" anlattım bize hayatı ve ötesini.

Ey şair; şimdi, dilinin yurduna, sözlerinin anlamına dönüyorum. "Gördüklerim bir rüya olsa keşke", diyorum içimden. Bir serap... Kalkıp Bingöl'e, Karaman'a gelmek isterdim. Yitik yol dervişleri gibi gitmiştin, gezginiydin acının. Nereye gitsen kurtulmadığındı.

Ah, o ne sızıydı, ne keder. Yalımlanan sözlerin yalınkılıç girerdi bahçemize. Tarumar ederdi bizleri. Ki, yangın yerinde can hevenginden gül süzerdik. ***Küçük Tragedyalarda,*** çıkıp gelmiştin. Ah şair; üşüyen yalnız bedenimiz miydi? Bütün ülke kar altındaydı o zaman. Zamanların bahrinde ummanlara dalmıştık, ülkemiz ışığı özlüyordu. Acı, taflan renginde bir bahar özlemi gibi gelip gelip yoklardı bizi. Sözlerin sağaltıcıydı gene de. Çözülen bir hayatın izindeydi şiirin. Yol şarkıları getirirdi bize, acı tufanları... Zamanın alınlığında ışıyan sözlerinin çoğalan sesiyle bakardık hayata. Seninle iki kişiydik. "Hep benim sesime gizlenirdi", dediklerini anlatırdın.

Küçük Tragedyaların izbesi oldu acı... ***"Acı, yalnızca acı var yüreklerde***" dedin. Deyilenip durdun. Bütün kapılar kapanmış, bütün yollar tutulmuştu. ***"Kar var yaşadığımız günlerde / Umutsuzluk çevremizi kuşattı, / Kıtlık, kıran gündemde. / Yine de ele güne karşı. / Özenle saklıyorum yüreğimde / Sana duyduğum aşkı, / Dört yanım kar içinde.*** " Yazılan bir mektubun epigrafiydi sözlerin.

Duymuştum, Bingöl çobanlan kadar özgür hissettiğini kendini. Yalnızlık derdin değil, bakışının bir yansımasıydı sende: ***"Akan sudadır yalnızlık, / adak ağacında; / Sallanan renkli çaputlanyla / Herbiri bir başka dert simgesi yatırdadır yalnızlık, / Devrik bir mezar taşında."***

Yürektekini anlattın. Senin o içlemleyici söz düzenin yiten bir ömrün, burkulan bir hayatın ağıtsı sesiydi bize.

Şimdi o günlere dönüyorum; çelimsiz halinin gözümdeki şaşkınlığım bin kat artıran sözlerinin gücüne, içi gülen gözlerinin bilgece kışına. Aşka ve hayata dair her şeyi umursayan şiirinin sılasına yolculuğa çıkıyorum bu dar zamanda.

Gittiğin, dönüşsüz bıraktığın acılarının söze izdüşüren yurduna dönüyorum. Yitmeyen bir ses, uslanmayan bir deyileniş, "canım başıma sıçradı", dedirten bir eda ile sırlı kapılarına doğru yol alıyorum, sözlerinin.

Ey şair, ne tuhaf değil mi; yıllar sonra, bir güz vakti, tam da yangınlara gitmeden bir ay önce yüz yüze gelmiştik seninle. O acı günde dönüp okuyacağım şiirinin son dizeleriyle karşılamıştık hayatı o gün: ***"Ömrüm, ömrüm / Ve yanan mum biter. //Soğur cehennem bile!"***

"Uslanmaz bir sevgiyi" konuşmuştuk seninle. Küçük bir kâğıda yazıp vermiştin adresini. Ötede dillenmelere hiçliğe bakar gibi bakmıştım, gülüşün bir nağme gibi gelmişti: ***"kanatlanma boş yere ko üfürsün yel seni"*** Bükümlü yollann şenliğini anlattın bana. Dar anlardaki acının bannaklarma dönüşü, bir de yılkıya gidişini onun. Acının yüzüne dokunan sözler ettin. Bir fişekti elime tutuşturduğun kâğıt. "Sonra aç, oku" diyordu bakışlann. Kavlini tuttum. Kitabının arasına yerleştirdim, yol işareti bilircesine.

Şöyle bitiyordu sone'n: ***"Güler yüzle karşılama beni sakın; / Güzel sonuma bırak ölümüm yakın. "***

Adı neredeydi yüzümün, zaman neredeydi... Ülkemin, bir yangın yerine dönmüş çocukluk yurdumun, yitirdiğimiz aşkın adı neredeydi? ***"Kerem et aklından çıkarma beni, ağla göz yaşımı sil melül melül"*** diyordu bakışların. Tam söze başlamıştık, kavuşmanın tadına ermiştik ki; bizi yoksul, bizi melül bırakıp ittin ey şair. Şimdi acının bannağında devşiren ellerinle dokunuyorum sözlerine. Parmak uçlanm yanıyor.

Kalbim üşüyor, tıpkı cehennem gibi. Sözlerin ise seni bir kez daha anlatıyor bize:

Acıya tezhibim / Hüzne redif.

Ey şair, şimdi toprağın hangi ılgmındasın. Yağmurun damlasında, çiçeğin renginde, taflanın acısında, rüzgârın sesinde...

Ah gökyüzü olaydım da
sana binlerce gözle bakaydım.

Platon

Cumhuriyet, 22 Kasım 2001

Evde yoktunuz

Bekir Coşkun

O gün kimse gelmedi...

Ne bir marş, ne bir ses, ne birkaç kişi, ne üç beş bağıran, ne elinde bayrakla bir insan...

Kültürün millileri canlı canlı yakıldılar da...

Medyada bile "polisiye haber" boyutlan dışında böylesine yer bulamadılar.

Bir küçük mahalle meydanında dahi toplanan olmadı. "Halk ozanı", "Halk şairi", "Halk adamı" gibi adlarının başında hep birer "halk" vardı ya, yanık cenazelerin arkasında, uğruna yakıldıkları halk birazcık olsun yoktu...

Neredeydin kuzum...

Ozanlann, şairlerin, edebiyatçıların, tiyatrocuların otel odasına doldurulup yakılmasının dün yıldönümüydü, sevgili Melih Aşık'ın köşesinde o otelde yakılanlardan Metin Altıok'un şiirini okudum:

Kimi zaman çocuğum
Bir müzik kutusu başucumda
Ve ayımın gözleri saydam
Kimi zaman gardayım
Yanımda bavulum yılgın ve ihtiyar
Ne zaman bir dosta gitsem
Evde yoklar.

Ne yapacaksınız?

Şair, ozan, yazar, saz, söz, şiir, kitap, edebiyat tiyatro, kültür, fikir neye yarar?

Düşünmek ne?

Tam 37 aydım diri diri yakılan bir ulustan içi yanan üç beş yurttaş olsun kapının önüne çıkmadılar.

Ne çığlıkları duydular, ne umursadılar...

Ne Taksim'i, ne Kızılay'ı, ne o kalabalıklar... Futbol için yırtındılar da, yakılan kültür insanları için başlarını bile kaldırmadılar.

Şairleri, ozanları yakmışlarsa yakmışlar...

O kadar...

Bu yüzden değil mi; her şeyi olan bir ulusun niçin çöktüğünü... Tanrının her şeyi verdiği bir ülkenin nasıl olup da belini doğrultamadığını... Yeryüzünün en zengin doğasına sahip yurtta babaların niçin işsiz, annelerin niçin mutsuz, çocukların bahtsız olduğunu... Diyelim ki, toplumun niçin bunalımlar, krizler içinde yandığını asla bilemez arkadaşlar...

Çünkü düşünen-söyleyen-dili olan-uyanan-yırtman aydınları yakıldığında evde yoklar.

Hürriyet, 3 Temmuz 2002

Gazanız mübarek olsun

Ümit Zileli

Saldırganlar 15 bin kişiydi...

Polis ise 350 kişi!... Panzersiz, helikoptersiz, donanımsız, çevik kuvvetsiz ve de yapayalnız 350 polis memuru!.. Kimileri gözü dönmüş yobaz sürüsüne geçit vermemek için ölümü bile göze aldı... Kimileri korkunun, dehşetin pençesinde dondu kaldı... Kimileri de binlerce yıl unutulmayacak katliamı tezgâhlayan sapıkların sırtını sıvazladı!..

Seksen de jandarma vardı... Onlar da orduevi ile ana caddedeki mağazaları ve kuyumcuları güvenlik altına aldılar!..

Kentin valisi makamında sıkışıp kalmıştı... "Allahu ekber" naralarıyla vilayete saldıran yobazlar arasında yalnızca 30-40 basamak vardı. Yanındakilere dönüp, "Sonumuz geldi, adamlar girecek, hepimizi linç edecek, yeşil bayrağı da yukarı asacak. Bunun başka sonucu yok" dedi. Bir ara böylesine aciz bir şekilde teslim olmaktan, şeriatçı sürünün elinde parçalanmaktansa intihar etmeyi bile düşündü!..

Devletin kentteki en yüksek otoritesini ve ileri gelen bürokratlarını linç edilmekten, Alay binasında bulunan ve beraber, bulaşıkçı, ütücü ve terzi erlerden oluşan 18 kişilik yedek tim havaya ateş açarak kurtarabildi!"

Madımak Oteli'ndeki yiğit insanların ise bu şansı bile olmadı, olamadı!..

Onlar, bu ülkenin 33 güzel insanı devletin, televizyonları başında 65 milyon insanın ve de 400 yıl önce asılmış, heykeli sürünerek otelin muine getirilmiş Pir Sultan Abdal'ın gözleri önünde diri diri yakıldılar.

- Katliam tam beş saat sürdü!

O gün Sivas'ta devlet yoktu... Ortaçağın dinci barbarları, kanlı zafer-

lerini "Cumhuriyet Sivas'ta kuruldu, Sivas'ta yıkılacak" sloganlarıyla kutladı. Kentin Belediye Başkanı Temel Karamollaoğlu zaten saatler önce, söylenecek olanı söylemişti:

- Gazanız mübarek olsun!!

O şimdi milletvekili...

* * *

Aradan yalnızca dokuz yıl geçti...

Dokuz yıl nedir ki? Yüreklerdeki acıyı, yüreklerdeki yarayı dağlamaya yeter mi? "Sivas'ı böyle anmayalım, nefret üretmeyelim. Sevgiyi ve kardeşliği aşılayan bir şölene dönüştürelim" deniyor. Güzel ama eksik çok eksik... En gerçekçi çağrı Pir Sultan Abdal Kültür Demeği'nin anma toplantısında yapıldı:

- Sivas'ı unutturmamak, başka Sivaslar yaşanmasına izin vermemek ve gerçek sorumlulardan hesap sormak için tüm çağdaş, laik ve demokratik kitlelerin birleşmesi...

İşte yapılması gereken bu!.. Asla unutmamalı, unutmamalıyız... Hele katliamın gerçekleşmesinde payı olanları yüreğimize ve beynimize kazımalıyız. O isimleri, temsil ettikleri makam ve düşünceyi ya da düştükleri aczi kuşaktan kuşağa aktarmalıyız. O isimler bir utanç abidesi gibi yüzyılları, binyıllan aşmalı...

- **Süleyman Demirel:** Zamanın cumhurbaşkanı. Olayların sorumlusunun Aziz Nesin olduğunu söyledi. Halkın birbirine düşmemesinden duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

- **Tansu Çiller:** Zamanın başbakanı. Olaylann Alevi Sünni çekişmesine dönüşmemesinden mutluluk duyduğunu açıkladı. Hatta otelin etrafını saran "vatandaşlara" hiçbir zarar gelmemesi de Çiller'i çok sevindirdi... Ona göre otelin yakılmasının ardında da sigortadan para alma düşüncesi yatıyordu.

- **Erdal İnönü:** Dönemin başbakan yardımcısı. Katliamdan 8 yıl sonra sessizliğini bozup şöyle dedi: "Benim o dönemde yetkim vardı ama olaylardan bilgim yoktu..."

- **Mehmet Gazioğlu:** Dönemin içişleri bakanı. Olaylar sürerken "Sivas'ta tehlike arz eden bir durum olmadığını" açıkladı. Takviye kuvvetlerini ancak her şey olup bittikten sonra gönderdi. Ölümlere gösterilen tepkilerin "normal" olduğunu söyledi.

- **Temel Karamollaoğlu:** Zamanın Refah Partili Sivas Belediye Başkanı. Kendisine ulaşan tüm yetkililere "durumun abartılmaya değmeyeceğini!" söyledi. İtfaiyenin saldırganları tazyikli suyla dağıtma önerisine "Halk birbirini ezer" gerekçesiyle karşı çıktı. "Gazanız mübarek olsun" konuşması katliamın simgesi oldu...

- **Şevket Kazan:** Kapatılan Refah Partisi milletvekili. Katliam sanıklarının avukatları arasında yer aldı, ancak mahkeme görev alamayacağına karar verdi. Kazan adalet bakanı olduğu dönemde de katliam sanıklarım cezaevinde ziyaret etti, destek oldu...

- **Cafer Erçakmak:** Refahlı belediye meclis üyesi. Katliamın simge ismi. Gözü dönmüş yobazlan itfaiyenin kurtarmaya çalıştığı Aziz Nesin'i linç etmeye çağmrken görüntülendi. 9 yıldır kayıp!...

Piyonları saymaya bile gerek görmüyorum. Her türden alçaklık için sütü bozuk maşalar bulmak kolaydır!..

Asla unutmayın, asla affetmeyin...

Cumhuriyet, 4 Temmuz 2002

Gecikmiş bir Sivas yazısı

Ahmet Hakan

Ne söylendiğine değil de kimin söylediğine bakılan bir ülkede Sivas katliamına dair, bir şeyler söylemenin ne kadar zor olduğunun farkındayım...

Kaç kez haksız biçimde önüme çıkarıldı Madımak yangını, bir bilseniz...

"Haksız biçimde dediğime bakmayın, kamplaşma ve cepheleşme o kadar olağan hale gelmiş ki bu ülkede, Sivas yangını her önüme çıkarıldığında tuhaf bir suçluluk duygusunun beni sardığını itiraf etmeliyim...

Değil mi ki ben bir 'kampın adamı' sayılıyordum ve değil mi ki Sivas'taki yangın benim de içinde bulunduğum kabul edilen kampın adamları oldukları iddia edilen kişiler tarafından çıkarılmıştı, o halde ben de suçluydum...

Her 2 Temmuz günü bu duyguyu iliklerime kadar hissederim ve acı çekerim...

Bana bu duyguyu hissettirenlerin başında, suçun kişiselliğini unutup, "Senin amcaoğlu, benim dayı oğlunu öldürmüştü, o halde sen de..." diyen feodal zihniyet sahipleri geliyor! ikinci olarak da o yangını çıkaranlara yeterince tepki göstermeyip, mazeretler üretenler...

* * *

Bir dünya görüşüne mensup olmak, o dünya görüşüne mensup sayılan herkesin tüm günahlarına ortak olmayı gerektirmez, bunun farkındayım. Bir dünya görüşüne mensup olanların tümünün aynı şeyleri düşündüğünü söylemenin 'küçültücü bir yaklaşım' olduğunun da bilincin-

deyim. Bütün bunları biliyorum ama yine de bu açık haksızlığa yüksek sesle itiraz edemiyorum.

itiraz edemiyorum çünkü, Sivas'ta yaşananlara gösterilen tepkilerin biçiminde ve dozunda o kahrolası cepheleşmenin etkilerinin rol oynadığının farkındayım... Cepheleşmeden şikâyet edenlerin bile, 10 yıldır cepheleşmenin gereğini yerine getirdiklerini görüyorum. Bir taraf "yaktılar" diyor, diğer taraf mazeretler bulmaya çalışıyor, iki taraf da içtenlikle, hesapsız bir biçimde, yüksek sesle isyan etmiyor! iki taraf da orada yaşananları soğukkanlı bir şekilde değerlendirmeden uzak...

Böyle bir ortamda ben ne diyebilirim ki? Ne desem boş, ne desem istismara alabildiğine açık!

Oysa bir birey olarak Sivas yangınında ölenlerden bazılarıyla kurduğum tek taraflı yakınlıklarım vardı: Metin Altıok birçok şiirini ezbere bildiğim sevdiğim bir şairdi... Behçet Aysan'ın şiirlerini dergilerden takip ederdim. Karınca kadar çalışkan eleştirmen Asım Bezirci, benim ilk gençlik yıllarımda edebiyat alanında yol göstericiliğimi yapmıştı...

Bunların da bir anlamının olmadığının farkındayım...

Bu yüzden 2 Temmuz'da Sivas'ta ölenlerin nasıl anılmaları gerektiğiyle ilgili yapılan tartışmaları buruk bir tebessümle izledim, bu konuda görüş bildirmekten itinayla kaçındım...

* * *

Ama yine de konuşmak gerektiği kanısındayım...

Kim ne anlarsa anlasın, kim hangi sonucu çıkarırsa çıkarsın, bıkmadan, çekinmeden hesapsız bir şekilde, insan olmanın gereği olarak haykırmak gerekir: Hiçbir gerekçe, 37 insanın öldürülmesinin gerekçesi olamaz!

Yaşanmış sarsıcı olaylardan yola çıkılarak yazılacak her belgesel oyun karanlıkta bırakılmak istenen noktalan aydınlığa çıkaracaktır.

Sabah, 15 Temmuz 2003

Hepimiz birer süs bitkisiyiz

Sedat Ergin

Bundan on bir yıl önce, 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ın Madımak Oteli'nden yükselen dumanların isi çöküverdi Türkiye'nin üstüne.

Bu dumanların içinde diri diri yakılan 37 insan vardı.

Biri şair ***Metin Altıok***'tu ve yıllar önce sanki kendi ölümünü tarif etmişti:

Heybesinde yılan işaretleri,
Baldıran zehiri yüzüğünün içinde
Ve yanında kav taşıyan ben;
Tekinsizim size göre
İbret için yakılması gereken

* * *

Metin Altıok, bir başka şiirinde yine ölümü anlatıyordu:

Ölümü arayarak geçti bunca yılım
Elbet, bir gün ölürüm
Ömrüm, ömrüm
Ve yanan mum
Kara bir fitil bırakan ardında
Ne kadar benziyor birbirine.
Zifiri karanlık gece
Mum bitti yanmadı tersine.
Beyaz mürekkeple yazdım
Bu şiiri karanlığın üstüne.

Metin Altıok gibi şair ***Behçet Aysan*** da Madımak kıyımında öldü.

Aysan, Şair ***Altay Öktem'***in onun için yazdığına göre, ***"epey saftı",*** çünkü ***'halkım/'sevgilim'*** onun dizeleriydi.

Altıok gibi ***Aysan*** da ölümünü önceden yazanlardandı:

Beyaz bir gemidir ölüm
Siyah denizlerin hep çağırdığı
Batık bir gemi
Sönmüş yıldızlar gibidir
Sen bu şiiri okurken
Ben belki başka bir şehirde ölürüm

* * *

Onlar, artık şair arkadaşlarının dizelerinde karşımıza çıkacaklardı.

Şair ***Ataol Behramoğlu,*** ölümünden sonra ***Metin Altıok'***u görmüştü:

toplanır ölü arkadaşlar
her biri bir yerden gelerek
kiminin boynunda ilmeği
kimi kanını silerek
kucaklıyor beni Metin Altıok
aldırma diyor gülerek
yaşamak görevdir yangın yerinde
yaşamak insan kalarak

* * *

Şair ***Turgay Fişekçi*** de ***'DUMANIN D'Sİ, BOĞULMANIN B'Sİ, ÇARKIFELEKTE SİZE ÖLÜM ÇIKTI'*** şiirinde ***Behçet Aysan'm*** da yangın yerinde insanlık görevinden vazgeçemediğini hatırlatır:

Dumandan boğulanlara
nefes verirken boğulmuş
doktor-şair Behçet Aysan

Doğrusu Özkök, Sivas'ın o gününü de bugününü de hiç anlamamış.

Sivas'ta insanlar yakılırken mülki ve askeri erkânı ile devlet eli böğründe seyirciydi.

Sivas'ta o gün belediye başkanı olan Refah Partili Temel Karamollaoğlu, devlete karşı eylemli kalkışma içinde olan katillere güya ***"yatıştırıcı!"*** nitelikte konuşma yaparken söze ***"Gazanız mübarek olsun..."*** diye başlamıştır.

Devlete karşı eylemli kalkışma içinde olan katillere ***"Gazanız mübarek olsun"*** diyen zat, bugün Saadet Partisi milletvekilidir.

Sivas'ı doğru anlamamış olduğumuzun ve toplumun yeni Sivas katliamlarına gebe olduğunun bir başka delili daha...

Sivas'ta 37 kişi yakılarak öldürüldü, bunun ne şöleni olacak?

Gelelim bugüne:

Melih Aşık'ın 2 Temmuz günkü ***"Açık*** Pencere"sinde, CHP yöneticisi Cuma Türkoğlu, bugün ölü bir kente dönüşmüş olan Sivas'ı anlatıyor, doğan olumsuz ekonomik sonuçlar yüzünden, çoğu muhafazakâr olan esnafın durumdan rahatsız olduğunu, ***"olayların üstüne sünger çekilmesini"*** istediğini söylüyor, kendilerinin ***"Tamam biz buna hazırız, ama bir def acık olsun, o olayı kınayın diyoruz"*** dediklerini anımsatıyordu.

* * *

2 Temmuz günü, Sivas'ta iki ayrı anma töreni yapıldı. CHP, KESK, Atatürkçü Düşünce Derneği ve ÖDP gibi kuruluşlar, katliamı ayrı olarak andılar. CHP Sivas II Başkanı Adnan Çelik, bu ayrı anmanın nedenini, Melih Aşık'ın 3 Temmuz'daki ***"Açık*** Pencere"sinde şöyle açıklıyor:

- Gördük ki, sağın amacı bizi kullanarak üzerimizden kendilerini affettirmek. Yoksa olayı gerçekten protesto gibi bir dertleri yok. Asıl dertleri bu olay nedeniyle uğradıkları ticari kayıpları gidermek.

Bu kanıya nasıl vardıkları sorusunu da şöyle yanıtlıyor:

- Mesela ortak bildiride, "katliam" sözcüğüne karşı çıktılar, yerine "facia" sözcüğünü koydular. Olayın mağdurlarına sahip çıkma önerimizi reddettiler. Madımak Oteli önünde tören düzenlenmesine itiraz ettiler. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de hapiste yatmakta olan katli-

am sanıklarım mağdur gibi göstermeye kalkınca, aramızdaki ipler tamamen koptu...

işte görüyorsunuz, Sivas 1993 ile Sivas 2002'nin egemenleri arasında büyük fark yok.

Bu durumda, bu ortamda hangi kardeşliğin ve sevginin şöleni olacak ki?

Ertuğrul Özkök'ün bu yanlış algılamasının nedeninin Anadolu'ya bakış açısı olduğunu sanmıyorum. Çünkü, Anadolu'ya pek az bir farkla; o Gümüşsüyü, ben Cihangir olmak üzere, ikimiz de aynı kıyıdan ve hemen hemen aynı açıdan bakıyoruz.

Cumhuriyet, 4 Temmuz 2002

Riski alıp bunu konuşmalıyız

Ertuğrul Özkök

Geçen yıl Sivas olaylarının yıldönümünde çok riskli olduğunu bildiğim bir yazı yazmıştım.

Yazıda şu soruyu sormuştum:

Sivas olaylarını anmanın başka bir biçimi yok mudur?

Bu soruyu sormuştum, çünkü tarihimizin en vahşi sayfalarından biri olan Sivas olayları, bu şehrin adının önüne bir ***"vahşet"*** sıfatı gibi eklenmişti.

Aradan bunca yıl geçti, Sivas deyince aklımıza hâlâ vahşet geliyor. Binlerce Sivaslı da buna üzülüyor.

Çok masumane bir önerim olmuştu.

Bu olaylan elbette analım, ama artık buna başka bir görüntü verelim. Dostluğu, kardeşliği, bir arada yaşama kültürünü, toleransı simgeleyen bir anlam ve görüntü kazandıralım.

Böylece hem ileriye yönelik bir ders çıkardığımızı gösterelim, hem de Sivas'a yeni yaşama ufuklan ve umudu açalım.

Bu yazıya tahmin ettiğim radikal çevrelerden tepkiler geldi.

Ben zaten bu tepkileri göze almıştım.

Ama beni en çok üzen, en çok hırpalayan tepki, ***Metin Altıok'***un kızı ***Zeynep'ten*** geldi. ***Zeynep,*** geçenlerde verdiği bir mülakatta onu en çok kızdıran yazının benimki olduğunu söylemiş.

Haklı olabilir, sonunda bu olaylarda o çok sevdiği babasını kaybetti.

Ben ***Zeynep'i*** küçüklüğünden beri tanırım. Annesi ***Füsun Akatlı*** ile aynı fakültede ders veriyorduk.

Zaman zaman evlerine giderdik, başka davetlerde buluşurduk.

Zeynep gerçekten iyi yetişmiş, sosyal sorumluluk duygusu çok gelişmiş bir kızdır.

O nedenle yazıma gösterdiği tepkiye çok üzüldüm.

Demek ki ben derdimi iyi anlatamamışım diye düşünmüştüm.

Kendi kendime bu hassas konuya bir daha girmemeye de söz vermiştim.

Ancak geçen hafta okuduğum iki yazı beni yeniden cesaretlendirdi.

Derdimi bir kere daha anlatmam gerektiğini düşündüm.

Birinci yazı ***Ilıcak*** ailesinin ***Tercüman*** gazetesinde ***Gülay Göktürk'ün*** yazısıydı.

Gülay Göktürk, önceki hafta yapılan ***'Metin Altıok Oratoryosu" sonundaki*** ceset ve yangın görüntülerinin çıkarılması ile ilgili tartışmaları özetledikten sonra geçen yıl benim de sorduğum soruyla işe başlıyor:

"(Bu olayın) Asıl yanı, üzerinden on yıl geçtikten sonra bugün bazı çevrelerin Sivas olaylarını ele alış tarzıyla ilgili. "

Arkasından da görüşünü şöyle özetliyor:

"Sanki bir çevre, Sivas olaylarını tarihimize yeni bir 'Menemen Olayı' ***olarak geçirmeye çalışıyor. Tıpkı Menemen olayı gibi, Madımak Oteli yangınını da on yıllar boyu sürecek, kuşaktan kuşağa geçecek bir kinin, öfkenin, korkunun ve güvensizliğin kaynağı yapmaya çalışıyor. "***

Arkasından şöyle bir öneri yapıyor:

"Sivas olayları iki türlü anılabilir: Birincisi, dindarıyla, dinsiziyle, kendi halinde Müslümanıyla, her siyasi eğilimiyle bütün halkın şiddet ve vahşet karşısında birleştiği bir gün olarak anılabilir. Saflaşma değil, birlik vurgulanabilir.

İkincisi de Sivas olayları laik-Müslüman çatışmasının sembolü haline getirilir. Güncel siyasi atıflarla, Türkiye'nin müzmin çelişki-

si kaşınarak saflaşma bugüne taşınır, olay ezelden ebede sürüp gidecek bir kutuplaşma olarak ortaya konur. Yanmış cesetler, kopmuş bacak görüntüleri ile toplumda acılar ve öjkeler yeniden canlandırılır. "

Evet Sivas olaylannı anma konusundaki tercihlerimiz bunlar.

Gülay Göktürk gibi ben de, İkincisini değil, birincisini tercih ediyorum

Dikkatimi çeken ikinci yazıyı da, geçen çarşamba günü ***Hürriyet***'te, ***Doğan Hızlan*** yazdı.

Hızlan, "Metin Altıok Oratoryosu" ile ilgili bütün tartışmaları okuduğunu söyleyip şöyle devam ediyor:

"Metin Altıok'un şiirine dair tek söz, tek satıra rastlamadım. Bir şairin şiirleri, bir müzikçinin bestesi, sadece iki görüntü meselesine indirgenmemeliydi. Bence bunlar kolay isyanlar. "

Ve yazısını şu çok çarpıcı iki cümleyle tamamlıyor:

"Ben Metin Altıok'u Sivas'ta yandığı için iyi şair saymıyorum, ama ne yazık ki durum buraya sürükleniyor. Sanki yanmasaydı adı anılmayacak gibi..."

Geçen yıl işte bu noktalara dikkati çekmeye çalışmıştım. Sivas'taki yangını artık söndürme zamanı geldi.

Çünkü bu vahşeti anma biçimini birleşme ve hoşgörü istikametine çeviremezsek daha birçok insanı, sanatçıyı, daha da önemlisi toplumsal barışı yakabilir.

Hürriyet, 12 Temmuz 2003

14 Temmuz 2003

Saym Ertuğrul Özkök;

12 Temmuz 2003 tarihli yazınızı yine inanamayarak ve yine derin bir üzüntüyle okudum. Yine cevapsız kalacağını düşünsem de bu yıl da yazınıza yanıt vermeyi bir borç bildim. Zira eksikler, yanlış ve yanıltıcı bilgiler var:

Her şeyden önce Sivas olaylarının masum hiçbir yanı olmadığını hatırlatmak isterim. Davası bile ancak geçtiğimiz sene sonuca bağlanan bu olayın, "bunca yıl geçti artık unutalım" mantığında ele

alınması çok yanlış olur. Çünkü Sivas'ta yaşanan, münferit bir cinayet ya da kaza değildir. Dava sonuçlannda delillerle de sabit olmak üzere Cumhuriyeti yıkmak üzere planlanmış örgütlü bir toplu öldürümdür. Dolayısıyla da özellikle bizimki gibi temel bir eğitim problemi olan bir toplumun balık hafızasına terk edilemez. Çünkü gelecek kuşakların sizin iyi niyetli öneriniz olduğuna inandığım "dostluk", "kardeşlik" ve "barış" ortamlarında yaşayabilmesi için ders alınması ve tekrarının önü alınması gereken bir olaydır. Bu olayın ardındaki tehdidin Türkiye koşullarında gelişimi ve örgütlenme süreci ancak Sivas'ı unutmamakla engellenebilir.

- Benim bu olayın derin ve onulmaz yarasını taşıdığım doğrudur. Ancak tepkimin ve çabamın duygusal kaybımla bir ilgisi yok. Ne yazık ki bu korkunç olay ve sonrasında yaşadığımız aymazlık, hiçbir gelişmiş ülkede söz konusu olamayacak olan duyarsızlık ve tepkisizlikle dolu akıl almaz süreç, bana metaneti ve rasyonel olmayı öğretti. Karşılıklı bir üzüntü içerisinde olduğumuzu görüyorum. Ben, aileme yakın bir kişi olmanızın ötesinde, Türkiye'nin sayılı birikim ve koşullarına sahip bir gazeteci olmanız sebebiyle bu konu karşısındaki tutumunuzdan yaralanırken, siz de benim böyle hissetmeme içerlemişsiniz. Burada beni şaşırtan "en kızdığım" değil "en içerlediğim" yazının sizinki olduğuna dair beyanımı yeni duymuş olmanız. Ben geçen sene yazınıza çok kapsamlı bir yanıt içeren mektubumu bizzat şahsınıza göndermiştim. Ancak sizin her iki yazınızda da belirtmiş olduğunuz gibi, tanışmamıza rağmen sizden yazılı ya da sözlü bir cevap alamamıştım. Sizin deyişinizle "iyi yetişmiş ve sorumluluk sahibi" biri olarak ve sizi tanıdığımı sanarak bunu beklemiştim doğrusu. Hak ettiğime inanmıştım. Mektubumun içeriği 'derdinizi anladığımı' ama yanlış anlaşılacağınızı düşündüğümü belirten ve bize kendi görüşlerinize paralel olacak şekilde destek vermenizi rica eden bir tondaydı. "Derdinizi anlatamamanın" üzüntüsünü benimle paylaşma gereği duymadınız.

- Gülay Göktürk'ün hayal ettiği "demokratik" Türkiye ütopyası bana çok uzak. Zira ben çocukların pomo metaı olarak kullanılmasını ya da insanların diri diri yakılmasını "özgürlük" olarak nitelendiremeyeceğim. Bu hayalleri paylaşamadığıma şaşmıyorum ta-

bii, ama sizinle benzer bir Türkiye hayali içerisinde olacağımı sanırken sizin Gülay Göktürk'e yakın durmanıza, ondan destek almanıza şaşıyorum.

"Üzerinden on yıl sonra bugün, bazı çevrelerin Sivas olayını ele alış tarzıyla ilgili" benim de kaygılarım var. Zira yazılarınızın kaleme alındığı günlerden, çok değil bir iki gün önce bu ortaçağ vahşetinin 10. yıldönümünde Sivas sanıklarının af kapsamına alınması tartışılıyordu. Bu konuda bir yorumunuza rastlamadım. Tıpkı mazlum Sivas'lılann 10 yıldır hiçbir üzüntü mesajına rastlamadığım gibi.

- Sivas olayı Sivas'lılara mal edilmiş bir olay değildir Ertuğrul bey. Şeriatçılara ve gericilere mal edilmiş bir olaydır. Sizin de muhtemelen takip etmiş olacağınız gibi, zaten çevre illerden Hizbullah ve ibda C gibi örgütlere ait kalabalıkların planlı olarak bu şehre nakledildikleri de dava tutanaklannda sabittir. Tanıdığım hiçbir Sivas'lı böyle bir mağduriyet belirtmedi. Geçen sene gazetenizde kendilerine yer bulan ve hangi partiye mensup olduğu belirtilmeyen bir grup parti temsilcisi ve yine adı belli olmayan sivil toplum örgütleri dışında. Bu kişiler de, yayınladıkları bildiride bile Sivas olayına karşı bir üzüntü belirtmekten özellikle kaçınmışlardı. Oysa her yıl Sivas'ta yapılan anma törenlerine yüzlerce Sivas'lı katılıyor ve bize sizin vermediğiniz desteği veriyor! Yine de merak ediyorum bu olayı "Sivas olayı" diye değil de "Madımak oteli olayı" diye hatırlatsak düşünceleriniz farklı olur mu?

- Gülay hanım bu olayların yeni bir Menemen olayı gibi tarihimize geçirilmeye çalışıldığını belirtmiş. Siz de katılıyor olmalısınız ki alıntı yapmışsınız. Ertuğrul bey Menemen olayı Cumhuriyetin kuruluşundan 1 yıl sonra meydana gelmişti ve bir kişinin kaybıyla sonuçlanmıştı. Sivas olayı ise Cumhuriyet'in ilanından 70 yıl sonra 37 kişinin diri diri yakılması ile sonuçlanmıştır. Tarihimize geçirilmeye çalışılmakta değildir. Aynen Menemen olayı gibi kara bir leke olarak tarihimize geçmiştir. Sorarım size kuşaktan kuşağa geçen kine bir tek örnek gösterebilir misiniz? Tek yapılan, kuşaktan kuşağa hafızalarda yer etmesi açısından senede 1 gün, evet sadece 1 gün şiirle, sözle, karanfillerle gerçekleştirilen bir anma etkinliğidir. O da zaten basında sınırlı olarak yer almaktadır. Öyley-

se kimi ve neden rahatsız ediyoruz acaba? 10 yıldır hiçbir anma töreninde bir kişinin burnu kanamamıştır ve intikam alınmamıştır. Hangi nefret ve intikam duygusundan söz ediyorsunuz? Mahkemelerde avukatlarımız ve ölenlerin yakınları dayak yerken barış dolu mesajlarınızı duyan olmadı.

- Yapılan önerilere gelince biz yukarıda da belirttiğim gibi 10 yıldır "dindarıyla, dinsiziyle kendi halinde müslümamyla, her siyasi eğilimliyle halkın şiddet karşısında birleştiği bir gün olarak" anma toplantıları gerçekleştiriyoruz. Ama Madımak oteline karanfil, Atatürk büstüne çelenk koyarak, ama Açıkhava tiyatrosunda, Bostancı Gösteri Merkezinde... Bu sene 27 Haziran günü Pir Sultan Abdal Demeği tarafından düzenlenen Halk Kültürünü Yaşatma ve Dayanışma gününde de türbanlısı, türbansızı, kürdü, alevisi bir arada türkü söyledik, semah izledik, şiir okuduk. Kimi incittik acaba? Gülay hanımı ve sizi de aramızda görseydik tüm kızgınlığımıza karşın buyur ederdik doğrusu. Bu güne kadar hangi anma toplantısına AKP, ANAP, BBP... parti yöneticileri veya hükümet temsilcisi katılmak istedi de karşı çıktık ya da hangi "Dindar Sivas'lı" elini uzattı da ittik? Sizleri örnek vermeye davet ediyorum.

- Sivas'a gidenler oraya kavga, çatışma için değil bir kültür etkinliğine katılmak için gitmişlerdi. Sivas olayları "laik müslüman çatışmasının" değil "şeriatçıların laiklere saldırısının" sembolüdür ve Gülay hanım beğenmese de öyle kalacaktır.

- Sivas olayında hiçbir bacak kopmamıştır. Böyle bir görüntü de yoktur. Evet yangın görüntüleri vardır. Bir de hastahanede ilgisizce atılmış, ceset değil "insan" görüntüleri. Gülay hanım bu görüntülere zaten öfkelenmiyor ki... Kimin acısının yeniden canlanmasından bahsediyor acaba? Acısı olanlarınki dindi mi? Ya da şöyle sorayım 33 idam cezası onansa geçer mi? Bu ne duyarsız ve aymaz bir yaklaşım. Sizden 9 Temmuz 2002 tarihli mektubumda rica etmiştim. Lütfen kimin yanında algılanacağınıza dikkat edin.

- Doğan Hızlan'ın yazdığı yazı ile ilgili olarak da görüşlerimi bildirmek isterim. Doğan Hızlan kültür ve sanat yazarıdır. Bir sanat eserini içeriği ile ele almasından daha doğal birşey olamaz. Orada kastedilen, sansüre uğramış bir sanat eserinin sanatsal başansı-

nın ve içeriğinin olayın siyasi boyutu sebebiyle gölgede kalmasından dolayı duyulan bir endişenin dile getirilmesidir. Nitekim Doğan Hızlan, Metin Altıok'un sanatı ile yaşaması yönünde köşesinde çok değerli yazılar yayınlamış bir yazardır. Fazıl Say tarafından bestelenen Oratoryo ile ilgili olarak da görüşlerine yer vereceğini umuyorum. Bu konuda bilgi için ekleyeyim: Zeynep Oral, Evin tlyasoğlu, Özdemir İnce, Can Dündar, Vecdi Sayar gibi değerli isimlerin de sanatsal içerikli pek çok yazısı çıktı. Fazıl Say sanatıyla, fikriyle ülkesine borcunu ödeyen tam anlamıyla aydın ve bilinçli, ülkemizde "az bulunur" sosyal sorumluluğa sahip genç bir sanatçıdır. Aydın ve demokratik Türkiye'nin sesini sanatı ile dünyaya duyurmaktadır. Sanatı ile eleştirilebilir belki ama engel koymak başka birşeydir. Bu yasaklamaya tepki vermek "kolay isyan" değil sosyal bir sorumluluktur. Açıklama yapılması zorunlu olmadığı halde belirteyim, eserinde yer verdiği görüntülerin tamamı gerçektir! Son 12 sn de babam Metin Altıok'un hastahanedeki görüntüsü ise bir sanatçı duyarlığı ile duman ve is efektleri kullanılarak hazırlanmıştı. Orada yaşanan vahşeti sanatın bütünselliği ile aktarmaya yönelik bir çalışmaydı ve müziğin kreşendosu ile tamamlanmaktaydı. Diyelim ki böyle değildi ve son derece üzücü ceset görüntüleri vardı. O cesetler oraya gökten mi düşmüştü acaba?

- Metin Altıok Sivas'ta yanmasaydı da sanatı ile var olacaktı ama unutmamak gerekir ki Sivas'ta 52 yaşında yanmamış olsaydı hiç değilse 10 yıldır bu ülkeye sanatıyla hizmet etmeye devam edebilecekti. Üstelik bir aydına yaraşır toplumsal bilinci ve sürekli kendini yemleyen ilerici yaklaşımıyla!

- Burada dikkat edilmesi gereken, sebep ne olursa olsun sanata ve sanatçıya siyasi bir iktidarın baskısı ile yasaklama getirilmiş olmasıdır. Ben sizin sanata yakın bir duruşunuz olduğunu düşünerek bu duruma tepki vermenizi beklerdim. Tıpkı Şakir Eczacıbaşı'ndan beklediğim gibi. Yasak ile hoşgörü aynı cümle içinde kullanılamaz. "Toplumsal barışı yakmamak" için de sanatın evrenselliğine ve kucaklayıcılığma gereksinim vardır. Bir de tabii unutmamaya!

Zeynep Altıok

‘YENİ MADIMAK’TA BİBER GAZLI TÖREN

Sivas'ta, 18 yıl önce Madımak Oteli'nde yakılan 33 aydını anmak isteyenler _____ ___Btiimu£'£iibiir-.

Poğ» bankan a*m-y* (»lnanlara cop ve *qatl»* kargılık vtrdl» Vatandaıdır da polislere baytuk »pası ı/» m>A\ ıl»« attı

SİVAS DHA, AA

Sivas'taki Madımak otelinde yaşanan katliamda toplam 37 kişinin yaşamını yitirdiği olayların 18. yılında gerginlik çıktı. Valiliğin talimatıyla, anı merkezine dönüştürülen Madımak'ın önünde hazırlık kuvvetleri bina-

Milliyet, 3 Temmuz 2011

Madımak katliamı anma komitesi hakkında soruşturma açıldı

Sivas'ta yakılanları anmak yasak

MEHMET MENEKŞE

► 2 Temmuz anma komitesi başkam ve KESK Dönem Sözcüsü Ali Şimşek, "ÂKP'nin arlık bütün demokratik çıkışlarla ilgili bir yasaklama getireceği kesin" dedi.

SİVAS - 2 Temmuz Madımak katliamının 19. yılı anma komitesi hakkımla soruşturma açıldı. Sivas Valiliği'nin şikâyeti üzerine bu yıl 19.'su gerçekleştirilen 2 Temmuz katliamı anma komitesi hakkında 2911 sayılı gösteri ve yürüyüş kanununa muhalefetten soruşturma açıldı. Komite başkam **Ali Şimşek** ile birlikte **Emine İmren, Feyzullah Süner, Nail Duman. Vahap Altunel, Bchzat İnan Şahin, Adnan Yılmaz** açılan soruştunna kapsamımla Sivas Emniyet Müdürlüğü'nde ifade verdi.

Komite üyesi ve Eğitim-Sen Sivas Şube Başkanı Feyzullah Süner açılan soruşturma kapsamında verdiği ifadede 2 Temmuz katliamının anmasının yasak olmadığını, o gün Sivas'ta anma için gelen milletvekili ve Alevi kurumlannın Vali **Kolat** ile görüşmelerinden sonra valinin emriyle polis barikatının kaldırıldığını valinin izniyle Madımak Oteli önüne gidildiği belirttiğini söyledi. Anma komite üyesi ve Alevi Kültür Demeği Sivas Şube Başkanı Eminelınren iki yıldır açılan soruşturmanın son derece anlamsız olduğunu belirterek, **"Bekliyorduk, sürpriz olmadı. Sindirme politikalarıyla öteden beri karşı karşıyayız"** dedi. Anma komitesi başkanı ve KESK Dönem Sözcüsü, Birleşik Taşımacılık Çalışanlar Sendikası Sivas Şube Başkanı **Ali Şimşek** de **"18 yıhlır hiçbir engelleme ile karşılaşmadan anmamızı yapıyorduk. Geçen yıl da vali zorluk çıkarmıştı ama bu yıl daha da zorluk çıkarıldı. ÂKP'nin artık sadece 2 Temmuz ile ilgili değil Türkiye'deki bütün demokratik çıkışlarla ilgili bir yasaklama getireceği kesin"** dedi.

Cumhuriyet, 16 Temmuz 2012

Metin Altıok Oratoryosu ve sansür!

Kendisine saldıran şair

Fazıl Say

'Metin Altıok' oratoryosu solo ses, koro, piyano ve orkestra için yazılmış. Altbaşlığı: Bir yanm umuttur elimizde kalan / Göğüslemek için karanlık yarınları". Yapıt üç ana bölümden oluşuyor: "Dalmış kendi kendime" adlı bölüm "Metin Altıok'u anlatıyor. İkinci ana bölümün adı "Bingöl Soneleri". Üçüncünün teması ise "Ölüm".

"Metin Altıok" oratoryosu, 9 aydan beri üzerinde çalıştığım, ama aslında 9 yıldan beri kafamda evirip çevirdiğim bir tür epik eser.

Değerli şairimiz Altıok'un benim imge dünyamda çok özel bir yeri var. O korkunç "Madımak" trajedisinin kurbanlarından biri olan bu soylu şair, babamın en yakın dostlarındandı. İlkokula yeni başladığını yıllarda, Altıok'ların Ankara Kavaklıdere'deki evine birkaç kez gittiğimi hatırlıyorum. Babam bu yıllarda Ankara'daki şair ve yazar dostlarıyla "Türkiye Yazıları" adlı bir edebiyat dergisi çıkarıyordu.

1980'li yılların başında Metin Altıok'un Bingöl Lisesi'ne felsefe öğretmeni olarak gitmesi ve benim de 1987'de başlayan yurtdışı serüvenim dolayısıyla sonraları çok az görüşebildik. Son olarak 1992 yılı baharında karşılaştık. Babamın yayımladığı "Gerçeğin Öteyakası" adlı kitabım imzalamıştı bana.

Bu kitabı okuduğum günden beri Rilke, Eichendorf ya da Kafka'nm derin ruhsal dünyasına, Türkçemizde kendine özgü hüzünlü anlatımıyla Metin Altıok şiirinin erişebildiğini düşündüm.

Benim için Metin Altıok, "Madımak" trajedisinde ölen değerli bir şairimiz değildi yalnızca. Büyük bir şairdi o, bir dahiydi.

Fazıl Say'dan Madımak ağıtı

Piyanist Fazıl Say, Sivas'taki Madımak Oteli yangınında yaşamım yitiren ünlü şair Metin Altıok anısına oratoryo yazdı

"Bir Varım Umuttur Elimizde Kalan Göğüslemek İçin Karanlık Yarınları" adlı oratoryo için 100 kişilik bir ekip oluşturuldu. Zuhal Olcay oratoryoda daktilo sesleri eşliğinde şairin 12 şiirini okuyacak

Madımakta ölen şairin anısına oratoryo

Ünlü piyanist Fazıl Say'ın, Madımak Oteli yangınında yaşamını yitiren şair **Metin Altıok** anısına yazdığı oratoryo çalışmalarına, Kültür Bakanlığı da Devlet Çok Sesli Korosu'ndan 65 sanatçıyla destek verdi

DÖVÜ KARABAĞLI-ANKARA

x 1.vanıst faul ffcy. Madımak Oteli yangınında yaşamını yitiren unhışair Mitin Altıok amana 'Bir Yarım Umuttur Elimini» Kalan t-oguAemV \u, ttaranlık formları" mimli bir oratoryo bosteUdi. Enerin sahnelvunikİ için (eşitli üniYBmtelenn ork Mirala-rından nanat(ilur bir araya geldi ve Bilken Üniversitesi'nde provalara baklandı. Zuhal Olcay'ın şairin 12 şiirini hum okuyup he-mde seslendirdi» oratoryo için. Kültür Bakanlığı da, ŞevietÇok8eeli Karasu'ndan W> sanatçısını görevlendirdi. Olcay'ın okuduğu her şiirin nrasna Metin AJtıoâ'uo daktilocundan yayılan 1114 sesleri eşlik ediyor

Açıkhava'da

Şair. şiiri, daktilom, yorumlanman. solistler, koro ve RualSay'ıo piyanosuyla gorttemli bir yapıt karşımıza çıkıyor. Eser. ijairin hayata an vedamna ilişkin görüntüyle almaya başlamıştı, noktalanıyor. Esere, Oburların buyume*i İstanbul Kültür Sanat Vfckfı, İstanbul Müzik Vfckfı 4 Temmuz günü teanbul etmİA bu arpda. eylemci

Say, şair Metin Altıok ansına *yıMfıj* "Be Yarını umuttur Ooude Kalan Çöşdeleme*, Içm Karart* Yarmbn' ofaioryosunun çakmalarını.

100 kış* br e*<p* »ent ÜnMOtosTnde sürdürüyor

Açıkhava Tiyatrosunda sanatseverlerle bululacak.

10 yıl Önce Starta

"Gel«**«! Pir Sultan Abdal Şenlikleri* gerçekleştirilen etkinlik ardından korkunç bir vahşet yaşanmıştı Cuma namazından çıkan bir grup, hükümet konağının önünde toplanıp şenliğin yapı İmanına izin veren vali ve yazar Aziz Nesin aleyhine sloganlar üzerine Sivas Mıliai. Tugay Komutanı ndan a kteri birlik gönderilmesini talep etmiştir.

37 Kkişi ölmüştü

fi bin kişilik bir grup çok sayıda sanatçının kaldığı Madımak Oteifnin önüne gelmiş, içlerinden bir grup, otelin «nündeki araçları ve ardından da Madımuk Otelini ateşe vermişti Yangında, aralarında Asım Bezirci, Metin Altıok, Muhli* Akarsu. Nesimi Çimen, Behçet Aysan gibi isimlsrio y*r aldıfı 37 kişi yaşamını kaybetmişti

Fazıl Say ile Zuhal Olcay çalışmalardan çok umutlular.

Akşam, 21 Mayıs 2003

Önümüzdeki yıllarda Metin Altıok'un Türk ve dünya edebiyatında çok daha dikkate alınacak bir şair olacağı kanısındayım.

Metin Altıok'un şiirlerini bugün yeniden okudukça "Madımak" kıyımının nasıl büyük bir haksızlık olduğunu daha açık görüyorum. Tarihimizin kara bir sayfasıdır bu olaylar.

Bestelediğim eserde, Sivas'ta can veren onca sanatçıdan yalnızca birini seçmiş olmamın belirli nedenleri var. Metin Altıok, orada can veren aydınlarımızın bir simgesi olmakla kalmaz, şiir geleneğimizin de bir simgesidir.

Bence Altıok, kökleri bin yıl öncelerine uzanan sözlü ve yazılı edebiyat geleneğimizin 20'nci yüzyıldaki en parlak temsilcilerinden biridir. Oratoryoda yaşamı ve şiirleri işlendi, elbette ki onun bahtsız, trajik sonunu da verecektim.

Birçok aydınımıza göre Metin Altıok "Türkçenin filozof şairi"dir. Doğru olabilir, ama fazlası da var: Son derece yalın bir anlatım içindeki duyarlılık, iç hesaplaşmalar, derinlerden gelen acılar ve şikâyetler, kimi yerde sürprizleri, hatta ironiyi de içerir. Kendi gerçekliğine dönerek kendini tartmasındaki dürüstlük, yüreğini bize açması, anlatımındaki çelebilik, içtenlik, slogan ucuzluğuna hiç yer vermeyişi, kimi zaman bir çocuk gibi "kaybettim" diye hayıflanması, Altıok şiirinin önde gelen özellikleridir. Bence şair olarak asıl başarısı, "sonnet" ve "gazel" gibi zorlu, sıkı formlar içinde şiirini şırıl şırıl akıtabilmesi, bu form kalıplarının canderesinde usta-ca devinimler yaratabilmesidir. Metin Altıok, örneğin gazel formunu bir divan şairi kadar ustalıkla işleyebilmiş, dilimizi bir halk şairimiz kadar kolaylıkla kullanabilmiştir. Şunu da belirteyim, bağırmayan, yumuşak başlı bir şiirdir onun yazdıkları.

"Metin Altıok" oratoryosuna Altıok'un gözüyle bakmaya çalıştım. Bu soylu şair, "Hayatı ölümle birlikte tartmak"tan söz açıyordu. Hem Doğu hem Batı felsefesini içeren bu yaklaşımın değerini anlayabilmeliyiz. Şairin ölümü, bir müzik eserinin doğuşunda baş etmen olabildiği gibi, derin insani değerleri veren şiirler zaten ölümsüz değil midir?

Şiir-müzik-sahne...

Korolu ve orkestralı bir müzik eserine bir tiyatro sanatçısı da katıldığında, ortaya yeni boyutlar çıkacağı açıktır. Bu boyutları Genco Erkal ile yaptığım "Nâzım" başlıklı eserimde kavramıştım. Oratoryumda yer alan Zuhal Olcay hem müzikçi hem tiyatrocu. Bu olanak bana müzik ile sahne arasındaki dokusal bağlarda esneklik, hız ve estetik güç kazandırdı. Eserin "final" bölümünde aynca kısa bir "belgesel film" var. Birkaç dakikalık görüntüler... Soyut bir anlatımla "yangın"a, dumanlara ve "ölüm" olgusuna değinip geçiyor. Söz konusu görüntülerle birlikte bir "sanat dördülü" oluşmaktadır. Şiir-müzik-sahne-sinema.

Şiir, bütün yaratıcılıkların anasıdır bence. Müzik de "dil"den doğmuştur. "Dil" ya da "konuşma" olgusu öncesinde müzik yoktu, birtakım anlamsız sesler vardı. Dildir ezginin yolunu açan. Bu gerçekliği yoğun biçimde yaşadığım yıllar da oldu: 1994 yılı bahar aylarında 25 şarkı bestelemiştim. 2001 yılı başından bu yana da "Nâzım" ve "Metin Altıok" üzerinde çalıştım. İkisi de kurgulu, kapsamlı eserler. İkisi de yaklaşık 70 dakika sürüyor. Şiirleriyle Nâzım ve Metin Altıok benim en yakın dostlarım oldu. Uçakta, otelde, konser salonu kulisinde, nereye gitsem onlarla birlikteydim. Bahçeme onlann heykellerini dikeceğim...

Nâzım'ın şiirleri öykülerle, resimlerle, olaylarla, insan portreleriyle doludur. Dizelerin arasından fışkırır bu somut öğeler. Dünyayı anlatırlar, capcanlıdır onlar. Altıok'un şiirleri ise daha çok iç dünyayı vermesine karşın onlar da heyecan uyandırıcıdır.

Nietzsche'nin bir özdeyişine dönelim: "Savaşçı insan, savaşacak bir şey bulamadığı zaman kendine saldırır." Metin'in şiiri işte bu noktada başlar. Yani tam "Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür" dediğimiz anda! O an, "kendisiyle hesaplaşma" anıdır. "Yılkı" da vardır, "isyan" ve "ölüm" de. Şöyledir Altıok'un bir dizesi: "Yüreğimde yılkı, aklımda ölüm vardı".

Bu tür çalışmalarda bestecinin şairi iyi izlemesi gerekir. Örneğin, tonalite "hüzün" ise atonalité "acı" olabilir. Leitmotiv'lerden de yararlanılabilir: "Huzursuzluk" ya da "Çırpman güvercin" gibi. Eser üç ana bölümden oluşuyor: "Dalmış kendi kendime" başlığı altındaki bölüm Metin Altıok'u anlatıyor. İkinci ana bölüm "Bingöl Soneleri". Üçüncünün teması ise "ölüm". On iki şiirden oluşan bir toplam yer aldı eserimde.

Metin Altıok Oratoryosu'nu Ankara Konservatuvan'ndan sınıf arkadaşım, değerli orkestra şefimiz İbrahim Yazıcı yönetiyor. 70 sanatçıdan oluşan Devlet Çoksesli Korosu'nun yanı sıra bir oda orkestrası görev yapıyor. Solistimiz Zuhal Olcay'ın yanında, eseri taşıyan geniş bir piyano partisi var, onu ben çalıyorum. İkinci solistimiz, genç koloratur soprano Burcu Uyar. Ayrıca bir çocuk şarkıcı yer alıyor.

Eserde "metronom", "daktilo", "mum" gibi, hem müzikte hem sahnede değer bulacak enstrümanlar da kullanılıyor.

Metin Altıok Oratoryosu'nun dünya prömiyerini gerçekleştiren İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'na burada teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet, 27 Mayıs 2003

Madımak vahşeti oratoryosu...

Hasarı Pulur

İnsanın, yaşadıkça utanç duyacağı olaylar vardır.

Bazen kendi yaptıklarından, bazen yakınlarının yaptıklarından, bazen içinde yaşadığı toplumda olanlardan utanırlar.

Mesela, bunlardan biri "6-7 Eylül olayları" ise bir diğeri "Kanlı 1 Mayıs"tır, üçüncüsü de Sivas'ta Madımak Oteli'nde 37 insanın yakılarak öldürülmesidir.

* * *

Bugün ağızlarından "demokrasi, insan haklan" gibi kavranılan düşürmeyenlerin "Madımak vahşeti"nden sonra neler söyledikleri bir araştınlsa, ortaya çıkan görüntü, en azından vahşete denk düşer.

Çünkü hâlâ, bazıları o vahşete kulp takmanın utanmazlığında çırpınıp duruyorlar, hatta ve hatta af istiyorlar.

* * *

Ayıptır!

Tabii asıl ayıp, her üç olayda da "devlet"in katkısıdır, en hafif deyimiyle seyirciliğidir.

Hele "Madımak vahşeti"nde...

Bu vahşetin davası uzun süre devam etti, birkaç kişi mahkûm oldu, adalet yerine geldi mi?

Bizce hayır, bu vahşete seyirci kalanlar, başta o dönemin Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, Sivas'ta devleti temsil eden kim varsa, hesap vermeliydiler.

* * *

Yazılanlar çabuk unutulur, ya da kitaplıkların tozlu raflarında kaderlerine terk edilir.

Oysa, müzik çağdan çağa devredilir.

"Madımak vahşeti"nde yananlardan biri de şair Metin Altıok idi, Fazıl Say, onun için bir oratoryo besteledi, adı da "Metin Altıok Ağıtı." Bugün, Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu'nda icra edilecek oratoryoda Metin Altıok'un 12 şiiri var, üç bölümlük oratoryonun "Dalmışım Kendi Kendime" bölümünde, Metin Altıok anlatılıyor, "Bingöl Seneleri" başlıklı ikinci bölümde, şairin Bingöl'de yazdığı şiirleri yorumlayan Fazıl Say, üçüncü bölümde ise "Ölüm"ü seslendiriyor.[40] Oratoryonun solistleri Zuhal Olcay, soprano Burcu Uyar ve çocuk solist Kıvanç Tire... Devlet Çoksesli Korosu'nu İbrahim Yazıcı yönetiyor.

* * *

"Madımak vahşeti"nden geleceğe iftiralar değil, Fazıl Say'ın oratoryosu gibi eserler ve Metin Altıok'un "Bir gün ölürüm" diyen şiirleri kalacaktır...

* * *

Elbette bir gün ölürüm / Ömrüm ömrüm / Ve yanan mum / Kara bir fitil bırakan ardında / Ne kadar benziyor birbirine

40. imaj Müzik.

Zifiri karanlık gece / Mum bitti yanmadı tersine / Beyaz mürekkeple yazdım / Bu şiiri karanlığın üstüne.

Ben derim ki / Geçip gider zaman / Geri alınmaz bazı şeyler.

Ömrüm ömrüm / Ve yanan mum biter.

Soğur cehennem bile

* * *

Şairin dediği gibi:

Bir yarım umuttur elimizde kalan
Göğüslemek için karanlık yarınları.

Göğüsleyebilecek miyiz acaba?

Milliyet, 3 Temmuz 2003

Sansür!

Can Dündar

Aylar önce Fazıl Say, hazırlamakta olduğu "Metin Altıok Ağıtı" için Sivas katliamının görüntülerinden 3 dakikalık bir film istediğinde bu kadar olay yaratacağını düşünmemiştim. Geçen yıl yaptığımız Sivas belgeselinden görüntüler verdik.

Aslında oratoryo Sivas'la ilgili değildi, hatta tersine Fazıl, Metin Altıok gibi filozof bir şairin sadece Madımak katliamıyla anımsanmasını haksızlık sayıyordu, o yüzden eserde doğrudan Sivas'a atıf yapmamıştı, ama böyle bir ağıtta Altıok'un ölümü de es geçilemezdi.

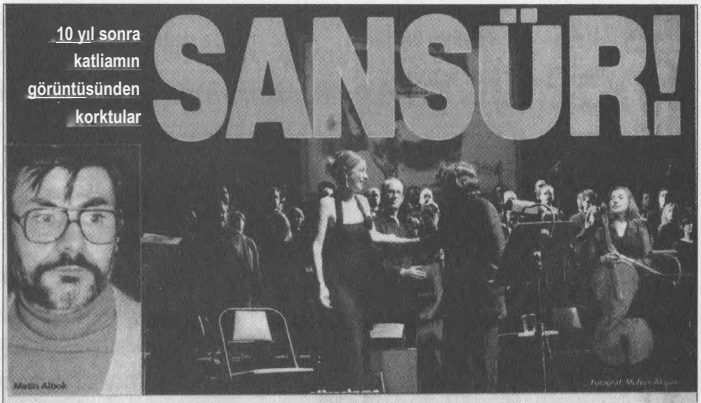
Fazıl, eserin sonuna doğru arkadaki perdeye yangının görüntülerini yansıtmaya karar verdi.

Sivas, 3 dakikalık bu görüntüyle hatırlatılırken, Metin Altıok'un "Sürgün" şiiri seslendirilecekti:

Heybesinde yılan işaretleri
baldıran zehiri yüzüğünün içinde
ve yanında kav taşıyan ben
tekinsizim size göre
ibret için yakılması gereken.

Ancak hükümette AKP vardı. Ve Sivas yumuşak karnıydı.

Oratoryoyu Bakan'ın özel izniyle, Kültür ve Turizm Bakanlığı Çoksesli Korosu seslendiriyordu.

Fazıl Say'm hazırladığı ***"Metin Altıok*** *Ağıtı"ndaki 3 dakikalık "Sivas katliamı" görüntüleri sansürü aşamadı. Sanatçının direnişi sonuç vermedi. Başbakan'ın da devreye girdiği uzun tartışmalar sonunda* ***"film kesildi*** *ve sorun çözüldü!*

Milliyet,
5 Temmuz 2003

Film kesiliyor

İlk huzursuzluk iki ay önce baş gösterdi.

Filmden haberdar olan Bakanlık bürokratları harekete geçti ve Güzel Sanatlar Genel Müdür Vekili Osman Nalbantoğlu konserde filmin yayımlanması halinde koronun geri çekileceğini bildirdi.

Fazıl, durumu İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'na aksettirdi. Bunun üzerine Vakıf Başkanı Şakir Eczacıbaşı Bakan Erkan Mumcu'yu arayıp müdahaleleri engellemesini rica etti. Esere kefil oldu.

Fazıl da bir mektupla Bakan'a başvurmuş ve ağıtta yer alan şiirlerde politik bir yan olmadığını belirtip "Lütfen bu işe el koyunuz" demişti.

Bakan Erkan Mumcu bir saat içinde devreye girdi ve koroya "Devam" dedi. Film hazırlandı, eser tamamlandı ve önceki gece konser saygı duruşunun ardından 37 adet metronom vuruşuyla başladı.

"Kolunu kopardılar"

Lâkin sıra "Sürgün"e geldiğinde tuhaflık ortaya çıktı.

Ne şiir vardı ortada, ne de arkada Sivas yangınının görüntüleri...

Perde karartılmıştı.

Çıkışta Fazıl'ı gördüm. Mutsuzdu; öfkeden titriyordu.

Baştan beri istemediği, çekindiği şey olmuş ve kahramanı gibi eseri de Sivas yangınına kurban gitmişti.

"Kolunu kopardılar eserimin, tehditle kestiler" diyordu:

"Kavga etmek istemiyorum, ama büyük hayal kırıklığına uğradım. Bir sanat festivali bir sanatçıya nasıl böyle yapar?"

Erdoğan devrede

işin aslını o zaman öğrendik.

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV) Genel Müdürü Görgün Tamer son provada perdede Madımak yangınını, cesetleri ve Metin Altıok'un yangın sonrası komada çekilmiş görüntülerini görünce Yönetim Kurulu Başkanı Şakir Eczacıbaşı'na haber vermiş, Eczacıbaşı da bunun festivale de, bakanlığa da zarar vereceğini düşünmüş ve Fazıl Say'ı arayıp "Biz bu proje yaraları sarsın istedik, kaşısın istemedik" diyerek görüntüleri çıkarmasını rica etmişti.

Fazıl direnince, Eczacıbaşı Bakan Mumcu'yıı aramış ve doğabilecek sakıncaları ona da anlatmıştı, işin politik bir mecraya çekilmesinden endişeleniyordu.

Bakan Mumcu, "işin politik bir zemine kayması bizim için de mahzurlu olur. Bunu partime nasıl anlatırım? Fazıl'ı ikna edin" dedi.

Şakir Eczacıbaşı bu kez kendi kuşağından Ahmet Say'ı arayıp oğlunu ikna etmesini istedi, ancak "0 artık çocuk değil, kendisi ne yapacağını bilir" cevabını aldı.

Bu arada konu Başbakan Tayyip Erdoğan'a iletildi. Başbakan da "Bu işi halledin" talimatını verdi.

Sonunda Fazıl ikna olmayınca Bakanlık son sözünü söyledi:

"O filmi çıkarmazsanız koromuz eserden çekilecektir."

Ve film kesiliyor

Önceki gün sabahtan başlayarak akşama kadar devam eden yoğun telefon trafiği sonuç vermemiş ve 3 dakikalık Sivas filmi, bir inatlaşmanın konusu haline gelmişti.

Artık gösteriye birkaç saat kalmıştı.

Fazıl Say'm ilk tepkisi bu sansürü protesto edip sahneye çıkmamak oldu.

Ekip arkadaşlarıyla toplandı. Çıkmazlarsa 6 aydır verdikleri emeği yakmış olacaklardı.

Saat 20.00'de hâlâ toplanmış, yangın sahnelerinin olduğu bölümde, filmin İKSV ve Kültür Bakanlığı tarafından kesildiğini yazıyla veya sözle açıklamayı düşünüyorlardı.

Ancak bunun da ortamı germekten ve Metin Altıok'u bir kez daha Sivas'a kurban etmekten başka işe yaramayacağını düşündüler.

Saat 22.00'de büyük gerginlikle sahneye çıktılar.

Saat 23.00'te eser yine başladığı gibi saygı duruşuyla bittiğinde seyirci gözyaşlarına bulaşan alkışlarla Metin Altıok'u ve onu yaşatanları selamlıyordu.

Bakan Mumcu: Devlete saygı göstersinler

Konser sonrası hem Fazıl'la, hem Bakan Mumcu'yla, hem de İKSV yöneticileriyle görüştüm.

Tartışmanın üç cephesinde de müthiş öfke vardı.

Fazıl, eserine müdahale edildiği için...

Bakan, fatura kendisine kesildiği için...

Eczacıbaşı, festivali sansürden kurtarmak için bunca mücadele verdiği halde şimdi sansürle suçlandığı için...

Konserden sonra, gece yarısı konuştuğum Erkan Mumcu şöyle dedi: "Toplumsal barış için bu zor projenin altına girdim. AKP içinde rahatsızlık yaratabilme ihtimaline rağmen bakanlığın bütün olanaklarını serdim. Koroyu verdim. CD'yi destekledim. Ama projede olmayan bir film son anda bir dayatmayla ve toplumda acıları yeniden canlandıracak şekilde gündeme getirilince itiraz ettim. Devletin imkânlarıyla bir şey yapanlar, onun hukukuna saygılı olmalı. Aksi, ucuz kahramanlıktır."

"Sivas" hâlâ küllenmeyen bir yangın

Tartışmanın bütün taraflarıyla konuştuktan sonra insan, "Keşke bu türden sanat eserleri devletten bağımsız yapılsa, Türkiye'de Kültür Bakanlığı dışında da korolar olsa, bu tür müdahalelere olanak tanınmasa" diye düşünüyor.

Bizzat o desteğin politik müdahalelere zemin hazırladığını düşünüyor.

Ancak bütün tartışmanın ötesinde ayan beyan ortaya çıkan bir başka gerçek var:

O da Sivas yangınının 10 yıl sonra hâlâ söndürülemediği...

Öyle bir yangın ki bu, koru bile elini uzatanın elini yakıyor.

Türkiye henüz bu ayıpla hesaplaşmadığı için, gerçek suçlular cezalandırılmadığı için, savunanlar su başlarım tutmaya devam ettiği için katliamın yarası bir türlü kapanmıyor.

Her açıldığında kan sızıyor ölü ozanların yanıklarından...

Oysa herkes bilmeli ki, bu Türkiye'nin utancıdır.

Üzerine ne kadar film çekilse, ne kadar roman yazılsa, kaç ağıt yakılsa azdır.

Ve sıkılarak boğulmaya çalışıldığı sürece bu yara yıllarca oluk oluk kanayacaktır.

Milliyet, 5 Temmuz 2003

"Bir çığlık karışır rüzgârlara"

Zeynep Oral

Günlerden 2 Temmuzdu. Sivas'da, Pir Sultan Abdal Şenlikleri'nde, aralarında şairlerin, yazarların, sanatçıların bulunduğu 37 kişi, 37 insan, "Cihat çağrısı" yapan, şeriat yanlısı yobazlarca Madımak Otelinde yakılarak öldürüldü. Gericilerin şiddet gösterisi katliamla sonuçlandı.

Ortaçağda değildi. Yüzyıllar önce değildi... On yıl önce, 1993'teydi.

* * *

Günlerden 3 Temmuz. Açıkhava Tiyatrosu ağzına dek doldu. Oturacak yer bulamayanlar, merdivenleri doldurmuş. Fazıl Say'ın "Metin Altıok Oratoryosu"nu dinlemeye hazırlanıyoruz... Önceki akşamdı.

Aklımda Fazıl Say'ın sözleri: "Bestelediğim eserde, Sivas'ta can veren onca sanatçıdan yalnızca birini seçmiş olmamın belirli nedenleri var.

Metin Altıok, orada can veren aydınlarımızın bir simgesi olmakla kalmaz; şiir geleneğimizin de bir simgesidir...”

37 Vuruş

Sonunda ışıklar söndü. Şef İbrahim Yazıcı, viyolonsel ağırlıklı Oda orkestrası, 70 kişilik Kültür Bakanlığı Devlet Çoksesli Korosu, solistler Zuhal Olcay, soprano Burcu Uyar, çocuk solist Kıvanç Tire ve piyanonun başında Fazıl Say yerlerini aldı. Fotoğrafçıların fotoğraf çekmeleri için, sanatçıların sahnede dimdik kıpırdaman durduklan birkaç saniye, yalnız bana değil, tüm izleyicilere de hiç bitmeyen bir saygı duruşu izlenimi verdi.

Ve oratoryo... Nasıl başladı biliyor musunuz? Sahnenin en önündeki bir metronomun vuruşlarıyla başladı. Tam 37 vuruş! 37 Can geldi yüreğimize yerleşti. (Metronom zamanların düzenlenmesini sağlar oysa Madımak otelinde zaman durmuştu!)

ilk notalar, Aşık Veysel'in Sivas'ını çağrıştırırken, “Dalmış kendi kendime” başlıklı ilk bölümde Metin Altıok anlatılıyordu. Arkadaki perdeden Şairin dizelerini okuyabiliyor, kendi çizdiği desenleri, fotoğraflarını görüyorduk. “Düşerim” şiiriyle müzik “patlıyor”, “Yıkıcılar Geldiler” şiirinde, Zuhal Olcay'ın söylediği şiir ve şarkıda, daktilo sesleri müziğin yerini alıyordu. “Rüzgâr”da Kıvanç Tire'nin kırılgan çocuk sesi, bizi şairin çocukluğuna götürüyor, “Yalnızlık”ta ise koloratur soprano Burcu Uyar'ın olağanüstü sesi bir çığlığa dönüşüp rüzgârlara (koroya) karışıyordu.

ikinci bölüm “Bingöl soneleri”nde, şairin Bingöl'de yazdığı şiirler yorumlanıyordu. içimizdeki çığlığı ve isyanı büyüten o mükemmel koroydu. “Ben buraya bebe hakkı için geldimdi / ben kimdim unuttum, bebeler kimdi” bölümü yaşamım boyunca beni terk etmeyecek anlardı. İçimdeki hüzün isyana dönüşüyordu!

Üçüncü bölüm ölüme ilişkindi.

Güvercin Çırpınışı

Şef İbrahim Yazıcı, Fazıl'ın bestesini ve orkestra seçimini öyle güzel anlatmış ki program kitapçığında, buraya almadan edemiyorum:

"Bu kez dışa dönük 'Nazım'da olduğu gibi dev bir orkestra yerine, içe kapanık küçük bir çalgı topluluğu kullanmış bestecimiz. Çoğu koyu renklerle, ama isyan anlarında en trajik, insan sesi dokusunda çığlıklar işittiren beş viyolonsel; şiirlerin derinliğini müzikteki armonik derinlikle vermeyi üstlenen bir kontrbas; içten fışkıran çığlıkları, bizim de içimizde sakladığımız feryatları yansıtan trompetler ve bir trombon; hüzünlü ses rengiyle kavalı anımsatan alto flüt; çocuk saflığı ve berraklığıyla bir flütün yanı sıra 'güvercin çırpmışım" canlandırarak eserde sürekli biçimde huzursuzluğu yansıtan bir piccolo flüt... Ve yerine göre rüzgâra, yerine göre yürek atışlarını dile getiren iki vurmalı çalgılar sanatçısı..."

O "güvercin çırpınışı, "leit motif'olarak tekrarlandıkça çırpınan yüreklerimizdi. Son bölüm ölüm üzerineydi. Üç solistin birbiriyle kucaklaşan sesleri, koronun dinmeyen rüzgârı, viyolonsellerin feryatları, piyanonun sonsuz gerilimi ve vurmalı çalgıların kalp atışları duracaktı...

Eser, sahnenin önündeki metronomun 37 vuruşuyla sona erdi.

Ve o anda Açıkhava tiyatrosu toptan ayağa kalktı. Alkışlar dinmek bilmiyordu.

Fazıl Say, bu çok zor, çok yoğun, çok etkileyici eserle bir kez daha kendini aşmıştı.

Yine Yasaklar

Daha önce söylemedim, keyfinizi kaçırmamak için. Daha konser başlamadan önce o lanet olası haber yayılmıştı ağızdan ağıza. Son bölümde perdeye yansıması tasarlanan birkaç dakikalık ateş, yangın, duman görüntüleri son anda yasaklanmıştı. Oysa şiir,müzik, teatral ve görsel öğeler bir bütün oluşturuyordu.

Kim mi yasaklamıştı? Sağlıklı bir bilgi alamadım. Kültür ve Turizm Bakanı deniyordu. Başbakan özellikle İstanbul Kültür ve Sanat Vakfından rica etti deniyordu. Eserde görev alan Kültür Bakanlığına bağlı koroydu ve koroya ancak o görüntüler çıkarılırsa izin verilmişti...

Anlamadığım çok şey var: Yani o görüntüleri yasaklamakla Sivas katliamı olmamış mı sayılacak? Unutulacak mı? Canileri affetmenin yolu mu hazırlanıyor? Daha önceki akşam Madımak yangını çeşitli televizyon kanallarında gösterilmedi mi?

Fazıl Say, "İnsanlar Sivas'ta duş alırken ölmedi, yanarak öldü" diyor.

Radikal, 6 Temmuz 2003

'Yangın görmek istemiyorlar'

Fazıl Say, Şakir Eczacıbaşı'nm dün Cumhuriyet gazetesinde yer alan, 'İlk defa sizden duyuyorum' açıklamasına tepki göstereli. Say, gelişmeyi şöyle özetledi:

"2 Temmuz akşamı genel provada İKSV Genel Müdürü Görgün Taner vardı. Konser günü öğleye doğru, Şakir Hczacıbaşı aradı 'Biz bu görüntülerin bir kısmını istemiyoruz' dedi. 'Çünkü tahrik edebilir' dedi. Ben buna karşı çıktım. Tahrik ederse bunun benim, sorumluluğumda olacağını söyledim. Yını insanlar aynı görüntüleri 10 yıldır görüyor. Bu görüntüler ölüm bölümünü anlatan görüntülerdir. Onun estetik tarzına ben karar verebilirim. Pazarlayan karar veremez. Talebi reddettim. Üç-dört saatlik telefon çarpışmaları oldu. Sonra Görgün Taner aradı. Cesetlerin ve Metin Altıok'uıı komadaki görüntülerini çıkarmamı rica etti. Ben Taner'i çok severim. İyi kalpli insandır. Görgün Tanei; Erkan Mumcu ile Şakir Eczacıbaşı arasında sıkışmış bir durumdaydı. Başına bir şey gelecekmiş gibi sesi titriyordu, sanki 'Aman mi kurtar bu işten' falan der gibi. 'Peki' dedim, 'Sırf senin hatına iki görüntüyü kaldırıyorum.'

O zaman görüntüler, 3 dakika 20 saniye değil 3 dakika 8 saniye oluyor. Yarım saat sonra İKSV'den bir telefon geldi. Erkan Mumcu'yla konuşulmuş, kendisi yangın görüntülerinin çıkartılmasını istiyormuş. Yangın görüntüleri filmin neredeyse tamamı. Onları kaldır demek, filmi kaldır demek. İnsanlar orada duş alırken ölmedi, yangından öldü. Biz onu anlatmaya çalışıyoruz

Anladım ki Erkan Mumcu filmi istemiyor. Şakir Eczacıbaşı'm baskı altına almış. Koroyu geri çekerim tehdidi var. Şakir Eczacıbaşı burada iyi bir şekilde diretmiyor. Çünkü Erkan Mumcu'yla olan ilişkilerini, gelecekteki iş ilişkelerini hesaba katıyor ve esere sansür koymayı tercih ediyor. Ben Şakir Eczacıbaşı'na, 'Bunun yannı da var' dedim."

Fazıl Say'ın eseri, bence değerinden hiçbir şey yitirmedi bu yasakla! Değerini yitiren sanata ve sanatçıya bu saygısızlığı yapanlar!

Perdedeki ateş ve dumanı yasaklamak kolay. Önemli olan yaşamda, insanların düşüncelerinden dolayı yakılmasını yasaklamak!

Metin Altıok'un son dizeleri hâlâ kulağımda: "Bir yarım umuttur elimizde kalan, / Göğüslemek için karanlık yarınları. "

Başta Fazıl Say olmak üzere,emeği geçen tüm sanatçıları kutluyorum. Ve karanlık yannlan göğüslemek için verdikleri güç için de teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet, 5 Temmuz 2003

Hassasiyet duyarlılığı

Haydar Ergületi

Böyle bir duyarlılık var, başlık biraz "hisli duygular" gibi oluyor ama, olsun, yeter ki hassasiyetlerimiz konusunda duyarlı olalım. Toplumsal hassasiyetlerimiz var, ulusal hassasiyetlerimiz var, kişisel hassasiyetlerimiz de var, olmaz mı, olmasaydı bu hassasiyet hastalığı memleketi dört bir yandan kuşatır, milleti neredeyse "kanadı kırık gamlı baykuşlara çevirir miydi?

Ben şu kadar yıldır "Ne alıngan insanlarız" diye neredeyse paranoya derecesinde ruhsal ve sosyal tahliller yaparken meğer ne alıngan kalmış memlekette ne de küskün. Herkes birbirinin hassasiyetine saygılı, ötekinin duyarlılığıyla barışık, toplumsal bir barışın kapıları aralanmış bile. Sen beni eleştirme, kusurum varsa söyleme, sana kötülük yaptıysam hatırlatma, yaralan kaşıma, çünkü hepimiz kardeşiz!

Bazıları meşrebince, bazıları mezhebince, bazıları fıkrince, bazıları gönlünce, "eline, beline, diline" sahip olmayı varoluşunun sebebi olarak gören ve Pir Hacı Bektaşi Veli'nin "İncinsen de incitme" yollu, tevekkül ve rıza içeren felsefesinin izini süren, bazı şeyleri pek içine sindirmese de boynunu büküp oturan insanlar, merak buyurulmasın, kardeşliği herkesten iyi bilirler, kardeşe ve kardeşliğe duyamadıklannı da kendilerine en uzaklardan "yol kardeşi" seçerek gösterirler. O "yol kardeşliği" ki en az aynı ana babadan olma kardeşler kadar değerlidir.

37 Sivas şehidinin ikisini çok eskiden beri bilirim. Birini şiirlerinden, şiirlerinde işleyen iyilikten doğru çok severim, adı Metin Altıok'tur, ince yüzünü görmüşlüğüm, kederli sesini işitmişliğim vardır. Ankara'da Sanatsevenler Demeği'nde felsefe toplantılan yapılırdı, Nusret Hızır da oradaydı, Bedrettin Cömert de, o ince yüzlü ince şair abi de. Adı Metin, kendisi ince abi. Küçücük, kara gözlü bir kızın babasıydı, Zeynep'in. Küçük diye tevazu gösterdiği tragedyalann da şairiydi. Sonra biz daha Ankara'ya alışamadan, o çekti Bingöl dağlarına gitti, bizi şiirine terk etti. Metin Altıok'un şiiriyle, hele o zamanki Ankara'da kalmak kolay mı sanıyorsunuz? O Metin Altıok ki ***"Silinmez hiçbir şeyle, akan insan kanıdır / Toprak bile içemez, sindiremez onu kendine*** /... ***/ Sen söyle Altıok Metin, dökülen sıcak kanı / ki kan sıçrasın senin de incinmiş***

şiirine" dizeleriyle şair öngörüsünü ortaya koymuştur. Behçet Aysan benim gençlik arkadaşımdır, delilik derecesinde insandır, hastalık derecesinde duyarlıdır, çalıştığı hastaneye işkenceden getirilen bir tutukluya yapılan kötü muamele karşısında isyan edip, mesleğinden kovulmayı göze alacak kadar, yeminine bağlı bir doktordur. Şimdi ne o var, ne sevgili eşi Adviye, kızı Eren var, tıpkı Zeynep gibi babasının hatırasına sahip çıkmaya çalışıyor. Behçet ***"aynı gökyüzü aynı keder / değişen bir şey yok ki /gidip /yağmurlara durayım / söylenmemiş sahipsiz / bir şarkıyım / belki / sarammış / eski resimlerde kalırım / belki esmer bir çocuğun dilinde / bütün derinlikler sığ / sözcüklerin hepsi iğreti / değişen bir şey yok hiç / ölüm hariç / aynı gökyüzü aynı keder"*** demişti, o da bugünleri öngörmüştü bir şair olarak.

Onlar şairi yangında "ilk" değil "son" kurtarılması bile istenmeyenlerden. Şimdi Fazıl Say'ın sözlerinin tam sırası: ***"Ya katillerden yana olursunuz, ya ölülerden. İkisinin ortası yok. Varsa da böyle eserler onun ortasını bulmaya yarayabilir. Yara böyle sarılır. "*** Fazıl Say'ın ***Metin Altıok Oratoryosu***'nda yaşananları tekrarlamaya gerek yok. Devletin hassasiyeti var, milletin, partinin, şehrin, vakfın hassasiyeti var, sanırsınız ki hassas olanlar şairler değil, Metin, Behçet, Uğur değil onlar, olsunlar. Keşke vaktiyle daha hassas olsalardı da şimdi yangınla yüzleşmek ve Metin Altıok'un şu şiirini acıyla okumak zorunda kalmasaydık: ***"Heybesinde yılan / İşaretleri, /Baldıran zehiri / Yüzüğünün içinde / Ve yanında / Kav taşıyan ben; / Tekinsizim size göre / İbret için / Yakılması gereken. "***

Radikal, **9 Temmuz 2003**

Mumcu'dan Say'a 25 bin YTL'lik dava

ANAVATAN Genel Başkanı Erkan Mumcu, sanatçı Fazıl Say'ın, kendisine "küçük hesapların adamı" diyerek kişilik haklarına hakaret ettiği ve ağır saldırıda bulunduğu gerekçesiyle 25 bin YTLlik manevi tazminat davası açtı. Dava dilekçesinde, Say'm özel bir televizyon kanalına verdiği röportajda, "Madımak katliamında hayatını kaybeden Şair Metin Altıok için yazılan ağıtın sahnelenmesini dönemin Kültür Bakam Erkan Mumcünun engellediğini" iddia ettiği ve Mumcu için "iyi bir politikacı değil, iyi bir adam da değil, küçük hesapların ada.mı..." dediği belirtildi. Bu sözlerin kasıtlı söylendiği ve hakaret içerdiği savunulan dilekçede, Say'm sözlerinin bazı bölümlerinde yer alan ifadelerin de gerçek dışı olduğu iddia edildi.

Erkan Mumcu

Fazıl Say

Vatan, 26 şubat 2006

Sivas mahkûmları eve dönüyor!

Madımak'ta ölüm

Derya Sazak

Sivas katliamının 10. yılında Madımak Oteli'nde radikal İslamcılar tarafından yakılan 37 aydının ailelerini Ankara'dan gelen bir haber adeta yeniden yaktı.

Küllenen acılar, AKP Grubu'ndaki kimi konuşmalarla katlandı.

2 Temmuz 1993 akşamının anıları yetmezmiş gibi "pişmanlık yasası"nm kapsamına "Sivas mağdurlarının da alınması isteği yürekleri dağladı.

Katliam sanıklan için hangi "mağduriyet"ten söz edilebilir?

37 aydının "kuşatma altında" can vermesine neden olanlara "af yolunu"nun açılması isteği vicdanlara sığar mı?

Madımak Oteli'nde katledilen 37 aydın Pir Sultan Abdal etkinlikleri için Sivas'a gelmişlerdi. Belediye o sırada Refah Partisi'ndeydi. Aziz Nesin başta olmak üzere şairler, yazarlar, sanatçıların katılacağı kültürel bir şenliğin siyasi bir öfkeye dönüşeceğini kimse hesaplayamadı. Demirel-Inönü hükümeti bile Sivas'taki protestoların geçici bir taşkınlık olduğunu düşündü ve saatlerce süren kalkışmayı zamanında dağıtamadı. Sonunda Cumhuriyet tarihinin en vahşi katliamlanndan biri yaşandı.

37 kişi Madımak Oteli'nde can verdi.

Sivas'ta yaşananları 10'uncu yılında Semah Grubu hocası İlhan Cem Erseven şöyle anlatıyor:

"Otobüsten iner inmez sakallı bir adam bize diyor ki: 'Kâfirler, Allah sizin belanızı verecek. Biz sizi yakayacağız!..' İçimden delinin biri dedim. Bir meczup... O kişinin deli olmadığım, olaylardan sonra algılayacaktım."

Unutulmadık sahnelerden biri de Aziz Nesin kundaklanan otelden itfaiye merdiveniyle indirilmeye çalışılırken Cefer Erçakmak adlı RP'li

belediye meclis üyesi tarafından halkın galeyana getirilmesiydi.

Erçakmak hâla kayıp!

Sivas katliamına neden olanların çoğu mahkûm oldu.

Ancak AKP Grubu'nda Sivas katliamı ve Hizbullah sanıkları için 'af yolu' açılmak istenmesi vicdanları anlatıyor.

CHP Meclis Grup Başkanvekili Haluk Koç buna fırsat vermeyeceklerini söylerken, 'Kral çıplak. Değiştik diyenlerin yaptığına bakın. Sivas'taki günahsızlara af çıkaracaklarmış!' diye tepki gösterdi.

(...)

Milliyet, 3 Temmuz 2003

Milli irade, cinayeti meşru kılabilir mi?

Ali Sirmen

Ne denli keyifli ve verimli olursa olsun, bir dış geziden yurda dönüş insanı hep neşeye gark ediyor. Evet, birer dünya vatandaşıyız ya da olma yolundayız, belki de daha doğnjsu olmak zorundayız. Ama nasıl yurttaşlığımız temel aile aidiyetimizi ortadan kaldırmıyor, ancak onun üzerine oturuyorsa, dünya vatandaşlığımız da kendi toplumsal kimliğimiz üzerine oturuyor. Yurda dönüş sevincim çok kısa sürdü. Daha Paris'ten İstanbul'a gelen uçaktaki gazete başlıkları içimi karartmaya başladı. Sonra da, dün Sivas katliamının onuncu yıldönümünde, Sivas canilerini affetme girişimleri haberleri, Türkiye'nin Avrupa ve dünya içindeki yerinin ne olduğu sorusunu sormama neden oldu.. AKP iktidarının tümünün değilse bile, etkin kimi çevrelerinin Sivas katliamı sanıklarını şu ya da bu biçimde kurtarma istekleri bizim için şaşırtıcı değildir. Milli Görüş kaynaklı bu akımın, olaya böyle yaklaşmasında şaşılacak ne var ki? Aynı kaynaktan beslenen Şevket Kazan katil zanlılarının avukatı değil miydi? Aynı Şevket Kazan, Adalet Bakanı sıfatım taşırken, sanıklan hapishanede özel olarak ziyaret etmedi mi?

* * *

Bütün bu gerçekleri bilen bizler, şimdi bu katliamın mahkûmları için af çıkarılması girişimleri haberine nasıl şaşırabiliriz ki? Böyle bir affın zamanlamasını veya yöntemini, yani şimdi mi yapılacağını yoksa biraz daha beklemenin mi yeğleneceğini veya böyle bir affın başka bir af içinde gizlenerek mi yedirileceğini bir yana bırakalım da şu soruyu soralım: Milli irade, cinayeti meşru kılabilir mi? Evet, anayasa belirli koşullarda af yetkisini Cumhurbaşkanı ve TBMM'ye vermiştir. Burada gaye, toplumsal fayda veya kimi hallerde toplum vicdanını yaralayan kimi hukukun lafzına uygun cezaların doğuracağı sakıncayı gidermektir. Söz konusu durumda, bir toplumsal fayda var mıdır? İnsanları kendi inançlarından olmadıkları veya aynı inançtan olsalar bile bunu kendileriyle aynı biçimde ifade etmedikleri için diri diri yakanların, bunun kefaretini ödemekten kurtanlmalarında nasıl bir toplumsal fayda, nasıl demokratik bir yarar bulunabilir ki? Birtoplumun vicdanı, bu durumda masum insanları diri diri yakanlann cezasız, yananların da yandıklanyla kalmasıyla mı huzur bulacaktır?

* * *

Burada şu soru geliyor akla: Böyle bir af için halkoyuna başvurulsa ve referandumdan da "evet" oyları "hayır"lardan fazla çıksa, toplumsal vicdanın bu yolla huzur bulacağı sonucuna vanlamaz mı? Biçimsel olarak, böyle bir sonuca varmak mümkündür. Ama işin esası öyle değildir. Çünkü vicdansızlık, toplumsal vicdana temel teşkil edemez. Çünkü insanların inançları dolayısıyla yakılmaları, sonra da cezasız kalmaları ya da yan yolda affedilmeleri, üyesi olduğumuz dünya ailesinin toplumsal vicdanını yaralayacaktır. Kaldı ki, adaletin ve vicdanın ayaklar altına alındığı bir çoğunluk kararıyla, ne demokrasiye ne de toplumsal huzura varılabilir. Kısacası, milli irade, cinayeti meşru kılamaz veya sonuçlarını ortadan kaldıramaz. Böyle bir affın, arkasında milli irade bulunsa bile önünde demokrasi engeli vardır. Bütün bu gerçeklerin ışığında, böylesi bir affın tezgâhçılarına "Hodri meydan! Yapın da bakın neler oluyor!" demek gerek.

Cumhuriyet, 3 Temmuz 2003

Cayır cayır

Mine G. Kırıkkanat

Mumlar neden eriyip sönerler de
Tersine doğru yanmazlar
Uzayarak yeniden?
Ve insan doğmak ister mi,
Bir daha ölmek için?

Metin Altıok

...Ve Metin Altıok'u bir daha öldürecekler. Ve demek ki cinayet, ortaktı. Ve demek ki, Metin Altıok ve 36 yoldaşını Sivas Madımak Otelinde yakanların imanbirlikçileri, ağa babalan, fikirdaşlan, zaten aramızda dolaşıyorlardı, ARTIK işbaşındalar. Başına geçtikleri 'iş'te, kollan sıvamış, paylaştıkları fikrin tetikçilerini, bu ülkenin son kalesi, adaletin pençesinden çekip almak niyetindeler. Kapalı kapılar ardında, gizlice, fısır fısır kurulan kumpaslarla.

Sözüm ona PKK'lı teröristlerin köküne kibrit suyu ekecek ve suçunu itiraf ve örgütü ihbar eden ama yakalanamayan katilleri "topluma yeniden kazandırmak" amaçlı yasa, tek bir PKK'lınm teslim olduğuna bakılırsa, zaten yakalanmış, suçu sabit ve itiraf edeceğini etmiş olanlan hapisten kurtarmak için çıkanlmış meğerse. Meğer bu yasa, düpedüz ve besbelli artık, PKK'nın köküne kibrit suyu ekmek için değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin köküne kibrit suyu ekerken yakalananları serbest bırakmak için yapılmış, anlaşıldı.

Radikal'in iki gündür izlediği gelişmelerin sonucu ne olursa olsun, 2 Temmuz 1993'te Sivas Madımak Oteli'nde 37 kişiyi cayır cayır yakarak öldürenleri "topluma yeniden kazandırma" yasasından yararlandırmak iradesi, ortada. Belki başaracak, belki başaramayacaklar. Karan 17 Ocak'ta, son kale adalet verecek yine. Ama... Öyle kapalı kapılar ardında, gizlice, fısır fısır kurulmuş bir kumpas ki bu, eğer CHP milletvekili Gürol Engin soru önergesi verip Adalet Bakam Cemil Çiçek yanıtlamak "zorunda" kalmasaydı, Sivas cehenneminin zebanilerini yeniden aramıza salmak "iradesi"nden haberimiz bile olmayacaktı. Sonuç ne olursa

olsun, AKP'nin, Sivas Madımak oteli katliamcılarım "topluma yeniden kazandırmaya" hiçbir itirazı olmadığı, artık açık. Peki, özünde ABD'nin 'hararetli' önerisiyle çıkarılan bu yasanın, PKK'nın köküne kibrit suyu ekmek yerine, cumhuriyetin köküne kibrit çakanların ekmeğine yağ süreceğini başta TSK, MGK, CHP ve cumhurbaşkanı Sezer, öngörmüşler miydi, hesap etmişler miydi? AKP'nin ne düşündüğü belli de, onlar ne düşünüyorlar şimdi acaba?

Ben de ne soru soruyorum yahu?

Bir devlet ki, kendi okulları cayır cayır yanıyor. Penceresini takamadığı, odununu alamadığı, suyunu akıtamadığı, elektriğini veremediği, helasını yapamadığı sefil okullarında; minicik öğrenciler ve fedakâr öğretmenlerin tiner döküp, benzin döküp tutuşturmaya kalktığı tarih öncesi sobalardan çıkan yangınlarda öğretmeni de yanıyor, öğrencisi de. Oysa aynı devletin besleyip büyüttüğü, kendi okullarına vermediği paraları döktüğü imam hatip okullarında öğrencilerin de, öğretmenlerin de bir eli bilgisayarda, bir eli Kur'anda. Oralarda yakıtsız soba yok, çoğunda kalorifer var zaten. Bu devlet, kendi eliyle kendi değerlerini yakıyor sayılmaz mı?

Bir devlet ki, okullarında en değerli çağdaş yazarları okutmaz, Nâzım Hikmet'i de ders kitaplarından çıkarmış zaten bu yıl; ama cehennem zebanileri yetiştiren tekkelere, kurslara, tarikatlara ilişmez, o devlet kendi eliyle kendi köküne kibrit suyu ekiyor değil midir?

Bir devlet ki, ***Radikal*** gazetesini MGK'nın 'gizli' yönetmeliğini yayınladı, benim gibilerini tahkir ve tezyif etti diye mahkemeye verir; ama ***Vakit*** gazetesinde alenen 'kâfirleri öldürmek için Müslümanların da öldürülebileceğine, yani düpedüz İstanbul'u kana bulayan suikastçıları savunan Mustafa Kaplan adlı "yazan", bırakın yargılamak, adresini bulamaz! Çünkü yoktur böyle bir yazar, bütün gazete Kaplan soyadlı olup, kimlerle doluştuğu bellidir. Mahkûm edildiği tazminatlan ödemez, tehdit eder, küfür eder, yine de kapatılamaz!

Şakır şakır televizyon karartıp, düzgün gazeteleri ve gazetecileri, "özgürlük" ya da "barış" diye pankart açan öğrencileri sürüm sürüm mahkemelerde süründüren bu devlet, İstanbul Şişhane'deki açık adresiyle basılıp dağıtılan ve İstanbul'da yüzlerce insanın canını alan teröristleri "şehit" ilan edip henüz teröre bulaşmayan "müminleri", "Yüreğine mi

indi düzenin hıncı / Şehitler borcunu ödedi / Sıra sende Akıncı" diye "göreve" çağıran, dünyanın hiçbir demokratik düzeninde yayınma izin verilmeyecek, ırkçı ve dinci terör propagandası yapan bir dergiye gık çıkarmamaktadır!

Ne tuhaf bir raslantı: Zeynep Altıok'un babası Metin Altıok'un anısına yayımladığı ***Gölgesi Yıldız Dolu*** adlı kitap dün geldi. Öldükten sonra cennete gitmek için yaşadıkları cenneti, ormanından insanına cehennem ateşlerinde yakan zebanilerin, bu zavallı toplumu nasıl aydınlık insanlardan mahrum ve öksüz bıraktığını anlamak için, gölgesi yıldız dolu Metin Altıok'u okuyun.

Bu devletin, kendi kendini cayır cayır yaktığının resmidir.

Radikal, 14 Ocak 2004

Sivas mahkûmları evine!

Sivas Katlıamı'nda örgüt yok. onlar eve dönemez' denilmişti, ama 44 Sivas mahkûmundan 12'si Topluma Yeniden Kazandırma Yasası'ndan yararlandı. İki başvuru ise değerlendiriliyor

'Bir gün sonra' başvurdular

ANKARA - CHE 18 Temmuz 2003'te Toplumu Kazandırma Yasası TBMM'de tartışılırken Sivas sanıklarının da affedileceğini belirterek tasarıya destek göstermişti. Adalet Bakanı Cemil Çiçek CHP'lilerin bu yorumunu reddetmedi. Yasanın yürürlüğe girdiği 6 Ağustos 2003'ten tam bir gün sonra Sivas sanıklarının çoğu yasadan yararlanmak için başvuruda bulundu.

Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Genel Başkanı ve Sivas davası mağdurları avukatı Kazım Genç, bir terör örgütü mensubu olmadan bir saniğe, bu yasa hükümlerinin uygulanmasının olanaksız olduğunu belirtti. Genç, Ankara 1 No'lu DGM'nin kararının gerekçesinde, kişisel kanı ve kanaatiyle gerçekleştirdikleri eylemleri nedeniyle katlıama yasağını sanıkların, TCK'nın 146'1. madden gereğince, herhangi bir örgüt üyesi sıfatları olmadan cezalandırılmış olduklarından yasadan yararlanmalarına hukuken olanak bulunmadığını kaydetti. Konuya ilişkin görüş belirten çok sayıda hukukçu da aynı doğrultuda yorumda bohunda.

Aynı tarihlerde İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu, AKP grubunda bilgi verirken, tasarının kökendinci örgüt üyelerini de kapsayacağını doğrulamıştı.

Çtçafe: Acaba örgüt mut

Adalet Bak±n.Ç*rk±, - Sivas davası mahkûmlarının durumuyla ilgili soru soran gazetecilere, yasanın terör örgütlerini kapsadığını anımsatmış ve "Başvuranların eylemleri ideolojik-siyasi amaçlı örgütle bağlantılı yada; önce onu görmek lazım" diye konuşmuştu (Radikal).

SONF• ARtKANOfilU

ANKARA - Kamuoyunda (• dönûş yaujji olarak bilinen Toplıma Yeniden jü-/andırma toası'ndan. Sivas katliamı davasunıla hukum giyenler dr yararlandı. asanın Kum İmk'taki PKK'lıÜrm Irılım I'lmt• Kin glanklıkını vurgulayan hukukçular •Sivas katliamında örgüt ŞeK, vara davanın hükümlülen bu yandan yararlanamaz' grıttıtlnd* htrW•M de, mahkemenin tam tına yönde karar venlıii onay› çıkıt.

CUP Mu^'la Milletvekili Gürol Ergu'ti Tonlunu Yemden Kaçındırma Yasasıyla ilgili yaulı toru nn.ırfteslnı yanıtlayan Ad-lcı Bakara Onul Çiçek. *Sıım* CtovKarala «,11 ralın çarifcnu'lu 44 hükümlünün yasadan yaarlanmnk itin Ankara DGM Ba•*avalıJ;ı'na başvurduğunu. 4J bıkkım lunun bafvuuuumn kabul edlldıuını y" cezalarında indirim yapıldığını, iki ın?vh-■uuuniM DGM'ıe incelendiğini bildirdi.

Occk yabadan yararlanarak hüloanlüle tın. indirimli cezaları daha dolmadı* için şimdilik calıvenlmoiıfyni belirtti.

Avukatları bile karşıydı

Oysa Sivas davasında 22 sanığının avukatı Hüseyin Ayan bile müvekkillerinin yasadan yararlanmıyacağı görüşündeydi. Aynı, 6 Ağustos 2003'te Aksam gazetesinin sorularını yanıtlarken şöyle demişti:

"Savunmamın üstlendiğim 22 sanık; davanın ilk gününden beri herhangi bir örgütle bağlantıları bulunmadığını vurguladı. Mahkûmiyet kararında terör örgütünün varlığından söz edilmiyor. Yasa hükümleri çok açık. Müvekkillerim yasadan yararlanmak için örgüt mü oyelarsınlar? Kızı siyasi-ley, yasanın müvekkillerini de kapsadığı yönünde yanlış açıklamalar yaptı. Siyasi rant peşinde koşanlar, hem müvekkillerimi, hem de ailelerini boşa ümitlendirdi."

20 yıla haman tahliye

Örgüt adı zikredilmeden TCK'nın 'anayasal düzeni değiştirmeye eylemli kalkışma' suçunu düzenleyen 146'ncı maddeyi uyarınca mahkûm edildikten sonra Toplıma Yeniden Kazandırma Yasası'ndan yararlandırılan Sivas mahkûmlarının cezalarında büyük oranda indirime gidilecek.

Buna göre 37 kişinin yanılığı katliamda hüküm giyenlerden idamdan dönüştürülmüş müebbet cezasına çarptırılanlar 22 yıl müebbete çarptırılanlar 19 yıl hapis yatacak. Sivas mahkûmlarının bir kısmı cezaevinde bulundukları göz önüne alındığında cezası idamdan müebbete dönüştürülenler yaklaşık 12, müebbet mahkûmları da yaklaşık dokuz yıl daha cezaevinde kalacak.

Aynı davada hapis cezasına çarpıtılanlarsa 2 Temmuz 1993'te 'gösterici'ler Madımak Otelı'ni ateşe verdi. Metin Altıok, Hasret Gültekin ve Behçet Aysan (soldan sağa) yanan 37 kişinin arasındaydı.

zamnsa cezası yarıya inecek. Yani 20 yıla hükûm giymiş bir mahkûm yasadan yarar lanmışsa bugünlerde tahliye edilecek.

'Umut davası' sanıkları da istiyor

Umut Davası'nın sanıklarından Adil Aydın ile Dervış Polat, avukatları aracılığıyla Ankara 2 No'lu DGM'ye Toplıma Kazandırma Yasası'ndan yararlanmak için dilekçe vermişti. Sivas sanıklarıyla ilgili karar Uğur Mumcu, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok ve Ahmet Taner Kışlalı'nın katli zanıları için de emsal gösterilecek.

Söz konusu yasadan yararlanmak için 1347 PKK/KADEK mensubu başvuruda bulundu. Bunlardan 447'si tahliye edildi.

Yasadan yararlanabilmek için başvuruda bulunanların Hizbullahçıların sayısı ise 812. 373 Hizbullahçı tahliye edildi, dokuzunun başvurusu mahkemelerce geri çevrildi. Diğerleri ise hâlâ mahkemeden sonuç bekliyor.

Radikal, 13 Ocak 2004

Madımak müze olamıyor!

Madımak Müzesi

Can Dündar

Nümberg'deki soykırım müzesinde, bir itirafhaneyi gezdiğim hissine kapılmıştım.

Her resim, her film, her nesne bir utana haykınyor gibiydi.

Sanki müze duvarlarından Alman halkının "Biz bu vahşeti yaptık, insanlıktan özür diliyoruz" sesi yükseliyordu.

Ancak bu itirafla acısını hafifletiyordu. Almanya, mazisini gömmeyi değil, onunla yüzleşmeyi seçmişti.

Müze, bu yüzleşmenin adresiydi.

* * *

İnsanlar vardır; geçmişindeki günahları, kavgaları konuşmazsa unutulur sanır.

Derin bir sessizliğin perdesi ardına gizler onları; üstüne suskunluğun merhemini sürer.

Oysa yara derindedir ve sustukça büyümektedir.

Çözüm, önce kendiyle, sonra kurbanlarıyla hesaplaşmaktır.

Toplumlar da öyledir.

Şimdi sevimsiz çağrışımlarla kebapçıya dönüştürülen Madımak Oteli, önerildiği gibi müze olursa Türkiye, hafızasını yitirmiş bir kazazedenin kendine gelmesi gibi hatırlamaya başlayacaktır mazisini...

Kindar bir hesaplaşmaya soyunmak için değil asla...

Tersine tarihin bu cinnet anından ibret almak ve onu bir daha yaşamamak için...

Müze, herkesin susarak ortak olduğu bir katliamı gözler önüne serecek ve hepimizi o acıların dersine sokacaktır.

Vahşetin tekrarını, yargı kararlanndan çok bu vicdan dersi engelleyecektir.

* * *

Müzenin girişinde Aziz Nesin'in Salman Rüşdi ***tercümeleri*** ve ona öfkelenen fanatiklerin "Gün küfrün hesabını sorma günüdür" başlıklı bildirisi ve Hakikat gazetesi olmalıdır.

Katliam öncesi yerlerde sürüklenip parçalanan Ozanlar Amtı'mn parçalan ortaya konmalıdır.

Asım Bezirci'nin son imzaladığı kitap durmalıdır bir camekân içinde...

Uğur Kaynar'm o cehennemden her nasılsa kurtulmuş askılı deri çantası ile içinden çıkanlar sergilenmelidir başköşede:

Bir ehliyet... bir paket Bafra... kibrit... eşine hediye aldığı işlemeli cüzdan ve ölmeden önce üzerine son şiirini karaladığı kâğıt peçete:

"Öldüğümde / doğduğum yere gidiyorum / Yıllarca süren bir hasret ve bilinmezliği / işte böyle yeniyorum."

* * *

Belediye Başkanı'nın "Gazanız mübarek olsun" diyen sesi yankılanmalıdır bir hoparlörden...

Otel kapısında deliye dönmüş kitlenin "Asker Bosna'ya" sloganıyla geri çekilen ve oteldekileri kaderine terk eden askerlerin süngüleri durmalıdır bir köşede; ibret olsun diye...

Madımak'a ilk kibriti çalanın "Allah'ım senin ateşin bu" haykınşı duyulmalıdır; kıyamet görüntüleri arasında...

İçerde elde sopa bekleyenlerin cesur, naçar, mahzun resimleri aşılmalıdır duvarlara...

Mahsur kalanlan kurtarmaya gelmişken Aziz Nesin'i görüp "Esas öldürülecek hayvan burada" diye haykırarak onu linççilere fırlatan itfaiye erinin kazması da olmalıdır bir yerlerde...

Morgda yan yara vatan cesetlerin fotoğrafları üzerine Metin Altıok'un yangın dumanıyla islenmiş gözlüğü ve dizeleri konmalıdır:

"Üzülme Altıok Metin / Hüzünlerle geçen tarazlanmış ömrüne... / Sen yoğun sis içinde sesi duyulan / uzak çandın bir zaman..."

* * *

Belki o zaman hafifler yaramızın sızısı...

Gezdikçe ibret olur, mazimizdeki cinnet; ağlar, ferahlarız. Dinmese de kayıpların acısı, bir daha acı çekmemek için Madımak müzesine çocuklarımızı derse yollarız.

Milliyet, 2 Temmuz 2005

Solingen ve Sivas

Melih Aşık

Sivas olayının 12. yıldönümü bugün... Cehaletin ve vahşetin kurbanı 37 aydın, bugün Sivas'ta Atatürk Anıtı ve Madımak Oteli önüne bırakılacak çiçeklerle anılacak.

Mayıs sonunda, Almanya'nın Solingen kentinde, ırkçılarca yakılan 5 gurbetçimiz anıldı. Törene hükümeti temsilen Devlet Bakanı Mehmet Aydın katılmış, Başbakan Erdoğan duygulu bir mesaj göndermişti.

Sivas'taki anma törenine hükümet bir temsilci gönderecek, Başbakan bir üzüntü mesajı yayımlayacak mı? Bugüne dek hiç böyle bir şey görülmedi.

Nedenini Sivas CHP İl Başkanı Metin Karadeniz şöyle özetliyor:

- Solingen'de haklıyız, Sivas'ta haksızız...

Türk halkı Solingen'de yakılmayı hak etmemiş ama Sivas'ta hak etmiştir!

O yüzden hükümetler bugüne dek 2 Temmuz'larda sustular. Mevcut hükümet daha da suskun.

Peki nedir politikası hükümetin:

- Unutun, unutturun...

CHP Milletvekili Nurettin Sözen dün Sivas'taydı. Telefonda sohbet ederken söz Madımak Oteli'nin müze yapılması projesine geldi. Sözen dedi ki:

- 37 kişinin yakıldığı otelde insanlar nasıl gece yatıp uyuyabiliyor. Nasıl giriş katına yapılmış et lokantasında yemek yiyebiliyorlar?

Alman siyasetçiler, her yıl Solingen'in yıldönümünde ırkçıları lanetliyor, kurbanların üzüntüsünü paylaşıyor. Türkiye'yi yönetenler kundakçı ve katilleri kınamıyor. Neden?

Milliyet, 2 Temmuz 2005

Madımak müze olsun

Ahmet Hakan

Eskiden gerekçe üretmeye fazlasıyla meraklıydım.

Şunlan söylerdim:

Aziz Nesin kutsal değerlere saygısızlık ve hakaret içeren Salman Rüşdi'nin 'Şeytan Ayetleri' adlı kitabını yayınlamaya kalkışmasaydı...

Sivas gibi hassas bir kentte öyle bir etkinlik düzenlenmeseydi...

Araya provokatörler girmeseydi...

Halk tahrik edilmeseydi...

Falan filan...

Duyarlılığımı büsbütün kaybetmediğim için, aslında bütün bu gerekçelerin, olayın vahim sonucunu karşılamadığını alttan alta sezerdim...

Ama ah işte...

Bir kampın içindeydim...

Ve benim için önemli olan 'vicdan' ya da 'sağduyu' değildi...

O zamanlar benim için önemli olan, üyesi olduğum kampın olayı en az hasarla atlatmasını sağlamaktı.

* * *

Bugün çok şükür öyle bakmıyorum.

Ve yine çok şükür utanç duyuyorum, yüzüm kızarıyor.

Hem de suçun bireysel olduğunu bildiğim halde...

Hem de 12 yıl önce Sivas'ta yaşananlarla en küçük bir ilgim olmadığı halde...

Utancımın nedeni şudur:

Değil mi ki ben Sivas'ta yaşananlar karşısında içinde bulunduğum kampın çıkarları adına uyduruk gerekçeler bulmaya çalıştım.

Ve değil mi ki ben yaşanan vahşet karşısında yüreğimin ve vicdanımın isyanını bastırdım...

O halde...

Hiç çekinmeden, komplekse kapılmadan ve kimin ne diyeceğine aldırış etmeden özgürce haykırabilirim:

12 yıl önce yaptığım yanlıştı...

Ve o gün söylemem gerekeni bugün yüksek sesle söyleyebilirim:

Hiçbir kutsal dava, 37 kişinin öldürülmesine gerekçe olamaz!

* * *

Aslında 12 yıl önceki suskunluğumuz, içinde bulunduğumuz kampın iddialarıyla da fazlaca çelişmekteydi.

Çünkü savunduğumuz davanın ilkeleri çok netti...

Şuna inanıyorduk: Bizler bir kötülüğe önce elimizle müdahale etmekle mükellefiz.

Elimizle müdahale edebilecek durumda değilsek dilimizle karşı çıkmamız gerekir.

Diyelim ki dilimizle engel olmaya da takatimiz yok...

O zaman yine yapacak bir şeyimiz var:

Hiç olmazsa yüreğimizle isyan etmekle mükellefiz.

12 yıl önce işte bu mükellefiyetlerin hiçbirini yerine getirmedik.

Aksine saçma sapan gerekçelerin peşinde koştuk...

Utancımın nedeni budur. Yüzüm bu yüzden kızarmaktadır...

* * *

Yassıada için harekete geçen Günay'a Sivas'ta katledilen aydınların yakınlan sordu:

Madımak neden müze olmuyor

SELDA OÜNEYSU

ANKARA - Adnan Menderes ve dönemin siyasilerinin yargılandığı Yassıada'mn müze olacağını dile getiren Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'a, 1993'te Sivas'taki Madımak Oteli'nin yobazlar tarafından kuşatılıp yakılması sonucu yaşamını yitiren aydınların yakınlan tepkili.

Günay. yeniden Kültür ve Turizm Bakanlığı'na getirildiği günden bu yana, yeni dönemde bakanlığın öncelik verdiği konulardan birinin de Yassıada'mn müze yapılması olduğunu belirtiyor. Günay'm bu yöndeki açıklamalanna Madımak 'ta yaşamını yitiren aydınların yakınlan tepki gösterdi. Şair Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok A katlı, "Madımak'ın müze olması için taleplerini başta Bakan Günay olmak üzere tüm siyasilere ilettiklerini" belirtti.

Akatlı şöyle konuştu: "1 Temmuz günü bir mektup yazmış ve bu mektubu ilgili herkese iletmiştim. Sizin hiç babanız yandı mı diye sormuştum. O yazıya Bakan Günay başta olmak üzere devletin herhangi bir yetkilisinden yanıt gelmedi. Kulak arkası edildi. Günay, Cumhuriyet'te, Fazıl Say ile ilgili çıkan yazımın ardından beni aradı. O gün de aynı talebi dile getirdim. Ancak Sayın BaHari, kendi dönemlerineoradaki kebapçının kaldırılmasıyla gurur duyuyor. Müze ile ilgili olarak söz sahibinin valilik olduğunu belirtiyor. Madımak'taki kebapçı kapatıldı, ne idüğü belirsiz bilim ve kültür merkezi yapıldı diye içi rahat olmamalı Sayın Bakan'ın. Biz, 'Sorumluluk valilikti. Benim işim değil* anlayışını kabul etmiyoruz. Yassıada müze olabiliyorsa Madımak da müze yapılabilir. Yassıada müze olabiliyor da Madımak neden olmuyor?"

Bakan Günay öncekl gün Yassıada'da incelemede bulunmuştu. (MAHMUT SERDAR KAYA)

Akatlı

Aysan

'Sayın Günay içiniz rahat mı?'

Şair Behçet Aysan'm kızı Eren Aysan da Yassıada davasının "Türkiye'deki demokrasi davalarının en önemlilerinden biri olduğunu" dile getirdi. Aysan, "O davada hiç kuşkusuz çarşaf çarşaf özel yaşamın ortaya serilmesi manidardır. Ancak ne yazık ki siyasiler o davadan ders almadığı gibi 1980 darbesini gerçekleştirdiler. Sivas katliamı da bunların bir sonucuydu. Katliamın sonunda da Madımak ne yazık ki müze değil, bilim ve kültür merkezi yapıldı. Merkeze Behçet Aysan'ın kitaplarının yerine Pinokyo, Metin Altıok'un kitaplarının yerine de Sindirella kitapları koymayı tasarlıyorlar herhalde. Şimdi Sayın Bakan'a soruyorum: Yassıada'da da Madımak'ta olduğu gibi katillerin ve mağdurlann adlan yan yana mı yazılacak? Yani Yassıada Müzesi'nde de orada yargılananlarla yargılayanlann adlan da birlikte mi yazılacak? Günay'm içi rahat mı?" görüşünü dile getirdi.

Aysan aynca Akatlı'yla birlikte babalarının adlarının bilim ve kültür merkezine dönüştürülen Madımak'tan silinmesi için gerekli hukuki süreci başlattıklarım, eğer babalannın adlan silinmezse, gidip bizzat isimleri kendilerinin sökeceğim belirtti.

Cumhuriyet, 28 Temmuz 2011.

Utancımı gidermeyeceğini bildiğim halde CHP'li bir milletvekilinden gelen "37 aydının öldüğü Madımak Oteli müze olsun" önerisini şiddetle desteklediğimi buradan ilan ediyorum.

Evet, Madımak Oteli müze olmalı...

Kapısına da şu yazılmalı:

"Hiçbir kutsal dava 37 kişinin öldürülmesine gerekçe olamaz."

Ve yine Madımak'ın kapısına yazılması gereken bir başka söz:

"Bir insanı öldüren bütün insanlığı öldürmüş gibidir."

Hürriyet, 3 Temmuz 2005

Müze yok, meydan okuyan kültür merkezi var!

Sivas'ı anmaya itirazı olanlara

Zeynep Altıok Akatlı

Siz sayın devlet yöneticileri, nasıl ki 18 yıl önce günler öncesinden planlanan kalkışmanın piyonu olan binlerce kişinin 35 insanı diri diri yakışını 8 saat boyunca eliniz kolunuz bağlı izlediniz, öyleyse bugün orada kayıplarının yasını tutan birkaç yüz kişinin otelin önünde toplanarak karanfil ve türkülerle acılarını paylaşmalanna ve o meşum günü hatırlatmalarına mani olamazsınız!

Siz ki cumhuriyet tarihinin en insafsız ayaklanmalarından birinin temelinde yatan bu ortaçağ zihniyetine göz yumdunuz, siz ki katliamın ardından adil bir hukuk süreci işletmediniz, sadece kalabalıktan göstermelik olarak topladığınız sanıkları yargıya taşıdınız, elebaşlarınm örgüt liderlerinin peşine düşmediniz, siz ki "sözde" aranan firari sanıkların T. C. sınırları içinde evlenmesine, askerlik yapmasına, ehliyet almasına olanak sağladınız, siz ki bir insanlık suçunu zaman aşımı ile yüz yüze bırakacak altyapı-

yı sağladınız, siz ki 18 yıldır eyleme geçen cehalet ile savaşmadınız, Sivas katliamının ardında kalan karanlıklan aydınlatmadınız! Öyleyse bugün bu insanların senede sadece bir gün -o da kendi başlarına geldiği için- toplanmalarını yasaklayamazsmız. O günü tekrar yaşamak bile ne kadar ağırdır bilir misiniz?

Sizin hiç babanız yandı mı? Hiç evladınız öldü mü? Siz kimi o otelden uzak tuttuğunuzun farkında mısınız? Oradan uzak tutamadıklarınızı adaletten uzak tutmayı pekâla biliyorsunuz.

Sivas'ta deprem ya da sel gibi bir doğal afet yaşanmadı. Orada gözü dönmüş bir kalabalık insanları öldürdü. "Olaya insan merkezli baktığımız için hiçbir ayrım yapılmadı" diyemezsiniz. Orada insanlar tesadüfen ölmedi. Onları öldürmeye kalkanla öleni bir arada anamazsınız. Madımak binasının yerine talep ettiğimiz utanç müzesini kurmaktan özenle kaçınıp sözde "bilim ve kültür merkezi" kurmanız kabul edilemezken orada -hele bizlerin izni olmadan- kayıplarımızın isimlerini kullanamazsınız. Saldırganla mağdurun adını birlikte yazmak şuursuzluk ya da aymazlık değildir. Bu bilinçli yapılmış bir tercihtir. Meydan okumadır, gözdağı vermektir, kudret gösterisidir, vicdansızlıktır, hakarettir, saygısızlıktır. Derhal ama derhal babam Metin Altıok'un adının oradan kaldırılmasını talep ediyorum. 18 yıldır duygusal sebeplerle Sivas'a adım atmadım. Sadece bir utanç müzesi ya da insanlık anıtı yapılırsa gideceğimi söyledim. Şimdi gerekirse oraya gider o plaketi sökerim. Beni buna mecbur etmeyin. Bir zahmet siz kaldırın. Hemen!

Siz basın mensupları, köşe yazarları, sizin Sivas katliamının anılmasına itirazınız olamaz. Sizlerin toplumsal sorumluğu var. Ülkemizde çok gerilerde olan eğitim sisteminin gelecek kuşaklara aktarmakta yetersiz kaldığı noktada yakın tarihimizin karanlık olaylarını tekrar tekrar hatırlatmalısınız. Kapkaranlık tablonun açmazlarının üzerine gitmeli, gerekli yasal süreçlerin doğru işlemesi ve adaletin yerini bulması için baskı oluşturmak zorundasınız. Sivas '93 anılacak, hatırlanacak ki orada susturulan aydın insanların sesi gelecek kuşaklara ulaşabilsin. Bu ülke geçmişiyle doğru anlamda yüzleşebilsin, alınacak dersler alınsın.

Lütfen Sivas'ta yaşanan vahşeti yazın, hatırlatın. Dava sürecinin önemli kırılma noktalarını takip edin, aktarın. Örgütsüz olduklarını

lanan Aleviler vc çeşitli demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri, katliamı protesto etti. Katliamda yaşamını yitirenlerin fotoğraflarının bulunduğu ve üzerinde **"Unutmadık, unutturmayacağız"** yazılı pankartla Atatürk Caddesi üzerinden İnönü Parkı'na yürüyen gruba çevreden geçen yurttaşlar da alkışlarla destek verdi,

babamın adını silin'

Madımak'ta ölen iki saldırganın adlarının anı bölümüne yazılmasına katliamda babalarını yitiren Aysan ve Altıok'un kızları tepki göstedi: **Hızır Paşa'nın adının yazılması gibi**

»LPAQÛmYtU

ANKARA Bilim vc kültür merkezine dönüştürülen Madımak Oteli'nin girişindeki anı bölümünde 33 aydınla birlikte 2 saldırganın adlarının yazılmasına, olaylarda katledilen sairler **Behçet Aysan** ile **Metin Albok'ım** kızları **Eren Aysan** ve Zeynep **Altıok. "Devlet bahalarımızı yok sayıyor"** diyerek tepki gösterdi. Aysan vc Altıok, babalarının isimlerinin kültür merkezinden kaldırılması için dava açmaya hazırlanıyor.

Zeynep Altıok, kaleme aldığı **"Sivas M'ü anmaya itirazı olanlara"** başlıklı yazıda şu ifedelerc yer verdi: **"Sivas'ta deprem ya da sel gibi bir doğal bir afet yaşanmadı. Orada «ö/ii dönmüş bir kalabalık insanları öldürdü.** 'Olaya insan merkezli baktığımız için hiçbir ayrım yapılmadı' **dl>emeniniz. Orada insanlar tesadüfen ölmedi. Onları öldürme) e kalkanla öleni bir arada anamazsınız. İ'tanç müzesini kurmaktan özenle kaçınıp sözde** 'bilim ve kültür merkezi' **kurmanız kabul edilemezken orada -hele bizkrin izni olmadan- kayıplarımızın İsimlerini kullanamazsınız.**

Saldırganla mağdurun adını birlikte > azmak şuursuzluk ya da aymazlık değildir. Bu bilinçli yapılmış bir tercihtir. Meydan okumadır, gözdağı vermektir, kudret göstersisidir, vicdansızlıktır, hakarettir. saygısızlıktır. Derhal ama derhal babamın adının oradan kaldırılmasını talep ediyorum. Gerekirse 18 yıldır gitmediğim oraya gider o plaketi sökerim. Beni buna mecbur etmeyin. Bir zahmet siz kaldırın. Hemen."

'Hakkımızı arayacağız'

Eren Aysan da Sivas Valisi **Ali Kolat'tn "Olaya insan merkezli baktığımız için İılçblr ayrım yapılmadı"** açıklamalarına tepki göstererek **"Devletin valisi, hangi ülkenin valisi acaba? Anayasanın değiştirilemez maddelerine karşı suç işley cn iki kişisi korumak isteyerek ne yapmak amacında'.»"** diye sodu. Aysan, **"Babamın hakkını sonuna dek arayacağını. Adının bir an önce oradan kaldırılmasını istiyorum. Bu durum** Pir Sultan Abdal'ı **astıran** Hızır Paşa'nın **adının. Abdal'ın heykelinin yanma yazılması gibi bir şey"** dedi.

AKP bu yıl törenlerde yok

İRPİMOÜİ

ANKARA - AKP hükümeti, geçen yıl Sivas katliamı- T]/- vdında Alevi açılımı çerçevesinde ilk kez bakan dd/eyinde katıldığı Sivas'taki törene İm kez katılmıyor. Geçen yıl Alevi açılımından sorumlu Devlet Bakanı Faruk Çelik başkanlığındaki heyet, Sivas a giderek Madımak Oteli'ne karanfil bırakmış ve "Gelecek ,'' da Sdfine" »özü vermişti. AKP, 2009 dakı Kürt açılımının ardından Alevi açılımı da başlatmış ve koordinatörlüğe de Çelik'i getirmişti . Çelik katliamın yaşandığı Madımak Oteli _ ,'.' 'iff'1 hlr çalışma yürütmüştü.

Edinilen bilgilere göre halen Alevi açılımının sorumluluğunu sürdüren Çelik'in, bugün Sivas'ta yapılacak anma için herhangi bir programı bulunmuyor. Hükümet içinde Bakan Çelik dışında Sivas'a bir bakanın gönderilmesi için herhangi bir organizasyon da yapılmadı Parti içimle de Sivas'a gidilmesine yönelik hır görevlendirme bulunmuyor. Bu durumda resmi törenlere vali düzeyinde katılım olması öngörülüyor

Cumhuriyet, 2 Temmuz 2011

söyleyerek ceza indirimi alanların örgütlü suçlara tanınan haktan yararlanmak için başvurmalarındaki çelişkiyi, kaçakların iade istemlerinin Avrupa ülkelerinden doğru taleplerle yapılmayışının takipçisi olun. İnsnlık suçlarının zaman aşımına uğramasına direnin. Dünyada kabul görmüş uygulamalara embal teşkil eden kararlara yer verin. Sivas katliamı sanıklarının avukatlarından kaçının milletvekili olduğunun bilançosuna dikkat çekin. Neden mağdur avukatarının böylesi kariyer patlamaları yapmadıklarını düşündürün. Ve son olarak lütfen her yıl sadece 2 Temmuz'dan bir gün önce arayıp duygularımızı sormayın. Bizim duygularımızı tahmin etmek hiç zor değil. Etkili haber için gözyaşlarımızın, acılarımızın peşinde koşmayın, gerçekleri yazın, yalnızlığımızı, çaresizliğimizi yazın. Dile kolay 18 yıllık süreci yazın, yanımızda olun ki bir şeyleri değiştirebilelim. Sizin bizim duygularımıza değil bizim sîzlerin ve toplumun duygularına ihtiyacı var. Bunu unutmayın!

Son söz:

Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar.
Ben bir kömür ocağının onulmaz göçüğüyüm;
İçimde cesetler ve daha ölmemişler var.

1 Temmuz 2011

Adalet aramanın bedeli...

Zeynep Oral

Eğer günün birinde Paris Hilton ve Zeynep Altıok isimlerinin yan yana aynı yazıda geçeceğini söyleselerdi inanmaz, hadi canım ne ilgisi var derdim... Ancak önceki gün bu da oldu...

Can Dündar, hem gülümseten hem insanın içini acıtan ***"Zeynep'in işi; Paris'in Çişi"*** başlıklı yazısında, haklının yanında durma cesareti ile haksızlığa boyun eğme sefaleti arasında bir sınavdan geçmekte olduğumuzu belirtiyor ve şöyle diyordu: ***"Zeynep'in kovuluşu, çoğu gazetede haberden bile sayılmadı; ama İstanbul'a gelen Paris Hilton'un çişi gelince İstinye Park tuvaletlerinin kapatıldığını 1. sayfadan okuyabildik. "***

Cumhuriyet'te o haberi okudunuz. Zeynep Altıok, Doğuş Üniversitesi'ndeki işinden çıkarıldı... ***("Kovuldu"*** diyecektim ama diyemedim... Bu sözcüğü, yıllar boyu kendim için öyle çok kullandım ki ve nasıl acıttığını iyi bildiğimden, kardeşim, çocuğum gibi gördüğüm Zeynep için kullanamadım.) Bir süre önce üniversite yönetimi Zeynep'in kurum dışında yaptığı açıklamalarla ilgili olarak duyduğu rahatsızlığı belirtmişti.

* * *

Zeynep Altıok Akatlı, 18 yıldır Sivas katliamının izini sürerek adalet arıyor. Babası şair Metin Altıok'u Madımak alevlerinde ve dumanında yitirdi ama mücadelesi kişisel değil. 2009 yılında kurulan Toplumsal Bellek Platformu'nun üyesidir aynı zamanda. İntikam değil gerçeklerin peşinde; amacı öç almak değil yüzleşmek olan bir platform bu... Sabahattin Ali'lerden Abdi İpekçi'lere, Uğur Mumculardan Hrant Dink'lere, öldürülen aydınlarımızın, değerlerimizin ortadan kaldırılmaları üzerine, onların çocuklarının, yakınlarının kurdukları bir platform. Sorular soruyorlar, yanıt arıyorlar; yanıt alamadıkça, yüzleşme gerçekleşmedikçe bu katliamlann süreceğini biliyorlar...

* * *

Zeynep Altıok'un işten çıkarılmasından sonra Doğuş Üniversitesi yetkilileri bir açıklama yaptı: ***"Bu ayrılığın, kişisel görüş ve düşüncelerini yansıtan hiçbir demeciyle kesinlikle ilgisi bulunmamaktadır"*** dedi. ***("Ayrılık"...*** İşten çıkarmanın kibarcası oluyor anlaşılan...) Dedi ama kimseyi inandıramadı.

Son zamanlarda hem Zeynep Altıok'un hem de Toplumsal Bellek Platformu'nun çabalan, Mamak'a konan plakette katledilen isimler arasına konan bir saldırganın adını oradan çıkartmaktı. Ve bu mücadele hâlâ sürüyor ve sürecek...

* * *

"Sizin Hiç Babanız Yandı mı?" başlıklı yazısında Zeynep şöyle diyordu; ***"Siz ki Cumhuriyet tarihinin en insafsız ayaklanmalarından birinin temelinde yatan bu ortaçağ zihniyetine göz yumdunuz, siz ki bu katliamın ardından adil bir hukuk süreci işletmediniz, sadece kalabalıktan göstermelik olarak topladığınız sanıklan yargıya taşıdınız, elebaşlannın, örgüt liderlerinin peşine düşmediniz, siz ki*** 'sözde' ***aranan firari sanıkların TC sınırlan içinde evlenmesine, askerlik yapmasına, ehliyet almasına olanak sağladınız, siz ki bir insanlık suçunu zamanaşımı ile yüz yüze bırakacak altyapıyı sağladınız, siz ki 18 yıldır eyleme geçen cehalet ile savaşmadınız, Sivas katliamının ardında kalan karanlıklan aydınlatmadınız! Öyleyse bugün bu insanlann senede sadece bir gün -o da kendi başlarına geldiği için- toplanmalannı yasaklayamazsınız.*** O ***günü tekrar yaşamak bile ne kadar ağırdır bilir misiniz?"***

H= * *

Ülkemizdeki gibi "***İleri Demokrasi***"lerde adalet aramanın bedeli ağır, çok ağır... Kimi zaman işinizden kovulursunuz, kimi zaman hapse atılırsınız, kimi zaman soruşturmalara, kovuşturmalara uğrar, hayatınızı mahkeme kapılannda geçirirsiniz, kimi zaman da öldürülürsünüz...

Özellikle şu son birkaç yıldır bunun örneklerini her gün görüyoruz, yaşıyoruz. Parasız eğitim istedikleri için aylardır tutuklu olan iki üni-

versiteli genç Ferhat Tüzer ve Berna Yılmaz da, Deniz Feneri davasını süren savcılar da, yayımlanmayan kitabı tehlikeli bulunan Ahmet Şık, öldürülen gazeteci Metin Göktepe de ve daha niceleri de adaletin peşindeydi...

Cumhuriyet, 29 Eylül 2011

Zeynep'in işi, Paris'in çişi

Can Dündar

Zeynep Altıok, babası için bir kitap yayımlamıştı yıllar önce... (***Gölgesi Yıldız Dolu,*** Dünya Y., 2003)

Şair Metin Altıok, öğretmen olarak atandığı Bingöl'deki otel odasından yazdığı mektuplarda kızma "garip kuşum, sevgili kızcağızım, erken olmuş yemişim" diye hitap ediyor, "Dalımın yaralısı" diyor.

Türkiye'nin korkunç bir sessizliğe büründüğü 12 Eylül'den sonra, 26 Kasım 1980'de yazdığı mektupta şu satırlar var:

"Burada hiçbir şeyin önemi yok; JR'dan başka... Sahi JR'ı kim vurdu yahu? Adam kim vurduya bile gidemedi. Ama şunu unutma: JR'lar ölmez ve kanı yerde kalmayacak. Sahi Cavit Orhan Tütengil'i kim vurdu? îşte bunu kimse bilmiyor ve merak da etmiyor. Tütengil gibilerinin kanı yerde kalmaya mahkûmdur."

* * *

Zeynep o zamanlar ortaokul öğrencisiydi.

"Erken olmuş yemiş", çabuk büyüdü.

Babasının Sivas'ta bir otelde "Laiklik gidecek, şeriat gelecek" sloganları arasında yakılışım gördü.

Bu vahşetin elebaşlarınm yargının elinden köşe bucak kaçırılışına, davanın zaman aşımına bırakılışma tanık oldu.

Yetmedi; babası ile 34 yoldaşını katledenlerden bazılarının adının Madımak binasının plaketine kazındığını, yani mağdurla saldırganın

bir arada anıldığını öğrendi; isyan etti. "Gerekirse oraya gider, o plaketi sökerim" diye yazdı.

* * *

Yazınca ne oldu?

2,5 aydır çalışmakta olduğu Doğuş Üniversitesi'nin Mütevelli Heyeti'nden bir üye kendisini çağırdı ve dedi ki:

"Burada çalışırken bu tip açıklamalar yapmayın. Rahatsızlık olur. Kurumu bağlar. Bizi sıkıştırırlar."

Zeynep, "Bu benim 18 yıllık mücadelem" deyip izne çıktı.

Tatil dönüşü, işine son verildiğini öğrendi.

"Anladığım kadanyla korku imparatorluğuna yenik düştüler" açıklamasını yaptı.

Üniversite, "Bizim kararımızın onun demeçleriyle ilgisi yok" dese de kimseler inanmadı.

* * *

inanmak da zor...

Çünkü "dert", sadece Doğuş'un değil, herkesin başında...

Muhalif seslere evsahipliği yapan her medya kuruluşu, her üniversite kürsüsü, her kurum,

Zeynep'in sözünü ettiği "korku imparatorluğumun tehdidi altında...

Türkiye yeniden "korkunç bir sessizliğe" bürünürken, kimi cesaret edip direniyor, kimi Doğuş gibi teslim oluyor.

Koca üniversite, mesela Türkiye Bilimler Akademisi'nin hükümet kontrolüne alınması, ülkenin bilim dünyasından dışlanması karşısında ayağa kalkmıyor, "Cumhuriyet Sivas'ta doğdu, Sivas'ta yıkılacak" diyenlere karşı aydınlığın bayrağını taşımıyor da, tersine buna karşı çıkan bir sesi dışlayarak hedef olmamaya veya göze girmeye çalışıyor.

* * *

Sınav günlerindeyiz.

Haklının yanında durma cesaretimiz veya haksızlığa boyun eğme sefaletimizle çıkacağız tarih huzuruna...

Zeynep'in kovuluşu, çoğu gazetede haberden bile sayılmadı; ama İstanbul'a gelen Paris Hilton'un çişi gelince Istinye Park tuvaletlerinin kapatıldığını 1. sayfadan okuyabildik.

Sahi Paris'i kim çişe tuttu yahu?

Çişi yerde kalmasa bari...

Milliyet, Tl Eylül 2011

Güz köşesi

Haydar Ergülen

Görünüşte ***"Açık Mektup"*** yazıyorum ama, aslında bu köşe ne yaz köşesi ne kış köşesi, bu köşe ***'güz köşesi'.*** Pazartesileri yazdığım için mi böyle diyorum; yoo, günlerin de mevsimleri vardır elbet, mevsimlerin de günleri olduğu gibi, yani pazartesi hep güz değildir. Selim İleri'nin öykümüze ve yalnızlığımıza kazandırdığı, bu arada Selim Ileri'yi de edebiyatımıza kazandıran ***"Cumartesi Yalnızlığı"da*** her mevsimde, fakat en çok da yaz günleri hissedilmez mi?

"Güz Herşeyi Bilir": Reklamdan, yazıdan, şiirden doğru kadim arkadaşım, ***'kalender çelebi'*** desem belki biraz tanımlayabileceğim Hulki Aktunç'un bir öykü kitabı bu. Acaba ***'güz hiçbir şeyi unutmaz'*** diye sürdürsem mi o kitabın adını? Hem Hulki'ye bu köşeden gecikmiş bir selam hem de özlem yerine. Şiir de geçer, öykü de geçer, güz de geçer, insan da geçer, iyilik ve insanlık geçmez. Dünya da geçse onlar kalır. Kimseyi kırmadan, yazısından sözüne, gülüşünden konuşmasına bir incelik içinde incelikler için yaşadığına hepimizin tanık olduğu Hulki Aktunç'un ardından bu köşede bunları yazacağıma, bu pazartesi günü keşke yine onu okuyabilseydim... O ince dokunuşlu, sıkı dokulu yazılarını, zekice taşlamalarını, düşündüren sorularım. Meğer bu keyif de uzun sürmeyecekmiş. Bu köşe ***'güz köşesi'*** olacakmış ve ben ilk mektubumu, yine reklamdan, şiirden doğru kardeşim olan Seyhan Erözçelik'e

yazacakmışım. Nâzım Hikmet'in "***Hiçbir şey gideremez iç sıkıntımı***" dediği gibi, benim kederimi de hiçbir şey gideremese de, ilk yazımı hep Cumhuriyet okuru olan Seyhan için yazmak... Her şey yarım kalıyor, hayat, şiir, yazı, öyleyse bu cümle de...

"Yaz Başına Neler Gelir": Ankara'dan, yazıdan, reklamdan ve elbette Metin Altıok'tan doğru sevgili arkadaşım Füsun Akatlı'nın ilk kitabı. 35 yıl önce tanıştık, Ersin Salman'ın Ajans Ada'sında birlikte reklam yazarlığı yaptık. Öğlenleri herkes Nişantaşı'na yemeğe çıkardı, Füsun'un bir transistörlü radyosu vardı, onu açar, cigarasmı yakar, türküleri can kulağıyla dinlemeye başlardı. Ben de yan odadan mırıldanarak eşlik ederdim. En çok Ruhi Su'yu severdi. 1985 filan olmalı, reklamcılar cazı, Tom Waits'i filan keşfedip dinlerken, ajansta bir yazann türkü dinlemesi, belki bazılarına göre olacak şey değildi ama, beni sevinçten ağlatabilecek bir şeydi.

Füsun bu ***'güz köşesi'***nde galiba iki ya da üç yazı yazabildi. Güz deyip geçmeyin, değme kışlar güzle yanşamaz bazen. Güz fırtınası, güz telaşı, güz ölüleri, güz darbeleri, ki biri 30 yıldır sürüyor, kıştan beter yapar hayatı.

işte bu köşe Füsun'dan Hulki'ye, ondan şimdilik bana bir güz mektubu gibi sürüyor. Güzün mektubu da uzun olur, herkes bir ucundan yazar, bir türlü bitmez. Bitmesin diyelim, yazılsın, açılsın, okunsun.

"Sizin hiç babanız yandı mı?": Cemal Süreya'nın dizesini, yakılarak öldürülen şair babası Metin Altıok için uyarlayan Zeynep Altıok Akatlı'nm sorusu bu. Madımak katliamına karşı yapılan anmalara devlet ne zaman tepki verecek diye merak ediyordum. Nihayet 2 Temmuz 2011'de Sivas'ta bu kez biber gazıyla gözleri yaktılar. Insanlanmızı yaktılar, canımızı yaktılar, ama gönlümüzü yakamayacaklar, bunu da iyi biliyorlar. Şimdi de deneyimli bir İletişimci olan Zeynep'in Doğuş Üniversitesi'ndeki işine son verdiler.

Açıklamalar falan yapılıyor ama Allah aşkına kim inanır buna? Henüz 2.5 aydır çalışmakta olan bir insanın, hele bu insan Madımak'la ilgili açıklamaları nedeniyle üniversite tarafından uyarılmışken, yeterli verim alınamadığı için işine son verildiğine kim inanır? 2 Temmuz bitmedi, yangın sürüyor, Zeynep'in görevine de tam 12 Eylül günü son verilmiş, darbe de sürüyor işte!

Orhan Alkaya'mn "Tuz Günleri" şiirini 'hiç sevmem', çünkü her şeyi açıklar! "bize yapılanları gördüm, hepsini / bin ejder kuvvetinde kötüydüler / bir kuşak yok edilirse belki, çok yılın / öcünü alacaklardı; kim bilir haklıydılar" diye başlar, "bize yapılanları gördüm, hepsini / gül yanlış kokarsa tuz yakaya takılır" diye biter.

Bu 'güz köşesi'nden Füsun'a, Hulki'ye, Metin abiye, Behçet'e, cümleten selam ederim.

Cumhuriyet, 3 Ekim 2011

Sorgu, yalan, iftira ve aklama da var!

Aziz Nesin konuşmasaydı[41]

Başar Başaran

Hüznünü piç gibi ortada bırakır bu toplum. En derin kederlerini sıradan beklentilere satar. Ne bir acıyla yüzleşmek mümkündür burada, ne de hatadan sahici bir ders çıkarabilmek. Mumlar da yakılır, ağıtlar da ama sebepleri hep karanfilden önce solar. Başkasının derdine döktüğü gözyaşında kimsenin ısrarı olmaz. O yüzden devir her değiştiğinde önce hesaplardan vazgeçilir. Anın huzuru her zaman geçmişin derdine tercih edilir. Bugün için bir getirisi olmayanın burada esamisi okunmaz. Kalanların gidenleri bu kadar kolay sattığı başka bir yer görülmemiştir. İdare etmenin konforuyla pelte olmuş ruhların yüzleri kösele, vicdanları işlemez olur. Bilmenin yanında susmak böylesine yük değildir. Bir ömür taşır da yorulmaz. Her günü kendine yeniden yutturmanın sayısız numarasını bilir. Dağlar eriten sabrı ocağını söndürür de yine sükûtu kutsar. Kendisini babanın zulmüne ortak koşulmuş bir anne şefkatiyle öldürür. Kaş göz yaparak susturulan paşa oğullann ülkesinde halının altı tozla, yenin içi kırıkla dolar. Burada ayıp ayıp olmayanın, günah sevabın adıdır. Gün kurtarmak yaşamak sanılır. Eskinin yüzüne bakılmaz. Dağlar gibi birikmiş zulümlerin üzerinde mışıl mışıl uyumanın yolu budur.

Çünkü bizim acılarımız bir genç kızın dizi başlayınca unuttuğu sıkıntıları kadardır. Sathi duygusallığımız asla köklü duyarlılıklara var-

41. Bu yazının bir kısmı Mehmet Ağar'ın Yenipazar turizmine getireceği canlılığı anlatan notumla ortaktır. Bilerek tekrar ettim. Zira kendi acısına el olan yabancılaşma, anlayışsızlık, empati yoksunluğu peş peşe gördüğümüz olaylarda birbiriyle aynıdır.

maz. Modadır giyeriz, terleyince çıkarırız. Ağlarız, sinirimiz bozulur güleriz, midemiz ezilir, unuturuz. Hem kendimize hem komşumuza eliz. O yüzden 'empati' tropik bir meyvedir bizim için. Adından söz ederken havalı, sofralarımıza sınıf atlatandır. Yalnız kaldığımızda aklımıza dahi gelmez. Zira bu ülkede yas sahibinden başka herkese sıkıcı gelir. Çocukken saygı duruşlarında kıkırdayanlara bakarken anlamıştım. İktisatta fazla olanın değerinin düşmesinden midir, yoksa ne pahasına olursa olsun bir yaşamak hevesi mi, bilinmez; bu ülkede keder beş para etmez. Bunca acılardan sanat diyerek bunların çıkması tesadüf değildir. Kahrımızla kurduğumuz ilişki, gündelik zorunlulukların izin verdiği kadardır.

Çektiğimiz çilelerin neden uğursuz bir sürekliliği olduğunun yanıtı Oya Eronat'ın Zeynep Altıok'a sorduğu o kısa soruda saklıdır. " 'Keşke Aziz Nesin konuşmasaydı da babam ölmeseydi dediniz mi?" Zeynep böyle demese de 'Keşke birinin yaşama hakkını elinden almakla bir konuda konuşmuş olma durumunu neden-sonuç ilişkisi içinde ele alabilen bir zihniyet bu ülkede hiç olmasaydı' demiştir. Çünkü bu sorunun sorulabildiği bir yerde adaletin olmayacağını bilir. Biliriz. Bir katliamın müsebbibini aramaktansa mazeretini aramaya çalışan aklın esir aldığı kalplere acırız. Demek adaletsiz geçen on dokuz senenin sebebi gelecek on dokuz senelerin habercisi olarak karşımıza dikilmektedir. Eronat'ın zihninin, pek çoklarına mantıklı gelen gündelik çağrışımında alınamamış bir arpa boyu yolun resmi vardır. Boşa geçmiş bir zamandan bu ülkenin payına, en büyük şairlerinden birini yakıp, katillerini saklayıp, yadigârını da yirmi sene sonra Mehmet Metiner'le muhatap etmek düşmüştür. Bir toplum kendisine bunu yapmaz. Bu adeta bir akıl hastalığıdır. Ağır bir şizofrenidir. Elimizden tarihin namusuna inanmaktan başka ne gelir? Çilemizi mutlaka yazacaktır. Zaman sarkacının doğruya salındığı bir yüzyılda birileri çektiklerimizi anlayacaktır. Zaman nasılsa Metinerleri yazmaz, Metin Altıok kavaklar durdukça duracaktır.

El ele tutuşup hep birlikte sahiden üzülmek artık bizim için aya gitmekten zordur. Çünkü kederi paylaşmaktan, gözyaşlarını pay etmeyi anlayanların cenazeleri mesken tuttuğu günlerde ruh ruhu göremez olur. İnsan pazar yerine dönmüş bu ülkede artık acısıyla bir başınadır.

İnsan Hakları Komisyonu 'nda AKP'li vekilin 'Aziz Nesin halkı kışkırtmasaydı babam ölmezdi diye düşündünüz mü' sorusuna 'Bazen ben de provoke oluyorum ama adam öldürmüyorum' cevabını verdi

Altıok'tan ders gibi yanıt

Gerçekler Başbakandı yalanlıyor

Seferihisar'daki camiye CHP'nin sahip tıktığı anlaşıldı

Atatürk restore ettirdi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu içinde oluşturulan "terör alt komisyonu" Sivas ve Başbağlar katliamlarında yaşanan yitimlerin yakınlarını dinledi. AKP'li Oya Eronat'ın, "Aziz Nesin halkı kışkırtmasaydı babam yaşıyor olabilir miydi diye düşündünüz mü" sorusu bir gün hava yaratırken, Altıok ise "Gönüller dile getirilmez insanlar kışkırtmamalı. Ben de bazen provoke oluyorum ama adam öldürmüyorum" karşılığını verdi.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 3 Temmuz 1993'teki Sivas katliamında hayatını kaybeden şair Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok ile 5 Temmuz 1993'te PKK'nin Başbağlar katliamında eşi katledilen Fikriye Akar'ın ifadelerini dinledi. Altıok, "Babamın 'Cumhuriyet bizden kurduklarımızı bırakın, yıkılacak' diye gelen geriki yıkılacak' diye gelen geriki yıkılacak' diye gelen geriki

- ***OYA ERONAT:*** Aziz Nesin kışkırtmasaydı, cahil kesimi hareke geçirmeseydi... Bazı insanlar için din hassas bir konudur. Kaşınması doğru mu? Aziz Nesin böyle yapmasaydı, babam ölmeseydi diye kafanızdan geçti mi?

- ***ZEYNEP ALTIOK: kızı*** Nesin'e tahrik edici sorular gelmiştir. Nesin bunu söylemeseydi yaşanmaz mıydı? Belki evet ama bu ütopik bir görüş. Ben de bazen provoke oluyorum ama adam öldürmüyorum.

- ***OYA ERONAT:*** Herkes fikrini söylemeli ama her fikir söylenmeli mi? Kadına ne kadar çirkinsiniz denmez mesela... Kışkırtmak gerekir mi?

- ***ZEYNEP ALTIOK:*** Provokasyon deniliyor, tamam belki var ama hırsızın hiç mi suçu yok.

- ***OYA ERONAT:*** Güner Ümit Alevilerle ilgili bir laf etti infial oldu.

- ***ZEYNEP ALTIOK:*** Herkes tepki gösterdi ama bir saldırı olmadı. Kindarlık ekseninde değil hoşgörü ekseninde yetiştirelim çocuklan...

Zeynep Altıok'a bravo!

Milim geri adım atmadan bir insanlık çizgisini gayet güzel bir şekilde savunmuş Meclis çatısı altında.

Katliama gerekçe üretmeye kalkan Oya Eronat'a en güzel cevaplan vermiş.

"Ben de provoke oluyorum ama gidip adam öldürmüyorum" diyerek milletvekiline kapak yapmış.

Fazla söze gerek yok.

"Fazla söze gerek yok" dedim ama yine de fazladan bir şeyler söylemeden geçemeyeceğim:

Çünkü AK Partili Milletvekili Oya Eronat'ın yaklaşımı ile darbe tartışmalannda ortaya çıkan bir yaklaşım arasında müthiş bir paralellik var.

Hani darbeler meselesi gündeme gelince...

"İyi ama durup dururken mi darbe oldu? Asker kışkırtılmadı mı? Siyasiler şunları yapmadı mı? Anarşi azmadı mı? Tarikat şeyhleri Başbakanlık'ta ağırlanmadı mı? Liderler birbirlerine küsmedi mi?" türü bin türlü darbe gerekçesi sıralanıyor ya...

Bu durumda ne deniliyor?

Şu deniliyor:

"Bunların hiçbiri demokra tik süreçlere askeri müdahalenin gerekçesi ya da bahanesi olamaz".

Aynı yaklaşımdan hareketle Oya Eronat'a şunu sormak isterim:

Darbeye gerekçe ve bahane üretilmesine dayanamayan yüreklerimiz, nasıl olacak da otel yakıp katliam yapmaya gerekçe ve bahane üretilmesine dayanacak?

(...)

Hürriyet, **27 Nisan 2012**

YOBAZ YALANI

Yeni Akit, Sivas Katliamcılarının suçunu örtmek için her yola başvuruyor. Öldürülenlerin morg fotoğraflarını yayımlayan gazete, **"Hani yanmışlardı. Birbirlerini vurdular"** yazdı

akit 19 YILLIK

Vft1 Alf

'KURŞUNLA ÖLDÜRÜLDÜLER'

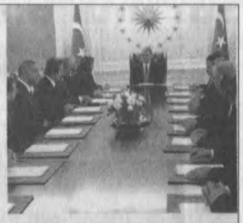
'FOTOĞRAFIAR KİTABIMDA'

FOTOĞRAFLARIN 2002* yayınlanan Ma dımak Yangm Sivas Dara*" adk kttabnc ypr akkoru löyleyeti avukat Senai sanh "Sk Ve? yayımlandı <J•Cek do* Bunlar, yonmami ardından vakhğe yapılan satd guvenMc güçlerinin açtıfr ateS sonucun

Kori, 24 Temmuz 2012

Gül'ün kuşkulu Madımak hamlesi

Sivas Katliamı mağdurlarının bütün taleplerine kulaklarını tıkayan devlet katından 19 yıl sonra ses geldi. Valinin öncülüğünde bir araya gelen 114 yerel örgütün talebi üzerine Cumhurbaşkanı Abdullah Gül. DDK'yi devreye soktu. Katliamda canını yitirenlerin yakınları tepkili: Katilleri aklama girişimi!

KATLİAM DEĞİL 'OLAY'

'KATLİAM KELİMESİYLE ANILMAYALIM'

AKİT'İN MANŞETİ OHLARI TALEBİ

Birgün, 1 Aralık 2012

Babam boğularak öldü

Zeynep Altıok Akatlı

"Cumhurbaşkanı bugüne kadar katliamda yakınlarını yitirmiş aileleri kabul etmemiş, olayın akıllara durgunluk veren dönemeçlerinden rahatsızlık duymamış, zaman aşımı kararını sessizlikle karşılamışken birdenbire, Sivas katliamının anmasını yasaklayıp ailelerin üzerine gaz bombası attırmış bir valinin önderliğinde gelen bu STK'ların bir dediğini iki etmeyerek 15 gün içinde DDK'yı yetkilendiriyor."

Sivas Katliamı, polis kayıtlarına göre 15 bin kişinin bir otele kıstırdığı sanatçı ve aydınları gözler önünde şeriat çığlıkları atarak ateşe vermesi sonucu meydana geldi. Bu katliamda 33 aydın ve 2 otel görevlisi can verdi, iki kişi de Madımak'ı yakarken öldü. Olaya güvenlik güçleri müdahale etmedi, tüm devlet yetkilileri bilgilendirilmiş olmasına rağmen 8 saat boyunca bu gözü dönmüş güruhun saldırısına devlet müdahale etme gereği duymadı!

Şimdi 19 yıl sonra, bu gözler önünde yaşanan katliamı "derin devlete havale" ederek "dahli olmayan masum insanların yargılandığı" gibi bir komplo teorisi üzerinden aklama kampanyası başlatıldı.

Sivas katliamında devletin basit bir ihmalinden söz etmek hafif kalır. Çünkü 8 saatlik bir "ihmal" olsa olsa ahmaklığa girer. Katliamda bugüne kadar araştırılıp soruşturulmadığı için gün yüzüne çıkamamış bir devlet eli var. Bunu inkâr etmiyoruz ve 19 yıldır gerçek faillerin yakalanmadığını sadece eylemcilerin bir kısmının yargılandığını, buna ilişkin yargı sürecinin de usulsüzlüklerle dolu olduğunu, adil olmadığını yıllardır dile getiriyor ve devleti "görevini yapmaya" çağırmaya devam ediyoruz. Yargı sürecinde olayın kilit ismi ve kaçakların Interpol tarafından arandığı iddia edilerek bizlerle alay ediliyor. Adam Sivas'ta evinde ölüyor, sessiz sedasız gömülüyor. Diğeri aranırken ehliyet alıyor, askerlik yapıyor. O gün ihmali olduğu aşikâr olan devlet yetkililerinin hiç ama hiç sorgulanmaması gibi akıllara durgunluk veren detayları bir kenara bırakarak net olan tablo üzerinden Sivas katliamına bir kez daha bakalım.

Bu olayın iki boyutu var. Bir, şeriat yanlısı siyasi ideolojinin varlığı yadsınamaz. Bu ideolojiye mensup ve yıllardır alevi düşmanlığı güden güruh hiç yokmuşçasına bu olayı derin devlet yaptı, Ergenekon vb iddialarla bir ideolojinin ve dönemin temsilcilerinin aklanması akıl almaz olur. Olabilir mi? Evet, yaşayarak görüyoruz ki bu ülkede bunun çok ağırı olabiliyor. Bu eyleme karışan "eyleme geçmiş cehalet" ve onun "vahşeti" aklanamaz. 15 bin derin devlet memuru komik bir iddia! Olayın diğer boyutu devletin o güruha neden ve nasıl müdahele etmediğidir. Bu da işin özellikle ihmal edildiği 2. boyuttur.

Bugün bu "insanlık suçu" zaman aşımına uğruyor. Başbakan "hayırlı olsun" diyerek hüküm giymiş sanıkların haksız yargılandığını açıkça iddia eden "mağdur evlatlar da var" cümlesini kurarak bir yol açıyor. Önce olaylar sırasında "gazanız mübarek olsun!" diyen belediye başkanı tarafından tv'lerde "yanmadılar, boğuldular" gibi söylemlerle (ne far-

Aydınlık,
1 Aralık 2012

Zeynep Altıokian Abdullah Gül'e 18 soru

'Madımak'ı DDK değil ^'araştırsın'

AYDINLIK ANKARA

Abdullah Gül, 19 yıl önce Sivas'ta 3^kişinin yakılarak öldürüldüğü olayla ilgili DDK'ya 'araştırın' talimatı verdi. Madımak'ta katledilen Şair Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok, Gül'e 'dava zaman aşımına uğradığında neden bu ihtiyacı hissetmediği'nin de yer aldığı 18 soru yöneltti

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül. Sivas katliamının aıaştırılması ve incelenmesi için Devlet De*etleme Kurutunu görevlendirdi. Karart değerlendiren Madtmuk'ta kaile-dilen Sair Melin Altınk'un kızı Zeynep Altıok Akatlı. GüPe 18 -»om yöıncf*. ■■

İncelemenin, BBC, Türk Ocağı. Anadolu Gençlik Dêmeği. Kimse Yok Mu Derneğinin de aralarında bulunduğu kunımtann i çağnsı sonrasında başlatılacağına dikkat çeken Zeynep Altıok Akatlı. Abdullah Gul'e "Cumhurbaşkanı rceden 'insanlık suçu' olan bu katliam '/aman asımı na uğradığında hu ihtiyacı hissetmedi" diye sordu. Altıok Akatlı nın sosyal payladım silesi twitter ü/crinden Gül'e yönelttiği somlardan boslan şunlar.

• DDK kimi denetler? Neden 19 yıl boyunca biz araştırma isterken "denetleme" şimdi isteniyor?

• Neden ailelerin, mağdurların 19 yıllık talepleri dinlenmedi de. "şimdi" 114 sivil toplam örgütü hu denli ciddiye alındı?

• Toplumsal Bellek Platformunun 2 kc/ Meclis 'e giderek sağlayamadığım, bu kuruluşlar nasıl sağlayabilmişlerdir?

• Bu 'denetlemc'nin sebebi belli bir ideolojiyi aklayıp yıllardır ima edildiği gibi bu işi Urgenckon'a bağlamak mıdır'.'

9 Sivas'ın "dönemin diğer olayları ile

buğü"nım HiiiNi ınlması cümlesi ne anlama geliyor?

Sivas Davası da DDK'nın Hrant Dink davası ile ilgili çalışmasının "aydınlatıcı" (!) sonuçları gibi bir sonuca mı ulaşacak?

• Sivas'ta anına yapılmasını yasaklayan Vali'nin (!) Cumhurbaşkanı'na çıkan heyete "önderlik" yapması ı ıt: anlan ıı şelir ?

'Eylemcilerin arkasındaki örgütler var'

Gül ün kararını eleştiren Sivas davası avukatlarından Şenal Sunhan da, Madımakı DDK'run değil, yargının araştırması gerektiğini söyledi. Gül ün kararını Aydınlık'a değerlendiren Sarıhan, 114 kuruluşun. katliamın gerici güçler tarafından yapılmış olduğu gerçeğinin ortadan kaldırma çabası içinde olduğunu kaydetti.

1 ykmcilerin daha önce de ce/alar alıp yargılandığını hatırlatan Sanhan "Sivas katliamını yapan eylemcilerin arkasındaki örgütlerin bulunması konusunda önemli bir eksiklik söz konusudur" dive konuştu.

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenlikleri sırasında Madımak Otell'nln radikal İslamcılar tarafından yakılması sonucu 37 kişi bayatını kaybetmişti.

kedecekse!) kafalar bulandırılıyor. İktidar yanlısı çığırtkan bir gazete boş durmuyor hemen "Orada ölenler yanarak değil birbirini vurarak" öldüler "işte ilk kez yayınlanan fotoğraflar" diyerek asparagas bir haber yapıyor, ilk kez yayınlanıyor denilen bu fotoğraflar avukatımız Şenal Sarıhan'm kitabında ve birçok yerde yayınlanmış, fotoğrafları çeken Mehmet Özer orijinalleriyle kıyaslayarak sonradan yapılan rötuşları gözler önüne serip iddiayı çürütmüş, kime ne?

'Babam boğularak öldü'

İşte yalan işte rapor

Sivas'ta Madımak Oteli'nde 1994'e yaşamını yitiren Şair Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok Akatlı, Cumhurbaşkanı Abdullah GuTün "Sivas olayı' diye andığı katliamın yeniden soruşturulması için DDK-yı yetkilendirmesinin perde arkasına BirGün'e yazdı.

Sivas katliamına ilişkin 19 yıl sonra ortaya atılan iddiaları dosyadaki r^jorlar yalanlıyor

■fart*! f "İ MtfttV

Sivas dava dosyasındaki otopsi raporları Madımak'taM katliamı gösteriyor

»CUMHURBAŞKANInın Sivas Katliamı nı araştırmak için DDK'yı görevlendirmesinin ardından taranmalar sürüyor. Yeni Aka gazetesinin "19 yıllık yalan" asparagas manşetinin ardından, 1x4 STK Cumhurbaşkanı Gürc başvurmuş. Gûl de DDK'yı görevlendirmişti. Sivas katliamının müdahil avukatlarından Şenal Sanhan,"Neredeyse oteldeki insanlar tabimi vurdu diytcelder. Otelde ölenlerin ölüm raporunda tüm gerçekler var. Hepsi yanarak ya da boğularak ölmüşler" dedi. ■ena

Birgün, 4 Aralık 2012

Ardından 114 yerel STK Cumhurbaşkanına bir ziyarette bulunarak bu olayın tekrar araştırılmasını istiyor ve katliamın Sivas'a mal edilmesinin kent halkına zarar (!) verdiğini söylüyor. Daha da ileri giderek gerekirse "ölenlere otopsi yapılmasını" öneriyor! Cumhurbaşkanı bugüne kadar katliamda yakınlarını yitirmiş aileleri kabul etmemiş, olayın akıllara durgunluk veren dönemeçlerinden rahatsızlık duymamış, kaçak katillerin başka ülke sınırlarında yakalanmasına rağmen iadesinin yapılamayışına şaşırmamış, zaman aşımı kararını sessizlikle karşılamışken, yakınları faili meçhul cinayetlerde yitirmiş 28 aydın önder insanın evlatları (Toplumsal Bellek Platformu) meclis kapılarında sürünüp taleplerine karşılık bulamazken; birdenbire Sivas katliamının anmasını yasaklayıp ailelerin üzerine gaz bombası attırmış, olay sırasında ölen iki saldırganın ismini mağdurların yanma çaktırmış bir valinin önderliğinde gelen bu STK'lann bir dediğini iki etmeyerek 15 gün içinde DDK'yı yetkilendiriyor. Üstelik Madımak'ı yakan iki kişiyi de dahil edip 37 kayıp diyerek, katliama hadise diyerek! Neden DDK? Neden şimdi? diye başlayan sorularımızı ise aynı çığırtkan gazete "Zeynep bacı, ağlayarak dramatize ediyordun, ne oldu?" gibi bir üslupla diline dolayıveriyor.

Benim babam 7 gün can çekişti. Hastahanede devlet yetkilileri babamı ziyaret etti. Hastahane kayıtlarından ölüm nedeni belli. İçleri rahatlasın diye söylüyorum: Yanmadı! Karbonmonoksit ve otelin halıların-

da bulunan sentetik maddeden mütevellit siyanür zehirlenmesine uğradı. Beyin ödeminden başı olduğunun iki katı boyuttaydı. Kurtulsaydı bir bitki olma ihtimali büyüktü. Yaşasa kalan ömrü boyunca can çekişecekti.

Açılacak olan mezarlarla babalarımız, evlatlarımız yeniden yeniden öldürülmeyecek olsa "Kalsın benim davam divana kalsın", "Ne halleri varsa görsünler" diyeceğim, ama denmiyor, denemez! Çünkü bize ve topluma; hak arayışında direnmek gerektiğini, daima doğrunun ve adaletin savunucusu olmayı, mağdurun yanında durmayı öğrettiği için öldürülen bir aydın nesilin evlatlarıyız. Tüm faili meçhul siyasi cinayetler, kayıplar ve katliamlar için sözümüzü sakınmadan hak ve adalet arayışımıza devam edeceğiz. Gerçekler ortaya çıkana kadar sormaya devam edeceğiz.

Birgün, **4 Aralık 2012**

İnsanlık suçu ve zamanaşımı

Sivas Davası'nda zamanaşımına doğru...

Eren Aysan

Babam kapıyı üç defa çalardı. Kocaman sevinci sürükleyerek koşardım yanma. Akasyalı sokağa bakan evimizin balkonunda her akşam aile sofraları kurulurdu. Ölüm öyle uzaktı ki, kimse bir mezar taşının yanından geçeceğini ummazdı. Bir gün evin telefonu çaldı. Babam Sivas'tan arıyordu. Sesinde tuhaf bir tedirginlik: "Belki bugün dönerim. "0 gelemeden gökyüzünden yıldızlar indi. Gece televizyonda "Sivas'ta olaylar" başlığı... Önce yirmi iki yaralı var, dendi. Akşam saat on haberlerinden sonra altyazılar geçmeye başladı. Televizyonda İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu'nun açıklaması: "Ölenlerden ilk sekiz kişinin kimlik tespiti yapıldı, isimlerini sayayım." Babam dördüncü isim. Sessizlik delip geçiyor bedenimi, hiçbir kıpırtı hatırlamıyorum. Spiker, "Sayın bakanım, ölenler arasında Behçet Aysan gibi yazarlarımız, sanatçılarımız var mı?"diye soruyor. Bakan birkaç dakikalık sususuştan sonra "Evet" yanıtını veriyor. Ben daha çok korkuyorum.

Sabaha kadar mavi odamda bekledim babamı. Gelemeyeceğini bile bile... Cemal Süreya'nın "Sizin hiç babanız öldü mü? Benim bir kere öldü, kör oldum" dizesi, "Sizin hiç babanız yakıldı mı? Benim bir kere yakıldı, o günden bu yana ülkem kör oldu" olarak zihnime çakıldı. Siz böyle bir körlüğün ne demek olduğunu bilir misiniz?

Hiç şüphe yok ki, 2 Temmuz 93 çocukluğumun bitip ergenliğe adım attığım gündür. Bir silsile halinde yaşanan tarifsiz acıların başlangıcıdır. Mesela Ankara 1 No'lu Güvenlik Mahkemesi'nde 21 Eylül 1993 gü-

nü başlayan Sivas davasında, mağdurlar duruşma salonuna alınmadı. Bu duruma itiraz eden, Sivas katliamında çocuklarını kaybetmiş annelerin çığlığı emniyette bitti.

Çıkan olaylarda pek çok kişi gözaltına alındı. Bense ilk duruşmanın olduğu günden bu vana "Yenilgi" duygusunu üzerimden atamadım. Sanki o ana kadar her şeyin çözümü vardı. Sıkıntı ne kadar ağır olursa olsun, küçücük hayale yol açan umut da vardı. Şimdiyse tek duygu kaldı geriye, çaresizlik... Felaketler dizisi bununla bitmedi, o günlerin gazetelerinde, yananın provokatör, yakanın kahraman olduğu söylemlerine tanıklık ettik.

Özellikle ***Sabah, Hürriyet, Milliyet, Türkiye, Meydan*** gibi yüksek tirajlı gazeteler, "olaylara Aziz Nesin'in yaptığı lüzumsuz konuşmanın neden olduğu"nu dile getirdi. Kendinden menkul köşe yazarları, orada öldürülen sanatçı, yazar ve şairlerin kimliğini gözetmeden, tek hedef olarak Aziz Nesin'i gösterdi. Kaleme alınanlar, Madımak Oteli'nin önünde yükselen, "Cumhuriyet Sivas'ta kuruldu, Sivas'ta yıkılacak", "Kahrolsun laiklik" nidalanndan uzaktı. Siz kalpten parmak uçlanna uzanan acının tırnakları bile titrettiğini bilir misiniz?

Bir sonraki duruşmaya, dönemin Adalet Bakanı Şevket Kazan yakanların yanında katıldı. Başlangıçta yüz otuz sekiz sanık mahkûm edildi. Ancak, sanıkların dördü yaş küçüklüğü, biri de akli maluliyet nedeniyle ceza indiriminden yararlandı. 39 kişinin beraatına karar verildi. Aralarında aranmakta olan Ramazan Önder ve Özkan Doğan'ın da bulunduğu 49 sanık, daha sonra yürürlüğe giren Topluma Kazandırma Kanunu'ndan yararlanma talebinde bulunmalarına karşın, olayın ardındaki örgütler hakkında bilgi vermedikleri için istemleri reddedildi. Bu sırada yürürlüğe giren TCK'nin henüz tartışıldığı süreçte, cezaevinde bulunan 13 sanık, bu maddenin TCK'de olmadığı gerekçesiyle salıverildi.

Sanıklardan yurtdışına kaçmış olanlardan Âdem Ağabektaş, Metin Ceylan, Sedat Yıldırım, Ethem Ceylan ve Mehmet Yılmaz'ın iadeleri sağlanamadı. Birtakım sanıkların aranmasına sözde devam edildi. Kırmızı bültenle arandığı ifade edilen sanık Cafer Erçakmak kızının evinde temmuz ayında vefat etti. Birkaç ay önce yine sanıklardan Vahit Kaynar Polonya'da yakalandı. Ancak Adalet Bakanlığı sanığın iadesiyle il-

gili gereken işlemi yapamadı. Kaynar salıverildi. Bütün bunların sonucunda 6 Aralık'ta Sivas davası zamanaşımına uğrayacak, sanıklar mahkeme huzuruna çıkamadan konu kapanacak.

Oysa biz, Sabahattin Ali'den Hrant Dink'e kadar siyasi cinayetlerde yaşamını yitirmiş kişilerin aileleri olarak, Meclis'e gitmiş, siyasi cinayetlerde zamanaşımının kaldırılması ve Meclis araştırma komisyonunun işlerlik kazanması için yeni düzenlemelere gidilmesi gerektiğini bildirmiştik. Görüştüğümüz bütün partiler taleplerimize sıcak yaklaşmıştı. Ama platformun önerilerini dile getiren öneriler iktidar partisinin oylarıyla tam on dört defa reddedildi. Geçen yıl ülkemizde sendikal hareketin öncüsü Kemal Türkler'in davası da zamanaşımına uğradı. Siz Kemal Türkler'in kızı Nilgün Soydan Türkler'in çığlığının yüreğin hangi kör noktasından yükseldiğini bilir misiniz? işte o acıyı 6 Aralık günü ben de yaşayacağım.

Peki Toplumsal Bellek Platformu üyelerinin kimi gazetecilerle görüşmeye gittiğinde, Ruşen Çakır'ın "Sivas'ı da bana yıkmayın!" sözünü sarf etmesi, ne demektir? Ne Canan Kaftancıoğlu'nun gözündeki yaş, ne Zeynep Altıok'un yüreğinde değil artık etinde hissettiği acı ne de Özge Mumcu'nun isyanı çözebilir. Siz ağlayamamaktan gözünüzün sabaha kadar batmasının ne demek olduğunu bilir misiniz?

Eğer yaşadıklarımız kötü bir rüyaysa, rüyanın sonunu da söyleyeyim size. 2 Temmuz 1993 günü annemin gözünde yaş yerine kan vardı. Büyüdü gözündeki kan pıhtısı.

Bir gün ayağa da kalkamaz oldu. Defalarca ameliyat masasına götürdüler annemi. O gideceği yeri bilerek ince bir çizgi gibi gülümsedi. Ölümünden bir gün önce saatlerce konuştuk. "Babamı çok mu sevdin anne?" "Sen olsaydın sen de severdin" dedi olanca mahcupluğuyla. Son konuşmalanmızdı bunlar. Şimdi soracağım soruyu siz de hissedebiliyor musunuz?

"Biz bu ülkeye bütün bunları hak edecek ne yaptık?"

6 Aralıkta Sivas duruşması var. Bir kere de vicdanınızı dinleyin ve duruşmaya gelin.

Cumhuriyet, **5 Aralık 2011**

Yazar örgütleri kamuoyu oluşturmalı

Doğan Hızlan

Sivas'ta yakılan, şair Metin Altıok'un kızı ZeynepAltıok ile gene Sivas'ta yakılan Behçet Aysan'ın kızı Eren Aysan, Sivas davasının zamanaşımına kurban gitmemesi için bir kamuoyu oluşturma girişimi başlattılar.

Şair Ahmet Telli, bir çağn metni hazırladı, tanınmış şairler de bu metni imzaladı.

Aşağıdaki satırlarda bu metni ve imzalayan şairlerin adlarını okuyacaksınız.

Şimdi yazar örgütlerine iş düşüyor, sorumluluğu üzerlerine almalılar!

Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Demeği, PEN bu davanın zamanaşımına uğramaması için bir kampanya başlatmalı, kamuoyunu bilgilendirmeli, yurtiçinde ve yurtdışında gerekli kampanyalarla, olayı hatırlatmalı. Onların girişimlerini bekliyorum.

Dava, yalnızca Zeynep Altıok ile Eren Aysan'm babalarının davası değil, bu iki ismin mücadelesi özelinden Türk edebiyatının iki şairini eksen alan ve diğer yakınları da unutmayarak öldürülen diğer aydınlarla beraber düşündüğümüzde Türk edebiyatının önce öldürülen, sonra halihazırda yazan, düşünen bütün yazarlar için; özgürce düşünmenin, yazmanın savunması için bu zamanaşımını önlemeli!

Önce hepimizin katıldığı çağrıyı okuyun:

"Sivas'ta yakılarak yaşama hakkı elinden alman iki büyük şair Behçet Aysan ve Metin Altıok'un kızları olarak Eren Aysan'la birlikte Sivas davasının zamanaşımı ile yüz yüze kaldığı kara günümüzde şairlere sığınmayı istedik. Ahmet Telli bizi kırmadı bir gece yansı ekli metni kaleme aldı. Ülkenin şairleri elimizi tuttu. Ekte imzası olan şairlerimizle birlikte Sivas Katliamının insanlık suçu kapsamında olduğunu hatırlatıyor ve zamanaşımı uygulamasına karşı çıkıyoruz. Bu çağrının bizi duyan tüm sanatçılardan destek görerek çoğalması umudu ve dileğiyle..."

Ahmet Telli'nin Kamuoyuna Ve Hukukun Bugünkü Temsilcilerine başlıklı metni şöyle: "Hukukun hafızası yasaların ömrü kadardır. Ama bir toplumun ortak hafızasını yaratan, bu hafızayı yarınlara taşıyan aydınların vicdanıdır, yazarların, sanatçıların şiirleri, romanları, türküleridir.

Mürekkebin hafızası, türkünün çığlığı hukukun hükmünden daha

uzun ömürlüdür; hatta bunlarda zamanaşımı yoktur. Bilinsin istiyoruz.

Bizler, aşağıda imzası olanlar; asanda daha çoğuz. Ama 1980'den bu yana, vicdanları çürütenler gibi, hafızaları boşaltanlar gibi çabucak bir araya gelemiyoruz. İşte o yüzden Sivas'ta bu ülkenin kaybetmekten toprağının içi kavrulduğu şair, yazar ve ozan dostlarımızın acısıyla kıvranıyor, mağdur geldiğimiz duruşmalarda, bir kez daha mağdur edilerek horlanıyoruz. Ama biliniz ki, bu metinle duyurmak istediğimiz ülkemizin vicdanıdır. İsteğimiz şudur: Bu kadar çok olan bizler, bir kez daha tarihe, zamana bir not düşerek hukukun savunucusu olan ilgili yargıçlara diyoruz ki: Sivas Davası'nda zamanaşımı olmamalı. Çünkü bu dava insanlık suçu kapsamındadır.

Bekliyoruz;

Umuyoruz; ummak istiyoruz...

Hayal kırıklığı hep bizler için olmasın diyoruz.

Ahmet Telli (Yazar)"

* * *

Aşağıda da bu metni imzalayan şairlerin adlarını bulacaksınız:

Adnan Azar, Ahmet Oktay, Ahmet Erhan, Ataol Behramoğlu, Akif Kurtuluş, Ali Hikmet, Altay Öktem, Attila Birkiye, Aydın Şimşek, Aydın Afacan, Azad Ziya Eren, Birhan Keskin, Betül Dünder, Cem Uzungüneş, Cenk Gündoğdu, Cevat Çapan, Cezmi Ersöz, Çiğdem Sezer, Deniz Durukan, Emel İrtem, Enver Ercan, Gonca Özmen, Gülten Akın, Haydar Ergülen, Hakan Savlı, Harun Atak, Hicri Izgören, Hidayet Karakuş, Hilmi Yavuz, Hüseyin Atabaş, Hüseyin Ferhad, Hüseyin Yurttaş, küçük İskender, Mehmet Butakm, Metin Celal, Metin Kaygalak, Murathan Mungan, Nurduran Duman, Orhan Alkaya, Onur Behramoğlu, Onur Caymaz Refik Durbaş, Sezai Sarıoğlu, î. Mert Başat, Serdar Koçak, Semih Çelenk, Sennur Sezer, Sina Akyol, Şeref Bilsel, Şükrü Erbaş, Tuğru Keskin, Turgay Fişekçi, Vural Bahadır Baynl, Zeynep Köylü.

* * *

Umarım, "özgürlüğü" savunan herkes bu çalışmaları destekleyecektir.

Hürriyet, 6 Aralık 2011

Aslan polis

Özgür Mumcu

Salı günü Ankara'da Sivas katliamı davası görüldü ve dava, emniyetin zahmet edip yakalayamadığı sanıklar hakkında zamanaşımı nedeniyle düştü. Gerçi bu durum sanıkların hayatmda pek bir şey değiştirmeyecek. Zaten arandıkları yıllar boyunca evlenmiş, ehliyet almış, askerliklerini yapmış, çoluk çocuğa karışıp, çocuklarım nüfusa kaydettirmişlerdi. Ahmet Şık'ı kitap yazdığı için bir sene, Cihan Kırmızıgül'ü poşu taktığı için iki sene içeride tutan sistem, iş Sivas'ın firari sanıklarına gelince felç olmuştu. Sistem mesela profesör Büşra Ersanlı'yı toplum için daha tehlikeli bulacak ki, onu kaçmaya da niyetlenmezken hemen yakalayıvermişti.

Sivas'ta öldürülen şair Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok duruşma salonundaydı. Karar okunduğunda, farklı bir netice beklememesine rağmen yerine çakılı kaldı. "Bu kararı bekliyordum ama yerimden kalkamıyorum" dedi.

Sivas'ta öldürülenlerin çocukları, anneleri, babaları ve kardeşleri mahkeme salonunda donup kaldılar. Bu esnada jandarma, hâkim kürsüsünü çevirmiş, kararı alanları yerlerinde acıyla donup kalmış insanlardan korumaya çalışıyordu.

Başka bir katliam dalgasında öldürülen Ümit Kaftancıoğlu'nun gelini Canan Kaftancıoğlu da mahkeme salonundaydı. Şöyle diyor Kaftancıoğlu:

"Dün karar sonrası 'Yerimden kalkamıyorum' diyen Zeynep'e kızmıştım sözde. 'Hadi çabuk kalk, dışarı çıkalım, temiz hava iyi gelir' diyerek. Meğer Zeynep'i temiz havaya çıkaralım derken gaza çıkarmışız."

Adliye binasından çıkan Zeynep Altıok, Sivas'ta öldürülen şair Behçet Aysan'ın kızı Eren Aysan, halk ozanı Nesimi Çimen'in oğlu Mazlum Çimen, polisin sıktığı gazla karşılaştı.

Olaysız dağılmaya hazırlanan kalabalık hiçbir uyarı olmaksızın tazyikli su ve gazla saldırıya uğradı. Dileyen video görüntülerini izleyebilir.

Durumdan haberdar olur olmaz Zeynep'i aradım. Adliyenin bahçesinde gaz saldırısı altında sıkıştıklarını, izdiham olduğunu, bir an öleceklerini zannettiğini söyledi. Ancak adliye binasına gide gele artık mekânı

öğrendiğinden aklına yakınlarda bir kapı olduğu gelince, o kapıdan girip adliyenin kantinine sığındığını söyledi.

Herkes o kargaşada birbirini kaybetmiş, kimi adliye binasına kimi ise yakınlardaki bir ilköğretim okuluna sığınmış. İlköğretim okulu öğrencileri de gazdan paylarını almış, ağlayarak ve boğazlan yanarak olanlan anlamlandırmaya çalışıyormuş. Milliyet fotomuhabiri Serdar Özsoy, kafasına isabet eden bir gaz fişeğiyle yaralandı mesela. Başına beş dikiş atıldı. Anadolu Ajansı olayı "muhabir göstericilerin attığı taşla yaralandı" diye verdi. ***Milliyet*** işin aslını duyurmasa kim bilir kaç kişiyi buna inandıracaklardı.

Özetle, Sivas'taki yangına sıkamadıkları suyu, bu defa tazyikle Sivas'ta yakınları ölenlerin üzerine sıktılar. Sivas'ta göstericileri dağıtmak için kullanmadıklan gazı, bu defa gazetecilerin kafasına isabet ettirerek bol bol kullandılar. Diplerinde yaşayıp, eceliyle ölen firari sanıklan yakalamaya üşenen polis; karşısında Zeynep'i, Eren'i, Mazlum'u görünce aslan kesildi.

Sah günü bunlar oldu. Birileri sordular Başbakan'a: "Sivas'ta zamanaşımı karan hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Milletimiz için, ülkemiz için hayırlı olsun. Zaten onlar da söylüyorlar. Yıllar yılı içeride olan vatandaş, içlerinde kaçak olanlar vardı. Bilemiyorum tabii onlar da var."

Uzmanlar biber gazının 'bilinç bulanıklığı ve panik' gibi etkileri olduğunu söylüyor. İşte bazen gazın atıldığı yerden uzak olanlar dahi etkilerinden kaçamıyor.

Radikal, **16 Mart 2012**

Üç şairin fotoğrafı

Kanat Atkaya

Zihnime kazınmış bir fotoğraf var.

Ne zaman Sivas'ta, Madımak Otel'deki katliam konuşulsa o fotoğrafı hatırlıyorum.

Yaklaşık 20 yıldır değişmiyor bu durum; hafızam beni yanıltmıyorsa fotoğrafı katliamdan son anda kurtulan Mehtap Yücel çekmişti.

* * *

Fotoğrafta üç güzel insan, üç şair var: Metin Altıok, Behçet Aysan ve Uğur Kaynar.

Dışarıdaki kalabalığın azdığı dakikalarda çekilmiş olmalı.

Otelin daracık merdivenlerinde oturuyorlar.

Metin Altıok'la Uğur Kaynar yan yana; Behçet Aysan birkaç basamak aşağıda.

* * *

Elinde kalemden başka her şey eğreti duruyor şairin.

Metin Altıok'un elinde bir fırça var.

Kısa tahta saplı, cılız, ucuz, süpürge işlevini yerine getirip getiremeyeceği bile şüpheli bir fırça.

Kendini koruyamayacak bir fırça, yakmaya, öldürmeye, katletmeye koşullanmış kitleye karşı şairi koruyabilir mi?

Üstünde gri takım elbisesiyle objektife bakıyor sadece.

Ama elindeki o fırça var ya; her hatırladığımda beni biraz daha üzüyor, bitiriyor.

Behçet Aysan'ın önünde de bir yangın tüpü var.

Küçük bir tüp, kerameti kendinden menkul.

* * *

Üç şair de kurtulamadı o alçak saldırıdan.

Metin Altıok bir hafta hastanede can çekiştikten soma öldü...

Arkasında kalan onlarca güzel şiirden "Sürgün"den alıntı yapayım:

Kendine sürgün
Bir garip kişiyim;
Sabah akşam imza veren.

Bilmemem gereken
Şeyler öğrendim;
Taraf tutmaz
Tanrı bilirim
Kaybetmekten
Korktuğu için.
...
Heybesinde yılan
İşaretleri,
Baldıran zehiri
Yüzüğünün içinde
Ve yanında
Kav taşıyan ben;
Tekinsizim size göre
İbret için
yakılması gereken..

* * *

Zamanaşımı diyorsunuz şimdi bana.

Kılıf uyduranları, "canbaza bak" oynayanları, "asıl suçlular şunlardır, bunlardır" diyenleri seyrediyorum.

Elinizi tutan yok, en derinine inin, en yüksek yerlerde oturanları getirin.

"Hesapta" aranırken bulunamayanların hikâyelerini dinlemiş biri olarak yine de hazırım inanmaya.

* * *

Bütün bunlar yaşanırken aklımda hep o fotoğraf.

Canım, güzel arkadaşım Zeynep Altıok Akatlı, zamanaşımı kararını duyduğu an şöyle dedi:

"Bu kararı bekliyordum ama yerimden kalkamıyorum."

Katiller, sorumlular, susanlar, koruyanlar...

Siz bu lafın altından kalkabilecek misiniz?

Hürriyet, 14 Mart 2012

Alın size kindar bir nesil!

Dün Ahmet Şık'la konuşurken, dedi ki: "Kızım dişine tel taktırmış. Benimle; görüşe gelirken annesine 'Acaba güvenlikten geçerken öter mi?' diye sormuş. 12 yaşında bir kıza bunu düşündürenleri unutabilir miyim?" Biz konuşurken Nedim Şener ekrandaydı.

Ayşenur Aslan'a cezaevinin nasıl gri bir tabutluk olduğunu anlatıyordu. Onun kızı da babasının tutsak gözü farklı bir renk görsün diye masmavi eteğini giyerek gitmiş görüşe... Etekteki üç metal düğme yüzünden dedektöre takılmış o da...

Giriş aramasında Doğan Yurdakul'un eşine yapılanları anlatırken gözyaşlarını tutamadı Nedim...

Ağladı, hepimizin yüreğini kanata kanata...

* * *

Kısakürek'in "Gençliğe Hitabe"sinden "kininin davacısı bir gençlik" idealini damıtanlar, asıl bu cenaha nasıl kin tohumları ektiklerinin farkında mı acaba?

Ahmet'in, Nedim'in kızları, babalarına, ailelerine yapılanı affeder mi sanıyorlar?

Balbay'ın, Tuncay'ın çocukları babasız bırakıldıkları yılların hesabını sormayacak mı?

Müyesser Yıldız'ın oğlu, annesini koğuşta tek başına soğuğa terk edenleri unutacak mı?

Ya Zeynep Altıok?

Babasına kıyanların "Kaçarsan yırtarsın" düzeni içinde affedildiğini, bir insanlık suçunun zamanaşımıyla örtbas edildiğini sesi yettikçe haykırmayacak mı?

Önceki gün Ankara'da adliye önünde gazla dağıtılan, acımasızca coplanan gençler, polisin aynı cengâverliği niye Sivas'ta Madımak önünde göstermediğini sorgulamayacak mı?

Bu öfke, onlarla birlikte büyüyüp çoğalmayacak mı?

* * *

Zaman aşınır, izan aşınmaz.

Hukuk unutsa, insanlık unutmaz!

Bakın, 1944 Mayıs ayında, faşist Almanya'nın işgali altındaki Letonya'da yaşanan bir katliam, 66 yıl sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne geldi ve AİHM, "İnsanlığa karşı suçlarda 'Kanunsuz ceza olmaz' ilkesi işlemez" karan aldı. Zamanaşımı da işlemedi, katliamcıların cezası onandı.

"Kononov-Letonya karan" olarak literatüre geçen bu karan, Sivas mağdurlannın avukatları mahkemeye hatırlattı.

Ankara'nın katliamda zamanaşımı uygulaması, muhtemelen AİHM'den dönecek.

Hem de 2. Dünya Savaşı'ndan kalma bir katliam örneğiyle...

Türkiye için yeni bir kara leke...

* **

Neyse ki unutmuyor insanlık...

Bir Letonya köyündeki katliamın hesabım 66 yü sonra da olsa soruyor.

Sivas da öyle olacak; Madımak'ın tetikçilerinden sonra katliamı tezgâhlayanlar, göz yumanlar da mutlaka yargılanacak.

Nevruz'da "üç kibrit çöpü" ile hatırlanan Diyarbakır Cezaevi'ndeki 12 Eylül zulmünün de hesabı sorulacak.

12 yaşında bir kız çocuğunun diş teli, diğerinin mavi etekliği, karanlık bir dönemin simgelerine dönüşüp sorumlulara her daim hatırlatılacak.

* **

Mahkeme önünde de söyledim; karşılaştırma yanlış:

Madımak'ı yakanlar tinerciler değil, dincilerdi.

"Siz, güneşi ceketinizin astarı içinde kaybetmiş marka Müslümanlansınız! Gerçek Müslüman olsaydınız bu hallerden hiçbiri başımıza gelmezdi" diyecek bir gençlik istiyordu değil mi Necip Fazıl?

Bu lafı üstünüze almıyor, "kininin davacısı" bir nesil istiyordunuz; değil mi?

İşte yetiştirdiniz.

Milliyet, 14 Mart 2012

"Sorular sordum sormamam gereken"

Zeynep Altıok Akatlt

Devlet yetkilileri ve siyasiler, neden Sivas'ta katliam yapıldığını söylemekten bile çekinir? "Katliam gibi olay" diyerek orada yapılan hafifletilebilir mi?

19 yıldır sorulan ve sorulması gereken onlarca soruyu sormayacağım. Sadece bugüne bakalım...

Sivas davasında alınan zamanaşımı karan kimlerin hayatını değiştirecek? Mesela İhsan Çakmak'ın hayatını nasıl değiştirecek? Zamanaşımı kararı alınmamışken ve 19 yıldır aranırken yapamadıklarını rahatça yapabilir mi? Yani artık rahatça evlenebilir, ehliyet alabilir, askerlik yapabilir, çocuğunu nüfusuna kaydettirebilir mi? Bunları zaten yapmıyor muydu? Onun/onlann hayatında ne değişecek?

Ah Cafer Erçakmak ölmeseydi iyiydi. O zaman ölmüş kamu görevlisi için zamanaşımı uygulanamaz kararı üzerine yetkililer harekete geçip onu hemen yakalayacaklar ve adalet tecelli edecek miydi?

Başbakan'm ve bazı yetkililerin açıkladığı gibi bu karar, sadece beş kişiyi mi içeriyor? Bugüne kadar yakalan(a)madığı için yargı önüne getirilmeyen 15 bin kişilik kalabalık arasındaki diğer suçlular da bu karardan faydalanmayacak mı? İsmi belli ve aranmakta olan diğer sanıklar da bu karardan faydalanmayacak mı? Bu 'sadece' kelimesinin bir anlamı var mı? Bir kişi bile olsa suçlu olanın bundan faydalanması abes değil mi?

Bu nasıl bir karar? insanlık suçu varsa eğer, bu suçu işleyenin kamu görevlisi ya da sivil olması nasıl bir fark yaratabilir? Mantık içermeyen çelişkili karar, bir amaç için mi tasarlandı? Duruşma esnasında avukatlar taleplerini iletirken, hâkim neden kendi vicdanının ayrı tutulmasını istedi?

Ucuz siyasete indirgemek

Sivas katliamı kadar vahşi ve insanlık suçu olduğu aşikâr olan bir olayın davasında büyük kamuoyu tepkisine rağmen bu karar nasıl alındı? "Ölmüş kişi üzerinden 'insanlık suçu'nu kabul edip zamanaşımı uy-

gulanamaz dersek adaletin işlediği fikrini yaratır tepkileri azaltırız denmiş midir? insanların bu kadar aptal olacağı gerçekten düşünülüyor mu?

Bu bir kaşık bal mıdır? Yoksa bu kamu görevlisi vurgusunun ardında başka bir bakış mı var?

AKP Genel Başkan Yardımcısı ve Sözcüsü Hüseyin Çelik'in, olayı ucuz siyasete indirgeyerek CHP üzerinden değerlendirme yapması tarafsız ve samimi bir bakış mıdır? Belli kişiler için yargı yolu açıldığına dikkat çekerken, neden Temel Karamollaoğlu, Şevket Kazan gibi isimleri anmaktan imtina ediyor? Böyle bir durum söz konusu ise kim olursa olsun dönemin tüm kamu görevlileri için geçerli olmamalı mıdır? Elbette "kim incinecekse incinsin", taşın altından hangi parti, hangi sorumlu çıkarsa çıksın soruşturulmalı ve kusuru tespit edilenler yargıya taşınmalıdır; ancak bunu önerirken samimi olabilmek için etrafı kuşatılmış valilikten canını zor kurtaran ve olaylar sırasında doğrudan hedef gösterilen valinin adından önce, otobüs tepelerinde katliamcılara "Gazanız mübarek olsun!" diyen, onları adeta teşvik eden belediye başkanının adı da akla gelmez mi?

Gerçek suçlular aklanıyor mu?

CHP dönemin iktidar ortağı SHP'nin devamı olarak işaret ediliyorsa, RP ve SP'nin devamı AKP neden mercek altında olmasın? Sanık avukatlarının neredeyse hemen hepsinin AKP'de üst kademelere gelmiş olması, 8 milletvekili seçilmiş olması tesadüf müdür?

Devlet yetkilileri ve siyasiler, örneğin Bülent Arınç, neden Sivas'ta bir katliam yapıldığını söylemekten bile çekinir? "Katliam gibi olay" diyerek orada yapılan hafifletilebilir mi?

19 yıl süren bir davanın son 10 yılına tanıklık eden iktidar, "Bu katliam bizim zamanımızda olmadı" diyebilir mi? Devletin devamlılığı ilkesi, iktidarlar için değişkenlik gösterebilir mi? Yetkililer, "ihmali olan kamu çalışanlarının yargılanması gerekir" demek için neden 10 yıl beklemiştir?

Sivas katliamını gerçekleştiren köktendinci, yobaz eylemcilerin ve onlann azmettiricilerinin "Şeriat istiyoruz", "Cumhuriyet burada kurul-

du, burada yıkılacak" sloganları, bir siyasi ideolojiyi işaret etmiyor mu? Bu katliamın azmettiricileri ve katliamı örgütleyenler, bu ideolojiden uzak olabilir mi? Katliamı izleyen ve seyirci kalan yetkililer üzerinden yapılan 'Ergenekon' işi iddialarıyla, bir siyasi ideoloji ve gerçek suçlular aklanmaya mı çalışılıyor? Katliam boyunca müdahale etmeyen güvenlik güçleri kimden komut alıyordu? Bu olayda parmağı olduğu neredeyse aşikâr olan derin devlet etkisi, 'Ergenekon' adı verilen ve uzunca bir süredir odaksızlığıyla gittikçe sulandırılmış bir gündemde kayıp mı edilecek? Bu olayın ardında Ergenekon varsa, o zaman artık Ergenekon ilişkisinde belli bir siyasi ideoloji ve bu ideolojinin temsilcisi olan sağ partilerin de bağı olduğu söylenebilir mi? Özellikle ihmali, azmettirici katkısı olduğu söylenen ve sonradan RP milletvekili olan isimlerin ilişkisi var mıdır? Sanıkların avukatlığını yapan yetkililerin de bağı olabilir mi? Bu araştırılacak mı?

Acı zamanla aşınır mı?

Hrant Dink ve Sivas katliamı davalarında net olarak işlenen suçlar için adaletin tarafsız ve bağımsız şekilde olması, gerektiği gibi işlemesi için çağrıda bulunmak çaresizlikten değil de neden olabilir? Ahmet Şık ile Nedim Şener'in maruz kaldıkları haksızlıklara ses yükseltmenin Ergenekon'un güçlenişi olarak yorumlanması ve bu yorumu yapanların hep belli bazı medya kuruluşlarında oluşu tesadüf müdür? Bir adalet ve hak arayışıyla yapılan kamuoyu çağrısını Ergenekon'la ilişkilendirerek mağdurlan hedef göstermek nasıl bir zihin gerektirir?

Toplumda açılımlarla sözde birleştirici rol üstlenen iktidar partisi yöneticileri, kararla yıkılmış mazlum insanların, kadınların, çocukların karşısına savaşa gider gibi panzerler ve orantısız güç timlerini neden yığar? Neden ortada kıvılcım yokken onlarca gaz bombasıyla ezer geçer? Eğer can kaybı olsaydı, bunun hesabım kim verecekti? Bu, onlann bilgisi dışında yapıldıysa, bu olay hakkında neden hiç açıklama yapmadılar? Sorumlular hakkında niçin soruşturma açmadılar?

Bu kararla adeta sivil halka, "Kamu görevlisi olmadığınız sürece insanlık suçu işleyebilirsiniz" denmiş olmuyor mu?

Acılann zamanaşımı olur mu?

Biz bunu hak edecek ne yaptık?

"Heybesinde yılan /İşaretleri, /Baldıran zehiri / Yüzüğünün içinde/Ve yanında / Kav taşıyan ben; / Tekinsizim size göre / İbret için / Yakılması gereken. (...) Bilmemem gereken /Şeyler öğrendim. /Sorular sordum / Sormamam gereken. / Gördüm apaçık / Görmemem gerekeni. / Söylenmezi söyledim. / Suçum büyük / Ve taammüden. "
(Bu dizeler Metin Altıok'un "Sürgün" şiirinden alınmıştır.)

Radikal, 19 Mart 2012

Hayırlı olmadı!

Zeynep Altıok Akatlı

Ülkemiz gündeminde hayırlı olan hiçbir şey yok. Gün geçmiyor ki yeni acılara, haksızlıklara uyanmayalım.

Yepyeni katliamlara uyanırken, Uludere'nin bile acısı soğumamışken bizler 19 yıllık uzun hukuksuzluk sürecini temcit pilavı gibi gündeme getirmek zorunda kaldığımız için utanıyoruz.

"İnsanlık suçları'nda zamanaşımı olmasın!" derken bunu sadece Sivas Katliamı özelinde söylemedik. Zira zamanaşımı karan çıkmadan önce kimlerin yargıya getirildiği ya da getirilmediği aşikâr. Aranan şahıslann yabancı ülke sınırlannda yakalansalar bile iadelerinin sağlanamadığı hukuki ve idari bir ortamda zamanaşımı olmasa ne değişecek ki? Böyle bir tablo içinde Sivas Katliamının gerçek faillerinin bulunmasını umut etmek safdillik olur.

Sözün ve vicdanın gücüyle...

İki yıl kadar önce bu ülkenin her dönemde tek tek farklı yöntemlerle susturduğu, öldürdüğü, işkence ettiği aydınlık insanlann evlatlan bir araya geldik. Amacımız kendi acılarımızın hesabını sormak, kendi cinayetlerimizin çözülmesini sağlamak değildi. Tıpkı bu topluma kanaat önderliği yapmış babalanmız gibi sözün ve vicdanın gücüyle ülkemi-

zin geleceği için sözümüz olsun istemiştit. Bir "toplumsal bellek" yaratarak acılarımızı unutturmayın milletçe almamız gereken dersleri alarak yetkilileri yıllardır yapmadıkları görevlerini yapmaya çağırmak istedik. Sık sık dile getirilen "açılım" çabalarını, yakın tarihin ayıplarıyla hesaplaşma vaatlerini de önemsedik. Ciddiye aldık. Ve art niyet aramadan, hiçbir partiye yakın durmadan bu ülkenin parlamentosuna gittik. Taleplerimizi ilettik. 2010 yılında yaptığımız ilk ziyarette bizi MHP dışında tüm partiler kabul ettiler. Haklı sesimizi duyduklarını ifade ettiler. Faili meçhul bırakılmış siyasi cinayetlerin aydınlatılması için "yetkileri artırılmış" bir araştırma komisyonu kurulması ve "insanlık suçlan"nm zamanaşımına uğramaması için gerekli düzenlemelerin yapılmasına yönelik taleplerimizin takipçisi olacaklanmı ifade ettiler. Bu ziyaretin ardından CHP ve BDP tarafından defalarca sunulan önergeler MHP dahil tüm partiler tarafından desteklenirken sadece AKP oylarıyla reddedildi. Yılmadık, küsmedik, 6 Aralık Sivas Katliamı davasının "zamanaşımı" ile yüzleşeceği duruşma öncesinde bir kez daha gittik Meclis'e. Bu kez görüşme talebimiz MHP ve AKP tarafından reddedildi. Yine CHP ve BDP önergeler sundu. CHP milletvekilleri Meclis'e insanlık suçlarında zamanaşımına kirşi bir yasa tasarısı da sundular. Bu tasarının Meclis'te görüşülmesi dahi istenmedi. Bu öneri de AKP oylarıyla reddedildi. O gün 13 Mart'a ertelenen Sivas davası duruşmasından bu yana İnsan Hakları Komisyonu ile yaptığımız görüşmede bize verilen olumlu yaklaşım iş, eylem ve kararı gelince toz oldu. Ve işte 13 Mart günü HSYK başkan vekilinin dava görülmeden sonuca ilişkin yaptığı açıklamaların gerçeği yansıttığını gördük. Sivas Katliamı "insanlık suçu" olarak kabul edilmesine rağmen karar alındı. 5 firari sanık "adalet" Bakanı tarafından "sadece 5 kişi can" diye hafife alındı. Sanıklar göz göre göre zamanaşımından faydalandırıldı. Abdi ipekçi, Kemal Türkler cinayetlerinden sonra Sivas Katliamı da zamanaşımından nasibini aldı. Sırada bekleyenler için hâlâ çok geç değil!

Yeni gün yeni cefalar getiriyor

Herkesin kardeş olduğu, barış ortamında bir ülke yönetmekle övünüp mağdur olana kapı kapatan; tek umudu, ölmüş canlarının ateşini

İnsan yakmanın zamanaşım olmaz

Sivas Katliamı davasında zamanaşımı kararına tepki için Alevi örgütlerince İstanbul Kadıköy'de düzenlenen mitinge on binlerce kişi katıldı.

İSTANBUL **DHA**

Sivas Katliamı Davası nın 19 yıl sonra zamanaşımı nedeniyle düşmesi İstanbul Kadıköy 'de binlerce kişinin katıldığı bir mitingle protesto edildi. 1993'te 37 kişinin yaşamını yitirdiği Sivas Katliamı Davası, 19 yıl sonra zamanaşımı nedeniyle düştü. Anka - U .Aûır rQ7J **Mahlfomagj'nin** nlrıftı ---------- ğ »nına fllm/i Rnlrtacl Rtrlllflo.

bu kararı eleştiren binlerce insan dün öğle saatlerinde Kadıköy'e aktı.

3 noktada toplanan gruplar, "Sivas'ın ışığı sönmeyecek", "Davamız mahşere kalmayacak", 'Katil devlet hesap verecek", "İnsanlık suçuna zamanaşımı olmaz" sloganları ve katliamda hayatını kay bedenlerin fotoğraflarıyla Rıhtım Meydam'na yürüdü.

i i Federasyonu, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği. Hacıbektaş-ı VeU Anadolu Kültür Vakfı, Alevi Kültür Dernekleri ve Alevi Bektaşi Federasyonu'nun organize ettiği mitinge, siyasi partiler ile çok sayıda sivil toplum kuruluşu da destek verdi Gruplar, Rıhtım Caddesi üzerinde oluşturulan arama noktalarından geçerek meydana ulaştı.

Fenerliler de meydandaydı

Kendilerine Fenerbahche Sol Açık Taraftar Grubu adını veren yaklaşık 30 kişi de üzerinde "Adalet tatilde yetki katilde", "Sannın kavgasında lacivert düşlerimiz var" yazılı pankartlar açtı. Meydana kurulan dev platforma çıkarak topluluğa seslenen Alevi Bektaşi Federasyonu Başkanı Selahattin özel Avrupa Alevt Bektaşi Birlikleri Federasyonu Başkanı Turgut Öker, Pir Sultan Abdul Kültür Derneği Başkanı Hüseyin Güzelgül ve Hacıbektaş-ı Veli Anadolu Kültür Vakfı Başkam Ercan Geçmez, mahkemenin aldığı zamanasımı Icarannı eleştirdi.

Alevi köyünde provokasyon

Erzincan Üzümlü'ye bağlı Avcılar Köyü nde Alevileri hedef alan yazı ve işaretlerle ilgili soruşturma sürerken, yıllardır beraber yaşayan köylüler, "ikl grubu karşı karşıya getirmek amacı ile yapılan bu provokasyona alet olmayacağız" dedi. Avcılar Köyü'ne 1 kilometre uzaklıktaki 20 hanelik "Eski Avcılar' bölgesinde, geçen çarşamba çeşitli yerlere, yağlıboya ile Kafir Aleviler hepiniz yanacaksınız' yazılmış, 3 hilal' çizilmişti. Köy muhtarı İsmet Demir, "Yan köylerde MHP'li arkadaşlarımız var. Senelerden beri onlarla beraberiz. Bunların provokasyon olduğu ortada" dedi. MHP Üçe Başkanı Yaşettin Yılmaz da yazılan nefretle kınadıklarını söyledi.

tutuşturanlan serbest bırakan bir adalet (!) olan ve o umudu "tuhaf" ve çelişkili bir kararla bir kez daha yerle bir edilen bizleri gaz bombasıyla bir kez daha cezalandıranlara tepkisiz kalan ve tüm bunları HAYIRLI bulan yetkilileri izliyoruz!

Gaffar Okkan'ı, Hrant Dink'i unutuyor, onca kayıp insanı yok sayıyor ve kendi dönemlerinde cinayet olmamasıyla övünüyorlar. Oysa her konuşan, sonuçlandırılmayan iddianamelerle akıl almaz sürelerdir tutsak. Öğrenciler, akademisyenler, gazeteciler teröristlikle, tecavüzcülükle suçlanıyor. Hüküm giymiş firari sanıklar için demokratik hak olan yürüyüşler Metin Lokumcular için ölüm fermanı oluyor. Evladını doyuramayan analar kendini öldürüyor. Masum insanların üzerine savaş silahlarıyla saldırılıyor. Yeni katliamlara çanak tutacak söylevler çekiliyor. Kendi ülkemizin katliamlarına tepkisiz kalan, zamanaşımı kararını gündem dışı bulan yöneticiler meydanlarda başka ülkelerin acılarını kaşıyor. Din, kin ve nefret söylemlerine alet ediliyor. Askerlerimiz başka ülkelerin sahalarında ölüyor. Her gün şehit haberleri geliyor. Ve hepsi, hepsi ertesi gün uzak bir acıya dönüşüyor çünkü yeni gün yeni cefalar getiriyor.

Söyler misiniz bunların nesi hayırlı?

* * *

Günlerden öyle bir gündü;
Üstüne tarih düştüğüm.
Gözümün önüne geldi birden
Balkıları güzel yüzün.

Ve yüreğim yandı söndü,
Ter bastı avuçlarımı.
Bir işlek kovan uğultusu
Kapladı kulaklarımı.

Uzandım usulca cigarama;
Yavan ömrüme katık.
Ben o gün öldüm gülüm,
Bir daha ölmem artık...

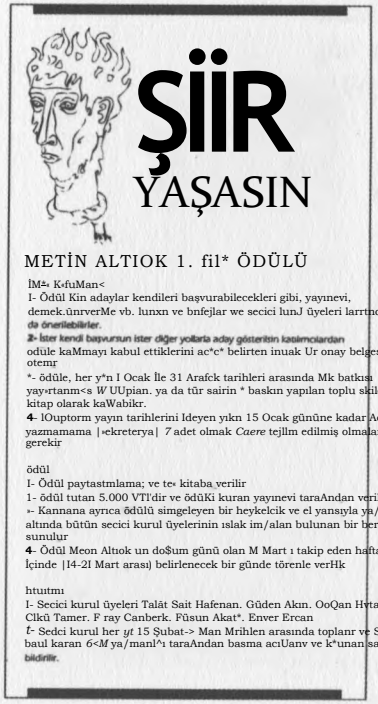
Metin Altıok

Biz umutla ülkemize hayırlı olacak haberleri ve adaleti bekliyoruz...
Çünkü, acıyı yaşadık...
Çünkü, "acıyı bal eyledik"...
Çünkü biliyoruz ki; kimse bu kadar zalim olamaz.
Çünkü bu ülke ve biz iyilikleri hak ediyoruz.

Birgün, **24 Mart 2012**

Metin Altıok Şiir Ödülü

Doğan Hızlan

Bazı edebiyat ödülleri var ki sevinçle üzüntü birbiri içinde erir gider. Bunlardan biri de Metin Altıok Şiir Ödülü'dür. Kurulduğundan beri seçici kurul üyesi olmaktan onur duyduğum bir ödül. Her yıl ödül vermek için toplandığımızda, aramızdan alman Metin Altıok'un hüznü hepimizin yüreğine gelir oturur. Diğer yandan da onun adını ödülle de yaşatma çabası bizi dirence çağırır, iyi şairler şiirleri ile yaşarlar ama onların anısına konulan ödüller, başka bir şairin adının yanına onun adına koyarak, kazananı bir Metin Altıok şiirdaşı yapar.

Şairler alçak gönüllüdür, ödüllerle, unvanlarla, övgülerle pek ilgilenmezler, hatta bıyık altından gülümseyip geçerler.

ilk yıldan bugüne kadar verilen ödülleri, ödül kazanan şairleri incelediğinizde, seçiciler kurulunun onun çizgisinde oy verdiğini, onun şiir anlayışının izinde gittiklerini fark edersiniz.

Ben edebiyatçı çocuklanna her zaman manevî bir sorumluluk yüklemişimdir. Onların çocuğu olmak, onların yapıtlarıyla uğraşmayı da zevkli ama zorunu bir görev olarak sırtlarında taşırlar.

Zeynep Altıok Akatlı'nın sorumluluğu daha ağır. Çünkü şair bir babanın kızı olmasının yanısıra, iyi bir eleştirmen, denemeci, felsefeci olan Füsun Akatlı'nın da kızı. O hem yazarlık yeteneğini kanıtladı, hem de anne ve babasının adını unutmadı, unutturmadı.

Metin Altıok Şiir Ödülü, karar verilip kısa bir törenle sahibini bulan klasik ödüller gibi değildir.

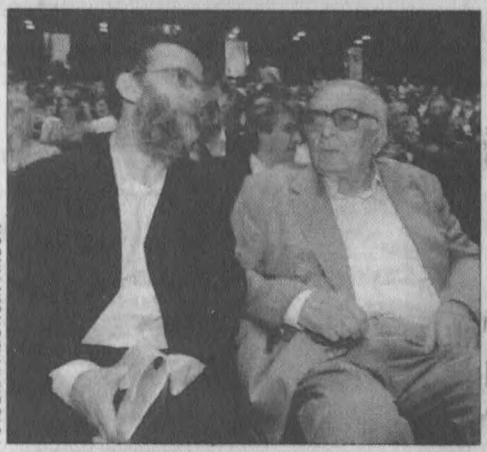
Ödül gecesine herkes katılmak ister, kimi konuşmasıyla, kimi müziğiyle. Çünkü kıyıma uğrayan bir şairin anısı her zaman tazedir, aynı acısı gibi.

Fazıl Say piyanosuyla her zaman şairin yanında olmuştur.

Resmî törenlerle gönülden yapılan törenler arasındaki duygu ve tutku farkını her zaman bu ödül buluşmalarında, ödül törenlerinde görebilirsiniz.

Şimdiye kadar ödül alan şairlerin adları, ödülün saygınlığı, isabeti, sürekliliği konusunda bir fikir verecektir:

2008: Haydar Ergülen, ***Üzgün Kediler Gazeli***

FOTOĞRAF: MUHSİN AKGÜN

Haydar Ergülen'in (solda) ödül aldığı Metin Altıok gecesine Yaşar Kemal de katıldı.

Altıok için en kalabalık ödül töreni

2009: Azad Ziya Eren,
Ars Requiem ve ***Bırakılma Koridoru***

UAD ZIYA EREN'E METİN ALTIOK SİİR ÖDÜIU...

Ödülünü genç şiir emekçileri adına ald

BARIŞ YILDIRIM

Şiirleri 4 dile çevrile

'Onlar gibi sair ol'

'Bırakılma Koridoru'ndan...

2010: Hulki Aktunç,
Sönmemiş Dizeler

'Tek silahım yazmak'

2 Temmuz Sivas Kıyımı'nda yitirdiğimiz şair Metin Altıok anısına Kırmızı Yayınlan tarafından verilen Metin Altıok Şiir Ödülü'nün bu yılki sahibi Hulki Aktunç, ödülünü önceki gün Nötre Dame de Sion Lisesi Konser Salonu'nda düzenlenen törenle aldı. ■ ***17. Sayfada***

2011: Birhan Keskin, ***Soğuk Kazı*** 2012: Tozan Alkan, ***Sana Şehir Gelecek***

Metin Altıok Ödülü Birhan Keskin'in

Kırmızı Yayınları tarafından hu yıl dördüncüsü düzenlenen Melin Altıok Şiir Ödulü 23 Mayıs akşamı. Beşiktaş Kültür Merkezi nde düzenlenen bir törenle Birhan Keskin 'e verildi. Gecenin açılış konuşmasını Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok ve Kırmızı Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Fahri Özdemir gerçekleştirdi. Gecede ev sahipliğini üstlenen Fahri Ozdemir, geçtiğimiz yıl araınt/dan ayrılan Füsun Akath'yı saygıyla andığı konuşmasında Metin Alboktân alıntılara yer verdi. Gecede. "Soğuk Kazı" isimli kitabıyla Metin Altıok Şiir Ödülü ne değer görülen Birhan Keskin ödülünü Doğan Hızlan 'dan aldı. Kitabında soğuk ve katı dünyayı irdelediğinden bahseden Keskin, ödülünü tüm dost ve arkadaşlarıyla paylaştığını açıkladı. ■ KÜLTÜR SANAT SERVİSİ

Altıok Ödülü Tozan Alkan'ın

Kırmızı Yayınları tarafından bu yıl besincisi düzenlenen **Metin Altıok Şiir Ödülü** nün bu yılki sahibi **Tozan Alkan** oldu. Doğan Hızlan, Talat Sait Halman. Ülkü Tamer. Hilmi Yavuz. Eray Can berk, Güven Turan ve Ali Cengizkandan oluşan seçici kurul, ödülün 'Toplumun bütün kesimlerine ulasan duyarlılığını entelektüel birikimiyle dengeli biçimde yansıttığı' için **'Sana Şehir Gelecek' adlı kitabıyla** Tozan Alkana verilmesini kararlaştırdı. Alkan ödülünü 2 Haziran da Süreyya Operası ndaki törende alacak. Charles Baudelaire. Emily Dickinson birçok büyük sairin şiirlerini Türkceye çeviren Alkanın Zaman ve Maske'. 'Ve Rüzgâr ve 'Kalbin Aksamüzerleri' gibi siir kitapları bulunuyor.

2013: Cenk Gündoğdu, ***Issız***

Metin Altıok Ödülü Cenk Gündoğdu'nun

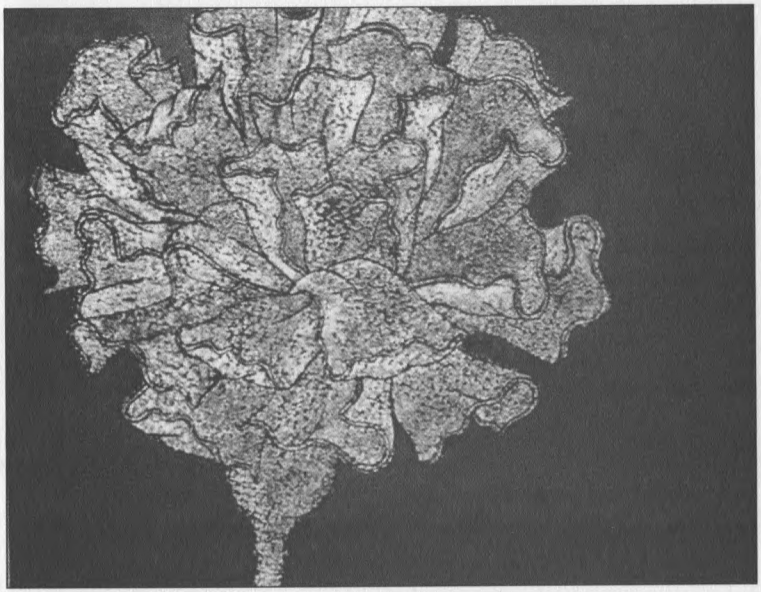
BU yıl altıncısı düzenlenen Metin Altıok Şiir Ödülü'ne 'Issız' adlı kitabıyla Cenk Gündoğdu değer görüldü. 20 yıl önce yitirdiğimiz şair Alûok'un yayıncısı olan Kırmızı Kedi Yayınevi ve ailesi tarafından verilen ödüle Gündoğdu, "Güncelliğini yitirmeyen ve yaşadığımız çağda derin izler bırakan evrensel bir gerçekliğin, savaşın, alışıldık savaş şiiri kalıplarının dışında kalarak, şaşırtıcı inceliklerle nasıl yazılabileceğini gösterdiği, toplumcu şiir sayfalarına ustalıkla kattığı dizelerde, insana dair büyük bir ıstırabı dramatik ve neredeyse görsel bir kurguyla verirken zulmü, kıyımı ve acıları, yoğun duygularıyla şiir diline geçirmekteki başarısı için" değer görüldü. Seçici kurulu Doğan Hızlan, Hilmi Yavuz, Güven Turan, Talat S. Ha İman, Ali Cengizkan, Eıay Can berk ve Ülkü Tamer'den oluşan yarışmanın odul tőreni 1 Hazüan Cumartesi günü saat 19.30'da Akatlar Kültür Merkezinde yapılacak.

Ben bu tür ödüllerin kurumlaşmasından yanayım, çünkü bunlar yalnız edebiyat açısından önem taşımazlar, bir edebiyatçıya duyulan saygı açısından da önemlidirler.

Dileğim, Metin Altıok Şiir Ödülü'nün uzun ömürlü olması.

3 Temmuz 2013

Sivas'ı *unutturmamak* için

Sivas '93

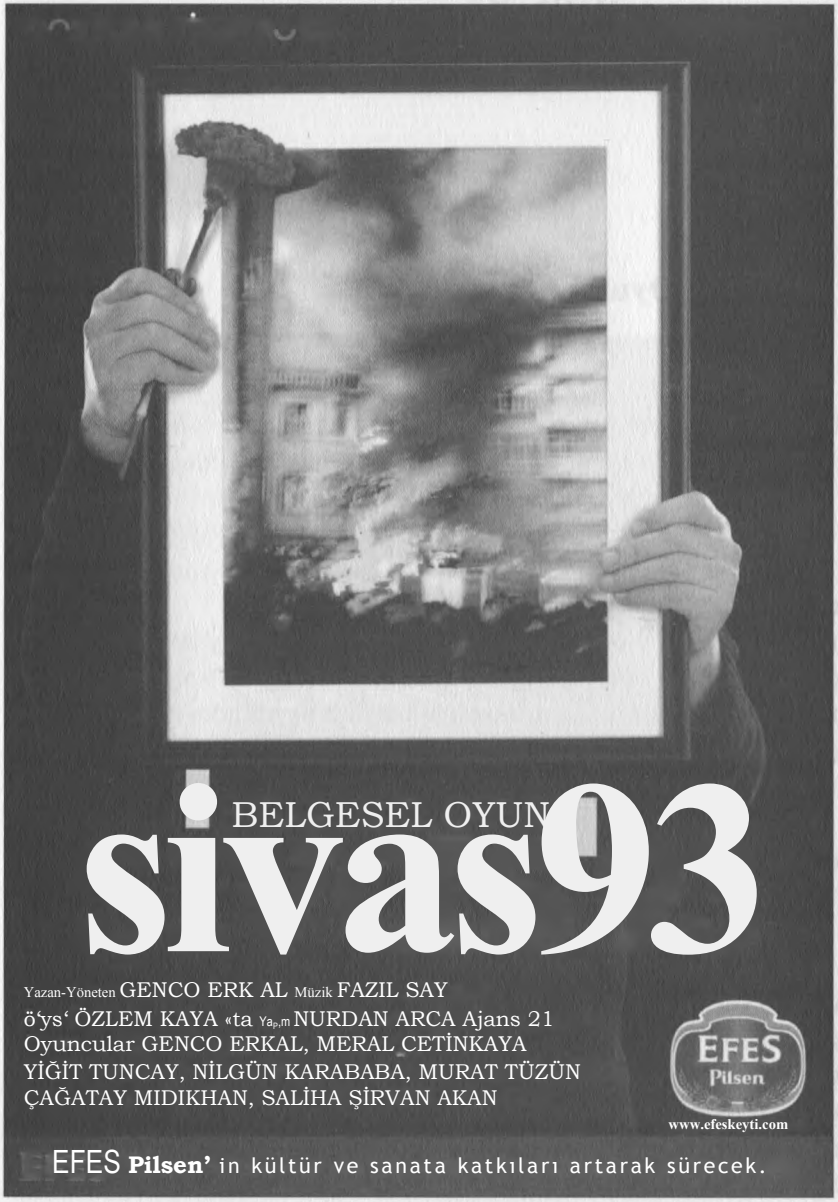
Oyunun öyküsü

Genco Erkal

Temmuz başında yüreğime bir ateş düştü. Üç dört günlük kısa bir tatildeydim. O uğursuz günün on dördüncü yıldönümünde, ***Cumhuriyet*** gazetesinde Dikmen Gürün'ün bir yazısını okuyordum. Yakın tarihimizde ne kadar önemli olaylar var, neden yazarlarımız bu gibi konularla ilgili belgesel oyunlar yazmaz acaba diye soran bir yazıydı. Örnek olarak da Madımak Oteli'ndeki yangından söz ediyordu.

Birden anımsadım, aynı yazar bir önceki yıl da benzeri bir yazı yazmıştı, ben de bu düşünceye yürekten katılmıştım. Bu sefer gene katılmanın yanı sıra başka bir düşünce kıpırdanmaya başladı beynimde. Arkadaşlara bir şey söylemedim ama baktım içimde bir şeyler büyüyüp dal budak sarıyor... Bu oyunu ben yazamaz mıyım acaba. Hadi canım sende diyor bir yanım. Hiç olmazsa bir denesem. Akşam olunca artık dayanamadım, arkadaşlara böyle bir oyun olsa da oynasak, nasıl olur deyince, hepsi birden, tam zamanıdır, çok doğru bir iş yapmış olursun dediler. Gene de oyunu yazmaya soyunacağımı kimseye söyleyemiyorum. Önce kendimi bir tartmam gerek. Gerçekten bu işi kıvırabilir miyim?

Ardından zorlu bir süreç başlıyor. Önce doğru dürüst bir araştırmak gerekiyor. Eldeki malzeme nedir? Belgesel bir oyun olacaksa, şu belgeleri bulup önümüze bir koyalım bakalım. İlk aklıma gelen Dostlar Tiyatrosu'nun oyunculuk kurslarından öğrencim Şenal Sarıhan oluyor. O dönemde Çağdaş Hukukçular Demeği Başkam ve Sivas davasında mağdur ailelerini savunan avukat grubunun en etkin üyelerinden biri. Niyetimden söz edince, aman diyor, çok isabetli bir düşünce, elim-

Sivas '93 oyununun broşürü.

den ne geliyorsa yaparım, iki gün içinde bana kendi yazdığı iki ciltlik ***Sivas Davası*** adlı kitabı, Barolar Birliği yayınlarından Sivas Davası'nın tüm tutanaklarını içeren bin küsur sayfalık kitabı, fotoğraflar, dergiler içeren koca bir koli yolluyor. Arada ben de sahafları dolaşarak konuyla ilgili kitaplar ve bir Sivas şiirleri seçkisi buluyorum. İkinci başvuracağım kişi Zeynep Altıok projeyi duyunca müthiş heyecanlanıyor. Elinde ne varsa, babası için hazırladığı kitabı, klasörler dolusu gazete, dergi kesikleri, kitaplar, olayın görüntülerini içeren video kayıtlan, hepsini alıp geliyor. Diyorum ki, tamam, böyle bir niyetim var, ama kesin karan vermeden önce malzemeyi bir tanıyıp, şöyle bir beş on sayfa yazmayı denemeliyim. Gözüm keserse ne iyi, daha söz vermiyorum.

Serdar Doğanla tanışıyoruz o ara. Madımak cehenneminde öldü sanılarak morga bırakılmış. Ertesi gün tesadüfen, yaşadığı anlaşılmış. 16 gün komada kalmış. Bugün hayatta olması gerçek bir mucize. Üstelik oyun yazarı. Bizden biri. O da büyük bir coşkuyla katılıyor çalışmaya. Yazdığı kitabı, elindeki belgeleri, filmleri yolluyor. Oyunun hazırlık süresince içten desteğiyle güç veriyor. Gerçek bir dost. Dilerim bir gün onun Sivas'la ilgili o güzelim Simurg adlı oyununu da izleyebilirsiniz.

Kapanıyorum eve, dalıyorum belgelerin içine. Uykularım kaçıyor tabii. Olayı yaşayanların tanıklıkları, otelin içinde, morgda, cenaze töreninde çekilen resimler, video kayıtları insanın kimyasını altüst edecek cinsten. İnsanlar bunları mutlaka görmeli, diyorum. Böyle bir olayın bir daha yaşanmaması için Sivas'la mutlaka hesaplaşılmalı. Derinlere indikçe değişik boyutlar çıkıyor ortaya. Tam olarak çözülmemiş bir bilmece. Sonuna kadar gidilmemiş. Bizde her zaman olduğu gibi gerçek nedenler, gerçek suçlular ortada yok. Karartılmış, saklanmış, çarpıtılmış. Buna benzer ne çok olay var, yakından bildiğimiz. Aynı oyun hep oynanıyor da biz bir türlü çözemiyoruz, uyanamıyoruz. Mekanizmanın işleyişini oyunda, bilebildiğimiz kadarıyla, bütün boyutlarıyla sergileyebilirsek, izleyiciyi düşünmeye, tartışmaya yöneltebilirsek yararlı olabiliriz belki.

Eldeki malzeme oyunun biçimini de yavaş yavaş belirlemeye başlıyor. Aslında ne görkemli bir film çıkabilirdi bu malzemeden. Daha çok sinema kokusu duyuluyor. Eldeki görüntüler müthiş zengin, görüntü yanı ağır basan bir belgesel oyun biçimi görünüyor ufukta. Kişiler yok

bu oyunda. Daha çok anlatıcı oyuncular. Antik tragedyalardaki koro gibi. Mekanımız bir tiyatro sahnesi. Sivas'taki yangından kurtulmuş kişiler mi bu oyuncular, o günü anmaya mı gelmişler buraya, yitirdikleri kardeşlerini, arkadaşlarını mı anmaya gelmişler, ellerinde karanfiller? İçlerindeki Sivas acısını sağaltmak için mi sürekli oynuyorlar bu oyunu? Her gün yeni baştan aynı olayı karşılaştıkları herkese anlatıyorlar, oynuyorlar, o kahredici görüntüler eşliğinde?

Klasik bir oyun kurgusu değil burada söz konusu olan. Hatta belki alışılmış anlamda oyun bile değil bu. Belgesel bir anlatı, bir gösteri mi demeli? İlk on sayfayı yazdım. Kafamda bir şeyleri çözdüm gibi. Oyunun yapısı, kokusu, rengi belirleniyor ana hatlarıyla. Hesabım verebilirim. Çalışmanın sonunu görebiliyorum. Yöntemi buldum gibi. Kurgusu netleşti. Öyleyse devam. Bir yandan araştırmayı sürdürüyorum, bir yandan sancılı bir yazı sürecini yaşıyorum. Başvurduğum herkesin yakın ilgisi beni yüreklendiriyor. Herkes sanki böyle bir oyunu bekliyormuş gibi elinden gelen desteği veriyor. Türkiye Barolar Birliği mahkemelerde kanıt olarak kullanılan görüntüleri yolluyor. TGRT Haber Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Soysal Ihlas Haber Ajansı'nın çektiği görüntüleri iletiyor, Can Dündar'dan belgeseline kaynaklık eden görsel malzeme geliyor. Sedat Ergin ***Milliyet,*** Edibe Buğra ***Cumhuriyet,*** Aslı Öymen CNN arşivleriyle destekliyorlar. Soner Yalçın ***Oradaydım*** dizisinin Sivas konulu bölümünü, Enver Aysever ***Aykırı Sorular*** programının ilgili bölümünü, Soner Doğan ***Sivas*** adlı kitabında yer alan fotoğrafları yolluyor. Ataol Behramoğlu oyuna ***Bu Yangın Yerinde*** adlı şiiriyle katılıyor.

Fazıl Say, yüce gönüllü arkadaşım, oyun için yeni bir beste yapacak vaktim yok, ama bütün yapıtlarımı istediğin gibi kullanabilirsin diyerek, hiçbir maddi karşılık beklemeden oyuna imzasını atıyor. Gerçek dost Nurdan Arca, Ajans 21'in montaj stüdyosunu evimiz gibi kullanıma açıyor. Günlerce, gecelerce, oyuna eşlik edecek filmin kurgusunda çalışıyor. Alev Akan koreografı çalışmalarını yönlendiriyor.

Miyase İlknur oyuna maddi manevi destek bulmak için yoğun emek harcıyor. Oyunun provaları için Pangaltı Lisesinden Yetişenler Derneği Dostlar Tiyatrosu'na salonunu açıyor.

Hepsine ayrı ayrı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum burada. Onların desteği olmasaydı, az sonra izleyeceğiniz oyun eksik kalırdı.

Benim uydurduğum hiçbir şey yok bu metinde. Hepsi belgelere dayanıyor. Her satının kaynağını gösterebilirim. Ya mahkeme tutanaklarındadır ya da olayı yaşayanların tanıklıklarında, yazdıkları kitaplarda, basında çıkan söyleşilerde. Üzülerek söylüyorum. İzleyeceklerinizin hepsi gerçek.

Sivas '93, **oyun broşürü**

Karanlıkta bir ışık

Zeynep Altıok Akatlı

Geçmişe özlem gelmişse bir toplumda gündeme;
Bugünden hoşnut değil demektir kimse.
Ama geçmiş güzellikleri yaşatmak için,
Gönlü yok kimsenin gül yetiştirmeye.

14 yıl önce, 2 Temmuz 1993'te 33 aydın insanımız, Sivas'ta şeriat yanlısı ve gözü dönmüş bir kalabalık tarafından yakıldı. Olayın örgütçüleri ve elebaşları hâlâ yakalanmadı, arandıkları da şüpheli. Olayı gerçekleştiren kalabalık arasından kimliği belirlenerek yakalananların yargılandığı dava 33 idam cezası ile sonuçlandı. Kimi sanıklar hafifletici sebeplerle, kimi yaşları gereği ceza indirimi aldı, kimi hâlâ bulunamadı! Bütün bu süreç zarfında Sivas'ı unutturmamak adına neler yapıldı? Ben kişisel olarak kendi kaybımın intikamını almak için değil, bu korkunç olayı birincil olarak yaşamış biri olarak önce ibret sonra önlem almak konusunda toplumsal destek görebilmek için çabaladım hep. Bunun için de doğal olarak toplumlara ulaşabilmenin en önemli yollarından biri olan medyadan medet umdum. Medya, giderek yozlaşan günümüz ortamında, kitleleri bilgilendirmek, kalabalıklara ulaşmak için önemli bir kanal. "Bilgilendirmek" dedim, çünkü bizim medyamızın, ülkemizin geleceğini etkileyecek pek çok konudaki ilgisizliği, duyarsızlığı karşısında "bilinçlendirmek" fiilini kullanmaya elim varmadı. Hele kimi "aydm"larımız, "demokrasi" adına cumhuriyetimizi, geleceğimizi feda etmekte sakınca görmezken! Bu karanlık tablo içinde zaman zaman

insana, tutunabilmesi için umut ve direnme gücü veren aydınlık adımlar o kadar kıymetli ki...

15 yıl önce Sivas'ta bizleri bugünlere getiren planlı geriletme hareketinin en önemli adımlarından biri atıldı. Cumhuriyetimizi yıkmak için atılan bu adım karşısındaki umursamazlık, tepkisizlik ve aymazlık, bizleri bugün laikliğin sorgulandığı, türbanın kol gezdiği, eğitim ve hukuk adına geri dönülemeyecek tavizlerin verildiği bir Türkiye'ye getirdi.

Öyle ki, kalbi bu ülke için çarpan, bunu eserleri ile berrak bir şekilde ifade eden, gelecek kuşaklara ışık saçan, duyarlı ve birşeyleri değiştirme çabası içinde olan aydınlık sanatçılarımız bile bu ülkeden gitmeyi düşünecek kadar umutsuz ve yılgın hissediyorlar kendilerini. Kendileri için değil, karanlıkta hiç kimse artık soluk alamayacağı için. Haksızlar mı?

Daha fazla yalnız bırakılamayız, artık daha fazlası olamaz derken, kıyımın 10. yıldönümünde "aynı vahşet ve utancın bir daha yaşanmaması için Sivas'ı anmamıza" bile birtakım aydınlarımızın itirazı olduğunu hayretle gördük. Hesaplaşılmamış ve özrü bütün bir toplum tarafından paylaşılmamış bir tarih, eninde sonunda ayağa dolaşır. Bunu unutmamak ve unutturmamak boynumuza borçtur. Oysa biz bir toplum ayıbım unutturmak için Fazıl Say tarafından bestelenen Metin Altıok Oratoryosu'nun iktidar katindakiler tarafından sansürünü de yaşadık. Genco Erkal ise ***Sivas '93*** ile gören gözlerin, paylaşan yüreklerin olduğunu hissettiriyor bize. Değiştirmek için birey olarak üzerimize düşenin önemini anlatıyor ve en önemlisi burada kalmak için güç veriyor. ***Sivas '93*** bugün onunla gün ışığına çıkıyor ve aydınlatıyor.

"Aydın" olmak kilit kavram. Buna değinmek istiyorum. Bizim kadar eğitimsiz bir toplumda aydın olmanın ayrı bir önemi olduğuna inandığım için... Bakın Metin Altıok ne diyor:

"Sözcük anlamından yola çıkarsak 'aydın'; aydınlanmış kendini bilgiyle donatmış kişi diye açıklanabilir. Ülkemizde aydın genellikle okumuş insan olarak bilinir ama okumuş olmak, kendini elinden geldiğince bilgi ile donatmak aydın olmak için yeterli midir acaba? Söz konusu bilgi donanımı hangi seviyede olursa olsun bu soruya verilecek cevap 'Hayır!' olmalıdır. Her ne kadar bilgili ve kültürlü olmak aydın olmanın gerek koşuluysa da yeter koşulu değildir.

Şimdi gelin sözünü ettiğimiz yeter koşul üzerinde duralım biraz: OsmanlIda okumuş kültürlü insana "münevver" denirdi. Münevver sözcük olarak "nur"dan gelir. Anlamı "aydınlanmış", "aydınlıktır. Osmanlıcada aynı kökten gelen bir başka sözcük vardır ki o da "tenvir"dir. "Aydınlatma, ışıklandırma" anlamına gelir. Birbirine bağlı bu iki sözcükten de anlaşılacağı gibi, münevver olan, özü gereği aynı zamanda tenvir edendir. Bunun aksi düşünülemez. Yani tenvir etmeyen münevver olamaz. Bu çıkarsamamızı Türkçe söyleyecek olursak; "aydınlatmayan, aydın değildir" dememiz gerekir. Evet; babamı "aydın" olduğu için yakanlar, bugün kendilerine "aydın" tanımlaması yakıştırılanların da desteği ile, hepimizin geleceğini tehdit etmeye devam ediyorlar.

Metin Altıok'a göre "Aydın olmaya giden yol muhalif olmaktan geçer. Muhaliflik ise tavır koyarak yapılır. Doğru adına, iyi ve güzel adına yanlışın, kötü ve çirkinin üstüne gitmeyen kişi aydın değildir. Türk aydını kimi muhaliflerin başına gelenden ürkmüş ve nemelazımcı bir konuma düşmüştür. Bu konuma düşenler bir dereceye kadar bağışlanabilirler. Ama uzlaşmacı aydınlar bu nasıl aydın olmaktır bilinmez her türlü değere musallat bir kültür zararlısına dönüşmüşlerdir."

Sivas olayı; Cumhuriyetin kuruluşunu hemen izleyen bir dönemde meydana gelen Kubilay olayından sonra, Cumhuriyetin 70. yılında tarihimize kara bir leke olarak geçmiştir. Bu olayı hiç unutturmamak, hep hatırlatmak ise aydınların görevidir. Burada amaç, son dönem iktidarı ve uzlaşmacı aydınlar tarafından gösterilmeye çalışıldığı gibi yarayı kaşımak ya da intikam almak değil, ülkemizi karanlık bir geleceğe teslim etmemektir.

Bugün sevgili Genco Erkal'ın yüreği ve kalemi ile bir ortaçağ karanlığının ardından yeniden güneş beliriyor. ***Sivas '93*** adlı eser ile Sivas'ın ayıbı sanatın ve sanatçının duyarlığı ile genç ve gelecek kuşaklar için kalıcı bir yer bulacak. Sivas katliamını unutturmamak ve ders almak adına sanatın kalıcı ve kavrayıcı gücü bizleri "medeniyetle" buluşturuyor. Bu çalışma toplum ve tarih adına önemli olduğu kadar ülkemizde örneği ve uygulamasına az rastlanan belgesel tiyatro anlayışı adına da önemli bir adım. Genco Erkal'ın birikimi, dünya görüşü ve sanatıyla buluşurken ona bir kez daha hayran olmamak mümkün değil. Ben sözlerimi Metin Altıok'un ***Şiirin İlk Atlası*** adlı kitabında yer

alan yazısından alıntıladığım bir masal ile bağlamak istiyorum: ***"Serçe kuşu yağmurlu bir günde, şimşekler çakıp gök olanca hızıyla gümbürderken, yere sırt üstü yatmış, havaya kaldırdığı incecik ayaklarıyla boşluğu dövermiş. Bu tuhaf durumu görenlerin "Neden böyle yapıyorsun?"sorusuna "Bunca mahlûkat var yer yüzünde, gök yıkılıp üstümüze düşerse hepsi telef olacaklar. Ben de göğü tutmak için kaldırdım ayaklarımı" cevabını vermiş. Sonra içtenlikle "Kaldırdım kaldırmasına ama, yine de korkudan yüreğimin kırk kantar yağı eriyor" diye eklemiş. Çevresindekiler "Amma yaptın ha, sen kendin beş dirhem etmezsin. Bu kırk kantar yağ da neyin nesi!" diyerek alaya almışlar serçeyi. Serçecik şöyle bir bakmış yüzlerine, "Siz bunu anlayamazsınız" demiş. "Vann gidin işinize. Herkesin kendine göre kantarı, topuzu var. "***

Metin Altıok'a göre ***aydın sorumluluğu ve etkinliği bir toplumun lokomotifidir. Eğer "Aydının gücü nedir?" diye soracak olursanız; masaldaki serçe örneği aydın sorumluluğunun kendisinin, kendiliğinden bir güç olduğunu söylemek olasıdır. Yeter ki bir toplum oturduğu yerde ille de güç için fil beklemesin!***

îşte benim 15 yıldır Sivas kıyımı suçlularından çok aydınlara, kendi sarfımızda sandıklarıma, öyle olmalarını beklediklerime içerlemem de bu yüzdendir. Genco Erkal'a ve eserde emeği olan tüm yürekli sanatçılara fil beklemedikleri ve gül yetiştirmeye niyetli oldukları için yürekten teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız!

Bir yarım umuttur elimizde kalan,
göğüslemek için karanlık yarınları

28 Aralık 2007

Menekşe'den Önce

35 can içhı 'Menekşeden Önce[1]

Kılıçdaroğlu, Altıok'la bir süre sohbet etti.

Sivas'ta katledilen 35 can, Beşiktaş Mustafa Kemal Merkezi'nde "Menekşeden Önce" belgeselinin özel gösterimiyle anıldı. Odatv davasında tutuklu gazeteci Soner Yalçın'ın cezaevine girmeden önce bitirdiği, müziklerini Fazıl Say'ın yaptığı, Sivas katliamını anlatan "Menekşe'den Önce" adlı belgeseli CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, CHP milletvekilleri, sanatçı Tarık Akan, Rutkay Aziz, Madımak'ta katledilen şair Metin AKıok'un kızı Zeynep Altıok, gazeteci Müyesser Yıldız'ın da aralarında bulunduğu birçok siyasi, sanatçı ve yurttaş izledi. Gecede konuşan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, "Onların baskıları, mahkemeleri, savcıları, valileri, kaymakamları kim olursa olsun, Aydınlanmadan, adaletten, özgürlükten yanaysa bir sorunumuz yok ama karanlıktan yanaysa elimizde bir meşale, toplumu aydınlatmak İçin bir nefer olacağız" dedi. Gecede Yalçın'ın cezaevinden gönderdiği mektubu Yıldız okurken, Altıok da bir konuşma yaptı. (KAYHAN AYHAN)

Cumhuriyet, 3 Temmuz 2012.

18 POLİTİKA

A Milliyet^

KILIÇDAROĞLU SİVAS'IN ANLATILDIĞI "MENEKŞE'DEN ÖNCE" GECESİNDE KONUŞTU

inin vicdanı hapiste

yönetmenliğini Soner Yalçın'ın. erini piyanist Fazıl Say'ın yaptığı şe den Once'nin bir devri en iyi yapımlardan olduyvnu söyledi

Mektubu Yıldız okudu

CHP'de 'anahtar liste' gündemde

ÖYM için Anayasa Mahkemesi sinyali

Sivas Katliamı Davası...

Av. Şetıal Sarıhan

"Adımlar bin yıl /Bu alanı çiğneseler bile /Dökülen kam silemezler / Binlerce ses, bu sessizliği / Smırlasa bile / Düştüğümüz bu saati unutturamaz / Yağmur, alandan ve taşların arasından / Oluk oluk akacak /Ama ateşten adımızı /Söndüremeyecekler" (P. Neruda)

Değerli bir ozan için hazırlanan bu kitapta bir hukukçu olarak yargısal süreci özetlerken, söze öncelikle bir başka ozanın dizeleri ile başlamak istedim. "Düştüğünüz saati ünutturamayacaklar" buna inanıyorum. Ve adınızın "ateşten bir ad" olduğuna da.. "Yangının ateşini söndürmek" ama "ateşten adınızı" tarihin tüm sayfalarına işlemek için yazacak insanlık...

Sivas ve Kayseri'den Ankara'ya taşınmış bir utanç davasının yüreğimizi dağlayan ateşinin söndürülemeyişinin üzerinden 20 yıl geçti. Sizinle birlikte aramızdan ayrılmış olan Menekşe'nin yerine doğan Menekşe, filiz gibi bir genç kız oldu. Son anda sağ kurtulmayı başaran Serdar Doğan ve usta oyuncu Genco Erkal, Madımak Yangım'm tiyatroya taşıdı.. Zerrin Taşpınar şiirlerle, Lütfiye Aydın öykülerle anlattı geride kalanın yangınını... Eren ve Zeynep büyüyüp, cinayetlerle, katliamlarla yaşamlarını yitirenlerle seslerini buluşturdular... Dava, ciltlerce kitaba sığmadı... Şimdi, hâlâ tamamlanmamış ve tamamlanamayacak bir davanın kısaca özetini sunmak istiyorum. Geleceğe düşülmüş küçücük bir not gibi... Özünde gelecek büyük bir öğreti olarak anacak Yangını ve Yargılamayı...

Pir Sultan Abdal Derneği geleneksel olarak düzenlediği "Pir Sultan Abdal Şenliklerinin 4.sünü gerçekleştirmek üzere Sivas'ta bir aydın imecesindedir. Aziz Nesin'den Cahit Külebi'ye, semah göstericisinden saz çalanlara, tiyatro oyuncularına, stant nöbeti tutanlara varan bir aydın harmanı... Sanat ve sanatçı sesini yükseltip bir aydın halayına duracaklar... Beklenen bu... Şenlik olacak...

Şenlik olmadı... 2 Temmuz 1993 günü akşamı radyolar ve televizyonlar, haberlere şöyle başladılar:

"Pir Sultan Abdal Şenlikleri için Sivas'a gitmiş olan konukların kaldığı Madımak Oteli gün boyu süren gerici kalkışma sonunda saldırganlarca ateşe verildi. 35 kişi, yanarak ve dumandan boğularak yaşamlarını yitirdi. 12'si yaralı olmak üzere toplam 52 kişi otelden sağ olarak kurtulmayı başardı. "

Eylemciler yakalanmadılar!

Aslında haberden haberdardık. Bütün bir Türkiye, yıllar önce Çorum'dan, Maraş'tan, Sivas'tan bildiği bir vahşete yeniden tanıklık ediyordu. Katliam ya da cinayetler hepimizin tanıklığında gerçekleşiyordu. Polis kayıtlarına göre, olaya katılanların sayısı 15.000 idi. Ne var ki eylemcilerin ve arkalarındaki örgütlerin saptanarak yakalanmalan konusunda gerekli çaba gösterilmedi. Eylemcilerin binlercesi ellerini kollanı sallayarak Sivas'ı terk ettiler. Emniyet güçleri, kaçanlan yakalamak ya da engellemek için en ufak bir çaba göstermedi. Polisin elinde sayısız kanıt vardı. Fotoğraf ve video kayıtlarından eylemcilerin eşkâlleri ve kimlikleri kolayca belirlenebilir ve yakalanmalan mümkün olabilirdi. Bu yapılmadı. Olayın ardından güvenlik güçleri, çoğunluğu Sivas'ta bulunan küçük bir eylemci grubu gözaltına aldı.

Davalar bölünerek eylem küçültülmek istendi

Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.07.1993 günü Sivas'ta ve çevresinde saptanabilen 78 sanık hakkında Sivas Ağır Ceza Mahkemesi'nde

dava açtı. Bu davada sanıklar, 35 kişiyi yangın çıkarmak sureti ile öldürmek, anılan eylemi yardım yolu ile kolaylaştırmak, teşvik etmekle suçlandılar.

Görevli memura mukavemet ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasası'na aykırılık nedeni ile de 102 sanık hakkında da Sivas Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı.

Ayrıca Sivas'ta DGM'nin bulunmayışı nedeni ile 94 Sanık hakkında 3713 Sayılı Yasa'nın 7/1-2. Maddelerine aykırı davrandıkları savı ile Kayseri DGM'nde davalar açıldı.

Sivas'taki olağanüstü koşullar nedeni ile Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 18.08.1993 günü 1993/8899-8503 sayılı kararları ile anılan dosyaların güvenlik nedeniyle Ankara'ya aktarılmasına karar verdi. Dosyaların Ankara'da ilgili mahkemelere ulaşmasının hemen ardından Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi ve 19. Asliye Ceza Mahkemesi, eylemin sıradan bir adam öldürme ya Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasası'nın ihlali olmadığı, doğrudan doğruya "Anayasal düzeni değiştirmek, özellikle laiklik ilkesini ortadan kaldırmak" kastı ile işlendiği, bu nedenle de DGM'nin görevli olduğu görüşü ile görevsizlik karan verdiler.

Ankara DGM, Yargıç Albay Ertan Erunga'nm ayrışık oyu ile bu isteği reddetti. Bunun üzerine ortaya çıkan olumsuz görev uyuşmazlığı, Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 8-9.11.1993 tarihli kararlan ile Ankara DGM'nin görevsizlik kararı kaldınldı.

Gericilik, Sivas Katliamı'm "Şanlı Sivas Kıyamı" olarak kutsadı

Taraf ve ***Cuma*** gibi dergilerle, köktendinci günlük yayınlarda olaydan "Şanlı Sivas kıyamı - Sivas Taarruzu" diye söz edilmiş ve sanıklar "Şanlı Sivas kıyamı gazileri" olarak nitelendirilerek sanıklara sahip çıkılmıştı ***(Taraf*** Yıl 3, Sayı 30, 1993, s. 8-22 / ***Taraf*** Yıl 3, Sayı 33, s. 18, 20-22 / ***Cuma,*** Yıl 4, Sayı 181, s. 8). Bu sahip çıkışın da verdiği "güçle" sanıklar, duruşma salonlannı savaş meydanına çevirdiler. Yargılamalar, sanıkların mağdur, tanık ve avukatlara hakaret ve saldırıları ile sürdü. Duruşmalarda disiplini sağlayamayan mahkeme, duruşmaları basma kapatmak zorunda kaldı.

Ancak, bu da önlem olmadı. Karar günü, eylemin vahametine karşın bir ödül gibi verilmiş olan karara karşı, sanıklar, ceplerinde getirdikleri kalem, bozuk para ve benzeri ne varsa her şeyi yargıçların yüzüne attılar. Mahkeme, olayı sıradan bir "öldürme olayı - cinayet" olarak kabul ederek, 26.12.1994 günlü kararları ile 26 sanık hakkında, 765 Sayılı TCK'nun 450/6. Maddesi gereğince idam cezası verdi. Ancak, bu cezayı da, TCK'nun 65/3 ve 51/1. Maddeleri gereğince indirerek sonuç olarak 15 yıl ağır hapis cezasına hükmetti. 37 sanık hakkında beraat kararı verirken, 60 sanığı 2911 Sayılı Yasa gereğince üçer yıl hapis cezasına mahkûm etti.

Yargıtay, katliamın "anayasal düzenin değiştirilmesi" amacı ile işlendiğini kabul etti

Karar, Cumhuriyet Başsavcılığı ve tarafımızdan temyiz edildi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 30.09.1996 günü, 25 sanık hakkındaki beraat kararını onadı. 14 sanık hakkındaki mahkûmiyet kararını, beraat olması gerektiği saptaması ile bozdu. Diğer tüm sanıklar hakkında ise eylemin TCK'nun 146/1. Maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade etti.

Bozma ilamının ardından, mahkeme 28.11.1997 günlü kararı ile 38 sanık hakkında TCK'nun 146/1. Maddesi, 29 sanık hakkında TCK'nun 146/3. Maddelerinden hüküm kurdu. 11 sanık hakkında ilk kararında direndi. 14 kişinin beraetine karar verdi.

Bu karar da temyiz edildi. YCGK, 24.12.1998 günlü mahkemenin 11 sanıkla ilgili direnme kararını yerinde bulmadı. 146/3'ten ceza almış olan 28 sanık ile beraet eden 14 sanık hakkındaki kararlan onadı. İdam cezası alan 31 kişi hakkında ise nüfus kayıtları, cilt numaraları ve mühürlerin okunamadığı kabulü ile kararı bozdu. Diğer 7 sanık hakkında karar da usulü zorunluluk nedeni ile bozulmuş oldu.

Sanıklann temyizi üzerine, üç sanık dışında kalan sanıklar hakkındaki mahkûmiyet kararı, 04.05.2001 tarihinde onanmış oldu. Bu üç sanık, 3419 Sayılı Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak istiyordu.

Bu sanıklar, anılan yasadan yararlanamadılar. Sonuç olarak, üç sanık hakkındaki karar da 16.09.2002 tarihinde onanarak kesinleşti.

Ne yazık ki, haklarında TCK'nun 146/1 ve 3. Maddeleri gereğince ceza verilmiş olan sanıkların önemli bir bölümü ilk kararla salıverilmişlerdi. Bunların yakalanmaları mümkün olmadı. 2. Karar sırasında tutuklu olan ya da çok azı hükümden sonra yakalanmış olan sanıkların 13'ü, 5237 Sayılı TCK yürürlüğe girmemiş olması ve ayrıca gerçek de olmamasına karşın, yeni yasada sanıkların ceza aldığı TCK 146/3. Maddenin karşılığı olmadığı gerekçesi ile mahkemenin 2004/2009 esas sayılı kararı ile salındılar. Bu salınma işlemi daha sonra geri alındı ise de sanıklar çoktan yok olmuşlardı. (Salınan sanıklar şunlardı: Yalçın Kepenek, Ilhami Çalışkan, Metin Asamaka, Ali Teke, Metin Yokuş, Temel Yoy, Bülent Karayiğit, Serhat Özgentürk, Gazi Tufan, Yusuf Ziya Eliş, Ünal Berka, Ahmet Kaşkaya, Hayrettin Gül.)

Bugün, haklannda verilen kesin hükümler nedeni ile sadece daha önce salınmamış olan ve TCK'nun 146/1. Maddesi nedeni ile hüküm kurulmuş olan sanıkların cezaevlerinde bulunduğu bilgisine sahibiz. Bunun dışında kaç sanığın cezasının infaz edildiği ve kaç şüphelinin aranmakta olduğuna ilişkin hiçbir bilgiye ulaşamıyoruz. Bu konuda çeşitli milletvekillerinin vermiş olduğu soru önergelerine de somut ve aydınlatıcı bir yanıt alınamadı.

15.000 eylemciden birkaçı, kimi evinde, kimi köyünde, kimi yurtdışmda rahatça yaşadı!

Ek davalar

Ana dosyanın karara bağlanmasından sonra aranmakta olan sanıklardan küçük gruplar yakalandılar. Bunlardan bazılarının yargılanmaları, katılan yana bildirilmeden sessiz sedasız bitirildi. Ancak, olayın 18. yılında, tamamen rastlantı sonucu, davanın en önemli sanıklarından olan ve Aziz Nesin'i itfaiye merdiveninden iten Sivas Belediye Meclisi Üyesi Cafer Erçakmak ve altı kişi hakkındaki yargılamanın sürdüğünü öğrendik. Üstelik, bu dosyada savcılık makamı, esasla ilgili görüşünde, sanıklar hakkındaki davanın zaman aşımı nedeniyle düşürülmesini talep etmişti. Mahkemeye, Erçakmak'ın TCK'nun 1461/1. Maddesinden

tutuklu olduğunu ve zaman aşımı isteminde bulunulamayacağım anımsattık.

Dosyada ilginç durumlar vardı: Sözde aranmakta olan sanıklar, aranırken evlenmiş, çocuk sahibi olmuş, askere gitmiş ve ehliyet almışlardı. İçişleri Bakanlığı'nın birimleri olan bu kurumlarda arananların kayıtlı olmasına karşın bu kişilerin bu denli rahat dolaşabilmiş olmalarını anlamamız çok zordu. Bu arada Erçakmak'ın, yakın bir tarihe dek emekli maaşını almakta olduğunu öğrendik. Ardından Fransa'da yaşadığı bilgisine ulaştık. Dosyadaki bilgilere göre, Sivas Emniyeti, bu sanığı evinden anyor ve bulamıyordu. Kırmızı bültenle aranmasını sağladık. Ne var ki bu yargılama sürerken Cafer Erçakmak'ın kendi evinden cenazesi çıktı! Onu gizlice gömmek istediler. Ancak, mızrak çuvala sığmadı. Haber duyuldu. Erçakmak 18 yıl neredeydi? Türkiye'de, evinde mi? Fransa'da mı? Yurt dışında ise cenazesi Türkiye'ye nasıl geldi? Bir cenaze hiçbir kayda gereksinim olmadan yurt dışından Türkiye'ye getirilebilir mi? Ya da 18 yıl Türkiye'de nasıl saklandı? Bir insanın 18 yıl saklanmasını ancak örgütlü bir yapının sağlayacağı açık değil mi? Bu dosyada neden örgütler araştırılmadı?

Sonra Vahit Kaynar... Davamız sürerken kırmızı bültenle arandığı gerekçesi ile Polonya'da yakalandı. Öğrendik ki Almanya'da büyük bir zenginlik içinde yaşarken tesadüfen yakalanıyor. Aradan günler geçti. Adalet Bakanlığı süresi içinde dosyasını tamamlayıp Polonya'ya gönderemedi. Ya da dosyaları gizli bir el beklemeye aldı. Bu dosyaları bu denli geciktiren nedir? Yakalanmış olan sanık, evrakları süresinde ulaşmadığı için serbest kaldı. Onu buraya hangi hukuksal güç iade edecek? Hakkında TCK'nun 146/1. Maddesini ihlal etmekten verilmiş kesin hüküm bulunuyor. Henüz ceza zaman aşımı dolmadı. (Bu satırları yazarken Vahit Kaynar, hâlâ Almanya'da bulunuyor.)

Bu iki sanığın aranması, yurt dışında olan diğer sanıklan da gündeme getirdi, içişleri Bakanı Sadullah Ergin, 22.12.2012 günü, CHP İzmir Milletvekili Erdal Aksünger'in soru önergesine verdiği yanıtta, 15 sanığın kırmızı bültenle arandığını, bunlardan yedisinin Almanya'da bulunduğunu söyledi. Ancak bunlardan hiçbiri halen Türkiye'ye iade edilmediler. Bakanlığın açıklamaları içinde bu sanıkların iadelerinin istendiği, ancak ilgili hükümetlerin, bu kişilerin insan haklannı ihlal eden bir suç işleme-

miş olmaları nedeni ile iadeyi kabul etmedikleri bilgisi de vardı. ***Toplu öldürümün insan haklarını ihlal etmediği savı ile de ilk kez karşılaşmış olduk!*** Kırmızı bültenle arananlardan Ömer Demir, Mehmet Yılmaz, Sedat Yıldırım, Etem Ceylan, Âlim Özhan, Hayrettin Yeğin, Süleyman Toksun, Harun Kavak, Vahit Kaynar hakkında TCK'nun 146/1. Maddesi gereğince verilmiş kesin hükümler bulunuyor. Sanıklar Âdem Bayrak, Âdem Ağabektaş ve Metin Ceylan haklarında ise TCK'nun 146/3. Maddesinden verilmiş ve kesinleşmiş cezalar bulunuyor. Bunlarla ilgili henüz iç hukukumuza göre de ceza zaman aşımı süresi dolmadı. Aynca bugün, Murat Kar ataş, Murat Songur ve Eren Ceylan hakkında gıyaplarında süren yargılama var. Bu sanıklar da Türkiye'ye getirilemediler.

Sivas Katliamı, insanlığa karşı işlenmiş suçtur

Olayda atılan sloganları anımsayalım: "***Cumhuriyet burada kuruldu. Burada yıkılacak!", "Laiklik gidecek, şeriat gelecek!", "Hizbullah geliyor!", "Laik düzen yıkılacak", "Kanımız aksa da zafer İslamm", "Yaşasın Hizbullah!", "Şeriat gelecek, yüzler gülecek!", "Şeriat isteriz!", "Muhammet'in ordusu, laiklerin korkusu!***"... Eylem, yargı tarafından bu sloganlar da esas alınarak o dönemde yürürlükte olan TCK'nun 146. Maddesine aykırılık olarak değerlendirilmişti. Ek davada savcılık makamı aynı saptamayı yaptı. Anılan madde, anayasal düzenin tebdil, tağyir ve ilgasına yöneliktir. Yani, rejime yöneliktir. Rejimin değişmesi hepimiz için ciddi bir tehdittir. Yani eylem salt orada yakınlarını yitirenlere değil, tüm Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına ve kurumlanna yöneliktir. Daha önemlisi insanlığa yöneliktir. Bu nedenle biz, Sivas Katliamı'nın insanlığa karşı işlenmiş bir suç olduğunun kabulü ile zaman aşımı savından vazgeçilmesini talep ettik.

Aynca, 5237 Sayılı Yasa ile hukukumuza yeni bir suç türü de girmişti. Yasanın 77. Maddesinde "İnsanlığa Karşı Suçlar" başlığı altında "***siyasal, felsefi, ırki, veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenen suçlardan anılan maddede sayılan kasten öldürme ve kasten yaralama eylemleri***" insanlığa karşı suç olarak tanımlanıyordu. Sivas Katliamı, şenliğe katılan ve hemen tümü sol görüşlü ve çoğunluğu Alevi olan yurttaşlarımıza yönelik

bir saldırıydı. Üstelik, Çorum, Maraş katliamları gibi Alevi topluluğuna yönelik sistemli saldırıların bir devamı niteliğinde idi. Üstelik de aynı maddenin 4. bendinde ***bu suçlardan dolayı zaman aşımının işlemeyeceği*** belirtiliyordu. Biz bu maddeden yola çıkarak, tüm sanıklar yönünden zaman aşımından davaların düşürülmesine karşı çıktık.

Erçakmak dosyasında mahkeme, eylemi insanlığa karşı suç olarak niteleyemiyor!

Anılan ek davada, savcılık makamı ve mahkeme, Cafer Erçakmak yönünden suçun TCK'nun 146/1. Maddesini ihlal niteliğinde olduğunu kabul etti. Mahkeme,13.03.2012 günlü kısa karannda daha ileri bir adımla eylemin 5232 Sayılı TCK'nun 77. Maddesi kapsamında da ele alınabileceğini ifade etti. Ancak, bu nitelemeyi, Erçakmak'm kamu görevlisi olması nedeni ile yaptığını ifade etti. Ardından da Erçakmak'ın eyleminin, TCK'nun 77. Maddesi kapsamında düşünülse de ölmüş olduğu için davasının ölüm nedeni ile düşürülmesine karar verdi.

Diğer sanıklar yönünden ise mahkeme, eylemleri TCK'nun 146/3. Maddesi içinde değerlendirerek, yargılama sırasında yaşamını yitirmiş olan Yılmaz Bağ dışında kalanlar için bu suç yönünden davalarının dava zaman aşımı nedeni ile düşürülmesine karar verdi.Bu kararda, ***"Erçakmak ve Bağ dışındaki sanıkların eylemlerinin TCK'nun 146/3. Maddesi kapsamında olduğu eylemlerinin, niteliği itibariyle insanlığa karşı suç olmasına karşın,(. ..) sanıkların kamu görevlisi olmayıp, sivil olduğu, aynca olayın asli maddi faili değil, fer'i şerik olarak yargılandıkları, 765 Sayılı TCK'nun 146/3. Maddesinde öngörülen hürriyeti bağlayıcı hapis cezasının 5 yıldan 15 yıla kadar hapis olduğu..."***gerekçesi ile ortadan kaldırılmasına karar verdi.

Ancak mahkeme, gerekçeli karannda hukuka ve gerçeğe aykm bir tutumla, bu sanıklar hakkındaki davanın düşürüldüğünü ve düşürme olmasa idi de beraet etmeleri gerektiğini açıkladı. Bu nedir? Mahkeme heyeti, kısa karanndaki temel kabulden nasıl vazgeçebilir? Kısa karara bağlı kalmak kural değil midir? Mahkeme kısa kararla dosyadan el çekmiş olmuyor mu? Bunun hukukta bir karşılığı var mıdır? Mahkeme, beraet düşüncesinde ise kısa kararda da bu yargısını ifade etmesi gerek-

mez iniydi? Baştan sona yanıtlanmamış sorularla dolu olan bu katliam davası sürecine şimdi hem yeni bir yasaya aykırılık hem de yanıtsız bir soru eklenmiş bulunuyor.30 yılı aşmış olan avukatlık pratiğimizde karşılaştığımız bu yeni durum, bizi -ki çok şeye tanıklık ettik- şaşırtıyor ve isyana sürüklüyor. Katliamın, yargı önünde gerekli hukuksal karşılığının verilememiş olması, gelecek için bizi endişelendiriyor, içimizi acıtıyor.

Kaldı ki sanıkların beraet etmesi de olanaksızdır. Gerekçeli kararın aksine, esasla ilgili görüşte de belirtildiği gibi sanıkların olaya katıldıklarına ilişkin polis tanıkların anlatımları ve fotoğraflar bulunmaktadır. Gerekçeli kararla kısa karar çelişkisinin diğer bir örneği de kısa kararda eylemi insanlık suçu olarak niteleyen mahkemenin gerekçeli kararda bu nitelemesinden vazgeçerek, eylemi salt bir terör eylemi olarak değerlendirmiş olmasıdır. Bu vazgeçmeden insanlık suçlarında kamu görevlisi-sivil ayırımının olanaksızlığı konusundaki eleştirilerimiz etkili olmuş mudur bunu bilemiyoruz. Ancak, gerekçeli kararda hiç tartışılmayan bu durum, açıkça sanıklar lehine bir sonucun yaratılmasına hizmet etmektedir. Yargı ölüm ve katliamla, geride kalanların acısı ve gelecekte bütün bir toplumun yaşama olasılığı olan acılarla ilgilenmemekte midir?

Gerekçeli kararda, ayrıntılı bir biçimde "insanlığa Karşı Suç" irdelemesi yapılmış, ancak Sivas Katliamı sanıklarının eylemi, insanlığa Karşı suç olarak kabul edilmemiştir.

İnsanlığa Karşı Suçlar karşısında yargının görevi nedir?

Yukarıda da belirttiğimiz gibi,Türk hukuk sistemi, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK'nun 77. Maddesinde insanlığa Karşı Suç'u tanımlamış ve kabul etmişti. Anılan suçlarda zaman aşımından söz edilemeyecekti. Ancak, Sivas Katliamı'mn 02.07.1993 tarihinde gerçekleşmiş olması nedeni ile bu tarihten sonra yürürlüğe girmiş olan yeni bir yasal düzenlemenin aleyhe uygulanamayacağı savı ile karşılaştık. Oysa bu sav, suçun niteliği karşısında bizce geçersizdi. Çünkü, 35 insanımızın yakılarak öldürüldüğü, 12'si yaralı olmak üzere 52 kişinin sağ olarak kurtulduğu katliam, hedefleri ve amaçları itibariyle özünde insanlığa karşı işlenmiş bir suçtu.

Bu savımız, "insanlığa Karşı Suç" ve bu suçlar yönünden zaman aşımı sorununun geniş biçimde tartışılmasına neden oldu, "insanlığa Karşı Suç" ne demekti? Olayımızla bu suç tipi arasında bir benzerlik var mıydı? Bu sorulara verilecek yanıt, aynı zamanda hukukun insan haklarına dayalı bir anlayış temelinde gelişip, uygulanması mücadelesi süreci ile de paralel olarak değerlendirilmeliydi. Hukuk, adaleti sağlamak için bir araçsa, adalette insanlığa hizmetin adı olmalıydı, "insanlığa Karşı Suç" tanımı, ilk kez 1907 La Haye Sözleşmelerinde geçmiş, daha sonra da 2. Dünya Savaşı'nda yaşanan vahşetin ardından kurulmuş olan Nümberg Uluslararası Askeri Mahkemesi Şartı ile hukuk sisteminde yerini almıştı. Nümberg Uluslararası Askeri Mahkemesi Şartı'mn 6. Maddesinde tanımlanan insanlığa karşı işlenmiş suçların soruşturulması ilkesi, 1946 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, 11.12.1946 gün 95/1 numaralı karan ile de kabul edilmişti.

"insanlığa Karşı Suç"lar 1998 yılında kabul edilen Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuran Roma Statüsü'nün 7. Maddesinde de tanımlanmıştı. Anılan madde, 5237 Sayılı TCK'nun 77. Maddesi ile paraleldi, insanlığa Karşı Suç, ***"Siyasal, felsefi, ırki veya dinsel saiklerle; sivillere - toplumun belli bir grubuna- karşı; bir plan doğrultusunda, çok sayıda mağdura karşı doğrudan ve ağır şekilde, kollektif olarak çok kalabalık bir örgütün-grubun, doğrudan ve aynı zamanda teşviki ile gerçekleştirilen, geniş çaplı, bilinçli, istemli, sistemli bir eylem, bir saldın"*** olarak tanımlanıyordu. Doğrudan insanlık onuruna yönelik olan, bu anlamda evrensel etik değerleri geniş ve büyük ölçüde ihlal eden insanlığa karşı suçlar, insanlık vicdanını onulmaz derecede rencide eden eylemler olarak tanımlanıyordu.

Bu açık tanım karşısında, mahkeme, olayımız yönünden Anayasa'nın 38/1. Maddesi ile YTCK'nun 7/1. Maddesinde yer alan kanunilik ilkesi ve geçmişe yürüme yasağı gerekçesine ve elbette Roma Statüsü'nü onaylamamış olduğumuz gibi bir gerekçeye sığınmadan Uluslararası Örfi Hukuka ve insancıl Hukuka genel bir yollama -dinamik yollama- yaparak, Madımak Katliamı'nın Uluslararası Örfi Hukuk uyannca insanlığa karşı suç teşkil ettiğini bu nedenle ve TCK 77/4'e atıfla ***zamanaşımı kurailannın uygulanmayacağını karara bağlamalı, bu konuda genel bir hüküm yaratmalıydı. Ne yazık ki bu yapılmadı.*** Böyle bir uygula-

ma, hukukun, toplumsal ve siyasal ilişkilerin düzenlenmesini, kurulmasını ve yürütülmesini, başka belirleyicilere göre değil, adalet fikrine göre düzenlemesinin örneğini oluşturacaktı. (Bkz. 1. Kuçuradi, ***Hukuk ve Etik,*** Bedia Akarsu Armağanı, Haz. Betül Çotuksöken, İnkılap Yayınlan, s. 291-300, İstanbul 2000.)

Bir ülkede, adaleti gerçekleştirebilen bir pozitif hukukun dolayısıyla yasalann varlığından söz edebilmek için; yasalann ve genel olarak hukukun, ***"insanın değerini-onurunu koruma istemleri olan, temel insan haklan ilkelerinden türetiliyor olması"*** gerekir. Böyle bir türerimin ürünü olmayan bir pozitif hukuk, dolayısıyla yasalar, uygulandıklarında ancak "yasalar eliyle adaletin çiğnenmesine" yol açarlar. îşte ***hukuk*** ile ***etik*** arasında bu temel ilgiyi kurmak,başka deyişle ***pozitif hukuk*** ile ***adalet*** değeri arasındaki bağlantıyı gerçekleştirmek, yasama organının olduğu kadar, yargının da temel işidir. Zira bir üst ilke olarak adalet, yasaların ve genel olarak hukukun temel insan haklarından türetilmesi ve işletilmesi istemidir. Böyle bir adalet anlayışı ile hukukun üstünlüğünden söz edilebilecektir.

İnsanlığa Karşı Suçlar'da, "Kanunsuz ceza olmaz" ilkesi uygulanabilir mi?

Öncelikle şunu belirtmemiz gerekir ki insan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 7. Maddesinde "Kanunsuz ceza olmaz" ilkesi işlenmekte ve bu ilke gereğince hiç kimsenin işlendiği zaman ulusal ve uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir fiil veya ihmalden dolayı suçlu bulunamayacağı belirtilmektedir. 2. fıkrada ise:

"Bu madde, işlendiği zaman uygar ülkeler tarafından tanınmış, hukukun genel ilkelerine göre suç sayılan bir eylem veya ihmal nedeniyle bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandmlmasına engel değildir. "

denilerek, bu düzenlemeye istisna getirilmektedir. Olayımız yönünden insanlığa karşı suç, diğer uygar ülkeler tarafından tanımlanmış ve cezalandırılmıştır. Anayasanın 90. Maddesi karşısında iç hukukumuz yönünden, 1993 yılında işlenmiş olan bir suç için 2005 yılında tanım-

lanmış olan "İnsanlığa karşı suç" nitelemesinin uygulanabilirliğine işaret etmektedir.

İnsanlığa Karşı Suçlar, zaman aşımına uğrayabilir mi?

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 26 Kasım 1968 tarihli ve 2391 Sayılı Kararıyla kabul edilmiş olan ve 1 Kasım 1970 tarihinde yürürlüğe giren ***Savaş Suçlan ve İnsanlığa Karşı Suçlar Bakımından Kanuni Sınırlamaların Uygulanmayacağına Dair Sözleşme***'nin 1. Maddesinde ***"Hangi tarihte işlenmiş olursa olsun aşağıdaki suçlar yönünden zaman aşımı süresi uygulanmaz"*** denilerek işlendiği ülkenin iç hukukunda ihlal oluşturmayan fiiller olarak kabul edilseler bile, ister savaş zamanında ister barış zamanında işlenmiş olsun 8 Ağustos 1945 tarihli Nurenberg Uluslararası Askeri Mahkemesi'nin şartında tanımlanan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 13 Şubat 1946 tarihli kararlarında teyit edilen insanlığa Karşı Suçlar, Silah Zoruyla Tahliye Etme veya işgal ve Ayrımcılık politikasının uygulanmasından kaynaklanan gayri insani eylemler zaman aşırtımdan yararlanamayacak suçlar arasında sayılmaktadır.

Anılan sözleşmenin 2. Maddesinde "***sorumluluk*** " tanımlanmakta ve ***"1. fıkrada belirtilen suçlardan birinin işlenmesi halinde bu sözleşme hükümleri, bu suçlardan birinin işlenmesine ister başında bulunarak, isterse refakat ederek katılan veya başkalannı bu suçlan işlemeye doğrudan teşvik eden veya sonuç ne ölçüde gerçekleşirse gerçekleşsin bu suçlan işlemek üzere anlaşan devlet yetkililerine, özel şahıslara ve bu suçlann işlenmesine hoşgörü gösteren devlet gücünü temsil edenlere uygulanır"*** denilmektedir.

Bu sözleşme çerçevesinde ya da bu sözleşmeye destek olarak 20 Aralık 1945'te kabul edilmiş olan ***"Savaş Suçlanyla Banşa ve İnsanlığa Karşı Suçlardan Sorumlu Olanlann Cezalandmlmalanna Dair 10 Sayılı Denetim Konseyi Yasası",*** kapsamına, insanlığa karşı suçları da almıştır. Burada da ***"İşlendikleri ülkenin iç hukukunu ihlal etsin veya etmesin siyasal, ırksal veya dinsel sebeplerle zulüm ve katliam"*** tanımlanmıştır.

Uluslararası bu sözleşmeler Anayasa'nın 90. Maddesi ışığında bağlayıcıdır ve Sivas katliamı sanıklan, 765 Sayılı Türk Ceza Yasası'nm 146/1 ve-

ya 146/3. Maddelerini ihlal edip etmediklerine bakılmaksızın zaman aşımı gündeme getirilmeyerek yargılanmak ve cezalandırılmak zorundadır.

Bu konuda mahkemeye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2004/36376 başvuru numarası taşıyan Konanov-Letonya Davası kararım sunduk. 17 Mayıs 2010 tarihinde bitmiş olan bu davada Genel Kurul insanlığa karşı suçlarda kanunsuz ceza olmaz ilkesinin uygulanamayacağını belirterek Konanov'a verilmiş olan cezayı anılan ilkenin ihlali olarak kabul etmemiştir. Konanov, ikinci Dünya Savaşı'nda masum insanları öldürdüğü savıyla 1994 tarihinde yargılanarak mahkûm edilmiştir. Cezayasalan 1944'ten sonra 1961'de değişmiştir. Başvurucu 1961'de yürürlüğe giren Ceza Kanunu'na göre mahkûm edilmiştir. Eylem tarihinden sonra yürürlüğe giren ceza yasasının kendilerine uygulanamayacağını belirterek mahkemeye başvurmuştur. Ancak mahkeme eylemin insanlığa karşı bir suç olduğunu bu nedenle kanunsuz ceza olmaz ilkesinin ihlalinden söz edilemeyeceğini belirterek talebi reddetmiştir.

Adaletin denek yeri vicdanlar değil mi?

Yargılama adaleti tecelli ettirme işlemidir. Adaletin denek yeri vicdanlardır. Müdahil avukatlar olarak 20 yıldır, ailelerle birlikteyiz. Adil bir karar, onların kavrulan yüreklerini bir parça serinletebilirdi. Onlar yirmi yıldır tüm duruşmaları izleyerek, salt çocukları için değil, tüm çocuklarımız için, gelecek için, insanlık için bu davaya sahip çıktılar. Acılarım dirence dönüştürüp tek silahlan olan adaletin izleğinde oldular. Amaçlan öç almak değildi. Sadece, yeni katliamlara yol vermemek için mahkeme kapılannda beklediler. Kimisi davanın sonunu öğrenemedi. Yaşamlannı yitirerek toprakla ve yakınlan ile buluştular. Geride kalanların bekledikleri "büyümeyecek ölü çocukları" değildi. "Ölü eşleri, kardeşleri, sevdikleri de"... Bir tek şeyi beklediler. Umutla: Adalet! Bugün, katliam 20. yılını sürerken 15.000 eylemcinin 150'si bile yargı önüne gelmez ya da yargı önünden kaçıp giderken "Adalet nerede?" diye haykınyorlar: "ADALET NEREDE ?"

"Halkın ekmeğidir adalet"... Böyle diyor Bertolt Brecht... Sonra soruyor: "Kim pişirmeli ekmeği?" Ardından yanıtlıyor: "Adaletin ekmeğini de / Kendisi pişirmeli halkın / Gündelik ekmek gibi." Halk bir gün mutlaka pişirecek ekmeğini...

Sondeyiş

"Hiçbir Şey Birdenbire Olmadı..."[43]

İlhan Selçuk

Sivas'ta Madımak Oteli'nde 2 Temmuz 1993'te 37 kişi yakılarak öldürüldü.

Suçlan neydi?..

Ülkenin seçkin aydınları, sanatçıları, yazarları, şairleri Pir Sultan Abdal'ı anmak için Sivas'ta toplanmışlardı...

Bir irtica kalabalığı çevreyi sardı, oteli benzin dökerek kundakladı, yangını söndürmek için gelen itfaiyeyi engelledi; mürteci, ülkesinin şairini, yazarını, sanatçısını yakarak öldürdü!

Dün bu olayın yıldönümüydü.

Doğaldır ki medyamızda ***Cumhuriyet***'ten başka hiçbir gazete olayı anımsamadı ve anımsatmadı.

* * *

Edebiyatçılar Demeği olaydan sonra ***"toplumsal sorumluluğunun bilincinde bir yazar örgütü olarak" Sivas Kitabı'm*** yayımladı.

Bu kitabın arka kapağında şu dizeler var.

HİÇBİR ŞEY BİRDENBİRE OLMADI

Önce ezanı Arapçaya çevirdiler..
Dinlediniz.
Sonra 'siz isterseniz hilafeti bile getirirsiniz' dendi..
Demokrasi sandınız.

43. ilhan Selçuk'un 3 Temmuz 2003 tarihli yazısına bugünün tarihini atsak, yazının virgülünü değiştirmemiz gerekmeyecekti! Bu yazının güne uymayacağı aydınlık günleri görebilmek dileği ile... (Z.A.A.)

Sonra çığ gibi Kuran kursları, imam-hatip okulları açıldı..
Din dersleri anayasal zorunluluk oldu..
Kabullendiniz.
Tesettür arttı, cami sayısı okulları geçti..
İnanç özgürlüğü saydınız.
Giyim kuşama müdahale ettiler, oruç tutmayanı öldürdüler..
Şaşırdınız.
Daha sonra bilim adamı ve yazarları vurdular..
Milletvekili ve gazetecileri parçaladılar..
Şairleri ve dansçıları yaktılar..
Kimin yaptığını düşünüp durdunuz.
En sonunda kapınızı çalacaklar..
Size kendinizden başka yardım edecek kimse
Kalmayacak.

* * *

Evet, şiirin ya da uyarının (veya SOS dizelerinin) adı:
"Hiçbir Şey Birdenbire Olmadı."
Peki, 1993'ten bu yana neler oldu?..
Her şey yavaş yavaş oluyor...
1993'te kim ABD desteğiyle kurulmuş bir takıyye partisinin ***"ılımlı İslam devleti modeli***"ni gerçekleştirmek üzere iktidara geçip programını uygulayacağını söyleyebilirdi?..
1993'te Madımak katliamını hoş görüp el altından destekleyen dinci basın bugünkü iktidarın medyasıdır...
Evet, hiçbir şey birdenbire olmadı..
Olanlar olacakların habercisidir.

Cumhuriyet, **3 Temmuz 2005**

Metin Altıok kronolojisi

1941 İzmir Bergama'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İzmir'de tamamladı.

1963 Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdi. 1971'de mezun oldu.

1966-67 Çetin Sipahi ile ilk resim sergisini açtı. Daha sonraki yıllarda kişisel resim sergileri açtı.

1966 Füsun Akatlı'yla evlendi. Kızlan Zeynep 1969'da dünyaya geldi. Aynı yıllarda ***Soyut*** dergisinde şiirleri yayımlanmaya başladı.

1976 (Mayıs) İlk şiir kitabı ***Gezgin,*** Dost Yayınlan'ndan çıktı. (İkinci baskı: Eylül 1991, Doruk Yayınlan.)

1978 (Ocak) ikinci şiir kitabı ***Yerleşik Yabancı,*** Yeni Ankara Yayınevi'nden çıktı, (ikinci baskı: Eylül 1991, Doruk Yayınlan.)

1979 "ikili Av" adlı tiyatro oyunu ***Türkiye Yazılan*** dergisinde yayımlandı. Aynı sıralarda TRT 2'de "Su Damlası" adlı çocuk oyunu oynandı. Üçüncü şiir kitabı ***Kendinin Avcısı,*** Ekim ayında Türkiye Yazılan Yayınlan'ndan çıktı. Eşi Füsun Akatlı'dan aynldı. Ortadoğu Amme idaresi Enstitüsü'ndeki işinden aynlarak Felsefe öğretmenliği için başvuruda bulundu. Aynı yılın Kasım ayında Bingöl Lisesi Felsefe öğretmenliğine atandı.

Nebahat Çetin'le evlendi.
Aynı yıl Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü'nü aldı.

1982 (Mayıs) Dördüncü şiir kitabı ***Küçük Tragedyalar,*** Tan Yayınlan'ndan çıktı.

1986 Bingöl'ün Genç ilçesine atandı. Ardından Karaman İmam Hatip Lisesi'nde Felsefe öğretmeni olarak görevlendirildi.

1987 (Mart) Beşinci şiir kitabı ***İpek ve Kılabtarı,*** Kerem Yaymlan'ndan çıktı.

1989 Halil Kocagöz Şiir Ödülü'ne layık görüldü.

1990 Öğretmenlik görevinden emekliye ayrıldı ve Ankara'ya yerleşti. Mart ayında altıncı şiir kitabı ***Gerçeğin öteyakası*** (Türkiye Yazılan Yayınlan), Eylül ayında ise yedinci şiir kitabı ***Dörtlükler ve Desenler*** (Elyazılan Yayıncılık) çıktı. Bu tarihten sonra ***Aydınlık*** dergisindeki "Kara Kutu" adlı köşesinde yazılar yazmaya başladı.

1991 (Ocak) Sekizinci şiir kitabı ***Süveydâ,*** Korsan Yayınlar'dan çıktı. Kitap, o yıl kurulan Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü kazandı.

1992 Dokuzuncu şiir kitabı ***Alaturka Şiirler*** Varlık Yaymlan'ndan çıktı. ***Şiirin İlk Atlası*** adlı deneme kitabı Promete Yayınlan tarafından yayımlandı. (Kitap, Haziran 2003'te dergi ve gazetelerde kalan yazılan eklenerek Yapı Kredi Yayınlan tarafından yeniden basıldı.)

1993, 2 Temmuz, Sivas...

Ölümünden sonra yayımlanan kitapları:

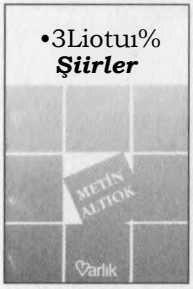
Hesap-İşi Şiirler, Promete Yayınları, Ekim 1993.

Yel ve Gül (Kendi Seçtiği Şiirler), Can Yayınlan, 1993.

Soneler, Korsan Yayıncılık, Kasım 1994.

Bir Acıya Kiracı (Bütün Şiirleri), Yapı Kredi Yayınlan, Nisan 1998 (11. Basım: Kırmızı Kedi Yayınevi, Mart 2013).

Metin Altıok'tan Zeynep'e Mektuplar, Kırmızı Kedi Yayınevi, Ocak 2013.

Gölgesi Yıldız Dolu

Metin Altıok Kitabı

Hazırlayan: Zeynep Altıok Akatlı

2 Temmuz 1993 Sivas Katliamı'nda yitirdiğimiz şair-yazar-ressam Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok Akatlı'nın, katliamın 10. yılında babası için hazırladığı *Gölgesi Yıldız Dolu*, Metin Altıok'un hem şair, yazar ve ressam, hem de insan, öğretmen, dost, baba ve eş olarak portresini çizen bir armağan kitap.

Aradan 10 yıl daha geçti. Sivas yarasının sarılması için bir şey yapılmadığı gibi, hâlâ açık duran bu yara, açık hukuksuzluklar yoluyla daha da kanatıldı. Sivas '93'ü unutmamak, hatırlamak, gittikçe daha da yakıcı bir önem kazanıyor.

Gölgesi Yıldız Dolu'nun genişletilmiş basımını bu sorumluluk duygusuyla sunuyoruz.

Kitapta yer alan "Yirmi Yıldan Başlıklar" ve "Sivas'ı Unutturmamak İçin" başlıklı yeni bölümlerde, Sivas Katliamı'nm anılmasına getirilen çeşitli itirazlardan *Metin Altıok Oratoryosu'na*, "zamanaşımından Sivas mahkûmlarının eve dönüşüne, bir türlü yapılamayan "Utanç Müzesi"nden Metin Altıok Şiir Ödülü'ne, *Sivas '93* oyununa, *Menekşe'den Önce* belgeseline varıncaya kadar, 20 yıl boyunca görüp geçirdiklerimizi hatırlıyoruz.

Kalbimiz kurumasın diye... Sivas'ı unutmamak için...

Kapaktaki resim: Otoportre (Metin Altıok)

ISBN 978-605-09-1606-5
9 786050 916065
sertifika no: 11940
dogankitap.com.tr
Tavsiye Edilen Perakende Satış Fiyatı
₺ 32

DK DOĞAN KİTAP